תלמוד בבלי · אחרונים

אריה דבי עילאי (שס)

רבי ארי' ליבוש ליפשיץ

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אריה דבי עילאי (שס)
רבי ארי' ליבוש ליפשיץ

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אריה-דבי-עילאי-שס/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

על יומא דף סב: 4
על קידושין דף מא. 35
על קידושין דף מב: 82
על קידושין דף מד: 129
על קידושין דף מט. 172
על קידושין דף מט: 172
על קידושין דף נב: 215
על קידושין דף נד. 218
על קידושין דף נה. 220
על קידושין דף נו: 221
על קידושין דף נז. 223
על קידושין דף נז: 224
על בבא בתרא דף כג: 230
על מנחות דף מה. 238
על נדה דף ב. 311
על נדה דף ג. 339

על יומא דף סב:

התנצלות מהמביא לבה"ד:

במה אכף ואודה לאלהי מרום אשר הביאני עד הלום וזיכני לברך על המוגמר ספר חידושי ארי' דבי עילאי על מס שנשלם עתה ממכבש הדפוס שהשאיר ברכה אחריו חותני זקיני הרב הגאון הקדוש מוה' ארי' ליבוש זצוקלה"ה האבד"ק ווישניצא אשר כבר יצא מוניטין שלו בחיבוריו הגדולים וקדושים היינו ספר ארי שבחבורה על מס' כתובות שנדפס זה כמה שנים ע"י חותני הרב המאוה"ג חו"פ מוה' אה ריש זצ"ל בן המחבר הנ"ל וכמה גדולי הלומדים הפצירו בי בבקשתם שאדפיס אנכי את הספר הנ"ל פעם שנית לגודל חביבת הספר בעיניהם ואיננו בנמצא כעת לקנות ומחמת שאין לכסף מוצא ולגודל בגידת הזמן אשר כעת לא יכולתי למלאות מבוקשם. וספר שו"ת ארי' דבי עילאי אשר מסר לידי כאדמו"ר הרב הגאון הקדוש מצאנז זלה"ה בשנת תרל"ג להביאו לבהד"פ כאשר רשמתי בתחילת ספרי שו"ת הנ"ל דברי קדשי של כאדמו"ר הנ"ל חוץ מההסכמה שנדפסה על השער של ס' שו"ת שנדפסה ע"י בשנת תרל"ד והפיצותי הספרים על פני תבל עד שלא נשאר ס' אחד בביתי למכור וכשניטל עטרת ראשינו מעלינו שנלקח ארון הקודש לגנזי מרומים כאדומ"ר מצאנז ז"ע ועכ"י מסר לידי ש"ב הרב המאוה"ג חו"פ מוה' טובי' ליפשיץ נ"י האבד"ק בריגיל נכד המחבר הקדוש וחתן הרב הקדוש מראדשיץ זלה"ה כת"י מאבי זקינו הנ"ל על מסכתות אחרי ראותו כי השלמתי ספר שו"ת הנ"ל כליל תפארת להדפיס ג"כ חידושי ארי' דבי עילאי ואמנם אנכי יראתי לנפשי להתחיל לקבוץ פרממונאנטין מחמת שהתחילה אז מיעוט השפע מאחב"י עד שחיזק ידי הרב הגאון הצדיק מוה' יחזקאל שרגא האלברשטאם נ"י בהרב הגאון הק' מצאנז זלה"ה ופקד עלי להתחיל לקבוץ פרעמונאנטין וחתם א"ע ראשון על הפנקס שלי שהתחלתי לקבוץ פרעמונאנטין בתחילת שנת תרל"ח ונסעתי מעיר לעיר לא נחתי ולא שקטתי עד קודם חג הפסח משנת תרל"ט ובראותי אז שקיבצתי חתומים ערך אלף ושני מאות עם מ"ק ועכ"ז לא נשאר בידי אפי' אר"כ להוצאת הדפוס מחמת גודל הוצאת הנסיעה ובגידת הזמן שנחזקה יותר ויותר נבוכו רעיני בהעלותו על לבי ומוחי יראת עונשי מגזילת הרבים וחילול השם ר"ל באם ח"ו לא אוכל לגמור את החיבור להביאו תחת מכבש הדפוס ולהפיצם להבעה"ח אצלי וכמעט יצאתי מדעתי אולם זאת היתה נחמתי שבוודאי לא יצא מכשול מצדיק הנ"ל שיעץ אותי להתחיל ושארי צדיקי דורינו שבאו עה"ח אחריו ובעברי בחזרה לביתי על חג הפסח בשנה שעברה דרך ק' פרעמישלא אזרתי כגבר חלצי והשוותי א"ע עם המדפיסים ועזבתי את החיבור אצלם ובקשתי מהם שידפיסו עכ"פ

קונטרס א' בכדי שיהא בידי לראי' ואקח עמי למדינת רוססישפולין להראותם התחלה ובבואי לביתי לויתי מעות לשלוח למדפיסים בעד הקונטרס הראשון ואח"ז שלחתי לאחדים להמדפיסים עד איזה מאות ר"כ ותלי"ת שמצאתי חן בעיניהם והטיבו עמי לגמור את החיבור כת"י שעזבתי אצלם אף שאני נ"ח להם יותר ממה שהתניתי עמם בהקונטראקט והבטחתים לשלם להם החוב לאחדים בלקיחת הספרים מהדפוס בכל פעם מאה ספרים ואמסרם להקונים הבעה"ח ואקח מהם תשלומי מעות לפמ"ק שנתנו לי אשלח בכל פעם מעות על ספרים אחרים ליקח מהדפוס. לזאת אבקש מאוד מאחב"י הבעה"ח אצלי בפנקסי שלא יתכפנו עמי בצמצום בתשלומי מעות להמ"ק שנתנו ולא יסתכלו על החיבור שהוא מעט הכמות למראה עינים מחמת שהנייר הוא דק כנהוג עתה בין כל המדפיסים אכן באמת החיבור הוא רב האיכות וישמחו בו כל המעינים בו וימצאו מרגוע לנפשם ובזכות שיתנהגו עמי בותרנות שאוכל להוציא את כל הספרים מהדפוס למסרם להקונים הבעה"ח כאשר עשיתי בספרי שו"ת שלא השארתי אפי' ס' א' בהדפוס והאמת לא אכחד שלא נשאר לי גם אז אפי' אר"כ חוץ פרנסת אנשי ביתי בצמצום בזכות זה יפתח להם שערי הרוחה ושפע ברכה מן השמים כחפצם דברי המביא לבהד"פ הק' שמחה באכנר בן ה' המנוח משה משה זצ"ל בהרב הגאון הקדוש מוה' שלמה זצלה"ה האבד"ק קרשאנוב וחתן הרב המאוה"ג חו"פ מוה' אהריש זצ"ל בהרב המחבר הקדוש זצללה"ה:

אריה דבי עילאי דרוש על סיום התורה ותחילתה:

מקודם לפרש דברי הזוהר חדש או מדרש הנעלם שיתבאר. והגם שמהראוי להיות נסוג אחור מלפרש דברים החתומים באלף עזקאין ולהרים ראש לפרש בדרך דרוש לקשר חבל בחבל כו' אעפי"כ מחמת שראינו שגם גדולי הדור נתעסקו בכיוצא בזה לפרש אף דברי זוה"ק או זוהר חדש או מדרש הנעלם נ"כ בדרך דרוש וכמבואר בספרי הדרוש שלהם. לזאת גם אנכי לא אמנע את פרי עטי לבוא בפיפיטיא דאורייתא לפרש דברי זוהר חדש או מדרש הנעלם על פסוק ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ עושה פרי למינהו הה"ד ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש וגו' כן הביאו בספרי הדרוש מאמר הלז ופירשו כל א' וא' לפי דרכו ואף אנו נאמר לפרש עפ"י המבואר בספר זרע אברהם הנדפס סביב למדרש בב"ר פ' י"א דכתב טעם על הא דקי"ל שני ימים טובים של ר"ה כחד יומא אריכתא משום דמבואר במדרש שם דל"ו שעות שמשה אותה האורה שנברא בבריאות אדה"ר י"ב שעות של ערב שבת וי"ב שעות של ליל שבת וי"ב שעות של יום שבת ודוגמת כן נקבע שני ימים טובים של ר"ה כחד יומא אריכתא

יעו"ש בדבריו והיינו לפי המבואר במדרש דא"ל הקב"ה לאדה"ר אתה סימן לבנך מה אתה יצאת בדימוס ויצאת זכאי כך יצאו בניך לפני בדימוס ביום זה. א"כ לכך להורות הוראה זו נקבע שני ימים טובים של ר"ה כחד יומא אריכתא להורות דכמו באדה"ר היתה תיקונו לפי שעשה תיכף באותו יום שאכל תשובה ואעפ"י שאיחר מן התשובה עד יום השבת וכמבואר במדרש דבשבת עשה תשובה מ"מ כיון דלן כבודו ית' עמו והיתה אורה משמש כל אותו הלילה הוה כאילו עשה תשובה ביום שאכל מעץ הדעת כיון דע"ש ויום השבת הי' כיומא אריכתא ושלא פסקה הלילה ביניהם כן הסימן לישראל דתקנתן ע"י ששני הימים של ר"ה כחד יומא והיינו כמו שכתב עוד הזרע אברהם שם עפ"י המבואר דדן הקב"ה את ישראל ביום בשעה שעושין מצות ואת האו"ה בלילה וישראל נכנסין תחלה לדין ואיך אפשר לשני הענינים הללו לכך הוי שני ימים כחד יומא ונכנסין ישראל תחלה ביום ואח"כ האו"ה בלילה וזו תקנת ישראל עפ"י דברי הצרפית לאליהו כי באת אלי להזכיר עוני כי מתחלה הייתי נחשבת לצדיקת בערך אנשי עירי כו' כמו כן כאן כשמעריך הקב"ה מעשה ישראל למעשה האו"ה אז ועמך כולם צדיקים ואפי' פושעי ישראל נחשבים לצדיקים גדולים בערך או"ה. ועפי"ז שפיר הא דמבואר בזוה"ק דביום הראשון הוי דינא קשיא וביום השני הוי דינא רפיא ואף דבזוהר מבואר הטעם לפי שכבר נמתק ע"י השופר מ"מ לפי דברי הנ"ל י"ל דלאחר שהביא הקב"ה את האומת העולם לדין אזי נתמתק הדין לישראל א"כ עכ"פ הוא תיקון לישראל ע"י חשבון שני הימים כיום א' והוא מטעם דגם בעת הבריאה נחשבו שני הימים כיום א' ע"י שלא הי' הפסק לילה כן נראה להרכיב שני הטעמים הנ"ל ודהא בלא הא לא סגי. ועפי"ז יש קצת לפרש דברי התוס' בר"ה דף ט"ז ע"ב שנה שאין תוקעין לה בתחילתה מפרש בה"ג לאו דמיקלע בשבתא אלא דאיתילד אונסא כו' דשמעתי לדקדק הלשון דמפרש בה"ג דמאי פי' הוא. על דברי הגמרא והו"ל לומר כתב בה"ג ולא לשון מפרש בה"ג ולפי הנ"ל י"ל כך כיון דשני ימים טובים של ר"ה כחד יומא אריכתא אף אי מיקלע בשבת מ"מ נתערבב השטן בשני א"כ מה זה שכתבו לאו דמיקלע בשבת נשיטא ותיפוק להו דהא אם מיקלע בשבת עכ"פ תוקעין ביו' שני והשני ימים כיומא אריכתא וכנ"ל אך צריך לומר דז"א הנ"ל דהטעם דהוי כחדא יומא אריכתא משום כדי דליכנס ישראל תחלה לדין ביום הראשון ואחריהם האו"ה בלילה השי ליום שני א"כ בעינן דלערבב השטן ביום הראשון בשעה שבסין לדין ע"י התקיעות וכנ"ל דהא בלא הא לא סגי. וע"ז כמו דמ"מ כיון דמיקלע בשבת שהיו ישראל מוכנים לתקוע ח דהם אנוסים בתקנת חכז"ל שפיר אערבוב השטן כאילו תקו בפועל ממש. ולפי"ז היכא דאתיליד אונסא בר"ה שחל

בחול זפי' אי אתיליד אונסא ביום הראשון לבד ג"כ הוי כשנה שאין וקעין לה בתחילתה דאף דשני הימים כחד יומא אריכתא מ"מ ה לא איערבוב השטן בשעת כניסת ישראל לדין דהוא ביום הראשון ועפי"ז מדוקדק לשון הגמרא שנה שאין תוקעין לה בתחלתה דתיבת בתחילתה הוא מיותר. אך דבא להורות דאף דני ימים כיומא אריכתא בעינן דווקא עירבוב השטן ביום הראשון בשעת כניסת ישראל לדין. א"כ שפיר לחון התוס' דכתבו פורש בה"ג דבהא דכתב בה"ג לענין הדין לאו דאיקלע בשבת וכנתפרש לשון הגמרא דקאמר בתחילתה דנראה מיותר דהוא פורות דאף דשני ימים כיומא אריכתא נחשבין מ"מ בעינן דוקא עירבוב השטן ביום הראשון וזה דיוק תיבת בתחילתה:

ועפי"ז יש לתרץ קושית הגמרא דר"ה דף ט' וכי בתשעה מתענין כו' די"ל עפ"י דרך אגדה כך דהנה עצמו של יום הכיפורים עושה שני ענינים א' דהוא גמר הדין של ר"ה. ב' דהוא יום הכפרה והסליחה וכשישראל צדיקים דבכתבים לאלתר לחיים בר"ה שוב אין יוה"כ עושה רק פעולה א' מה שמכפר כל העוונות הנשארים קצת דאין צדיק בארץ וכו' אבל הגמר דין כבר נגמר בר"ה א"כ הוי יוה"כ רק לטובת ישראל לכפר עליהם. והם כבר כתבנו דזכות ישראל לצאת זכאי הוא ע"י דנחשבי' התח יומא כחד יומ' אריכתא בערך או"ה הנידונים בלילה הוי ישראל צדיקים גמורים וזכאים בדינם א"כ עיקר זכות ישראל כדכתבנו שומו שאדה"ר בשעה שנברא היו שני הימים כחד יומא מחמת שלא הפסיקה הלילה והי' האורה משמש כל אותו הלילה כן הוא לדוות בשני ימים של ר"ה וכמדרש הנ"ל. א"כ שפיר יש לפרש הקרא דועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש כיון דב' ימים של ר"ה נחשבים כחד יומא הוי העשירי בחודש נקרא יום התשיעי. וגם יש לפרש סיום הקרא מערב ועד ערב תשבתו שבתכם ר"ן דע"י דועניתם את נפשותיכם בתשיעי כנ"ל דהוא מחמת דנחשבים התרי יומי בחד יומא וא"כ ע"כ דזכו ישראל להיות נמנים בעדת צדיקים תיכף בר"ה ולכך הי' נחשב לדידהו שני ימים כחד יומא אריכתא א"כ כבר נגמר דין שלהם לטובה בר"ה והוי יוה"כ רק לטובתם לכפר ולא לגמר דין א"כ מערב עד ערב תשבתו שבתכם ר"ל להנאתכם ולטובתכם כמו לך לך להנאתך ולטובתך.

ועפי"ז יש לפרש דברי הזוהר חדש הנ"ל דהנה כ"ז שייך אם נימא בתשרי נברא העולם והתחלת הבריאה היתי' בכ"ה באלול ואדה"ר נברא בר"ה משא"כ אם נימא דבניסן נברא העולם נסתר כל זה. והנה התוס' כתבו בר"ה דף כ"ז ע"א ד"ה כמאן מצלינן האידנא זה היום תחילת מעשיך דבתשרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן א"כ ג"כ נסתר דברי הנ"ל כיון דעכ"פ בפועל לא נברא אדה"ר בתשרי א"כ לא הוו שני ימים רצופים כיום א' רק בניסן ולא בתשרי אך באמת ממה דלמד ר' אליעזר בר"ה דף י"א דבתשרי

נברא העולם משום דכתיב תדשא הארץ דשא וגו' איזה חודש שארץ מוציאה דשאים ואילן מלא פירות הוי אומר זה תשרי מוכח מזה דבאמת במעשה נברא העולם בתשרי א"כ שפיר מיושב קרא דועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש וכנ"ל ומבואר בזה דברי הזוהר חדש תדשא הארץ הה"ד ועניתם את נפשותיכם ר"ל כיון דמקרא תדשא הארץ נלמד לר"א דבתשרי נברא העולם במעשה א"כ הוי שני ימים של ר"ה שבו נברא אדה"ר כחד יומא אריכתא וכן נקבע לדורות דשני ימים של ר"ה כחד יומא אריכתא וא"כ הוי העשירי לחודש שהוא יוה"כ רק יום התשיעי לחודש וזו כוונת הזו"ח דקאמר הדה"ד ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש:

עוד נראה לפרש דברי הזו"ח הנ"ל תדשא וכו' עפ"י מה דיש לפרש הפסוק ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ וגו' ארורה האדמה בעבורך והקושיא מבואר דאדם חטא אדמה מה חטאה ולדברי רש"י ז"ל דכשנפקד האדם על עונו נפקדה גם האדמה על עונה היא גופא טעמא בעי דלמה דוקא כשנפקד האדם נפקדה גם היא ולא קודם וי"ל דע"י האדמה ששינתה הציוי בא האדם לידי חטא דהנה מבואר בגמרא דסנהד' דף כ"ט ובמדרשים הובא בפי' רש"י על החומש בפסוק ויאמר הנחש אל האשה לא מות תמותון דדחפה לחוה על האילן והוא מוקשה מאוד כמו שהקשו כל המפרשים דמאי ראי' שלא מתה כשדחפתה דלא תמות כיון דהוי באונס ומה ראי' רצון מאונס עיין מה שדחק עצמו היפ"ת לומר דסברה דבהעץ יש סם המות אף בנגיעה. ולפענ"ד ליישב כך עפ"י המבואר במ"כ בשם אבות דר' נתן דבאמת אדה"ר אמר לחוה איסור אף בנגיעה יעו"ש. והנה כתב הילקוט דוד בשם ס' חן טוב דף ח' ע"א דכפל הלשון מות תמות הוא בין על העץ ובין על הפרי יעו"ש. ואך י"ל קצת דלא כמו שהביא החן טוב הובא בילקוט הנ"ל דכל האילנות שבתוך הגן עדן הי' טעם עצים ופרים שוה רק די"ל דדוקא עץ הדעת הי' כך וכדכתיב בקרא כי טוב העץ למאכל ומכ"ש למ"ד אתרוג הי' דהוי טעם עצו ופריו שוה ואדם וחוה לא ידעו מזה וסברו דגם עץ הדעת אין טעם עצו ופריו שוה כמו שאר אילני הגן ולפי"ז י"ל דהי' כוונת אדה"ר במה דהוסיף לחוה איסור הנגיעה כדי שלא תיקשי לה נהי דאסר הקב"ה הפרי למה אסר עוד העץ כיון דהעץ אין בו טעם כלל לכך אמר לה אדה"ר דהוא משום דאסר הקב"ה אף הנגיעה וממילא בדבר שאין בו איסר מצד דטעם איסורא קא טעים רק דאיסורא דרכיב עלי' אף בלא הטעם ואפי' בנגיעה ממילא אין חילוק לענין הגיעה בין הפרי דיש בו טעם ובין העץ דאין בו טעם. ואפשר עוד דאדה"ר בעצמו פירש כך כוונת הקב"ה דאסר לו הנגיעה וכמ"ש החן טוב הנ"ל דכפל הלשון של מות תמות הוא להורות בין על העץ בין על הפרי והי' אפשר דאדה"ר

דן מזה דע"כ הנגיעה ג"כ אסורה דאי משום הטעם בוודאי אין לאסור העץ דאין בו טעם עכ"פ הי' נחלט בדעת האשה דאיסור העץ הוא מחמת דיש איסור בנגיעה דזולת זה אין לאסור אכילת העץ כיון דאין בו טעם ולפי"ז שפיר הי' ערמת הנחש דהתחילה לומר אף כי אמר אלקים וגו' לומר בלשון תמי' כאשר מורה ע"ז לשון אף שהוא מורה על ענין התמי' והפלגת הזרות שיש בענין זה וזה כוונת המדרש ד' שפתחו באף וכו' ר"ל דענין לשון תמי' דנרמז באף גרם לפיתוי החטא ואמרה אף כי אמר אלקים לא תאכלו מכל עץ הגן הורה בלשונה שני תמיהות אם על כל האלנות נאסרו שהוא ענין זר וכמו דקיי"ל באשה שנדרה קונם כל מיני פירות דאין הנדר חל כלל שנית אם נאסרו גם מהעץ דהוא ג"כ ענין תמי' לאסור העץ שאין בו טעם כלל וע"ז השיבה האשה על שני השאלות מפרי עץ הגן אכל נאכל דלא נאסרו כלל ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמותון א"כ כיון דעל עץ הדעת נאסר אף הנגיעה אין חילוק בין עץ לפרי והתחיל הנחש להסית אותה וכדכתיב ויאמר הנחש אל האשה לא מות תמותון כי יודע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם ר"ל אפי' ע"י אכילת העץ ג"כ בא לידי פקחה ושכלות ובהעץ בעלמא דאין בו טעם בוודאי אין מהראוי לאסור ואי משום הנגיעה דאמרת דנאסרה חפה אותה עלי' ואמר לה הנחש עתה שבלא"ה את נוגעת מחמת אונס שדחפתה עלי ממילא את יכולה לאכול עכ"פ מן העץ שאין בו טעם כיון דהעץ אין בו איסור רק מחמת הנגיעה ובהנגיעה אנוסה עתה ולהוסיף עוד הקדמה מן מג"א סי' ש"י סק"ז דכמו דמותר להניח לאיזו מקום שירצה כלי שמטלטלין בעבור שצריך לגופו כ' משום דהוא בידו רשאי לטלטלו יותר כמו כן אם שכח וטילטל כלי שאסור לטלטלו ג"כ מותר לטלטלו לאיזה מקום שירצה כ"ז דעודו בידו ומזה עוד במג"א סי' ר"ט לענין איזמל. ומיושב שפיר קושית המפורשים דמאי ראי' מנגיעה דהיא באונס לאכילה דהיא ברצון דאדרבה הוא הי' מאמר הנחש כשם שאין מיתה בנגיעה מחמת דהא אנוסה כן אין באכילה אפי' ברצון ור"ל על העץ דאין בו איסור רק מצד הנגיעה ועכשיו דבלא"ה את נוגעת באונס ביני וביני תוכל את לאכול מן העץ עכ"פ והיתה ערמת הנחש דכשתאכל מן העץ ותרגיש בו טעם ממילא תאכל ג"כ מהפרי וכן הוה. וזה דכתיב בפ' ותרא האשה כי טוב העץ למאכל דר"ל אפי' העץ יש בו טעם כטעם הפרי א"כ הבינה דאיסור העץ והפרי שווין אף בלא הנגיעה רק מצד איסור אכילה כיון דטעם העץ כטעם הפרי ואכילה זאת כבר היתה ברצונה ואעפי"כ לא מתה א"כ שפיר ותיקח אפילו מפריו ותאכל ומיושב המקרא דהקשה רש"י על דכתיב ותרא דמה ראתה ולכך פי' רש"י דראתי' דברי' של נחש ולפי דברי הנ"ל שפיר דראתה דתיכף כשאכלה העץ בשעת הנגיעה שדחפתה הנחש

דג"כ טוב למאכל וחייבת מיתה על אכילתה ברצון ולא מתה לכך ותקח מפריו ותאכל ותיתן גם לאישה עמה ויאכל עכ"פ היוצא לנו מזה דערמת הנחש הי' מחמת דהטעתה לאכול עכ"פ מן העץ בחשבה שאין בו טעם ואין האיסור רק משום הנגיעה שהיתה אנוסה ע"ז וכנ"ל ולסיבה הזאת גרמה האדמה ששינתה מהצווי השם שכל האילנות יהי' טעם עצם ופרים שוה והיא לא הוציאה טעם בהעצים ובאם לא שינתה והיתה מוציאה כל האילנות טעם עצם ופרים שוה לא היתה הנחש יכולה להטעותה לחוה לכך שפיר כשנפקד האדם על עונו נפקדה גם האדמה על עונה לפי דהאדמה היתה סיבה לזה החטא בהגרמתה וזה מבואר בהפסוק ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ כלומר דע"י העץ בא החטא וכנ"ל לכך ארורה האדמה בעבורך לפי שהאדמה היתה סיבה וגרם לזה החטא וכנ"ל במה שלא הוציאה כל האילנות שיהי' טעם עצם ופרים שוה: ויש להוסיף עוד ולומר דתחילה קודם שחטא אדה"ר לא הי' הקב"ה יכול להעניש את האדמה על ששינתה הציווי עפ"י המבואר במפרשים גבי מעשה דאחי יוסף דאמר להם ואתם חשבתם עלי רעה דכל מעשה רעה שנתגלגל ע"י איזו מעשה טובה אין לבזות מעשה זאת ואדרבה אפשר עוד להלל את מעשה זאת בהגיע אח"כ לידי סיבת הטבה ועיין במהרש"א בסנהדרין דף ו' ע"ב על כל המברך את יהודא אינו אלא מנאץ יעו"ש. א"כ י"ל כך עפ"י המבואר בסוכה דף ל"ה דילפינן אתרוג ממה דכתיב פרי עץ הדר איזו עץ שטעם עצו ופריו שוה הוי אומר זה אתרוג. והנה לכאורה יש לראות דהלא התורה קדמה לבריאת שמים וארץ וכבר הי' נאמר בה הקרא דפרי עץ הדר קודם בריאת האדמה וזאת ההוכחה הנ"ל דפרי עץ הדר הוא אתרוג הוא רק מחמת ששינתה הארץ בשעת הבריאה והוציאה שאר האילנות שאין עצם ופרים שוה משא"כ אלו לא שינתה הארץ ציוי השי"ת לא הי' מוכח כלל מכוונת התורה בפרי עץ הדר הוא על אתרוג דאינו מוכח זה רק עכשיו ששינתה הארץ ולא תוציאה שאר האילנות שיהא עץ ופרי שוה דאף דאיכא פלפלין מ"מ לא מינכר לקיחתה וכמבואר בגמרא אמנם אין זה קושיא כלל דהרי מבואר בגמרא דכתבה התורה על שם העתיד וכדאיתא בב"ב דף קי"ט ע"ב דקאמר והיינו דכתיב תביאמו ותיטעמו בהר נחלתך תביאנו לא נאמר כו' שנתנבאו שלא יבואו לארץ אף שעדיין לא חטאו וכפי' רשב"ם שם. וכן מבואר במס' ע"א דף ה' למימרא דאי לא הוו חטאו לא הוו מיתי והכתיב פ' נחלות ופ' יבמות ומשני על תנאי כו' יעו"ש. אך אמנם יש מקום סברא והתנצלות להאדמה שנפקדה על עונה כשנפקד האדם מחמת שעל ידה נתגלגל החטא של אדה"ר כמ"ש דעכ"פ יש לה התנצלות קצת עפ"י המבואר ומוכח גבי חטא מכירת יוסף דמעשה רעה שמסובב ממנה ענין טוב אין לגנות נה ענין

הרע שבתחילה ולכך המברך את יהודא אינו אלא מנאץ. א"כ גם האדמה אף שנפקדה על עונה מ"מ נצמח וניסתבב ממנה עשה טוב ע"י ששינתה ולא הוציאה שאר האילנות שיהא טעם העץ ופריו שוה שעי"ז אנו יודעים פיר של פרי עץ הדר על אתרוג. והנה כדוגמא זו שיש במציאות דבר שאינו טוב ונמשך ממנה דבר טוב הוא מה שדרשו חכז"ל על ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש שכל האוכל ושותה בתשיעי וכו' דפרש"י בברכות דף ח' ע"ב הכינו עצמיכם בתשעה לרש לעינוי המחרת וה"ה כעינוי היום ובמס' ר"ה דף ט' ע"א כ' ז"י וכיון דאכילתו עינוי חשיבא כל דמפיש באכילה ושתי' טפי עדיף והלא ידוע דריבוי אכילה ושתי' הוא דבר שיש בו ריעותא גדולה וכמאמר חכז"ל מלי כריסא זני בישא אעפ"כ כיון שנתגלגל ממנה דהר טוב שהיא הכנה לעינוי המחרת גם הוא נחשב לעינוי ועפ"ז על פסוק דתדשא וגו' דכתיב עץ עושה פרי והארץ אמת לא קיימה צווי השי"ת בזה ותיקשי טובא אדרשת חז"ל מה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה וע"כ צ"ל כמ"ש נתגלגל ממנה דבר טוב להבין פירוש דפרי עץ הדר וכדמוכח אף דבר שאינו טוב אם נתגלגל ממנה דבר טוב גם הוא נחש לרצון השי"ת שייך לומר הה"ד ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש דמשם מוכח דאף דבר שאינו טוב אם נתגלגל ממנה די טוב מקיים בזה רצון השי"ת ועפ"ז יש לנעוץ סוף התורה בתחילתו דהיד החזקה אשר עשה משה בשבירת הלוחות הי' ג"כ ענין זה דהגם דהוא דבר הקשה למאוד במה דכתיב ויהי כשר קרב אל המחנה וגו' ויחר אף משה וישלך מידו את הלוחות וישבר אותם תחת ההר איך שבר במכוון את הלוחות אשר מעשי אלהים המה אעפ"כ אמר לו הקב"ה יישר כוחך ששיברת והיינו כיון דנמשך מזה טובה דעי"ז הי' ישראל נדונין כפנוי בלא כרבה וכמבואר במדרש ובספרי הדרוש המובא בתוך דבריהם דברי ההם בשם המדרש כמבואר במדרש רבה דאמר משה לקב"ה ה חטאו ואני חטאתי אם לי תמחול גם להם תמחול א"כ היתה כוונת משה רבינו בשבירת הלוחות כדי שלא יוכל הקב"ה לומר אעשה אותך לגוי גדול כיון שגם הוא חטא עכ"פ נמשך מן שבירת הלוחות טובה גדולה לישראל ולכך ניחא דנקרא שבירת הלוחות יד החזקה וענין זה מבואר תיכף בהתחלת התורה עפ"י המבאר בספרים ובפרט בספרי הקבלה דעולם התוהו ושבירת כלין הי' הכנה לעולם התיקון ובס' מבשר צדק כ' בזה רמז נפלא על אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה עפ"י דברינו ההם איך היתה בתחילה שבירת הכלים ואח"כ ניתקנה ע"י קלת התורה יעו"ש מזה נראה בביאור נגלה מהתחלת התורה בראשית ברא אלהים וגו' והארץ היתה תוהו וגו' ויאמר אלהים יהי אור וגו' דפי' רש"י בראשית ברא כמו ברוא ובראשית בריאת שמיה וארץ והארץ היתה תוהו ובוהו

וחושך וכו' ויאמר אלהים יה אור והכל נמשך על ויאמר אלהים יהי אור והיינו ממש כדברים הנ"ל דמציאת תוהו ובוהו וחושך הי' הכל כדי שיאמר אלהם יהי אור והרי נתבארו דברים הדומים לסוף התורה דאף דשבירת הלוחות היו חורבן העולם מ"מ נקרא יד החזקה לפי שבזה בא תיקון וטובה לישראל וגם להוסיף בכאן דברים שהובא בכמה מקומות הלשון מבואר בספרים דסילוק האור גורם לעשיות הכלי וממילא בזה נעוץ סוף התורה בתחילתו וגם אפשר קצת לומר עפ"י דברי המדרש הנ"ל דכוונת משה רבינו הי' בשבירת הלוחות כדי שיוכל לומר לקב"ה אני חטאתי כו' וממילא מה תעשה לשבועה שנשבעת להאבות וממילא כיון דבמשה נקרא שבירת הלוחות יד החזקה מוכח דבתר מחשבה אזלינן וכרבא דס"ל במנחות דף ס"ד ע"א בשמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים ותינוק דחייב משום דבתר מחשבתו אזלינן יעו"ש ובזה נעוץ סוף התורה בתחילתה עפ"י דברי בעל הטורים דבראשית ברא אלהים אותיות בתשרי דבתשרי נברא העולם והוא אי אזלינן בתר מחשבה וכדברי התוס' בר"ה דף ד"ז דבתשרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן:

אריה דבי עילאי על יומא דף סב/ב

ת"ר שני שעירי יו"כ ששחטן בחוץ עד שלא הגריל עליהם כו' ובדף ס"ג ע"א אמר מר משהגריל עליהם חייב על של שם כו'. ת"ר איש איש כו' כל הסוגיא עד דחייתו לצוק זו היא שחיטתו ובזבחים דף קי"ג ע"ב שעיר המשתלח ורמינהו אי קרבן שומע אני כו'. כאן קודם וידוי וכו'. והרמב"ם פי"ח מהל' מעה"ק הל' י"א כתב אם עד שלא התוודה עליהם חייב על שניהם הואיל וראויין לבא לפני השם לוידוי ודוקא לאחר הוידוי פטור על של עזאזל והקשה עליו הראב"ד ועיקר קושייתו הוא מסוגיא דזבחים הנ"ל דלא פריך הגמ' רק על סתירות המשנה והברייתא דבמשנה מפיק לי' לפטור בשעיר המשתלח משום דאינו בא אל פתח אהל מועד ובברייתא ממעט לי' מלה' דהיינו דאינו מיוחד לה' אבל נקרא ראוי לבא אפא"מ וע"ז קא מתרץ לבסוף כאן קודם וידוי כו'. היינו דהמשנה איירי לאחר וידוי דאז שוב אינו ראוי לבוא אל פא"מ אבל קודם וידוי ראוי לבוא אל פא"מ להתוודות וצריך המיעוט דלה'. להוציא שעיר המשתלח. ועכ"פ בין קודם וידוי ובין לאחר וידוי פטור על שעיר המשתלח ורק קודם הגרלה חייב כדאמר ביומא משום דראוי לשעיר הנעשה בחוץ זה תורף קושי' הראב"ד על הרמב"ם ותירץ הכ"מ דהרמב"ם הי' לו הגירסא בברייתא דלה' לרבות שעיר המשתלח והיתה פרכת הגמ' על המשנה דפטרה בשעיר המשתלח מן הברייתא דמרבינין שעיר המשתלח ומתרץ בגמ' קודם וידוי חייב

על שעיר המשתלח והברייתא איירי קודם וידוי ולאחר הוידוי פטרה המשנה. והקשה הלח"מ ע"ז הגירסא שלשה קושיות.
והקושי' הראשונה היא קו' החמורה שבכולם והוא מסוגיא דיומא דידן וכמו כן בתמורה דף ו' ע"ב לגבי בעל מום דפריך על הברייתא דלה' להוציא שעיר המשתלח מברייתא דגבי מחוסר זמן ולגבי בעל מום דלה' לרבות שעיר המשתלח ותירצו דהתם מענינא דקרא כו'. א"כ הרי מבואר בהדיא דגרסינן בברייתא דלה' להוציא שעיר המשתלח עיי"ש. בלח"מ והנה לחומר הקושיא אפשר לדחות ולומר דבאמת הסוגיות בעצמם חלוקות בנוסחות הברייתא ואין זה רחוק מהדעת כלל. וכמבואר בקיצור כללי הגמרא שעל מבוא התלמוד דף ק' ע"ד ד"ה כתב הרא"ש במס' שבת האמורא דרכו לפרש דברי התנא כו' כ' שם ובפ"ג דברכות כ' האמורא יש לו כח לשבר הברייתא כו' יעו"ש וכן מבואר שם בדף ק"א ע"ד ד"ה כתב הרשב"א בשו"ת סי' רצ"ח על מה שמצינו שהגמ' בבלי שינה התירוץ כו' דמסיים שם ובסוף הסימן כתב הירושלמי לעיתים מהפך הסוגיא ופעמים אפי' גירסת הברייתא ואפי' המשניות כו' יעו"ש א"כ עפ"י יסוד הנחה זאת נאמר בדרך פלפול דהנוסחאות ההם שבברייתא תלוי בפלוגתת האמוראים אי נוכל לגרוס בהברייתא דלה' בא לרבות שעיר המשתלח או דצריך לגרוס דלה' בא להוציא שעיר המשתלח. דהנה המרכבת המשנה חלק ראשון בפי"ח ממע"ק הנ"ל הקשה על שיטת רש"י דמה משני התם מענינא דקרא דאל פתח לרבות לה' להוציא ודילמא לה' אתי לרבות לאחר הוידוי דמעטינן לי' מאל פא"מ דלאחר הוידוי שוב אין ראוי אל פא"מ וכדאמרינן בזבחים דף הנ"ל א"כ נימא דע"ז אתי קרא דלה' לרבות שעיר המשתלח דמענינא דקרא להוציא ואתי לד' לרבות עיי"ש במרכבת המשנה אך אמנם יש לדחות קושי' זו עפ"י מ"ש רש"י לקמן דף ס"ה ד"ה אלא מת המשתלח למה לו תשלומין כו' הא אתעבד מצותי כו'. דהא שמעינן לי' לר"י דאמר לא התודה כשר וכ"ש דשילוח דלא מעכב לד"ה כו'. וע"ש עכ"פ מבואר בדברי רש"י דשילוח לא מעכב לדברי הכל א"כ לא מסתבר כלל לאוקמא קרא בלאחר הוידוי דלאחר הוידוי אין סברא כלל לרבות דיתחייב בשעיר המשתלח כיון דכבר אתעבד מצותי' ואינו בגדר קדשים כלל לחייב בשחט בחוץ והוא דומה לחולין גמורים כיון דכבר נעשה המצוה שעליו ואיתעבד מצותי' דהא שילוח לא מעכב לד"ה וכדברי רש"י הנ"ל. והא דאמרינן בגמרא דאפא"מ ממעט שעיר המשתלח לאחר הוידוי דאינו ראוי לבוא אפא"מ זה הוא רק לומר לענין הא דהי' עכ"פ מקום לטעות כיון דהשעיר המשתלח נקרא קרבן כיון דקודם הגרלה והוידוי הי' בא אל פא"מ להגריל ולהתוודות משא"כ לחייב באמת אחר הוידוי אין סברא כלל כיון דאין שום עבודה מוטל עליו לענין

דיעבד והשילוח לא מעכב. ונהי דמשני אמרי דבי ר' ינאי עד אימתי זקוק להיות חי עד מתן דמים של חבירו או כדס"ל לר' שמעון דף מ' ע"ב עד וידוי דברים היינו לענין מת המשתלח דישפך הדם אבל לענין להיות השעיר המשתלח נקרא בשם קדשים לאחר הוידוי אין סברא כלל. והגם דמשמע מסתימות הגמ' כאן ביומא דמתרץ רבינא לענין מחו"ז כגון שהומם וחיללו על אחר וכן משני רבא בתמורה לענין בעל מום משמע אפי' כשהומם לאחר הוידוי ומחלל על אחר כדי לקיים מצות שילוח ג"כ חייב משום דלא יקדישנו מחו"ז או שלא יקדיש בע"מ היינו משום כיון דמחללו על אחר כדי לקיים בו מצות שילוח הרי הוא כמקדישו לקרבן ולהיות ניתפס בחילול הזה לשם קרבן של שעיר המשתלח א"כ הרי מה שמחלל על השני נקרא השני בשם קרבן ולכך ריבתה התורה דאסור להקדיש מחו"ז או בע"מ משא"כ באותו שעיר המשתלח בעצמו שכבר עשה כל העבודות המוטלים עליו המעכבים בדיעבד ולא נשאר רק מצות השילוח דאינו מעכב אין סברא כלל שיהיה נקרא בכלל קרבן להתחייב עליו משום שחוטי חוץ. אך אמנם הנה מה שכ' רש"י הנ"ל דשילוח לא מעכב קשי' לי טובא מהא דאמר לקמן דף ס"ו ע"ב דעתי אפי' בשבת עתי אפי' בטומאה והרי אמרינן בגמרא דמנחות דף ע"ב דקאמר אי ניקצר שלא כמצותו כשר אינו דוחה שבת כיון דאיפשר לקוצרו מע"ש אף דהוא שלא כמצותו א"כ ה"נ תיקשי אם שילוח אינו מעכב למה דוחה שבת וגם טומאה שנכנס המשלח טמא לעזרה. והנה אח"כ מצאתי במרכבת המשנה הל' עי"כ פ"ה הל' י"ט דמביא שם דינו של רש"י דאין שילוח מעכב וכ' דלא ראה לרבינו שהזכיר דין זה ואדרבא משמע כיון דמרכיבו על כתיפו שילוח מעכב יוע"ש דכ' זה רק למשמעות מדברי הרמב"ם והוא שלא בדקדוק דהו"ל להקשות כן בדרך קו' על שיטת רש"י דשילוח לא מעכב מברייתא דלקמן דעתי אפי' בשבת ואפילו בטומאה והרי מבואר במנחות דאי ניקצר שלא כמצותו כשר אינו דוחה את השבת והנה המרכבת המשנה הביא מירושלמי דפרק שני שעירים דפליגי אי שלחו בלא וידוי מעכב או לא ומשמע דשילוח בודאי מעכב לכ"ע ורק בוידוי אי מעכב פליגי והנה על הקושי' הנ"ל שהקשיתי על רש"י דכ' שילוח אינו מעכב מהא דעתי אפי' בשבת יש לתרץ וגם ליתן טעם לסברת הירושלמי דס"ל שילוח מעכב י"ל כך ע"פ מה שמבואר בבה"ז במנחות דף ע"ב הנ"ל על הקושיא שהקשה על הרמב"ם דניקצר שלא כמצותו כשר ואעפי"כ פסק דחה שבת ומביא שם תירץ על תמי' שעל הרמב"ם בשם גאון וקדוש א' ומדבריו שם הנאמרים באריכות הנה קיצור העולה מדבריו דהוא פלוגתא דרבא ור' יוחנן דלרבא מקרא דבא לדחיות שבת מוכח דאדרבה נקצר שלא כמצותו כשר או בשתי לחם אי אפי לי' מע"ש ולהכי בעי קרא דתדחי שבת ולר"י

אדרבה היא להיפוך דהיכי דגלי קרא במידי דדחי שבת דהוא דבר שא"א לעשותה בשום אופן אחר דאם אפשר לעשותו אפי' אי הוא כשר בדיעבד אז לא הוי דחי שבת א"כ לא קשי' על רש"י דס"ל שילוח אינו עכב מהא דעתי אפי' בשבת די"ל כשיטות רבא הנ"ל דאדרבה מדאיצטריך קרא דדוחה שבת מוכח דשילוח אינו מעכב ואעפ"כ קמ"ל קרא דדוחה שבת ושיטת הירושלמי הוא כשיטת ר"י הנ"ל א"כ מוכח מקרא דעתי אפי' בשבת דשילוח מעכב ובזה ניחא ליתן טעם לסברת רש"י ולסברות הירושלמי:

ועפ"י הנ"ל יש לתרץ סתירות הסוגיות לנוסחות הרמב"ם כפי שכ' הכ"מ דבזבחים גרסינן בברייתא דלה' לרבות שעיר המשתלח די"ל דגירסת שיטות הסוגיא דביומא ובתמורה הנ"ל דלה' להוציא וגירסת סוגיא דזבחים דלה' לרבות תלוי ג"כ בפלוגתא הנ"ל עפ"י מה שכתבתי דאי שילוח מעכב שפיר נוכל להקשות קו' המרכבת המשנה הנ"ל על מה דקאמר התם מענינא דקרא דאל פתח לרבות לה' להוציא אימא דלה' לרבות שעיר המשתלח לאחר הוידוי דשוב אינו בא אל פא"מ משא"כ אי שילוח אינו מעכב אז לא קשיא כלל קו' מרכבת המשנה דשוב ליכא למימר דיתחייב על שחיטה חוץ כששחט את השעיר המשתלח לאחר הוידוי כיון דשוב אינו בכלל קרבן כיון דשילוח אינו מעכב ומעתה נאמר דבזה תלוי אי לה' בא לרבות או להוציא דהנה הא דקאמר מענינא דקרא דאל פתח לרבות כו' הנה בדבר זה גופא צריך שיקול הדעת והכרעה דמנ"ל דאל פתח לרבות מחמת דבא אפ"מ להגרלה ולוידוי ולכך מענינא דקרא דלה' להוציא אימא דמאל פתח הוי ממעטינן שעיר המשתלח כיון דעכ"פ לא בא להקרבה ואף דבא אל פא"מ להגריל ולהתוודות י"ל דאינו נקרא בא אל פא"מ וכמו פרה דכתבו התוס' ד"ה ולא אוציא פרת חטאת דאף דכתיב והזה אל נוכח פתח אהל מועד מ"מ לא מיקרי עי"ז בא אל פא"מ וכמו כן י"ל בשעיר המשתלח דלא מיקרי בא אל פא"מ רק כשבא להקרבה דוקא וכסיגנון שכתבו התוס' בפסחים דף ס"ו ע"ב ד"ה מביאה כשהוא חולין בעזרה דכשמכניס טלה חולין בעזרה ואינו עושה שום דבר שעושה בקרבנות שיראה כמקריב חולין לעזרה שרי וע"ש ואף דכאן מגריל ומתודה עליו מ"מ אינו דומה לתנופה שכ' התוס' שם דתנופה עושה מעשה בגופו משא"כ שעיר המשתלח דהגרלה והוידוי אינו מעשה בגופו וכדכ' רש"י כאן ביומא דף ס"ב ע"ב ד"ה אין מחוסר זמן לבו ביום דהגרלה אינו עושה בגופו יעו"ש א"כ י"ל להיפוך דמאל פא"מ ממעטינ' שעיר המשתלח דאינו בא להקרבה ולה' מרבה שעיר המשתלח ורק די"ל דהכריע הגמ' דע"כ אל פתח א"מ מרבה שעיר ולה' להוציא דאי לרבות קשה הלא לא באתה התורה לסתום אלא לפרש ואם מאל פא"מ ממעטינ' שעיר המשתלח מחמת דאינו בא להקרבה אל פא"מ ורק

לה' בא לרבות א"כ לא נדע אם לה' מרבה דוקא קודם הגרלה וקודם הוידוי משום דבא אל פא"מ להגריל ולהתודות אבל אחר הוידוי לא נתרבה מריבוי דלה' או דנימא כיון דקיימינן בסברא דמחמת שאין שעיר המשתלח בא להקרבה לא נקרא בא אל פא"מ ואעפ"כ מרבינין לי' מקרא דלה' ממילא חייב אף אחר הוידוי וכיון דנקרא בא אל פא"מ מחמת הגרלה והוידוי י"ל דמרבה דאפי' לאחר וידוי הוא בכלל בא אל פא"מ ומאחר שכל ריבוי צריך להיות בתורה מפורש ולא סתום מוכח מזה דאל פא"מ מרבה שעיר המשתלח מחמת דבא להגרלה ולוידוי ולה' בא להוציא מחמת שאינו מיוחד לה' והנה כל זה אי שילוח השעיר מעכב דאז יש מקום לומר לרבות גם אחר הוידוי משא"כ אי שילוח השעיר אינו מעכב כבר כתבתי דשוב אין מקום לומר בשום אופן לרבות אחר הוידוי כיון דכבר נסתלק כל מעשה עבודה שהי' על שעיר זה א"כ שוב י"ל דאל פתח א"מ ממעט שעיר המשתלח מחמת דאינו בא להקרבה ולה' בא לרבות שעיר המשתלח וא"ל כהוכחה הנ"ל דהתורה בא לפרש ולא לסתום דלא נדע אם ירבה הקרא אף לאחר הוידוי דז"א כיון דקיימינן דשילוח אינו מעכב הוי כמפורש דהרי גלי קרא. רק קודם וידוי משא"כ אחר וידוי אין מקים לרבות כיון דשילוח אינו מעכב ונסתלק העבודה שהי' על השעיר ההוא. והנה אין לפקפק ולומר דמשמעות הגמ' דקאמר מענינא דקרא דאל פתח לרבות כו' משמע דרק מענינא דקרא לבד מוכח דלה' להוציא ולא ממה שכתבתי הוכחה נוספת דאי לה' לרבות הוי הריבוי סתום אם קאי גם על אחר הוידוי והלא הוכחה זאת אינו מבואר בגמ' כלל. י"ל דזה אינו פקפוק כלל דהגמרא לא באה רק לתרץ הפירכא וכל לה' להוציא ורמינהו ומשני דהתם מענינא דקרא כו' והכא מענינא דקרא כו' א"כ לא צריך הגמ' להאריך יותר ורק לומר כיון דמענינא דקרא דאל פתח לרבות כו' ורק על הא דכתבתי דיש לדקדק דהוא גופא מנ"ל דאל פתח לרבות אימא דאל פתח למעט מחמת שאינו בא להקרבה ע"ז שפיר נוכל להוכיח כמו שכתבתי דהרי לא בא לסתום אלא לפרש והוכחה זאת אינו מהצורך להיות מבואר בהגמ' מפורש ורק לומר דמענינא דקרא הוא דאל פתח לרבות ולה' להוציא. גם אין לסתור הוכחה זאת שכתבת ממה דהתורה לא באתה לסתום דא"כ תיקשי אף אם נימא מענינא דקרא דאל פתח לרבות ולה' להוציא ג"כ קשה כיון דקיימינן בסברא דשילוח מעכב א"כ ג"כ תיקשי דלא באתה התורה לסתום תה בעצמו סתום אי הוי לה' להוציא מחמת מענינא דקרא דאל פתח לרבות או דנימא דאף דאל פתח לרבות מ"מ בא לה' ג"כ לרבות ולאחר הוידוי דלא נתרבה מאל פתח דאל פתח אינו מרבה רק קודם הוידוי ולה' מרבה אחר הוידוי והוא קושי' המרכבת המשנה הנ"ל דעכשיו לא שייך תירוצי מה שכתבתי לעיל כיון דקיימינן

דשילוח מעכב ותיקשי ג"כ דאיך בא התורה לסתום ולא לפרש כיון דדבר זה בעצמו סתום אם לה' להוציא או לרבות י"ל דקו' המרכבת המשנה הנ"ל בלא"ה יש לדחות בקל ולומר דמסתברא להגמרא דא"א לומר כלל דיהי' כאן שני ריבוים ונהי דלא שייך בזה ריבוי אחר ריבוי דכפי המבואר בהליכות עולם דף ע' ע"ב שבספר יבין שמועה בדין ריבוי אחר ריבוי או מיעוט אחר מיעוט דדין זה צ"ע מהא דמן הבהמה מן הבקר ומן הצאן דכולהו למעט כנ"ל. והנה הענינים המבוארים שם בהליכות עולם ובכללי הגמ' וביבין שמועה כפי המבואר בדבריהם הוא רק היכי דמבורר דזה הוא ריבוי או מיעוט כמו מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן דמבורר דהמה מיעוטים וגם בזה מבואר שם בהליכות עולם דהיכי דאפשר לדרוש ולקיים הריבוים דרשינין להו כו' יוע"ש וכל זה בהמקומות המבוררים דהם ריבוים אבל הכא בקרא דלה' דאינו מבורר אם לה' הוא מיעוט או ריבוי וגם איכא למידרש ולומר דאל פתח מרבה קודם הוידוי ולה' מרבה אחר הוידוי וכקושי' המרכבת המשנה בוודאי אין מקום לדחות להא דאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט ורק דאעפ"כ יש לדחות קושי' זו ולומר דס"ל להגמ' כיון דמשמעות דאל פתח הוא לרבות שעיר המשתלח שוב א"א לומר דיהי' כאן שני ריבוים ודלה' מרבה גם אחר הוידוי כיון דאינו מבואר זה במפורש בריבוי דאל פתח דהוא דוקא קודם הוידוי ומסתמא הוא גם אחר הוידוי כיון דגילתה התורה דשעיר המשתלח נקרא בא אל פא"מ מנ"ל לחלק בין קודם הוידוי לאחר הוידוי ודוקא מחמת ייתורא דפסוקים כנ"ל להגמ' דזבחים לשיטת רש"י והראב"ד דיש לחלק בין קודם הוידוי ובין לאחר הוידוי אבל שיצטרך הקרא דלה' לרבות ולגלות על ריבוי דאל פתח דלא נחלק בין קודם הוידוי ובין לאחר הוידוי י"ל דס"ל להגמ' דאין מקום לומר כן ולכך קאמרינן דמענינא דקרא דאל פתח לרבות נלמד דלה' להוציא: עכ"פ הקיצור העולה מדברינו דיש מקום לומר דאל פתח אינו ריבוי ורק מיעוטא לגבי שעיר המשתלח מחמת דאינו בא להקרבה וממילא יהי' מענינא דקרא דלה' לרבות ומחלקינין בין קודם הוידוי ובין לאחר הוידוי והוא שיטת הרמב"ם להגירסא שכ' הכ"מ דגרסינן לה' לרבות וס"ל לסוגיא דזבחים דאל פתח היא מיעוט ולה' לרבות ונוסחות סוגי' דיומא ותמורה בהברייתא דלה' להוציא והוא מחמת הדקדוק שכתבנו דס"ל לשיטות סוגיות הגמרא דיומא דא"א לומר דאל פתח נלמוד מיעוט ולה' לרבות כיון דלא באתה התורה לסתום אלא לפרש וא"כ איך סתמה התורה בריבוי דלה' אם מרבה רק קודם הוידוי או דמרבה הכל בין קודם הוידוי ובין אחר הוידוי וזה תלוי אי שילוח מעכב או אינו מעכב דאם שילוח אינו מעכב אין מקום להסתפק כלל לרבות גם אחר הוידוי כיון דשוב נסתלק העבודה משעיר המשתלח א"כ בזה מתורצי הסוגיות ודסוגיא

דיומא ודתמורה ס"ל דשילוח מעכב לכך גרסו בברייתא דלה' להוציא. וסוגיא דזבחים סבר דשילוח אינו מעכב ולכך גרסו בברייתא דלה' לרבות והיינו דאל פתח הוי מיעוט ולה' הוא ריבוי ומחלקינן בין קודם הוידוי ובין אחר הוידוי וא"ל דכל זה מופרך מעצמותו כיון דכתבתי דזה בעצמו אי שילוח מעכב או אינו מעכב תלוי אי נלמד מעתי אפי' בשבת דשילוח מעכב או אדרבא מהא דצריך קרא דשילוח דוחה שבת מוכח דשילוח אינו מעכב א"כ אינו מתורץ בזה סוגי' דיומא לומר דס"ל לסוגיא ההוא דשילוח מעכב דהרי שם ביומא ובתמורה הא דקאמרינן מענינא דקרא דלה' להוציא היא מימרא דרבא והרי מבואר בשיטת הגאון הקדוש בבה"ז הנ"ל במנחות שם דף ע"ב ע"ב דלרבא מקרא דבא להורות דחיות שבת מוכח דבדיעבד אם עשאה שלא כמצותו כשר א"כ ממילא דשילוח אינו מעכב ואיך כתבנו דסוגיא דיומא ותמורה ס"ל דשילוח מעכב. אך אמנם אין מזה שום סתירה כלל למה שכתבתי דהבה"ז לא כתב ודייק כן אליבא דרבא רק מכח קושי' התוס' במנחות דף נ"א ד"ה אפי לה מאתמול איפסלה בלינה וכ' בשיטות הרמב"ם דהרמב"ם לא ס"ל כתירוץ התוס' ד"ה דאפי לה בתנור חול יוע"ש א"כ לפי תירוץ התוס' שם ד"ה דאפי לה בתנור חול כו' אין מזה דיוק כלל לשיטת רבא ורק די"ל דרבא לא סבר הך סברא דמדבעינין קרא על דחיות שבת מוכח דאף שלא כמצותו כשר ורק להיפוך דמדכתבה התורה דדחי שבת מוכח דלא כמצותה פסול ומ"מ יש לקיים תירוצו של הבה"ז עפ"י מ"ש הבה"ז לדייק דהיא שיטות רב חסדא דבמאי דגלי קרא דדחי שבת עיקרא הוי לשרויי במלתא דאפשר למעבד מאתמול יוע"ש א"כ י"ל דרבא בעצמו לא ס"ל הכי רק להיפוך דמדדחי שבת מוכח דאי אפשר למעבד מאתמול א"כ ממילא מוכח הכא דשילוח מעכב ולכך קאמר ביומא ובתמורה התם מענינא דקרא ושיטות סוגיא דזבחים ס"ל כשיטות ר' חסדא הנ"ל דבמאי דגלי קרא דדחי שבת הוי דוקא במקום דאפשר למעבד שלא כמצותה א"כ ממילא שילוח אינו מעכב ולכך ס"ל דלה' לרבות ומתורץ דעת הרמב"ם דאזיל לשיטתו דפסק פ"ז מהל' תמידין ומוספין הל' ז' דקצרוהו ביום כשר ואעפי"כ דוחה את השבת א"כ ממילא לשיטתו שילוח אינו מעכב ולכך פסק כשיטות נוספות דסוגיא דזבחים דלה' לרבות:

והנה בשו"ת ח"ץ סי' קס"ו מתרץ דברי הרמב"ם דפ"ז מהל' תמידין ומוספין שהקשה עליו בבה"ז הנ"ל ודהרמב"ם דחה לסוגיא דמנחות דף ע"ב מחמת דברי ר"ש דחביב המצוה בשעתה שהרי הקטר חלבים ואברים כו' יוע"ש הנה אין מזה הכרע כלל לענין אם לדייק מעתי אפי' בשבת דשילוח השעיר מעכבא דבשלמא לגבי קצירות העומר דהוא מצוה דמחויב לעשותה ורק דאפשר לעשותה מע"ש שייך לומר דחביבה מצוה בשעתה ודוחה

שבת בשביל זה משא"כ בעבודה דלא מעכבא כלל לא שייך חביבא מצוה כו'. ורק תלוי אי אף בדבר דלא מעכב ג"כ דוחה שבת וכדלעיל לענין ניקצור שלא כמצותו:
והנה יש מקום עוד לומר עפ"י דרך פלפול הנ"ל בשינוי דברים וממש מהיפוך אל ההיפוך לומר דאי שילוח השעיר אינו מעכב אז י"ל בדוקא דנלמד מענינא דקרא דלה' להוציא וכסוגיא דיומא ותמורה משא"כ אי שילוח השעיר מעכב י"ל דלא שייך ללמוד מענינא דקרא דלה' בא להוציא כיון דאף אם נימא דמאל פתח נתרבה שעיר המשתלח מ"מ אינו מוכרע דלה' מיעוטא היא ולא ריבוי כיון דיש מקום לומר כקו' המרכבת המשנה הנ"ל דאימא לה' מרבה אחר הוידוי כיון דקיימינן דשילוח השעיר מעכב ועכ"פ כיון דא"א ללמוד מענינא דקרא דלה' מעוטא הוא ולא ריבוי ממילא מסתברא דלה' רבויא הוא כמו שהוא רבויא לגבי מחוסר זמן וכמבוא' כאן ביומא וכמו כן לגבי בעל מום דכמבואר כאן ביומא וגם במס' תמורה ומה"ת נחלק ולומר דלגבי מחוסר זמן ולגבי בע"מ הוי לד' ריבויא ורק לגבי שחוטי חוץ הוי מיעוטא יותר ניחא לומר כיון דלה' הוא ריבויא גבי מחוסר זמן ולגבי בעל מום כן הוא ריבויא לגבי שחוטי חוץ דהרי לא נלמד מענינא דקרא דכאן לגבי שחוטי חוץ הוא מיעוטא דאף אם מאל פתח נתרבה שעיר המשתלח הרי לא נתרבה רק קודם הוידוי ונוכל לומר דלה' מרבה אחר הוידוי וכיון דלא מוכח מענינא דקרא דלה' דכתיב גבי שחוטי חוץ הוא מיעוטא וממילא דהוא ריבוי' כמו שהיא ריבויא לגבי מחו"ז ולגבי בע"מ א"כ שוב מסתברא לומר דאינו מרבה רק קודם הוידוי והיינו משום דמפסוק דאל פתח לא הי' מוכרע כל כך דשעיר המשתלח נקרא בא אל פא"מ מחמת שבא להגריל ולהתוודות דאימא כיון דאינו בא להקרבה לא נקרא בא אל פא"מ וכמו שכתבתי בדרך הראשון ולכך צריך לכתוב קרא דלה' לרבות קודם הוידוי והוא מלתא דמסתברא לומר כיון שבא אל פא"מ כדי להתוודות מרבה התורה בקרא דלה' ולמה נאמר דלה' מרבה אחר הוידוי דהוא נגד הסברא כיון דאינו בא אפ"מ עוד להתוודות ונהי דקיימינן דשלוח השעיר מעכב ויש קצת מקום לומר כן כיון דעדיין לא נסתלק ממנו מעשה העבודה מחמת שכבר הגריל והתוודה עליו כיון שעדיין צריך לקיים בו מצות השילוח דמעכב אעפי"כ הוא נגד הסברא לומר דריבתה התורה אף אחר הוידוי וכיון דבהכרח דלה' ריבויא הוא כמו דהוא רבויא לגבי מחו"ז ולגבי בעל מום יותר ניחא לאוקמי הריבוי דלה' על קודם הוידוי אך אמנם כ"ז כששילוח השעיר הוא מעכב דאז אין לנו הכרע מענינא דקרא דלה' מיעוטא כיון דאיכא לומר דהוא ריבוי לרבות אחר הוידוי משא"כ אי שילוח השעיר אינו מעכב דאז אין מקום כלל לומר לרבות אחר הוידוי כיון דכבר נסתלק כל מעשה העבודה מן שעיר המשתלח א"כ שוב יש ללמוד מענינא דקרא

דאל פתח דלה' דכתיב גבי שחוטי חוץ הוא מיעוטא וממילא ממעטינן אף קודם הוידוי כיון דמוכח דלה' הוא מיעוטא ולא ריבויא ממילא ממעט אף קודם הוידוי דאף דבא אל פא"מ להגריל ולהתוודות מ"מ כיון דאינו בא להקרבה נתמעט מלה' דדרשינן למיעוטא ודרשינן דוקא שהוא מיוחד לה' וזה אינו עכ"פ מיוחד לד' וכיון דמענינא דקרא נלמד דלה' מיעוטא הוא ע"כ דרשינין בי' דוקא כל דמיוחד לה' ממילא נתמעט אף קודם הוידוי כיון דעכ"פ אינו מיוחד לה' ורק להתוודות עליו א"כ עפ"י דרך הזה הוא להיפוך דאי שילוח השעיר אינו מעכב אז יש ללמוד מענינא דקרא דלה' מיעוטא הוא וזה הוא שיטת סוגיות הש"ס דביומא ובתמורה ושיטות סוגיות הש"ס דבזבחים אזלא דשילוח השעיר מעכב דאז א"א ללמוד מענינא דקרא דלה' למיעוטא וכמו שכתבתי דמנ"ל דהוא להוציא אימא דהוא מרבה לאחר הוידוי כיון דשילוח השעיר מעכב וכיון דלה' אינו להוציא רק ריבוי כמו לה' דכתיב גם מחו"ז ובע"מ ממילא ניחא יותר לומר כסברא החיצונה דלה' ערבה קודם הוידוי ובזה הוו עולים דברי כהוגן כפי שיטת הבה"ז בעצמו דרבא ס"ל דמדבעי קרא לדחיות שבת מוכח דאפשר למעבד מאתמול וכמו כן כאן מעתי אפי' בשבת מוכח דשילוח אינו מעכב וא"כ ניחא ביותר ישוב הסוגיות דסוגיא דיומא ודתמורה דמענינא דקרא נלמד דלה' להוציא הוי בעל מימרא רבא ואזיל לשיטתי' דשילוח השעיר אינו מעכב וכדברי הבה"ז הנ"ל ולכך קאמר דמענינא דקרא נלמד דלה' להוציא וסוגיא דזבחים ס"ל דשילוח מעכב וכשיטת ר' יוחנן במנחות דף ע"ב דמדחיות שבת דלגבי העומר מוכח דניקצר שלא כמצותו פסול א"כ ממילא מוכח מעתי אפי' בשבת דשילוח מעכב ולכך ס"ל לגרוס בברייתא דלה' לרבות. אך אמנם הגם דבדרך הזה יתיישבו הסוגיות יותר בטוב ממה שכתבתי בדרך הראשון וגם שיהי' ממש כשיטות תבה"ז אליבא דרבא אך הקושיא שעל דברי הרמב"ם לא יתורץ בזה כיון דהרמב"ם בעצמו פסק פ"ז מהל' תמידין ומוספין דניקצר שלא כמצותו כשר ואעפ"כ דוחה שבת א"כ לשיטתו יהי' בכאן שילוח השעיר אינו מעכב א"כ איך פסק כנוסחות סוגיא דזבחים דלה' לרבות. אך אפשר יש מקום לצדד ולומר דעל הרמב"ם דפ"ז מהל' תמידין ומוספין אפשר לתרץ כדתירץ הח"ץ בתשובותיו סי' קס"ו הנ"ל דנדחה סוגיות הש"ס דמנחות דף ע"ב מחמת דחביבה מצוה בשעתה כדברי ר"ש משא"כ לענין שילוח השעיר דלא שייך כלל חביבה מצוה בשעתה כיון דליכא לכל עבודה ההוא של שליחות השעיר וכמ"ש למעלה א"כ שוב י"ל דהרמב"ם פסק דשילוח שעיר מעכב ולכך פסוק כסוגיות הגמ' דזבחים דגרסינן בברייתא דלה' לרבות שעיר המשתלח והיינו קודם הוידוי. והנה הגם ששתי הדרכים שכתבתי הם הכל רק דרך פלפול בעלמא מ"מ בעניני הסברות והטעמים נוח לי לומר ע"ד פלפול כדרך

הראשון: ועתה נבוא עוד בדרך פלפול ולתרץ קו' הלח"מ שהקשה על נוסחות הרמב"ם כפי דברי הכ"מ דגרסינן בברייתא דלה' לרבות שעיר המשתלח ולתרץ רק שני קושיות של הלחם משנה א' קושי' סתירות הסוגיות דביומא ובתמורה קא גריס דלה' להוציא. וקושי' ב' שהקשה הלחם משנה כיון דפריך הא איכא וידוי כו'. וע"כ לפי גירסא זו הי' סברא פשוטה לדעת המקשן דמקרא דאל פא"מ מחייב לאחר הגרלה קודם הוידוי ולכך סותר דעת המתרץ דכאן קודם הגרלה כו'. דאיך אפשר לומר דהמשנה דפטרה איירי אחר הגרלה וקודם הוידוי כיון דגם לאחר הגרלה עדיין ראוי אל פא"מ כדי להתוודות ועכ"פ. מוכח דהוא סברא פשוטה בדעת המקשן וסותר ע"ז דברי המתרץ א"כ איך משני כאן קודם וידוי כו' והא דחייבה הברייתא שעיר המשתלח איירי קידם הוידוי א"כ תיקשי ל"ל להברייתא לחייב מריבוי דלה' תיפוק לי' דאפי' בלי שום ריבוי דלה' לחייב וכמו שהי' להמקשן סברא פשוטה בזה ואדרבא תיקשי עוד על הברייתא דל"ל הריבוי דלה' ע"ז כיון דהוא סברא פשוטה. והנה מה שהקשה עוד הלח"מ קו' על דל"ל לגמרא ביומא לומר דחזי לשעיר הנעשה בפנים ולא קאמר מטעם דבא אל פא"מ להגריל ולהתוודות. הנה קו' שלישית זו יש לדחות בקל כיון דעכ"פ חזינין בברייתא דזבחים דגרסינן לה' לרבות כפי נוסחא זו דצריך קרא לרבות שתהא נקרא בא אל פא"מ מחמת הוידוי וה"ה אף קודם הגרלה והוידוי א"כ הברייתא דשני שעירי יו"כ כו' דבברייתא דיומא דף ס"ב ע"ב דלא נזכר בברייתא שום ריבוי ורק מסברא בעלמא משמע דמחייבה בברייתא שפיר פריך למאי חזו ואי משום דראוי לבוא אל פא"מ להגריל ולהתוודות מאן לימא לן מסברא בעלמא דזה נקרא אל פא"מ אימא דאינו נקרא אל פא"מ רק להקרבה ולא להגרלה ולוידוי והלא מן הברייתא בעצמה דשני שעירי יוה"כ מוכח כן כיון דעכשיו בדעת המקשן לא סבר לפרש הברייתא דשני שעירי יו"כ דשהגריל עליהם חייב על של שם ופטור על של עזאזל דהיינו שהגריל והתוודה עליהם כמו שהוא לפי המסקנא דזבחים בין לגירסת רש"י והראב"ד ובין לגירסות הרמב"ם ורק סבר עכשיו המקשן דמשהגריל עליהם כו' היינו קודם הוידוי א"כ הרי מוכח מן הברייתא בעצמה דלא נקרא אל פא"מ מה שבא אל פא"מ כדי להתוודות וכמו כן לא נקרא אל פא"מ כדי להגריל ואף אם נבוא להקשות דעכ"פ לא הי' למקשן להקשות כ"כ בפשיטות למאי חזו ושיוכרח לחדש דבר חדש מחמת דחזי לשעיר הנעשה בפנים כיון דאפשר לפרש דמשהגריל עליהם היינו משהגריל והתוודה עליהם י"ל דעכ"פ לא הי' להמקשן סברא זו כסברא פשוטה לומר דנקרא בא אפא"מ כדי להגריל ולהתוודות ורק דעל סברא זו בעינן ריבוי וכאשר באמת הברייתא דזבחים נקטה בזה ריבוי דלה' לרבות כו' א"כ כיון דבברייתא דשני שעירי יו"כ לא נקטה

שום ריבוי לחייב קודם הגרלה ומשמע דמסברא בעלמא קמחיבינן שפיר פריך למאי חזו כו' והגם דבאמת הא גופא קשי' וכקו' שני' של הלח"מ הנ"ל דהרי באמת מוכח מדפריך בפשיטת בזבחים אחר הגרלה נמי האיכא וידוי כו' א"כ מוכח דמסברא פשיטה מקשה כן המקשן זה הוא באמת קושיא בפני עצמה וכדמקשה כן הלח"מ קושייתו השני' אבל עכ"פ אין כאן קו' שלישית בפני עצמה וכיון דעכ"פ מבואר בברייתא דבזבחים דבעי על סברא זו דנקרא בא אל פא"מ כדי להתוודות ריבויא דקרא דלה' א"כ כיון דבברייתא דשני שעירי יו"כ לא נזכר שום ריבוי שפיר פריך למאי חזו כו'. אך אמנם עפ"י הדברים הללו הנזכרים יש מקום לדחות גם קושי' השני' של הלח"מ והיינו לומר דבוודאי בעינן ריבויא לרבות דיהי' נקרא בא אפא"מ כדי להגריל ולהתוודות דבלא ריבויא הוי אמרינן מסברא דלא נקרא בא אל פא"מ רק להקרבה וכמו פרה אדומה דכתבו התוס' ביומא ד"ה ולא אוציא כו' דאף דכתיב בפרה אדומה והזה נוכח פני א"מ אעפי"כ לא קרינן בה בא אל פא"מ ורק הא דמקשה בפשיטות אחר הגרלה נמי האיכא וידוי כו' לאו מסברא בעלמא מקשה כן רק דמקשה על תירץ המתרץ הראשון דכאן קודם הגרלה כו' א"כ ס"ל דאף קודם הגרלה א"א לחייב מסברא לא מן הסברא דנקרא בא אל פא"מ כדי להגריל ואף לא מחמת סברא זו דחזי קודם הגרלה לשעיר הנעשה בפנים כיון דבעינן על קודם הגרלה ריבוי דלה' ועכ"פ מוכח דלא ס"ל להמתרץ הראשון רך סברא דקודם הגרלה חזי לשעיר הנעשה בפנים דע"ז לא הי' צריך קרא לרבות דאי אפשר לומר דריבוי דקרא מרבה החיוב לשעיר המשתלח מחמת סברא זו בעצמה דחזי לשעיר הנעשה בפנים דע"י הסברא לא שייך ריבוי לרבות ורק או דנימא דכן הסברא פשוטה או דנימא דנידחת סברא זו מכל וכל ושוב לא שייך דהריבוי מרבה זה הסברא בעצמה ועכצ"ל לדעת המתרץ הראשון דהריבוי הוא צריך לרבות כדי דלא נימא דלא נקרא בא אל פא"מ מחמת שאינו להקרב' וע"ז קאי הריבוי דקרא דמחמת דבא אל פא"מ כדי להגריל ג"כ נקרא בא אל פא"מ דבזה שייך שפיר הריבוי דההגרלה ג"כ נקרא בא אל פא"מ ועפ"ז שפיר מקשה המקשן על המתרץ הראשון אחר הגרלה נמי הא איכא וידוי ר"ל כיון דע"כ הריבוי דלה' מרבה דההגרלה נקרא בא אל פא"מ א"כ תיקשי איך פטרה המשנה דזבחים אחר הגרלה וקודם הוידוי כיון דכבר כתיב לה' לרבות קודם הגרלה ה"ה לאחר הגרלה וקודם הוידוי ומתרץ כאן קודם וידוי כו' והמשנה דזבחים איירי לאחר הוידוי אבל עכ"פ בעינן לזה ריבוי דקרא דלה' לרבות דקודם הוידוי נקרא בא אל פא"מ ובלא הריבוי הו"א דכיון דלא בא להקרבה לא נקרא בא אל פא"מ:

אך אמנם לתרץ ע"ד הפלפול נתרץ קו' הראשונה של הלח"מ וגם קו' השני' שלו ובישוב קו' הראשונה נאמר ג"כ כמ"ש באופן הראשון דבאמת הסוגיות חלוקות בנוסחות הברייתא אי לה' להוציא או לה' לרבות ורק לומר דיהי' תלוי שינוי הנוסחאות במה שמצינו פלוגתא בין האמוראים פלוגתא מפורשת בש"ס ועפ"ז נוכל לומר דסוגי' דיומא וסוגי' דתמורה אזלא לשיטת אמורא אחד וסוגיא דזבחים אזלא לשיטות האמורא השני והנה מקודם נבוא לתרץ מה שקשה טובא על רבא דמשני הכא כגון שהי' לו חולה ביו"כ דהוא דוחק כיון דהריבוי דבכאן לא איירי רק במחוסר זמן דשמונה ימים ולא במחו"ז דאותו וא"ב והרי אין דיניהם שוה וכמבואר בחולין דף פ' ע"ב דמחו"ז דאותו וא"ב לקי עלה משא"כ מחו"ז דשמונת ימים דקאמר שם הנח למחו"ז דהכתוב ניתקו לעשה א"כ לא נכלל מחו"ז דאו"ב במחו"ז דשמונה ימים ולא שייך לרבות בקרא דכתיב גבי מחו"ז דשמונת ימים המחו"ז בשביל או"ב ולמה לי' לרבא דוחק הזה ולא משני כדרבינא כגון שהומם וחיללו על אחר וכדמשני רבא בעצמו בתמורה דף ו' ע"ב לגבי קרא דבעל מום ונהי דהתם גבי בע"מ הוכרח רבא לשנות כך משום דהתם לא שייך האקומתא דקאמר הכא כגון שהי' לו חולה ביו"כ עכ"פ כיון דהוכרח רבא בעצמו לאוקמא התם גבי בע"מ כגון שהומם וחיללו על אחר יותר הו"ל לאוקמא הריבוי דלגבי מחו"ז ג"כ בחד גוונא דאוקומתא דלגבי בע"מ ובפרט דלגבי בע"מ הוא דוחק עצים איקומתא זאת דלמה לחלל בעל מום זה על מום אחר ורק דהוכרח לאוקמי בדוחק הזה משום דלא שייך התם תירוצא דבכאן כגון שהי' לו חולה ביו"כ עכ"פ כיון דהוכרח לתרץ כן לגבי בע"מ הו"ל לתרץ גם הכא לגבי מחו"ז ג"כ כגון שהומם כו' ולתרץ קו' זו נתרץ מקודם קו' התוס' ישינים ביומא ד"ה אבל בעל מום דמטי זימני' אימא לא וא"ת אפי' לא כ' בע"מ כו' ומה שתירצו בתוס' ישינים דכל כמה דלא חזינין דפסיל בי' מומא לא הוי מוקמינן לי' להך דרשא דהומם כו' אלא מוקמינין לי' לדרשא אחריתי הוא דחוק קצת וגם דנראה מדבריהם דלכך הוי מוקמינין לי' לדרשא אחריתי הוא משום דכיון דלא מצינו מקרא מפורש דבשעיר המשתלח פסול בי' מומא לא הוי ידעינין לחדש דבר זה דפסול בי' מומא ולכך הוי מוקמינין לדרשא אחריתי הנה הגם דלכאורה נראה כן קצת מלשון הגמרא דאחר דמשני רבינא כגון שהומם כו' קאמר ומנא תימרא דפסול בי' מומא כו' אך באמת אין ראי' מזה כלל דדוקא רבינא דהוא אמורא לא הוי מחדש הך דינא דפסול בי' מומא לולי שנמצא כן בלשון הברייתא אבל לתרץ כן על דרשות דקרא הוא דבר שאינו מסתבר כלל כיון דחזינין דהגמ' קאמר ואיצטרך למכתב בע"מ כו' משמע דאף מבנין אב בעלמא הוי מפקינין למיפסל בע"מ גבי שעיר המשתלח מבנין אב דמחוסר זמן ורק דהגמ' עושה צירוכותא

בעלמא לדחות ולומר דשאני מחו"ז דלא מטי זימני' כו' דכ"ז שייך על הבנין אב בלבד משא"כ כשיש לנו עוד דיוק מקרא ממה דצריך ריבוי לשעיר המשתלח ולא מדאין הגורל קובע שפיר הוי מדייקינן לאוקמי קרא כגון שהומם כו' ולדחות הך דיחוי דקאמר דשאני מחוז' דלא מטי זימני' ורק הוי ילפינין מבנין אב דגם מום פוסל בשעיר המשתלח כמו דפוסל ג"כ מחוסר זמן דבזה מתיישב דרשא דקרא מה דצריך ריבוי לשעיר המשתלח ולתרץ קו' התוס' ישיני' נאמר בשני אופני' אופן הראשון י"ל כך דהנה בודאי אין לדחות קושיתם ולומר דהי' מקום לטעות ולאוקמי קרא כדרבא כגון שהי' לו חולה ביו"כ כו' או כדר' יוסף ולומר דהוי אמרינן דבאמת הגרלה אינה מעכבת וכדס"ל לר"ש באמת כן. דזה ודאי אין לו ממשות כלל כיון דרבינא בעצמו לא ס"ל לאוקמי קרא לענין מחו"ז דאותו ואת בנו כמו דאמר רבא וגם ס"ל כשיטות הסוברים וכדקיי"ל באמת דהגרלה מעכב ודלא כר"ש ודייקינין לעיל בדף מ"א מדרשות דקראי וע"כ אין מקום לתרץ רק כדמתרץ רבינא כגון שהומם ושוב תיקשי קו' הוי' דנ"ל קרח לרבות בע"מ. אך אמנם בסיגנון הזה יש מקים לומר בדרך אחר עפ"י דיש מקום לתרץ מה שהקשו על הרמב"ם דפסק בהל' עי"כ פרק ה' הל' י"ח דטריפה פסול בשעיר המשתלה מויעמד חי. והקשה הלח"מ מגמ' דחולין דף ל"א דפסול דטריפה נפקא לי' מהא דאין הגורל קובע כו' והנה במה שתירץ ע"ז במשנה למלך דהרמב"ם איירי כשנטרף אחר הגרלה הנה מזה נדבר אי"ה לקמן באופן השני וכעת נאמר לתרץ קו' הלח"מ דהנה קושייתו הוא רק דל"ל להרמב"ם לומר דרשא אחרת ממה דמבואר בגמי חולין אבל להיפוך להקשות על דרשות הרמב"ם דא"כ למה לא נקטה הגמ' דחולין דרשות הרמב"ם מן יעמד חי זה לא קשה כלל וכמו שתירץ בפשיטות בס' אור חדש בפסחים בשיטות חזקי' ור' אא דכ"מ שנא' לא יאכל דר' אחא בר יעקב שם בחולין אזיל לשיטתי' דס"ל דטריפה יולדת ומשבחת ומכ"ש דס"ל טריפה חי' ולכך אין ללמוד כלל מיעמד חי ורק להיפך קשה על הרמב"ם דלמה לא תפוס דברי הגמ' למעט טרפה מהא דאין הגורל קובע כו' ויש לתרץ קו' זו עפ"י דיש להקשות על קו' הגמ' דפריך כאן דל"ל קרא דלה' דשעיר המשתלח פסול במחו"ז תיפוק לי' דאין הגורל קובע כו' דפירש"י בד"ה הא אין הגורל קובע כו' וכיון דלא ידע על איזה מהן יעלה הגורל לשם א"א להיות א' מהם מחו"ז. הא אפשר לאשכוחי כגון שמת המשתלח דקתני במשנה דמביא זוג אחר וכו' וס"ל לרב בדף ס"ד דשני שבזוג שני ירעה כו' א"כ השעיר של השם דבזוג ראשון יקרב משום דמצותו בראשן ושוב לא שייך לומר דאין הגורל קובע כו' משום שמא יעלה עליו הגורל לשם דהא השעיר שיעלה עליו לד' בזוג השני אינו ניקרב כלל וממילא דהי' הו"א דרשאי להיות א' מהן מחו"ז ולכך צריך קרא לפסול גם גבי שעיר

המשתלח מחו"ז ומה פריך והא אין הגורל קובע כו' אך יש לתרץ דשפיר מקשה הגמ' עפ"י דקאמר לקמן דף ס"ד ע"ב אמר לך רב אליבא דר' יהודה לא קאמינא כו' א"כ ס"ל לר' יהודה דבע"ח נדחין והשני שבזוג שני יקרב ושבזוג ראשון ירעה. והנה לעיל דף מ"א ע"א קאמר בגמ' דסתם ספרא מני ר' יהודא א"כ שפיר פריך והא אין הגורל קובע דלשיטת ר"י השני שבזוג שני יקרב וממילא דאין הגורל קובע כו' שמא יעלה עליו לשם. וא"ל א"ב כי משני ר' יוסף ה"מ ר"ש כו' ל"ל מחמת דס"ל לר"ש מת אחד מהן מביא חבירו שלא בהגרלה תיפוק לי' דלר"ש יש לתרץ כגון שמת א' מהם ומביא זוג לשני והשני שבזוג ראשון יקרב דזה אינו קושיא כלל דכיון דהוצרך לאוקמי דהך ברייתא לא מתוקמא כר"י רק כר"ש שוב אצ"ל כלל דמייתי ומגריל והשני שבזוג שני ירעה כיון דבאמת אית לי' לר"ש דמביא שני שלא בהגרלה עכ"פ הגמרא דפריך והא אין הגורל קובע כו' הוא רק מחמת דסתם סיפרא ר' יהודה משא"כ הרמב"ם דפסק בפ"ה מהל' עי"כ הל' ט"ו דהשני מן השנים שהגריל עליהם בסוף ירעה כו' א"כ צריך להביא קרא דיעמד חי למעט טריפה כגון שמת שעיר המשתלח ומביא זוג אחר דלא שייך דאין הגורל קובע כו' משום שמא יעלה עליו לשם כיון דהשני שבזוג שני ירעה. ועפי"ז יש לתרץ גם קו' תי' הנ"ל עפ"י המבואר דף ס"ד ע"א דקאמר ואידך בם בהם לא דריש א"כ עכ"פ אין לו לר' יוחנן בהא דס"ל בע"ח נידחין ראי' מקרא כיון דדרשא דמהם בהם אינו דרשה הכרחיות כ"כ וכמו דקאמר רב מהם בהם לא דריש ושפיר הי' מקום לטעות דבאמת בע"ח אינם נידחין ושוב לא קשי' כלל דל"ל ריבוי דלה' גבי שעיר המשתלח דפסול בי' מחו"ז דהא בלא"ה והא אין הגורל קובע כיון דאפשר לאשכוחי כנ"ל כגון שמת המשתלח ולא צריך לאוקמי כלל כגון שהומם וחיללו על אחר ושפיר צריך קרא בע"מ דפסול אצל שעיר המשתלח ומתורץ קושי' תוספת ישיני': ובאופן אחר יש לתרץ קו' תוס' הנ"ל וגם לתרץ הקושיא שהקשיתי על רבא דל"ל לשנויי כאן כגון שהי' לו חולה בי"כ כו' ונא משני הכא כדמשני בעצמו גבי בע"מ כגון שהומם כו' דהנה יש לסתור התירץ שתירץ המשנה למלך הנ"ל על קושי' הלח"מ דלמה כ' הרמב"ם דטריפה פסול מיעמד חי ולא דאין הגורל קובע דהרמב"ם אייר כשנטרף לאחר הגרלה דאין מקום לומר כן עפ"י דקשה עוד על הרמב"ם דל"ל למיפסל טריפה מיעמד חי הרי הגמ' במנחות דף ה' ע"ב פריך דל"ל מן הבקר להוציא את הטרפה תיפוק לי' דאיכא ק"ו מבע"מ דמותר להדיוט ואסור לגבוה ומשני לבסוף תאמר בטריפה שאין מומה ניכר ופירש"י כגון בבני מעיים ע"ש והרי בשעיר המשתלח א"א לאשכוחי רק טריפות הניכר דטרפה שאינו ניכר כגון בבני מעיים לא שייך כלל גבי שעיר המשתלח דאינו נבדק כלל וכדקאמר בחולין דף י"א ע"ב וכ"ת דבדקינין לי' והתנן

לא הי' מגיע למחצית ההר עד שנעשה איברי' א"כ ל"ל להרמב"ם כלל מיעוט דיעמד חי לטריפה ולא מק"ו דבעל מום וכדפריך במנחות הנ"ל וצריך לתרץ כמו דמתרץ הגמ' בזבחים דף ע"ד ע"ב על הא דפריך האי טרפה ה"ד אי ידוע לי' ליתי ונסקלי' כו' ומתרץ או דאי ערוב דרוסת הזאב בנקובות הקוץ או בנפילה או בולד טרפה וגם כאן צריך לתרץ כך דהטריפות אינו ניכר שנתערבו שני השעירים וא' מהם הוא ולד טריפה או נפולה או דרוסת הזאב והשני הוא נקובות הקוץ דבלי תערובות שבין שני השעירים א"א לאשכוחי כלל טריפות שאינו ניכר גבי שעיר המשתלח דאפי' כשנדרס לפנינו מוכח מהגמרא דזבחים הנ"ל דהוי טריפות הניכר מדהוצרך הגמ' לומר כגון דנתערב דרוסת הזאב בנקובת הקוץ ולא קאמר בסתמא כגון שנידרס א' מן הקדשים לפנינו ואח"כ נתערב בין שאר הקדשים אלא ע"כ דגם דרוסה הוי טריפות הניכר ותיקשי ליתי ולשקלי' ולכך צ"ל דאתערב דרוסת הזאב בנקובת הקוץ וא"כ לגבי שעיר המשתלח נצטרך לומר דנתערבו שני השעירים להדדי ועפ"ז ע"כ צ"ל דאיירי בטריפות דקודם הגרלה דלאחר הגרלה א"א כלל לשני השעירים של יו"כ שיתערבו וכדקאמר בגמ' דף מ"א ע"ב על המשנה דקשר לשון זהורית כו' ולנשחט נגד בית שחיטתו דלא יתערבו זה בזה ולא יתערבו באחרים א"כ נסתור בזה תירץ המשנה למלך הנ"ל דא"א לומר כלל דהרמב"ם איירי בניטרף לאחר הגרלה וע"כ דמיירי הרמב"ם בטריפה שקודם הגרלה ועפ"ז מתורץ בטוב קו' התו' הנ"ל וגם הקושי' שהקשיתי על רבא דהנה עפ"י הדברים שכתבתי הא דקאמר רבינא כאן ביומא כגון שהומם וחיללו על אחר ה"ה דהמ"ל כגון שניטרף שעיר המשתלח לאחר הגרלה בטריפות הניכר כגון שנפלה או שדרסה זאב דדוקא על ריבוי דקרא דיעמד חי למעט שפיר כתבתי דע"כ א"א לאוקמי רק קודם הגרלה דאפשר לאשכוחי בי' טריפות שאינו ניכר משא"כ לאחר הגרלה דא"א לאשכוחי רק טריפות הניכר וטריפות הניכר א"צ לרבוי דיעמד חי ורק נלמד מק"ו דבעל מום אבל לענין דינא הי' מצי רבינא לומר לתרץ הק"ו דהא אין הגורל קובע לומר כגון שנטרף אחר הגרלה בטריפות הניכר וממעט קרא מחוסר זמן ומ"מ אין זה בגדר קושי' להקשות על רבינא דלמה נקיט כגון שהומם וחללו על אחר ולא נקיט כגון שניטרף וחיללו על אחר דמאי אילמא דטריפה מבעל מום ולמה למינקט טריפה ולא למינקט בעל מום אדרבא איפכא מסתברא דניטרף לאחר הגרלה ע"כ יצטרך לומר דניטרף בטריפות הניכר והלא כבר כתבתי דטריפות הניכר נלמד בקל וחומר מבע"מ א"כ יותר ניחא למינקט כגון שהומם דאיכא בי' קרא למעט בע"מ וכדקאמר ומנא תימרא דפסול בי' מומא כו'. משא"כ כשנטרף ובטריפות הניכר דלא נלמוד רק מבעל מום א"כ ל"ל למינקט טריפות הנלמוד מבע"מ ביותר ויותר ניחא

לי' למינקט כגון שהומם וחיללו על אחר ואיירי בבעל מום בעצמו והנה כ"ז כשיש לנו קרא למעט בעל מום משא"כ אי לא הוי כתיב קרא למעט בע"מ הוי אמינא דמום לא פסול גבי המשתלח ואעפ"כ הוי ידעינין דטריפות פוסל בשעיר המשתלח מקרא דיעמד חי שכ' הרמב"ם ולהו"א זו באמת היינו לומדין מקרא דיעמד חי למעט בין בטריפות הניכר ובין בטריפות שאינו ניכר ומתורץ קושי' תו' הנ"ל דשפיר הי' מקום לטעות דמומא לא פסול בהמשתלח ואעפ"כ לא תיקשי על המיעוט דממעט המשתלח מחוסר זמן והא אין הגורל קובע כו' דהוי מוקמינין כגון שנטרף לאחר הגרלה בטריפות הניכר וחללו על אחר שהוא מחוסר זמן ולכך צריך קרא למעט מחו"ז גם לגבי המשתלח. ובזה מתורץ גם הקושי' שהקשיתי על רבא דאף דבתמורה משני בעצמו לגבי בע"מ כגון שהומם וחיללו על אחר מ"מ הוכרח כאן לגבי מחו"ז לשנות כגון שהי' לו חולה ביו"כ והיינו דעפ"י מה שכתבתי נהי דעל תירץ רבינא שפיר כתבתי דיותר ניחא לי' לרבינא למינקט כאן גבי מחו"ז בעל מים בעצמו וכגון שהומם וחיללו על אחר מלמינקט בטריפה ונימא כגון שנטרף בטריפות הניכר וחיללו על אחר אעפ"כ על רבא דבתמורה שפיר קשה קו' זו דהלא רבא דמשני שם בתמורה כגון שהומם וחיללו על אחר דאיירי לגבי בעל מום הוא דוחק עצום דמי פתי יסור הנה לחלל קרבן הניפסל מחמת מום לחללו על בהמה אחרת שהוא ג"כ בע"מ וע"כ צריך לדחוקי ולומר כגון ששעיר השני יש לו מומים בסתר וכשחיללו לא ידע מן המום והוא דחוק עצום דלמה לא יצטרך לבדוק תיכף שעיר השני אם אין בו מום יותר הו"ל למימר כגון שנטרף בטריפות הניכר דטריפות מיפסל בי' מקרא דיעמד חי ומחללו על בעל מום וקמ"ל קרא דמיפסל בשעיר המשתלח גם מום ולתרץ קושי' זו על רבא נאמר עפ"י מ"ש הפר"ח על או"ח דמבואר שם בסוף הספר על מסכתות ועל הרמב"ם ונקרא בשם מים חיים דכ' שם על דברי הרמב"ם שבע"ה מהל' עי"כ ה"ל טו' להסתפק באם ניטרד המשתלח לאחר הגרלה אי מחללין על אחר כיון דאין פודין קדשים להאכילן לכלבים ודוקא בע"מ דראוי להדיוט מחללין משא"כ טריפה דאינו ראוי רק לכלבים ומסיים בס' מים חיים דדעתו נוטה שפודין גם טריפה כדי לקיים מצות שעיר המשתלח יעו"ש וא"כ י"ל דבאמת ס"ל לרבא דאין מחללין אפי' שעיר המשתלח על אחר כיון דאין פודין הקדשים להאכילן לכלבי' ושלא כדברי המים חיים הנ"ל ולכך א"א לרבא לאוקמי בטריפה וע"כ צריך לדחוקי בבע"מ שחיללו על בע"מ אחר ועפי"ז מתורץ הקושי' שהקשיתי דרבא לשיטתו כפי שכתבתי דס"ל דאין מקום לאוקמי בטריפה משום דבטריפה א"א לחללו משום דאין פודין קדשים להאכילן לכלבים א"כ ממילא הוכרח רבא כאן ביומא לתרוצי כגון שהי' לו חולה ביו"כ כו' דא"א לשיטתי' הנ"ל לאוקמי כגון

שהומם וחיללו על אחר דא"כ הדרה קו' הת"י לדוכתי' דל"ל ריבוי לגבי המשתלח דפסול בי' מומא תיפוק לי' דמוכח מדאיצטרי הריבוי דגבי מחו"ז והא בלא"ה אין הגורל קובע כו ולשיטת רבא א"א לתרוצי כתירץ הנ"ל דהו"א לאוקמי בטריפה כיון דלשיטת רבא אין מחללין טריפה משום דאין פודין קדשים להאכילן לכלבים ושפיר מוכרח לתרוצי כאן כגון שהי לו חולה ביו"כ ולא כמו שתירץ בתמורה:

ועפ"י דברים הנ"ל מתורצים שני קושיות של הלח"מ על הרמב"ם ועל הגירסא דגרסו לה' לרבות שעיר המשתלח דקו' השני' דמקשה ל"ל לה' לרבות המשתלח בשחוטי חוץ תיפוק לי' דהוא מסברא בעלמא משום דבא אל פא"מ כדי להתוודות וכדפריך הגמ' לאחר הגרלה נמי האיכא וידוי יש לתרץ כך עפ"י הדברים שכתבתי דנולד מזה פלוגתא בין שיטות רבינא כאן ביומא דמתרץ כגון שהומם וחיללו על אחר דתיקשי קושי' התו' הנ"ל וצריך לתרץ כתירוצי דהו"מ לאוקמי בטריפה ובין שיטות רבא בתמורה דא"א כלל לאוקמי בטריפה משום דאין מחללין טריפה א"כ י"ל דסוגי' דזבחים אזלא לשיטת רבינא דמוקי כגון שהומם וחיללו על אחר א"כ י"ל נהי דהסברא בעצמה נותנת דמחייב על שחוטי חוץ של המשתלח משום דראוי לבא אל פא"מ כדי להתוודות מ"מ כשיש איזה הוכחה וראי' דאינו מחייב בשחוטי חוץ של המשתלח שפיר יש מקום טעות להוכיח דאינו חייב על המשתלח בשחוטי חוץ והגם דאליבא דאמת כדכתיב ריבוי דלה' לרבות שעיר המשתלח בשחוטי חוץ מדחינן הוכחה זו כל עיקר עכ"פ שפיר הי' מקום הו"א וטעות דיש להוכיח מהוכחה נגד הסברא ודאף קודם הוידוי פטור בשעיר המשתלח בשחוטי חוץ והוא דשיטת שמעתתא דזבחים אזלא כפי שיטת רבינא והיינו דא"א לאוקמי כלל ריבוי דלה' דלגבי מחוסר זמן לא כשיטת רבא כגון שהי' לו חולה ביו"כ כיון דאותו וא"ב לא שייכא כלל למחו"ז של שמונת ימים וכדכתבתי לעיל בהקו' שהקשיתי על רבא דמחו"ז ראו"ב לקי עלה משא"כ מחו"ז דשמונה ימים וגם א"א לאוקמי כגון שמת המשתלח ושמביא השני בלא הגרלה וכדס"ל לר"ש כיון דלא קי"ל כוותי' רק דמייתי ומגריל א"כ א"א לאוקמא רק כרבינא כגון שהומם וחיללו וע"ז קשי' קו' התו' ישיני א"כ ל"ל קרא דפסול בי' מומא תיפוק לי' מהכא וצריך לתרץ כתירוצי הנ"ל דהוי מצינו לאוקמי בטריפה וכגון שנטרף אחר הגרלה וחיללו על אחר וע"ז קשה איך אפשר לחלל טריפה הא אין פודין קדשים להאכילן לכלבים ולא הוי סלקא אדעתין לומר כסברת המים חיים הנ"ל שהמציא לומר דמשום מצות שעיר המשתלח פודין ורק הוי אמרינן דשעיר המשתלח הוי דינו כקדשי בדק הבית דכתבו התוס' בשבועות דף ל"א ע"ב ד"ה א"ה נשחטה תפדה דקדשי בדק הבית פודין להאכילן לכלבים ואף דכתבו דמדרבנן אין פודין

זה אין לו שייכות להא דהכא דאיירינן מהא דקשיא על הקראי וכיון דמדאורייתא פודין קדשי בדק הבית ניחא דמחללין גם את הטריפה וכיון דמוכח מזה דשעיר המשתלח דין קדשי בה"ב יש לו א"כ הי' הו"א גדולה לומר כיון דכל קדשי בדק הבית אימעטו דאין מחייבין עליהן משום שחוטי חוץ א"כ גם שעיר המשתלח דדינו כקדשי בדק הבית בכלל והי' מקום להוכיח מזה נגד הסברא דמחמת דבא אל פא"מ כדי להתוודות נקרא ראוי לבוא אל פא"מ ורק כיון דאית לן הוכחה דהוא בכלל קדשי בדק הבית דינו כקדשי בדק הבית דנתמעטו מלחייב על שחוטי חוץ ואף דבאמת שאני שעיר המשתלח דבא אל פא"מ כדי להתוודות מ"מ כמו דאינו חלוק משאר קדשי בדק הבית לענין דפודין אותו להאכילן לכלבים כמו כן דינו כקדשי בדק הבית לענין לפטור בשחוטי חוץ ולכך צריך קרא דלה' לרבות שעיר המשתלח ולאחר דכתיב ריבוי דלה לרבות באמת מוכרחים אנו לומר דמשום מצות שעיר המשתלח פודין ומחללים גם את הטריפה וכדברי המים חיים ומתורץ קושי' השני' של הלח"מ ובזה מתורץ גם קו' הראשונה של הלח"מ על סתירות הסוגיות די"ל דגרסות המתחלפים בסוגיות תלוי בפלוגתא הנ"ל דשיטות סוגי' דזבחים הוא כתירוצא דרבינא הנ"ל ומתורץ בזה קושי' השני' של הלח"מ דשפיר צריך ריבוי דלה' כדי לרבות משא"כ סוגי' דיומא ודתמורה דבעל המימרא דהכא מענינא דקרא כו' היא רבא ורבא הא ס"ל לאוקמי ריבוי דלה' גבי מחוסר זמן כגון שהי' לו חולה ביו"כ ומוכח דס"ל דגם אין פודין את השעיר המשתלח ולחלל את הטריפה ונסתר כל מה שכתבתי בתירץ קושי' השני' של הלח"מ א"כ מוכח מזה דע"כ אי אפשר לומר דלה' לרבוי דהא לרבות לא צריך קרא כלל וכקושי' השני' של הלח"מ דהוא נלמד מסברא דבא אל פא"מ כדי להתוודות א"כ ע"כ צריך ליגרוס בבריי' דשחוטי חוץ דלה' להוציא:

והנה אחר שדקדקתי היטב בסוגי' זו דיומא מצאתי שמה שכתבתי באופן הראשון לתרץ קושי' התוס' ישיני' וגם הרמב"ם דפ' ה' מהל' עי"כ הל' י"ח דיליף טריפה מיעמד חי עפ"י שכתבתי דהיכי דמת המשתלח ומייתי זוג ומגריל ומקריב השני שבזוג הראשון שוב לא שייך הא דאין הגורל קובע כו' טעות הוא בידי ונעלם ממני דברי רש"י בסוגי' זאת עצמה ד"ה דילמא מייתי ומגריל דירעה אותו שיפול עליו גורל של שם וכו' ומסיים ואכתי פשיטא דמחוסר זמן לא דאין הגורל קובע אלא בראוי לשם הרי מבואר דאף דמתכפר בראשון מ"מ שייך בהגרלה שני' הא דאין הגורל קובע כו' ולפ"ז צ"ל דהא דכתב רש"י בד"ה הא אין הגורל קובע לשם אלא את הראו' לשם וכיון דלא ידע על איזה מהן יעלה הגורל לשם כו' אין הכוונה דלכך א"א להיות א' מהן מחוסר זמן משום שלא יעלה עליו הגורל לשם רק הכוונה כיון דאין הגורל קובע לשם אלא הראוי לשם ולכך בעינן שיהיו

שניהם ראוים לשם כיון דלא ידע על איזה מהן יעלה הגורל לשם שוב אין הגורל קובע כלל אותו דלשם ואף דלא יתכפר בשל שם שבזוג השני מ"מ כיון דבעינן הגרלה שוב אין הגורל קובע של שם כלל כיון דאינו ראוי לשם ולכך צריך שיהיו שניהם ראוים לשם בדוקא אף היכי דלא יתכפר בשני רק ירעה גם יש להביא ראי' לזה מהא דקאמר בחולין דף י"א דאתיא משעיר המשתלח כו' וכ"ת מאי נפקא לן מינה הא אין הגורל קובע כו' וכ"ת דבדקינין לי' והתנן לא הי' מגיע למחצית ההר כו' ואם הטעם דאין הגורל קובע הוא כנראה מפשיטות לשון רש"י משום דשמא יעלה עליו הגורל לה' קשה דמאי פריך הא אין הגורל קובע כיון דשל שם בין כך ובין כך בדקינין לי' וכדפרש"י שם ד"ה ודילמא חד מינייהו דבשלמא הך דלשם בדיק לי' לאחר שחיטה אלא ע"כ צ"ל דכיון דבשעת הגורל לא ידעינן איזה של שם בעינין שיהיו שניהם ראוים לשם ובלא"ה אין הגורל קובע וממילא נסתר כל מה שכתבתי אך אמנם אפשר קצת לראות דהיא גופא קשיא מנ"ל הך סברא דבעינין שיהיו שניהם ראוים לשם דכיון דלא ידע איזה לשם שוב אין הגורל קובע אם אין שניהם ראוים ואפשר קצת לצדד ולומר דתלוי בפלוגתא דלעיל דף מ' אי ילפינן הגרלה דמעכבא מעלה עלה או מחוקה דבזה יש לומר נהי דהגרלה מעכבא מ"מ אינו מוכח דבעינן שיצטרכו שיהיו שניהם ראוים לה' משא"כ למאן דדריש מועשהו חטאת הגורל עושה חטאת א"כ כששניהם ראוים לשם דאם אין שניהם ראוים אין זה בכלל דהגורל עושה חטאת ועפ"ז אפשר לקיים קצת תירוצי שכתבתי על הרמב"ם דפ' ה' מהל' עי"כ הל' ח"י די"ל דהגמרא דפריך והלא אין הגורל קובע ולא מוקי כגון שמת המשתלח ומגריל על זוג השני ומתכפר בראשון והשני ירעה משום כיון דסתם ספרא ר' יהודא והוא ס"ל ילפותא דהגורל עושה חטאת ולכך בעינין שיהיו שניהם ראוים לשם דוקא משא"כ הרמב"ם י"ל דס"ל דלא בעינין כלל שיהיו שניהם ראוים לשם בדוקא ורק הא דאין הגורל קובע הוא רק משום שמא יעלה עליו לשם וכשמתכפר בראשון ל"ש זה:

שוב ראיתי בפרי מגדים שנדפס מחדש בק' לבוב שהביאו בסוף הספר דברי כבוד הרב הגאון דק' בוברקי להשיג על מה שכתב הפ"מ בסי' ט"ו בהנך ז' ימים בעינין מעל"ע והביא ראי' מסוגיא דיומא דף ס"ג דמקשה והא אין הגורל קובע כו' ואם בעינין מעל"ע מאי פריך הא איצטריך היכי דשעיר אחד יהי' לו ז' מעל"ע בחצות היום וההגרלה יעשה קודם חצות ואם יפול עליו הגורל לשם ימתין עד אחר חצות והוה לשם. ואם יפול עליו לעזאזל ישלחנו קודם חצות ולכך בעי קרא דגם המשתלח מיפסל במחו"ז יעו"ש.

ומבואר מזה דגם הרב ההוא בנה יסודו על דברי רש"י שכ' ד"ה הא אין הגורל קובע וכיון דלא ידע על איזה מהן יעלה הגורל לשם כו' דהטעם דאין הגורל קובע כו' הו"א

משום שמא יעלה עליו לשם וגם אני טעיתי בזה בתחלת העיון. אולם אח"כ בררתי לעומק העיון ראיתי שהיא טעות ורק דכוונת רש"י דמחמת דאינו מבורר מי יעלה לשם ואין הגורל נקרא בשם גורל מי לשם ומי ישתלח רק כששניהם ראוים לשם ואם אחד מחו"ז אף דרוצה להמתין בההקרבה עד אחר שיתמלאו לו שמונה ימים אינו כלום כיון דבשעת הגורל אין זה ראוי לשם ואנן בעינין שיהיו שניהם ראוים לשם וכדמוכח להדיא מלשון רש"י הנ"ל בד"ה דילמא מיית ומגריל דאף דמתכפר בדם של ראשון מ"מ מחו"ז לא דאין הגורל קובע כו'. אך אמנם הנה כ"ז כדי לברר כוונת רש"י אבל לענין ראיות הרב דק' בוברקי לדין זה דלא בעינין שמונת ימים מעל"ע הגם דלענין דינא הדין עמו וכבר מבואר מזה בשו"ת נ"ב מה"ב סי' ז' ובשו"ת בית שמואל אחרון סי'. אך עכ"ז הראי' שהביא לדין זה אין בו ממש כלל אפי' אם היינו לומדים הכוונה של רש"י כפי הנראה משטחיות הפשיטו דלכך אין הגורל קובע כו' משום דשמא יעלה עליו לשם אעפ"כ אין מקום לראי' זה והוא עפ"י דהנה יש להקשות על מה דפריך והא אין הגורל קובע כו' הלא בברייתא קתני מנין שאין מקדשין מחו"ז ת"ל קרבן וע"ז קתני לה' לרבות שעיר המשתלח והיינו דג"כ אין מקדשין מחו"ז ומסתמא ע"ז קאי עיקר הריבוי והיינו כמו דקרבן מרבה דכל הקרבנות אסור להקדיש מחו"ז כן ריבוי דלה' דהלא עיקר הדין דבברייתא הוא רק על דלא יקדישנו מחו"ז ומזה הברייתא מייתי המשנה למלך פי' מהל' איסורי מזבח הל' ו' ראי' דכמו דאסור להקריב מחו"ז כן אסור להקדישו א"כ כמו כן הריבוי דל"ה דקאי על ההקדש ושאסור להקדישו מחו"ז וכן מבואר בתמורה דף ו' ע"ב דקאמר רבא כגון שהומם וחיללו על אחר ולא נקיט כגון שהומם לאחר הגרלה וקמ"ל קרא דאסור להתודות עליו כיון שנעשה בעל מום ול"ל שחיללו על אחר וע"כ משום כדי למוקי קרא על ההקדש דאסור להקדישו וכן מפורש שם ברש"י ובתוס' ד"ה וקרא ל"ל כגון שהומם דאי לאו דחיללו ליכא מלקות דלא תקדישנו יעו"ש א"כ מה פריך והא אין הגורל קובע כו' הלא צריך קרא דלא לקנות בעי"כ או קידם יו"כ מחוסר זמן שיושלם זמנו ביו"כ ואפי' לאיזה הו"א שבעולם שצריך מעל"ע יושלם זמנו במעל"ע דבקרו של יו"כ ואעפ"כ אסור לקנות בעי"כ כיון דבשעת הקני' נתקדש וכדפירש"י דף ס"ב ע"ב ד"ה שני שעירי יו"כ שמשלקחן הם קדושים כו' יעו"ש א"כ כיון דבשעת הקני' המה מחו"ז אסור ללקחן ואפי' לשעיר המשתלח אסור לקנות והיינו דאפילו לקנות א' מהשעירים שהוא מחוסר זמן בשעת הקני' והשלמת זמנו יהי' ביוה"כ בבקר ונפל הגורל אח"כ ביוה"כ על אותו השעיר שהי' מחו"ז בשעת הקני' נפל עליו הגורל לעזאזל אעפ"כ עובר בלאו כיון דריבתה תורה שעיר המשתלח דהוא כמו קרבן דאסור להקדישו כשהיא בשעת ההקדש

מחו"ז ואף דבשעת הקרבה יושלם זמנן. וכדמבואר בלשון המשנה למלך הנ"ל דכמו דאסור להקריבו מח"ז כן אסור להקרישו ומייתי לי' מברייתא הנ"ל וגם מדברי התוס' דזבחים דף קי"ב ע"ב ד"ה היתר במה לחבירו וגם מהראב"ד פ"א מהל' פרה. אדומה והרי בראב"ד שם מבואר להדיא דלכך אסור לקנות עגלה אף דיגדלנה עד שתהי' נעשית פרה ולכך צריך ריבוי דלה' לשעיר המשתלח ומה פריך והא אין הגורל קובע כו' וא"ל דבלא"ה אסור לקנות אף אחד מהשעירים שהוא מחו"ז אף שיושלם זמנו ביו"כ משום דשמא יעלה עליו לשם ובזה ודאי עובר והלא התורה לא מיירי לענין אי קדיש כשהקדימן מחו"ז וכדכ' התוס' בזבחים דף קי"ד ע"ב ד"ה היתר במה הנ"ל דבדיעבד קדיש ורק דעביד איסורא א"כ אף בלא הריבוי דלה' על שעיר המשתלח ג"כ יש איסור לקנות אף אחר מהם שהוא מחו"ז בשעת הקנין מחמת ספק דשמא יעלה ע"ז המחוסר זמן שבשעת הקני' לשם ויעבור למפרע על שהקדישו מחו"ז אף שימלא זמנו ביו"כ בבקר דדוקא לילה וקדושה ויום להרצאה אבל ביום השביעי עובר על הקדושה וכמבואר בתוס' זבחים דף קי"ד ע"ב הנ"ל דביום השביעי לא ועוד דאם נדחוק דסמוך לערב יוה"כ הוי דינו כלילה דרשאי להקדישו והוי כאין מחוסר זמן לבו ביום המבואר בזבחים דף י"ב א"כ שוב גם על המשתלח אינו עובר אך י"ל דאין לתרץ כן על הקו' הנ"ל דהא י"ל כיון דבחד קרא מתרבי הא דאסור להקדיש מח"וז וכדקתני בברייתא מנין שאין מקדישין מחו"ז ת"ל קרבן לה' לרבות שעיר המשתלח א"כ י"ל דצריך ריבוי כגון שקנה שני השעירים שהמה מחו"ז בערב יו"כ וששלמו זמנם בשחרית יו"כ וקמ"ל קרא דעובר על שניהם על כל אחד לאו בפ"ע והגם דנימא דעל מחו"ז לא לקי משום דניתק לעשה וכדאמרינן בחולין דף פ' ע"ב מ"מ בעי קרא דהוא עובר בשני לאוין והיינו על כל שעיר לאו בפ"ע דזה אינו דומה לשאר שני לאוין דמתאמרי בסוגיות התלמוד במקום דליכא מלקות דאיכא מחלוקת בזה בין רש"י ותוס' ובין דעת הרמב"ם וכמבואר בגינת וורדים כלל כ"ו אי מוקמינין בב' לאוין היינו למירבי לאוין על איסור אחד משא"כ בגופין מחולקין דעובר על כל שעיר ושעיר לאו בפ"ע בודאי י"ל דקמ"ל קרא דאף על שעיר המשתלח עובר בלאו והיכי דקנה שני שעירים מחוסרי זמן עובר על כל א' לאו בפ"ע א"כ יש להקשות קו' הנ"ל דמאי פריך והא אין הגורל כו' אימא דאיירי בכה"ג והנה נהי דאין כן מקום להקשות על הא דפריך במס' תמורה גבי בע"מ הך קו' דהלא איך הגורל קובע כו' דאימא דאיירי בבע"מ עובר כגון גרב וילפת וחזית דג"כ עוברין על הקדשו וכמבואר ברמב"ם פ"א מהל' איסורי מזבח שאינו מחלק בזה בין מום קבוע למום עובר וא"כ י"ל כגון בעל מום עובר ושיודעין שיעבור המום בשחרית יו"כ די"ל דזה אינו קושיא כלל דהוא מציאות רחוק

שידעו בו שיעבור המום בשחרית יו"כ משא"כ כאן לענין מחו"ז שעיר יש להקשות כנ"ל וגם אין לדחות הקושי' עפ"י מה שמפלפל המ"ל בפ"ג מהל' איסורי מזבח ומצדד קצת לומר דכשיודעין בו שכלו חדשיו יוכל להקריבו למזבח א"כ כשיתמלא לו השמונה ימים בבקר ביו"כ ויתיודע מזה שאינו כפל ובוודאי כלו חדשיו שוב אינו עובר למפרע גם על הקדישו י"ל דזה שיבוש חדא דהמ"ל בעצמו נשאר במסקנתו דאף בכלו חדשיו אינו ראוי למזבח ועוד דעכ"פ עובר על הקדישו בשעת הקני' דשמא באמת היא נפל ובאמת ימות קודם שישלמו לו כל השמונה ימים. ולתרץ הקו' הנ"ל נאמר עפ"י מ"ש הכ"מ בפ"א מהל' פרה אדומה דדברי הראב"ד אינם מוכרחין דאי משום שאין מקדישין מחו"ז אפשר שיקחו אותה עגלה ולא יקראו עליה שם עד שתעש' פרה יעו"ש מוכח מדבריו דאף דתיכף בשעת לקיחה מתרומת הלשכה הוא נתקדש וכדברי רש"י הנ"ל דמשעה שלקחו הם קדושי' מ"מ האיסור של דלא יקדישנו מחוסר זמן הוא רק בשעת קריאת שם והנה מבואר מדברי תוס' זבחים דף קי"ג ע"א ד"ה חוץ ממקום הבדוק לה דכתבו שם וי"ל דלא דמי דיכול לשנותה דאין עליהם קריאת שם עד שעת הגרלה. ובס' לחמי תודה דף ל"ח ע"ב דמקשה על ר' יוחנן דס"ל שני שבזוג ראשון ירעה משום דנדחה מחמת שנשאר לבדו וכתיב יעמד חי שיהיו שניהם קיימים א"כ אמאי קתני במשנה דעד שלא הגריל מת יקח זוג לשני ניחא ג"כ דאפי' קודם הגרלה ג"כ הוי דיחוי ומפלפל שם לומר דלא הוי דיחוי משום דראוי לשעיר הנעשה בחוץ והאריך בזה יעו"ש. ואשתמיט מיני' דברי התוס' הנ"ל דבזבחים ד"ה חוץ ממקום הבדוק לה דלדברי התוס' הנ"ל תלי תניא בדלא תניא דאיפוך אנא מש"ה יכול לשנותה לשעיר הנעשה בחוץ משום דקודם הגרלה לא הוי קריאת שם כלל א"כ לא הוי מקום לקרותו בשם דיחוי כיון דעדיין לא נקרא לו שם כלל ומה"ט היא הדין דיכול לשנותה לשעיר הנעשה בחוץ עכ"פ הנה המבואר מדברי הכ"מ והראב"ד דבלא קריאת שם אינו עובר על ההקדש וגם מתבאר מדברי התו' דאף דיש להשעירים קדושה תיכף בשעת קני' וכפירש"י דמשלקחן הם קדושים אעפ"כ אין להם שום קריאת שם רק בשעת הגרלה דוקא ומה"ט קודם הגרלה יכול לשנותן לקרבן אחר משא"כ פרה אדומה דתיכף בשעת הקני' קורא לה שם דהיינו להקדושה לשם פרה ולכך א"א לשנותה אח"כ לקרבן אחר ואפשר דהיינו טעמי' דהראב"ד פרק א' מהל' פרה הנ"ל דס"ל כמ"ש התוס' הנ"ל דצריך לקרות לה שם תיכף בשעת לקיחתה ודלא כמ"ש הכ"מ לקנותה עגלה ולקרות לה שם בשעה שתהי' פרה ועפי"ז מתורץ קושיתי הנ"ל דשפיר פריך והא אין הגורל קובע כו' דא"ל כלל כמו שהקשיתי דבא לאסור להקדיש ולקנות בשעת שעדיין מחוסר זמן דזה אינו איסור כלל כיון דאינו מקדיש כלל ואינו

קורא שם כלל בשעת הקניה והקריאת שם הוא רק בשעת הגרלה וכדברי התוס' הנ"ל דלכך קודם הגרלה יכול לשנות' לשעיר הנעשה בחוץ משום דלא הוי קריאת שם עד שעת הגרלה וקודם קריאת שם אין איסור להקדיש וכדברי הכ"מ רפ"א מהל' פרה. ועפ"ז נדחה ראיות הרב דק' בוברקי הנ"ל מכל וכל דא"א לומר כלל להגריל על שני השעירים כשאחד מהם מחוסר זמן כיון דהגרלה בודאי הוי קריאת שם ואיך יכול להגריל קודם חצות בשעה שא' מהם מחו"ז שמא יעלה ע"ז הגורל לשם ויעבור על מה שהקדישו מחו"ז דהרי בשעת הגרלה בוודאי הוי קריאת שם וכדברי התוס' דזבחים הנ"ל ובפרט דתיכף אחר הגרלה אומר לה' חטאת ואיך רשאי להקדישו בשעה שהיא מחו"ז ואפי' אם נימא דהא דאומר לד' חטאת אינו מדאורייתא ופלוגתא דר' ישמעאל ורבנן דף ל"ט דא"צ לומר חטאת אלא לה' הוא רק מדרבנן ומכ"ש דאין לקריאה דלה' חטאת ראי' מקרא א"כ שוב ליכא להוכיח מזה דינא דאין להגריל כשא' מחוסר זמן מ"מ נראה פשוט דאף בלי קריאה דלה' חטאת א"א להגריל כשאחד מהם מחו"ז מחשש שמא יעלה עליו לשם ויעבור על ההקדש שהקדישו כיון דהגרלה בוודאי הוי קריאת שם וכדברי התוס' הנ"ל דבוודאי אין סברא לומר דדוקא קרבן שהוא מבורר בשם קרבן אסור להקדים מחו"ז משא"כ בשני השעירים לפי ההו"א דעל המשתלח אינו עובר א"כ כשהאחד מהם היא רק מחו"ז י"ל דכשאינו מבורר אם יהי' המחו"ז קרבן לה' שוב אינו עובר אף אם יעלה עליו לשם כיון דבשעת הגרלה עכ"פ לא הי' מבורר אם היא קרבן לה' דהוא דבר שאינו מתקבל כלל כיון דאיגלאי מילתא דעלה עליו לשם א"כ הרי עבר על הגרלה דהוא קריאת שם לקדשה וגם דאפי' אחר הגרלה נהי דאינו אומר לה' חטאת כיון שעכ"פ מפרישו לשם הרי עובר על הקדישו:

זבחים דף קי"ג ע"ב בתוס' ד"ה כאן קודם וידוי כאן לאחר וידוי ומדפטר קרא קודם וידוי כו' וכי איצטרך פתח אהל מועד משום פרה כו' קושייתם אינו מובן כיון דבזה גופא מסתפקא לן אם לה' להוציא או לרבות וקאמר בגמ' הכא מענינא דקרא התם דאל פתח לרבות כו' והיינו כיון דאל פתח ממעט אחר הוידוי ממילא נתרבה קודם הוידוי א"כ אם לא הי' כתיב אל פתח אהל מועד למעט אחר וידוי הו"א דלה' לרבות כקושי' הגמ'. והנה בתוס' ישנים ביומא ד"ה יצאו אלו שאינם מיוחדים לה' ג"כ הקשו קושי' זאת ותירצו בתירוצם הראשון כתירוץ התוס' דכאן ותירוצם השני אין לו מובן כלל אם לא נעמיס בתוך דבריהם דכוונתם למה שכתבתי ולולא דמסתפינא להגי' הי' נראה להגי' בסוף דברים דלא הוי אשכחן דממעט מן לה' והיינו כמ"ש דהא דלה' לרבות:

על קידושין דף מא.

האיש מקדש בו ובשלוחו הקשה בס' או"ח על לשון ובשליחו ולא קתני ובשליח ואפשר דקמ"ל דלא נימא כדר"ל לקמן כ"ט ע"ב דאינה יכולה לחזור בה דלא אתי דיבור כו' ובודאי אין חילוק בזה בין שליחות דידי' לשליחות דידה א"כ לר"ל אף הוא אינו יכול לחזור בו ובפרט לפמ"ש התוס' ד"ה לא קידשה עצמה כו' דר"ל דא"י לחזור בלא ידיעת השליח א"כ ה"ה לגבי דידי' ולכך תני ובשליחו לאפוקי מדר"ל לאשמועינן כ"ז שהוא שליחו לאפוקי אי ביטל דא"כ אין זה שליחו משא"כ אי הוי תני ובשליח סתם לא הי' נשמע זה. אך לפי"ז תיקשי קצת דמאי פריך הג' בשליחו מקדש בו מבעי' אימא דקמ"ל כעין הא דתני לקמן דף ע"ט מי שנתן רשות לשליחו כו' ואף דמהצריכותא דעביד שם בגמ' משמע דעיקר הרבותא דאם שלו קדמו ביטול שליחות השליח מ"מ יש לומר ג"כ דאיכא רבותא דאף אם שליח קדמו ה"א כיון דהלך לקדש בעצמו ביטל שליחות השליח א"כ י"ל דפירוש האיש מקדש בו ובשלוחו ר"ל אף אם שלח שליח ג"כ הוי שניהם מקודשת לו ובסיפא דהאשה מתקדשת בה ובשליחה איזה שקידם זה הקידושין תופסין כו': תוס' ד"ה השתא בשליחו מקדש בו מבעיא ואין שייך לתרץ הכא לאו דוקא ור"ל לא זו אף זו דלא שייך לשינוי הכא אלא בשני בבות כו'. הקשה בס' המקנה דדברי תוס' הללו סותרים למ"ש הם בעצמם בב"מ דף ע"ט ע"ב ד"ה השתא מניקה אמרת כו' דלא שייך לזא"ז כשהוא בכלל מ"ש בסוף כמו מפנין ארבעה וחמשה קופות כו' משמע הא בשני תיבות שייך לא זא"ז ונ"ל לומר כך אחר שנדקדק בלשון התוס' שכ' ואין שייך לתרץ הכא כו' דתיבת הכא הוא מיותר ועוד דמאי קו' לשנוי לזא"ז דודאי כל היכא דאיכא לשנוי ברווחא טפי לא משני כלל לזא"ז. אך נ"ל דכוונת התוס' כך לפי דמשני בלשון ראשון מצוה בו וכו' א"כ קשה ל"ל סיפא למימר דמצוה בה כו' וצ"ל כמ"ש המפורשים דה"א גבי דידה דלא מפקדה אפ"ו לא הוי כלל מצוה בה כו' אך לפ"ז תיקשי ניתני בסיפא לבד בה ולא ברישא כו' וצ"ל דלזא"ז קתני ל"מ בדידי' דמיפקד דמצוה בו כו' אלא אפי' בדידה דלא מפקדה ג"כ מצוה בה כו' וזה כוונת התוס' כיון דסוף סוף צריך להא לשנויי דלזא"ז כו' א"כ לשנוי תיכף לזא"ז וזה מדוקדק בצחות לשונם ואין שייך לתרץ הכא לזא"ז היינו כיון דלסוף צ"ל לזא"ז מתרץ הכא תיכף וע"ז כתבו שפיר דלא שייך הכא אלא בשני בבות כו' ור"ל דאינו דומה הלזא"ז דבשני בבות להלזא"ז דבשני תיבות ואם מחמת דוחק הי' אמרינן אף בשני תיבות לזא"ז כמו גבי ארבע וחמשה קופות אבל עכ"פ אין שייך לומר על המקשן דיתרץ הכא תיכף לזא"ז כיון דסוף כל סוף צריך ללא זא"ז דהא דצריך לזא"ז היינו בשני בבות דהאיש מקדש והאשה מתקדשת כו' משא"כ בשני תיבות כו':

בד"ה אלא אי איתמר דר"י אירישא איתמר כו' קצת י"ל קושי' התוס' דלא מצי כלל לתרץ רישא במכירו דהנה יש לדקדק על קו' הגמ' השתא בשלוחו מקדש בו מבעיא כו' אימא דקמ"ל בשלוחו דומיא דבו כמו בעצמו יכול לקדש איזה אשה שירצה כן מצי למשווי' שליח לקדש לו איזה אשה שיתרצה השליח ולא נימא דדוקא כשמיחד אשה פלונית לך וקדש לי מצי משוי שליח משא"כ כשתולה בדעתו דשליח לקדש איזה שירצה השליח אימא לא וקצת הי' ה"א דזה הוי כעין ברירה כשתולה בדעתו של שליח. ומה גם דבאמת אינו מהראוי לעשות כך כדי שלא יבוא לידי תקלה כמ"ש תוס' גיטין דף ס"ד ונזיר דף י"ב דהא דאסור בכל הנשים היינו מטעם קנסא שלא פירש (וי"ל אפשר דתלוי אי שמא ימות חיישינן אך דז"א דאף אי לא מת השליח ג"כ איכא להאי חששא שמא ילך למדינת הים ולא יאמר איזה אשה קידש א"כ ג"כ איכא לתקלה דלא מצי האיש ההוא לישא אשה ליבטל מפ"ו כו') לכן קמ"ל דשלוחו דומי' דבן וגם אפשר דהי' ה"א כיון דלא ייחד לו איזה אשה א"כ נימא דאדעתא דהכי וודאי לא עשאו שליח ליאסור בכל הנשים ולתקוני שדרתיך כו' קמ"ל דמ"מ מקודשת אף שאסור הוא בכל הנשים ושלוחו דומיא דבו דלא ייחד לו כלל כמו שהוא בעצמו אינו מיחד לו איזה אשה רק מקדש איזה אשה שרוצה ה"ה שלוחו. אך אפשר לומר דהנה הקשה בס' א"ח על דקתני האיש מקדש כו' ומפרש בריש מכילתן דמעיקרא תני לישנא דאורייתא ולבסוף תני לישנא דרבנן דאסר לה אכ"ע כהקדש ומדקדק בס' הנ"ל דהוא גופא טעמא בעי למה דוקא בכאן תני לשון האיש מקדש דאסר לה אכ"ע כהקדש ולפי הנ"ל יש לתרץ קו' א"ח הנ"ל וגם קושייתי הנ"ל דהנה לפי לשון המשנה דקתני לישנא דרבנן דאסר לה אכ"ע כהקדש א"כ לא זא"ז לפרש כמ"ש לעיל דנקיט בו ובשלוחו לומר דאף דיבוא לידי תקלה מזה שיהא אסור בכל הנשים והא דנימא לתקוני שדרתיך כו' דהא קתני דאסור לה אכ"ע כה קדש אי בשילח שליח ומת השליח או לא בא לומר איזה אשה קידש א"כ אדרבא היא לא נאסרה אכ"ע דכל אחת נאמנת לומר לא נתקדשתי וכמ"ש התוס' בנזיר והמקדש נאסר בכל הנשים א"כ אדרבא דהוא נאסר אכ"ע כהקדש אלא אפי' אף לפמ"ש תחלה לומר דקמ"ל שלוחו דומיא דבו דהא כיון דאין מיחד איזה אשה אינו יכול לעשות שליח לקדש או מטעם ברירה או מטעם קנס כמ"ש לעיל ג"כ ל"ל הכי כיון דקתני במשנה דאסור לה אכ"ע כהקדש א"כ ע"כ דלא מיירי בכה"ג שאינו מיחד לשלוחו שום אשה דבזה לפעמים הי' ג"כ המקדש נאסר אכ"ע כהקדש כגון במת השליח או בהלך למד"ה ולא בא לומר איזה אשה שקידש כו' ובמתני' קתני האיש מקדש להורות דאסר לה אכ"ע כהקדש משמע דלא מיירי בכגון זה א"כ שפיר מיושב קושייתי הנ"ל. וממילא מתורץ קו' הא"ח הנ"ל דאי לא הוי קתני

לישנא דהאיש מקדש להורות דאסר לה אכ"ע כהקדש לא הוי שמעינן דמצוה בו כו' דאי דהוה קשה השתא שלוחו כו' היינו יכולין לתרץ כקושייתי הנ"ל אכ"ע דנקיט לישנא דאסר לה אכ"ע דמוכח דלא כקושייתינו הנ"ל ממילא מוכח דמצוה בו כו' ולפ"ז מתורץ קושי' התוס' דאי נימא דר"י אירשא איתמר רק דמסתמא לא מיירי מאסורא ומסתמא מיירי במכירה כו' ולכך הוצרך ר"י לומר מצוה בו כו' הדרה קו' הא"ח לדוכתי' למה קתני במשנה דאסור לה אכ"ע כו' וא"ל כדי דיהא מוכח מצוה בו כו' (או ללשון שני איסורא) ז"א דבלא"ה אי אפשר לומר כקושייתי הנ"ל דמיירי באינו מיחד אח"כ אשה דאז אסור לקדש עד שיראנה כו' ולכך קיימינן עכשיו בסברא זו דאיירי במכירה. אלא ע"כ מוכח דמשנה איירי באינו מכירה ובאמת משום אסורא כו' ולכך קתני לשון הקדש דאסר לה אכ"ע כהקדש דאל"כ לא הוי שמעינן אסורא כקושייתי הנ"ל דאימא דקמ"ל אף באינו מייחד לשליח איזה אשה כו':

בא"ד הנ"ל הקשה מהרש"א ק"ק דל"ל להתוס' לומר דמתני' סתמא קתני בין מכירה בין אין מכירה לו יהי' דמתני' חדא קתני או במכירה או באינו מכירה מ"מ קשה מנ"ל לר"י דאיירי במכירה ושמעינן מצוה כו' דלמא באינו מכירה כו'. והנה לכאורה לק"מ קושי' המהרש"א עפ"י דכתבו התוס' ד"ה אסור לקדש אשה עד שיראנה כו' אע"ג דקתני האיש מקדש לכתחלה לא נקיט לי' אלא לאשמועינן דין קידושין והנה תירוצם דחוק קצת א"כ דוקא לפי דכתבו דמתני' סתמא קתני בין במכירה כו' עכצ"ל כתירוצם דלא נקיט לשון לכתחלה רק לאשמועינן דין קדושין משא"כ אי הו"א דהמשנה איירי או במכירה או באינו מכירה רק דהי' ק"ל מנ"ל לרב יוסף דאיירי במכירה ומצוה כו' דילמא באינו מכירה וכו' וכקושיית מהרש"א ע"ז הי' וודאי מקום לומר דלרב יוסף לא מסתבר לי' דלשון לכתחלה לא נקיט רק משום קידושין ולכך הוכח רב יוסף מלשון לכתחלה דאיירי במכירה ומצוה כו' לכך הוכרחו תוס' לומר דסתמא קתני אח"כ מצאתי שכעין זה תירץ בא"ח בש"ש רק בשינוי קצת אך השינוי שכתב שם קצת בדרך אחר לא נלענ"ד וגם י"ל דהי' מוכרח לומר דהאיש מקדש אף לכתחילה דאי דיעבד קשה מסיפא דקתני כשהיא נערה לאשמועינן דאסור לקדש את בתו כשהוא קטנה והך איסורא אינו רק לכתחלה הא דיעבד וודאי מקודשת א"כ ע"כ מתני' אשמועינן רק לכתחלה. והנה בדרך פלפול קצת י"ל לסתור תירוצי הנ"ל שתרצתי לקו' מהרש"א דהנה כ' רש"י לא נפקא ממשמעות דהא אף וגירשה נוכל לומר שמגרשה ואינה חוזרת כו' כן הוא תורף דברי המהרש"א: והנה לכאורה איכא למימר בהיפוך מדברי המהרש"א רק דמשלחה כו' לא נפיק מלשון וגירשה דבשלמא לשון שילוח שייך לומר דמשלחה לנפשה ואינה חוזרת משא"כ לשון

וגירשה משמע אף בחוזרת היא מגרשה בע"כ וכן משמע קצת מדברי התוס' ולפי פי' ר"ת קשה דושלחה בתרא דרשינן שלשה דרשות ושלחה קמאי לא דרשינן רק למשלחה ואינה חוזרת לבד וקשה דהא עדיין יש למידרש מושלחה קמא ג"כ כמו מושלחה בתרא והמהרש"א הוצרך לדחוק בזה דלפר"ח לא דרשינן כלל ממשמעות ושלחה קמא ג"כ אינו מיותר כו' יוע"ש. ולדברינו לא נצטרך לדחוק רק דנימא כיון דושלחה קמא קאי למשלחה ואינה חוזרת שוב צריך לכתוב לשון ושלחה ולא לשון וגירשה דמלשון וגירשה הי' המשמעות סותר קצת את הדרשא דדוקא בלשון שילוח שייך למידק מדרשה דה' שמשלחה ואינה חוזרת משא"כ בלשון גירושין משמע אף שחוזרת הוא מגרשה וא"ל דמ"מ נדייק משמעותא דושלחה לבד מדלא כתיב לשון גירושין מוכח שמשלחה ואינה חוזרת ול"ל עוד ה' יתירא י"ל דממשמעות לבד ג"כ אינו מוכח שמשלחה ואינה חוזרת דדוקא כשכתיב ושלחה עם שמשלחה ואינה חוזרת ולפ"ז שפיר דברי ר"ח דושלחה קמא צריך רק על משלחה ואינה חוזרת וכיון דושלחה קמא למשלחה דאינה חוזרת שוב צריך לזה המשמעות ויתורא דה' א"כ לפי"ז מתורץ קי' המהרש"א כיון דנדרוש ושלחה קמא לדרשא דמשלחה כו' שוב צריך לזה כל לשון ושלחה והמשמעות והדרשא דה' אך דכל זה טעות דא"כ מה מתרצים התוס' דמשלחה בתרא יש שתי דרשות מ"מ קשה מהיכי נפקא לן שלשה דרשות שלוחו ושלוחה ושליח שליח כיון דכל לשון של ושלחה קמא מידרש רק למשלחה ואינה חוזרת כו' ודוחק לומר דכוונת התוס' דושלחה בתרא יש שלשה דרשות דגוף ושילחה מיותר דהו"ל לכתוב ונתן בידה להמשמעות דושלחה ולא כתיב וגירשה ודרשה דה' דכל זה אין במשמעות לשון התוס' דכתבו דושלח בתרא יש שתי דרשות והו"ל לומר מושלחה בתרא יש שלשה דרשות וכמו שדייק בלשון ר"ח דמושלחה בתרא דריש כולהו וגם א"ל דכוונת התוס' דמושלחה בתרא יש שתי דרשות וה"ה מושלחה קמא יש שתי דרשות דגוף ושלחה הוא מיותר דהו"ל לכתוב ונתן בידה ודרשה דה' א"כ לפ"ז יש שפיר למידרש חד דרשה למשלחה ואינה חוזרת מג' דרשות לכל עניני דרשות דדוקא אי ושלחה קמא לא דרשינן רק משמעות שפיר הי' סברא לומר כדכתבנו דכל ושלחה רק למשלחה ואינה חוזרת דכיון ddרשה דה' מורה למשלחה ואינה חוזרת שפיר צריך לכתוב ושילח כדי דיהי' משמע משלחה ואינה חוזרת דמלשון גירושין לא משמע כך משא"כ אי אמרינן דגוף ושילחה הוא מיותר דהול"ל רק ונתן בידה ולשתוק ועוד דושלחה מיותר א"כ שפיר כיון דאיכא ב' דרשות יש לדרוש אחת למשלחה ואינה חוזרת ואחת לשליחות. אך באמת הוא דחוק לפרש כך לשון התוס' דלא כתבו רק מושלחה בתרא יש שתי דרשות ולא הזכירו כלל ושילחה קמא. אך מ"מ

לפי' מהרש"א דנימא אף לתירוצם דרשינן מושלחה קמא משמעות דושלח' קמא ולא וגירשה שהוא עושה שליח קשה היא גופא למה בושלחה בתרא קאמרינן דכל התיבה של ושילחה הוא מיותר דדי לכתוב ונתן בידה ולשתוק ולמה לא נימא כן אף בושילחה קמא באמת המהרש"א לשיטתי' דכ"כ להדיא בפירש ר"ח דושילחה קמא אינו מיותר רק דלא ידעתי דלמה לא כ"כ המהרש"א אף לתירץ הראשון של התוס' דושילחה קמא אינו מיותר אבל ע"כ צ"ל כן לפירוש המהרש"א אבל באמת קשה היא גופא למה ושילחה בתרא מיותר דהו"ל לכתוב ונתן בידה ולשתוק ושלחה קמא אינו מיותר כו' וצ"ע לפי' מהרש"א אך מ"מ גם פירושי להעמיס כן בלשון התוס' דאף ושילחה קמא מיותר גם כן א"א דל' התוס' אינו סובל כן כלל עוד אפשר לישב קצת קו' מהרש"א הנ"ל ולומר דס"ל להתוס' דדוקא דושלחה קמא איכא למידרש גם ממשמעות דכתיב ושלחה ולא כתיב וגירשה לאפוקי ושלחה בתרא א"א למידרש ממשמעות כיון דכתיב ושלחה קמא א"כ אין דרך המקרא לשנות בדיבורי' לכתוב בקמייתא לשון ושילחה ובבתרייתא לשון וגירשה כו' וכה"ג איתא במס'. והנה אם היינו יכולין להעמיס בדברי התוס' כמ"ש מתחלה לומר דקושי' התוס' הוא דנימא דושילחה קמא קאי רק למשלחה ואינה חוזרת דבזה בעי גוף כל הקרא דושילחה כאשר הארכנו לעיל לתרץ בזה קושי' מהרש"א רק דהא דתירצו מושילחה בתרא דריש שתי דרשות כוונתם כמו שכתבנו דמושילחה קמא דרשינן נמי שתי דרשות והא דדייקו התו' בלשונם רק ושילחה בתרא משום דושלחה קמא הרי עינינו רואות דדריש בגמרא להדיא תרי דרשות על שלוחו ושלוחה רק ושלחה בתרא דמשמע מלשון הגמרא דלא דריש רק דרשה אחת דשליח עושה שליח ע"ז דייקו התוס' דאף מושילחה בתרא איכא למידרש שתי דרשות מ"מ י"ל דקו' מהרש"א לא נסתלקה כלל במה שכתבנו כדמוקי ושילחה קמא למשלחה ואינה חוזרת שוב בעי כל תיבת ושילחה לדרשה זו דמ"מ עדיין קושי' מהרש"א במקומה עומדת נימא דבאמת מסתבר טפי לאוקמא הדרשות על שליחות תחלה א"כ יש לדרוש מושילחה קמא שליחות דידי' ושליחות דידה ומושילחה בתרא ממשמעות לשון ושילחה מדלא כתיב וגירשה נימא דנפקא שליח עושה שליח דהא עכשיו קיימינן בסברות המהרש"א בקושי' שלו דאף ממשמעות ושילחה בתרא נוכל למידק שליח עושה שליח א"כ אייתרא לי' דרשה, דה' יתירה בושילחה בתרא אוקמינן לה למשלחה ואינה חוזרת כיון דכבר כתיב לשון ושילחה על שליחות שוב נוכל למידק מדרשה דה' יתירה שמשלחה ואינה חוזרת אך לפי ההוצעה הנ"ל נוכל לישב קו' מהרש"א ע"ד פלפול קצת דע"כ מוכח דדרשה דמשלחה ואינה חוזרת לא דייקינן רק מושלחה קמא ולא מושלחה בתרא דהנה כ' הפ"י

לתרץ קושי' התוס' הנ"ל עפ"י מ"ש בגיטין דלרש"י לא פליג ר' ינאי דיליף מונתן בידה מי שיש לה יד עם תנא דר"י דיליף מושלחה שמשלחה ואינה חוזרת דונתן בידה איצטרך דאפי' ע"י אביה שאביה משמרה שלא תחזור ג"כ אינה יכולה להתגרש דדוקא מי שיש לה יד לגרש ע"י עצמה מתגרשת אף ע"י אביה דהיינו שעושה לאבי' שלית משא"כ מי שאין לה יד כו' א"כ מוכח מכאן דעכ"פ מי שיש לה יד מתגרשת אף ע"י אביה והיינו ע"כ ע"י שליחות א"כ ממילא מדרשה דמשלחה ואינה חוזרת ג"כ מוכח שליחות כן הוא תורף דברי הפ"י אך באמת י"ל דאינו מובן דברי הפ"י דהא תינח אם נוקי קרא למשלחה ואינה חוזרת ממילא מוכח אף דין שליחות אבל עדיין קשה להיפוך אימא הקרא אתי לשליחות ומנ"ל משלחה ואינה חוזרת. אך י"ל דמ"מ הדין עם הפ"י דאדרבא נימא דמסתברא לי' להש"ס דמשלחה ואינה חוזרת מסתברא טפי למוקי קרא וממילא מוכח דין שליחות וכמו דכתבנו לעיל דלמהרש"א קשי' לי' להיפוך אימא דמסתברא טפי לשליחות וממילא מוכח מה' יתירא משלחה ואינה חוזרת כדי דלא יהי' תיקשי קו' התוס' על הגמ' כן י"ל להפ"י להיפוך ועוד קצת י"ל דבזה נתחזק קו' המהרש"א הנ"ל לפי מה שפירשנו דקו' מהרש"א אזלא בממ"נ אם דרשה הראשונה למשלחה ואינה חוזרת א"כ ממילא מוכח שליחות וכקושי' הפ"י הנ"ל ואם דרשה בתרא למשלחה ואינה חוזרת א"כ קשה שפיר קו' מהרש"א דאיכא למידרש דמשלחה ואינה חוזרות מה' יתירא. אך לפי מה דנפרש לתרץ קו' מהרש"א דע"כ מושלחה דרשינן למשלחה ואינה חוזרות נתחזקה קו' הפ"י הנ"ל לומר דמשלחה ואינה חוזרת מוכח ממילא דין שליחות כו' אך עתה נתרץ מקודם קושי' הפ"י חוץ מהנ"ל ולומר דממשלחה ואינה חוזרת אינו מוכח כלל דין שליחות דהנה כתבו המפורשים כמה פעמים בהסוגי' והוא מהריטב"א על דברי התוס' דלקמן דכתבו בזה ודילמא שאני התם דאית לי' שותפות בגווי' דמוכח מהרי שאמר לו רבו כו' והקשה הריטב"א דלמה מביא לעיל המשנה דחבורה שאבדה פסחה ולא המשנה דהרי שאמר לו רבו ותירץ דאי מהמשנה דהרי שא"ל רבו י"ל מטעם זכי' וכן מביא הפ"י ג"כ הקדמה זו כמה פעמים בסוגי' לפ"ז י"ל דנסתור תירץ של הפ"י הנ"ל דעדיין קשה לב"ש דס"ל לא יגרש את אשתו אא"כ מצא בה ערות דבר א"כ כיון דבלא זה אסורה עליו מחמת דבר ערוה א"כ ממילא הגט הוא זכות לה דע"כ לא אמרינן בגיטין דף י"א ע"ב דגט חוב הוא לאשה הוא רק משום דמפסדת מזונה הא בנמצא בה דבר ערוה בלא"ה אין לה מזונות א"כ הוי גט זכות לה ואפי' במקום קטטה ובמקום יבם קא מבעיא לן בגמ' ביבמות דף קי"ח ע"ב לומר דזכות הוא לה מכ"ש כה"ג א"כ עדיין קושי' התוס' במקומה עומדת דאכתי תיקשי לב"ש והא חזינן בפירוש דהתוס' מקשו לחד תנא וכמ"ש הפ"י

בעצמו דהתוס' דהקשו ממשלחה ואינה חוזרת ע"כ דלא תיקשו להו רק לתנא דר"י ולא אליבא דר' ינאי דדריש מונתן בידה כו' א"כ כמו כן י"ל דקושי' התוס' יהי' איך נפרש אליבא דב"ש ולפ"ז יש ליישב קושי' מהרש"א הנ"ל לפי מה שפירשנו אותו דע"כ מוכח דושילחה קמא קאי לשליחות. ובזה יתחזק יותר תירוצו של הפ"י הנ"ל לומר דממשלחה ואינה חוזרת דדרשינן ברישא מוכח דין שליחות רק דהלא כבר סתרנו דברי הפ"י מחמת זכי' וכמ"ש והוא דע"כ מוכח דושלחה קמא קאי למשלחה ואינה חוזרת דא"א לומר כלל דושלחה בתרא קאי למשלחה ואינה חוזרת דתיקשי לב"ש דס"ל דלא יגרש אא"כ מצא בה דבר ערוה א"כ היכי נוקי קרא למשלחה ואינה חוזרת דהיינו קטנה תיפוק לי' דקטנה בלא"ה אינה נאסרת עליו דפתוי קטנה אונס הוא וכאשר תמהו הראשונים על הרמב"ם שפסק בפ"ג מהל' א"ב ובפ"ב מהל' סוטה דקטנה שזינתה נאסרה על בעלה וא"ל דקאי הפסוק דמשלח כו' לשוטה י"ל דוודאי אף בשוטה דאין לה דעת ג"כ פיתוי שלה אונס הוא ואח"כ מצאתי שכ"כ להדיא המ"ל בפרק אחד עשר מהל' אישות הל' ח' בדף מ' שם ע"א יע"ש וצ"ל דאיירי באשת כהן וזה ניחא בפרשה ראשונה דמיירי מדין גט לבד משא"כ ושלחה בתרא דאיירי דלא יכול בעלה הראשון לשוב לקחת' א"כ א"א לאוקמא באשת כהן דכהן בלא"ה אסור בגרושה א"כ שפיר מוכח דמושלחה קמא דרשינן למשלחה ואינה חוזרת (אך אפשר לסתור הנ"ל ולומר דאיירי בעתים חלומה ועתים שוטה לפמ"ש הב"י בא"ע סי' קי"ט בשם תשובות רבינו שמשון דעתים חלומה ג"כ ממעט מטעמא דגרירה יוע"ש א"כ איכא למימר דאיירי קרא בהכי וזינתה בשעת חלומה אחר שאמרתי כ"ז מצאתי לבעל א"ח בהקדמתו לקידושין דהעיר בזה דלב"ש דלא יגרש כו' האיך יפרש משלחה ואינה חוזרת ומתרץ או באשת כהן או שזינתה ואח"כ נשטתה ויש לראות מזה גם למ"ש לתרץ קו' הפ"י דהוי זכות אצלה כיון דאינו מחויב במזונותיה דבשוטה מבואר בטא"ע בשם הרמ"ה דמחויב במזונותי' אך די"ל דמ"מ אין זה סברא כלל כיון דתיכף שזינתה הפסידה מזונותי' ולמה יתחייב במזונותי' לפי שנשטתית והטור בשם הרמ"ה לא איירי כלל בשזינתה רק בלא זינתה שרוצה לפטור מהמזונות מחמת שרוצה לגרשה) גם יש לעיין על כל מה שכתבתי דדברי התוס' אזלי לב"ש דאפשר דליתי' דלב"ש מצינן למילף כל התורה כולה לשליחות מטביחה בשלמא לב"ה הוי שליחות וטביחה שני כתובי' הבאי' כא' כו' אך דז"א דלב"ש מעילה וטביחה שני כתובי':

בגמ' ואלא הא דתנן האומר לשלוחו כו' פיחת כו' הקשה הפ"י ל"ל לאתויי סיפא דפיחת כו'. והנה לכאורה לק"מ קושי' הפ"י דהרי מבואר בב"מ דף ק"ב דאליבא דאביי דיאוש

שלא מדעת הוי יאוש לא צריך לאוקמא כלל בשווי' שליח רק כיון דלכו ידע ניחא לי' מעיקרא נמי ניחא לי' וא"ל דהא הגמ' קאמר בב"מ ה"נ מסתברא כו' מבואר מזה דאף לאביי צריך לאוקמי בשוויי' שליח ז"א דכבר האריך בזה הט"ז ביו"ד סי' של"א ס"ק ט"ו בשיטת הרמב"ם דלא צריך כלל במסקנא לאוקמי' בשוויי' שליח א"כ לא הי' מוכח כלל מהרישא לכך צריך להביא מסיפא דפיחת כו' דלא עשה כדעת בעה"ב רק דמצי למימר בהכי אמדתיך כמ"ש התוס' בד"ה פיחת א"כ שפיר מוכח מזה שליחות אך אפשר לסתור זה ולומר דאף מרישא נוכל למידק דדוקא במסקנא דכבר מוכח שליחות שפיר נוכל לומר אף בדלא שוי' שליח רק כיון דלכי ידע ניחא לי' בתחלה נמי ניחא לי' משא"כ אם נימא דלא מהני שליחות כלל וא"ל דעכ"פ לבסוף כי ידע וניחא לי' הוי כזכי' ועדיף משליחות זהו באמת תירוצו של הפ"י דמרישא ה"א מטעם זכי'. אך אפשר לתרץ קו' הפ"י כך עפ"י מ"ש התוס' דבירושלמי מפרש שלשה מדות מקראי א"כ ה"א דמכאן מוכח דין שליחות דאל"כ למה לי קראי על אותן שלשה עדות דהא מדאורייתא חטה אחת פוטרת כו' ואי דדעת ב"ה יפה להוסיף יוסף כפי מה שירצה אלא ה"א דהני ג' שיעורים בעי לענין שליח דאי יודע דעתו של בע"ה רעה יתרום בא' מס' ואם יפה בא' ממ' ואי בינונית בא' מנין א"כ ממילא מוכח מכאן דין שליחות אבל עתה דמביא הסיפא דפיחת כו' ואי נימא דמדאורייתא השליח דוקא לתרום כדעת בעה"ב למה יהי' תרומה בדיעבד הא מדאורייתא אין לחלק בין תחלה לדיעבד אלא ע"כ דהני ג' מדות מקראי אסמכתא בעלמא נינהו פריך שפיר מנ"ל דין שליחות או י"ל עפ"י מה שאמרתי לפרש הא דקאמר בגמ' שכן ישנו חול דר"ל בשלמא בדבר שאין בו קדושה שייך שפיר דיעשה שליח משא"כ בדבר מצוה וקדושה הי' הסברא דמצוה בו כו' ולא כמו אליבא דאמת דשלוחו כמותו רק מצוה בו לקבל שכר טפי וכדפירש"י לעיל ד"ה מצוה בו כו' אפי' לעכובא בדבר מצוה א"כ לפי"ז י"ל דהגמרא רוצה לפשוט דשלוחו של אדם כמותר דאפי' לכתחלה מצי משווי שליח והא דמצוה בו כו' אינו רק לקבל שכר טפי כפרש"י וכי היכי דלא נימא אימא דנקט בדעבד שליח אז נתקיים מעשה השליח משא"כ לכתחלה אינו ראוי לעשות שליח דמצוה בו כו' אינו לקבל שכר טפי רק לחייב לעשות המצוה עפ"י עצמו דווקא והגמ' רוצה לפשוט דאפילו לכתחלה מצי לעשות שליח וזה שפיר מוכח מבבא דפיחת עשרה כו' דהקשו התם דהא עכ"פ לא פירש לו בהדיא שמתרצה ותירצו כיון דהרבה בני אדם כו' מצי למימר לי' להכי אמדתיך כו' וזה שייך דוקא אי מצי לכתחילה לעשות שליח א"כ הרבה בני אדם ג"כ עושין שליח מצי למימר בהכי אמדתיך משא"כ אי לכתחילה לא משוינן שליח א"כ אין בני אדם עושין כלל שילוחים:

תוס' ד"ה פיחת פי' בקו' כו' וי"מ איפכא עיין בס' המקנה דכ' דהליש מפרשי' כך משום דהוא דרך לאזא"ז ומפרש הלזא"ז שיש עפ"י דרך הי"מ קצת בדרך רחוק עיי"ש ולא ידעתי דהי' יכול לפרש כפשיטו לזא"ז דכשפיחת התרומה ונתן א' מששים א"כ ודאי לא שייך כלל לומר דהא לא פירש לו שמתרצה לגרוע משא"כ בהוסיף אתרומה דהא דנימא לי' בעה"ב דהא לא פירש לו בהדיא שמתרצה כו' וכדהקשו התוס' באמת בתר הכי קמ"ל דאף בזה מ"ל בהכי אמדתיך וכתירץ התוס':

בא"ד הנ"ל וקשה דמ"ש מהא דאמר כו' ע"כ צריך לפרש דמשמע להתוס' דתרומתו תרומה היינו כל התרומה שנתן ולא כתרומה שהי' רגיל הבע"ב ליתן ולכך קשי' להו דאם היינו יכולין לפרש דתרומתו תרומה היינו כמו שרגיל הבעה"ב לא הוי מקשו התוס' מידי דבשלמא התם בב"מ הוי כאומר לשלוחו הנח עירוב בצפון והניח בדרום כיון דשינה בגוף הדבר דנתן היפות שלא היו ראוי' ליתן משא"כ הכא דומה לאומר לו הנה בצפון והלך והניח בצפון ובדרום דאותו שבצפון עירובו עירוב ובדרום לא הוי עירוב ה"ה נמי שמה שתרם כמו שהי' הבע"ב רגיל ליתן בזה לא שינה ולא שינה רק על ההוספה ואותה הוספה נימא דבאמת אינה כלל רק דמשמע להו להתוס' לפרש כמו שכתבתי דתרומתו תרומה היינו כפי שתרם השליח וא"כ לפי"ז דנימא דלכך ניחא לי' לבעה"ב שלא לסתור מעשה השליח אף בההוספה משום דאז יארע לו הפסד יותר אי יסתור מעשה השליח לגמרי דהא יהי' התרומה מדומע ולא יכול ליקחה לעצמו ועוד יצטרך להפריש תרומה על ההוספה שהוסיף השליח אי יסתור מעשיו אך י"ל דזה טעות דאם איירי שהכל מעורב ומדומע א"כ בלא"ה אף גוף התרומה שתרם כמו שרגיל בעה"ב יכול בעה"ב לסתור דל"ד להניח בצפון ובדרום דלא קלקל כלל העירוב שבצפון משא"כ בזה שקלקל לו כל ההוספה בזה אי יחזיק מעשה השליח למעשה קיימת וכן הוא מבואר בר"ש ותי"ט על סיפא דהך משנה דקתני ולא נתכוין להוסיף יוע"ש ולא הוצרכתי לומר כמ"ש מתחילה רק כי היכי דלא נדחי דאימא דלא איירי כשהכל מעורב רק למשל שאחד מנון מונח בפ"ע ועוד ההוספה עד לחלק מ' מונח בפ"ע ע"ז שפיר אמרתי דמשמע להו להתוס' דכל התרומה שתרם השליח הוי תרומה וע"כ דאיירי כן דאל"כ תיקשי אסיפא דקתני ואם נתכוין להוסיף כו' אין תרומתו תרומה:

בד"ה שכן ישנה במחשבה כו'. ומיהו מהיקשא דויצאה והיתה לא הוי מצי מפיק כו' הנה רגילי' העולם לדקדק על לשון מפיק ואפשר קצת לפרש עפ"י שהקשו המפורשי' דמנ"ל בתרומה וקדשים שליח עושה שליח ואפשר לומר עפ"י שפירשנו הפירכא דישנו חול משום דמצוה בו כו' א"כ י"ל דזה הפירכא שייך רק לענין שליח ראשון משא"כ לענין

שליח שני דשליח ראשון עושה לשליח שני י"ל דאין שייך כלל פירכא זו דישנו חול א"כ נוכל ללמוד מגירושין וקידושין לתרומה וקדשי' דשליח עושה שליח דליכא למיפרך על שליח ראשון ועושה לשליח שני הך פירכא דישנו חול אך לפ"ז נתחזק יותר קו' המפורשי' דמאי הקשו התוס' ל"ל היקשא כו' דהא לא הוי מרבינן בתרומה גופה דשליח עושה שליח אך צ"ל דס"ל להתוס' כמ"ש המפרשי' כיון דמוכח שליחות בכל התורה וגילתה תורה בחד מקום דהשליח יכול לעשות שליח שני ממילא דה"ה בכל התורה כן וי"ל דדייקו התוס' כן דא"ל כמ"ש דילפינין מגרושין משום דפירכא דישנו חול לא שייך לגבי שליח ראשון שעושה לשליח שני א"כ לק"מ לפי"ז קו' התוס' וי"ל דהתוס' הוכיחו דכן היא דבשלמא גוף השליחות דילפינין בהיקשא קידושין מגירושין שפיר אף דצריך היקשא לשאר דברים י"ל דמ"מ אין היקש למחצה אבל לענין שליח עושה שליח ע"כ ל"ל דילפינין קידושין מגירושין בהיקשא דהא צריך היקשא לכמה דברי' ואין לומר דאין היקש למחצה י"ל דהנה כתבו התוס' ביבמות דף פ"ו ד"ה אף מעשר ראשון טבל דהיכי דלא מצי לאקושי לגמרי לא אמרינן אין היקש למחצה. והנה הובא בש"ע אה"ע סי' ל"ו סעיף ה' דשליח דקדושי אשה אינו יכול לעשות שליח אחר דמילי נינהו משא"כ בשליח המקדש דמבואר בסי' ל"ה סעיף ו' שם דאם מוסר לו כסף הקידושין שמיד הבעל יכול לעשות שליח שני א"כ עכ"פ ליכא לאקושי קדושין לגירושין בכל ענינא ושוב לא אמרינן אין היקש למחצה בזה א"כ בקידושין בעצמו לא ידעינין שליח עושה שליח מהיקשא ואף בתרומה וקדשי' לא ידעינין דאי מגירושין לבד איכא למיפרך שכן ישנו בע"כ כו' אלא ע"כ צ"ל כסברת המפורשי' הנ"ל כיון דמוכח שליחות בכל התורה כולה וגילתה תורה בחד מקום דשליח עושה שליח ממילא הוי רק גלוי מלתא בעלמא דבכל התורה כולה אין חילוק בין שליח אחד לשני וזה כוונת התוס' דהקשו מקודם ומיהו קידושין הוי אתי כו' וכי היכא דלא נימא דאיצטרך היקשא לשליח עושה שליח כו' ע"כ כתבו ומיהו מהיקשא דויצאה והיתה לא הוי מצי מפיק שליח בקדשי' ותרומה כנ"ל דהא איצטרך לשאר דרשות ומאין היקש למחצה א"א למילף כל היכי דאי אפשר למילף בכל ענין אלא ע"כ דשליח שליח היא לפשיט מגילוי מלתא בעלמא בגירושין א"כ נתחזקה קושייתם היטב. ואפשר עוד עפ"י דהי' דוחק להם לתרץ דהיקשא דויצאה והיתה לא מייתרא דמ"מ עכ"פ תיקשי על אלא דברייתא למה נקיט מטעם ההיקש ולא מהילפותא דמה הצד מתרומה וגירושין וכדהתחיל לומר אשכחן בגירושין כו'. וכ"ת דיליף מגירושין כו'. לכך נקטו בצחות לשונם ומיהו מהיקשא דויצאה והיתה לא הוי מצי מפיק לכלול שניהם דההיקש אינו מיותר מחמת דאיצטריך לשאר דרשות מכח זה וממילא לא מצי

מפיק מההיקש על שליח עושה שליח וכמ"ש דלא שייך אין היקש למחצה כיון דלא נוכל למילף לכל דבר א"כ שפיר נקיט ההיקש ע"ד ממ"נ דבאמת מההיקש לבד אולי הי' מיותר הוי שפיר צריכות להיקש. אך דלכך לא נוכל למילף מההיקש לפי שאינו מיותר. א"כ כיון שאינו מיותר בלא"ה לא קשה ל"ל ההיקש כן הי' באפשרי לפרש כוונת התוס' לולי שהי' מהזרות קצת להעמיס כן בלשון התוס' אך עם כל זה הסברות הם נכונים מצד עצמם. והנה הקושי' דשליח שליח בקדשי' מנ"ל מצאתי לאור חדש שהביא קו' זו בשם הריב"ש והריב"ש מתרץ מדכתיב ושחטו כו'. אף דשליח שוחט קורא הפסוק כאלו היו הבעלים שוחטין מוכח מזה דיד שליח ממש כיד בעליו אף לעשות שליח. והנה על קושי' הנ"ל דמנ"ל שליח שליח בקדשים ותרומה י"ל כך דלריב"ק ע"כ ושחטו לשליחות אף בלא שותפות וכמ"ש התוס' ד"ה ודילמא שאני התם דאית לי' שותפות בגווי' כו' דאחד שוחט פסחים הרבה א"כ בתוך אותן פסחי' הי' ג"כ איזה פסחי' שלקח איש שה לבית והלא מויקחו להם איש שה לבית ג"כ דייקינן שליחות א"כ כיון דאחד שוחט פסחי' הרבה ואף אותו פסח הנקח לאיש שה לבית א"כ הוי שליח שליח וא"ל דעדיין קשה מנ"ל תרומה די"ל דבזה שפיר נוכל למילף תרומה מקדשים דאין לפרוך מה לקדשי' שכן רוב מעשיהם ע"י שליח דאטו רוב מעשיה' ע"י שליח שליח. אך דעדיין יש להקשות דהא על ויקחו להם איש שה לבית יש לומר דבאית לי' שותפות וכדפריך הגמ' אך אפשר דבשלמא. לענין שליחות הראשון י"ל דלעולם אין שליחו כמותו רק הא דיכול לעשות שליחותו היא משום דאית לי' שותפות בגווי' וכדבעינן למימר לקמן בטעמו של דבר דבשותפות יש סברא לומר דיכול להיות שליח עפ"י מ"ש הרא"ש בגיטין דף י"א בטעמא דמ"ד דהתופס לבע"ח במקום שחב לאחרי' לא קנה משום דאף דעשאו התורה לשליח של אדם כמותו מ"מ במקום שחב לאחרים לא עשאו התורה שליח של אדם כמותו. והנה מבואר בב"מ ובכמה מקומות דאף דהתופס לבע"ח במקום שחב לאחרי' לא קנה הכי דזוכה גם לנפשי' אמרינן מגו דזכי לנפשי' זכי לחברי' א"כ חזינן אף היכי דלא עשאו התורה לשליח של אדם להיות כמותו כגון במקום שחב לאחרים מ"מ אמרינן דהיכי דזכי לנפשי' זכי לחברי' ועיין ב"מ דף ח' וט' ובש"ע סי' ק"ה בסמ"ע ס"ק ב' ובש"ך ס"ק ב' א"כ שפיר סברת הגמרא דהיכי דאית לי' שותפות דזכי לנפשי' יכול לזכות גם לחבירו. והנה כ"ז שייך באם השותף עושה מעשה שליחות כגון שהוא השוחט וכדומה משא"כ בכה"ג דשליח עושה שליח איך שייך לומר מגו דזכי לנפשי' זכי לחברי' הא לנפשי' לא זכה כלל רק לנפשי' עושה שליח אחר. והיא כבר שליחו של אידך א"כ האיך יכול לעשות שליח לחבירו כיון דלחבירו הוי שליח שלוחו וקיימינין עכשיו בסברא דאין

יכולין לעשות שליח שליח א"כ איך שייך לומר בזה מגו דזכי לנפשי' המשל בזה זה האיש שקונה שה לבית הוא שלוחם של כל בני הבית ועושה שליח לשחוט. הנה אי הי' היא בעצמו השוחט הי' שפיר אף אי הי' אמרינן דל"א שלוחו של אדם כמותו מ"מ הוי אמרינן מיגו דזכי לנפשי' כו' משא"כ כשבעל הבית עושה שליח אחר לשחוט וקיי"ל עכשיו דשלוחו של אדם כמותו רק דשליח שליח אינו יכול לעשות א"כ איך שייך מגו דזכי לנפשי' כו' הא אינו זוכה לנפשי' כלל רק עושה שליח א"כ איך שייך לזכות לחבירו לעשות שליח לחבירו הא לחברו הוי שוב שליח שליח באמת חי לא הוי אמרינן כפירושי בזה לחלק בשותפות מחמת מגו דזכי לנפשי' רק דהוי אמרינן דשותף לא הוי כשליח רק קצת כיד בעלים היי מקום לחלק אף לענין שליח שליח משא"כ לפי פירושי הנ"ל לא שייך זה כלל. אך דמ"מ לר' יונתן דלא נפיק כלל מן ושחטו שליחות נשאר הקו' הנ"ל מנ"ל שליח שליח בקדשי' ותרומה ולפי דברי אלו א"א לומר אליבא דר' יונתן כדברי הריב"ש הנ"ל מדכתיב ושחטו דמוכח דיד שליח כיד בעלים לעשות אף שליח אחר דא"כ לא מקשה הגמ' מידי אליבא דר' יונתן לחלק בין שותפות וכנ"ל כיון דאמרנו בשליח שליח לא שייך לחלק בין אית לי' שותפות ללית לי' שותפות א"כ כיון דמוכח אפי' שליח שליח בלית לי' שותפות מכ"ש שליח ראשון לבד ועיין עוד לקמן מה שאכתוב אי"ה בזה: בד"ה נפקא לי' מדריב"ק הנה כ' הפ"י על הא דציינו התו' קושייתם על התרצן ולא על המקשן משום דבפרו של אהרן ה"א מטעם זכי' משא"כ עתה תיקשי א"כ מאי מייתי מושחטו אימא ג"כ מטעם זכי' אלא ע"כ דלא ס"ל להש"ס לחלק בהכי. והנה אין הבנה לדבריו לכאורה דבאמת משמעות הריטב"א המובא בהמפורשים דכ' לתרץ קו' שהקשה גם המהרש"א בתוס' ד"ה ודילמא דלמה לא מייתי לעיל ממתניתין דהרי שאמר לו רבו כו' משני דהא דהתם מטעם זכי' משמע דטעמא דזכי' פשיט אף אי נימא דאין שליח ש"א כמותו א"כ מאי קאמר הפ"י דא"כ עתה קשה מאי יליף מושחטו כו' נימא מטעם זכי' דז"א דהא לריב"ח גוף הקרא דושחטו מיותר א"כ ע"כ אתי להורות טעמא דשליחות ולא טעמא דזכי' דהוא פשיט מסברא. ובזה ישבתי מה שהקשה האור חדש על הריטב"א הנ"ל דא"כ מאי כתבו התוס' לקמן על הגמרא דפריך ודילמא ה"מ היכי דאית לי' שותפות בגווי' דמוכח אף דל"ל שותפות מהרי שאמר לו רבו כו' דהאיך מוכח מהרי שאמר לו רבו דילמא התם מטעם זכי'. והנה מ"ש האור חדש דמ"מ מוכח מדמהני תנאי דמהני אם גדי שלי כו' ואי לא מהני שליח הוי תנאי דא"א לקיימו ע"י שליח דלא הוי תנאי לא נלפע"ד דדוקא במסקנא דידענא שליחות בכל התורה כולה אמרינן שפיר דבעינין דומיא דב"ג וב"ר מה התם אפשר ע"י שליח משא"כ בה"א זו דלא ידענו שליחות

בכל התורה כולה א"כ אף בב"ג ובב"ר אי אפשר לקיימו ע"י שליח א"כ לא בעינן כלל בעי לקיימו ע"י שליח וא"ל דאף דלא ידעינן עתה בקדשים שליחות משום דליכא למילף וגירושין משום דאיכא למפרך מה להנך שכן ישנו חול משא"כ שאר דברים דישנן ג"כ חול כמו חלוקת הארץ שפיר איכא למילף שליחות מגירושין וקידושין א"כ שפיר בתנאי דב"ג וב"ר אפשר לקיומו ע"י שליח א"כ אי איתא דבקדשים לא מהני שליחות לא מצי להתנות שום תנאי משום דאינו דומה לב"ג וב"ר גם י"ל דבחלוקת הארץ בלא"ה ידעינן שליחות מדכתיב ונשיא אחד כו' וכדלקמן י"ל דכ"ז אין בו ממש דאדרבא תיקשי' קושי' הגמ' לקמן איך הי' בתנאי דב"ג וב"ר אפשר לקיימו עי"ש ותיסברא הא איכא קטנים דלאו בני שליחות נינהו וכדכתיב ערים לטפינו אלא ע"כ דאין הכוונה דוקא ע"י שליח רק ה"ה דאפשר לקיומו ע"י זכי' וכמו שהי' חלוקת הארץ רק ע"י זכי' וב"ד מעמידין להם אפטרופסי' לחוב ע"מ לזכות א"כ כיון דאפשר לקיים התנאי ע"י אחר באיזה אופן שיהי' הוי תנאה וכדפירש"י בכתובות דף ע"ד ואפשר לקיומי' מעשה של תנאי ע"י שליח כי התם שמשה ציוה ליהושע בן נון שהי' שלוחו של משה א"כ אין לדברי הא"ח כלל קיום גם דוחק לתרץ קושייתו על הריטב"א הנ"ל ולומר דדוקא לעיל דאינו מחלק בין שותפות לאינו שותפות הוי אמינא דטעמו דמתניתין דהרי שא"ל רבו הוא מטעם זכ' והא דלא מפרש טעמא להדיא דזכי' משום דקיימינן דאין אומרין שליח ש"א כמותו בכל התורה א"כ א"צ המשנה כלל לפרושי משא"כ לקמן דמדקדק בין שותפות ללא שותפות ובשותפות אמרינן דיכול לעשות שליח א"כ אי איתא דטעמא דמשנה דהרי שא"ל רבו משום זכי' הו"ל לפרושי כיון דאיכא שליחות בעולם כגון בשותפות דכל זה דוחק. ומה גם דצריך לפרש דדוקא במלך ומלכה דלא קפדי בין גדי לטלה אבל בשאר בני אדם הוי חוב ועיין גם בפ"י בזה. גם דוחק לפרש דע"כ הא דהביאו התוס' ראי' מהרי שא"ל רבו כו' ע"כ צ"ל דר' יונתן וודאי לא פליג אמשנה זו דנשנית סתמא אליבא דכ"ע א"כ בשלמא לעיל דהביא ראי' אף לריב"ק דיש שליחות שפיר לא מצי להביא ממשנה דהרי שא"ל רבו דה"א דהתם הטעם משום זכי' משא"כ עתה דכבר הוכיח לריב"ק שליחות א"כ א"א לומר דהמשנה הרי שא"ל רבו הוא מטעם זכי' כיון דהמשנה אתי' ככ"ע א"כ האיך נימא דאליבא דריב"ק הוא מטעם שליחות ואף בשאר בני אדם ואליבא דר' יונתן היא מטעם זכי' ודוקא במלך ומלכה אך כ"ז ג"כ דוחק לתרץ קושי' האור חדש הנ"ל על הריטב"א. ודרך הפשוט הוא בריטב"א כך דבשלמא לריב"ק שפיר נוכל לחלק בין זכי' לשליחות וא"ל א"כ קשה קו' הפ"י הנ"ל א"כ האיך יליף מושחטו דילמא התם מטעם זכי' י"ל א"כ ל"ל ושחטו כיון דלריב"ק פסוק דושחטו מיותר ובא רק להורות דאחד שוחט בשביל

כולם משא"כ אליבא דר' יונתן פריך שפיר ודילמא שאני התם דאית לי' שותפות בגווי' וא"ל מנ"ל באמת אף בלא שותפות י"ל ממשנה דהרי שא"ל רבו וא"ל דלמא התם מטעם זכי' ז"א דא"כ איך קאמר לדר' יונתן דמוכח מיני' תיפוק לי' דמיני' אינו מוכח כלל כיון דלא מייתרא קרא שוב י"ל דילמא התם ג"כ מטעם זכי' א"כ עפ"ז נסתר גם מה שתירץ הפ"י הנ"ל על הא דציינו התוס' קושייתם על התרצן ולא על המקשן ואין להקשות על הכלל שהנחנו לפי דברי הריטב"א אפי' לא צריך קרא מטעם זכי' דמסברא שמעינן לי' דהא עפ"י מסקנת הפוסקי' כמבואר בר"ן על הא דקאמר לקמן מנין ששלוחו ש"א כמותו שנאמר ונשיא אחד דבאמת אף דקאמר הגמרא ותסברא קטנים בני שליחות נינהו כו' אלא כו' מנין שזכין כו' א"כ מוכח דזכי' לאו מטעם שליחות דהא אמרינן דאף בקטני' לא מצינן לומר מטעם שליחות דלאו בני. שליחות נינהו ומ"מ אמרי' מטעם זכי' מ"מ פסקו הפוסקי' דזכי' מטעם שליחות רק בה"א זה קאמר הגמ' דנימא זכי' עדיפא משליחות אבל במסקנא אמרינן זכי' מטעם שליחות וכדאמרינן בב"מ דף ע"א דקטן דל"ל יד לשליחות אף בכלל זכי' אינו כ"א מדרבנן ובחליקת הארץ לא אמרינן כלל מטעם זכי' רק משום דחלוקת הארץ הי' מוחזקת ביד אבותינו ולא הי' צריך לשום זכי' ועיין בר"ן באריכות ובמהרי"ט בתוס' קידושין עכ"פ כיון דבמסקנא אמרינן דזכי' מטעם שליחות וכל דל"ל שליחות ל"ל זכי' כ"א מדרבנן א"כ האיך נימא דזכי' פשיט מסברא י"ל כך דוודאי זכי' פשוט מסברא והא דקאמרינן דזכי' מטעם שליחות היינו כשמזכהו שלא בפניו וכדקיי"ל זכין לאדם שלא בפניו בזה שייך שפיר הא דזיכה לו שלא בפניו דאמרינן מסתמא ניחא לי' הוי בכלל שליחות וקטן דליתי' בכלל שליחות לית' בכלל זכי' דכל קטן הוי כשלא בפניו כיון דאין לו דעת וכדפרש"י כאן בדף מ"ב דקטנים כשלא בפניו דמי משא"כ כשמזכהו בפניו בזה י"ל דהסברא פשוטה כהריטב"א דאף אם נימא דלא אמרינן שלוחו ש"א כמותו מ"מ כששלחו בדבר שהוא זכות לו בזה ודאי מהני ודוקא בדבר שהוא חוב קצת צריך למילף מהתורה דשש"א כמותו הא בדבר זכות גמור היא פשוט מסברא וזה הוא כעין סברת הגמרא לקמן לחלק בענין שליחות בין שוהפות ללא שותפות רק דהגמרא קאמר אף על שותפות מקרא ואנן בשיטת הריטב"א אמרינן דכשמשלח את חבירו בדבר זכות גמור פשוט מסברא דיכול לעשות שליח וא"צ קרא לזה אך אחר שבאנו לידי זה ג"כ לא קשה מה שהקשיתי לעיל על קושי' הפ"י האיך יליף מושחטו דילמא מטעם זכי' דא"כ ל"ל קרא דז"א דהנה הקשה המהרש"א על קו' התוס' דאמאי לא יליף מדאיצטרך בפרו של אהרן כו' די"ל דה"א ליליף מפרו של אהרן מה התם בעי בעלי' אף קדשי' בעי בעלי' ותירץ דא"כ ל"ל כלל בפרו של אהרן דתיפוק לי' שליחות מנ"ל והנה כל זה שייך

אשליחות דהסברא פשוטה דשליחות מנ"ל משא"כ לגבי זכי' דאמרנו להיפוך דהסברא פשוטה דלזכות בפניו ודאי יכול וכמ"ש הריטב"א א"כ שפיר קושי' הפ"י הנ"ל האיך יכול ללמוד מושחטו שליחות אימא דהתם טעמא משום זכי' וא"ל א"כ ל"ל קרא וכו' י"ל דצריך קרא כי היכי דלא נלמד מפרו של אהרן דבעי בעלים וא"ל אי נלמד מפרו של אהרן א"כ ל"ל בפרו של אהרן וכתירץ המהרש"א הנ"ל דז"א דבשלמא תי' המהרש"א הי' על שליחות שפיר תירץ דאף אי לא נכתב הוי קיימינן מסברא דשליחות מנ"ל ובוודאי בעי בעלים משא"כ לענין זכי' דאמרינין דהסברא פשוטה מבחוץ דיכול לזכות לו א"כ שפיר בעי קרא בפרו של אהרן דבעי בעלים דהיינו דאינו יכול אחר לשחוט אפי' בפניו ומטעם זכי' שפיר ה"א למילף. שאר קדשי' מיני' לכך צריך ושחטו ולעולם דושחטו איירי משום זכי' ונתחזקה קו' הפ"י בטוב. אך לפ"ז נוכל לומר דהפ"י מדויל ידי' משתלם לפי מה שתירץ בעצמו קושי' מהרש"א באופן אחר והיא ג"כ נכון דלא מצינן למילף כלל מפרו של אהרן דחוקה כתיב בי' ואפילו כהנים אחרי' אין יכולין לסחוט א"כ בזה אזיל לי' נמי קושייתו בכאן דמנ"ל מושחטו שליחות דלמא משום זכי' די"ל כנ"ל דא"כ קרא ל"ל וא"ל כנ"ל דה"א ללמוד מפרו של אהרן וכקו' מהרש"א הנ"ל של כסברת הפ"י הנ"ל דמפרו של אהרן לא יוכל למילף דחוקה כתיב בי'. ועפ"ז נבוא לתרץ דברי התוס' דציינו על התרצן באופן אחר מדברי הפ"י הנ"ל עפ"י כל הסברות הנ"ל. ועוד נ"ל לדקדק חוץ מדקדוק של הפ"י הנ"ל במה דציינו על התרצן נ"ל לדקדק עוד דקדוק דאמאי ציינו עצמם על נפקא לי' מדריב"ק דממ"נ אי הוי קוסיית' אליבא דהתרצן הי' להם לציין על גוף דברי ריב"ק ושחטו וכי כל הקהל שוחטין כו' ועפ"י כל הנ"ל נוכל לישב כל זה בטוב דהנה לכאורה דקדקתי על קושי' התוס' אמאי לא יליף מדאיצטרך בפרו של אהרן ועפ"י תירץ המהרש"א הנ"ל דליכא למילף מיני'. דא"כ ל"ל בפרו של אהרן. דהנה ודאי לא קשי' דלא לכתוב גם בתרומה ובגירושין דהא תרומה וגירושין א"א למילף מקדשים שכן רוב מעשיהם ע"י שליח אלא ע"כ דלא קשי' להו רק דלא לכתוב גבי קדשי' משא"כ בתרומה וגירושין לכתוב רחמנא א"כ י"ל כקושי' מהרש"א הנ"ל דה"א למילף מפרו של אהרן וא"ל א"כ ל"ל בפרו של אהרן כתירץ מהרש"א הנ"ל י"ל כי היכא דלא נטעה למילף מתרומה וגירושין אף דא"א למילף מהן דאיכא למיפרך שכן ישנן חול אצל קדשים זה שייך באמת כדבעינן למילף מנייהו לענין שליחות אמרינן דאיכא למפרך אבל אולי לא נאמר בפרו של אהרן דבעי בעלים י"ל דהוי לן טעות לומר דלא פרכינן שכן ישנן חול אצל קדשי' גם תירוצו של הפ"י הנ"ל על קושי' מהרש"א דליכא למילף כלל מפרו של אהרן משום דחוקה כתיב בפרו של אהרן ג"כ נוכל לסתור ע"ד זה ולומר דעכ"פ לכך איצטריך

ושחטו למילף מפרו של אהרן ודלא למיפרך דהתם חוקה כתיב אך אמנם אחר העיון ליתא לקושי' הנ"ל כלל דודאי כל דאיכא למיפרך איזה פירכא טובה ודאי פרכינין אף מסברא ולא שייך כלל דיהי' נמשך איזה טעות דלא הוי פרכינן פירכא זו דודאי פרכינן כל מה דמצינו למיפרך א"כ שני התירוצי' היינו של המהרש"א ושל הפ"י שניה' טובי' דאין לסתור תי' המהרש"א כמ"ש דה"א למילף מתרומה וגירושין דודאי לא היינו יכולי' למילף מתרומה דגירושין כיון דאיכא למיפרך שכן ישנו חול אצל קדשי' ומאין הרגלים לומר דלא הוי פרכינן שכן ישנו חול כיון דהוא פירכא טובה וגם תירץ הפ"י הוא נכון דאיכא למילף מדאיצטרך פרו של אהרן ש"מ שליחות בקדשי' דא"ל דאדרבא נילף במה מצינו בפרו של אהרן בעי בעלי' כו' די"ל דזה לא מצינו למילף דחוקה כתיב בי' כו'. וא"ל דהוי טעינין שלא לפרוך פירכא זו זה אינו כלל דלמה לא נפרוך כל מה דמצינו למיפרך. ובזה יבואר דברי התו' הנ"ל במה שהעמידו דבריה' לא על דברי המקשן ולא על גוף בריי' דריב"ק רק על לשון המתרץ נפקא לי' מדריב"ק כי היכי דלא יבא המתעקש לעקש ולומר כסברתינו הנ"ל דהוי טעינין שלא למיפרך פירכא זו אך מלשון המתרץ דנפקא לי' מדריב"ק מוכח הוכחה גלוי' ומבוארת דאין זה סברא כלל לומר דהוי טעות שלא למיפרך איזה פירכא רק כל מה דמצינו למיפרך ודאי פרכינן. דהנה יש לדקדק על דברי המתרץ דקאמר נפקא לי' מדריב"ק דקשה על המתרץ ל"ל להביא הברייתא דריב"ק תיפוק לי' מגוף הקרא דושחטו וכדמשני באמת לקמן אף לר' יונתן דדריש ושחטו על אכילת פסח דלא מעכב מתרץ הגמ' דמ"מ נוכל למילף מיני'. וכדמשני לקמן מיני'. הגם דבאמת יש לישב קו' זו דמגוף הקרא ליכא למילף וכקו' הגמרא לקמן דלמא דאית לי' שותפות משא"כ לריב"ק דע"כ אחד שוחט הרבה פסחי' וכדכתבו התוס' לקמן ד"ה ודילמא. ובאמת באיזה אופן אחר שנכתב אי"ה נכתוב באמת כן לתרץ קו' זו דמייתי מדריב"ק ולא קאמר מיני'. אך מ"מ י"ל באופן זה דנאמר דאין זה תירץ מספיק דא"כ לא ירד המקשן והמתרץ דהכא לחלק בין היכא דאיכא שותפות לליכא שותפות דא"כ מאי מייתי משנה דחבורה שאבדה פסחה דאיכא לדחוי שמא התם מחמת שותפות כו' וכן נאמר באופן זו לתרץ קושי' זו דלא יליף מיני' מטעם זכי' דהיינו דמיני' לא מצינן למילף דאיכא למימר מטעם זכי' משא"כ מדריב"ק דמייתרא קרא להכי ע"כ מוכח דלא מטעם זכי' רק מטעם שליחות דאי מטעם זכי' ל"ל קרא להכי תיפוק לי' דהסברא מבחוץ ג"כ דמטעם זכי' יכול לעשות שליח אלא ע"כ מדמייתרא קרא להכי מוכח דע"כ מטעם שליחות. אך לפ"ז קשה מה שכתבנו לעיל אימא לעולם דהקרא אתי להורות טעם זכי' דא"ל על זכי' לא צריך קרא י"ל דה"א ללמוד מפרו של אהרן דבעי בעלים דוקא. וא"ל כתירוץ מהרש"א דא"כ

ל"ל בפרו של אהרן י"ל דה"א מטעם זכי' והא אחר שוחט וכנ"ל וא"ל כתירוץ הפ"י הנ"ל דא"א ללמוד מפרו של אהרן משום דחוקה כתיב בי' י"ל כמו שרצינו לסתור את דבריו דמ"מ חששה התורה אי לא כתבה ושחטו כו'. דלא נטעה למילף מפרו של אהרן דבעי בעלי' דוקא ולא נפרוך דמה לפרו של אהרן דחוקה כתיב בי' א"כ עדיין קשה על התרצן למה לא קאמר מיני' ואי דמיני' לא מצינין למילף דה"א משום זכי' גם עתה דמביא קרא דושחטו י"ל מטעם זכי' אלא ע"כ צ"ל דסברא זו מופרכת ונסתרת כל עיקר לומר דחששה התורה שלא נטעה למילף אף דאיכא פירכא למיפרך כו' דלמה הי' התורה לחוש על זה דבוודאי כיון דאיכא פירכא טובה למיפרך הוי פרכינן א"כ שפיר מוכח מושחטו דאין הטעם משום זכי' דאי הטעם משום זכי' ל"ל קרא וא"ל כנ"ל דה"א למילף מפרו של אהרן כיון דלא שייך תירץ דא"כ ל"ל בפרו של אהרן דשליחות מנ"ל דהא זכי' היא סברא מבחוץ די"ל כמו שתירץ הפ"י דבלא"ה ליכא למילף מפרו של אהרן דחוקה כתיב בי' כו' דזה אין סברא כלל דחששה התורה לטעות שלא ניפרוך פירכא זו דלמה להתורה לחוש לטעות כזה כיון דאיכא למיפרך פירכא טובה ודאי דניפרוך אותה וא"כ לפ"ז דמוכח כל זה מהמתרץ דנקט נפקא לי' מדריב"ק ולא נקיט נפקא לי' מיני' מהאי קרא ושחטו וכנ"ל ולכך סמכו התוס' קושייתם רק כאן דא"כ ל"ל כאשר רצינו לומר על קו' התוס' דה"א ללמוד מפרו של אהרן דז"א כיון דמוכח מדברי המתרץ הנ"ל דלא שייך טעות בכזה שלא למיפרך איזה פירכא טובה ונכונה א"כ שפיר י"ל או כתירץ מהרש"א הנ"ל.

דא"כ ל"ל בפרו של אהרן דא"ל כקושייתינו הנ"ל דה"א ללמוד מגירושין ותרומה דז"א דיש למיפרך מה להנך שכן ישנן חול אצל קדשי' דא"ל דלמא היה טעות שלא למיפרך פירכא זו דכבר מוכח מדברי המתרץ דנקיט נפקא לי' מדריב"ק דע"כ לא אמרינן כה"ג דחששה התורה לטעות כזה דבוודאי כל מה דאיכא למיפרך פרכינן או כתי' הפ"י דא"א למילף מפרו של אהרן דחוקה כתיב בי' דג"כ א"ל דהיה לן טעות שלא למיפרך פרכא זו כיון דמוכח מהמתרץ דע"כ לא אמרינן כך. א"כ מתורץ היטב דצריכין התוס' לסמוך קושייתם רק על לשון המתרץ דקאמר נפקא לי' מדריב"ק:

או לומר על דברי התוס' הנ"ל דציינו עצמן על התרצן ועל הא דקאמר נפקא לי' מדריב"ק להקשות דלמה לא יליף מפרו של אהרן כך. דהנה הא"ח מביא בשם הריב"ש דהקשה מנ"ל שליח שליח בקדשי' ותירץ מדכתיב ושחטו כו' משמע דאף דהבעלי' אינם שוחטין אלא אחד שוחט הרבה פסחי' הוי כאלו שוחטין הבעלי' עד דאני קורא בהם ושחטו כל הקהל וגו' א"כ מוכח מזה דיד השליח כיד הבעלי' דמי. ומה בעלים עושי' שליח אף שליח הראשון ידו כיד הבעלי' לעשות שליח שני ולפ"ז לא הקשה התוס' כלל אמאי לא

יליף מפרו של אהרן דצריך קרא דושחטו עכ"פ לשליח שליח. אבל עתה דקאמר נפקא לי' מדריב"ק ולא קאמר מיני' גופא כנ"ל באופן ראשון וצ"ל כנ"ל דאי מיני' ה"א מטעם זכי' משא"כ עתה אי מטעם זכי' ל"ל קרא אך אימא דקרא מורה על שליח שליח אלא ע"כ כמ"ש המפרשים כיון דידעינין שליחות וידענו בגירושין דכמו דעושה שליח ראשון כן יכול השליח ראשון לעשות שליח שני ממילא אף בכל התורה כולה אין חילוק בין שליח לשליח שליח או כמו שכתבתי לעיל דשליח ילפינן מגירושין דלא שייך פירכא דישנו חול לענין שליח עושה שליח א"כ שפיר הקשו התוס' אמאי לא יליף כו': או יש לומר על דברי התוס' דציינו עצמם על התרצן עוד באופן אחר דהנה כתב הר"ן על האי דריב"ק וז"ל והלא אינו שוחט אלא אחד דנפקא לן מדכתיב תזבח שלא יהיו שנים שוחטין זבח אחד כדאמרינן בחולין בפ' השוחט דף כ"ט ואפ"ה אמר רחמנא ושחטו דמשמע שכולם שוחטין והיינו משום שהוא שוחט בשביל כולם ובשליחותם כו' עכ"ל הר"ן והנה לכאורה תיקשי ל"ל להר"ן להוסיף אדריב"ק מדכתיב תזבח שלא יהיו שנים שוחטין תיפוק לי' דאף בל"ז יש להוכיח מדכתיב ושחטו דאחד שוחט פסחים הרבה כמ"ש התוס' בד"ה ודלמא ואפשר דהר"ן הרגיש דקשה על הרי"ף דמביא ברייתא זו מדריב"ק דמנין ששליחו של אדם כמותו כו' וכבר ידוע דאין דרך הרי"ף להביא דיני קדשים שאינם נהוגים בזמן הזה. ע"כ דלא הביא ברייתא זו רק ללמוד מיני' דין שליחות דבכל התורה כולה וקשה טובא דהא מסקינין בגמ' דמקדשים ליכא למיליף שכן רוב מעשיהם כו' הגם די"ל כמ"ש הרא"ש דיליף כל התורה כולה מבנייהו דגירושין וקידושין מ"מ הא הרי"ף לא העתיק כלל ושילחה גבי גירושין ולא העתיק רק קדשים לבד לכן נ"ל להר"ן לתרץ זה ולומר כך דהנה באמת יש לדקדק אף אלשון שאמר ריב"ק מנין ששלוחו ש"א כמותו שנ' ושחטו כו' אלא מכאן שש"א כמותו מלבד דהוא כפל ענין במילות שונות וכי כל הקהל שוחטין והלא אינו שוחט כו' עוד זאת קשה על לשונו דקאמר מנין ששא"כ כו' וסיים אלא מכאן ששא"כ כו' דהלא לא מוכח מכאן כלל ששא"כ בכל התורה כולה רק בקדשים והול"ל מנין ששלוחו ש"א כמותו בקדשים ולשון מנין שש"א כמותו משמע דקאי על כל התורה וגם יותר הי' ניחא עוד הלשון לומר שליחות בקדשים מנ"ל ולא לומר שלוחו של אדם כמותו משמע דאכל ענינים שלוחו של אדם כמותו. לכך ס"ל להר"ן כך דבאמת ריב"ק יליף מכאן בכל התורה כולה שליחו ש"א כמותו ודריש באמת ושילחה דגבי גירושין לדרשא אחרינא ואתם גם אתם קאי מה אתם בני ברית כו' ואף דמקדשים ליכא למיליף דאיכא למיפרך שכן רוב מעשיהם ע"י שליח י"ל כך דבאמת אי לא הוי ילפינן רק דקדשים יכול לעשות שליח אז שפיר לא הוי ילפינן

כל התורה כולה דאיכא למיפרך שכן רוב מעשיהם כו' משא"כ עתה דק"ל עכ"פ על לשון ושחטו דכתיב בלשון רבים דהא באמת אינו שוחט אלא אחד דהא כתיב תזבח שלא יהי' שנים שוחטין כו' וכמ"ש הר"ן שפיר נשמע מזה דבאמת אינו מצד גזירת הכתוב לומר רק בקדשים עושה שליח לפי שרוב מעשיהם כו' דא"כ עכ"פ קשה על לשון ושחטו דהא אינו שוחט אלא אחד ואטו משום דרוב מעשיהם ע"י שליח לזה הוי השליח כיד הבעלי' ממש למיקרי עשייה השליח כאילו עשאו הבעלים בעצמם אלא ע"כ מדכתיב ושחטו משמע כיון דהשליח שוחט הוי כאילו יד הבעלים בעצמן שוחטי' לכך כתיב ושחטו משום שאדם שולח הוא כמותו ממש א"כ שפיר ליכא למיפרך שכן רוב מעשיהם כו' דזו הפירכא היתה שיכת רק על הילפותא אי מותר לעשות שליח אבל כיון דילפינן מלשון ושחטו דע"כ כלל גדול דשש"א כמותו כו' א"כ מוכח כן בכל התורה כנ"ל לפרש לשון הברייתא לדעת הר"ן ובזה מדוקדק מאד לשון הגמ' דקאמר נפקא לי' מדריב"ק ולא קאמר כדר ב"ק כו' כיון דריב"ק קאי ג"כ על דין שליחות כמותו ולפי הנ"ל שפיר דבאמת שקלי וטרי' דהש"ס ע"כ לא סבר ממש כריב"ק כיון דלריב"ק מוכח מכאן לכל התורה כולה וכאן אמרינן דושלחה בגירושין קאי על שליחות ואתם גם אתם אלא ע"כ דלא ס"ל ממש ככל דברי ריב"ק למיליף כן בכל התורה כולה רק דעכ"פ בקדשים בעצמם ס"ל למילף מילפותא דריב"ק ולכך קאמר שפיר נפקא לי' מדריב"ק כו' ר"ל מהילפותא דיליף ריב"ק בכל התורה כולה יליף הברייתא הנ"ל עכ"פ בקדשים גופייהו עכ"פ כיון דשקלי' וטרי' דידן לא ס"ל למיליף בכל התורה מקדשים ולכך צריך בתרומה וגירושין דרשות בפני עצמם לכך פריך שפיר הגמ' דליכא למיליף מקדשים דאיכא למיפריך שכן רוב מעשיהם כו' משא"כ הרי"ף פסק כריב"ק ממש שפיר הביא הברייתא דריב"ק למיליף מיני' לכל התורה כולה והוא כוונת הר"ן הנ"ל ליישב דברי הרי"ף כנ"ל ולפ"ז מתורץ דברי התוס' הנ"ל דעל המקשן לא מצי להקשות דילמא ס"ל להאי שקלי' וטרי' דשחיטת פרו ש"א בזר כשירה דלדידי' לא שייך כלל מדאיצטרך בפרו ש"א כמ"ש התוס' במנחות דף י"ט ע"א ד"ה גלי בפרו של אהרן וגם על גוף הברייתא של ריב"ק לא מצי התוס' להקשות כיון דריב"ק אומר כן כדי ללמוד מכאן בכל התורה כולה א"כ לא מצי למיליף מדאיצטרך בפרו של אהרן דהתם איכא למיפריך מה לקדשים שכן רוב מעשיהם ע"י שליח לכך הקשו התוס' רק הא דקאמר נפקא לי' מדריב"ק דצ"ל כנ"ל דלא סבר ממש כריב"ק דהא ריב"ק ס"ל למיליף מכאן בכל התורה כולה א"כ ל"ל ושילחה בגירושין ואתם גם אתם אלא צ"ל דלא סבר ממש כריב"ק רק בילפותא דקרא ושחטו משא"כ לר' יונתן דליכא למילף מקרא דושחטו כל עיקר א"כ צ"ל דסבירא לי' רק כריב"ק במה

ולא ממש בכל דבריו יותר הול"ל דכבר כר"ש במנחות דף י"ט דס"ל דפרו של אהרן פסולה בזר וס"ל למיליף מדאיצטריך בפרו של אהרן כו' כמ"ש התו' במנחות דף י"ט ע"א ד"ה גלי בפרו של אהרן כו' א"כ שפיר קשי' ל"ל כיון דע"כ התרצן בלא"ה לא משני רק כחד תנא דהוא כריב"ק ודלא כר' יונתן ועוד כריב"ק ג"כ לא סבר כוותי' בכל מנין כו' יותר הול"ל כר"ש דיליף מפרו של אהרן כו'. אחר שאמרתי כל הנ"ל ראיתי דא"א לפרש כן הלשון הר"ן דהר"ן כ' בעצמו לבסוף על לשון הרי"ף דנקיט הא דריב"ק דלאו דוקא אלא דמיני' ומגירושין ילפינן בכל התורה כולה אך מ"מ י"ל כן לפענ"ד בדברי הרי"ף כאשר כתבתי:

א"י לתרץ על הא דציינו היש מפורשים עצמם רק על התרצן עוד באופן אחר דהנה יש לפרש דברי הר"ן הנ"ל דהוסיף על דברי ריב"ק הא דאין שנים שוחטין זבח א' משום דכן משמע מכפל הענין דקאמר ריב"ק וכי כל הקהל כו' והא אינו שוחט אלא א' כו' והא דבאמת איצטריך לי' לדריב"ק לומר כך היא כדי דלא נימא דבאמת לא מוכח כלל מקרא דושחטו דאימא דמטעם זכי' דמצי לזכות לו וכמ"ש הריטב"א הנ"ל כמה פעמים דאף א' לא ידענו שאדם יכול לעשות שליח מ"מ מטעם זכי' יכול לעשות וכאשר הארכנו בביאורו ת"ל דלא תיקשי עליו דהא קיי"ל זכי' מטעם שליחות א"כ עכ"פ אינו מוכח מושחטו דאימא התם מטעם זכי' ולכך י"ל דכך היא הוכחת ריב"ק אמת אם הי' גוף ההוכחה ממה דיכול לעשות שליח בזה שפיר הי' מצינו לומר דהכא מטעם זכי' אבל אמר הוכחת ריב"ק הוא מדכתיב ושחטו דמשמע דשלוחו של אדם הוא כמותו לגמרי דאל"כ האיך כתיב ושחטו לשון רבים הא שנים אינם שוחטי' אלא ע"כ דמעשה השליח הוא ממש כמעשה ידי הבעלים הן לזכות הן לחובה וכעין הא דכתבתי לעיל בשם הריב"ש וענין שליח שליח ובדברי הר"ן הנה יש לדקדק דעכ"פ מבואר מ בריו דאי היו שנים שוחטים זבח אחד לא חי' מוכח שליחות וקשה אמאי כיון דנימא דאין יכול לעשות שליח א"כ מה מהני ששניהם שוחטין כיון דכל אחד אינו עושה המעשה לגמרי רק בזיר וסיוע וצירוף חבירו וצירוף חבירו לא מהני לי' כיון דהוא שליח (אמת לפי מה שפרשתי בדברי הר"ן הן לפי שפרשתי באופן הא' יכול לומר דאי שנים שוחטין זבח אחד עכ"פ לא מוכח שליחות בכל התורה והן לפי מה שפרשתי באופן זה הי' שנים שוחטין י"ל שוב משום זכי' אך מ"מ בלא פירש"י הנ"ל יש לדקדק כן על שטחית לשון הר"ן דמשמע דאי היו שנים שוחטי' זבח אחד לא הוי מוכח שליחות) אך י"ל כך דהנה בחולין דף כ"ט רצה לומר שם דרב ס"ל דלענין שחיטה מחצה על מחצה כרוב אך דמסיק שם דבאמת רב מודה לענין שחיטה ולא נאמר רק לענין היו ישראל מחצה טהורי' כו' א"כ לפ"ז י"ל אי הוי אמינא דשנים

מותרים לשחוט דבר אחד הוי מצינן למימר דלא מוכח מכאן שליחות רק הוי אמינט דמחצה על מחצה כרוב א"כ כיון דשחטו שנים מתחלה ועד סוף הוי כששחט כל אחד מחצה ונימא דמחצה ע"מ כרוב א"כ אף בלא מעשה חבירו נתכשר במעשה דידי' ועיין שבת דף צ"ג ע"ב דקאמר שיעור אחד לכולן וצ"ע. אך לפ"ז יש לומר דאף שנים שוחטין זבח אחד דהנה מבואר בחולין דף כ"ט וביומא דף ל"ב ע"ב בתוס' ד"ה א"כ הו"ל עבודה באחר דשנים דאינם שוחטין זבח אחד אין חילוק בין כששניה' שוחטין בבת אחת או בזה אחר זה. ומבואר שם בגמרות הנ"ל כל דהי' הכשר שחיטה ע"י אחד שוב מותר השני לגמור ולמרק יותר יוע"ש א"כ לפ"ז י"ל דשנים שוחטין זבח אחד מתחילה ועד סוף והא דכתיב תזבח שלא יהיו שנים שוחטין כו' היינו אם שניהם שוחטין רק הכשר שחיטה משא"כ כששוחטין כולה א"כ הוי כמו ששחט כל אחד מחצה ונעשה הכשר שחיטה ע"י אחד לבד ולא מקלקל הסיוע של השני ועיין ביו"ד ס"ס כו' בדין כשר ופסול אוחזין בסכין דמביא הש"ך דעה אחרת דלא כמבואר במחבר ויעויין בשמלה חדשה שם ויש ראי' משם לדברינו אלו א"כ ליכא לפרושי דברי הר"ן כך דא"כ אף משנים שוחטין אין ראי' וצריך לפרש לשון הר"ן או כמ"ש באופן הראשון וכמו שכתבתי בהג"ה כאן לעיל דלפי מ"ש שם ל"ק על הר"ן רק שהקשיתי כן לפי שטחיות הפשוטה שבדברי הר"ן. אך לפי"ז נוכל לומר דלסברא שאמרנו דאם נימא מחצה על מחצה כרוב אין ראי' מהא ששנים שוחטין זבח אחד כנ"ל ונימא דבאמת ריב"ק דמביא ראי' מהא דשנים שוחטין זבח אחד הוא באמת לא ס"ל דמחצה על מחצה כרוב וכפי שהוא באמת אליבא דמסקנה דאף רב מודה דלענין שחיטה דמחצה ע"מ אינו כרוב א"כ שפיר הוכיח ריב"ק מהא דאין שנים שוחטי' זבח אחד ואעפ"כ כתיב ושחטו דמוכח דשלוחו ש"א כמותו ובא לשלול דלא נימא משום זכי' וכמו שאנו עתה באופן זה לפרש דברי הר"ן דמפרש כן כדי לשלול טעמא דזכי' ולפ"ז נוכל לומר באם נאמר כסברא הנ"ל דשנים יכולים לשחוט זבח אחד באם שוחטין כולה באם ס"ל מחצה ע"מ כרוב מ"מ בפרו של אהרן וודאי אסור אהרן לשחוט עם עוד אחד עפ"י מ"ש הט"ז ביו"ד סי' ד' ס"ק ד' והעולה שם מדבריו דיש חילוק בין הפוסל בשחיטה ובין מי שאינו מכשיר בשחיטה דמי שאינו מכשיר בשחיטה שייך לומר דל שחיטתי' מהכא נתכשר ע"י מעשה זו משא"כ במי שפוסל א"כ י"ל בשלמא בכל שחיטות קדשים אי נימא דבעי בעלים אבל מ"מ לא כתיב חוקה לפסול מי שאינו בעלים רק דממילא מובן כיון דבעי בעלים א"כ ממילא כל שלא עשאו הבעלים עצמן לא נתכשר א"כ עכ"פ לא נתכשר שלא ע"י בעלים א"כ כששחטו שנים עכ"פ היינו הבעלים ועוד אחר לא מיפסל משום דעכ"פ נתכשר ע"י הבעלים וכן תרי גברא בחד זיבחא דאסור

מ"מ כאן נתכשר ע"י האחד משא"כ בשחיטות פר כה"ג דמיפסל אחר דאהרן וחוקה כתיב א"כ אם שחט אהרן עם עוד א' עכ"פ פסלה האחר א"כ לפ"ז לא מקשו התוס' מידי מדאיצטריך פרו של אהרן כו' אימא דאיצטרך פרו של אהרן שלא ישחוט אהרן עם עוד אחר וא"ל הא בלא"ה אין שנים שוחטין זבח אחד י"ל הא כתבנו דכששוחטין מתחילה ועד כל גמר השחיטה כולה ונימא מחצה על מחצה כרוב ליכא קפידא כנ"ל משא"כ פרו של אהרן אף בזה פסול דאהרן וחוקה כתיב כנ"ל לכך לא מצי התוס' להקשות על המקשן משא"כ על התרצן דקאמר נפקא לי' מדריב"ק וכבר הקדמנו דריב"ק דקאמר וכי כל הקהל כו' והלא אינו שוחט כו' הוא כמ"ש הר"ן דכתיב תזבח שלא יהיו שנים שוחטי' כו' ובא לשלול טעמא דזכי' כאשר כתבנו א"כ מוכח דאף בגמר השחיטה מתחילה ועד סוף כולה ג"כ אסור לשנים לשחוט זבח אחד בקדשים וע"כ דלא ס"ל כסברות הנ"ל שכתבתי או דלא ס"ל מחצה על מחצה כרוב א"כ ליכא למימר דפרו של אהרן כתיב כדי דאף שנים לא ישחטו דהא בלא"ה אין שנים שוחטין זבח אחד א"כ שפיר מקשו התוס' אמאי לא יליף מפרו של אהרן כו' ולכך הוצרכו לציין עצמם רק על התרצן:

אך אופן הלז יש לסתור דא"כ אף עתה לא הקשו תוס' כלל דאימא כנ"ל דפרו של אהרן בא להורות דלא ישחוט עם עוד אחר כו' וא"ל דהא בלא"ה אין שנים שוחטין זבח אחד וס"ל לריב"ק דבשום אופן שיהי' אין שנים שוחטין מ"מ י"ל דזה אינו דהא כתבו התוס' בחולין דף כ"ט ע"ב ד"ה תרי גברי בחד זיבחא דלכתחילה הוא דלא שחוט שנים אבל בדיעבד כשר ולכך איצטרך ושחט את פר החטאת כו' דאהרן וחוקה כתיב למפסל אף בדיעבד. עוד י"ל על הא דציינו התוס' עצמם על התרצן די"ל כך דהנה עפ"י מה שכתבתי לעיל לפרש הא דאמר שכן ישנו חול דר"ל דבדבר מצוה מהראוי שלא לעשות שליח רק שיעשו הבעלים ולא דיהי' רק מצוה בו לחיוב מצוה בעלמא כפירש"י לעיל דכי עסיק גופי' במצוה מקבל שכר טפי א"כ י"ל דלא מקשו התוס' מידי מפרו של אהרן דעדיין מנ"ל דאפי' לכתחלה שלוחו ש"א כמותו אימא לכתחלה מהראוי להיות על הבעלי' אך בדיעבד אי עביד ע"י שליח כשר אף בדיעבד וא"ל דלא שייך בדאורייתא תחילה ודיעבד ז"א דמוכח מכמה מקומות דאף מדאורייתא יש לפעמים חילוק בין תחילה לדיעבד וגם בחולין דף כ"ט ע"ב כתבו התוס' לענין שאין שנים שוחטין זבח אחד דדוקא לכתחילה אף דנפקא מקרא דתזבח כו' א"כ איכא למימר דלכתחלה ראוי לעשות בעצמו ובדיעבד אף כי עביד שליח לא מיפסל ולכך צריך בפרו של אהרן כדי למיפסל אף בדיעבד ולעולם דבשאר קדשים דכשר בדיעבד לכתחילה צריך לעשות ע"י עצמו וכעין הא דאמרינן לענין סמיכה ותנופה לא סמך כו' מ"מ הקרבן כשר אלא שחיסר מצוה א"כ לא מצי התוס'

להקשות כלל. אך מהתרצן מקשו שפיר עפ"י דברי הש"ך ביו"ד סי' ל"ב ס"ק י"א דכל דלא אפשר הוי כדיעבד יוע"ש א"כ קשה גם מושחטו אין ראי' לענין לכתחילה אף דכתיב ושחטו כו', אף לכתחלה י"ל דהתם לא אפשר הוי כדיעבד וא"ל דבאמת אפשר שכל אחד ואחד ישחוט פסח שלו בעצמו י"ל עפ"י מ"ש לעיל דריב"ק נפקא לי' שליח שליח לאיש שה לבית אבות, ומושחטו דהוי שליח שליח כנ"ל א"כ מוכח דסבר אין שוחטין את הפסח על היחיד דאי שוחטין עה"י תיקשי מנ"ל שליח שליח דהא צריך איש שה לבית אבות דאיש זוכה כו' ואיש לפי אכלו דשוחטין את הפסח על היחיד וכדפריך הגמ' לקמן אלא ע"כ דס"ל אין שוחטין עה"י א"כ הוי לא אפשר דישחוט בעצמו כיון דצריך להמנות עכ"פ שנים על כל פסח וא"ל דישחטו שניהם הא אין שנים שוחטין זבח אחד ואף די"ל דז"א דהא כתבו התוס' בחולין דאין שנים שוחטין כו' הוא דוקא לכתחילה ולא דיעבד ועכשיו קיימינן בסברא דכל דלא אפשר הוי כדיעבד עכ"פ ע"ז קשה דהא ריב"ק מדייק באמת מלשון ושחטו דהא אין שנים שוחטין זבח אחד וכמ"ש לעיל דצ"ל כן כדי לשלול טעמא דזכי' א"כ עכ"פ אזיל הוכחת ריב"ק מהא דאין שנים שוחטין והא אמרינן כל דלא איפשר הוי כדיעבד א"כ כיון דלא איפשר מותר לשנים לשחוט את הפסח אלא ע"כ צ"ל דסבירא לי' לריב"ק דאף בדיעבד אין שנים שוחטי' זבח אחד א"כ הדרה קו' לדוכתי' מנ"ל להוכיח דאף לכתחילה שליחו ש"א כמותו אימא דוקא דיעבד רק דהתם בפסח הוי דיעבד כיון דלא אפשר באופן אחר כיון דאין שוחטין את הפסח עה"י ואין שנים שוחטי' זבח אחד אפי' דיעבד אלא ע"כ דלא מסתבר לי' לריב"ק לחלק כלל בין תחלה לדיעבד לענין שליחות א"כ שפיר הקשו התוס' על התרצן אמאי לא יליף מדאיצטרך בפרו של אהרן כו'. או יאמר לתרץ הא דציינו התוס' עצמם רק על התרצן ולא על המקשן ואף לא על גוף הברייתא דריב"ק רק על המתרץ דקאמר נפקא לי' מדריב"ק דהנה הקשה הפ"י למה לא ניליף שליחות בקדשים מדאיצטריך גבי סמיכה בקדשים וסמך ידו ולא יד שלוחו דאין השליח סומך במנחות דף צ"ג ע"ב מוכח מזה דשליחו כמותו. אך באמת י"ל דקו' זו לק"מ דכמו שתירצו התוס' דלא מצינן למילף מפרו של אהרן דהיא חטאת דליתא בע"כ כמו שגורם המהרש"א. והנה סברא זו הפוכה מסברת הגמ' דפרכינן מה לגירושין שכן ישנן בע"כ משמע הא דאיתא בע"כ יותר מצי משוי שליח ובסברא זו קאמרינן איפכא הא דליתי' בע"כ ורק בדידי' תלי' מילתא משווי יותר שליח הגם דאפשר קצת לומר דהתם המשלח יכול לעשות עשי' זו בע"כ של האשה וכאן כופין לחייבי עולות לעשות עשי' זו מ"מ אין רצוני לפלפל בזה ומסתברא דבאמת הגמ' קאמר פירכא דלפי דאיתא בע"כ יכול לעשות שליח ואף דשליחות דידה ליתא בע"כ

עכ"ז כיון דאיתא למעשה זו בע"כ דידה נוכל לעשות פירכא דיכול הוא והיא לעשות שליח והתוס' כתבו לפי גרסת המהרש"א המוכרחת אף דהגמ' קאמר דמלתא דאיתא בע"כ יכול יותר לעשות שליח היינו דנוכל לומר פירכא כזה מ"מ י"ל ג"כ פירכא להיפך וזיל הכא קא מדחי' לי' כו' דמה דליתא בע"כ רק תלי בדעת הבעלים יכול יותר לעשות שליח ואם כי הוא קצת דחוק נסבול יותר הדוחק במעוטו מלכנוס כפשוטו פשט הגמ' בפלפולים זרים לחלק בין שליחות דידי' לדידה ועכ"פ היוצא מהנ"ל דאיכא סברא לכאן ולכאן א"כ על קו' הפ"י הנ"ל יש לתרץ להיפך דאי מדאיצטרך וסמך ידו כנ"ל הוא דוקא עולה דאיתי' בע"כ דהא ממשכנין אותו וכסברת הגמ' גבי גירושין דמה דאיתא בע"כ מסתברא יותר לעשות שליח וא"ל דמ"מ נילף משניהם מדאיצטרך פרו של אהרן מוכח חטאת דליתא בע"כ ומדאיצטרך וסמך ידו מוכח עולה דאיכא בע"כ י"ל דז"א כיון דנימא דמפרו של אהרן מוכח חטאת א"כ שוב ליכא למילף עולה מדאיצטרך ידו גבי סמיכה דאימא דנילף מיני' דסמיכה וכעין קו' מהרש"א על קו' התוס' מדאיצטרך פרו של אהרן וא"ל כתירוצי שם גם כאן דא"כ ל"ל גבי סמיכה י"ל דצריך עכ"פ בסמיכה דקאי לכל הקרבנות כולם אף דבעולה כתיב וסמך מ"מ ילפינן סמיכה לכל הקדשים דכולם בעי סמיכה א"כ הו"א למילף מדאיצטרך בפרו של אהרן דעכ"פ בקרבנות דליתנייהו בע"כ כמו חטאת דיכול לעשוה ע"י שלוחו:

אך לפי"ז לא צריכין לכל האריכות ליישב קו' הפ"י רק מצינן למימר בקיצור דליכא למילף מדאיצטרך גבי סמיכה דהא עכ"פ איצטרך גבי סמיכה לענין חטאת דכבר נשמע שליחות מדאיצטרך פרו של אהרן. אך לפי כל הנ"ל תיקשי למה להו להתוס' לתרץ סברא חדשה והפוכה מדברי הגמרא לומר דהא דליתי' בע"כ יכול יותר לעשות שליח נימא כסברת הגמ' בעצמה ומ"מ לא קשה קו' התוס' דהנה לפי זה נימא הא דלא נוכל למילף מדאיצטרך גבי סמיכה וסמך ידו כקו' הפ"י הנ"ל די"ל כמו שתרצנו לעיל דאפשר לומר דוקא עולה דממשכנין דהיא בע"כ יכול לעשות שליח ולא חטאת והוי ממש כסברת הגמ' דכל דאיתא בכלל בע"כ יותר גורם לעשות שליח וא"כ לא תיקשי קושי' התוס' מדאיצטרך פרו של אהרן די"ל כקו' המהרש"א הנ"ל דאימא בחטאת דליתא בע"כ נילף מפרו של אהרן וא"ל א"כ ל"ל של הריטב"א דנימא על הא דהרי שא"ל רבו מטעם זכי' דהא זכי' מטעם שליחות. והנה אמרתי על הא דקאמר הגמ' בב"מ דף ע"א דכל דלית לי' שליחות לית לי' זכי' ולמה לא נימא באמת אף דלית לי' שליחות מדאורייתא מ"מ יש לו זכי' כמו קטן דאמרינן זכין לאדם שלא בפניו א"כ אף דהקטן הוא שלא בפניו, מ"מ זכין לו א"כ האיך נימא כיון דלית לי' שליחות הא מ"מ כיון דאנן ידעינן דכשיגדיל זכות

הוא לו ולמה לא נעשה לו איזה דבר דזכות הוא לו וכאשר הוא באמת לאותם פוסקים דבאמת זכי' לאו מטעם שליחות ועדיפא משליחות ולא גרסי' בגמ' דב"מ קטן אית לי' זכי' מדרבנן רק דאית לי' זכי' אפי' מדאורייתא והיינו מטעם הנ"ל דבשלמא בנכרי דלא ייתי לעולם לכלל שליחות א"כ לא שייך אצלו זכין כו' משא"כ אצל הקטן אף דלע"ע הוי כשלא בפניו מ"מ כשיגדיל בוודאי יהי' ניחא לי' זכות זה א"כ הוי כמזכה לאדם גדול שלא בפניו ואיך שייך לומר דזכי' הוא מטעם שליחות דאנן סהדי דזכות הוא לו דעביד לי' שליח וכיון דאין שליחות לקטן לא שייך גבי' זכי' כמ"ש התוס' בכתובות דף י"א ד"ה מטבילין כיון דזכות הוא לו גם כשיגדיל א"כ הוי כאילו מזכין לגדול שלא בפניו ואף דהני פוסקים דזכיה מטעם שליחות הוכיחו כן מהגמרא דב"מ דגרסו אית לי' זכי' מדרבנן מ"מ תיקשי על הגמ' גופא מ"ט וי"ל דס"ל להגמרא דמוכח כן מתרומה דממעטינין נכרי דלא יתרום אף דלפעמים הוי זכי' אלא ע"כ אפי' במלתא דזכיה ג"כ אמעיט נכרי מלהיות שליח לישראל א"כ ע"כ כמו דאינו יכול להעשות שליח כן אינו יכול אפי' להעשות שליח בדבר זכות ומוכח דזכיה מטעם שליחות (אך לפ"ז ניסתור הא דכתבתי לעיל דאף למאן דס"ל זכיה מטעם שליחות וכל דלית לי' שליחות כו' מ"מ מודו דבפניו עדיף זכיה משליחות ולפי טעם זה נסתור זה) ועפ"ז מיושב היטב הא דאמר בב"מ שליחות דכל התורה כולה מתרומה גמרינן לה וכ' הר"ן כאן בקדושין דאין הכוונה על הא דשלוחו ש"א כמותו דבאמת מסקינן כאן דלא מצינין למיליף מתרומה אלא דמתרומה ילפינן דגוי אינו בשליחות דמה אתם כו' דקשה עליו דל"ל להביא לזה מתרומה תיפיק לי' דאף אי מקדשים וגירושין ילפינן לה שליחות דכל התורה כולה ג"כ מוכח דאין עכו"ם נעשה שליח כמו דאמרינן כאן דא"צ שים קרא לזה רק מדר' חייא בר' אבא אמר ר' יוחנן דאמר אין העבד נעשה שליח נפקא דהוא מסברא וכמדומה שראיתי מקשין קו' זו ולפי הנ"ל מתורץ דאף דאמר ר"ח ב"א א"ר יוחנן מסברא דאין העבד בעשה כו' לפי שאינו בתורת גיטין היינו להיעשות שליח דהיינו בגט דחוב הוא לאשה משא"כ לזכות י"ל דמסברא לא שמעינן דאינו יכול לזכות ולכך הוצרך הגמ' לומר בב"מ דמתרומה נפקא וא"ל א"כ מה צריך הגמ' כאן לתרץ תי' אחר דה"א הואיל דאית' בתרומה דנפשי' כו' ולהקשות דלר"ש ליכא לומר כך תיפוק לי' דצריך קרא דגם אתם לאפוקי אפי' זכיה י"ל דעכ"פ א"א לדייק כן ולומר דקרא קאי על זכיה דבשלמא על שליח הנעשה מדעת המשלח שפיר י"ל דאתם גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית דר"ל דלא תמנו לשליח רק למי שהוא בן ברית משא"כ על העכו"ם הרוצה לזכות לבעלים דלא שייך לומר כן תרימו גם אתם דלא יהי' המזכה לכם מי שאינו בן ברית כיון דהמזכה עושה מדעתי'

דנפשי' לזכות לבעלים שלא בפניהם וע"כ צ"ל דגוף הקרא קאי על שליחות דזה שפיר שייך לומר דלא יהי' שלוחכם מי שאינו בן ברית רק כיון דהתורה מיעטה שלא יהי' שלוחו עכו"ם מוכח מזה דזכיה מטעם שליחות וכל דלית לי' שליחות לית לי' זכי' דאל"כ למה למעט עכו"ם שרוצה לזכות לישראל א"כ שפיר לכך קאמר הגמ' בב"מ מתרומה גמרינן למעט מי שאינו בן ברית ואף דמקדשים וגירושין ג"כ הוי מצי למעט מי שאינו בן ברית מסברא מ"מ לא הוי ידעינן על זכיה דאינו יכול לזכות ג"כ עכ"פ היוצא מכל הנ"ל דמוכח דזכיה מטעם שליחות וכל דלית לי' שליחות לית לי' זכיה מהא דכתיב אתם גם אתם וממעטינן מי שאינו בן ברית. א"כ לפי הנ"ל אתי שפיר הריטב"א הנ"ל דלעיל בגמ' לא מצי מייתי הא משנה דהרי שא"ל רבו כו' דלעיל דעדיין לא ידע מהא דאתם גם אתם לרבות שלוחכם ומה אתם ב"ב כו'. ועוד יש לומר שהי' הוכחה דזכיה לאו מטעם שליחות די"ל דלא הוי סבר הגמרא כמו דמסיק אלא כדרבא בר ר' הונא כו' מנין ליתומים שבאו לחלוק כו' א"כ כיון דלא הי' יודע דחלוקת הארן משום אפטרופס הוי הי' מוכח ע"כ דזכיה לאו מטעם שליחות דאי מטעם שליחות וכל דלית לי' שליחות לית לי' זכיה א"כ קשה על קטנים שהיו בחלוקת הארץ דלאו בני שליחות נינהו אלא ע"כ מוכח דזכיה לאו מטעם שליחות וכמ"ש הר"ן א"כ לא הוי מצי להביא המשנה דהרי שא"ל רבו די"ל מטעם זכיה וא"ל הא זכיה מטעם שליחות י"ל דעכשיו בסברא זו קיימינן דזכיה לאו מטעם שליחות כנ"ל משא"כ עתה דקאי לדר' יונתן דס"ל לבאי הארץ נתחלקה הארן דכתבנו לעיל דלדידי' ל"ק ותסברא הא איכא קטנים כו' דלדעת ר"ת לא נטלו לדעתו טפלים הנכנסים לארץ א"כ כיון דליכא הוכחה דזכיה לאו מטעם שליחות א"כ אמרינן ממילא דזכיה מטעם שליחות א"כ שפיר מוכח מהרי שא"ל רבו דא"ל מטעם זכיה דהא זכיה מטעם שליחות א"כ מתורץ דברי הריטב"א הנ"ל וגם הא דסמך קושיא זו דוקא לכאן דמ"מ י"ל אולי זכיה לאו מטעם שליחות מסברא ואף דנסתר לדר' יונתן הוכחה מחלוקת הארץ מ"מ איכא למימר דאפשר מסברא דנפשי' לומר זכיה לאו מטעם שליחות ולכך לא פריך בל"ז לר' יונתן מנ"ל דאפשר לומר דאף דלר' יונתן נסתר הוכחה מחלוקת הארץ מחמת דטפלים לא נטלו חלק בארץ כיון דלבאי הארץ נתחלקה מ"מ עכ"פ לא מוכח דג"כ מטעם שליחות א"כ לא הוי מצי למיפרך אדר' יונתן דאפשר דאף דנסתר ההוכחה הנ"ל מחלוקת הארץ מ"מ דלמא ס"ל מסברא דזכי' לאו מטעם שליחות א"כ איכא למימר מיני' וא"ל דילמא דא"ל שותפות כו' מנין הי' להוכיח דאף דלית לי' שותפות יכול לעשות שליח ואי ממשנה דהרי שא"ל רבו י"ל מטעם זכיה וס"ל דזכיה לאו מטעם שליחות אכן עתה דמביא הקרא דאתם גם אתם גבי תרומה למעט בני ברית

ומוכח מזה אף זכיה ג"כ ל"ל ומוכח דזכיה מטעם שליחות א"כ שפיר כיון דנסתר לר' יונתן ההוכחה מחלוקת הארץ ויש הוכחה מתרומה דזכיה מטעם שליחות א"כ ל"ל דטעמא דמשנה דהרי שא"ל, רבו מטעם זכיה כיון דזכיה מטעם שליחות אלא ע"כ דישנו לשליחות אף דלית לי' שותפות פריך שפיר הניחא לריב"ק אלא לר' יונתן כו' דאי מיני' קשה דלמא דא"ל שותפות ובאמת מוכח ממשנה דהרי שא"ל רבו דאף דלית לי' שותפות ג"כ יכול לעשות שליח או יש לתרץ הא דמקשה הגמ' דוקא אחר דפלפול באתם גם אתם הניחא לדריב"ק אלא לר' יונתן כו'. דהנה הקשיה לעיל כיון דמוכח דשליח עושה שליח באם שליח הראשון הוי שותף ג"כ ממש שוב מוכח דאף פשיטו שליח עושה שליח א"כ מה פריך הגמ' לדר' יונתן דלמא שאני התם דא"ל שותפות בגו כו'. די"ל דבשלמא לפי הא דכתבתי לעיל דמוכח בכל התור כולה שליח עושה שליח מגירושין דלא שייך למפרך לענין שלי עושה שליח פרכא זו דישנו חול אין להקשות כיון דמוכח שלי עושה שליח בכל התורה מכ"ש שליח דזה טעות דהא דמוכח דשליח עושה שליח היינו בתר דמוכח באיזה מקום דיכול לעשו שליח ראשון אז מוכח מגירושין דאין חילוק בין שליח ראש לשליח שני.

אבל כל זמן דעדיין לא מוכח דיכול לעשות שלי ראשון האיך נימא דשליח עושה שליח. אך הא קשה לפי שכתבו דאם מוכח דשליח ראשון שהוא שותף עושה שליח שני ג"כ ולענין עשיית שליח שני אין חילוק בין שהוא שותף ושאינו שוה כיון דלא שייך מגו דזכי לנפשי' לענין עשיית שליח שני כאשר כתבתי שם. א"כ לפ"ז נוכל לומר דאם הי' מפורש בהדיא בקרא דשותף יכול להיות שליח ראשון יכול לעשות אף שליח שני א' מוכח מזה דאף מי שאינו שותף ג"כ יכול להיות שליח דאי דוקא מי שהוא שותף יכול להיות שליח א"כ איך יכול למנות שליח ש כיון דלענין מניות שליח שני לא שייך מגו דזכי לנפשי' כ כנ"ל. א"כ מה פריך הגמ'. אימא דס"ל לר' יונתן כמ"ש הריב בתשובה הובא לעיל דמושחטו דמשמע דיד השליח השוחט ה כיד הבעלים. וכאלו היו הבעלים בעצמם שוחטים יש ללמוד הבעלים יכולים לעשות שליח אף השליח יכול לעשות שליח א"כ כיון דמוכח דשליח עושה שליח מה איכא למפרך לדר' יונתן אימא דהי' לו שותפות כו' תיקשי בשלמא לענין הא דיכול להיות שליח ראשון שפיר מחמת דהוא שותף ומגו דזכי לנפשי' כו' משא"כ למנות שלוחים יותר לא שייך מגו דזכי לנפשיה אלא ע"כ דאף בלא שותף מטעמיה דמגו דזכי לנפשי' ג"כ שלוחו ש"א כמותו (אמת דיש לסתור זה דבשלמא לעיל לדריב"ק שפיר כתבתי כך כיון דהשליח השני אינו שותף רק שליח ראשון מחמת שה לבית אבות אבל שליח השני השוחט אינו שותף דלריב"ק

יליף מושחטו דאחד שוחט פסחי' הרבה אף דאינו שותף כלל כמ"ש התוס' משא"כ לדר' יונתן דילפינן דשליח עושה שליח כדהריב"ש דכתיב ושחטו משמע דיד השליח כיד הבעלים א"כ כמו שהבעלים יכולים לעשות שליח כן השליח כו' א"כ מה הבעלים אינם יכולים לעשות שליח רק לשותף כן השותף הראשון אינו יכול לעשות שליח שני רק ג"כ לשותף א"כ שייך ג"כ בשותף השני מגו דזכי לנפשי' כו'. מ"מ י"ל דמוכח כן מהא דשותף הראשון יכול לעשות לשותף שני דלא שייך בענין מניות השלוחין מגו דזכי לנפשיה כו'). אך די"ל דשפיר פריך הגמ' דס"ל לגמרא דלא דרשינן כלל ושחטו כהריב"ש הנ"ל וא"ל א"כ מנ"ל שליח עושה שליח י"ל כמ"ש לעיל מגירושין דפירכת ישנו חול לא שייך לענין שליח עושה שליח כנ"ל. ויש לומר דיש הוכחה לזה דלא מקדשים ילפינן שליח עושה שליח מדפריך הגמ' אתם גם אתם בתרומה ל"ל ונימא דצריך על שליח עושה שליח וכאשר כתבו המפורשים. וא"ל דאדרבא כיון דבקדשים ג"כ מוכח דשליח עושה שליח ובגרושין מפורש השליח ע"ש א"כ כמו דאיכא למילף במה הצד שליחות ראשון כן יש למילף שליחות שני י"ל דז"א דלכאורה איכא למיפרך על מה הצד שכן ישנן בע"כ אם נימא דפסח ג"כ כופין וממשכנין כו'. אך י"ל דז"א די"ל קידושין יוכיחו. והנה כבר כתבנו לעיל דלענין שליח עושה שליח לא ידעינן בקדושין ג"כ דא"ל מהיקשא דלא שייך אין היקש למחצה בשא"א למיליף כל העניינים כמ"ש לעיל. וכאן א"א למיליף כל העניינים דשליחות דידה ע"כ ליתא בשליח עושה שליח דמילי לא ממסרי לשליח. א"כ עדיין קשה מה פריך ל"ל גבי תרומה נימא דצריך על שליח עושה שליח דליכא למילף במה הצד דאיכא לומר שכן ישנן בע"כ וא"ל קידושין יוכיחו דלענין שליח עושה שליח לא ידעינן אף בקדושין ב"כ. א"כ שפיר קשה מה פריך אלא ע"כ צ"ל דלא ילפינן כלל שליח עושה שליח מקדשי' רק מגירושין וכנ"ל דל"ש פירכא דישנו חול לענין שליח עושה שליח. א"כ שפיר מקושר דבל"ז לא הוי מצי למיפרך הניחא לדריב"ק די"ל כנ"ל דמוכח דאין חילוק בין שותפות לבלא שותפות כמו דמוכיח שליח עושה שליח בקדשים וכנ"ל אבל עתה דפריך על תרומה אתם גם אתם ל"ל א"כ מוכח דלא מקדשים ילפינן שליח עושה שליח פריך שפיר הניחא לדריב"ק כו':

עפי"ז יש ליישב מה שראיתי בס' אור חדש שמקשה על דברי הרמב"ם בפ"ד מהל' תרומות דכ' שליחות בתרומה מאתם גם אתם תיפוק לי' כקוש' הגמ' ממה הצד דגירושין וקידושין כמו דילפינן כל התורה כולה. ולפי הנ"ל נימא כך דס"ל להרמב"ם דלכך לא תירץ הגמרא דצריך אתם גם אתם לתרומה בשליח עושה שליח משום דיכולין זה ג"כ למילף ממה הצד. ולא ס"ל להגמרא הפירכא הנ"ל דמה להצד השוה שישנן בע"כ די"ל

פסח אינו בע"כ דאין ממשכנין לפסח וכמו דבעינן למימר לקמן. אך דבקדשים גופא מנ"ל דשליח עושה שליח. י"ל כמו שכתבנו לעיל אליבא דריב"ק דשה לבית אבות כו' ונעשה שליח ושחטו ס"ל כדריב"ק דאחד שוחט פסחי' הרבה כו' א"כ הרי שליח עושה שליח. והנה זה דוקא למ"ד אין שוחטין את הפסח על היחיד דאי שוחטין עה"י צריך איש שה לבית אבות לאיש זוכה כו' ואיש לפי אכלו דשוחטין על היחיד וכדקאמר לקמן א"כ שפיר הרמב"ם לשיטתי' דפסק דשוחטין את הפסח עה"י בפ"ב מהל' ק"פ א"כ שפיר צריך אתם גם אתם לשליח עושה שליח. מקשין העולם מאי פריך בגמ' דלא לכתוב רחמנא בקדשים כו' תיפוק לי' דהוי ילפינן קדשים מפרו של אהרן וכדברי המהרש"א וא"ל דא"כ ל"ל בפרו של אהרן ג"כ כתירץ המהרש"א י"ל דאי לא הוי כתיב בפרו של אהרן הוי ילפינן פרו של אהרן ג"כ מגירושין ותרומה דהא עכשיו לא קיימינן פירכא זו דישנו חול גם מקשין מה פריך דלא לכתוב בתרומה כו' איכא למימר כך דהוי ילפינן מפרו של אהרן וא"ל דלא לכתוב גם בפרו של אהרן י"ל דה"א למיליף במה הצד מקדשים וגירושין ונ"ל דלק"מ דהנה מבואר במנחות דף ס"ט דאי לא הוי נכתב בפרו של אהרן הוי דרשינן ההיקש דוסמך ושרט דבעי בעלים א"כ שפיר לא הוי נוכל למילף תרומה מפרו של אהרן דע"כ ל"ל בפרו של אהרן וא"ל דהוי ילפינן אף בפרו של אהרן במה הצד דקדשים וגירושין מ"ל דז"א דהא דרשינן וסמך ושחט דבעי בעלים דוקא וא"ל דהוי אמרינן דע"כ לא דרשינן היקשא דוסמך ושחט מכח מה הצד דזה ודאי אינו דא"כ ל"ל להגמרא לומר שם מדגלי רחמנא בפרו של אהרן אלא ע"כ דמכח ילפותא דמה הצד לא הוי סתרינן להיקשא דוסמך ושחט ואף דהיקשא דוסמך ושחט כתיב אכל הקדשים א"כ אף בלא מה הצד הרי כתיב גבי קדשים ושחטו א"כ ע"כ דלא דרשינן ההיקש הנ"ל ז"א דא"כ תיקשי אהגמרא הנ"ל דל"ל לשנות מדגלי רחמנא כו' אלא ע"כ מושחטו לא הוי ידעינן רק דאיתנייהו בע"כ דיכול לעשות שליח וכפירכות הגמ' על גירושין שישנו בע"כ והיקישא דסמך ושחט הוי דרשינן על קדשים דליתנייהו בע"כ ואף דבעולה כתיב וסמך ושחט מ"מ הוי דרשינן רק על קדשים דליתנייהו בע"כ כן צ"ל ע"כ מדפריך הגמ' במנחות אימא וסמך ושחט להקיש דבעי בעלים ולא משני הרי כתיב ושחטו כו' אלא ע"כ כנ"ל הגם דאי הוי אמינא להיפוך נסתר כל זה דהנה הא דכבר כתבתי כמה פעמים דפסח איתא בע"כ דממשכנין עליו היינו לפי מה דכן משמע מדברי התוס' לפי גרסת המהרש"א דמקרא ושחטו מוכח קדשים דאיתניהו בע"כ לכן עלתה בדעתי להמציא דוחק זה דפסח איתניהו בע"כ אך באמת לא מסתברא לומר כך דדוקא חייבי עולות ממשכנין לפי דאתי לשהונהי אבל פסח דקביעי לי' זמן ובחובות הקבוע להם זמן לא

שייך ב"ד ממשכנין כמו בחטאת דאמרינן במשנה דעירכין דף כ"א דאין ממשכנין לפי דאתי לכפרה לא אתי לשהונהי מכ"ש בחובות הקביע להם זמן דאפי' בל תאחר לא שייך גבייהו כדאמרינן בר"ה דף ה' פסח כדי נסבא ודוחק לומר דלא אתו לשהות את הפסח למקריב פסח שני למאן דאית לי' דשני תשלומין דראשון בפסחים דף צ"ג ומסתברא לומר יותר דפסח הוי בכלל קדשים דאין כופין רק הא דקאמר מושחטו אף דבלא"ה ידעינן מפרו של אהרן קרבנות דליתניהו בע"כ דישנם בשליחות לפי גרסת המהרש"א צ"ל כיון דאיכא קרא יתירא דושחטו לשליחות ע"כ דקאי על קרבנות דאיתניהו בע"כ משא"כ קרבנות דליתניהו בע"כ כבר ידענו מפרו של אהרן והא דקאמר הגמ' לקמן לר' יונתן מיני' א"כ קשה דהא מיני' לא מצינן למיליף דהא פסח ליתניהו בע"כ י"ל דר' יונתן אינו מחלק כלל בין קדשים דאיתניהו בע"כ וא"ל א"כ נימא לדר' יונתן דמוכח שליחות מדאיצטרך בפרו של אהרן י"ל דס"ל להגמרא אי לא הוי לדר' יונתן איזה ראי' מפורשת דיש שליחות הי' מסתבר יותר לאוקמא קרא דושחטו על שליחות ולא על אכילות פסח ולהכי משני מיני' ר"ל כיון דמיני' לבד מוכח גם שליחות ג"כ מידרשי' לי' ושחטו על אכילת פסח דלא מעכבא משא"כ אי רק מדאיצטרך פרו של אהרן נוכח לה הי' מסתברא להגמרא דהי' לו לר' יונתן ביותר לומר דגוף קרא דושחטו קאי לשליחות עכ"פ נראה לומר כפי הפשוטו דפסח הוי בקרבנות דאין כופין ולכך לא קאמר הגמ' לסתור ההיקש דוסמך ושחט מחמת ושחטו די"ל דוסמך ושחט קאי על עולה דממשכנין כו' ולכך משני הגמ' מדגלי בפרו של אהרן א"כ מוכח דושחטו קאי על קרבנות דממשכנין כדלעיל דאי קרבנות שאין ממשכנין תיקשי כבר מוכח מדגלי בפרו של אהרן כו' ובזה נתיישבא נמי מה שהקשה הפ"י על תירוצם של תוס' לפי גרסת המהרש"א א"כ מה קאמר במנחות מדגלי בפרו של אהרן כו' הא לא גלי רק בקרבנות דליתניהו בע"כ ואכתי נימא דהקישא דוסמך ושחט קאי על עולה דממשכנין ולפי הנ"ל מיושב דבלא"ה קשה על הא דקאמר אי מה סמיכה בבעלים כו' תיפוק לי' הא כתיב ושחטו כנ"ל אלא ע"כ דמושחטו לא ידעינן רק בקדשים דליתניהו בע"כ ואח"כ משני מדגלי פרו של אהרן כו' א"כ מוכח מדגלי פרו של אהרן מדכתיב ושחטו דאפי' קרבנות דאיתניהו בע"כ ומיושב קו' הפ"י אחר שאמרתי זה מצאתי כי כן תירץ קו' הפ"י ג"כ בס' אור חדש על התורה בפרשת ויקרא יוע"ש א"כ עכ"פ העולה דפסח ליתי' בע"כ א"כ אי לאו דגלי רחמנא בפרו של אהרן הוי דרשינין ההיקש דוסמך ושחט דבעי בעלים א"כ נסתר הנ"ל דעכ"פ בקדשים דליתי' בע"כ הוי ילפינן מושחטו א"כ שפיר לא מתרצא קו' העולם הנ"ל די"ל דאי לא כתוב בתרומה הו"א למילף מפרו של אהרן דבעי בעלים ואי דא"כ ל"ל בפרו של אהרן

י"ל דהו"א למיליף מושחטו דלא צריך בעלים והקישא דסמך ושחט לקדשים דאיתניהו בע"כ אך מ"מ ע"ד פלפול נוכל לומר קצת דפסח איתניהו בע"כ וגם אפשר כיון דבכלל פסח יש מותר הפסח דקרב שלמים וכמבואר בפסחים א"כ הוי פסח ג"כ כאיתי' בע"כ וגם לפ"ז נתיישבה קו' הפ"י הנ"ל יותר בטוב המוקדם דפריך אי מה סמיכה בבעלים א"ל דהא כתיב ושחטו די"ל דקרא דושחטו קאי לקרבנות דאיתניהו בע"כ א"כ נימא הקישא דוסמך ושחט קאי לקרבנות דליתניהו בע"כ א"כ שפיר משני מדגלי בפ. של אהרן כו' אף קרבנות דליתי' בע"כ וגם דמתוס' מוכח ו"כ כפי הפשוטו דפסח הוי בע"כ וכדכתבתי לעיל לפי גרסת מהרש"א דא"כ מה מתרצו דמפרו של אהרן הוי אמינא דוקא קדשים דליתניהו בע"כ קשה אלא מעתה דכתיב ושחטו ג"כ איכא לומר דוקא קדשים דליתניהו בע"כ אם נימא דפסח ליתניהו בע"כ וא"ל כנ"ל מדאיצטרך ושחטו ע"כ דקאי על קרבנות דאיתניהו בע"כ דקרבנות דליתניהו בע"כ מוכח מפרו של אהרן עדיין קשה א"כ מה קאמר לקמן לדר' יונתן מיני' כו' ואשר כתבתי לעיל הוא דוחק עכ"פ לפ"ז יש קצת מקום לומר דפסח איתניהו בע"כ א"כ שפיר לק"מ קושיתי הנ"ל דליכא למימר דהוי ילפינן תרומה מפרו של, אהרן דא"כ תיקשי ל"ל פרו של אהרן ואי דהוי ילפינן ממה הצד י"ל הא אי לא כתיב פרו של אהרן הוי דרשינן להקישא דוסמך ושחט לקרבנות דליתניהו בע"כ ודמוכח שליחות מושחטו הוי אמרינן משום דפסח הוי בע"כ אלא ע"כ מדאיצטרך פרו של אהרן דבכל התורה כולה יש שליחות וגם קו' הראשונה של העולם על קו' הגמרא ל"ל בקדשים ג"כ מיושב על דרך זה דא"ל דה"א למיליף קדשים מפרו של אהרן דא"כ ל"ל פרו של אהרן וא"ל כי היכי דלא ניליף מתרומה וגירושין לפי מאי דקיימינן עכשיו דלא ידענו מפירכא שישנו חול י"ל דז"א דבלא"ה ליכא למיליף פרו של אהרן ממה הצד דתרומה וגירושין כיון דעל קרבנות דליתניהו בע"כ איכא הקישא דוסמך ושחט דבעי בעלים רק על זה יש לפקפק דא"כ קשה כפשוטו מה פריך הגמ' ל"ל בקדשים י"ל דאי לא הוי כתיב בקדשים דהיינו בפסח דאיתא בע"כ הוי ילפינן כל הקדשים דבעי בעלים מהקישא דושחט וסמך דודאי עכשיו דכתיב ושחטו נוכל לומר דמ"מ הוי דרשינן להקישא ולחלק בין קדשים דאיתניהו בע"כ לליתניהו בע"כ משא"כ אי לא הוי כתיב ושחטו דודאי לא הוי מחלקינן לכך והוי ילפינן כל הקדשים מהקישא דוסמך ושחט דבעי בעלים וא"ל על מה שתרצתי קו' העולם על קו' הגמ' דל"ל בתרומה מכח הקושיא דוסמך ושחט דהא הגמ' במנחות דף י"ט לא קאמר הקישא דוסמך ושחט רק אליבא דר"ש יוב"ש א"כ עדיין קשה דהא כאן פריך הגמ' ל"ל בתרומה אף אליבא דחכמים י"ל דז"א דקושייתם לא הי' רק אליבא דר"ש דבלא ר"ש י"ל דסבירא לי' להגמ' דפרו בזר

כשירה א"כ לא נוכל למיליף כלל מפרו של אהרן אלא ע"כ דקושייתם עכ"פ לר"ש דע"כ ס"ל פרו בזר פסולה כדכתבו התוס' במנחות דף י"ט ד"ה מדגלי בפרו של אהרן. והנה עפ"י תירץ על קו' העולם הנ"ל על קו' הגמרא ל"ל בתרומה ועפ"י סברא שכתבתי לעיל דזכיה מטעם שליחות מוכח מאתם גם אתם למעוטי בני ברית בתרומה נוכל לישב קו' הר"ן ושאר ראשונים על הגמרא דקאמר לקמן ותסברא הא קטנים לאו בני שליחות נינהו וכו' אלא ע"כ מטעם זכיה תיקשי הא כל דלית לי' שליחות לי' לי' זכיה כמבואר בב"מ דף ע"א יוע"ש ולפי הנ"ל נוכל ליישב כך דהנה לכאורה קשה לי על הא דקאמר אלא כי הא דרבא כו' מנין שזכין כו' תיקשי הא זכיה תיפוק לי' דנפקא מאיש זוכה ואפשר דצ"ל דקרא דנשיא אחד הא לא מייתרא ונ"ל לתרץ כך דהנה מקשה באור חדש על הא דפריך הגמ' ואלא הא דאמר רב גידל כו' תיפוק לי' מהכא דילמא ממונא מאיסורא לא ילפינן וכדאמרינן כתובות דף מ"ו ע"ב. והנה אני מדקדק עוד דלמה פריך הגמ' ואלא הא דאמר ר"ג א"ר כו' תיפוק ליה ולמה לא קאמר דל"ל כאן פסוקים על שליחות תיפוק ליה מהתם וא"ל דמ"מ בעי על תרומה וקדושין דליכא למילף מהתם דאיכא למיפרך שחלוקת הארץ ישנו חול מ"מ קשה עכ"פ ל"ל בגירושין תיפוק ליה מהתם (גם לראות על תרומה דע"י חלוקת הארץ הי' מפרישין תרומות ומעשרות ומביאין בכורים ועיין בס' המקנה שהאריך בכאן בענין בכורים לחלוקת הארץ) וא"ל דהגמ' לא יוכל למפרך ל"ל בגירושין משום דממונא מאיסורא ג"כ לא ילפינן כדאמרינן בב"מ דף כ ע"ב היכי פשיט מר איסורא ממונא יעו"ש א"כ נתחזקה ביותר קו' הא"ח הנ"ל דא"כ מה פריך עתה על דר"ג א"ר נילף מהכא די"ל ממונא מאיסורא לא ילפינן אך י"ל דמצינן לומר דהגמ' לא פריך הכא ל"ל בגירושין שליחות די"ל מה לחלוקת הארץ שאינו בע"כ משא"כ גירושין שישנו בע"כ וכסברת התוס' בד"ה נפקא לי' כו' דבע"כ גורם יותר שלא לעשות שליח וא"ל א"כ ל"ל בגירושין דידה עכ"פ י"ל דז"א חדא דכבר הוכרחנו לומר בכל הסוגיא דפריך לעיל מה לגירושין שישנו בע"כ דקשה דעדיין תיפוק לי' מגירושין דידה דצ"ל דכיון דישנו לגירושין בע"כ הוי פירכא לכל ענין שליחות דאיתניהו בגירושין אף דליתא לדיד' מדידה בע"כ א"כ ה"נ להיפוך הוי פירכא מה שחלוקת הארץ לא הוי בע"כ וגירושין הוי בע"כ ועוד דכאן בלא"ה לק"מ ל"ל שליחות דידי' כיון דיכול ליתן גט לאשתו בע"כ א"כ יכולין למיליף מחלוקת הארץ די"ל דז"א דה"א כיון דתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא זכה מטעם הרא"ש שזכרתי לעיל דבמקום שחב לאחרים לא זכתה התורה לעשות שליח א"כ ה"א כיון דהבעל חב להאשה לא יכול לעשות שליח ובאמת כן עלה בדעת הנודע ביהודה בסי' ב' באה"ע לומר כן לחדש דין חדש דע"י שליח א"א לגרש בע"כ

וכבר כתבתי על הגליון הנב"י שלי להקשות עליו וכעת שנדפס גם המ"ב מתרץ דבריו אבל עכ"פ אנן בדידן נוכל לומר דלכך לא מייתרא שליחות דידי' דבגירושין דא"א ללמוד מחלוקת ארץ ישראל דאיכא למימר כיון דהבעל חב להאשה לא יוכל לעשות שליח. ועוד דבאמת ע"פ דברי המהרש"א לעיל בתוס' ד"ה ושלח ושלחה דשליח דגירושין דידי' ממשמעות גמרינן ליה ושליח עושה שליח ליכא למיליף ממשמעות ודקדקתי לעיל דלדברי מהרש"א צ"ל דשליח דגירושין דידה ג"כ ליכא למיליף ממשמעות א"כ ליכא ריבוי יתירא על שליחות דידי' דהוא רק ממשמעות וגם לא שייך דל"ל ג' ריבוים תיפוק ליה דיהי' נשמע שליח גירושין דידה ושליח שליח משני ריבוים דהא על שליחות דידי' לא צריך קרא דז"א דהא הריבוי שהוא מהמשמעות לא יוכל להיות על שליחות דידה ולא על שליח עושה שליח. ולפ"ז יש ליישב הקושי' של אור חדש הנ"ל אימא דממונא מאסורא לא ילפינן דהנה לכאורה יש לדקדק לפי סברות התוס' ד"ה נפקא ליה לפי גרסת מהרש"א דיש למיפרך אף להיפך דסברא דליתא בע"כ יש יותר לעשות שליח א"כ מה פריך לעיל ונכתוב רחמנא בתרומה וניתי הנך כו' סיפוק ליה דהיקשא דויצאה והיתה לא מייתרא וגירושין ליכא למיליף מתרומה דיש למפרך מה לתרומה דליתי' בע"כ לכך יכול לעשות שליח כסברת התוס' הנ"ל משא"כ גירושין דאיתא בע"כ. אך י"ל כך דהא דאזלו התוס' בתר איפכא לומר דיש סברא להיפך לומר דמה דליתא בע"כ הוא גורם יותר לשליחות הוא מחמת ההכרח מדאיצטרך קרא בקדשים תיפוק ליה מפרו של אהרן אבל בס"ד דלא הוי ידעינן כלל מקרא דבקדשים לא הי' לנו הכרח לומר סברא להיפך דהא דליתי' בע"כ משווי יותר שליח עכ"פ היוצא מזה דאי לא הי' לנו הכרח להכריח סברא זו דהא דליתי' בע"כ משווי יותר שליח לא הוי אמרינן סברא זו רק הוי אמרינן בסברא הפשוטה שבש"ס דכל דאית בע"כ משווי יותר שליחות ולפ"ז שפיר מקשה הגמרא על רב גידל א"ר בדרך ממ"נ דהנה הא וודאי דיש סברא אחת או לומר דממונא מאיסורא לא ילפינן או דאיסורא ממונא לא ילפינן ובאמת כן דרך הש"ס זיל הכא קמדחי ליה לפעמים מדחי דאיסורא ממונא ליכא למילף ולפעמים להיפך אבל לומר בדבר אחד הדבר והפיכו א"א א"כ שפיר מקשה ל"ל הא דאמר ר"ג א"ר וא"ל דממונא מאיסורא לא ילפינן א"כ לפי שיטות סברא זו דממונא מאיסורא לא ילפינן מוכח להיפך דאיסורא ממונא ילפינן א"כ תיקשי ל"ל שליחות בגירושין וא"ל כנ"ל דמה לחלוקת הארץ שאינו בע"כ י"ל דסברא זו לא מוכח כלל דאיתא לסברא זו דהא דליתי' בע"כ יכיל יותר לעשות שליח דהא ההכרח לסברא זו הי' מדאיצטרך קרא לשליחות בקדשים ולא ילפינן מפרו של אהרן ועכשיו בלא"ה לא קשה מידי דנילף מדאיצטרך בפרו של

אהרן די"ל כתירוץ המהרש"א דה"א דניליף מיני' וא"ל דא"כ ל"ל בפרו של אהרן י"ל דה"א למיליף מחלוקת הארץ וא"ל דליכא למילף מחלוקת הארץ דיש לפרוך שכן ישנו חול י"ל דז"א דזה שייך אי מחזקינן בסברא דאיסור מממון לא ילפינן כן י"ל דקודש מחול אף ששניהם דבר איסור ג"כ לא ילפינן אבל אי קיימינן דאיסור מממון ילפינן א"כ בוראי הממון הוא חול ודבר איסור אינו חול אלא ע"כ דילפינן כך א"כ ליכא למפרך שכן ישנו חול א"כ לכך איצטרך גבי פרו של אהרן א"כ ליכא הכרח לסברא זו דבע"כ לא מצי משווי שליח (ואף אם נדחק לומר דאף אם אסורא מממונא ילפינן מ"מ יש למפרך שישנו חול מ"מ עכ"פ בזה שייך לומר כנזכר אצלינו לעיל בסוגיא זו דהי' טעות אי לא נכתב פרו של אהרן שלא למיפרך פירכא זו דישנו חול ואף דאמרנו דאין מקום לסברא זו דבל דאיכא למפרך פרכינן י"ל דבזה לא שייך זה כיון דקיימינן דאיסור מממון ילפינן א"כ אין זה פירכא דישנו חול מרווחת כל כך עכ"פ לומר דהוי ידעינן פירכא זו מסברא) א"כ כיון דליכא הכרח לסברא זו דהא דליתא בע"כ משווי יותר שליח א"כ הדרה קושי' לדוכתי' ל"ל שליחות בגירושין ותרומה וקדשים (ולפמ"ש בהג"ה דבאמת יש למיפרך נגד תרומה וקדשים שחלוקת הארץ ישנו חול אף דנימא איסור מממון ילפינן עכ"פ קשה ל"ל בגירושין וגם דלעיל כתבנו בהגה"ה דחלוקת הארץ לא הוי חול יותר מתרומה דע"י החלוקה ג"כ היו מפרישין תרומה ומביאין ביכורים) כיון דלא נימא עכשיו בסברא זו פירכא דחלוקת הארץ ליתא בע"כ א"כ מקשה הגמ' שפיר בדרך ממ"נ עכ"פ היוצא לנו מכל זה דמוכח דאליבא דרב איתא לסברא זו דהא דלית' בע"כ משווי יותר שליח ודייק לסברא זו מפרו של אהרן ולכך לק"מ ל"ל שליחות בגירושין תיפוק לי' מנשיא אחד רק דהגמ' מקשה ל"ל לר"ג א"ר לדייק מנשיא אחד תיפוק לי' מהכא (אך דיש לראות דאין זה הכרח כיון דלהכרח זה מוכח ממילא ג"כ דאסורא מממונא לא ילפינן דאי הוי ילפינן לא הי' מוכח הכרח זה מפרו של אהרן וכאשר כתבתי כאן באריכות א"כ דבלא"ה ע"כ מוכח דאיסורא מממונא לא ילפינן א"כ שוב בלא"ה לק"מ ל"ל בגירושין תיפוק ליה מחלוקת הארץ כיון דאיסורא מממונא לא ילפינן א"כ שוב לא צריך לומר לרב דצריך לפרוך דהא דליתי' בע"כ משוי יותר שליח) עכ"פ כיון דנימא להוכיח כנ"ל דרב ע"כ סובר דהא דליתי' בע"כ גורם לשליחות א"כ יש ליישב קו' הר"ן הנ"ל ע"פ שכתבתי דהא דמוכח דזכיה מטעם שליחות הוא מאתם גם דבתרומה לפ"ז שפיר בסברא דאנן קיימינן עכשיו דמוכח דרב אית ליה דהא דליתי' בע"כ גורם יותר לשליחות לא מוכחא כלל הך סברא דזכיה מטעם שליחות דהנה לפי התירץ שתירצנו על קו' העולם הנ"ל דאימא דצריך בתרומה כי היכא דלא ניליף מפרו של אהרן ואי דא"כ ל"ל בפרו של

אהרן י"ל כי היכא דלא נלמד משאר קדשים ותירצנו דאי לא הוי כתיב פרו של אהרן לא הוי ילפינן כלל משאר קדשים לגבי פרו של אהרן דהפסח אית' בע"כ יכול לעשות שליח ודייקנו עוד מהיקשא דוסמך ושחט כו' משא"כ לסברות רב דהשתא דמוכחא דהכי דליתא בע"כ איתניהו יותר בשליחות א"כ נסתור תירצינו הנ"ל על קושי' העולם א"כ הדרה קושי' העולם לדוכתי' דצריך אתם גם אתם גבי תרומה לענין גוף השליחות ולא למעט לשאינו בכי ברית א"כ בסברא דהשתא לא מוכח כלל זכיה מטעם שליחות ולכך קאמר הגמ' בסברא דהשתא דזכיה לאו מטעם שליחות משא"כ לפי המסקנא דדייקינן מנשיא אחד למטה רק דמעמידין אפטרופסין א"כ לא מוכח שליחות כלל לק"מ ל"ל שליחות בכל התורה ניליף מנשיא אחד למטה א"כ הדרינן לקמייתא דהא דאיתא בע"כ גורם יותר לשליחות א"כ נסתר תירוץ העולם על קושית הגמ' דאתם גם אתם ל"ל וכנ"ל וצריך לומר דקאי למעט נכרים א"כ שפיר מוכח במסקנא דזכיה מטעם שליחות. אך יש לסתור כל הנ"ל דהא רב ס"ל ביומא דף מ"ב דשחיטת פר בזר כשירה א"כ לא מוכח כלל מפרו של אהרן כמו שכתבו התוס' במנחות דף י"ט הנה הי' נ"ל קצת להביא ראי' מדברינו דזכיה לאו מטעם שליחות דאם נימא דזכיה הוא מטעם שליחות תיקשי מהכא דהנה תרצנו לעיל קו' התוס' ל"ל שליחות בקדשים ת"ל מדאיצטרך פרו של אהרן משום דאי מפרו של אהרן הו"א דבדיעבד מהני כשעשאו ע"י שליח אבל לכתחלה צריך לעשות בעצמו דוקא ומנין ששלוחו כמותו ממש אך מושחטו דלכתחילה מוכח שפיר אך לפ"ז יש לדייק א"כ מושחטו ג"כ לא מוכח עפ"י סברת הש"ך ביו"ד סי' ל"ג ס"ק י"א דכל דלא אפשר הוי כדיעבד א"כ כיון דאין שוחטין את הפסח עה"י ובשנים אי אפשר למשחט זבת אחר אי נימא דאין שלוחו כמותו לכתחלה וא"ל דהיכי דאית לי' שותפות בגיוי' יכול להיות שליח י"ל דז"א לפי סברא דהשתא דנימא דבדיעבד מהני שליחות רק דלכתחילה צריכים הבעלים בעצמם לעשות א"כ הוי רק מטעם מצוה בו א"כ לא שייך חילוק בין שותפות לבלא שותפות דלא שייך כאן דבשותפות י"ל מגו דזכי לנפשי' כו' משא"כ אי מטעם מצוה בו כו'. אך י"ל דז"א כיון דזכיה עדיפא משליחות איכא למימר דאף דהי' הו"א דצריך לעשות בעצמו זה דוקא שלא יעשנו ע"י שליח משא"כ ע"י שותפות דהוי מגו דזכי לנפשי' הוי כעושה בעצמו ולפ"ז הי' מכאן ראי' דזכיה לאו מטעם שליחות:

תוס' ד"ה הנכרי והכותי עיין מהרש"א דהקשה על קו' התוס' על רש"י אימא דס"ל לרש"י דכ"ע אין קנין לעכו"ם רק דאיפלגי באי מירוח העכו"ם פוטר. ולכאורה לק"מ קושייתו דא"כ דסבר ר"ש אין קנין רק מחמת דמירחם העכו"ם פטור א"כ מה פריך ולר"ש כו' אימא דמש"ה הוי בתרומה דנפשי' דאם מירחם ישראל דהיינו שלקח מעכו"ם חייב

בתרומה וא"ל דסבירא לי' להמהרש"א דזה לא מיקרי דאיתא בתרומה דנפשי' כיון דעכ"פ העכו"ם לא מתחייב בתרומה דז"א דהא לפי תירץ התוס' דאיירי שגדלה שליש ביד ישראל וגם מירחם הישראל א"כ מוכח דאליבא דחכמים דמחייבי בזה מיקרי מחמת זה איתא בתרומה דנפשי' כו' אך י"ל דקו' מהרש"א דלמא ס"ל לרש"י דלא כר"ת דפטורה דלקוח אינו אלא לאחר מירוח רק דאפי' קידם. אך מ"מ יש ליישב קו' מהרש"א הנ"ל דהנה לכאורה קשה על הא דפריך הגמ' הא ל"ל קרא מדר"ח בר אבא אר"י נפקא כו' אימא דצריך קרא אף דעכו"ם שותף וכדלקמן דקאמר בשותפות יש יותר סברא לשליחות קמ"ל דאפי' בעכו"ם שותף ג"כ אינו נעשה שליח רק דז"א דממ"נ לר"ש דס"ל דעכו"ם אינו בתרומה דנפשי' א"כ מה מהני שותפות כיון דלא שייך מגו דזכי לנפשי' כיון דאינו בתרומה דנפשי' ולחכמים דפליגי אר"ש א"כ בלא"ה ניחא כיון דאיתא בתרומה דנפשי' בלא"ה ל"ק מדר"ח ב"א אר"י כיון דאיתא בתרומה דנפשי' אך לפי הנ"ל קשה שפיר אם נימא דאף ר"ש ס"ל אין קנין רק דמירוח פוטר א"כ י"ל כשעכו"ם שותף עם ישראל דאז הוי מירוח של ישראל א"כ הוי אף חלק העכו"ם חייבת בתרומה א"כ שפיר י"ל מגו דזכי לנפשי' כו' א"כ מה פריך ולר"ש כו' אימא דקאי למעט שותפות על אופן זה אך אפשר דמ"מ ז"א דגבי העכו"ם אף אם נימא דאיתא בתרומה דנפשי' היינו דתבואה שלו חייבת בתרומה ואם תרם תרומתו תרומה אבל מ"מ לא שייך גבי העכו"ם מגו דזכי לנפשי' דאטו עכו"ם מוזהר להפריש תרומה. ויש ליישב קצת קו' מהרש"א דכ' דא"ל דפלוגתא או מירוח העכו"ם תלי בזה אם יש קנין או אין קנין דא"כ בלא"ה קשה דפליגי תנאי בפלוגתא דאמוראי קדשים ממעילה וכל זה לאחר דכתיב בתרומה דילפינן במעילה חטא חטא מתרומה. אך א"כ לרב לא מייתרא גבי תרומה א"כ מנ"ל למעט גוי משליחות כיון דלא מייתרא אתם גם אתם דצריך לגופי' כנ"ל. אך י"ל דלרב ג"כ מייתרא בתרומה דאיכא למילף תרומה מחלוקת הארץ דכתבנו דאין למפרך שחלוקת הארץ ישנו חול כיון דהיו נותנים תרומות ומעשרות ובכורי' על חלוקת הארץ א"כ שפיר מייתרא גבי תרומה למדרש מיני' מה אתם בני ברית וכ"ז אחר דכתיב ונשיא אחד כו' כן יש להקשות קו' זו והנ"ל כי ישובו דהנה יש לתרץ קו' העולם לעיל אימא אי לא הוי כתיב בתרומה הוי ילפינן מפרו של אהרן ואי מדאיצטרך פרו של אהרן י"ל כי היכי דלא ניליף ממה הצד דגירושין וקדשים די"ל כך כמו דחזינן דהגמ' עשה פירכא מתרומה לקדשים שכן ישנו חול ור"ל דתרומה לגבי קדשים הוי חול כן י"ל למיפרך מקדשים וגירושין דאיירי בקדשים קלים שכן ישנו חול נגד קדשי קדשים דהוא פרו של אהרן ועד"ז יש ליישב גם קו' המהרש"א הנ"ל דאין להקשות ל"ל בקדשים שליחות ליליף ממעילה וטביחה דיש

לתרץ שכן ישנו חול ואף דבכלל קדשים המועלים בהם יש ג"כ קדשי המזבח מ"מ כיון דיש ג"כ קדשו בדק הבית והגז"ש דחטא חטא צריך להורות דיש שליח לד"ע א"כ לא מוכח קדשי מזבח וי"ל דוקא על קדשי בדק הבית יש ללמוד דשלוחו של אדם כמותו ולא על קדשי מזבח משום דעל קדשי בדק הבית יש למיפרך נגד קדשי מזבח ג"כ מה לקדשי בדק הבית שכן ישנו חול ומה גם דקדשי בדק הבית בלא"ה אפשר למיליף מתרומה דליכא למיפרך על תרומה נגד קדשי בדק הבית שכן ישנו חול וגם אפשר ליישב הקו' הנ"ל ולומר דאף מחלוקת הארץ יש למיפרך שיש להנשיאים שותפות בגווי' ומיגו דזכי לנפשי' כו'. אך אפשר דלא שייך גבי חלוקת הארץ הך פירכא דאית להנשיאים שותפות בגווייהו כיון דאחר דחילקו ארץ ישראל לשבטיו חילקו עוד אח"כ בין בתי אבות א"כ כיון דהנשיאים כבר קיבלו חלקם ואח"כ עשו חלוקה בין שני בתי אבות א"כ כבר לא שייך דאית להו שותפות כו' כיון דכבר קיבלו חלק המגיע להם ובזה ניחא לי על מה דקשה על דברי התוס' דכתבו בד"ה יתומים שבאו דאין להוכיח דלא בעינן באו מחלוקת הארץ דע"כ היו שם כמה יונקי שדים משום דהי' עפ"י הדיבור ועפ"י אורים ותומים דע"כ א"ל בכוונתם דהא דהי' עפ"י הדיבור לא הי' מהני רק לענין דהוי כאלו באו דהא הא דלא באו אין לחלק היינו משום דלמה לן לחלוקה ודוקא בבאו כו' א"כ התם דהי' ע"פ הדיבור לחלוק הוי כבאו דזה א"א לפרש בכוונתם דבגיטין דף ל"ד כ' להדיא כן אף לענין שהגדילו דלא היו מוחין ובודאי דע"כ אין יכולים למחות דאל"כ איך לא נמצא אחד דלא מחה (ועוד דא"כ נמצאו קבורים בקברות שאין שלהם וכדדייק הגמ' בב"ב דף קי"ב גבי פנחס לענין ירושת הבעל אי דאורייתא) אלא דע"כ דאין יכולים למחות א"כ ע"כ צ"ל רק בכוונת התוס' שכתבו מחמת שהי' עפ"י הדיבור ואו"ת אלים טפי וא"כ ע"כ אריך לדחוק הא דמביא הגמ' ראי' מינה דב"ד מעמידים להם אפטרופסן משום דלאו לגמרי מדמה לה כמ"ש התוס' בגיטין הנ"ל והמהרש"א כאן ולמה להו להך דוחק ולא כ' כפשוטו דהתם בחלוקת ארץ ישראל אף דהי' כמה יונקי שדים שלא באו מ"מ כיון דהי' גדולים ג"כ ביניהם לכך הי' צריך לחלוק וכדכתבו התוס' עצמם בכתובות דף ק' ע"א ד"ה ובוררין דלפי' ר"ת דבוררין בגורל יש לחלק מהא דשני אחין שחלקו כו' דהכא כל היתומין קטנים ואין אחד תובע לחלוק וע"כ ס"ל להתוס' סברא זאת למונח קיים דאל"כ תיקשי על מה שכתבו לקמן בד"ה ובוררין דאין צריך גורל דהלא בחלוקת א"י הי' ע"פ גורל ואח"כ מצאתי שכן הקשה הפ"י בכתובות דף ק' הנ"ל ומתרץ דהתם שאני לפי שהיו ביניהם גדולים כו' א"כ ע"כ מוכרחים התוס' לסברא זו דאין לתרץ קו' הפ"י ולומר דבאמת לשמואל דס"ל הגדילו יכולים למחות י"ל דלכך הי' הגורל בחלוקת א"י כדי דלא

יהיו יכולים למחות דא"כ נימא דלר"נ דס"ל אינם יכולים למחות ס"ל דחלוקין בגורל לאו דוקא דלדידי' יש שפיר ראי' מחלוקת א"י א"כ מה פליגי שמואל ור"נ כיון דלכ"ע בגורל אינם יכולים למחות א"כ זה וודאי לא ניתן להאמר כלל גם אין לתרץ קו' הפ"י ולומר דלא ילפינן כלל מחלוקת הארץ רק לענין העמדת אפטרופסים אבל לא יותר כמו דלא ילפינן לענין דלא צריך באו ולענין הגדילו דיכולים למחות דכ' התוס' בגיטין והמהרש"א כאן דלאו לגמרי מדמי להו וכו' דז"א דלענין גורל מפורש בפירוש בב"ב דף ק"ו ע"ב כתחלתו של א"י מה תחילתו של א"י בגורל אי מה להלן בקלפי ואורים ותומים כו' אלא ע"כ מוכרחין אינו לתרץ הפ"י הנ"ל דבארץ ישראל היו בהם גדולים א"כ למה הוכרחו לחלק דהתם עפ"י הדיבור ולא משום דהתם הוי ג"כ גדולים ונהי דלא ניחא להו לפרש כהרמב"ם פ"י מהלכות נחלות הל' ד' מימרא דר"נ דאיירי דמקצתן גדולים כו'. אבל עכ"פ דסברא בפני עצמו שפיר יש לה מקום א"כ מחלוקת א"י אין ראי' דאף דלא באו הקטנים מ"מ הלא באו הגדולים. אך אפשר דבלא"ה הוכרח לחילוק זה דחלוקת ארץ ישראל שאני דהיתה עפ"י הדיבור כי היכי דלא תיקשי עלי' דשמואל דהגדילו יכולים למחות וכדכתבו התוס' בגיטין דבזה החילוק דהתם גדולים ג"כ הוו אין מתורץ זה. אך דמ"מ יש לראות דע"כ מוכח מהתוס' דכל מה דאפשר להשוות חלוקת ארץ ישראל לדינא דידן משווינין להו דאל"כ תיקשי עפ"י מ"ש התוס' דבחלוקת א"י הוי כמה יונקי שדים א"כ למה קאמר הגמ' ותסברא דהא שליחות הוא והא קטנים לאו בני שליחות נינהו כו' ול"ל להגמרא למימר דקטנים לאו בני שליחות נינהו תיפוק לי' דאפי' היו קטנים בני שליחות מ"מ הא הוו כמה יונקי שדים ביניהם וכמ"ש התוס' וא"ל כתירוץ התוס' דהי' עפ"י הדיבור דא"כ אף שליחות לא מוכח מיני' על כן צריך אני לפרש דברי התוס' דכ' דהי' עפ"י הדיבור א"כ צ"ל דלאו לגמרי מדמי להו כו' וכדכ' מהרש"א כאן וכדכתבו בגיטין דף ל"ד דכוונתם הוא כך דכל מה דהוא באפשר להשוות חלוקת א"י לדינא דידן מדמינין להו (אך דז"א דא"כ מ"ט דשמואל דהגדילו יכולין למחות למה לא נילף מחלוקת א"י ולמה נאמר כמ"ש התו' בגיטין דהתם הי' עפ"י הדיבור כיון דיש להשוותן ולומר דדינא הוא דהגדילו אינם יכולין למחות ואפשר קצת כיון דבטעו אף ר"נ מודה דיכולין למחות א"כ וכי נימא דבחלוקת א"י לא היו יכולין למחות אף בטעו אך דמ"מ ז"א דוודאי בזה הוא סברא טובה כיון דהי' עפ"י הדיבור ואו"ת דלא הי' שום טעות וצ"ע בכל הנ"ל) א"כ בשלמא לענין יונקי שדים ע"כ כיון דלא איפשר באופן אחר ע"כ דהועילה סברא זו דהי' עפ"י הדיבור ולכך לא הי' יכול הגמרא למיפרך מיונקי שדים כיון דלא איפשר א"כ וודאי הי' מהני סברא זו דהי' עפ"י הדיבור (דא"ל דהי' להם להמתין עד שיגדלו והקטנים

שעתידין להולד אינם בכלל זה בין למ"ד ליוצאי מצרים נתחלקה ובין למ"ד לבאי הארץ כו' מ"מ לא מיקרי זה אפשר באופן אחר להמתין עד שיגדילו) אבל בקטנים פריך שפיר דא"ל דגם בקטנים כיון דלאו בני שליחות נינהו א"כ ג"כ לא הי' אפשר א"כ הועיל סברא זו דהי' ע"פ הדיבור דז"א כיון דהגמ' פריך ותסברא מטעם שליחות כו' אלא מטעם זכיה א"כ שפיר הוכיח הגמ' דע"כ לאו מטעם שליחות רק מטעם זכיה ומקטנים דא"ל דלא אפשר י"ל כיון דאפשר בזכיה ואין להקשות לפ"ז א"כ מה פריך ותסברא הא זכות הוא הא חובה נמי איכא א"כ לפ"ז כיון דלא הוי' זכות שוב אפשר לומר דגדולים מטעם שליחות דשלוחו ש"א כמותו בין לזכות בין לחוב וקטנים דלאו בני שליחות נינהו שוב לא הוי אפשר א"כ ע"כ הועילה סברא זו דהי' עפ"י הדיבור כו' כיון דלא אפשר בזכיה לקטנים כיון דלאו זכות אלא חובה נמי איכא אך דז"א דהמקשן דפריך ותסברא הא זכות הוא הוי ידע מהך מימרא דר"נ דיתומים שבאו לחלוק כו' דב"ד מעמידין להם אפטרופסן כו' א"כ שפיר כיון דב"ד מעמידין להם אפטרופסן לא נצטרך לומר לא מטעם שליחות ולא מטעם זכיה ועל המקשן דלעיל דפריך ותיסברא והא שליחות הוא והא קטנים כו' ולא פריך מיונקי שדים שפיר י"ל דפריך רק משום דעל יונקי שדים דלא אפשר ניחא לומר דהי' עפ"י דיבור משא"כ על קטנים דאפשר מטעם זכיה כנ"ל כיון דלא ידע הא דב"ד מעמידין להם אפטרופסין כנ"ל עכ"פ היוצא מזה דכל מה דיש להשוות חלוקת ארץ ישראל דלא נצטרך לומר מחמת דהי' עפ"י הדיבור הי' שלא כדינא דידן יש להשוות א"כ עדיין תיקשי על התוס' אף דהוכרחו לחילוק דהתם הי' עפ"י הדיבור משום כי היכי דלא תיקשי אדשמואל דס"ל הגדילו יכולין למחות וכדכ' בגיטין מ"מ לענין שבאו לא הי' מצטרך להם חילוק זה וטפי הו"ל לומר דמחלוקת א"י אף דהיו יונקי שדים שלא באו מ"מ כיון דהי' כמה גדולים ביניהם ב"ד מעמידין להם אפטרופסין וכדאנו בלא"ה מוכרחים לחילוק זה כתירץ הפ"י הנ"ל דלא תיקשי לפי מה דכ' דבוררין בלא גורל ותיפוק לי' דבחלוקת א"י הי' עפ"י גורל ודוחק לחלק ולומר דדוקא לענין החילוק אי חולקין בגורל או אף בלא גורל ס"ל לחלק בין כולם קטנים לדאיכא ביניהו גדולים משא"כ לענין אי צריך באו דוקא דהא בודאי הוא סברא טובה לומר כיון דאיכא גדולים בהדייהו והם מבקשים החלוקה אף דאיכא קטנים דלא באו מ"מ צריך לחלוק וב"ד מעמידין להם אפטרופסים וכדפסק הרמב"ם פ"י מהל' נחלות הל' ד' להלכתא ונהי דהתוס' לא ניחא לפרשי מימרא דר"נ במקצת גדולים ומקצת קטנים אבל גוף הסברא ודאי היא סברא נכונה. אך נראה דהוכרחו התוס' לחילק הנ"ל דשאני חלוקת א"י דהי' עפ"י ב"ד ואורים ותומים דאל"כ עדיין תיקשי דודאי היו איזה משפחות ובתי אבות בישראל שלא נשארו

רק קטנים לבדם וזה חלקו נמי הנשיאים שחלקו כל א"י א"כ עדיין תיקשי האיך חלקו כל א' ואף לאותה משפחה שלא נשארו ממנה רק קטנים לבד ג"כ היו חולקין א"כ לא שייך לומר מחמת אפטרופסן דא"כ עכ"פ באותו בית אב שלא היו נשארים רק קטנים לבד לח הי' להנשאים לעשות חלוקה ומסתמא חלוקת א"י הי' בכל ענין כמו דצריך לומר על תוס' גיטין דהקשו למ"ד הגדילו יכולים למחות מחלוקת ארץ ישראל ולמה נא תירצו כיון דמסקינן דיכולין למחות ברוחות כו' וכפירש"י דיש לו סמוך לאותו שדה שדה אחרת שירש מאבי אמו כו' ובחלוקת א"י לא הי' שייך זה אלא ע"כ דחלוקת א"י הי' בכל ענין אף דהי' אחד ניטל מחלק אמו ומחלק אביו והי' יכול למחות ברוחות כו' לכך הוצרכו לחלק כיון דהי' עפ"י הדיבור לכך לא יוכלו למחות עכ"פ היוצא מזה דא"י דנתחלקה אף לבתי אבות נתחלקה בכל ענין אף אם לא הי' נשאר באיזה בית אב רק קטנים ולכך הוצרכו התוס' לחלק בהך דבעינן שבאו דוקא כיון דהיתה עפ"י הדיבור כו' א"כ נסתר אף תירוצי שרציתי לתרץ קו' המבוארת לעיל דמחלוקת א"י יש לומר דהיו לנשיאים שותפות כו' כיון דחילקו את ארץ ישראל אף אח"כ דכבר קיבלו חלקם אך אפשר דמ"מ שייך כיון דזכו לעצמם עכ"פ באותו החלוקה שהי' עם א"י ומיגו דזכי לנפשייהו כו' וצ"ע עדיין אך אפשר דבלא"ה לח שייך התם הך סברא דמנו דזכי לנפשייהו כו' לחלק בין היכי דא"ל שותפות כו' כיון דאין הזכיה שביניהם רק להפרד איש מעל אחיו ולעשות חלוקה ביניהם א"כ לא שייך בזה מיגו דזכי לנפשי' כו' וסברא כזה ראיתי באיזה מפורש: בגמ' ר' יונתן אומר מנין שכל ישראל יוצאין בפסח אחד כו' הנה לכאורה קשה דהא עכ"פ אין לכל אחד מישראל חלק בו שוה פרוטה וכדאמרינן בסוכה דף כ"ז ע"ב כל האזרח מוכח דיוצאין בסוכה שאולה משום דאין לכל א' מישראל שוה פרוטה וע"ש ברש"י ותוס' ודוחק לומר דשאני התם דמיתרא כל האזרח להכי אבל אי לא הי' מיותר הוי אמרינן כיון דיש לכל אחד מישראל חלק בו שפיר הוי של כולם ואפשר דהכא שאני דאפשר לקנות מתרומת הלישכה דהוא ממחצית השקל כמו כל קרבנות הציבור הניקנים מתרומת הלשכה דהוי לכל ישראל חלק בסתם כו' משא"כ סוכה לא שייך לקנות מתרומת הלישכה דהיינו ממחצית השקל כו' ועיין במשנה למלך פרק ז' מהל' מעילה הל' ו' שהביא ראי' דמטבע אין לה ביטול מדאורייתא מהא דכהנים דורשין מקרא זה לעצמם כו' דאם מטבע בטל ברוב א"כ הרי שקלי הכהנים בטלים ברוב ולפי הנ"ל אין זה ראי' כ"כ כיון דע"כ צ"ל דלא נתבטל זה בתוך זה רק דהרי הוא של כולם דאל"כ קשה הרי אינו מגיע לכל אחד מישראל שוה פרוטה אלא ע"כ דלב ב"ד מתנה עליהם דיהי' כמו של כל א' וא' וצ"ע בזה גם לראות דא"כ לא פריך בגמ' דילמא משום דאית

לי' שותפות בגוי' דתיקשי דאף דקיי"ל שחיטה בזר כשירה אבל מ"מ לא אמעוט כהנים ולפי הנ"ל אין להכהנים שותפות כיון דאין נותנים מחצית השקל א"כ יהי' שחיטה דוקא בזרים ולא בכהנים א"כ ל"ל והקריבו הכהנים מקבלה ואילך מצות כהונה אבל שחיטה בזר כשירה תיפוק לי' דקרבנות הציבור א"א לשחוט רק זרים ולא כהנים וצ"ע:

תוס' ד"ה יתומים שבאו כו' קצת אפשר ליישב קו' התוס' שהקשו מיונקי שדים שלא באו עפ"י מ"ש הש"ך בנקודת הכסף ביו"ד סי' קס"ב על הט"ז ס"ק ה' שם לחלק בין האי דאמרינן הכא ותסברא הא זכות הוא כו' דאיכא דניחא לי' בהר כו' לבין מ"ש הר"ן גבי פרוזבל דזכות אף שנמשך ממנו חוב מ"מ הוי זכות דהר"ן איירי דההחוב נמשך אח"כ כמו גבי שמיטה כו' משא"כ הכא דההחוב הוא תיכף יוע"ש א"כ לפ"ז י"ל לדעת הנך פוסקים דס"ל דבאמת זכיה לאו מטעם שליחות רק עדיף משליחות ולא גרסו בב"מ דף ע"א קטן דאתי לכלל שליחות א"ל זכי' מדרבנן רק אית לי' זכיה לבד והיינו מדאורייתא ודלא כמ"ש הר"ן דבמסקנא בלא"ה א"א לומר מטעם זכיה דקטן דלית לי' שליחות מדאורייתא אף זכי' ל"ל א"כ יש ליישב קושית התוס' ולומר דביונקי שדים או בקטנים איכא למימר מטעם זכיה ולא שייך להקשות דהא חובה איכא דאיכא דניחא לי' בהר כו' דדוקא בגדול שייך איכא דניחא לי' בהר משא"כ בקטנים דאין לו דיעה נכונה עד שיגדיל ואז יהי' שייך לומר דבזה ניחא לי' וכדקאמרינן יתומים שבאו כו' הגדילו יכולים למחות ולר"נ אינם יכולים למחות משום מאי כח ב"ד יפה אבל לא שייך כלל גבי קטן איכא דניחי לי' וכדהשיב הר"ן ז"ל ע"ד התוס' דמפרשו דוקא שבאו דטענות קטן מידי מששא אית בי' יוע"ש א"כ כיון דההחוב לא נמשך עכ"פ תיכף רק לאח"כ כשיגדיל א"כ י"ל שפיר דבזה זכין לאדם כו' אף שנמשך ממנו חוב לאחר זמן וכמ"ש הר"ן לענין פרוזבל א"כ שפיר י"ל דבקטנים מהני טעמא דזכין לאדם כו' וכן ביונקי שדים רק דשיטת הגמרא אזלי כך דמעיקרא פריך דע"כ לאו מטעם שליחות דא"כ תיקשי קטנים אלא ע"כ מטעם זכיה א"כ שוב לא מוכח שליחות די"ל אף בגדולי' מטעם זכי' ואח"כ פריך ותסברא הא חובה כי' ר"ל דבגדולים א"א לומר כלל מטעם זכיה דחובה איכא ונמשך מהזכות תיכף ומיד אלא דעל הגדולי' איכא למימר מטעם ב"ד מעמידין להם אפטרופסי' וכדכ' הרמב"ם דר"נ איירי בגדולים וקטנים והקטני' מטעם זכיה דלא נמשך אצלם החובה מיד רק לאח"ז ובזה זכין לאדם אף שנמשך ממנו חוב (אך דז"א דהא התוס' לא ניחא להו לפרש מימרא דר"נ כמ"ש הרמב"ם דאיכא גדולים וקטנים א"כ מה מייתי הגמ' ראי' ממימרא דר"נ דאיירי בכולם קטנים לדעת התוס' לחלוקה שנתנו להגדולים) ועפ"ז אפשר ליישב קצת שלשה מימרות דרב גידל א"ר דהם סותרים זא"ז די"ל כמו שנראה מהתוס' דיתומים דוקא שבאו

א"כ משמע דלא ס"ל להתוס' כסברות הר"ן ז"ל הנ"ל דקטן מידי ממשא אית ביה א"כ גם סברתינו הנ"ל דכתבנו דלא שייך גבי קטנים דהוא חוב משום דאיכא דניחא לי' כו' רק אעפ"כ לא אזניח את כל דברי מכל וכל ולומר דאפ"ה בקטני קטנים דהיינו יונקי שדים עכ"פ ודאי לא שייך דאיכא דניחא לי' בהר כו' א"כ מ"מ מתורץ קו' התוס' מיונקי שדים דביונקי שדים שפיר י"ל דהוי זכות ואף דנמשך ממנו כשיגדילו ויהי' ניחא להם בהר כו' מ"מ דבר שהוא תיכף זכות אף דנמשך ממנו חוב לאח"ז מ"מ זכין לאדם כו' כדברי הש"ך הנ"ל גם נימא דלגדולים לא מהני העמדת הב"ד אפטרופסים א"כ מוכח מיני' שליחות מגדולים דלא מהני העמדת אפטרופסים רק בקטני' דלא שייך שליחות וג"כ זכיה ליתי' לגבייהו דהא חובה איכא כו' מהני להו העמדת אפטרופסים דהא באו (וגם דעוד מהני בדרך ממ"נ דאם כהתוס' דמהני לדבר זה ריצוי קטן הרי באו ולדברי הר"ן דקטן מידי ממשא אית בי' אף לדבר זה א"כ שוב לא שייך דחובה הוא דאיכא דניחא לי' כו' כיון דקטן לית בי' ממשא) ולקטני קטנים דהיינו יונקי שדים דלא מהני העמדת אפטרופסים דהא לא באו מהני לדידהו טעמא דזכי' דהא לגבי דידהו לא שייך דחובה איכא דאיכא דניחא לי' כיון דאין זה החוב מיד רק לאח"ז ואפשר לומר דכוונת הגמ' דמקודם פריך דעכ"פ ליכא לאכוחי שליחות כיון דע"כ בקטנים מטעם זכיה א"כ י"ל אף על הגדולים טעמא דזכיה והאיך מוכח שליחות דאפשר דזכיה עדיף משליחות (ואפשר דאיירי בקטני קטנים דהיינו יונקי שדים ואח"כ פריך ותסברא מקטנים בני דעת כמו הפעוטות דמקחן מקח כו') ואח"כ קאמר דאפי' טעם דזכיה ליכא לפרושי דקשה קטנים דשייך לגבייהו איכא דניחא לי' בהר כו' דלא נימא כדברי הר"ן דקטן מידי ממשא כו' ועכצ"ל לדידהו לא מהני רק טעמא דהעמדת אפטרופסין אך אמנם גוף דברי הש"ך שבנקודת הכסף הנ"ל לחלק בין היכי דהחוב נמשך תיכף ובין היכי שהחוב נמשך לאח"ז אינו מובן לי דלמה אינו מחלק כך דביותר יש לומר ולחלק דכשהזכות והחובה נמשכים מצד אחד בזה לא שייך זכין לאדם כדברי הגמ' כיון דאיכא דניחא לי' כו' הוי זכות מצר הזכיה וחוב מצד אחר באותו דבר עצמו משא"כ גבי פרוזבל דהדבר דהוא לזכות להקנות לו קרקע לא תשתנה לחוב בשום אופן רק דנמשך מזה איזה דבר אחר איזה חובה דבלא זה לא הי' יכול לגבות דהי' משמע בזה שייך סברת הר"ן אף דנמשך מהזכות חוב מ"מ שייך זכין כו' וא"א באמת להעמיס כן בדברי הש"ך דא"כ לא השיג כלל על הט"ז כיון דלענין הקנאה לענין סאה בסאה הוי ממש כמו בפרוזבל דנמשך מחמת איזה סיבה אחרת להזיק לו מחמת זכות זה אבל סברות הש"ך לחלק אם החוב בא תיכף ומיד או שבא לאח"ז זה אינו מובן לענ"ד וקצת כזה הסברא שכתבתי מרומז בש"ך ח"מ

סי' ק"ה ס"ק ה' יוע"ש וצ"ע. מה שהקשה הר"ן ושאר מפורשים על הא דקאמר בגמ' ותסברא משום שליחות והא קטנים כו' אלא כו' זכין כו' תיפוק לי' דהא קיי"ל בב"מ דף ע"א דזכיה מטעם שליחות וכל דלית לי' שליחות לי' לי' אף זכיה מדאורייתא יוע"ש וכבר הובא קושי' זו לעיל הנה יש לעיין בתוס' קידושין דף י"ט ע"א ד"ה אומר אדם דהיכי דדעת אחרת מקנה יש לקטן זכיה מדאורייתא וצ"ע ועיי"ש בתוס' כתובות דף י"א ד"ה מטבילין:

רש"י ד"ה והא הוי נמי קטנים כו' והלא אין שליחות לקטן כו' דגבי ושלח ושלחה כו' א"ל דילמא באמת כתבה התורה ונשיא אחד להורות אף לקטנים. אך די"ל דז"א דכיון דכתיב בגירושין למעט קטן ע"כ צ"ל דכאן הטעם משום זכיה ולא דכאן ממעט קטן משליחות וכאן מרבה קטן לשליחות ועוד כיון דשיטת הגמ' קאי אמה דפריך על רב ל"ל ונשיא אחד תיפוק לי' שליחות מהכא כו' ע"ז קאמר שפיר ותסברא והא קטנים כו' וא"ל דבאמת מרבה אף קטנים לשליחות א"כ בלא"ה ל"ק ל"ל ונשיא אחד תיפוק ליה מהכא אך יש לראות על רש"י דכ' מאיש בגירושין ממעטינן קטן דתיקשי לסברת התוס' לעיל דיש למיפרך דהיכי דישנו בע"כ מהראוי יותר שלא לעשות שליח כו' ולכך י"ל דדוקא בחטאת דליתא בע"כ יכולים לעשות שליח כמ"ש התוס' לעיל לפי גרסת המהרש"א א"כ יש למיפרך מה לגירושין שאין קטן בכלל שליחות משום דאיתא בע"כ וא"ל דגירושין דידה לית' בע"כ מדידי' י"ל דכבר תפסנו לעיל כמה פעמים גירושין לאיתא בע"כ לפי שיכול לגרשה בע"כ גם יש לראות דאיך אפשר למעט קטן משליחות דגרושין תיפוק לי' דאיך מצינו אשה לקטן כמו דאמרו בקידושין דף י"ט ואפשר דלפירש"י שם בקידושין מצינו אשה לקטן וכדמוקי התם כגון ביבם בן ט' כו' משא"כ לפי' התוס' דהתם ד"ה ומדאורייתא חזי' לי' נסתר זה ואפי' די"ל דרש"י לשיטתי' בקידושין הנ"ל מ"מ תיקשי לשיטת התוס' מנ"ל למעט קטן משליחות אך אפשר דס"ל להתוס' כמ"ש המשנה למלך פ"י מהל' גירושין הל' ג' בשם הר"י ברזולי דקטן שקידש לו אביו אשה דיש בהם חשש קידושי תורה כו' יע"ש. אך נראה דז"א דזה ע"כ למ"ד זכיה לאו מטעם שליחות וקטן אף דלית לי' שליחות א"ל זכיה א"כ תיקשי עכ"פ לפמ"ש התוס' בכתובות דף י"א מתחלה דזכיה מטעם שליחות וכל דלית לי' שליחות נ"ל זכיה א"כ א"א כלל קדושין בקטן א"כ תיקשי מנ"ל למיעטא מזכיה ושליחות דא"ל מאיש דכתיב גבי גירושין דקשה האיך מצינו אשה לקטן וגם דיש להקשות בין לפמ"ש לדעת רש"י קדושין דף י"ט דיש אשה לקטן כגון ביבם בר ט' כו' ובין לשיטות התוס' דכתבנו דס"ל כר"י ברזולי מ"מ תיקשי קו' המ"ל פ"ק מהל' גירושין הל' ג' הנ"ל דתיפוק לי' דאף בלא שליחות אין קטן יכול לגרש

אפי' בעצמו כמו שאין יכול לקדש דאפשר לומר כמ"ש המ"ל במקדש שיחולו הקידושין כשיגדיל וכך מגרש באופן זה. ובאמת לפי הנראה דכל הפלפול שמפלפל המ"ל פ"י מהל' גירושין הנ"ל על הטור שם הי' לו לפלפל על דברי רש"י כאן ותמה אני שלא הביא דברי רש"י כלל. ואפשר דיש לפרש דברי רש"י דר"ל דאיש דגבי גירושין לא קאי רק אושלחה דכתיב בגירושין דעושה שליח וקמ"ל דדוקא איש אבל אין לעשות לקטן שליח א"כ דהוא לדידן לא נעשה שליח ממילא אנן לדידי' ג"כ לא נעשה שלוחו וכדאמרינן בב"מ דף ע"א יוע"ש או אפשר דכוונת רש"י דאיש דכתיב גבי גירושין רק למילף מיני' בעלמא דאין קטן עושה שליח וכדסיים רש"י וילפינן מני' בעלמא ובזה יש ליישב דלמה כ' רש"י מגירושין ולא מקדושין כיון דכי יקח כתיב בקדושין נימא דממעט דאין יכול לשלוח שליח לקדש לו אשה ולפי הנ"ל שפיר דבאמת בקידושין וגירושין עצמם לא שייך זה דבלא"ה אין הקטן בעצמו ג"כ יוכל לקדש או לגרש רק דאיש בא להורות כדי דנילף מיני' בעלמא א"כ זה שייך דוקא בגירושין דכתיב בהדיא ושלחה לרבות שליח אבל לא גבי קידושין דלא כתיב בהדיא שליחות רק ילפינן בהקישא דויצאה והיתה כו'. קצת יש להקשות דהא מוכח שליחות מהא דקאמרינן בכתובות דף מ"ח ע"ב לזנות פרט לשמסר האב לשלוחי הבעל וזינתה הרי היא בחנק וע"כ היינו דוקא לשלוחי הבעל דאי להבעל בעצמו ונתייחדה עמו היינו נכנסה לחופה ולא נבעלה למאן דס"ל דעיקר חופה היינו יחוד א"כ מוכח שליחות דאל"כ מה מהני מסירה ליד שלוחי הבעל כיון דאין שלוחו ש"א כמותו ובשלמא לפמ"ש התוס' שם בדף מ"ט ד"ה ואימא ה"מ דפירכת הגמ' ואימא ה"מ קאי ע"ז דמנ"ל דלזנות קאי אמסר האב כו'. אפשר ליישב קצת דאפשר דאין ראי' מכאן וכמו שהקשו בעצמם על תירץ הגמ' כבר פסקה תנא דבי ר"י דלא מצינן למילף מנדרים משא"כ לפי' רש"י שם יעו"ש וצ"ע:

דף מ"ב ע"ב תוס' ד"ה הא דטעו כו' ה"ה דמצי למימר הא דטעו בשתות כו'. הנה לכאורה לפמ"ש המגיד משנה בדעת הרמב"ם פרק כ"ב מהל' מלוה הל' ט"ו דלכך כ' הרמב"ם דב"ד ששמו לטורף בנכסי לוקח דאף שטעו בכ"ש דחוזר משום דאין מוטל על הלוקח לפרוע חובות המוכר הוי הב"ד לדידי' כשלוחים בעלמא א"כ לפ"ז לכאורה תיקשי מה פריך בגמ' דר"נ אר"נ דאמר הלכה כחכמים נימא דהא דאמר ר"נ הלכה כחכמים איירי בשום הדיינים ששמו לטורף בנכסי לוקח ולכך מכרן בטל כיון דאין על הלוקח לפרוע חובות המוכר כמ"ש המ"מ הנ"ל דא"ל דא"כ מאי טעמא דרשב"ג דאמר מה כח ב"ד יפה כיון דאין להם רק כדין שלוחי' דודאי י"ל דרשב"ג פליג על סברא זו וס"ל דמ"מ דין ב"ד יש להם וא"ל א"כ אמאי נקיט שפיחתו או הותירו שתות והלא בשום הדייני' ששמו

לטורף בנכסי הלוקח אמרינן דאפי' בכ"ש מכרן בטל דודאי זה אינו קושי' דא"כ תיקשי לפמ"ש המהרש"א דס"ל לשמואל אליבא דחכמי' דה"ה בכ"ש מכרן בטל אמאי נקיט פחתן או הותירו שתות אלא ע"כ צ"ל דנקיט שתות לרבותא דרשב"ג אך לפמ"ש לקמן במהרש"א על תוס' ד"ה ה"ג בקונטרס הא דאמרן יותר משתות כו' דרשב"ג איירי אף ביותר משתות א"כ ליכא לומר דנקיט לרבותא דרשב"ג דא"כ לינקט אף ביותר משתות וצ"ע) א"כ ה"נ איכא למימר דנקיט שתות לרבותא דרשב"ג אבל לחכמים אף בכ"ש מכרן בטל. אך צ"ל דאין זה קושיא כיון דנקיט שום הדיינין סתמא משמע אף בכל ענין אף ששמו לטורף מנכסי' הלוה שלא בפניו או מהיתומים (ובאמת יש לראות עמ"ש רש"י דווקא על שום הדיינין ששמו נכסי לוה למלוה שלא בפני לוה או שלא מדעת ולא נקיט אף מהיתומים) א"כ שפיר פריך הגמ' דר"נ אדר"נ אך לפ"ז לק"מ קושי' התוס' דעכ"פ כיון דשום הדיינים איירי בכל ענין א"כ איירי עכ"פ אף כששמו לטורף בנכסי הלוקח ואף בכה"ג פסק ר"נ הלכה כחכמים ובכה"ג אפי' בכל שהוא כמ"ש הרמב"ם והמ"מ הנ"ל כתב לדעתו מלתא בטעמא. אך אפשר דקושי' התוס' אזלא כך דאף אם נימא אפי' דחכמי' פליגי בכל ענין אפי' בפחות משתות מ"מ י"ל דר"נ לא פסק כחכמים רק בשתות דוקא וטעם לזה י"ל כך דהנה לכאורה מה שייך כח ב"ד יפה היכא דטעו למה יהי' כח ב"ד יפה בזה אף לטעות ומה חילוק יש בין דטעו באיזה דין היכא דטעו בדבר משנה או דטעו בשומא. אך על פחות משתות כיון דלכך הוי במקח וממכר שא"צ אפי' להחזיר אונאה דפרש"י בד"ה כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי' פחות משתות חוזר שאין זה כשאר אונאות דקיי"ל בהזהב כו' דהתם א"א לצמצם הדמים כו' א"כ בפחות משתות דא"א לצמצם והוי טעות בדבר שהדעת טועה שייך שפיר לומר בזה מה כח ב"ד יפה כיון דדרך לטעות בכך משא"כ בשתות דאין הדעת טועה בכך ולפ"ז אפשר ליישב קצת קו' המהרש"א דמקשה על התוס' דאם נימא דחכמים מודים בפחות משתות א"כ תיקשי אדשמואל יוע"ש ולפי הנ"ל י"ל דאף דחכמי' לא מודו כלל בפחות משתות מ"מ י"ל דר"נ לא פסק כחכמים רק דוקא בשתות דאין הדעת טועה בכך ולא שייך מה כח ב"ד יפה משא"כ בפחות משתות דהוא בכדי שהדעת טועה דשייך מה כח ב"ד יפה וצ"ע בכל הנ"ל. והנה יש ליתן טעם על סברת הרמב"ם דב"ד ששמו בנכסי הלוקח חוץ טעמו של המ"מ ולומר כך דהיכי שייך לומר דכל פחות משתות הוי מחילה היינו דוקא מלוקח למוכר או ממוכר ללוקח או מנכסי הלוה או מנכסי היתומים דאין להם על מי לחזור משא"כ מהלוקח דהלוקח חוזר אח"כ על נכסי הלוה או על נכסי היתומים או משועבדים לפי מה דקיי"ל אחריות ט"ס א"כ לא שייך גבי לוקח כלל ויתר בפחות משתות ואפי'

בכ"ש כיון דהלוקח אינו מותר כלל רק דחוזר וגובה מנכסי המוכר כשימצא ועכשיו דהב"ד טעו בכ"ש יש ללוקח היזק עפ"י מ"ש הש"ך בסי' קט"ז ס"ק ג' כשיטת הרב המגיד דאם הוזלה אינו גובה כפי דמים שנתן רק כפי ששוה עתה א"כ יש ללוקח היזק מה ששמו את הקרקע בפחות מדמי שווי'. ובזה לא שייך דמחיל הלוקח דדוקא ביתומים שאין להם על מי לחזור או הלוה שגובי' ממנו או במקח וממכר מהלוקח למוכר או ממוכר ללוקח שייך דאין אדם יכול לצמצם ומחיל פחות משתות משא"כ בלוקח דאינו מוחל כלל וכלל רק דחוזר על נכסי המוכר שלו. (אך אפשר דהא דאמרינן דאין אדם יכול לדקדק כו' ומחיל פחות משתות היינו משום כיון דאין אדם יכול לצמצם כו' א"כ יש לפעמים אונאה מצד המוכר ולפעמים מצד הלוקח א"כ י"ל כעין הא דאמרינן אגב דבעי למיקני' כו' דלכך כל אחד מוחל דהוא ספק שמא לא נתאנה כלל ואז אם יש איזה אונאה שמא נתאנה חבירו ולא הוא א"כ לפי סברא זאת אף כששמו לטורף בנכסי לוקח ג"כ שייך סברא זו דהא אם יטעו ביוקר דהיינו ששמו אותו יותר מכדי שווי' ירויח הלוקח לפי המבואר בסי' קט"ז הנ"ל דהיוקר הוא ודאי של לוקח א"כ אגב דבעי למיקני' אי יהי' לטובתו כו' כיון דא"א לצמצם שיוו המקח כו'. אך אפשר דגם זה לא שייך בלוקח כיון דאם נתאנה הלוקח יש ללוקח הפסד גמור כאשר כתבנו לדעת המ"מ הנ"ל שהסכי' עמו הש"ך בסי' קט"ז הנ"ל. ואם נתאנה הב"ח דהיינו ששמו את השדה ביותר מכדי שווי' אף דהלוקח מייתר מ"מ אינו מייתר כל כך כיון דהיוקר אינו יכול לגבות ממשועבדים וכדכתיב הש"ך להדיא בסי' קט"ז הנ"ל ס"ק ב' יעו"ש. אך לשיטות הטור והמחבר בסי' קט"ז דלא ס"ל כהמ"מ בהוזלה שאכתוב לקמן לא שייך סתירה זו. אך מ"מ גוף הסברא לומר הטעם דלכך מחיל משום דרוצה בתקנתי שלפעמים יתאנה חבירו הוא דבר בדוי מהלב דהפשוטו הוא רק משום דאין דרך לצמצם מחיל כו' משא"כ בלקוחות דלא מחיל כלל רק יחזור אחר נכסי הלוה המוכר שלו) וגם לשיטות הטור והמחבר שבסי' קט"ז הנ"ל דלא ס"ל כהמ"מ בהוזלה רק דאף בהוזלה כותבין לו טרפא כפי שנתן עבורה א"כ אין ללוקח שום היזק כיון דלוקח בחזרה כל המעות שנתן עבורה י"ל דיש למצוא איזה מציאות אחרת דיש ללוקח היזק כגון דנתן עבורה ת"ק זהו' ועמדה באלף ואם לא היו טועין הב"ד בשומא רק היו שמין אותה כמו ששוה באמת שהיא אלף זהו' היו כותבין ללוקח טירפא באלף דהא בהוקרה גובה הלוקח כמו ששוה עכשיו ועכשיו ששמו הב"ד בפחות מאלף זהו' יטעו בכ"ש א"כ הרי יש ללוקח היזק וכבר כתבנו דבלוקח לא שייך דמחיל על פחות משתות דבלוקח לא שייך זה כיון דהא חוזר וגובה מנכסי הלוה כמ"ש לעיל ואף דלא כתבנו טעם רק דנתאנה לוקח ולא בנתאנה הטורף כבר כ' המ"מ בזה

דכל היכי דבאיזה צד הדין שבטל מקח מחמת איזה טעם כן הדין בצד השני אף דלא שייך גבי' שום טעם דאין סברא דרק בצד אחד ליבטל מקח ובצד השני לא יוע"ש רק זאת' יש להשיב על דברי הנ"ל דא"כ לפי דברי לא שייך דינו דהרמב"ם הנ"ל רק בב"ד ששמו לטורף בנכסי לוקח הא בנכסי מקבל מתנה דאין לו על מי לחזור הי' בפחות משתות אינו בטל מקח ומסתימות לשון הרמב"ם לא משמע כך אך מ"מ צ"ע. עוד י"ל קצת בטעמי' דהרמב"ם הנ"ל דב"ד ששמו לטורף בנכסי לוקח דאף בטעות כל שהוא בטל דהנה הא דשתות מחזיר אונאה ופחות משתות לא אינו תלוי רק לפי המקח למשל אם יש כמה שותפי' שקנו מקח אחד ונתאנו שתות או יותר משתות והשותפים ההם עומדי' תיכף לחלק ביניהם למה לא נימא דכל אחד על חלקו מגיע רק פחות משתות לא אמרינן כך רק אמרינן כיון דזה המקח נתאנה בשתות או ביותר ועיין בסי' רכ"ז סעיף ג' דפעמים אזלינן בתר שתות המקח ולפעמים בתר שתות הדמים ועיין במ"ש הסמ"ע שם אבל בתר הלוקחי' אם הם רבים ודאי לא אזלינן א"כ עכ"פ אם יש על מקח זה אונאות שתות אף דרבים הם מתחלקי' בשתות זה ומגיע לכל א' פחות משתות מ"מ כיון דמקח זה יש בו אונאות שתות מחזיר אונאה או ביתר לבטל מקח א"כ לפי זה י"ל בנידן דידן דאף בפחות משתות שטעו ב"ד לגבות מנכסי לוקח לנכסי טורף הוי כיתר משתות עד"מ בעל חוב שהי' חובו תת"ק זהו' ונתנו לו הב"ד קרקע השוה אלף זהו' בעד תת"ק תו' לפי שהם שמו את הקרקע רק בתת"ק זהו' ונתאנה לוקח מ"מ לדעת הטור והמחבר בסי' קט"ז דלוקח שנתן אלף זה' והוזלה מ"מ כותבין לו טירפא באלף א"כ הרי נתאנה לוקח שהוציאו מתחת ידו קרקע השוה אלף בתת"ק וג"כ הרי נתאנה הלוה דהא הלוקח נתן באמת עבורה אלף א"כ כשיכתבו לו הב"ד טירפא באלף ויגבה הלוקח מנכסי הלוה בסך אלף זה' ואילו לא היו טועי' הב"ד והיו שמים כפי השומא האמיתות לא הי' הקרקע של לוקח יוצא כולה מתחת ידו רק על סך תת"ק כיון דהבע"ח אין חובו אלא בתת"ק והי' נשאר ללוקח קרקע בסך מאה זה' ולא הי' גובה מנכסי הלוה רק תת"ק זה' א"כ הרי נתאנה הלוקח וגם נתאנה הלוה א"כ המאה זה' הוו כמאתים זה' והוי שתות ועוד יותר וא"ל א"כ למה אף בנתאנה הבע"ח בטל מקח י"ל דכבר כתבנו בשם המ"מ דכל שנתאנה לוקח חוזר ממילא אף דנתאנה בע"ח ג"כ חוזר ובנתאנה לוקח יש שפיר טעם שיחזור כיון דהפחות משתות עולה לשתות ויותר (וגם י"ל דהלוקח שיחזור ויגבה מנכסי הלוה קרקעות ואין באפשר לצמצם בשיווי המקח א"כ ג"כ יהי' אפשר טעות על פחות מהשתות א"כ עולה הפחות משתות לשתות וגם יש לומר אף זולת זה דהפחות משתות עולה לשתות מ"מ י"ל דלא שייך דמחיל אונאתי' רק במי שהקרקע יוצא מתחת ידו אבל

גבי הלוה דיחזיר יותר מכפי מה שמגיע אף אם ישלם מעות ג"כ לא שייך דמחיל כו') ואף לדעת הה"מ והש"ך בסי' קט"ז ס"ק ג' דחולקי' על הטור והמחבר מ"מ י"ל בכגון זה להיפך באם נתאנה הבע"ח ושמו לו הב"ד קרקע השוה תת"ק באלף וחובו באלף והלוקח אף שלא נתן רק תת"ק מ"מ כותבין לו טירפא באלף א"כ הרי נתאנה הבע"ח וגם נתאנה הלוה א"כ גם הפחות משתות עולה לשתות ויותר כן י"ל קצת בדעת הרמב"ם הנ"ל אך דמ"מ אינו מספיק כיון דהרמב"ם כתב אף בכל שהוא חוזר ולפי דברינו הנ"ל עכ"פ בטעו כל שהוא או בטעו בפחות מחלק י"ב עכ"פ דאף בין שניהם לא יעלו לשתות אזי מהראוי עכ"פ שלא לבטל מקח וצ"ע בכל הנ"ל. אך לפי הנ"ל יש ליישב קצת קו' התוס' לקמן ד"ה הנ"ל בקונטרס הא דאמרן יותר משתות כו' דהקשו שם על פירש"י וע"ק דלפי' הקונטרס גרס מעיקרא יתר משתות במלת' ומייתי ראי' ממשנה דשום הדיינין כו' ואמאי מייתי ראי' מינה הא משנה זו לא איירי כלל ביותר משתות כו' וא"כ לא יהי' דומה בדומה כו' וכפי הנראה מדקדוק לשון התוס' דעיקר קושייתם כמ"ש מהרש"א שם דנהי די"ל דרשב"ג דפליג אף ביתר משתות אבל מ"מ לא הוי דומה בדומה כו' כיון דהמשנה לא איירי בהדיא ביותר משתות א"כ לפי דברינו הנ"ל יש ליישב קצת קושי' זו ולומר כיון דהמשנה דשום הדיינים איירי בסתמא בכל ענין וכמ"ש לעיל ואף בב"ד ששמו לטורף בנכסי לוקח א"כ הוי השתות יותר משתות ושפיר הוי דומה בדומה דהמשנה איירי אף ביתר משתות כנ"ל:

על קידושין דף מב:

ודף מ"ג בסוגיא דאין שלד"ע הנה הקשה הש"ך בסי' ל"ב ס"ק ג' עמ"ש התוס' בב"ק דף נ"ו ע"א דדוקא שוכר אבל אחר פטור אף בדיני שמים מגמ' דקדושין דף מ"ג דפריך בפשטו בדיני שמים מ"ט דת"ק משמע דבדיני שמים ליכא למ"ד למיפטר והגאון הח"ץ בתשובותיו סי' קל"ה כתב לחלק בין דיני שמים היכי דחייב לשלם מדיני שמים וע"ז כתבו התוס' דדוקא שוכר יש לו חיוב בדיני שמים לשלם אבל לא אומר דפטור מדיני שמים לשלם ממון אבל מ"מ יש לו עבירה ועונש בידי שמים על שהחזיק וסייע ידי עוברי עבירה (הן אמת דיש לראות קצת דבגמרא משמע שלח ביד פקח כו' משמע אף דלא אמר לו לך והדליק את הגדיש אלא מסר הבערה ביד פקח ג"כ משמע בגמ' דהי' חייב המשלח אי יש שליח לד"ע דהא הוי דומיא דרישא במסר ביד חש"ו דחייב בדיני שמים דמשמע דלא אמר לו לך והדליק כו' דהא פליגי בב"ק דף נ"ט ע"ב אי מסר לו שלהבת או גווזא סילתא שרגא דחייב א"כ כיון דלא אמר לו בפירוש לך והדליק גדישו של חבירו אין

לחייבו מטעם דהחזיק ידי עוברי, עבירה. אך דא"כ לפ"ז קשה מה פריך בגמ' והא דתנן השולח את הבערה ביד חש"ו כו' נימא שלוחו ש"א כמותו והוצרך לתרץ אין שלד"ע תיפוק לי' דהאיך שייך בזה כלל שלוחו של אדם כמותו כיון דלא אמר לו לך ותדליק גדישו של חבירו רק מסר לו הבערה כו' וצ"ע) וזה דקאמרו בקידושין דבדיני שמים ודאי חייב ר"ל דיש לו עונש בידי שמים על שהחזיק ידי עוברי עבירה אך לפי"ז נתחזק ביותר הקו' שהקשה הש"ך מסנהדרין דף כ"ט דהרבה טענות הי' לו לנחש לטעון דבלא דבריו הנ"ל הוי מצינן לומר כתירוץ של האו"ת בסי' ל"ב דדוקא היכי דמשלח בר חיובא בדבר שייך שלוחו של אדם כמותו לענין דיני שמים וכאלו עבר המשלח העבירה אבל לענין אכילת עץ הדעת דלא היתה הנחש כלל בר חיובא בזה שלא לאכול מעץ הדעת אבל לפי דברי הח"ץ הנ"ל נשאר הקו' הנ"ל דהא אמרינן דהא דמחייבין בדיני שמים הוא רק מטעם דמ"מ החזיק ידי עוברי עבירה וגם דוחק לתרץ הקו' מהנחש דהנחש נענש בדינא רבה גם מה שתירץ הח"ץ דהנחש לא נצטווה שלא להסית כו' אין לדבריו הבנה והנה מה שהביא כן מדברי הרא"ש חפשתי ולא מצאתי בהרא"ש מזה אך בדברי התוס' בסנהדרין דף כ"ט מבואר כן דתירצו דא"כ כל מסית יפטור אף בדיני אדם אם טען כך דברי הרב כו' ע"ז תירצו שפיר כיון דכבר נצטווה שלא להסית א"כ הרי על המסית עבירה בפני עצמו שעבר על ציווי השם שציוה שלא להסית כו' א"כ אדרבא מוכח מדברי התוס' הנ"ל ההיפך ממ"ש הח"ץ כיון דתירצו דלכך מסית חייב אף בדיני אדם לפי שנצטווה שלא להסית א"כ מוכח מזה הא דקיי"ל בכל התורה כולה דהמשלח פטור מדיני אדם ע"כ דהתורה לא ציוותה בביאור גמור שלא להסית רק גבי ע"א. אבל בכל התורה כולה לענין שאר עבירות לא ציותה התורה שלא להסית לעבור עבירה אחרת ולכך פטור המשלח בדיני אדם מחמת דברי הרב כו', א"כ אף בזה דאמרינן דבכל התורה כולה דלא ניצטוה המסית בביאור גמור שלא להסית לעבור על אחת מכל מצות ד' אשר לא תעשינה ולכך פטור מדיני אדם אמרינן דמ"מ עונש בידי שמים יש א"כ הרי דיש עונש בידי שמים אף למי שלא נצטוה שלא להסית א"כ אדרבא הביא הח"ץ ראי' לסתור דאדרבא מדברי התוס' הללו נתחזק הקו' ביותר על הא דקאמר דהו"ל להנחש לטעון דברי הרב כו' וא"כ הח"ץ אנחית לון בחדא במה שהאיר עינינו בחילוק מושכל לסלק קושי' הש"ך מדברי התוס' דבב"ק מקידושין דף מ"ג ואתקיף לן בחדא דעפ"ז נתחזק הקושי' ביותר מהנחש ודוחק להעמיס בדברי הח"ץ חילוק שכ' האו"ת שהובא כאן דהנחש לא הי' בר חיובא דאין לשון הח"ץ סובל כלל כך וגם לפי דכתבנו ע"פ דברי הח"ץ דהעונש בידי שמים משום שהחזיק ידי עוברי עבירה נסתר ג"כ חילוקו של האו"ת הנ"ל גם מה שתירץ המ"ל

בפ"ב מהל' רוצח דזה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן אף בידי שמים ג"כ נסתר לפי דברינו הנ"ל כיון דמ"מ החזיק ידי עוברי עבירה (וגם א"ל ע"פ דברי המדרש דהנחש הקדמוני הי' יצה"ר א"כ אדרבא מצווה הוא להסית ולא שייך גבי החזיק ידי עוברי עבירה דודאי א"ל כן בלשון הגמרא דדייק מיני' דאין טוענין למסית מנחש הקדמוני כו') אך אפשר ליישב הקושי' מהנחש בדרך אחר עפ"י מ"ש המהרש"א באגדה בסוטה דף ט' ע"ב בעין יעקב פרק ראשון ת"ר סוטה נתנה עיניי' במה שאין שלה כו'. וכן מצינו בנחש הקדמוני כו' הוא אומר אהרוג אדם ואשא חוה וכ' המהרש"א דהא חוה אכלה מקודם ותמות תיכף ומיד קודם לאדם וכ' דהנחש סברה כדעת הגוי' שהי' מתלוה עם ר' אבא המובא במדרש ילמדנו דחוה לא ניצטווה כלל ולכך לא תמות חוה רק דסבר הנחש דבזה יטעה האדם דלדעתו אף חוה נצטוית ויראה שלא מתה ויאכל אף הוא וימות וישא את חוה וא"כ בזה י"ל דאין עונש על הנחש אף בדיני שמים דהוי רק גורם דגורם ולא החזיק כלל ידי עוברי עבירה כיון דסבר שחוה לא נצטוית כלל רק דעי"ז יבוא אדם לעבור על דברי השם ובזה וודאי הי' לו לטעון דדברי הרב כו' ולא הי' לאדה"ר לשמוע לדברי חוה ובזה מיושב הלשון דאמר הרבה טענות כו' ואינו מפרש רק טענה אחת בדברי הרב כו' וכן הקשה המהרש"א בסנהדרין ומה שתירץ דהא דכל המוסיף גורע כו' הי' טענה אחרת זה אינו מבואר כלל בדברי הגמרא. אבל לפי הנ"ל שפיר טענה זו דדברי הרב כו' כולל שני טענות האחד דאף אם הסית לאדה"ר בעצמו מ"מ הרי דברי הרב כו' א"כ אף חוה לא היתה לשמוע אלי (רק דזה הטענה לא שייך בדיני שמים אך דמ"מ יש לכללה בלשון דהרבה טענות כו') ועוד דהא באמת הוא סבר דחוה לא נצטוויה רק דיבוא מזה דחוה יסיתה אף לאדה"ר יש לו עוד טענה זו דדברי הרב כו' דלא הי' לו לאדה"ר לשמוע לחוה א"כ שפיר הטענה זו דדברי הרב נכללו שני טענות א' מצדו לחוה (וגם דלא נצטרך לדחוק כמ"ש כאן בהג"ה הראשונה רק דאף ע"ז דהי' גורם דע"י דהסית לחוה ומכח זה נעשית תקלה לאדם ג"כ יש לו שני טענות א' דהא חוה סברה ג"כ שנצטוית על אכילת עץ הדעת א"כ לא היתה חוה ראוי' לשמוע אליו א"כ יש טענה אחת מצידו לחוה) וטענה ב' ג"כ מצד חוה לאדה"ר דלא הי' לאדה"ר לשמוט לחוה ג"כ מחמת דברי הרב כו' א"כ שפיר לפי סברת הנחש דדימתה בדעתו דבאמת טעה אדה"ר במה שציוה לחוה דחוה אינה כלל בכלל הציווי הי' להנחש שני טענות. ומוכח מזה דאין טוענין למסית ולכך לא טען לו הקב"ה לפי שלא טען הוא אך האמנם שדברי הח"ץ על קושי' הש"ך על התוס' בב"ק הם קלורין לעין עכ"ז יש עדיין איזה מקום לסתור ולתרץ קו' הש"ך זולת דבריו הנ"ל דהנה הסמ"ע סי' קפ"ב וסי' שמ"ח כתב בטעמו דדברי הרב ודברי התלמוד כו' דהיינו

דסבר שלא ישמע לו והפ"י הקשה על זה דא"כ היכי דהמשלח הי' שוגג או אם השליח הי' שוגג להך דיעה דס"ל דאף בשוגג השליח שייך אין שלד"ע לחייב את השליח לא שייך כלל דסבר שלא ישמע לו כו' אך מ"מ י"ל דאין קו'. מזה על הסמ"ע די"ל דתרתי טעמי איתניהו הן הך טעם דדברי הרב כו' דסבור שלא ישמע לו והן הך טעמא דאין הב"ד אומרי' להשליח דלא הי' לך לשמוע ובשוגג המשלח דלא שייך דסובר שלא ישמע לו שייך הך טעמא דאנן ב"ד אומרי' להשליח למה לא רי' לך לדברי הרב ואף בשוגג השליח להך דיעה דג"כ אין שליח לד"ע וחייב השליח דע"כ הטעם דעכ"פ הי' לך לדקדק כו' כפי מה דבעינן למימר לקמן אי"ה וכפי מה דמרומז בש"ך סי' שמ"ח ס"ק ו' יעו"ש א"כ שייך להב"ד לומר להשליח דלכך אתה חייב דהי' לך לדקדק בזה דדברי הרב כו' אך לפ"ז י"ל כך דבשוגג השליח דעכ"פ לא שייך הך טעמא דסבר שלא ישמע לו י"ל אף דאין ב"ד מחייבי' את המשלח בדיני אדם משום דאומרי' הב"ד להשליח לא הי' לך לשמוע לדברי התלמיד כו' והי' לך לדקדק ולחוש אם אין איזה דבר עבירה בזה אבל מ"מ בדיני שמים חייב המשלח עכ"פ דשלח את השליח זה שהי' שוגג בדבר דידע שודאי ישמע לו ויעבור עבירה זו או בעשה מעשה ששכר לעידי שקר דודאי ידע משום חימוד ממון יעברו על דברי הרב אך במזיד השליח ולא שכרו המשלח להשליח רק אמר לו לעבור עבירה בזה י"ל דאין המשלח כלל חייב אפי' בדיני שמים די"ל דסבור הי' שלא ישמע לו א"כ למה לנו לחייבו בדיני שמים דהסית לחבירו לעבור עבירה כיון דסבור דלא יהני מעשיו דודאי חבירו לא ישמע לו לעבור עבירה א"כ כיון דלא יהני מעשיו מה חטא באמירה זו ואף דחבירו עבר לאח"כ העבירה אבל מ"מ אין ע"ז עונש אפי' בידי שמים משא"כ היכי דהשליח שוגג דידע המשלח דישמע לו השליח ולא שייך דסבור שלא ישמע לו רק דאנן ב"ד מחייבים מ"מ רק להשליח מטעם דלא הי' לך לעבור ע"ד הרב אבל בזה עכ"פ המשלח חייב בדיני שמים א"כ שפיר פריך הגמ' בקידושין בדיני שמים מאי טעמא דת"ק כיון דאיירי בגוונא דיואב דיואב הי' שוגג דלא דריש אכין ורקין כמ"ש מהרש"ל הביאו הש"ך בסי' שמ"ח דיואב הי' שוגג א"כ שפיר כיון דיואב הי' שוגג לא שייך טעם דסביר שלא ישמע לו רק אידך טעם דהי' לו ליואב לשמוע לדברי הרב כו' בזה שפיר חייב עכ"פ בדיני שמים (ועוד י"ל קצת דהתם ביואב אף יואב לא הרגו בידים רק נתנוהו לחוזק המלחמה לצד החומה כמבואר בפסוק וכן ציוהו דוד המלך ע"ה בעצמו א"כ יואב לא הרגו בידים והגרם לזה הי' רק דוד שציוהו להעמידו לצד החומה כו' וניכה ומת כו' כמבואר בפסוק א"כ אפשר בגוונא דיואב פריך שפיר מ"ט דת"ק למפטר המשלח בדיני שמים כיון דעיקר החיוב רק מצד גרמא והגורם הי' דוד המלך ע"ה) א"כ

לפ"ז מתורץ על דברי התוס' וקידושין וגם קו' הש"ך מהנחש לק"מ דהא הנחש הי' יכול לטעון דסבור' שלא ישמע לו ובכזה פטורין אף מדיני שמים כיון דיכול המסית לומר סבור הייתי שלא יהי' נעשית העבירה כלל ועפ"י דברינו הנ"ל נ"ל ליישב קו' מהרש"א על מהרש"ל לקמן בתוס' ד"ה שלא מצינו בכל התורה כולה כו' ובאמת קושי' מהרש"א הוא על מהרש"ל דגריס בדברי התוס' דלא ידע השליח א"כ כיון דקיימינן עתה אליבא דשמאי הזקן ושמאי הזקן ע"כ איירי בידע דאי בלא ידע אף ב"ה מודו וכדברי תוס' הנ"ל א"כ ע"כ חידוש דנקיט רבא דלא אמרינן זה נהנה וזה מתחייב היינו בידע השליח א"כ מה מקשו התוס' ממעילה דהתם לא ידע השליח ואימא דרבא קאמר זה דלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב היכי דשייך דברי הרב כו' זה נראה כוונת מהרש"א ודלא כהפ"י דכ' דדברי מהרש"א נפלאו ממנו דרבא קאמר כן מסברא פשוטה אליבא דכ"ע אמת דזה סברא פשוטה אליבא דכ"ע מ"מ הלא רבא קאמר כן אליבא דב"ש וב"ש איירי היכי דידע דשייך דברי הרב כו' מ"מ לא סבירא לי' סברא זו דדברי הרב א"כ ע"ז קאמר שפיר רבא דמודה ב"ש באומר לשלוחו כו' דזה נהנה כו' לא אמרינן היכי דשייך דברי הרב כו' משא"כ היכי דלא שייך דברי הרב כגון בלא ידע א"כ קושי' מהרש"א נכונה ועוד דע"כ צ"ל כן דרבא מיירי בידע דאי מיירי בלא ידע תיקשו למה אמר את"ל ס"ל לב"ש שני כתובי' כו' תיפוק לי' דאף לב"ה שייך דין זה היכי דלא ידע השליח אלא ע"כ דרבא מיירי היכי דידע השליח משא"כ בלא ידע השליח דלא שייך כלל דברי הרב כו' שפיר י"ל אף דזה נהנה דאל"כ רק אף דלא ידע ג"כ לא אמרינן זה נהנה כו' הדרה קושייתינו הנ"ל לדוכתי' למה לא קאמר רבא אליבא דב"ה ובלא ידע אלא ע"כ דרבא לא מיירי רק היכי דשייך דברי הרב כו' משא"כ בלא ידע א"כ מה מקשו התוס' ממעילה א"כ שפיר נתחזקה קו' מהרש"א הנ"ל אך מה שמקשה עוד המהרש"א דל"ל לתוס' למינקט כלל לא ידע השליח תיפוק לי' דאפי' ידע השליח ע"כ מתחייב המשלח על מעשה השליח א"כ הוי זה נהנה כו' שפיר כ' הפ"י דלק"מ וכן אמרתי מדעתי' דנפשי רק קצת בדרך אחר ממ"ש הפ"י די"ל דרבא קאמר זה נהנה כו' דוקא היכי דהי' להשליח להתחייב ולהמשלח דאינו חייב המשלח רק השליח כיון דנהנה משא"כ במעילה היכי דידע השליח דאין השליח חייב כיון דהי' מזיד א"כ אין מקום להשליח להתחייב ע"ז שפיר י"ל דהמשלח חייב דלמה יגרע חיוב המשלח בשביל שנהנה השליח דהא בזה נהנה כו' שייך דאף דבמקום אחר פטור השליח והמשלח חייב מ"מ כשנהנה השליח י"ל מסברא דהשליח חייב על הנאתו משא"כ היכי דהשליח בלא"ה לא מתחייב והמשלח חייב על מעשה השליח למה יפטור המשלח כשנהנה השליח (ואפשר קצת דקו' הפ"י על קו' המהרש"א דכתב

עליו דבריו נפלאים ממני כו' כמו"ש הוא מכח זה דאם נימא כמו"ש דרבא איירי דוקא היכי דשייך דברי הרב כו' אז לא אמרינן זה נהנה כו' א"כ תיקשי על קו' המהרש"א הלז דהקשה למה כתבו התוס' דלא ידע השליח תיפוק לי' אף בידע השליח מ"מ עכ"פ המשלח חייב על הנאות השליח וזה נהנה כו' דהא על חיוב ופטור של המשלח היכי דהשליח בין כך ובין כך פטור לא שייך טעמא דדברי הרב כו' אלא ע"כ דס"ל לירא דלא אמרינן זה נהנה כו' אף היכי דלא שייך דברי הרב כו' כגון לענין חיוב המשלח היכי דהשליח פטור א"כ קשה אדברי מהרש"א מדידי' אדידי' דממ"נ קושיא אחת אין לה מקום אך אפשר דס"ל להמרש"א דאף לענין חיוב המשלח ג"כ שייך דברי הרב כו' כיון דידע השליח לא הי' לו לשמוע לו וכן מוכרח לפי מה שתירצו התוס' דמעילה איירי דנזכר השליח א"כ הא דקאמר במעילה דברי הרב כו' אינו רק לענין דהמשלח יפטור אבל השליח בלא"ה פטור כיון דנזכר) אך לפי הנ"ל יש ליישב קו' מהרש"א על מהרש"ל דגריס ולא ידע השליח א"כ קשה הא ב"ש פליגי אדב"ה רק בידע כו' כנ"ל די"ל כך דבאמת מודו התוס' דבמסקנא שייך אף בדלא ידע השליח ג"כ דברי הרב כו' וס"ל לב"ה דאף בלא ידע השליח ג"כ אין שליח לד"ע דהנה לכאורה ק"ל על התוס' דהוכיחו דבלא ידע לא שייך דברי הרב כו' מהא דנתנו לבכורות בנו כו' דמה ראי' הוא זה בשלמא גבי הא דנתנו לבכורות בנו שייך שפיר דלא שייך שם דברי הרב כו' כיון דהכהן סבור שהוא שלו ומה דקדוק שייך בזה דהא המשלח חייב על הגניבה שלו דגנב במזיד א"כ מה מקום לחייב הכהן כיון דסבור ששלו משא"כ גבי חיוב דבר עבירה דע"כ הא דמחייבינן שוגג אף דאונס באמת פטור משום דשוגג קרוב למזיד כו' וע"כ היינו דהי' לו לדקדק שלא יבוא לידי שוגג א"כ שייך שפיר דברי הרב ודברי התלמוד כו' דהי' לו להשליח לדקדק שלא יבוא לדבר עבירה ואף דציוהו המשלח הי' לו לחוש ולדקדק שלא לעבור על דברי הרב והנה סברא זו רמוזה בש"ך סי' שמ"ח ס"ק ו' אך אינו מבואר בדבריו חילוק זה בין דבר עבירה להא דנתנו לבכורות בנו ומטעם זה כ' לפרש הא דנתנו לבכורות בנו באופנים שונים ותמי' לי עליו דלפענ"ד נראה דבנתנו לבכורות בנו ודאי לא שייך כלל דהי' להשליח לדקדק כיון דסבור דהוא נותן לו משלו והמשלח הי' מזיד משא"כ בדבר עבירה דודאי שייך דלמה נחייב להמשלח אף דהי' שוגג מטעם דהי' לי לדקדק לכך הוי קרוב למזיד ולמה לא נחייב את השליח דהי' לו לדקדק לכן נ"ל לומר כך דהנה כ' עוד הש"ך בסי' שמ"ח הנ"ל דאחר דיליף מב' כתובים הבאי' כא' ואין מלמדין שוב לא אמרינן טעמי' דדברי הרב כו' רק דנימא דגזירות הכתוב היא כיון דמוכח משני כתובי' כי' אך באמת היא דוחק לומר דגזירות הכתוב לכן י"ל לכלול שני הטעמים כאחד ולומר כך

דהנה כבר כתבנו דיש שני סברות בטעמי' דדברי הרב כו' הא' דסבר המשלח שלא ישמע לו שנית דאנן ב"ד אמרינן להשליח דלא הי' לו לשמוע אליו א"כ לפי"ז י"ל אחר דמוכח משני כתובי' הבאי' כא' כו' מוכח כטעם שני בדברי הרב דאנן אמרינן לי' להשליח שלא הי' לו לשמוע אליו כיון דמוכח כן ויב' כתובי' א"כ מוכח דאף בשוגג אין שלד"ע ובשוגג דלא ידע השליח לא שייך טעמא דסבור שלא ישמע אליו כנ"ל אלא ע"כ מוכח כטעם זה דבדבר עבירה אמרינן אנן ב"ד להשליח דלא הי' לך לשמוע א"כ זה שייך אף בשוגג השליח ולא ידע והנה כ"ז אחר דיש לנו ב"כ דמוכח דאין שלד"ע וגזירות הכתוב כמו"ש הש"ך לא מסתבר אבל קודם דידענו מב"כ והוי אמרינן רק מסברא דדברי הרב כו' י"ל דהסברא אינה נותנת רק במקום דשייך לומר דסבור שלא ישמע אליו דהיא סברא נכונה ודכתבנו לעיל דמטעם זה פטור אפילו בדיני שמים א"כ לפ"ז י"ל דהתוס' דהקשו על פירכת הגמ' ממעילה דקאי קידם דידע הגמ' דאיכא ב' כתובי' הבאים כאחד ולא הוי אמרינן סברת דדברי הרב כו' רק מסברא בעלמא וכבר כתבנו דהסברא אינה נותנת רק במקום דשייך לומר דסבור הי' שלא שמע אליו כו' לכך שפיר כתבו התוס' דהיכי דלא ידע השליח לא שייך סברא זו וכמו דנתנו לבכורות בנו דסבור שהוא שלו לא שייך סברא דדברי הרב כו' כן לפי סברא דהשתא דטעמא דדברי הרב כו' היינו דסבור שלא ישמע לו א"כ היכי דלא ידע לא שייך זה וע"ז תירצו שפיר דאיירי היכי דידע השליח שנזכר כו' א"כ בזה הסברא מבחוץ ג"כ נותנת אף דלא שייך דסבור שלא ישמע לו כיון דהמשלח הי' שוגג מ"מ כיון דהשליח הי' יודע שפיר הסברא מבחוץ דלא הי' לו להשליח לשמוע ולא הי' ראוי המשלח להתחייב כיון דהשליח הי' מזיד ועשה הדבר במזיד והנה כל זה למאי דאזלו התוס' לסברא דהשתא דלא אסיק אדעתי' מב' כתובים כו' משא"כ לפי מה דמסיק מב' כתובים א"כ מוכח דאף בשוגג אין שלד"ע ומוכח הסברא הנ"ל דאף בשוגג שייך הסברא דאנן ב"ד אומרי' להשליח דברי הרב כו' והי' לו להשליח לדקדק בכך ממילא נשאר במסקנא דאף דהיכי דהשליח שוגג מ"מ אשלד"ע ואינו דומה לבכורות בנו דהתם אין על השליח לדקדק כלל כיון דהי' סבור שהוא שלו א"כ במסקנא שפיר כתבו התוס' גבי מעילה לא ידע דבמסקנא קיימינן דאף בלא ידע שייך אין שלד"ע דס"ל לב"ה דהשליח חייב וב"ש מחייב המשלח ואמר ע"ז רבא דמודה ב"ש לזה נהנה כו' א"כ שפיר הקשו התוס' ממעילה אף דלא ידע השליח ומתורץ קו' מהרש"א על מהרש"ל: . על הסמ"ע סי' רצ"ב ס"ק ו' שתפס הב"ח והתוי"ט והש"ך ראיתי שכ' בס' קצות החשן ליישב דברי הסמ"ע עפ"י דברי המהרי"ט בקדושין דכ' על הרמב"ם דכ' בפ"ז מהל' מעילה הל' ב' דבכל התורה כולה אין שלד"ע אלא במעילה לבדה כו' דהוא משום דבשליחות יד

מצינין לומר ג"כ דאין שלד"ע רק דהטעם דחייב משום דעכ"פ פשע במה שאמר לשליח לשלוח בו יד וכדדייק קרא דעל כל דבר פשע כו' יעו"ש. א"כ בזה מיושב דברי הסמ"ע דאמא פטור השליח כיון דלאו מטעם אין שלד"ע אתינן עלה רק מטעם פשיעה א"כ הי' לחייב השליח זה תורף דבריו ולפענ"ד נראה דאינו עולה כהוגן כלל ליישב דברי הסמ"ע דהנה אם נניח דלא כתירוץ הש"ך בשם הגאון אמ"ו דאף דגילתה התורה דהמשלח ג"כ חייב מ"מ י"ל דהשליח נ"כ חייב דאל"כ בלא"ה מיושבי' דברי הסמ"ע כדבר הגאון אמ"ו אלא ע"כ דנחזיק עתה דאין זה סברא כלל רק כיון דגילתה התורה דהמשלח חייב ממילא השליח פטור דלא מצינו דעל מעילה אחד יתחייבו שניהם (ומ"ש הש"ך הגע עצמך אם לא יהי' להמשלח לשלם ויהי' לשליח יגרע כח המפקיד כו' אינו מובן דודאי אם אינו יכול להשתלם מהמשלח חייב השליח כמו במעילה דיש שלד"ע וחייב המשלח ואפ"ה אם ניזכר המשלח דפטור ולא נזכר השליח אז השליח חייב וכמו"ש התוס' ד"ה אמאי מעל נימא אין שלד"ע כו') א"כ לפי הנחה זאת לא מתורץ דברי הסמ"ע בדברי מהרי"ט הנ"ל דהנה ע"כ צריך מהרי"ט הנ"ל להודות דלאו מטעם פשיעה לבד מחויב דא"כ תיקשי הא בנאנס אח"כ קיי"ל תחילתו בפשיעה וסופו באונס אם אין האונס בא מכח הפשיעה פטור וכאן חייב ומה גם דהרי בשליחות יד אף שהגבי' חביות ע"מ ליטול ממנה רביעית יין הוי שליחות יד וזה לא שייך מטעם פשיעה כיון דלא. פשע על כל החביות רק על רביעית יין שציוה לשלוחו ליטלו א"כ לא שייך זה מחמת פשיעה ומה גם דהלא מטעם פשיעה חייב לשלם כשעת הפשיעה כמו"ש הש"ך לקמן סי' רצ"ה ס"ק ו' ומטעם שליחות יד חייב לשלם כשעת הגזילה (ודוחק לומר דהכא באמת כך הוא דדוקא משלם כשעת הפשיעה דמטעם פשיעה מחייבינן לי' דהוא דוחק ועוד דא"כ לפ"ז הדרה קו' המהרי"ט לדוכתי' דא"כ מאי קאמר הו"ל שני כתובים ומה שתירץ דהכי קא קשיא להו דל"ל לחייב מטעם פשיעה תיפוק לי' דמחויב מטעם שליחות יד כיון דבכל התורה ילפינן דיש שלד"ע י"ל דאי מטעם פשיעה מחויב לשלם כשעת הפשיעה ואי מטעם שליחות יד יתחייב לשלם כשעת הגזילה) אלא ע"כ דכוונת מהרי"ט אינו דכאן אינו גזירת הכתוב כלל דיש שלד"ע רק דכאן חייב מטעם פשיעה דז"א מכל הלין טעמא דבררנו אלא דכוונת מהרי"ט דודאי צריכין לומר דגזירת הכתוב הוא דלתחייב כאן על מעשה השליח רק די"ל דגזירת הכתוב לא הי' דכאן יש שליח לד"ע רק דגזירות הכתוב הי' כאן דיתחייב ע"ז המשלח מטעם פשיעה א"כ עכ"פ כוין דסוף כל סוף הוא הגזירות הכתוב שיתחייב כאן מטעם פשיעה א"כ נהי דניחא ליישב בזה דברי הרמב"ם דכ' דבכל התורה כולה אין שליח לד"ע דרצונו לומר דאף דמצינו בשליחות יד אינו מטעם יש

שלד"ע רק מטעם פשיעות המשלח אבל ליישב דברי הסמ"ע אין מקום כלל כיון דסוף סוף גזרה התורה בכאן דהמשלח יתחייב על מעשה השליח מכח גזירת הכתוב' א"כ הרי אמרינן דכיון שגזרה התורה שיתחייב המשלח ממילא השליח פטור דאף דאין שליח לד"ע היינו היכי דהמשלח פטור לא כן כשהמשלח מתחייב ואם לומר דהגזירות הכתוב לא הי' רק על שהמשלח יתחייב ולא שהשליח יפטור א"כ לא צריכין להקדמת המרי"ט רק מיושב ממילא כמו"ש הגאון אדמ"ו די"ל דגזרה"כ הוא רק על חיוב המשלח ולא על פטור השליח ואם נימא דאין זה סברא רק כיון דגה"כ על חיוב המשלח ממילא פטיר השליח א"כ גם אם נימא מטעם פשיעה ג"כ י"ל כיון דגזה"כ על חיוב המשלח ממילא פטור השליח כיון דאף לטעמא דפשיעה ע"כ אינו מצד הסברא לומר דהסברא נותנת שהמשלח ג"כ יתחייב אבל לא לפטור השליח דכבר כתבנו דע"כ אף אי מטעם פשיעה ע"כ ג"כ הוא גזה"כ כמו"ש לעיל א"כ כיון דגזה"כ דהמשלח יתחייב ממילא השליח פטור סוף דבר שדברי מהרי"ט הנ"ל אינם מעלים ארוכה כלל לדברי הסמ"ע זולת דברי הגאון אביו של הש"ך אך אפשר חילוק מה יש מ"מ לפתוח פתח כמחט סדקית דעל דברי מהרי"ט יתיישב יותר דברי אביו של הש"ך ז"ל דעל דברי אבי הש"ך בעצמו יש לפקפק ולומר כיון דבהא דבכל התורה כולה אין שליח לד"ע נכלל פטור המשלח וחיובו של השליח א"כ נימא כיון דכאן גילתה התורה גבי שליחות יד דיש שלד"ע ממילא דחייב המשלח ופטור השליח כיון דיש שלד"ע א"כ איזה הו"א דנימא שלד"ע דחייב המשלח וחייב אף השליח וכיון דגילתה תורה דיש שלד"ע דהמשלח חייב על מעשה השליח כאילו עשאו בעצמו א"כ למה נימא דהשליח ג"כ מתחייב וצ"ל לדעת אבי הש"ך דמ"מ כיון דהוא גזה"כ י"ל דלא חידשה התורה רק לחייב המשלח ג"כ ולא ליפטור את השליח אך דמ"מ הוא דוחק דמסברא י"ל כיון דגילתה התורה דבנידון זה יש שלד"ע ממילא חייב המשלח ופטור השליח משא"כ לפי דברי מהרי"ט הנ"ל שפיר אינו צריך לדחוק כ"כ דנימא דלא גילתה התורה כאן כלל דיש שלד"ע רק דהמשלח חייב מצד פשיעות ונהי דג"כ עכצ"ל דהוא גזה"כ דמצד פשיעה לבד א"א לחייב כמו שכתבנו דאין האונס מחמת הפשיעה כו' ועוד טעמי' אבל עכ"פ ניחא יותר על הסברא דהשליח ג"כ יתחייב ולא חייבתה התורה למשלח דחייב ג"כ לשלם מצד פשיעה רק היכא דשליח לאו בר חיובא או שאין לו לשלם או שלא ידע אך הנה י"ל קצת דאפי' לדעת מהרי"ט הנ"ל צ"ל או דלא כדעת הסמ"ע הנ"ל דהשליח ג"כ חייב רק כיון דהמשלח חייב ממילא דהשליח פטור או דס"ל כסברת אביו של הש"ך וכמו שאבאר דהנה במעילה ע"כ המשלח חייב והשליח פטור דהא אין מועל אחר מועל אף דבנזכר המשלח השליח חייב היינו משים

דהמשלח פטור א"כ חזינן הא בלא נזכרו שניהם המשלח חייב והשליח פטור והנה לפי דברי מהרי"ט הנ"ל אינו כן בשליחות יד רק דשניהם חייבים מדכתיב על דבר פשע גילתה רק התורה דיהי' חיוב ג"כ אצל המשלח ולא לפטור השליח א"כ לפ"ז קשה קו' מהרי"ט א"כ מאי קאמר הו"ל מעילה ושליחות יד שני כתובי' הבאי' כאחד תיפוק לי' דאיצטרך שליחות יד מטעם פשיעה וא"ל כדברי מהר"ט הנ"ל דאי ילפינן כל התורה כולה ממעילה א"כ קשה ל"ל גבי שליחות יד תיפוק לי' דנילמד במכ"ש ואמת דכן מבואר בגמ' קדושין דף ל"ד ע"ב דאף אי רק אחד מהשני כתובי' מיותר ג"כ הו"ל דין שני כתובי' הבאי' כאחד אך מ"מ י"ל דז"א דאי הוי ילפינן ממעילה כמו דילפינן כל התורה הוי פטרינן להשליח וכאן רצתה התירה לחייב שניהם ולכך כתבה התורה על כל דבר פשע כדי לחייב שניהם את המשלח ואת השליח אלא ע"כ מוכח דלדעת מהרי"ט צ"ל או דלא כדברי הסמ"ע הנ"ל רק דאפי' או מטעם פשיעה מחייבינן להמשלח מ"מ פטור השליח כיון דהמשלח חייב ממילא שפטור השליח א"כ שפיר קשה דל"ל על כל דבר פשע או ניליף כל התורה ממעילה דיש שליח לד"ע א"כ ממילא נלמד שליחות יד במכ"ש או דס"ל למהרי"ט הנ"ל כדעת אביו של הש"ך הנ"ל דאף אי הוי ילפינן כל התורה ממעילה הוי ג"כ אמרינן רק לחייב המשלח ולא לפטור את השליח ואף דבמעילה פטור השליח היינו מטעם דאין מיעל אחר מועל כו' אך זה דוחק דבאמת אף אביו של הש"ך לא קאמר דשניהם חייבים היינו דוקא אי בכל התורה כולה אין שלד"ע וכאן גזירת הכתוב דיש שליח דאז אמרינן למה נאמר דחידשה התורה כל כך לחייב המשלח ולפטור השליח ולמה לא נימא דהתורה לא חידשה רק לחייב גם המשלח הא חיוב השליח במקומו עומד אבל אם נימא דילפינן כל התורה כולה ממעילה דיש שלד"ע בודאי הוי אמרינן לחייב המשלח ולפטור להשליח אלא ע"כ צ"ל דלדעת מהרי"ט ע"כ צ"ל דלא כדברי הסמ"ע רק דבשליחות יד ג"כ השליח פטור כיון דחייבה התורה את המשלא אף אי חיוב המשלח מטעם פשיעה מ"מ כיון דהמשלח חייב יהי' מאיזה טעם שיהי' ממילא פטור השליח א"כ עכ"פ אין דברי מהרי"ט מעלים ארוכה כלל ליישב דברי הסמ"ע:

והנה לפי דברי הגאון אדמ"ו של הש"ך שהמציא דבשליחות יד אף דגילתה תורה דיש שלד"ע אינו רק לחיוב המשלח ולא לפטור השליח ולפ"ז צ"ל דבטביחה ג"כ הי' ראוי להיות כיוצא בו לחייב המשלח ולא לפטור השליח ודוקא לענין טביחה ומכירה הא לענין מעילה א"א למצוא כלל בכה"ג דהא קיי"ל אין מועל אחר מועל וכ"כ בס' המקנה עפ"ז יצא לנו לתרץ עפ"י פשיטו דברי הרמב"ם פ"ז מהל' מעילה הל' ב' דכ' דלא מצינו בכל התורה כולה יש שלד"ע רק גבי מעילה די"ל דהיינו לפטור את השליח דגבי שליחות

יד עכ"פ גם השליח חייב ובטביחה נהי דאין השליח חייב משום דאין הגונב אחר הגנב כו' מ"מ נהי דאינו מחויב ד' וה' אבל עכ"פ מחויב לשלם גוף הבהמה משא"כ במעילה אף גוף הקרן אינו חייב השליח רק המשלח א"כ שפיר כ' הרמב"ם דלא מצינו שליח לד"ע רק גבי מעילה והיינו לפטור את השליח דלא נמצא זולת מעילה. אך אמנם הנה יש לפקפק בגוף דברי הש"ך בשם אמ"ו ז"ל דכיון דהמשלח חייב א"כ אם יהי' השליח ג"כ חייב ע"כ דיהי' המשלח חייב לשלם לבעה"ב והשליח להשומר דהוא המשלח א"כ מן הראוי דהשליח יפטור כיון דעשה בציווי המשלח א"כ הוה כאומר לו קרע כסותי כו' ואף דבקרע כסותי צ"ל ע"מ להפטר מ"מ כיון דיש בשליחות יד ג"כ הגבהה ע"מ לחסר אעפ"י שלא חיסר קמה לי' ברשותי' לענין חיוב אונסין א"כ לא שייך כלל להפטר כיו דלע"ע אינו ענין חיוב כלל רק כשנאנס קמה לי' ברשותי' משא"כ כשצוה לו לשלוח יד א"ש אינו כלל כשולח יד רק כעושה מדעת ואינו בכלל שואל שלא מדעת א"כ כיון דהמשלח דהוא השומר חייב לשלם לבעה"ב א"כ שוב הוי מעשה השליח מדעת השומר אך צ"ל דז"א כיון דאף אם שלח השומר בעצמו בו יד קמה לי' ברשותי' לענין חיוב אונסין א"כ נהי דמעלה השליח נחשב להמשלח כאלו עשהו בעצמו מ"מ לא מהני בזה לפטור השליח מה שציוהו המשלח דהוא השומר כיון דפקדון ברשותי' דמרא איתניהו א"כ הוי כאומר לו קרע כסותו של חבירו מ"מ לפטור דקיי"ל בב"ק דף צ"ב ע"ב במשנה מפורשת דחייב יעו"ש א"כ ה"ה נ"ב ובפרט דהכא הרי אמר לי לך ושלח יד בפקדון של חבירו ומ"מ צ"ע עדיין קצת בזה עור יש לפקפק על דברי הש"ך הנ"ל בשם אמ"ו ז"ל דנהי דאם אמר לשלוחו לשלוח בו יד היינו לגוזלה כילה הי' שפיר מקום לחייב השליח או באומר להשליח לך וקח לך רביעית יין ג"כ נעשה השליח גזלן על הרביעית יין ושואל שלא מדעת על כל החביות כמו השומר בעצמו שנעשה שואל שלא מדעת על כל החביות בהגבהתו ליטול רביעית כמבואר בש"ע סי' רצ"ב ונימא דלא מהני חזרת שליח לבית השומר וכמו"ש הש"ך שם ס"ק א' דלא מהני חזרת השומר בהגביה ע"מ לחסרה ולא חסרה דנעשה על כל החביות רק שואל שלא מדעת א"כ ה"ה אף בנעשה השליח שואל שלא מדעת ג"כ לא מהני חזרתו כו' משא"כ באומר לשליח לך קח רביעית יין לצרכי א"כ נהי דעל רביעית יין חייב השליח כיון דאין שלד"ע הוי השליח הגזלן מ"מ על הא דקמה לי' כל החביות ברשותי' מטעם דניחא לי' דתיהוי כולה בסיס להאי רביעית לא שייך כלל כשלא שלח בו יד לצורך עצמו רק לצורך השומר א"כ לא נעשה השליח כלל שואל שלא מדעת על כל החביות רק השומר נעשה שואל שלא מדעת על כל החביות כיון דיש שליח לד"ע בשליחות יד לענין חיוב המשלח א"כ ניהו דעל חיוב השליח נימא

דאין שלד"ע מ"מ האיך שייך לחייב השליח מטעם זה אי נאנס כל החביות כיון דלא לקח לצורך עצמו רק לצורך המשלח א"כ לא שייך גבי' דנעשה שואל שלח מדעת על כל החביות אך אפשר דכוונת הסמ"ע עכ"פ בשלח שליח לשלוח יד לצורך השליח דאז שפיר תיקשו דחייב השליח וצ"ע: והנה קצת יש ליישב דברי הסמ"ע הנ"ל בדרך אחר עפ"י מ"ש בס' נ"ב שאלה לפרש דברי הרמב"ם הנ"ל פ"י מהל' מעילה הל' ב' הנ"ל דבכל התורה כולה אין שליח לד"ע חוץ ממעילה דהיינו דבכלל אין שלד"ע נכלל אף ביטול המעשה כמו שהאריך שם וזה שייך רק לגבי מעילה דקיי"ל אין מועיל אחר מועיל א"כ אם הי' נתבטל המעשה לא הי' המשלח המועל רק השליח משא"כ בטביחה דהרי השור שחוט לפניך וא"א למיהדר לא שייך כלל ביטול המעשה וגם בשליחות יד כיון ששלח בו יד ג"כ לא שייך ביטול המעשה ולכך כ' הרמב"ם דדוקא גבי מעילה מצינו יש שלד"ע היינו לקיים אף המעשה אף דהי' מקום לבטלה ע"י שאין שלד"ע גילתה התורה דיש שלד"ע ע"כ תורף דבריו אך הנה מה שהניח דבשליחות יד לא שייך ביטול המעשה לא מסתבר כלל דלמה לא שייך ביטול המעשה כמו גבי מעילה דאם בטל המעשה לא יצא לחולין ולא מעל המשלח כן גבי שליחות יד אם בטל המעשה הגבהה שהגביה השליח ע"מ לחסר ולא חיסרה הרי לא נפסק כלל מרשות הבעלים וקמו ברשות הבעלים לאונסים ואם קיים המעשה הרי הוא ברשות המשלח לענין אונסין ונהי דבזה שהניח בטביחה דהרי השור שחוט לפניך נימא דלא שייך כלל שם ביטול המעשה משא"כ בשליחות יד דשייך ממש ביטול המעשה כמו. במעילה אך יש להעמוד דבריו בשלח שליח ע"מ לגזול כולה והוציאה מן העולם דבזה וודאי לא שייך ביטול המעשה רק משמע דעיקר שליחות יד היא רק במגביה ע"מ לחסרה או בנטל רביעית יין דאי לגזול כולה הא קיי"ל בגניבה באמת אין שלד"ע אך י"ל דמ"מ שליחות יד הנאמר בשומר הוי בכל ענין הן בשולח יד בכולה הן במקצתה ואינו דומה לגניבה שגונב מבית בעלים דבזה אשלד"ע משא"כ בשומר הוי בכל ענין אף ששולח יד בכולה גילתה התורה דבזה יש שלד"ע ולפ"ז היוצא מכל הנ"ל דיש שני ענינים בשליחות יד דבשליחות במקצתה שייך ביטול המעשה ואז לא יתחייבו שניהם באונסין לא המשלח ולא השליח ולא נפיק כלל מרשות הבעלים לרשות השומר או לרשות השליח כגון המעשה השליח או דהגבי' כולה ע"מ לחסרה ולא חיסרה או בהגבי' מקצתה בטל א"כ לא יצא כלל מרשות הבעלים ובשליחות יד בכולה ע"מ לגזול כולה בזה לא שייך כלל ביטול המעשה כיון דאי אפשר למיהדר א"כ שפיר י"ל דכוונת הסמ"ע להקשות דמנ"ל בכל עניני שליחות יד אימא רק כששלח יד לגזול כולה דוקא דאז לא שייך ביטול המעשה בזה חייב המשלח וממילא פטור השליח ודלא כדעת

הגאון אמ"ו של הש"ך רק דעכ"פ קשה בשליחות יד במקצתה מנ"ל אימא דנתבטלה המעשת וממילא שניהם פטורים וע"ז תירץ דבשליחות יד במקצתה איירי בלא ידע כו' ובזה נתחזק גם דברי הנ"ב הנ"ל דבשליחות יד בכל ענין אינו בטל המעשה דבשליחות יד בכולה לה שייך כלל ביטול המעשה ובשליחות יד. במקצתה אמרינן דבאמת בטל המעשה רק דאייר דהשליח לא ידע דבאמת לא בטל המעשה כשהי' השליח שוגג או דאינו בר חיובא או באין לו לשלם דהוי סברות הסמ"ע דהוי כאינו בר חיובא ועכשיו נבוא לעיין במ"ש הנ"ב דבטביחה וודאי לא שייך ביטול המעשה:

והנה לכאורה הי' מקום לומר דזה אינו דאף דהרי שור שחיט לפניך מ"מ בטל מעשה השליחות וכמו דאמרינן במעילה דבטל מעשה השליחות ולא נפיק כלל לחולין כן י"ל כאן בטביחה אף דא"א למיהדר המעשה והרי השור שחוט לפניך מ"מ י"ל דבטל מעשה השליחות אך באמת י"ל דהדין עמו דלא שייך כן בטביחה כלל דהנה באמת הא דמחלקינן לשני ענינים הא דאין שלד"ע לומר דניכלל בזה תרתי חדא דאין חיוב על המשלח שנית דהמעשה בטל הנה ע"כ ענין ביטול המעשה הוא לומר דלא יתחייבו שניהם רק דהמעשה בטל כל עיקר כגון כהן שאמר לך וקדש לי אשה גרושה דאמרינן דבטל המעשה של השליחות וכאילו לא נתחדשה וממילא אין כאן דבר עבירה לא אצל המשלח ולא אצל השליח משא"כ בא"א למיהדר המעשה ואז אמרינן בטל המעשה של השליחות יתגולל מזה חיוב על השליח כיון דא"א למיהדר המעשה א"כ יוצמח מביטול מעשה זאת חיוב אצל השליח מן הצד הגם דלא יתחייב השליח בד' וה' כיון דקיי"ל אין הגונב אחר הגנב כו' מ"מ יתחייב עכ"פ בגוף השור שטבח אכל א"כ אם נימא דיתבטל המעשה יתחייב השליח ואי אינו בטל המעשה חייב המשלח א"כ אין כאן רק ענין חיוב מי יתחייב אם המשלח או השליח ואין כאן כלל ענין נוסף בענין ביטול המעשה רק דבזה ענין החיוב שמי יתחייב או המשלח או השליח וענין ביטול המעשה דא ודא אחת הוא ולא שייך ענין ביטול המעשה נוסף על ענין החיוב רק היכא דאי יתבטל המעשה לא יתחייב שום אדם לא השליח ולא המשלח כמו לענין קדושין הנ"ל דאי בטל המעשה ולא נתקדשה כלל ממילא אין כאן דבר עבירה לא אצל השליח ולא אצל המשלח ואף דהתוס' בב"מ כתבו כן למ"ד קידש אינו לוקה מ"מ ע"כ צ"ל דיש דבר עבירה אף בקידש לבד דאי אין כאן דבר עבירה כלל בקדושין תיקשי למה לא יחולו הקידושין כיון דאין דבר עבירה בקידושין לבד אך לפי"ז תיקשו אמה שהניח הנ"ב הנ"ל דגבי מעילה שייך ביטול המעשה דלדברינו גם במעילה לא שייך לומר כן כיון דאם יתבטל המעשה ולא יצא לחולין ממילא דיתחייב השליח ואי לא יתבטל יתחייב המשלח א"כ הרי דענין

החיוב וענין ביטול המעשה הוי דא ודא אחת לענין מי יתחייב ודוחק לומר דמ"מ כיון דלא יצא לחולין אי נתבטל המעשה אף דממילא דעי"ז יתחייב השליח מ"מ שייך לומר דענין ביטול המעשה הוא ענין בפני עצמו בלא ענין החיוב שמי יתחייב דא"כ מה חילוק בין זה לטביחה דגם בטביחה נימא הכי דענין ביטול המעשה הוא ביטול השליחות אף דממילא נמשך עי"ז כיון דבטל מעשה השליחות ממילא יתחייב השליח לשלם גוף השור שטבח או מכר א"כ ע"כ צ"ל דלא שייך לומר כן כיון דסוף כל סוף נמשך מענין ביטול השליחות הלז מי יתחייב א"כ הוי עיקר רק לענין החיוב שמי יתחייב א"כ ה"ה במעילה כו' ואדרבא בטביחה שייך יותר לומר דענין ביטול וענין החיוב לא שייכי' זה לזה כיון דענין ביטול המעשה יגרום דלא זה וזה יתחייב בד' וה' דהא המשלח לא יתחייב בד' וה' כיון דבטל המעשה והשליח ג"כ לא יתחייב כדקיי"ל אין הגונב אחר הגנב משלם ד' וה' עכ"ז אמרינן כיון דנמשך מביטול המעשה ענין החיוב על גוף השור שטבח או מכר א"כ הוי ענין ביטול אחד עם ענין החיוב כנ"ל א"כ כ"ש במעילה דלא שייך ענין ביטול המעשה בפני עצמו וענין החיוב בפני עצמו. והנה הגם שכ' בס' נ"ב שאלה ע"ה הנ"ל דכיון דאף דחייב המשלח מ"מ אי נימא דיתבטל המעילה א"כ לא יהי' נפיק לחולין ויתחייב אף השליח הנה אינו מובן כל עיקר דודאי כשיתבטל המעשה א"כ לא יתחייב המשלח על הגבהות השליח כמו"ש התוס' דאף על ההגבהה חייב כיון דכבר נתבטל המעשה א"כ לא נפיק כלל לחולין ע"י הגבהות השליח א"כ מה ענין למעילה דהא מעילה אינו רק במה שיוצא מרשות גבוה לרשות הדיוט וכיון דיתבטל המעשה א"כ לא נפיק כלל מרשות גבוה ברשות הדיוט כיון דאמרינן דאף השני מעל א"כ למה יתחייב המשלח (וא"ל דמ"מ מתחייב המשלח ג"כ על הנאות השליח א"א דהא כתבו התוס' דזה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן ואינו חויב דק על הגבהות השליח אך אפשר לפי מה שאכתוב לקמן אי"ה דזה נהנה וזה מתחייב אינו רק באם כל העונש אינו רק על הנאת מעיו הא באם העונש אף באופן דליכא הנאת מעיו אף דהוא נתחייב ע"י הנאת מעיו מ"מ לא שייך בזה זה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן וכתבתי דהיא סברת התוס' לקמן במה שמסופק ר"י יוע"ש) ואף אם נניח כמו"ש לעיל דבביטול המעשה אינו חייב על הגבהת השליח ג"כ יש לעורר בסברת הנב"י הנ"ל דגבי מעילה שייך שפיר ביטל המעשה עפמ"ש משום דאף אם יתחייב המשלח קרבן מעילה מ"מ כיון דבטל המעשה לא נפיק לחולין וחייב אף השליח דזה אינו דהא בהא תלי' באם יתחייב המשלח קרבן מעילה ממילא נפיק לחולין ואם אין המשלח חייב קרבן מעילה צא נפיק לחולין וכמ"ש הרמב"ם פ"ה מהל' מעילה דאם מעל במזיד כיון דאינו חייב קרבן מעילה לא נפיק לחולין א"כ חזינן דנתחלל

ההקדש תלוי בחיוב קרבן מעילה ויעוין מזה במשנה למלך פ"ו מהל' מעילה הל' ד' מה שמפלפל שם על דברי התוס' בקורדם ובמה שמחלקין בין סבור שהוא של חבירו ובין סבור שהוא שלו וצ"ע גם יש לעיין מל דברי הנוב"י הנ"ל כיון דע"י ביטול המעשה יוצמח חיוב להשליח א"כ הוא רק בכלל דיש במעילה שלד"ע לענין חיוב א"כ אף ממילא פטור השליח אם לא דנימא כסברת אמ"ו של הש"ך וצ"ע אך דמ"מ יש להחזיר כסברת הנ"ב לומר במעילה דבטל המעשה לענין זה שכ' המשנה למלך פ"ז מהל' מעילה הל' ב' דאם נתחייב המשלח אז נתחייב תיכף משעת הגבהות השליח כיון דיצא מרשות הקדש לרשות השליח משא"כ אם לא יתחייב המשלח רק השליח אז לא יתחייב רק על הנאה ולא על הגבהה כיון דבהגבהה זו יצא מרשות לרשות א"כ שפיר י"ל ביטול המעשה במעילה שלא יתחייבו שניהם כגון במשלח שמתחייב על הגבהת השליח א"כ אם בטל המעשה ולא נפיק לחולין לא יתחייב המשלח כיון דבטלה המעשה ולא נפיק לחולין וגם השליח פטור כיון דהשליח אינו חייב על הגבהה רק על ההנאה א"כ שפיר דמזה דמוכח דבמעילה חייב המשלח מוכח ג"כ דאף המעשה אינו בטל והוי כמו בשליחות יד במקצת דכתבנו לעיל דבטל מעשה הגבהה וכתבנו דבשליחות יד במקצתה באמת בטל המעשה ולכך כ' הסמ"ע דאיירי בלא ידע השליח או דאינו בר חיובא משא"כ במעילה דאמרינן דגלי רחמנא דלא אמרינן דנתבטל המעשה ג"כ דא"ל דילמא באמת במעילה נתבטל המעשה והתורה לא איירי רק במחייב המשלח על הנאת השליח לפי מה שדעת ר"י שמסופק דאם אמר צא והתחמם בגיזי צמר דאמרינן גבי מעילה זה נהנה וזה נתחייב י"ל דז"א כיון דילפינן חטא חטא מתרומה ילפינן דבכל ענין חייב המשלח על מעשה השליח אך באמת הא דהמציא המשנה למלך הנ"ל דהשליח אינו חייב על ההגבהה ממ"ש הרמב"ם לא מעל אלא האוכל כו' י"ל דאינו מוכרח רק י"ל דטעמו של הרמב"ם כשנתערב עוד איסור אחר אז לא אמרינן שלד"ע אף על המעילה ולכאורה הוא קשה הבנה דכי מפני שנתערב איסור אחר עוד לכך לא אמרינן יש שלד"ע אף לענין מעילה דכתבה התורה דבמעילה יש שלד"ע וי"ל דסברת הרמב"ם מן התוספתא היא עפ"י דברים הנ"ל דחזינן דבמעילה גילתה התורה דלא נתבטל המעשה וכמו"ש הנ"ב הנ"ל א"כ י"ל כיון דנתערב שם איסור אחר א"כ הרי נתבטל המעשה מצד דמעורב שם איסור אחר א"כ ממילא פטור המשלח כיון דנתערב שם איסור אחר לבעל המעשה מצד אחר אחר שאמרתי כן מצאתי בס' המקנה ג"כ סברא זו ולפ"ז י"ל דבאמת הא דנתערב שם איסור אחר הוא באכילה הא בהגבהה אינו מתערב שם איסור אחר דהא דוקא על אכילה יש איסור מצד דהוא בשר עולה משא"כ בהגבהה א"כ ע"כ צריך הרמב"ם למינקוט אינו

מתחייב אלא האוכל דאי על הגבהה הי' באמת מתחייב המשלח דהא בהגבהה לא נתבטל המעשה דדוקא ע"י אכילת בשר העולה בטל מעשה השליחות ולכך לא נתחייב רק האוכל וא"כ אין סברת המשנה למלך הנ"ל מוכרחת דלעולם י"ל הא בגוונא אחרינא דחייב השליח כגון בנזכר המשלח וכדומה י"ל דחייב השליח רק על הגבהה לבד. אך י"ל דאחזתי החבל בתרין ראשין כיון דסברת ביטול השליחות במעילה כתבתי דאין לה מקום רק עפ"י דברי המשנה למלך הנ"ל דעל הגבהה של שליח חייב רק המשלח אבל השליח לא חייב על הגבהתו דבלא סברא זו כתבתי דלא שייך כלל ענין ביטול השליחות במעילה דאם יתבטל השליחות ויתחייב השליח א"כ הוי כאין שלד"ע ואנן אמרינן דישלד"ע א"כ כיון דכבר גילתה התורה דיש שלד"ע במעילה לא שייך כלל ענין ביטול השליחות במעילה כאשר כתבתי לעיל בארוכה וסתרתי דברי הנ"ב דכ' דיתחייב המשלח ויתבטל המעשה דהשליח ג"כ יתחייב (וגם דלסברת נ"ב ג"כ א"א לומר בטעם הרמב"ם דע"י דנתערב איסור אחר של בשר עולה בטל המעשה דא"כ סוף כל סוף הרי לסברת הנ"ב אף בביטול המעשה מ"מ מעל גם המשלח ולמה כ' הרמב"ם דלא מעל אלא האוכל ולא המשלח כו') א"כ א"א לפרש כלל דברי ברמב"ם לומר הטעם לזה דלכך בנתערב איסור אחר לא מעל אלא האוכל כו' משום דבטל המעשה מחמת התערובות איסור אחר ולא חזקתי סברא זו לענין ביטול השליחות במעילה רק ע"י סברת משנה למלך דעל ההגבתה של השליח אינו חייב רק המשלח ולא השליח א"כ האיך אני סותר סברא זו של המשנה למלך בהגבהה עפ"י סברת ביטול המעשה דאין לה קיום רק עפ"י סברת המשנה למלך:

אך די"ל דסברות ביטול השליחות יש לה עוד מקום מצד אחר עפמ"ש לעיל דבשליחות יד במקצתה דאם נימא דנתבטל המעשה א"כ אינו חייב לא המשלח ולא השליח בזה יש מקום לומר אף דגילתה התורה דיש שלד"ע מ"מ י"ל דהיינו במקום דא"א לבטל המעשה כגון בשליחות יד בכולה דא"א למיהדר א"כ לא יבוא מזה רק מי יתחייב או המשלח או השליח משא"כ בשליחות יד במקצת נימא דלא גילתה תורה דיש שליח לקיים המעשה רק בזה נימא דבאמת בטל המעשה כל עיקר ואינו חייב לא המשלח ולא השליח א"כ לפ"ז י"ל גם סברא הפכית דהיכי דהשליח בלא"ה חייב א"כ שייך לומר לענין חיוב המשלח דבטל המעשה ולא יתחייב המשלח דהיינו כגון בקדשי מזבח דאף דנימא דמשלח חייב אז השליח ג"כ חייב כיון דבקדשי מזבח יש מעילה אחר מעילה א"כ כיון דיש מעילה אחר מעילה א"כ השליח בודאי חייב אף אי מעל שם המשלח מ"מ מעל גם השליח כיון דיש מועל אחר מועל בעולה וכלי שרת (אך דצ"ע בזה די"ל אף דיש מועל

אחר מועל היינו כשמעל אחד דהיינו שנהנה בו ואח"כ בא השני דבבדק הבית כה"ג לא מעל השני דאין מועל אחר מועל אבל בקדשי מזבח מעל אף השני כיון דיש מועל אחר מועל א"כ מעל אף השני והיינו דוקא בשני מעשים משא"כ על אותה המעשה שהמשלח חייב על מעשה השליח לא שייך דשוב השליח יתחייב עלי' אף דיש מועל אחר מועל היינו בעשה מעשה אחרת ומטעם זה ג"כ לא מסתבר לי דברי הנ"ב לומר דאי בטל המעשה במעילה באומר לשליח תן חתיכה לאורחי' ועשה כן בלא שינוי אם הי' המעשה בטל הי' ראוי להיות דגם האורחין מעלו כיון דעדיין לא נפיק לחולין אף דחייב המשלח וכבר כתבתי לעיל דאין מסתבר כלל מטעם אחר אך גם מטעם זה יש לסתור דבריו דודאי מועל אחר מועל שייך בעשו שני מעשים אבל כשהמשלח חייב על מעשה השליח היינו על אכילת האורחי' האיך יתחייבו גם האורחין אך דדבריו אפשר ליישב דהמשלח חייב על מעשה השליח שהוציא מרשות הקדש לרשות הדיוט שנתן להאורחים והאורחים חייבים על אכילתן אך לפי"ז קשה יותר דבריו כמו"ש לעיל דאם לא נפיק כלל לחולין דהמעשה בטל איך יתחייב המשלח אך עכ"פ י"ל זה לנידון דידן כיון דנימא דהמשלח חייב על הגבהה והשליח יתחיי' על אכילה דהוי שני מעשים כיון דבקדשי מזבח יש מועל אחר מועל א"כ שפיר שייך ביטול המעשה לומר דנתבטל מעשה המשלח דלא נפיק לחולין א"כ באמת שאינו מתחייב המשלח אך לפ"ז א"כ בלא"ה דכתבנו לעיל לתרץ הא דנקיט הרמב"ם אלא האוכל משום דבהגבהה דעדיין לא עשה איסור אחר לא נתבטל המעשה י"ל דמוכרח הרמב"ם למינקיט אלא האוכל דאי אף השליח יתחייב רק על ההגבהה א"כ אם המשלח יתחייב לא יתחייב השליח על ההגבהה אף דיש מועל אחר מועל מ"מ לא שייך דיתחייבו שניהם על מעשה אחד א"כ ממילא לא שייך ביטול המעילה בזה רק שמי יתחייב או המשלח או השליח וכבר כתבנו דטעמו של הרמב"ם משום דנתערב איסור אחר בטל המעשה א"כ צריך הרמב"ם למינקיט אלא האוכל דאז השליח בלא"ה יתחייב כיון דיש מועל אחר מועל א"כ בלא"ה השליח חייב כיון דנהנה באכילתו א"כ יש שפיר לומר דבטל המעשה והמשלח פטור דא"כ דאפשר אף בזה לא שייך ביטול המעשה דנהי דהשליח יש לו חיוב מצד אחר מצד האכילה מ"מ אם נימא דהשליח מתחייב ג"כ בהגבהה ודלא כמשנה למלך א"כ אם נימא דבטל מעשה המשלח ולא יתחייב המשלח א"כ יתחייב השליח גם על מעשה הגבהה א"כ סוף כל סוף אינו ענין לביטול המעשה רק שמי יתחייב דאף דהשליח בלא"ה מתחייב על האכילה מ"מ אי יפטור המשלח על הגבהו' השליח מצד דבטל המעשה יתחייב השליח גם על ההגבהה דז"א דבוודאי הוא טעות גמור דהיכן מצינו המועל בהקדש שיתחייבו שנים על הגבהתו

ועל אכילתו) א"כ כמו דכתבנו לעיל דהיכי דאי יתבטל המעשה לא יתחייבו שניהם אז שייך ענין ביטול המעשה נוסף על ענין החיוב כן י"ל להיפוך דהיכי דהשליח בלא"ה מתחייב אף אי המשלח ג"כ חייב א"כ ענין ביטול המעשה לראות אי המשלח יתחייב או דיבטל המעשה ולא יתחייב המשלח דא"ל דזה הוא רק לענין מי יתחייב או המשלח או השליח דז"א כיון דהשליח בלא"ה מתחייב א"כ שפיר י"ל טעם הרמב"ם כיון דאיירי באוכל בשר עולה דיש מועל אחר מועיל א"כ מצד התערובות איסור העולה בטל כל המעשה ואין המשלח מתחייב כלל וזה שכ' לא מעל אלא האוכל דמשמע דעל האוכל בוודאי יש איסור ברור והיינו כמו"ש כיון דיש מועל אחר מועל בקדשי מזבח ושפיר נקיט דוקא האוכל ולא הגבתה דבהגבהות השליח לא שייך ביטול המעשה כיון דלא עשה איסור בהגבהתו בשר עולה או כמו"ש בהג"ה דבהגבהה לא שייך יש מועל אחר מועל דעל מעשה אחת ודאי לא שייך זה:

והנה בסברא הנ"ל שאמרתי טעם לדברי הרמב"ם דבנתערב איסור אחר לא שייך אף על המעילה יש שלד"ע משום ביטול המעשה כנ"ל אח"כ מצאתי שכוונתי בזה לדעת ס' המקנה אמרתי ליישב דברי הטור סי' ש"ן שהקשה עליו המשנה למלך פ"ב מהל' גניבה על שכ' דאף דעשה שליח בפירוש לשחוט בשבת ג"כ חייב המשלח. וע"ז הקשה המ"ל דהא נצטרף איסור אחר דהיינו איסור שבת ובזה אין שלד"ע א"כ אף בטביחה ומכירה אין שלד"ע כמו"ש הרמב"ם לענין מעילה אם יצטרף עמו איסור אחר כו' יוע"ש, הנה מקודם כל נראה לי להביא ראי' לדברי הטור דע"כ הא בטובח ע"י אחר מיירי בעושה שליח בפירוש לשחוט בשבת דאם נימא בעושה שליח סתם על הטביחה ואזיל השליח וטבח בשבת תיקשי אמאי דפריך הגמ' בכתובות דף ל"ג ע"ב מי איכא מידי דאלו עביד הוא לא יתחייב ואילו עביד שלוחו יתחייב כו' ומשני איהו לאו משום דלא מחייב אלא משום דקלב"מ והתוס' הקשו ע"ז דהא אפי' לצאת ידי שמים אינו חייב כאן כו' עיי"ש וא"כ, ע"כ צ"ל דאיירי בעשה שליח בפירוש לשחוט בשבת דאי איירי, בעשה שליח סתם והלך השליח ושחט בשבת א"כ היכי שייך לומר מי איכא מידי דאלו עביד איהו כו' כיון דאיהו לא ציוהו כלל לשחוט בשבת וכי בשביל ששינה השליח ושחט בשבת לכך לא יהי' שליחות משום דאילו עביד איהו כו' א"כ ע"כ מוכח מזה כדעת הטור דאיירי בעשה שליח בפירוש לשחוט בשבת אך לענין קו' המ"ל הנ"ל על הטור סי' ש"ן הנ"ל מחמת דנתערב בו איסור אחר חוץ לדרכינו הנ"ל יש ליישב ולומר כך דהנה הקשיתי מכבר על הא דקאמר בריש שבת פטורי דאתי לידי חיוב חטאת קחשיב כו' והקשיתי למה לא קחשיב בבעה"ב או בהעני העביד עקירא ואמר לו לשני למיעבד הנחה דחייב כיון. דאם

הי' שלד"ע והי' אחד אומר לחבירו עשה עקירה והנחה הי' מתחייב דהא יש שלד"ע א"כ הוי שלוחו כמותו רק דבאמת קיי"ל אין שליח לד"ע אך אם נימא דשליח דלאו בר חיובא חייב המשלח א"כ הרי על ההנחה לא הוי שליח בר חיובא (אך דבאמת זה טעות כיון דהשליח הוא בר חיובא לאותו דבר הוי בר חיובא כמו כהן שאמר לכהן קדש לי אשה גרושה אף דבגרושה שמקדש לחבירו אין הוא בר חיובא מ"מ כיון דהוא בר חיובא לאותו דבר הוי כבר חיובא כמו"ש התוס' בב"מ יוע"ש) גם הקשיתי על הא דאמרינן דאמירה לנכרי שבות ואיכא דיעה אחת בסימן רע"ו דבמקום מצוה לא גזרו על שבות ותמהני אמאי דזה ניחא אם חכמים גזרו רק על האמירה שפיר שייך לומר דבמקום מצוה לא גזרו משא"כ לפי מה דקיי"ל ברבית סי' קס"ט ביו"ד דיש שליחות לעכו"ם לחומרא א"כ תיקשי דיהי' איסור אמירה בכל ענין מטעם דהשליח לאו בר חיובא דהוא גוי ואז אמרינן יש שלד"ע וחייב המשלח וכמדומה שראיתי קושי' כזאת מבואר בשו"ת פני יהושיע על הא דמבעי' לי' בגמרא דב"מ דף צ' אי חייב באומר לנכרי חסום פרה זו כו' והנ"ל עפ"י מ"ש הרא"ש בנדרים דף ע"ב ע"ב הובא דבריו בס' קצות החשן בסי' קפ"ב על הא דפריך הגמרא והא לא שמע לי' כו' אף דמשוי שליח והשליח שומע משום דמידי דממילא לא שייך מינוי השליחות יוע"ש והקצות החשן כ' עי"ז סברות שאינם נכונים לפענ"ד והעיקר דכוונת הרא"ש הוא דלא שייך מינו שליחות רק לעשות לו דבר זה אבל לשמוע דבר זה לא שייך מינו השליחות כיון דאינו עושה שליח על איזה מעשה א"כ לפי"ז י"ל דבשבת לא שייך כלל למנות שליח כיון דקיי"ל מלאכת מחשבת אסרה תורה א"כ על הכוונה בהמלאכה דהוא רק ממילא לא שייך ע"ז מינוי שליחות ועל גוף המלאכה בלא המחשבה לא מתחייב בשבת דדוקא מלאכת מחשבת בעינן כו' א"כ לפי"ז מתורצים קושי' הנ"ל ובזה מתורץ גם הטור דהנה אף לסברת המשנה למלך בטעמו של הרמב"ם דהיכא דמעורב איסור אחר לא אמרינן יש שלד"ע היינו ע"כ באם הי' שייך על אותו מעשה מינוי השליחות על האיסור א"כ שפיר כיון דעל אותו האיסור האחר מתחייב השליח אף על זה דגילתה התורה דחייב המשלח ג"כ אינו חייב רק השליח כיון דחייב על איסור אחר אמרינן אף על איסור זה דחייב השליח וכמו"ש המשנה למלך כיון דהא דיש שלד"ע חידוש הוא כו' אין לך בו אלא חידושו משא"כ בנתערב איזה איסור דלא שייך כלל מינוי השליחות א"כ אין שם מקום לחייב המשלח א"כ י"ל דעל איסור זה דראוי לחייב המשלח לא נפטר המשלח בהתערב בו איסור אחר כיון דעל איסור אחר לא שייך כלל מינוי השליחות א"כ כיון דבררנו דבשבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה לא שייך כלל מינוי השליחות כיון דהוא ממילא א"כ לא נפטור המשלח על הטביחה

מחמת התערובות איסור שבת כיון דעל שבת לא שייך מינוי השליחות אך הנה כ"ז לדעת המשנה למלך דמפרש בהרמב"ם הנ"ל מחמת דנתערב איסור אחר אמרינן אין לך בו אלא חידושו דוקא כשלא נתערב איסור אחר ולא כשנתערב איסור אחר אבל לפי דכתבנו לעיל דטעמו של הרמב"ם דבנתערב איסור אחר אינו חייב המשלח משום כיון דנתערב איסור אחר א"כ בטל המעשה מחמת איסור אחר א"כ לפ"ז בלא"ה לא קשה קו' המ"ל על הטור כיון דבררנו לעיל דבטביתה דא"א למיהדר לא שייך ביטול המעשה בשום ענין א"כ שפיר כ' הטור דחייב המשלח אף בנתערב איסור אחר ואין להקשות על מה שכתבנו לעיל לתרץ דעת הסמ"ע בסי' רצ"ב דבשליחות יד במקצת די"ל דבטל המעשה א"כ למה יתחייב המחשלח והשליח ולמה לא נימא דבטל כל המעשה וע"ז כ' הסמ"ע דאיירי באין השליח בר חיובא או שלא ידע כו' א"כ קשה מה דקאמר הגמ' דשליחות יד ומעילה הוי שני כתובי' קשה הא מעילה לא נתבטל אף המעשה ובשליחות יד במקצתה נתבטל המעשה די"ל דז"א כמו"ש מהרי"ט הנ"ל לדרכו דעכ"פ קשה ל"ל בשליחות יד אי איתא דילפינן כל התורה כולה ממעילה ואף דכתבתי לעיל להקשות לפי מ"ש בס' קצות החושן לתרץ עם דברי מהרי"ט דברי הסמ"ע וכתבתי דז"א דלפי שיטות הסמ"ע דבשליחות יד חייב גם השליח א"כ לא שייך תירץ המרי"ט דא"כ ל"ל בשליחות יד דהא צריך לשליחות יד לחייב אף השליח א"כ אי הוי ילפינן ממעילה כמו בכל התורה דילפינן ממעילה הוי ילפינן אף על פטור השליח כמו לחיוב המשלח ז"א דזה שייך דוקא שם דענין יש שליח לד"ע כולל חיוב המשלח ופטור השליח וגם דלפי דברי מהרי"ט אינו החיוב של המשלח בשליחות יד משום דיש שלד"ע רק משום פשיעות המשלח וכדכתיב על כל דבר פשע רק דמהרי"ט קאמר דאם איתא דבכל התורה כולה יש שלד"ע דילפינן ממעילה א"כ תיקשי ל"ל בשליחות יד לחייב המשלח מטעם אחר דהיינו מטעם פשיעה תיפק לי' מטעם דיש שלד"ע בכל התורה כולה ע"ז שפיר כתבתי דז"א כיון דהתורה גילתה כאן בשליחות יד על כל דבר פשע דכאן אין שלד"ע דאי יש שלד"ע הי' פטור השליח ולכך מחייב רק מטעם פשיעת המשלח כדי שיתחייבו שניהם א"כ שפיר הקשיתי ובאמת זולת דברי המהרי"ט שרוצה קצות החושן לתרץ בם דברי הסמ"ע לא הייתי מקשה כלל על גוף דברי אמ"ו של הש"ך דבשליחות יד חייב אף השליח א"כ מה קאמר דהוי שני כתובי' הבאים כא תיפוק לי' דאינם באי' כאחד דבמעילה פטור אף השליח ואימא דבכל התורה כולה לא רצתה התורה למילף רק לענין חיוב המשלח ג"כ כמו בשליחות יד או להיפוך למיליף בכל התורה כולה אף לענין פטור השליח כמו במעילה אבל לענין שיתחייבו שניהם כמו בשליחות יד לא רצתה התורה למיליף בכל התורה כולה ולכך

איצטרך למכתב גבי שליחות יד די"ל דז"א דאף דקצת משמע לשון הגמ' דשני כתובי' הבאי' כאחד דצריך שיהי' הדין שוה בשניתם ממש ע"כ צ"ל דלאו דוקא כאחד ממש ואף דיש חילוק קצת בין הנושאים ג"כ הוי שני כתובי' הבאים כאחד דאל"כ תיקשי בלא"ה לפי מה שרצו התוס' לומר לקמן דבמעילה יש מציאות להתחייב אף על זה נהנה כו' א"כ תיקשי ג"כ קו' כזו אימא דלא רצתה התורה למיליף מממילה רק בענין דמחייב המשלח על מעשה השליח כשלא נהנה גוף השליח הא כשנהנת גוף השליח זה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן כו' או הרבה קושיות כאלו כמו הא דמחייב בשליחות יד אף בידע השליח ובמעילה דהוא בשוגג הרי לא ידע השליח אלא ע"כ דזה איך סברא לומר כן כלל רק כיון דאם נחזיק בסברא למיליף מכתוב אחר תיקשי לן על כתוב השני ל"ל מוכח דע"כ לא ילפינן מכתוב אחד בכל התורה כולה ואי דכתוב השני אינו דומה בכל צד לכתוב האחד א"כ אדרבא מזה מוכח עוד יותר דלא ילפינן מכתוב האחד בכל ענינים דהא כתוב השני אינו דומה לו בכל הענינים א"כ אדרבא עוד מוכח יותר דלא ילפינן מכתוב האחד כלל דודאי אין בנין אב למחצה ואם רצתה התורה למילף מכתוב אחד הוי ילפינן כל הענינים שמבואר בכתוב אחד (הן אמת לפמ"ש התוס' בקדושין דף מ"ה ד"ה אלא למ"ד תפילין כו' דשני כתובי' הוי עוד כמו מעוטא כו' א"כ י"ל דהמיעוט לא הוי רק לענין זה לבד אבל לא לכל העניני' כו' וצ"ע) א"כ שפיר כנ"ל דאין להקשות לא לשיטות הגאון אמ"ו של הש"ך ולא לפמ"ש לעיל בדעת הסמ"ע ולא בשיטות מהרי"ט בעצמו כלל הקושי' הנ"ל דלמא משום דאיכא איזה שינוי בין שני תלמורים לכך לא הוי שני כתובי' כמו שכתבנו דלא שייך לומר כן לפי מה שרוצה קצות החושן לכלול שיטת הסמ"ע בשיטות מהרי"ט ולומר דאם הוי אמרינן דשליחות יד ע"י השליח חייב המשלח משום דיש שלד"ע בזה הוי שפיר פטור השליח רק כיון דאין הטעם משום שלד"ע רק משום פשיעות המשלח בזה י"ל שפיר דמ"מ חייב השליח ג"כ א"כ לפ"ז מוכח מהא דכתבה התורה בשליחות יד על כל דבר פשע דהחיוב של המשלח הוא רק מטעם פשיעה ולא משום שליח לד"ע ולכך חייב גם השליח א"כ שפיר קשה דלא הוי שני כתובי' דא"ל כתירץ מהרי"ט דעכ"פ קשה ל"ל בשליחות יד (ובאמת שיטתו מוכרח בזה דע"כ יש ראי' אף מכתוב אחד המיותר אי הוי ילפינן לכל התורה מכתוב האחר דאל"כ קשה בלא"ה הא גזרה שוה דחטא חטא אינו מיותר וכמו שפירש"י דלרוב דברים היא למודה כו') תיפוק לי' ממעילה דז"א דאי ממעילה ילפינן דיש שלד"ע ובאמת בשליחות יד גילתה התורה דאין שלד"ע והחיוב המשלח הוא רק מטעם פשיעה והנה עפ"י מת שנתבאר לעיל יש ליישב קו' הפ"י דהקשה על הא דפריך הניחא למ"ד שני כתובי' הבאי' כא' אין

מלמדין אלא למ"ד מלמדין מא"ל דנימא דמ"ד מלמדין ס"ל כב"ה דעל כל דבר פשע לגבי שליחות יד קאי לחייב ע"י שליח א"כ הוי ג' כתובי' מעילה ושליחות יד וטביחה כו' די"ל כך דהנה אף שכתבתי לעיל דבשני כתובי' אף דאמרינן לשון שני כתובים הבאי' כאחר מ"מ התוס' הנ"ל אך דיש לראות לפ"ז לא שייך כלל חיוב להשליח ואי לא הי' מתחייב המשלח דהא על הנאת השליח ליכא חיובא להמשלח מכח זה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן ועל הגבהות השליח בלא"ה אין השליח מתחייב וכמו"ש המשנה למלך כיון דאצל השליח לא הוי שינוי מרשות לרשות ואף דליכא להקשות דהוי השליח בזה כלאו בר חיובא משום דאינו מתחייב על הגבהתו דמ"מ בר חיובא מיקרי משום דהוא בר חיוב לאותו דבר ובהדיא מבואר דכל דהשליח בר חיוב לאותו דבר הוי בר חיובא אך מ"מ לא שייך כאן כלל ישלד"ע רק דהמשלח חייב על מה שהוציאו מרשות הקדש לרשות הדיוט ואיך שייך כאן דלא יהי' שליח לד"ע ויתחייב השליח כיון דהשליח לא הוציאו כלל מרשות הקדש לרשות הדיוט אך אפשר דבאמת לפי מה דתירצי התוס' באמת אינו מוכח כלל שליחות לד"ע במעילה ממה דחייב ממה דנתנו לחבירו כיון דהוא הוציאו מרשות הקדש לרשות הדיוט והראי' דיש שלד"ע במעילה אינה רק כפרש"י לעיל על שליח שלא עשה שליחותו כו' עשה שליחותו בעה"ב מעל ופירש"י דקנה השליח חלוק או טלית כאשר ציווהו המשלח מעל הבע"ב ואף דהשליח הוציאו מרשות הקדש לרשות הדיוט דהוא החנוני בשביל הטלית אבל באמת כשאמר לשליח לך ואכול כו' דחייב המשלח על הגבהות השליח באמת לא שייך זה יש שליח לד"ע רק דהשליח לא עשה שום מעשה המוציא מרשות הגבוה לרשות הדיוט לפמ"ש המ"ל הנ"ל דהשליח אינו חייב על הגבהות עצמו ודק המשלח חייב על הוצאתו מרשות הגבוה לרשות הדיוט ע"י נתינות לשליח וצ"ע:

תוס' ד"ה הנ"ל שלא מצינו בכל התורה כולה אמנם מסופק הי' ר"י כו' הקשה בס' אלי' רבא דא"כ למה קאמר רבא שלא מצינו בכל התורה זה נהנה אליבא דב"ש ולא אף אליבא דב"ה ולענין מעילה והנ"ל לומר כך דהנה לכאורה קשה כיון דהתחילו התוס' להקשות על הא דקאמר שלא מצינו זה נהנה כו' וא"ת והא איכא מעילה (ורצונם על הא דקאמר שלא מצינו כו' והא איכא) וכו' ותירצו דמעילה ליכא זה נהנה דלא מתחייב המשלח ע"י הנאת השליח כו' א"כ מה זה שכתבו אמנם מסופק הי' ר"י דליפשוט מיני' ובי' דאם נימא דבמעילה מתחייב המשלח באופן זה א"כ הדרה קו' לדוכתי' על הגמרא דקאמר שלא מצינו ודוחק דהי' מסופק ר"י באמת להקשות כן על הגמ' ולא רצה ליפשוט הדין מכח קושי' זו (וקצת הי' באפשר לומר כיון דאם נימא דמתחייב באופן כזה המשלח

תיקשי קושייתי הנ"ל ואם נימא דלא מתחייב באופן זה קשה קו' הא"ר הנ"ל למה לא קאמר אף אליבא דב"ה א"כ כיון דקשה לכל צד מהבצדדי' א"כ מהא ליכא למיפשט מידי) וי"ל דלק"מ דשפיר קאמר דלא מצינו בכל התורה כו' ר"ל שלא חייבתה התורה רק על הנאת הגוף ובזה יתחייב המשלח רק על ההנאה שהי, להשליח זה וודאי לא אמרינן משא"כ כשלא חייבתה התורה על הנאה לבד כמו גבי מעילה דחייב אף על הגבהת השליח ממילא י"ל דהנאת השליח לא גרע מהגבהתו ויש לומר דזה הוא סברת צדדו הספק שמסופק ר"י ויש קצת סמך לזה דאל"כ נימא גם בבי שליחות יד וטביחה ומכירה דאם נהנה השליח במה ששלח יד כיון ששתה הרביעית יין או שאכל הבשר שטבח לא יתחייב המשלח דהוי זה כהנה כו' וזה וודאי דבר שאינו אלא ע"כ כיון דאינו בא החיוב מצד ההנאה דהא אפי' השליכו לאיבוד ולא נהנה כלל ג"כ מתחייב א"כ כיון דאינו בא החיוב על ההנאה אף שבאמת השליח נהנה ממנו מ"מ לא שייך בזה זה נהנה כו' א"כ ה"ה ה"נ במעילה כיון דאף בלא הנאה חייב אלו הי' שייך בדבר הגבהה מקודם א"כ אף בדבר דלא שייך הגבהה מקודם כגון דאמר לו הושט ידך לכד כו' מ"מ כיון דחייב המשלח בענין כיוצא בזה על ההגבהה לבד א"כ אין החיוב בא רק על הנאת השליח י"ל דזה לא שייך כלל לזה נהנה כו' ובאמת י"ל דמסתפק ר"י מהאי טעמא אם נימא כיון דיש חיוב גבי מעילה אף ע"י ההגבהה לבד שוב אף בהושיט ידך לכד ג"כ לא הוי זה נהנה כו' או דנימא כיון דסוף כל סוף כאן בהושט ידך לכד אין חיוב המשלח נמשך רק מהנאת השליח וזה נהנה כו' לא אמרינן והנה עוד יש לומר קצת בדרך זה אך מ"מ הוא בסיגנון אחר דהנה יש לדקדק על לשון הגמ' דקאמר שלא מצינו בכל התורה כולה זה נהנה וזה מתחייב כו' וכי היכן מצינו בכל התורה כולה דיש שלד"ע הלא לא מצינו כן רק במעילה וטביחה רק דנימא דס"ל לב"ש דשני כתובי' הבאים כא' מלמדין כו' אבל איך שייך לומר שלא מצינו בכל התורה זה נהנה כו' דזה שייך אי הי' מצינו בכל התורה כולה דיש שלד"ע ומ"מ זה נהנה כו' לא מצינו הי' שפיר שייך לשון זה שלא מצינו בכל התורה כולה זה נהנה כו' אבל באמת זיא דהא לא מצינו כלל בכל התורה דיש שלד"ע ואדרבא הא מקשה הגמרא בב"ק דף עא ובכתובות דף לג בפשיטות להיפוך וכי היכן מצינו שזה חטא וזה מתחייב וגם על גוף הסברא דזה נהנה יש לגמגם דמה חילוק כיון דשלוחו של אדם כמותו למה לא נימא אף בזה נהנה כו' וכאשר דגם הפ"י גמגם בזה ורוצה לומר כאן דנהנה השליח א"כ עכ"פ השליח יתחייב כאן דנהנה וממילא פטור המשלח והוא דחוק והנ"ל לומר כך אחר שיעמוד על דברי תוס' ר"י המובא בקצות החשן סי' קפ"ב דמקשה כיון דשלוחו של אדם כמותו מעתה נימא האומר לחבירו הנח תפילין או לבוש ציצית או

שב בסוכה הוי כאילו עשה המשלח כן ותירוצו מחוסר ביאור וכאשר הבין הקצות החשן דכוונתו דעכ"פ לא עשה המשלח שום מעשה משא"כ בהפרשת תרומה דעכ"פ הנפרש מפירות המשלח כו' יעו"ש והקצות החשן מקשה עליו מהא דלך והרוג את הנפש דהי' מתחייב המשלח לולי דגילתה התורה דאין שלד"ע יעו"ש ורצה הקצות החשן לתרץ קו' עפ"י דברי הרא"ש דבממילא לא שייך שליחות וסובר דהיינו כשהשליחות הוא על דבר אחר כמו להפר נדרי אשתו שוב לא חלה השליחות על השמיעה דהיא ממילא וסובר דה"ה הכא דזה הוי ממילא במה שגוף השליח יהי' נחשב כגוף המשלח והנה הם דברים שמחוסרי' הבנה דמה ענין לממילא סברת הרא"ש לענין שמיעה היא פשיטה דבמלתא דהוא ממילא דהיינו דיהי' שמיעות האפטרופס כשמיעת הבעל זה שפיר הוי ממילא ולא שייך ע"ז כלל ענין שליחות דענין שליחות לה ניתפס רק בעושה המשלח להשליח לעשות איזה מעשה ולא לשמוע איזה דבר כיון דהשמעה הוא ממילא ועוד חוץ לזה הנה אין לשון הרא"ש מורה כלל כפי הבנת הקצות החשן לחלק לפי שלא עשה המשלח שום דבר יוע"ש ונראה דכוונתו פשוטה דהנה באמת הא דחידשה תורה דשלוחו ש"א כמותו זה שייך דעשיוה השליח נחשב כאילו עשה זה העשי' המשלח שציוהו לעשות עשי' זו אבל לומר דגוף השליח יעשה כגוף המשלח זה לא ניתן להאמר כלל א"כ שפיר באומר לשלוחו הנח תפילין הוי נחשב כאילו המשלח בעצמו הניחו אך לענין באיזו מקום הניחו בודאי אין לחשוב רק שהניחו על גוף השליח אבל האיך נימא דנעשה כאילו הניחו על גוף המשלח כיון דבאמת לא עשה השליח כלל מעשה כזו רק שהניחו על גופו ואטו גוף המשלח וגוף השליח נעשו כגוף אחד (אך יש לעיין לקמן בסוגי' דהן הן עדיו משמע קצת דרוצה לומר דה"א כיון דשלוחו ש"א כמותו והו"ל כגופו כו' ומ"מ אין ענין לכאן) א"כ באמת אם אמר לשלוחו הניח לי תפילין על ראשי בזה באמת הוי מעשה הקשירה שעושה השליח כאילו עשהו המשלח וכמו לענין תרומה דהוי הפרשת השליח כאלו הפריש המשלח וכאלו שחט הקרבן בעצמו וכאלו קודש בעצמו וכדומה בשאר ענינים אבל לומר דשלוחו ש"א כמותו והשליח עושה איזה מעשה בגופו הוי נחשב כאלו עשה זה המשלח בגופו זהו דבר שאין הדעת סובל כלל לומר על ענין מעשה השליח שעשה השליח דהוי עשאו בענין אחר אתמהה למה נימא כך אנו אין לנו אלא לומר שעשיות השליח כאילו תי' זה עשיות המשלח אבל לומר מה שעשה השליח בגופו נתחשב כאילו עשה זה בגוף משלחו מאין הרגלים לומר כך ולפ"ז נכון מאוד כוונת תירץ התוס' ר"י הנ"ל בלא שום גימגום ועפ"ז י"ל דזהו הוא בעצם סברת הגמרא דזה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן דהנה עפ"י המבואר בכתובות דף ל"ב ע"ב ובתוס' שם ד"ה ואי דלא מצי לאהדורי

כו' דהמאכיל את חבירו דבר שחייבים עליו מיתה דאם היא ברצונו חייב האוכל ואם הוא באונס פטור האוכל אבל על המאכיל בוודאי ליכא הו"א כלל דיהי' עליו חיוב מיתה א"כ עכ"פ המאנס את חבירו באכילות איסור דאין על המאנס חיוב מיתה כיון דלא נהנה ועל ההנאה דוקא קפיד רחמנא וכן המביא על חבירו את הערוה דעל ההנאה קפיד קרא ואינו חייב על אכילת איסור רק כשאכלו בעצמו דנהנה גופו ומה גם דצריך למכלי' דוקא כדרך הנאתו א"כ כשציוה לשליח לאכול נהי דנחשב מעשה השליח כאילו הי' מעשה המשלח ממש א"כ אין לומר כאן רק דהוי כאילו תחב המשלח את החלב לגוף השליח כיון דעשיית השליח נחשב כאילו אותו מעשה עצמה עשה המשלח אבל מאין הרגלים לומר דהוי כאלו אותו החלב אכל המשלח או דהוא בעל את הערוה כיון דהוא לא נהנה והכא אינו חייב רק על הנאת הגוף א"כ האיך שייך לומר דגוף השליח שנהנה הוי כאילו גוף המשלח הוא שעשה מעשה זה בפועל וזהו סברת הגמרא בזה נהנה וזה מתחייב דלא אמרינן משום דבשני גופים דהיינו השליח והמשלח לא שייך לומר שלוחו של אדם להיות נחשב כגוף המשלח והראי' לזה קו' הר"י הנ"ל דא"כ ליהני באומר לחבירו הנח תפילין או לבוש ציצית וזה דבר שאינו ולכך קאמר שפיר שלא מצינו כן בכל התורה כולה דהיינו כוונת קו' הנ"ל דא"כ באומר לחבירו הנח תפילין כו' אך לפ"ז לא הקשו תוס' כלל ממעילה כיון דבמעילה אינו חייב על הנאת השליח דוקא רק על ההוצאה מרשות גבוה לרשות הדיוט אך י"ל דסברת התוס' בקושייתם כיון דסוף כל סוף אין החיוב בא רק מהנאת השליח דענין הנאה זו אין ענינה שייכות כלל להמשלח כמו שכתבנו ותירצו התוס' דבאמת אינו חייב כאן על ההנאה רק על ההגבהה ואח"כ מסופק ר"י והושט ידך לכד כו' דאין שם הגבהה כלל אי נימא דזה נהנה בזה מתחייב כיון דיש חיוב מעילה אף רק ע"י הוצאה מרשות לרשות א"כ אין החיוב על ההנאה כלל ובאמת אם תחב לו הקדש לחבירו ג"כ חייב קרבן מעילה רק התוחב א"כ שפיר חייב במעילה בזה ומ"מ לק"מ קושייתי שהקשיתי דא"כ היכי קאמר שלא מצינו בכל התורה כולה כו' דהיינו רק לומר היכי שאין החיוב רק על ההנאה דלא נתחשב הנאת השליח כאילו נהנה המשלח או דנימא כיון דסוף כל סוף אין כאן חיוב רק על ההנאה שהי' להשליח לא אמרינן זה נהנה כו' ואפשר דאין לחייב את המשלח מטעם דעכ"פ הוציא מרשות הקדש לרשות הדיוט כיון דאינו מחסר כלל רק דיש לו הנאה בשיבתו ע"ג עורות או בחימום על גיזי צמר או במושיט ידו לכד ואפשר דבזה אף אם תחב אחד לחבירו את ידו לתוך כד של שמן או לגיזי צמר או לישב ע"ג עורות ג"כ אינו חייב רק מי שנהנה א"כ יש לומר דאין חיוב למשלח בזה דהא כבר אמרנו דההנאה שיש להשליח לא שייך

להמשלח אך מ"מ אין להקשות א"כ למה קאמר רבא דינו אליבא דב"ש ולא אליבא דב"ה גבי מעילה די"ל דאליבא דב"ה עכ"פ אין להביא ראי' שלא מצינו בכל התורה כולה דהא שפיר יש לחלק כמו"ש התוס' דכאן אינו חייב על סכ"ת השליח רק אהוצאה שמוציא מגוף ההקדש לרשות הדיוט (גם י"ל דאליבא דב"ה אין ראי' כמו"ש לעיל מהא דבכל התורה כולה לא נחשוב גוף השליח כגוף המשלח לענין הנחת תפילין וישיבת סוכה כו' די"ל כמו שהבין הקצה"ח בדעת ר"י לפי דהמשלח אינו עושה שום מעשה משא"כ אליבא דב"ש מוכח שפיר דאל"כ תיקשי מ"ש מצא הרוג את הנפש דמחייב שולחו וכמו שסתר הקצות החשן ראי' זו כנ"ל) וצ"ע בכל הנ"ל:

בגמ' דף מ"ג ע"א איתמר רב אמר שליח נעשה עד כו' מ"ט דבי רב שילא כו' אין להקשות למה לא קאמר דדבי ר' שילא איירי בקדושי כסף דהוי נוגע בתר דתיקון שבועת היסת כו' וכדכתבו התוס' לקמן בד"ה וכן בד"מ בשם הירושלמי דז"א דלשון ענין שליח נעשה עד משמע דמצד עצמו אין השליח יכול להעשות עד ולא מטעם נוגע דאל"כ לא שייך לומר דאין שליח נעשה עד רק דהא באמת נעשה עד בקידושי שטר רק דבקדושי כסף אף דנעשה עד מ"מ הוי נוגע דפסול וגם בקדושי כסף אי פטרו מתחלה משבועה נעשה עד כמבואר בש"ע סי' ל"ה וגם אפשר דמשמע לי' להגמ' דפלוגתא דרב ודבי רבי שילא איירי בכל ענין בין בקידושין כסף בין בקידושי שטר ועוד אפשר לומר כיון דהא דבתר דתיקון שבועת היסת הוי השליח נוגע היינו משום דהוי עד הצריך לשבע כמו"ש התוס' לקמן א"כ כיון דקאמר רב שליח נעשה עד משמע דהיינו כפירש"י דמצטרף שליח עם עד להיות שנים א"כ כיון דיש עוד עד אחד כבר אין אותו העד מחויב לשבע כיון דיש לו עד המסייע דפוטר מן השבועה אך דצ"ע בזה דהוי עיקר סהדותא רק באידך והוי כמו נפיק כולה ממונא אפומא דחד והנה אח"כ מצאתי שכ' כן הט"ז בסי' ל"ה דאם איכא שליח ועד לא הוי השליח נוגע כו' והח"מ רוצה ג"כ לומר מתחלה כך אך לאח"כ סותר זה ומטעם שכתבתי דהוי כולה סהדותא אפומא דחד יעו"ש ועיין עוד מזה בש"ך ח"מ סי' ס"ו והמגי' בט"ז האריך בזה להעמיד סברות הט"ז הנ"ל יעו"ש והנה מכאן יש קצת ראי' מדפריך מ"ט דבי רבי שילא ולא קאמר משום נוגע ובקדושי כסף כו' אך אפשר דבלא"ה אינו רוצה להעמיד פלוגתא דרב ורבי שילא לאחר שנתקנה היסת ועוד י"ל לפי המבואר בש"ע סי' ל"ה דקדושי כסף מ"מ הוי קידושי ספק א"כ לכך אי אפשר לומר דזה טעמו של רב שילא כיון דקאמר אין שליח נעשה עד משמע דלא הוי קידושין כלל, והנה באמת הפוסקי' תמהו על זה דלמה יהי' קדושי ספק כיון דהוי נוגע כו' עיין בח"מ ובב"ש וכתבו דהיא משום כיון דמן התירה אינו נוגע כיון דלית כאן שבועה דאורייתא

דהא אין כאן רק שבועות היסת א"כ לכך הוי קדושי ספק אך לפענ"ד יש לראות דהי' מהראוי להיותם קדושין דאורייתא רק אי קדשה אחר צריכה גט מספק וצ"ל דבאמת כך היא הכוונה במה דקאמר קדושי ספק אמנם הלשון דתפסו הפוסקים ההם משום דליכא בכאן שבועה מן התורה לשון זה אינו מובן כלל כיון דסוף כל, סוף לאחר דתיקנו שבועת היסת הוא נוגע בעדות מה חילוק יש אם השבועה מדאורייתא או מדרבנן כיון דסוף סוף הוא נוגע בעדות לע"ע דכבר תיקנו חכמים שבועת היסת ויש לו נגיעה בדבר וצ"ל דהא באמת לאחר שנשבע כבר אינו נגוע רק דאמרינן דסוף סוף הוי עד שצריך לשבע והכא כיון דפטור משבועה מדאורייתא א"כ לא הוי רק עד שצריך לישבע מדרבנן ומ"מ נראה דספק זה דומה למה שנסתפק המשנה למלך פרק ז' מהל' תרומות הל' א' לענין כהן טמא שאכל תרומה שטמאה רק מדרבנן נראה דדבר זה תלי בפלוגתא דתנאי בסוכה דף כ"ג ע"א דקאמר טעמי' דר"י דבעינן סוכה הראוי לשבעה וטעמא דר"מ דמדאורייתא מחזי חזי רק דמדרבנן הוא דגזרו וזה דומה ממש לכל עניני ספיקות הנ"ל ולפ"ז לפי מאי דקיי"ל גבי סוכה כר"מ דסתם מתני' כוותי' א"כ מוכח דאמרינן כיון דמדאורייתא ראוי' לשבעה אף דמדרבנן אינה ראוי' לשבעה שפיר כשירה ועדיין צ"ע בכל הנ"ל גם לעיין בדין המקדש באיסורי הנאה דרבנן כעת לאחר הרבה שנים שיצא לאור ס' שער המלך מצאתי שהקדמני בזה והנה מ"ש עוד הח"מ דאפשר דנוגע לא מיפסל לעדות אלא מדרבנן הוא דבר תמוה דבין לטעמי' דהע"ש בס' ל"ז בח"מ דנוגע הו"ל כבעל דבר ובין לטעמו של הסמ"א והש"ך שם דחיישינן שמא משקר א"כ מאין הרגלים להכשירו מדאורייתא ואפשר קצת דכוונת הח"מ דכאן בקידושין כיון דעיקר העדאת עדים אינו רק לענין קידושין אי נתקדשה או לא וענין הנגיע לענין ממון הוא מלתא אחריתא וכמו"ש המגי"ה בט"ז ליישב בזה דברי הט"ז יעו"ש באריכות לכך ס"ל דנוגע כה"ג לא מיפסל אלא מדרבנן והנה באמת יש לחזק סברא זו של המגי"ה בט"ז הנ"ל לדעת הע"ש הנ"ל דנוגע מיפסל רק מטעם דהוי בע"ד וזה לא שייך כאן דאיך י"ל דהוי בע"ד לענין אי נתקדשה האשה והנה באמת מלשון הירושלמי המובא במגיד משנה פ"ג מהלי' אישות הל' ט"ז ובשאר פוסקי' אמר ר' בא בר' חייא נראין הדברי' כשקידשה בשטר כו' א"ר יוסי כיון שהאמינתו התורה אפי' קידשה בכסף אינו נוגע בעדות כו' מלשון זה נראה בעליל כדעת הח"מ והב"ש הנ"ל כיון דלא הוי רק עד שצריך לישבע מדרבנן הוי עד כשר מדאורייתא והנה אף לסברא זו מ"מ זה שייך דוקא מחמת כיון דכשנשבע תו לא הוי נוגע וכקו' התוס' הזמה רק הכחשה: תוס' ד"ה ולא אמר אתם עדי ה"נ דלא הוי קדושין כו'. הנה הא דכתבו כאן חילוקי דינים בין טענות השטחה דאי לא טען לא טענינין לי' ובין טענות

השבעה דטענינין אינו מובן כלל דמה ענינו לכאן. ואפשר דהרגישו על הא דקאמר אלא מעתה קידש אשה לפני שנים ולא אמר להם אתם עדי כו'. דמה פשיטא לי' יותר דהתם הוי קידושין ממה דקאמר כאן דלכך אין שליח נעשה עד משום דלא אמר ליה הוי לי עד וע"ז תירצו שפיר דהנה בקדושין ודאי דלא שייך טענות להשביע וגם טענות משטה לא שייך בקדושין עיין במשנה למלך פ"ג מה' אישות הל' י"ד א"כ אם נימא דעכ"ז צריך לאתם עדי ע"כ דנצטרך לומר דלא הוי שום עדות עד שייחד אותם בעל דבר א"כ לפ"ז תיקשי על החילוקי דינים שבין טענות משטה לטענות שלא להשביע באם לא טען כו' דתפיק לי' כיון דאפי' בלא טענות משטה או שלא להשביע אינו עדות כלל מצד עצמו כמו דאמרינן גבי קידושין דאף דלא שייך טענות הללו ג"כ אין העדאת העדים מהני בלתי ייחד אותם לומר אתם עדי כו' א"כ לפ"ז שפיר הא דקאמר אלא מעתה קידש אשה לפני שנים כו' ה"נ דלא הוי קדושין כו' לזה מוכח דאינו כנלענ"ד לפרש כוונת התוס' ודלא כמ"ש בעצמות יוסף דתוס' לא בעו כאן רק לכתוב החילוקי דינים דהוא דחוק:

ע"ב תוס' ד"ה לעולם קסבר כו' תימא כו' הקשה מהרש"א דל"ל להתוס' להקשות במגו דהיינו מגו דאי בעי אמרו אהדרניהו ללוה והיו נאמנים במגו דנאנסו תיפק לי' דנאמנים פרענוהו למלוה במגו דנאנסו וסיים המהרש"א ויש ליישב ונראה דכוונתו פשוטה דמצינן לומר דתוס' בקושייתם סברו כיון דאית לי' מגו דנאנסו אף דנאנסו שבועה בעי מ"מ עתה דנאמנים במגו דנאנסו לא צריכו אפי' שבועה כלל וכדמשמע מפשטות לשון תירוצים וי"ל דאפי' גבי פקדון א"נ אלא בשבועה כו' משמע דבקושייתם ס"ל דאפי' בלא שבועה נאמן בפקדון א"כ לא מצי להקשות דנימא דנאמנים פרענו למלוה במגו דנאנסו י"ל דז"א דא"כ ל"ל כלל למגו דממ"נ אם לענין להיות השלוחים נאמנים לפטור עצמם מהלוה תיפק לי' דנגד הלוה בלא"ה נאמנים קודם שנתקן שבועות היסת בטענתם דפרעו להמלוה ולא צריך להמגו רק שיהי' הלוה נאמן נגד המלוה שיהיו אלו השלוחים עדים נגדו שפטור הלוה מהמלוה ועל זה לא שייך כלל דיש להעדים מיגו לכך לא הוי נוגעים דנהי דנימא דנאמן אחד לגבי חבירו בלא שבועה במיגו דאף דעל טענות המגו בעי אשתבועי היינו אחד לגבי חבירו לפטור ממנו אבל לשוותן עדים זה וודאי דבר שאי אפשר כיון דעכ"פ הוי נוגעין בעדותם דאי הוי אמרו נאנסו בעי אשתבועי ועכשיו לא בעי שבועה ואין לך נוגע גדול מזה ולכך לא מצי התוס' להקשות דיהו נאמנים פרענוהו כו' במגו דנאנסו דלשוינהו עדים לא שייך לומר כן כיון דהוי נוגעים דאי אמרו נאנסו בעי אשתבועי משא"כ לפמ"ש התוס' שפיר יהיו עדים לפטור הלוה מהמלוה דהא אינם נוגעים בעדותם דהא מצי למימר אהדרינהו ללוה ובאהדרינהו ללוה היו נאמנים אף

דצריך להחזירו בעדים נאמנים מ"מ במגו דאי בעי אמרו נאנסו ואף דבנאנסו בעי שבועה מ"מ ס"ל להתוס' בקושייתם עתה דמ"מ נאמנים באהדרינהו ללוה בלא שבועה כן נראה בכוונת מהרש"א ועוד יש ליישב קו' המהרש"א בדרך אחר עפ"י המבואר בס' נ"ב חלק ח"מ סי' י"ט ליישב קו' הש"ך על המהרי"ט דלא אמרינן מיגו מגברא לגברא דהקשה מכאן דקאמר דנאמנים לומר פרענוהו למלוה במגו דאי בעי אמרו אהדרינהו ללוה כו' דלק"מ דכאן לאו מתורת מגו אתינן עלה רק כדי דיהי' נאמנים לפטור עצמם מהלוה בטענות פרענוהו למלוה כו' יוע"ש והנה אם כי לכאורה לא נראה כדבריו דאי כדי לפטור העדים מן הלוה לא צריכו כלל למגו דבלא"ה בטענות פרענוהו למלוה נאמנים מצד עצמם דעדיין לא נתקנה שבועת היסת וע"כ צורך המגו הוא רק להיותם עדים נגד המלוה לפטור את הלוה אמנם אחרי העיון דבריו ברורים דודאי הלא העדים נאמנים נגד עצמם לפטור עצמם מן הלוה ששלחם בטענת פרענוהו למלוה ונאמנים בדיבורם הקל בזה והא דאינם חשובים לעדים נגד הלוה לפוטרו מהמלוה הוא רק מחמת דהם נוגעים דר"ל כיון דאין להם טענה אחרת לפטור עצמם מן הלוה רק בטענות פרעניהו למלוה ואי לא אמרי פרענוהו אמר פרענו כו' הוי נוגעים ולא הוי עדות נגד הלוה לפוטרו מהמלוה וע"ז קאמר שפיר בגמ' מגו ואינו רוצה לומר להיותם נאמנים במגו זו רק דרצה לומר כיון דהי' להם טענה אחרת לפטור עצמם מהלוה כו' בטענת אהדרינהו ללוה כו' תו לא הוי נוגעים בעדותם כיון דהיו יכולים לפטור עצמם מהלוה בטענה אחרת ולא אמרינן דנאמנים מטעם מגו רק דפעולת המגו אינו רק דלא למחשבינהו נוגעים ולהיותם נאמנים לפטור את הלוה מהמלוה משום כיון דנגד הלוה לפטור עצמם נאמנים בדבורם הקל רק דאמרינן מ"מ אינם נאמנים לפטור את הלוה מהמלוה דהוי נוגעים בעדותם דהיינו משום דאין להם טענה אחרת לפטור את עצמם משא"כ כשיש להם טענה אחרת לפטור עצמם תו לא הוי נוגעים כו' (ואפשר דהש"ך לא ס"ל לפרש כן דא"כ תיקשי למאי דקיי"ל הא דאמרינן מגו דמעיז לשאינו מעיז מ"מ לפטור שבועה לא אמרינן ממעיז לשאינו מעיז א"כ יש לראות למה דלא ס"ל להתוס' כרש"י בב"ק דאינו מעיו לפי שעשה לו טובה כו' וגם מסוגי' דידן יהי' קשה על שיטות רש"י דבפקדון נשבעין אף כופר הכל א"כ קשה הרי השלוחים הם רק נפקדים וכמו"ש התוס' ולמה לא נשבעים אף קודם שניתקן שבועות היסת שבועה מדאוריית' באומרים החזרנו ללוה הפקדון כו' אבל התוס' לא ס"ל כך רק דאינו מעיז לפי שחבירו מכיר בשקרו והיינו דוקא למי שהאמינו כדכ' הש"ך בסי' צ"ג סק"ד אבל פשיטא דלמי שלא האמינו כלל בתחלה דלא שייך שאינו מעיז א"כ תיקשי תיפק לי' דניחא להו לעדים לומר פרענוהו למלוה שאין הלוה מכיר בשקרם ואף

דהמלוה מכיר בשקרם מ"מ המלוה הא לא האמינם מתחלה כלל מלומר אהדרינהו ללוה דהלוה מכיר בשקרם והוי העזה בשלמא אי הפירוש בגמרא דנאמנים במגו לא שייך לומר כן כיון דאמרינן מגו משאינו מעיז למעיז משא"כ לענין נגיעת העדים דהוי כמו לענין לפטור משבועה דלא אמרינן ה"ה לענין נגיעת העדים דגם נגיעת העדים אף בכל דהו דמצינין לומר איזה נגיעה יש לפוסלים וכמו דאמרינן בב"ב השנ' נוח לי והראשון קשה הימנו לכך ס"ל להש"ך דהפי' בגמרא דנאמנו במגו כו' וכן י"ל דס"ל להש"ך דאין סברא כלל לומר דאף דבטענה זו שהם טוענים עכשיו הם נוגעי' בעדותם מ"מ כיון דהי' להם מקום להתנצל ולטעון טענה אחרת תו לא הוי נוגעים דמ"מ כפי שהם טוענים עכשיו הם נוגעים בעדותם ואפשר לומר דתלו בדעת הע"ש והסמ"ע בסי' ל"ז דלדעת הע"ש דהוי כבעל דבר א"כ מה מהני דהי' להם מקום לפטור בטענה אחרת סוף סוף כפי שטוענים עכשיו הם בעלי דברים משא"כ לטעם הסמ"ע והש"ך דחשדינין להו כמשקרים ובזה לא חשדינן כיון דהי' מקום להם להתנצל בטענות שקר אחר משא"כ אם נימא דנאמנים במגו שפיר י"ל דאף דהם כבעלי דברים מ"מ הלא אף הבעל דבר עצמו נאמן כשיש לו מגו ולכך מקשה הש"ך שפיר דהא הוי מגו מגברא לגברא וצ"ע) אך דיש לראות דהנה לפי דברי הנ"ל א"כ קשה מאי מקשו התוס' לקמן דהא לא אמרינן מגו בשנים די"ל ג"כ כנ"ל דהכי לאו מטעם מגו אתינן עלה רק מטעם כיון דיש להם טענה אחרת לפטור עצמם תו לא הוי נוגעים בעדותם א"כ אף בשנים שייך לומר דסוף סוף כיון דיש להם טענה אחרת תו לא הוי נוגעים ואף דיש לדחוק ולומר דסוף סוף כיון דאין אחד יודע מה בלבו של חבירו תו הוי נוגעים כו' דזה דוחק ועוד דהנה יש לברר הדבר דהא לא אמרינן מגו בשנים דקשה לכאורה הא עכשיו טוענים שניהם בשוה ואי דעכשיו נתוועצו יחדיו איך לטעון א"כ לא שייך דאין אחד יודע מה בלבו של חבירו כיון דנתוועצו יחדיו לטעון בשוה וע"כ צ"ל דעכשיו איתרמי שנמצאו דבריהם מכוונים והא דלא שייך לומר מגו דאי בעי טענו טענה עדיפא משום דאין אחד יודע מה שבלבו של חבירו והאיך יכול לכלכל דבריו לטעון טענה עדיפא כיון דאין יודע מה בלב חבירו לטעון ואינו יכול לטעון רק את אשר בא בפיו לטעון ולא שייך מגו אך לכאורה הוא גופא קשי' למה לא נימא מגו דאי בעי הוו מתייעצו אהדדי לטעון איזה טענה שיהיו דבריהם מכוונים וצ"ל דז"א דקיי"ל מגו למפרע לא אמרינן א"כ ע"כ לא אמרינן מגו רק כמה שיכולין לטעון לפני הב"ד איזה טענה אחרת משא"כ במה שיכולין לטעון קודם בואם להב"ד לא הוי מגו כמו דלא אמרינן מגו למפרע וכ"ז אי נאמנים מחמת טענות המגו משא"כ אם נימא דא"צ כלל לטענות המגו רק כיון דיש טענה אחרת למטען לכך לא הוי נוגעים בעדותם

כו' א"כ שייך שפיר לומר דלא הוי נוגעים כיון דמצי להתוועד יחד מקודם לטעון איזה טענה שיבואו דבריהם מכוונים וכיון דלאו מדין מגו אתינין עלה רק משום כיון דאית להו מגו לטעון טענה אחרת אז לא הוי נוגעין א"כ בזה לא שייך לומר דהוי מגו למפרע כו' דסוף כל סוף כין דיש להם לטעון טענה אחרת תו לא הוי נוגעים כו' ומזה ראי' לדעת הש"ך דרק מטעם מגו אתינן עלה ושפיר הקשה הש"ך דהוי מגברא לגברא גם יש לראות לענין מ"ש לעיל דלאו מחמת שיהיו נאמנים במגו אתינן עלה כו' רק דע"י המגו לא הוי נוגעין לענין מה שראיתי כתוב להביא ראי' דאמרינן מגו דמגו מדברי התוס' דהקשו דהיו נאמני' במגו דאהדרינהו ואהדרינהו במגו דנאנסו ולמ"ש אין ראי' כלל דסוף כל סוף כיון דהיו נאמנים לומר אהדרינהו במגו שוב לא הוי נוגעים אך אפשר דבתוס' אי אפשר לומר כך וכמו שכתבתי דא"כ לא הקשו כלל דלא אמרינן מגו בשנים:

ונחזור לגוף הענין לתרץ קו' המהרש"א עפ"י הקדמה הנ"ל שהקדמנו דהכא אינו צריך לטענות המגו להיות הנאמנות שלהם מכח המגו. דק דצריך למגו דע"י המגו אינה נוגעים בעדות כו' ועוד להקדים קו' הש"ך בסי' קכ"א ס"ק מ"ד דהאיך מצי למימר אהדרינהו ללוה באמר להם הלוה הולך לפלוני דאינו יכול לחזור דהולך כזכי בהלואה כו' דא"כ יתבענו המלוה למה החזרת כו'. והנה באמת ק"ל למה פירשו רש"י ותוס' דאיירי בהלואה כדפרש"י שלח לו חובו כו' וצ"צ כמו"ש בש"ך דלא אמר לו הולך ולמה לא נקטו בפקדון דיכול לחזור אף בהולך כמבואר בגמ' גיטין דף ד' והוא מבואר בסי' קכ"ה סעי' ב' יעו"ש וצ"ל דס"ל לרש"י ותוס' דמסתמא איירי בכל ענין כו' אבל עכ"פ בפקדון נמי איירי א"כ לפ"ז מתורץ קו' המהרש"א הנ"ל דרב ס"ל בהמפקיד דשומר שמסר לשומר פטור א"כ בין בטענת פרעונוהו למלו' ובין בטענות נאנסו הכל פטור הנפקד מהמפקיד א"כ לא שייך כלל מגו דאי בעי אמרו נאנסו כיון דבעינן רק טענות המגו כדי שלא יהיו נוגעים בעדותם נגד המלוה (וגם יתכן יותר לפרש כך לפי מה דכתבנו לעיל לתרץ בזה קושי' התוס' דלא אמרינן מגו בשנים א"כ ע"כ ל"ל מטעם מגו נאמנים דהא לא אמרינן מגו בשנים וצ"ל רק מטעם מגו לא הוי נוגעים כו') זה שייך דלא הוי נוגעים נגד המפקיד כיון דיכולים לפטור עצמם נגד הניפקוד בטענות החזרנו לך משא"כ בטענות נאנס דלרב שומר שמסר לשומר פטור ואף בטענת נאנסו פטור הניפקד מהתפקיד א"כ בטענות נאנסו הוי נוגעי' בעדות' לפטור את הניפקד כו'. לכך הקשו התוס' דיהיו נאמנים נגד המפקיד במגו דהחזרנו והחזרנו במגו דנאנסו דעכ"פ כאן דיש להם טענה לפטור עצמם מהניפקד שוב לא הוי נוגעים בעדותם נגד המפקיד משא"כ בטענות נאנסו דהוא ג"כ טענה לפטור הנפקד מהמפקיד אך יש לראות דלענין פקדון שוב אינם נאמנים החזרנו

ללוה במגו דנאנסו למ"ש המהרי"ט דמיגו מגברא לגברא לא אמרינן ולפמ"ש פטור הנפקד המפקיד בטענות נאנסו לפי דנימא דשומר שמסר לשומר פטור כו' (גם דיש לראות דאי בטענות נאנסו נפטור הנפקד מהמפקיד א"כ נימא דנאמנים פרענוהו למלוה במגו דהחזרנו ללוה והחזרנו ללוה אף דצריך לפורעו בעדים נאמנים במגו דפרענוהו למלוה והוא דוחק לומר מגו כזה א"כ האיך נימא נאנסו ונימא דנאנסו ג"כ פטור הנפקד מהמפקיד א"כ הוי ממש טענות נאנסו כטענות פרענו למלוה) ולפי כל הנ"ל י"ל קצת על הא דדקדק הפ"י על הא דסמכו התוס' קושייתם דיהיו נאמנים אהדרינהו לו במגו דנאנסו על תירץ הגמ' דלעולם קסבר כו' דלפי הנ"ל אפשר לכך סמכו על התירץ דבקושייתנו היו יכולי' להקשות כקושי' מהרש"א הנ"ל משא"כ מהתירץ דקשה דהא הוי מגו בשנים וי"ל כתידוצי הנ"ל דלא אמרינן מכח המגו נאמנים רק דמכח המגו שוב לא הוי נוגעין בעדותן כו' א"כ לא קשה קושי' מהרש"א הנ"ל כנ"ל אבל עכ"פ סוף כל סוף קשה קו' התו' במגו דאדרינהו ואדרינהו במגו דנאנסו:

והנה עוד יש לתרץ קצת קו' מהרש"א דאפשר דהא דס"ד דהתוס' בקושייתם לומר דאף דבנאנסו שבועה בעי מ"מ בהחזרתי לא בעי אשתבועי היינו עפ"י המבואר בח"מ סי' ע"ו בש"ך דשנים שקבלו פקדון דוקא בשטר נעשו ערבים זה לזה משא"כ בע"פ דאינו חייב כ"א רק מחצה א"כ י"ל דאין להם כלל דין שותפי' להיותם כנוגעין רק דכל אחד נאמן על המחצה שלו החזרתי והרי יש לו עד א' המסייע לו לפוטרו משבועה וכן השני ועיין ח"מ סי' ל"ד ש"ך והנה כל זה דוקא בטענות אהדרינהו משא"כ בטענות נאנסו דכבר כתבנו לעיל דבטענות הספק אין העד המסייע פוטר כמו דלא הי' מחייב בטענו בספק עפ"י העד כו' א"כ בטענות נאנסו דהוא טענות ספק דאין הלוה מכחישם בברי וכן בטענות פרענו למלוה דאין הלוה מכחישם בברי אין עד המסייע פוטרם משבועה שנגד הלוה עליהם א"כ לפ"ז שפיר מתורץ קו' מהרש"א דלא יכולי' להקשות דיהי' נאמנים פרענו במגו דנאנסו דז"א דזה הי' פשיטא להם כיון דנאנסו שבועה בעי אף בפרעו למלוה שבועה בעי וא"כ הוי עד שצריך לשבע לכך הקשו ממגו דאדרינהו דלא בעי שבועה אף דנאנסו בעי שבועה מ"מ אהדרינהו יש לכל א' עד המסייע על החצי שלו שהוא השני ולכך הוי ס"ד דאף דבנאנסו דאינו פוטר עד המסייע מחמת דהוא בספק ובעי שבועה מ"מ עתה באדרינהו דיש לכל א' עד המסייע על החצי לא בעי שבועה א"כ גם בפרענו דנאמנים דמגו דאהדרינהו לא בעי שבועה משא"כ בטענת פרענו למלוה דהוי ג"כ טענות ספק להלוה כמו טענות נאנסו ודאי בעי שבועה כמו נאנסו א"כ כיון דהי' ס"ל להתוס' דבטענות אהדרינהו לא בעי שבועה שפיר הי' קשה להו דאף בטענות פרענו דנאמנים

במגו דאהדרינהו ג"כ לא בעי שבועה והתוס' תירצו דאף בטענות אהדרינהו ללוה ג"כ בעי שבועה אף דיש לכל א' עד המסייע על החצי שלו כיון דסוף כל סוף לולי טענות המגו דנאנסו לא הי' נאמנים כלל על אהדרינהו כיון דצריך להחזיר בעדים א"כ לא עדיפא מטענות המגו ובעי אף עכשיו בטענות אהדרינהו ג"כ לאשתבעי' ועיין בתוס' ב"ב דף ל"ד גבי נסכא דר' אבא יוע"ש:

גם יש לתרץ קו' המהרש"א עפמ"ש הסמ"ע סי' ק"א ס"ק י"ד דהא דנאמן במגו דנאנסו אף דהוא טענה דלא שכיחא משום דהוא אינו העזה כ"כ כמו החזרתי כו' א"כ לא שייך זה בטענת פרעון למלוה דג"כ לא מעיזי נגד הלוה ונגד המלוה לא מיקרי העזה כמו"ש לעיל בשם הש"ך דדוקא במילי דכפירה דכתבו התוס' היינו במה שהאמין אותם כו' משא"כ נגד מי שלא האמינם כו' לכך מקשו במגו דאהדרינהו דהא אמרינן מגו ממעיז לשאינו מעיז ובאהדרינהו שפיר הי' נאמנים במגו דנאנסו אח"כ מצאתי שכתוב כן בס' המקנה לתרץ כך והנה מ"ש שם עוד בשם אחיו הגאון ז"ל לתרץ הקו' של המהרש"א הנ"ל ולומר דלכך לא שייך מגו בשנים כיון דכל א' אומר לפטור נפשו אינו חושש אם יכחישנו חבירו ולפמ"ש התוס' בב"ב דלא שייך להיות נאמן במגו כשהי' צריך לשבע שבועות התורה על טענת המגו היכי דמכחיש לעד"א א"כ ה"ה ה"נ לא שייך מגו דנאנסו לפי שאינו יודע שמא יכחישנו חבירו ויצטרך לישבע שבועת התורה גם להכחיש את חבירו ובתרתי לא אמרינן מגו אך קושי' התוס' דבטענות החזרה הוא שפיר דנאמנים במגו ור"ל דיש להם מגו דאמר החזרתיו לך וכבר הי' מעיז נגד חבירו והי' לו מגו דנאנסו כיון דכבר מכחיש את חבירו א"כ לא הוי בתרתי והוי רק חדא להיות נאמן במגו אף דהי' צריך לישבע שבועות התורה על טענה שהי' לו לטעון עכת"ד. הנה דבריו אינם מובנים כלל מלבד דקשה עליו דא"כ האיך קאמרינן דיהיו נאמנים במגו דפרע במגו דהחזרתי תיפק לי' דהוי מגו בשנים דשמא הי' חבירו מכחיש טענות החזרתי א"כ הוי ג"כ תרתי לשבע נגד חבירו ולהעיז נגדו דהא גם בטענות החזרתי בעי אשתבועי כמו בטענות המגו דנאנסו ואי ס"ל דס"ל לתוס' עתה בקושייתם דלא יצטרך לישבע בטענה החזרתי כו' כבר בלא"ה מתורץ קו' מהרש"א כמו"ש לעיל אך זה אפשר לא ס"ל זה התירץ שכתבתי אליבא דמהרש"א דמ"מ יש לו מגו להיות נאמנים פרענו למלוה במגו דנאנסו ואף דנאנסו בעי שבועה מ"מ ס"ל להתוס' דאמרינן מגו בהאי ומה שכתבתי לעיל דמ"מ עכ"פ נוגעים נינהו אפשר לא ס"ל כמו שלא ס"ל להש"ך דהשיג אמהרי"ט במגו מגברא לגברא חילוק זה רק דס"ל דגם העדי' נאמנים בטענות המגו ואמנם גם חוץ לזה דבריו תמוהים דהאיך נימא דנאמנים פרענו למלוה במגו דהחזרנו ולא הוי מגו בשנים דהא לפטור כל אחד

מתביעתו לא שייך זה כנ"ל גם בהחזרנו היו נאמנים במגו דנאנסו דלא שייך מגו בשנים משום דתרתי לא עבדי להכחיש העד ולהשבע נגדו ז"א דהא כבר הכחישו גם בטענות החזרנו כו' וזה חמוה דאטו אנן קאמרינן דודאי מכחשי אהדדי העדים אנן לא קאמרינן רק שאין כל אחד בטוח שלא יכחישנו חבירו אבל עכ"פ כאן י"ל להיפוך דלכך לא הוי מגו דאהדרינהו ללוה דחושש פן יסכים חבירו עמו ותו לא יהי' טענה עדיפא מזו דאז אף בטענות החזרתי לא יהי' נאמן דלא יהי' שייך מגו דנאנסו כיון דבאהדרינהו יהי' דברי שניהם מכוונין א"כ שוב לא יהי' להם מגו דנאנסו דהא יהי' מגו בשנים כיון דיהי' תרתי להכחיש עד ולשבע נגדו כו' (והנה מה שהקשיתי עליו תחלה אפשר אף אם ידעו התוס' בקושייתם דאף בהחזרתי בעי שבועה מ"מ לא קשה מידי מה שהקשיתי עליו דאפשר דמ"מ שביעה דאורייתא עכ"פ ליכא בטענות החזרתי והתוס' גבי נסכא דר' אבא לא כתבו רק דוקא גבי שבועה דאורייתא עיי"ש ועיין מ"ש הפ"י בכתובות דף פ"ה בעובדא דהני בני חוזאי דכ' שם להדיא דדוקא גבי שבועה דאורייתא כתבו כן התוס' גבי נסכא דר' אבא סברתם ועיין שהביא כן בשם הש"ך):

והנה עכשיו נ"ל לתרץ קו' התוס' הנ"ל כך וגם לתרץ הא דתמה בכה"ג הביאו האו"ת אות ז' עיי"ש על התשובות הרא"ש המבואר בטור וש"ע סי' ע"ב סעיף ל"ט וכן מבואר תמי' זאת בהב"ח על תשובות הרא"ש שכ' עוד טעם לזה משום דלא אמרינן מגו בשנים דהא אנן קיי"ל בשותפי' שבטוחים זע"ז אמרינן מגו בשנים כו' וכמו"ש התוס' כאן ונראה לתרץ דהנה לכאורה ק"ל עפמ"ש הח"מ באה"ע סי' ל"ה ס"ק ג' דבשליח וע"א מסייעו לא מהני דנפיק כולי' ממונא אפומא דחד סהדא כו' א"כ אף בטענות המיגו בעינן דיהי' לשניהם המגו א"כ קשה עמ"ש התוס' דהכא שניהם בטוחים זע"ז כו' דתיקשי כמו דקאמר הגמ' בשבועות דף ל"ב כפרו שניהם כאחד הא א"א לצמצם כו' א"כ קשה נהי דלעד הראשון יש לו טענות המגו דבטוח הוא דלהרויח ממון יאמר גם חבירו כמותו מ"מ בעד השני לא שייך מגו כיון דכבר שמע מה שטען עד הראשון אי אפשר לו להכחיש דבריו אך צ"ל כמו שתירץ שם הגמ' דתוך כ"ד של חבירו כו' ועיין רש"י ותוס' שם א"כ כיון דגם בעדים קיי"ל דיכול לחזור אף בתוך כ"ד של חבירו כמ"ש הסמ"ע בסי' כ"ט ס"ק ב' בשם כר"ן יע"ש א"כ יש לשני ג"כ מגו ובטוח הוא כשישמע הראשון דטענתו עדיפא יחזור מטענתו הראשונה רק דיש לראות כיון דהר"ן כ' הטעם דחד עדות הוא א"כ קשה כאן לפטור עצמם לא שייך זה דלענין לפטור עצמו לא שייך דחד עדות הוא כו' וא"ל דלפטור עצמם בלא"ה ניחא דקיי"ל בסי' פ' דיכול לחזור מפטור לפטור וכאן כבר ניפטר הראשון דהא לראשון הי' שפיר מגו י"ל דז"א דבסמ"ע סי' פ' הנ"ל מבואר הטעם

דנאמן לחזור מפטור לפטור משום מגו דאי בעי עמד בטענתו הראשונה א"כ כאן דאמרינן דרצונם שימצאו דבריה' מכוונים א"כ לא שייך מגו דהא רצונו לחזור כדי שיהי' דברי שניהם מכוונים יחד א"כ לא יהי' נאמן לחזור אף מפטור לפטור א"כ קשה כנ"ל על עד השני אך י"ל דז"א דהא דכאן דצריכי' למגו היינו שיהיו נחשבים עדים נגד הלוה לפוטרו מן המלוה א"כ כיון דנחשבו עדים שפיר יש להם המגו הנ"ל דהא בעדים דתרווייהו חד עדות יכול כל אחד לחזור תכ"ד של חבירו כדברי הר"ן הנ"ל דחד עדות הוא כו' דהא ע"כ המגו הוא רק לענין שיהיו עדים דאי לענין לפטור עצמם בלא"ה פטורים בדבורם הקל קודם שנתקנה שבועות היסת לומר פרענו למלוה כו' א"כ כיון דהוא רק לענין עדות שפיר דמגו הנ"ל ולפ"ז מתורץ קו' התוס' הנ"ל דכ"ז לענין פרענו במגו דאהדרינהו משא"כ דיהיו נאמני' החזרנים אף דצריך לפרעו בעדים במגו דנאנסו שפיר הוי מגו בשנים דלא שייך בטוחים זע"ז כו' דעכ"פ קשה על השני דאין לו מגו כו' ובזה מתורץ תשובת הרא"ש הנ"ל דאיירי שם על שותף השני כיון דהוא לענין לפטור עצמם לא שייך מגו להשני כיון דאין הראשון יכול לחזור תכ"ד של השני וגם לא שייך דיכול לחזור מפטור לפטור כיון דאין לו מגו דאי בעי עמד בטענתו הראשונה כיון דאף שותפי' רצונם לכוין דבריהם יחד ומדוקדק דבר זה בתשובות הרא"ש לפי מאי דאיירי באמר השותף השני כך וכך יש לי בידך על משכון זה שכך אמר לי השותף וקאמר שם טעם הראשון דלא שייך מגו דלקוח דאימא השותף הראשון אינו רוצה לשקר כו' עוד דלא אמרינן מגו בשנים א"כ שפיר הוא מכוון יפה לדברינו הנ"ל ר"ל ועוד חוץ טעם הראשון אין לשני ג"כ מיגו כו' כנ"ל אך קו' מהרש"א דנאמנים פרענו במגו דנאנסו אין מיושב בדבריו אך כבר כתבנו לעיל איזה דרכים לתרץ קו' המהרש"א ובזה יש ליישב במה שראיתי מקשין לדעת הר"ן דלכך המלוה את חבירו בעדים א"נ לומר פרעתיך ביני לבינך במגו דפרעתיך בפני פלוני ופלוני כו' משום דאנן סהדי דהמלוה בעדים אינו משלם בלא עדים והוי מגו במקום עדים א"כ קשה כאן דלא שייך אנן סהדי כיון דאמרו פרענו למלוה א"כ יהיו נאמנים פרענו למלוה במגו דאהדרינהו ללוה ואהדרינהו ללוה במגו דפרעתיך בפני פלוני ופ' כו' וקו' זו בלא"ה אין לה מקום דמ"מ אם טענו אהדרינהו ללוה לא הי' נאמנים במגו דפרעתיך בפני פ' ופ' והלכו כו' דאנן סהדי כו' א"כ גם עתה אינם נאמנים פרענו למלוה במגו דאהדרינהו כיון דאף אהדרינהו אינם נאמנים כו' אך לפי דברינו הנ"ל ג"כ יש ליישב קו' זו דלא שייך כלל מגו בשנים לפטור מן הלוה כו' ודוקא כשפטורים מהלוה בדבורם הקל וצריכים למגו להיותם עדים לפטור הלוה מהמלוה שייך מגו אבל לפטור עצמם מהלוה הוה מגו בשנים:

ועפ"ז יש ליישב קו' התוס' ד"ה וכן בדיני ממנות על הירושלמי הדא דתימא בשטר כו' והנה מה שתירצו התוס' דאיירי בתר דתיקנו שבועות היסת מלבד דתיקשו קצת דכל כה"ג הו"ל לפרש עוד יש לראות לפי מ"ש המגיה בט"ז סי' ל"ה ס"ק ב' דעסק הקבלות מעות של האשה ועסק קדושין שלה לאו דא ודא אחת היא יוע"ש מ"ש לענין אי איכא עד א' המסייע א"כ עפ"י דבריו יש לראות דלא שייך ג"כ הא דכתבו התוס' דעד הצריך לישבע לא הוי עד דעל פי שנים עדים יקום דבר כתיב דיהי' מקוים העדות על פיהם דוקא לא שייך לזה כלל לגבי קידושין דצורך שבועה להעד הוא על קבלת המעות של האשה והעדאת העדים הוא לענין דנתקדשה זאת האשה א"כ כיון דאינו בענין אחד לא שייך לומר לפי שצריך לישבע שוב לא הוי עד והכי נימא דעד שנשבע מימי ו יהי' שוב פסול לעדות אתמהה אך לפי הנ"ל י"ל דהירושלמי איירי קודם תקנת שבועות היסת אך מ"מ בקדושי כסף הוי נוגע ממש ולא משום דהוי עד שצריך לשבע רק דהוי נוגע ממש עפ"י מה שנראה נ"א בב"ש ובסי' מ"ז ס"ק ז' דדעת הב"ח דאף בעדים לא אמרינן לענין קדושי אשה תוך כ"ד כד"ד ובאמת כן נראה דעת הב"ח בקונטרס אחרין א"כ כיון דהעדים אינם יכולין לחזור אף תוך כ"ד א"כ הדרה קו' התוס' הנ"ל לדוכתי' דהא הוי מגו בשנים דעכשיו לא שייך תי' התוס' הנ"ל דבטוחי' כו' כיון דזה לא שייך על עד השני כנ"ל ושפיר איירי הירושלמי אף קודם שתיקנו היסת והיינו מטעם הנ"ל אך לפי"ז יש לראות דהא תינח בשני עדים בעד אחד מא"ל דהא בעד אחד דהיינו בשליח אחד שייך שפיר מיגו ואפי' אף לאחר שתיקנו היסת ראוי להיות מהני לפמ"ש דהיסת אינו מגרע כלל אצל קדושין משום דלא שייך בקדושין עד הצריך לישבע כיון דהעדות הוא ענין אחר וכדכ' המגיה בט"ז אך באמת ז"א דהא בעד א' דהיינו בשליח אחד בלא"ה לא יצוייר דהא המקדש בע"א בלא"ה אין חוששין לקדושין ואי בפני השליח וע"א הוא באמת מחלוקת הט"ז והח"מ ולפי הנ"ל נימא כדעת הט"ז אף בלא עד המסייע פוטר ג"כ מהני העדאת העד עם השליח כיון דהשליח לבד יש לו מגו ואי דאחר תקנות היסת הוי עד דצריך לשבע כבר כתבנו דבזה דאין צריך לשבע על גוף העדות רק על דבר אחר לא הוי בכלל עד שצריך לשבע וצ"ע:

עוד יש לומר וליישב קו' התוס' הנ"ל ולומר עוד בסגנון הנ"ל דהירושלמי מיירי אף קודם תקנות שבועת היסת ותקנות שבועות היסת אינה מעלה ומוריד כלל לענין הנגיעה דלא שייך עד שצריך לשבע גבי קדושין כו' כיון דהעדות לא הי' לענין ממון רק לענין קדושין דהנה כ' הפ"י בכתובות דף פ"ה על מ"ש התוס' שם על הגמ' מגו דאיבעי אמרי להד"ם קודם שנתקנה שבועות היסת כו' דתיפוק לי' דאפי' קודם שניתקן שבועות היסת מ"מ

הו"ל השליח בע"ד ממש ואפי' יותר מנוגע רק דהוא הבעל דבר כיון דבעי שלומי כדמסיק לענין שלומי שליח בין א"ל הב זוזי כו' ומ"ש הפ"י שם דקודם שניתקן שבועת היסת דהוי שליח עד לא מחייב שליח לשלומי דלא הי' צריך לתת לו בפני עדי' אחרי' דהשליח הוי עד לא מסתבר כלל דא"כ דיפטור השליח מלשלם עי"ז דנעשה השליח עד א"כ אין לך נוגע ובעל דבר יותר מזה ומסתברא יותר כמ"ש הפ"י שם מתחלה דהא דכ' התוס' קודם שניתקן שבועות היסת מיירי היינו כי היכי דלא תיקשי למאי דס"ד דאי אמר לי' הב זוזי ושקיל שטרא פטור השליח ומשמע דאפ"ה אינהו נאמנים במגו דלהד"ם וקשה הא קודם שניתקן שבועת היסת הוי השליח עד והנה אין להקשות לפ"ז על סוגיא דידן דקאמר דקודם דניתקן שבועות היסת לא הוי השליח נוגע תיפוק לי' דמסקינן שם דהשליח צריך לשלם א"כ הוי בע"ד ונוגע די"ל דז"א דכבר כתבו התוס' שם בד"ה לתקוני שדרתיך כו' דדוקא משום דהזכיר לו לקיחת השטר כו' אבל אי לא א"ל כו' מצי אמר לי את הימנתי' לי' כו' א"כ לפי"ז שפיר הכא לא צריך שליח לשלומי דלא אמרת לי הב ליה בסהדי דתיפק לי' דהכל יודעים דקדושין בלא עדים אינן קדושין כלל ואדרבא מנין היו להם להשלוחים לסמוך עצמם דהשלוחי' נעשים עדים א"כ כיון דודאי צריכי' השלוחי' לשלם שוב לא הוי עדות כלל לכך קאמר שפיר הירושלמי דבקדושי כסף אין שליח נעשה עד ואיירי אף קודם שבועות היסת:

והנה במה שכתבתי תחילה דאצל עד השני לכאורה לא שייך סברות התוס' דבטוחי' כו' א"כ הוי מגו בשנים הנה מצאתי בהפ"י כתובות דף פ"ה על הך עובדא דבי חוזאי הנ"ל דמקשה דהא לא אמרינן מגו בשנים והוא באמת קו' הב"ח והביא לשון התוס' דקדושין דבשותפין אמרינן מגו בשנים משום דהשותפי' מסתברא נועצו יחד האיך לטעון ולפי דבריו נסתר כל מ"ש לעיל בזה אך לא ידעתי באיזה מקום נמצא כן בדברי התוס' דלשון התוס' שלפנינו כאן בקדושין אינו רק דשותפי' בטוחי' זע"ז כו' ולעיקר קושייתו דהיא קי' הב"ח יש ליישב לפי דברינו הנ"ל דלא איירי בשטענו שניהם דנימא דאין השני יכול לסתור טענתו של ראשון רק דאיירי דאחד מן השותפי' טוען גם בשביל חבירו א"כ שפיר הוי מגו ולא הוי כלל מגו בשנים הנה במ"ש הר"ן לפמ"ש הא דקאמר מאי קסבר ר"כ אי קסבר המלוה את חבירו בעדי' צריך לפורעו בעדי' הני נוגעי' כו' דמאי הי' סלקא אדעתי' לומר כן ולהקשות ומה שייך הא דקאמר אלא קסבר כו' דמה הי' קשה לו לומר דר"נ סבר צריך לפורעו כו' וכתב דהי' ק"ל להגמרא אי סבר א"צ לפרעו א"כ ל"ל להלוה כלל עדים לפטור מהמלוה תיפק לי' דבטענת פרעתי לך שטוען הלוה סגי ומשני דמ"מ לעולם קסבר ר"ל א"צ לפרעו ואי דקשה א"כ ל"ל להלוה כלל עדים י"ל דבלא עדים לא הי' נאמן כיון

דאינו אומר טענת ברי שהוא פרע אלא אומר שהשליח פרע כו' יוע"ש בר"ן וקצת נראה מהר"ן שם דהי' לו גירסא אחרת בגמרא יוע"ש. והנה לכאורה י"ל ע"ד הר"ן רק באופן אחר דזה ג"כ דוחק לומר דהמקשה לא ידע מזה דהא הלוה אין טוען טענת ברי שאני פרעתיך כו' אך ר"ל כך דהי' ק"ל להמקשן א"כ מ"ט דמאן דחולקין דאין השליח נעשה עד דפריך בגמ' לעיל טעמא מאי ומפרש דה"א שלוחו ש"א כמותו והוי כגופי' והכא הא הוא גופא נאמן בעצמו לומר פרעתי למלוה כו' א"כ מה סברא לומר דאין שליח נעשה עד א"כ לפ"ז תיקשי אדר"נ מה קמ"ל דשליח נעשה עד ומתרץ אלא לעולם קסבר כו' ולא קמ"ל כלל משום דהו"א שלוחו כגופו רק דהיא גופא קמ"ל דמיגו דיכול לומר אהדרינהו ללוה כו' לא הוי כנוגעים כו' כן יש לפרש ע"ד הר"ן הנ"ל. והנה עכשיו עיינתי במה שכתבתי כאן בשם ראיתי מקשין לדעת הר"ן דלכך המלוה את חבירו בעדים א"נ לומר פרעתיך בפני פ' ופ' והלכו למ"ה משום דאנן סהדי כו' א"כ יהיו נאמנים לומר פרענו למלוה במגו דאהדרינהו ללוה ואהדרינהו ללוה במגו דפרעתיך בפני פ' ופ' שכתבתי דקו' זו אין לה מקום דמ"מ אם היו טוענ' אהדרינהו כו' לא היו נאמנים הנה עכשיו ראיתי דקושי' זו מבוארת בס' טעם המלך פ"ב מהל' אישות ובאופן דיש מקים לקושי' זו דהיינו שמקשה לדעת הר"ן יהי' נאמנים פרענוהו למלוה במגו דאהדרינהו ללוה בפני פ' ופ' והלכו למ"ה דלא שייך עכשיו אנן סהדי כיון דעכשיו אמרי' פרענו למלוה וזה הקושי' אינה מתורץ כלל במה שכתבתי שם ורק בקושי' זו יש לתרץ עפ"י מה שכתבתי סברא אחת לענין אחר ונכון לומר גם על קושיא זו דבאמת י"ל הא דלא ס"ל להר"ן תירץ הרא"ש דהרוצה לשקר ירחיק עדותו כו' די"ל דוקא כשטוען עכשיו פרעתיך ביני לבין עצמך דס"ל להר"ן דלא שייך סברת הרא"ש דהרוצה לשקר ירחיק עדותו דע"כ הכוונה דיאמרו כל העולם שבוודאי טוען שקר מחמת דהרוצה לשקר כו' וי"ל דס"ל להר"ן דזה אינו סברא משום דגם עכשיו יאמרו העולם שבוודאי משקר בטענתו במה שאומר שאף שהתרה אותו המלוה ואמר אל תפרע אלא בעדים אעפ"כ פרע לו ביני לבין עצמו דגם זה הוא טענה רעועה למאד בעיני העולם א"כ שוב יש לומר דיש לו מגו דפרעתיך בפני פ' ופ' והלכו למ"ה דומה לענין שהעזה אף שאין אומרים מגו מאינו מעיז למעיז מ"מ ממעיז למעיז אמרינן מגו משא"כ כשטוען עכשיו פרעתי למלוה אף הר"ן מודה לתירוץ הרא"ש דהרוצה לשקר כו' ולא הוי מגו דעכשיו טוען טענה שנראה טובה בעיני העולם לא הוי מגו לטעון טענה שיהי' נראה שקר בעיני העולם דיאמרו הרוצה לשקר כו':

. והנה בענין מ"ש לענין קו' התוס' דהוי מגו בשנים לבאר הדברים ביתר ביאור דהא דלא אמרינן מגו בשנים דהיו יכולים להתיעץ יחד שימצאו דבריהם מכוונ' משום דהוי

מגו למפרע והיינו דוקא לפטור את עצמם שייך שפיר דלא שייך כלל להאמין במגו רק כשטענות המגו נולד לפני הב"ד ולא מגו למפרע (ואפשר עוד בטעם הדבר דלמפרע אינו מגו כלל דשייך לומר אערומי קא מערים ובזה יש להמתיק ענין מה שכתבתי דלתירץ התוס' להרויח ממון בטוחי' זה ע"ז שיכוונו דבריהם וכמשמעות לשון התוס' בכאן ודלא כפ"י שכ' בכתובות דף פ"ה דלהרו"ח ממון מתייעצים ביחד כיון דלהתייעץ מקודם הוי מגו למפרע ושייך ארעומי קא מערים ואינו מגו כלל אלא ע"כ רק כמשמעות לשון התוס' בכאן דלהרויח בטוחי' זע"ז והנה כ"ז לפטור את עצמם משא"כ כאן בסוגיין דהא דאמרינן דנאמנים פרעתי למלוה במגו דיכלו לומר אהדרינהו ללוה אינו ממש כדיני מגו רק הוא לשון מושאל כמו מגו בעלמא ועיקר הכוונה כיון דיש להם איזה טענה לפטור נפשם אף בלא מטענות פרעתי למלוה שוב הם עדים לפטור את הלוה מן המלוה במה שאומרים פרעתינהו למלוה וכן מבואר בריטב"א דאין הכוונה כלל דיש להם נאמנות מכח המגו רק דפעולת המגו רק דשוב אינם נוגעים בעדותם א"כ אף אם יש להם דרך לפטור א"ע באיזה טענה דהוא כמגו למפרע ג"כ נתכשר עדותן ובזה יש לתרץ קושית התוס' דאהדרינהו ללוה שוב אין להם נאמנות מכח מגו דנאנסו כיון דזה הוי מגו לפטור א"ע ושוב הוי מגו בשנים וגם קו' העולם דנאמן פרעתי למלוה להכשיר עדותן במגו דאהדרינהו ואהדרניהו ללוה הי' נאמנים אף למ"ד צריך להחזיר בעדים במגו דפרעתי למלוה. ובזה יש קצת מקום לקשר קישור לשון התוס' ד"ה והשתא במה שסמכו בקושייתם השני' אחרי תירץ קושייתם לקבלה אחר ולא מצי היא לעשות שליח לקבלה דלא אלימא כיד אבי' משא"כ אי הוי אמרינן דאף שליח לקבלה יכול לעשות שליח לקבלה אחר. למה לא תהי' הנערה יכולה לעשות שליח לקבלה אטו גריעה היא משליח ולפי"ז שפיר מתורץ קו' הרשב"א הנ"ל לפי שהקדמנו דגמ' קידושין דמוכח מושילחה יכולה לעשות שליח שליח אף דהוי מילי כו'. א"כ מקשה הגמ' תנן דגבי קדושין א"א לומר כלל דאין היא יכולה לעשות שליח אי יכולה לקבל הקידושין בעצמה כיון דהיא בעצמה יכולה לקבל הקידושין אף שלוחה לא גרע משליח שליח. ומתורץ קו' הרשב"א הנ"ל ולפי"ז יש ליישב קושי' התוס' הנ"ל להך דיעה דבש"ע אה"ע סי' ל"ה סעיף ו' דקדושין לא מצי משוי שליח במילו והנה הא דה"ה לקטנה או אי קטנה לא. תלוי אי נימא דההיקש דיצאה והיתה הוא לכל ענין. עיין תוס' ד"ה צווח ר"ל ויצאה והיתה כו'. והנה לכאור' דההיקש לא הוי לכל מילי מדבקדושין אינה יכולה לעשות שליח שליח כמו"ש להך דיעה הנ"ל ובגירושין ס"ל להש"ס דיכולה לעשות של"ח כו' והיא הו' רק כשלוח מאבי' ור' יוחנן הא לא ס"ל דיש להשוותם כו' דדוקא אליבא דר"ל מוכרחין לומר כמו"ש התוס' ד"ת צווח דיש לנו

להשוותם כו' (ובזה יש ליישב ג"כ הסתירה של רש"י די"ל דלר"ל דס"ל הקישא דיצאה והיתה א"כ ע"כ קטנה לא דאי ה"ה לקטנה א"ב קשה על ההיקש דויצאה והיתה כיון דבקידושין ודאי קטנה לא. משא"כ לר"י דלא ס"ל הכרח מהקישא דיצאה והיתה א"כ י"ל ה"ה לקטנה וכעין זה פ' הפ"י) והנה לכאורה י"ל דנערה ולא קטנה מהקישא דויצאה והיתה מדקטנה קדושין ודאי לא כמו"ש התוס' ד"ה צווח ר"ל. א"כ מכח הקישא מהראוי לומר דה"ה גירושין דלא אך בלא"ה אי אפשר לומר דההיקש משוה בכל דבר דהא קיימינין עכשיו בסברת הי"א שבאה"ע סי' ל"ה סעיף ו' דבקדושין אין שליח עושה שליח במילי ובגירושין ס"ל עכשיו בהס"ד דיכולה לעשות שליח אף דהיא עצמה רק שליח מאבי'. אך דז"א דהא באמת מסקינין במסקנא דנערה אין יבולה לעשות שליח לקבלה. א"כ ההיקש שוה בכל מילי א"כ י"ל דנערה אבל לא קטנה משא"כ לפי מה דרצה לפשוט מהמשנה דנערה עשה שליח א"כ ממילא דנערה וה"ה לקטנה כיון דאין הכרח מתנגד לזה דהא ההקש בלא"ה אינו שוה לענין שליח שליח. ומיושב קו' התוס' הנ"ל:

או יאמר לתרץ קו' הרשב"א הנ"ל. על הא דפריך על ר"ל. תנן בו ובשלוחו אין כו' אימא דממעט רק בשלוחה דאין יכולה לעשות שליח. י"ל דר"ל ע"כ ס"ל דיכולה לעשות שליח. דאל"כ רק דלא אלימא כיד אבי' כו'. א"כ מה צווח ככרוכי' ויצאה והיתה הנה זה ניחא אם יש לה יד לעצמה שייך להקשות ויצאה והיתה משא"כ אי אף בגירושין אין לה יד דהא אמרינן דלא אלימא כיד אבי' כו'. ועוד דאי אין לה יד א"כ איכא סברא טובה לחלק כדאמר בגמרא. גירושין דמכנסת עצמה כו' ומה שייך ענין ההיקש בזה. כיון דאמרינן רק מטעם דהאב ניחא לי' כו' והוי כאלו האב עושה אותה לשליח ואמרינן היכי עושה האב אותה לשליח היכי דמכנסת לא היכי דמפקיע עצמה כו' א"כ מה שייך בזה כלל הא דצווח ר"ל ככרוכיא. כו' מכח ההיקש אלא ע"כ דס"ל לר"ל דיש לה יד א"כ ע"כ עושה נמי שליח כיון דיש לה יד. אך לפי"ז קשה מה משני ובשליחות ס"ב כר"י דקשה קו' מהרש"א למה קאמר ובשליחות ולא שייך תי' מהרש"א דכ' דבשליחות דאב קאמר יוע"ש כיון דאמרינן דקו' הגמ' על ר"ל לא הי' רק מחמת דמוכח דר"ל לא ס"ל טעמי' דשליחות רק טעם דיש לה אך די"ל דז"א דהא דכתבנו דלית לי' לריש לקיש טעם דשליחות יד רק דיש לה יד היינו אליבא דרבנן משא"כ כאן דאמרינן דר"ש ס"ל כר"י צ"ל דאפי' לא מצי להעשות שליח גם יש ליישב קו' הרשב"א הנ"ל קצת ולומר דלשיטת ר"ל ע"כ נערה יכולה לעשות שליח דר"ל ס"ל בב"מ דף ו' ע"ב דחצר משום שליחות איתרבאי ובגט משום ידה איתרבאי וכ' התו' שם בד"ה אי אמרת משום שליחות א"כ מצינו שליחות לד"ע כו' דהגמ' מדייק כן מכח התנא דאפי' בע"כ ואי משום שליחות לא עושה מתגרשת

בע"כ ולא קונה יוע"ש א"כ לפי"ז צ"ל דמה משני הגמ' לענין גט כ"ע לא פליגי כו' צ"ל דהא דפסיקא לי' לתנא גופי' דחצר דגט משום ידה כיון דס"ל לר"ל דחצר דעלמא הוי משום שליחות וצ"ל כמו"ש רש"י שם ד"ה ת"ל ונתן מ"מ כו' דאי משום שליחות הא כבר כתיבא הכא ושלחה מלמד שהאשה עושה שליח א"כ כיון דהא דס"ל לחכמים דפליגי אר"י דבין היא בין אבי' היינו כפירש"י בסוגיא דידן ד"ה היא ואבי' שהרי גדולה היא ויש לה יד ואמרה התורה ונתן בידה כו' א"כ אם נימא דס"ל לר"ל דאין נערה יכול לעשות שליח תיקשי לר"ל דס"ל בכל התורה חצר משום שליחות מהא דקמרבה התנא חצר לבע"כ ולקונה וא"ל כתירוץ הגמרא דחצר דגט ודאי משום ידה י"ל דז"א כיון דהראי' רק כפירש"י הנ"ל דאי משום שליחות הא ככר כתיבא כו' י"ל דז"א כיון דנימא דס"ל לר"ל דנערה אינה יכולה לעשות שליח דלא אלימא כיד אבי' א"כ צריך הכא קרא אף לחצר דנערה דאינו מוכח מושלחה דהא נערה אינה יכולה לעשות שליח אלא ע"כ מוכח דס"ל לר"ל דנערה יכולה ג"כ לעשות שליח ושפיר מקשה הגמ' לשיטת ר"ל מהאיש מקדש את בתו בו ובשלוחו כו' גם יש לראות אף לפי הס"ד דגמר' בב"מ דס"ל לר"ל חצר משום שליחות אף בגט ג"ה י"ל דמוכת דנערה יכולה לעשות שליח כמו דמרבינן נערה דהיא ואביה ונפקא לן היא מדכתי' ונתן בידה כפירש"י כן יש להוכיח דיכולה לעשות שליח מדאתרבי חצירה וחצר הוא משום שליחות א"כ מוכח דיכולה לעשות שליח לקבל גיטה:

או יאמר לתרץ קו' הרשב"א הנ"ל כך די"ל דהא דקאמר הגמ' דלא אלימא כיד אבי' דלא תהי' יכולה לעשות שליח לא שייך כלל בקידושין דהנה הטעם דנאמר דאינה יכולה לעשות שליח הוא כדקאמר הגמ' משום אלימא כיד אבי' והנה אם נמצא איזה סברא לומר דעי"ז דלא תהי' יכולה לעשות שלוח יהי' לה עדיפות מאיזה צד דעי"ז דלא תוכל לעשות שליח יהי' אלים כחה באיזה ענין יותר ממי שיוכל לעשות שליח א"כ י"ל דלא שייך כלל לומר דלא אלימא כיד אביה הא אם לא יהי' אלים כחה בזה יהי' עי"ז אלים כחה מצד אחר:

והנה מבואר בגמ' כתובות דף ע"ד דתנאי דאפשר למעשה להתקיים ע"י שליח הוי תנאה תנאי משא"כ תנאי דא"א לקיומי למעשה ע"י שליח כו' יעו"ש א"כ בקידושין דישנה על תנאי כך וכך אם לא תוכל האשה לעשות שליח יהי' אלים ידה דאף דתעשה בעצמה מעשה על תנאי כמו דתקבל קדושין על תנאי כך וכך יהי' המעשה קיים והתנאי בטל כיון דגבי דידה א"א לקיומו מעשה דילה ע"י שליח לא הוי תנאה תנאי א"כ בזה יהי' עוד אלים כחה מדאבי' ואיך נימא דלא אלימא כיד אבי' ולכך לא תוכל לעשות שליח דנהי דהא

דאין יכולה לעשות שליח היא גריעותא מצד א' אמנם הוא גם מעליותא מצד אחר שעי"ז הוי המעשה קיים ותנאי בטל א"כ יהי' בזה אלים כחת מכח אביה אך דבגרושין לא שייך זה דהא מתגרשת בע"כ ומה מהני תנאים דידה כו' משא"כ בקידושין דמדעתה ומהני תנאים דידה כו' והגם שכ' התוס' בכתובות דף ע"ד ד"ה תנאי דאפשר לקיומו ע"י שליח שטעמו של דבר שמחלקין בין תנאי דאפשר להתקיים ע"י שליח למה שאינו באפשר להתקיים ע"י שליח משום דתנאי דאפשר להתקיים ע"י שליח הוי אלים כחו טפי מפני שיוכל להתקיים דבריו אפי' ע"י שליח לכך סברא שיוכל להטיל בו אף תנאי כו' יוע"ש א"כ נסתר דברים הנ"ל דהא אדרבא הא עדיפות הוא לגבי אבי' שיוכל להתקיים מעשה דידי' אף ע"י שליח ושיוכל להטיל במעשה איזה תנאי שרוצה מ"מ הנה מצאתי בס' שער המלך סוף פ"ו מהל' אישות דכ' בשם ס' שיטה מקובצת לנזיר שכ' דמעשה שאי אפשר להתקיים ע"י שליח אלים מעשה דידי' ואף אי לא נתקיים התנאי לא נתבטלה המעשה א"כ הוא ממש כדברי הנ"ל דכיון דהיא אינה יכולה לקיים המעשה דידה ע"י שליח אלים עוד מעשה דידה ממעשה דאבי' דע"י מעשה דידה אף דלא נתקיים תנאה לא נתבטלה המעשה ועפ"י הנ"ל יש לפרש בדרך דרש הא דקאמר בגמרא רב אסי לא על לבי מדרשא דמדקדק ע"ז בס' אור חדש דל"ל למימר רב אסי לא על לבי מדרשא כו' יוע"ש שמאריך שם בדרך דרוש ולפענ"ד לפרש ג"כ בדבר דרש קצת גם לדקדק על לשון כמן ימא לטיגנא ועי' רש"י כשולה דגים מן הים כו' ולמה אמר דוקא בהך לישנא וי"ל כך דהנה על הא דקאמר ר"א לא על לבי מדרשא כו' י"ל כך דהנה הקשה הה"מ בפ"י מהל' אישות על הרמב"ם דלא כ' במשפטי התנאים דבעי מעשה דאפשר להתקיים ע"י שליח וכ' דסמך הרמב"ם עצמו אמ"ש בענין חליצה יעו"ש והכ"מ דחה דבריו וכ' דלא ס"ל להרמב"ם כלל דבעי במשפטי התנאים שיהי' המעשה יכול להתקיים ע"י שליח ונלענ"ד לומר כדעת הכ"מ דהרמב"ם לא ס"ל דבעי אפשר להתקיים ע"י שליח רק לומר טעם אחר למה דחה הרמב"ם סוגי' זו דכתובות דקאמר בפשיטות מכדי תנאי מהיכא גמרינן כו' יש תנאי דאפשר להתקיים ע"י שליח כו' דהנה הא דכ' רש"י בכתובות דף ע"ד ע"ב דתנאי ב"ג וב"ר אפשר להתקיים ע"י שליח שהרי משה ציוה ליהושע כו' הקשה עליו הפ"י דהא משה לא נתן משלו בלום כו' ועיין בס' הפלאה בזה. והמתבאר לפי פשיטו בדברי רש"י דבאמת משה נתן בכח ב"ד יפה אשר בידו ויהושיע הי' בזה רק כשליח אף דבאמת יהושע בעצמו חילק ארץ ישראל עפ"י כח ב"ד יפה מ"מ בזה הנתינה לב"ג ולב"ר ארץ סיחון ועוג לא הי' בכח ב"ד אשר בידו רק מציוה מפי משה רק הוא הי' כשליח אך מ"מ עדיין ק' על פירש"י דמי הכריח לרש"י לומר כך ולא כפשוטו וכמו"ש בס' הפלאה דאף

דהי' החלוקה בכח ב"ד יפה שהי' ביד יהושיע מ"מ עכ"פ לא עדיף כח ב"ד יפה מאילו השבטים חלקו בעצמם ואם היו השבטים חולקים בעצמם הי' יכול להתקיים ע"י מה ששלח אחד שליח ואפשר דהי' קשה לרש"י דהא למ"ד בכתובות דף ק' וכאן בקדושין דף מ"ב דהגדילו אינן יכולים למחות ולדידי' לא ס"ל כמו"ש התוס' בגיטין דף ל"ד דלכך לא היו יכולים למחות לפי שכן הי' עפ"י הדיבור כו' אך רק דס"ל דבאמת יתומי' שבאו לחלוק וב"ד ומעמידין להם כו' הגדילו אינם יכולין למחות ולפ"ז האיך הי' חלוקת א"י אפשר להתקיים ע"י שליח דהא בשליח קיי"ל דשליח כא למנה בכתובות דף ק' (ונהי דאפשר לומר דמ"מ ברוחות אינה יכולים למחות וכדקא מחלק הגמ' בין תרומה לשליח משום דבתרומה מצי למימר להכי אמדתיך אבל הכא טעותא כו' מ"מ יש לומר כיון דפחות משתות א"א לצמצם כמו"ש רש"י ותוס' בקדושין דף מ"ב ע"ב ע"ש) ולכך כ' רש"י שהרי משה ציוה ליהושיע ורש"י לשיטתי' אזיל דס"ל בכתובות דף ק' דדוקא בשליח סתם פליגי ודלא כתוס' שם א"כ י"ל דשליח דיינים כ"ע מודו דאינם יכולים למחות ולכך הוצרך רש"י לפרש דהרי משה ציוה ליהושיע כו' דהי' שליח דייני' דהוא הי' מצווה מפי משה ולפ"ז יש לומר דהרמב"ם לא ס"ל כפרש"י דבשליח דייני' כ"ע מודו וכן מבואר ברמב"ם ולכך ס"ל דסוגיא זו ס"ל דהגדילו יכולין למחות א"כ צ"ל דלכך לא היו בחלוקת ארץ ישראל יכולי' למחות משום דהי' עפ"י הדיבור א"כ כיון דהי' עפ"י הדיבור הי' שפיר יכול להתקיים ע"י שליח דכמו דאף אצל הב"ד הי' יכולי' למחות רק דהיתה גזירות המקום שלא יוכלו למחות ה"ה אם הי' ע"י שליח משא"כ למה דקיי"ל הגדילו אינם יכולים למחות א"כ לא צריכין למימר כלל דהי' עפ"י הדיבור שפיר נדחה סוגי' זו מהלכה דהא אף בחלוקת א"י לא הי' יכול להתקיים ע"י שליח כיון דכח ב"ד יפה שאינם יכולי' למחות וע"י שליח יכולים למחות ולכך לא פסקה הרמב"ם במשפטי התנאים דנצטרך תנאי שאפשר לקיומו ע"י שליח. והנה כתבו התוס' בבכורות דף נ"ב ע"ב ובב"ק דף פ"ח ע"ב דלר' אסי ולשאר אמוראים אף דס"ל האחים שחלקו כלקוחות מ"מ לא הי' חלוקת ארץ חוזרות ביובל משום דהי' עפ"י אורים ותומי' וגזירות הכתוב א"כ מכ"ש דאין יכולי' למחות כו' א"כ לר' אסי נשאר הדין דתנאי שא"א להתקיים ע"י שליח לא הוי תנאי כו',

א"כ אי הו"ל ר' אסי בבי מדרשא לא הי' חידוש במה דכל חבורתא פסקו כר' יוחנן ולא כר"ל כיון דעל ר"ל קשה ממשנה דהאב מקדש את בתו בו ובשלוחו בו ובשלוחו אין בה ובשלוחה לא דשינוי דמשנינן האי מני ר"י הוא מקשינן עלה ומי מצית מוקמית לה כר"י כו' ומאי דמסיק כולה ר"ש ובשליחות סבר לה כר"י הוא שינויא דחוקא וא"ל כקושי' הרשב"א הנ"ל אימא דהיא אינה יכולה לעשות שליח משום דלא אלימא כיד אבי' ז"א

כמו שתירצו קו' הרשב"א כיון דעי"ז יהי' אלים כחה בתנאי כמו"ש לעיל וזה דוקא לר' אסי דפליג על ר' יוחנן בהא דמחזירין זה לזה ביובל כמו"ש דלדידי' שפיר תנאי שא"א לקיומו ע"י שליח לא הוי תנאי משא"כ כיון דר' אסי לא על לבי' מדרשא ור' יוחנן בעצמו ס"ל דמחזירין זה לזה ביובל א"כ לא ס"ל דעפ"י הדיבור ואורי' ותומי' הי' כו' א"כ י"ל הגדילו אין יכולי' למחות כדקיי"ל להלכתא לא מוכח כלל דתנאי דא"א להתקיים ע"י שליח לא הוי תנאי א"כ לק"מ קו' הגמרא דבו ובשלוחו אין די"ל כקו' הרשב"א הנ"ל שפיר יש חידוש במה דפסקו כר"י ולא כר"ל כיון דלא קשה על ר"ל ממתניתין כלל או לומר כך על רב אסי לא על כו' עפ"י כל הדברים הנ"ל רק לומר דאי הי' רב אסי עייל הוי ידע דודאי פסקו כר' יוחנן מטעם הנ"ל דלשיטת ר' אסי כנ"ל קשה על ר"ל ממשנה דבו ובשלוחי אין כו' רק לפי שר' אסי לא עייל מספקא לי' מה אמרו בבי מדרשא כו' ואמר דאעפ"כ פסקו כר' יוחנן ובזה יש ליישב הא דקאמר לי' כמין ימא לטיגנא לרמוז לו דעפ"י הלכתא אחר דקיי"ל ממילא יש לפסוק בזה כר' יוחנן דעל ר"ל קשה ממשנה דבו ובשלוחו אך כי היכי דלא תימא אימא דתנאי שא"א להתקיים הוי תנאי א"כ ממילא ל"ק על ר"ל כקושי' הרשב"א הנ"ל ע"ז אמר כמין ימא לטוגנא יהי' נסתר זה דהנה אם נימא דאף תנאי שא"א להתקיים ע"י שליח הוי תנאי ואף דכל תנאי ילפינן בתנאי דב"ג וב"ר ע"כ צ"ל דלא נימא סברא זו שכ' רש"י דהרי משה ציוה ליהושיע כו' אך כבר כתבנו לעיל בסוגי' דשלוחו ש"א כמותו דלר' נתן דס"ל בב"ב דף קי"ז דלבאי הארץ נתחלקה וכ' התוס' שם בשם ר"ת דלדידי' קטני' לא נטלו כלל חלק בארץ יוע"ש א"כ לדידי' לא צריכין כלל לומר דהי' חלוקת א"י מחמת כחב"ד יפה רק די"ל מחמת שליחות כדעלה בדעת הגמ' לעיל דף מ"ב ול"ק הא דפריך ותסברא קטני' כו' כיון דלדידי' לא נטלו כלל הקטנים חלק בארץ א"כ כיון דלדידי' חלוקת הארץ מטעה שליחות שפיר י"ל דתנאי שא"א לקיים ע"י שליח לא הוי תנאי אך מאן מוכח אי כמ"ד ליוצאי מצרים או כמ"ד לבאי הארץ י"ל עפ"י מ"ש הרשב"ם בב"ב דף קי"ז בשם הספרי דלמ"ד ליוצאי מצרים מדרש לאשה תחלק הארץ כאשה לאפוקי רשעים כו' יעו"ש א"כ מוכח כמ"ד לבאי הארץ דאי כמ"ד ליוצאי מצרים ורשעים לא נטלו חלק קשה מבנות צלפחד למ"ד צלפחד זה מקושש אך די"ל דמקושש לש"ש נתכוין. אך דקשה אם לא עשה רק להודיע דיש עונש למה עבר עבירה חמורה לחלל שבת ולא עבירה קלה רק להודיע שיש עונש אך די"ל כמו"ש המהרש"א בחידושי' אגדות דבשבת הוי מלאכה שא"צ לגופי' אך אם נימא דמלאכה שא"צ לגופה חייב נסתר זה והנה מבואר בתענית דף כ"ד השולה דג מן הים חייב חטאת כו' יוע"ש ואף דהוי מלאכה שא"צ לגופה דהא הוא מתעסק אצל נטילת נשמה כו' מוכח מזה

דמלאכה שא"צ לגופה חייבי' עליה א"כ שפיר מרמז בזה דכמין ימא לטיגנא ר"ל דהלכה זו כמו הלכה של השולה דג מן הים דחייבי' על מלאכה שא"צ לגופה א"כ ממילא ל"ל דמקושש לש"ש נתכוין א"כ מוכח דלא כמ"ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ רק לבאי הארץ, א"כ לא לקחו טפלים בארץ והוי חלוקת ארץ ישראל הנשיאים משום שליחות וממילא כל תנאי דא"א לקיים ע"י שליח לא הוי תנאי כיון דכל תנאי מתנאי ב"ג וב"ר ילפינן לה א"כ ממילא נדחה דברי ריש לקיש מהמשנה דבו ובשלוחו אין כו' או לומר על הא דקאמר רב אסי לא עייל כו' דהנה דברי התוס' בד"ה צווח ר"ל תמוה מאד מה שסיימו כיון שנישאת עיין מהרש"א ופ"י ונלפענ"ד לתרץ כך דהנה יש להקשות על מה שתירצו התוס' שם דמ"מ יש לנו להשוותם כו' דהא כתבו התוס' ביבמות דף פ"ו ע"א ד"ה אף מעשר ראשון טובל דכיון דלא מצי לאקושי לגמרי לא שייך אין היקש למחצה אך י"ל עפ"י מ"ש הפ"י כאן בריש קדושין כמה פעמים דלא שייך אין היקש למחצה כשנילמד רק מסברא בעלמא כו' א"כ י"ל דה"ה דאינו סותר ההיקש בזה לומר כיון דלא מצי לאקושי לגמרי לא נקיש כלל כיון דלא שייך בזה אין היקש למחצה כיון דאינו רק מסברא בעלמא א"כ י"ל הא דארוסה מקבלת גיטה הוא רק מסברא בעלמא דקרא דונתן בידה לא איירי רק בנשואה דכבר יצאתה מרשות אב משא"כ ארוסה דישנה עדיין ברשות אב ולא נימא כמו"ש מהרש"א דארוסה ג"כ כבר יצאתה מרשות אבי' א"כ כיון דארוסה דמקבלת גיטה היא רק מסברא בעלמא לא שייך בזה אין היקש למחצה לילף דתקבל קידושי' כיון דלא שייך על דבר הנילמד מסברא הא דאין היקש למחצה והי' קשה לתוס' דהא נשואה מפורש בקרא ונתן בידה למה לא נימא דאין היקש למחצה כמו נשואה מקבלת גיטה כך הקבל קדושי' וע"ז כתבו שפיר דזה אין לומר כלל אין היקש למחצה דהוי כמדומה מי שנפסק ידו שיקבל קידושין לדמות בהקישא ממי שלא ניפסק ידו דלא שייך כזה אין היקש למחצה כיון דזה יש לי יד וזה אין לו א"כ ה"ה אין לדמות קידושין לגירושין של נשואה דליז יש לה יד ולת אין לה יד וא"ל דעדיין קשה ליליף בהקישא מגרושי ארוסה דכתבינן דג"כ אין לה יד כיון דהוי ברשות אביה כמו שכתבנו דלא כמהרש"א דכ' דאף ארוסה יצאה מרשות אבי' אך ע"ז י"ל דאף ארוסה בעצמה לא ידעינן דיכולה לקבל הגירושין כיון דהוא עדיין ברשות אביה ואינו מבואר בתורה ונתן בירה רק בנשואה ולא ידעינן בארוסה דמקבלת גיטה רק מסברא בעלמא א"כ בסברא לא שייך אין היקש למחצה וה"ה דלא שייך סברת התוס' דביבמות כיון דלא מצי לאקושי לגמרי כו'. והנה יש לתרץ קושי' התוס' כל עיקר הא דהקשו לקמן ד"ה צווח דמאי צוח ר"ל ויצאה והיתה הא בלא"ה לא יוכל לאקושי לגמרי מחמת קטנה כו' די"ל כך דהנה הקשה הפ"י

בריש קדישין דף ג' על הא דקאמר כאן גירושין מכנסת עצמה משא"כ קידושין מפקעת עצמה כו' דמה מפקעת עצמה דהא באירוסין אינה יוצאת מרשות האב בכל דבר דכל שבח נעורים שזוכה האב בבתו (ומכאן ג"כ מוכח דלא כמהרש"א שכתבתי כאן) ופירש דהא דקאמר קדושין מפקעת עצמה היינו לענין כסף קדושין עצמם כיון דיש לו זכות לקבל כסף קדושין א"כ מסתמא אבי' ולא היא וכ"כ הפ"י עוד כן בסוגיא דידן בקיצור והנה נראה מדברי הפ"י דאם היתה היא ג"כ מקבלת הקידושין אז הי' גם כסף קדושין דידה וזה תימא כיון דקיימינן בהך סברא דקדושין מכנסת כו' והיינו כמ"ש רש"י דניחא לי' לאב כו' והוית כשלוחו א"כ מאין הרגלים אף בקידושין אם תקבל הקידושין דלא יהא הכסף של אבי' דלא שייך בזה השתא היא מקבלת קדושין כספא דאבי' כדאמרינן להיפוך לענין האב כיון דהא דהיא מקבלת הקדושין אינו רק מחמת שליחות דאבי' וצריך לדחוק לסברת הפ"י ולומר דמ"מ כיון דחזינן דזכתה התורה איזה זכות בזה לאב דהיינו כסף קידושין א"כ כיון דענין קבלת הקדושין הוי זכות מסתברא דאין שתי ידים זוכות כלל כאחת ואינה יכולה כלל לקבל הקדושין אף ליתן כסף הקידושין לאב א"כ לפ"ז י"ל דהא דלא ס"ל לר"ל דצווח ויצאה והיתה החילוק הנ"ל דגירושין מכנסת עצמה כו' היינו מחמת קושייתינו הנ"ל דאי ע"י שליחות של הנערה יהי' ג"כ הכסף קידושין של אב והנה כל זה ניחא בנערה דיכולה לעשות שליח משא"כ קטנה דאינה יכולה לעשות שליח כלל א"כ אם נאמר דקטנה יכולה לקבל גיטה ע"כ מטעם ריש לה יד וכמו"ש בתחילות הסוגיא בשם הרמב"ן א"כ כיון דיש לה יד שפיר הוי אף כסף קדושין דידה כיון דמחמת יד יכולה לקבל הקדושין שפיר שייך לומר בזה השתא איהי מקבלת קדוש' ואבי' שקול כספא כמו דאמרינן להיפוך אי האב מקבל הקדושין כו' א"כ שפיר יש לחלק גירושין דמכנסת עצמה כו' ומתורץ קו' התוס' לקמן והנה הא דהנחנו דקטנה אין נעשית שליח היא מבואר כן בהרמב"ן שהבאתי לעיל בתחילות הסוגיא תיכף יע"ש אך הנה הפ"י דגיטין דף ס"ד השיג על הרמב"ן בזה ממ"ש התוס' דף ס"ד ע"ב הנ"ל ד"ה שאני שתופי מבואות דקטן זוכה לעצמו ולאחרים מדאורייתא יוע"ש א"כ אם נימא דאף קטן אית לו' שליחות נסתר תירוצי הנ"ל על הא דצווח ר"ל ויצאה והיתה דשפיר יש לומר קטנה יוכיח והנה הא דאמרינן בגיטין קטן זוכה מדאורייתא היא מימרא דרב יהודא א"ר אסי שם דצרור וזרקו כו' א"כ ממילא מבואר בשביל דר' אסי לא על לבי מדרשא שפיר איסתפקו להו אי לא פסקי כר"ל משא"כ אי הי' נכנס ר' אסי לבי מדרשא ודאי היו נדחים דברי ר"ל דצווח ויצאה והיתה מחמת קושי' התוס' דא"כ קטנה כו' דלשיטות ר' אסי ניסתר תירוצי הנ"ל שתרצתי את קו' התוס' כנ"ל קצת יש לראות ולומר בסוגיא זו

דאף למסקנא י"ל דקטנה הוי כחצר אבי' ואף. דמסיק דאינה משתמרת לדעת אביה י"ל דזה לא שייך בקטנה דקטנה י"ל דהוי משתמרת לדעת אבי' וכדאיתא בקידושין דף כ"ב ע"ב עבד קטן כבהמה דמי וכו' יוע"ש. והנה מה שהקשה הפ"י שהבאתי לעיל על הא דקאמר קדושין מפקעת עצמה דבמה מופקע רשות האב אחר האירוסין וכ' דלומר לענין הפרת נדרים לא מסתברא דממונא מאיסורא לא ילפינן כו' ולדידי לא מסתברא דיהי' שייך בזה ממונא מאיסורא לא ילפינן רק דאמרינן דלא ניחא לי' לאב דתצא בתו מרשותו בשום איזה ענין שיוצאת מרשותו ואפי' לענין הפרת נדרים דמה ענין ילפותא שייך בזה דנימא ממונא מאיסור' לא ילפינן וכדאמרינן כתובות דף מ"ו ע"ב וקדושין דף ד' לענין הפרת נדרים מיהא נפקא לה מרשותי' כו' אך זאת יש להקשו' אם נימא דהיינו דלענין הפרת נדרים א"כ מה פריך הגמ' והרי מאמר כו' דמפקעת עצמה כו' תיפק לי' דקיי"ל אף שומרת יבם שעשה בה יבמה מאמר אינו מיפר נדרי' כמבואר בש"ע יו"ד סי' רל"ד סעיף מ' ומ"א דרק האב לבד מיפר וכ"כ הרמב"ם פרק י"א מנדרים הל' ק"ג והוא מבואר בנדרים דף ע"ד וביבמות דף ק"ט ע"ב וצ"ע בזה גם א"ל לענין תרומה נפקא מרשותו וכדכתבו התוס' בכתובות דף מ"ו ע"ב ד"ה לענין הפרת נדרים מיהו נפקא מרשותי' דהא בלא"ה קיי"ל האירוסין והיבם פוסל ואינו מאכיל ולראות קצת מזה על הא דרב אסא לא על לבי מדרשא כו' ומה דאמר ר' אסי בכתובות דף מ"ח ע"ב מסירתה לכל אף לתרומה כו' גם י"ל על הא דקדושין מפקעת וגירושין מכנסת דהיינו דגירושין מכנסת דאב זכאי בכתובתה כשנתגרשה מאירוסין כמבואר במשנה המארס את בתו כו' בכתובות דף מ"ג ע"ב וקדושין מפקעת דסתם אירוסין לנשואין עומדין וכשנישאת היא שלה ואפשר דר' יהודה לשיטתי' בזה דס"ל דאף כשנשאת דהראשונה של אבי' ואפשר קצת לראות מזה אי ארוסה אית לה כתיבה בדלא כתב לה ואפשר לומר עפ"י זה על הא דקאמר ר' אסי לא על דר' אסי אית לי' דארוסה יש לה כתובה כמו"ש התוס' בכתובות דף מ"ד ד"ה והלכתא דכן מוכח ממה דקאמר ר' אסי שם ומיגבא מאימת גבי' כו' ר' אסי אמר אחר זה ואחד זה מן הנשואין רק דהא דאיבעי' לי' לגמרא אי ארוסה א"ל כתובה משום דאינו רוצה למפשט רק ממשנה או מברייתא קשור לשון המשנה נערה המאורשה הי' ואבי' כו' אר"י אין שתי ידים זוכות כו' וכל שאינה יכולה לשמור כו' אפשר כיון דר"י דס"ל אביה ולא היא ס"ל הא דכתיב ונתן בידה ממעט רק שוטה וכר' ינאי ביבמות דף קי"ב ע"ב לא כר' ישמעאל שממעט שיטה מושלחה שמשלחה ואינה חוזרה ולפ"ז הא דוכל שאינה יכולה לשמור כו' נמשך לדר' יהודא כו':

על קידושין דף מד:

סוגי' דקטנה שנתקרשה שלא לדעת אביה כו' אפכוהו שדרוהו לקמי' דרב כי' מקשין העולם על רש"י דכתב דרב איתבי של שמואל הי' כו' א"כ גם עתה ניחוש שיאמר רב כמו שיאמר עתה בשם שמואל מחמת אהבתו והנה אפשר קצת לומר דבאמת מר' עוקבא ובי דינא דבכפרי ידעו דהדין עם שמואל וידעו דודאי רב לא ישא פני גבר לפסוק שלא כהלכתא וכן ידעו דודאי מפסיק רב כדינא דהדין עם שמואל בזה ולא מחמת אהבת שמואל כלל רק מחמת לפסיק בדינא וזה ידעו הם בעצמם רק דחששו שמא יבוא איזו מאן דהו ח"ו להרהר ולומר דרב עשה כן בשביל אהבתי לשמואל ומתוך כך לא יצא הדין לאמיתו ולכך אפכוהו ושדרוהו וידע דודאי יפסיק הדין כקרנא כפי שאפכוהו לומר כן בשם קרנא דצריכה גט וצריכה מיאון. דהא הם ידעו דפסק רב כך כיון דהדין באמת כך לפי דעתם ובוודאי אף רב יפסיק כן ובזה יצא הדין לאמיתו בלי שום פקפק והרהור כלל אך היא דוחק לפרש כך וגם דיש לראות דאפשר דיוכל אף רב לפסיק בזה כשמואל אף דלא כהלכתא מחמת חכם שהתיר או שאסר אין חבירו רשאי כו' עיין יו"ד סי' רמ"ב והעולם מתרצים דכעת שאפכוהו ודאי לא יפסוק מחמת אהבה שלא כדין ולהקל דאם גט למה מיאון כו' משא"כ אם לא הפכוהו יש חשש דיפסיק בשמואל להחמיר אף דהדין באמת דא"צ שניהם גט ומיאון מה חשש אם יצטרכו שניהם והנה מקשה ע"ז בס' אור חדש דכל ענין קדושין יש קולא מחמת חומרא כגון נתקדשה לאחר והנה לתרץ קושייתו כמו"ש הסמ"ע בח"מ סי' ק"ך ס"ק ה' דמ"מ כיון דמתקדשת עתה הוי חומרא כו' יעו"ש וכעין סברת התוס' בקדושין דף ב' ע"א ד"ה ב"ש אומרי' בדינר דלאו להכי איתשל כו' יעו"ש די"ל דז"א דבשלמא בנידון הסמ"ע שפיר כיון דשייך לומר אוקמוהו אדינא כמו"ש הסמ"ע בעצמי משא"כ כאן אם יודע רב דהדין באמת דא"צ גט ומיאון איך יפסוק דצריך שניהם שלא כדין מחמת שהוא חומרא כיון דיוכל לצמוח מזה איזה קולא אכן באמת קושיות האור חדש אינו מובן כל עיקר דבאמת אם הי' חומרא זו של הצטרכות גט ומיאון רק איזה חומרא פשוטה שפיר הי' מקום לקושייתו שמא יבוא מזה איזה קילא אמנם באמת אינו כך דהא חומרא זו דהצטרכות גט ומיאון היא רק להורות דיש כאן מקום ספק באשה זו ולכך הצריכוה גט שמא נתרצה ומיאון שמא לא נתרצה ויאמרו אין קדושין תופסין באחותה א"כ עכ"פ מהצרכת גט ומיאון ידעו דיש ספק באשה זו א"כ מה מקים לחשש שמא יבואו להקל מזה כאשר יש ויש בקדושין מאיזה חומרא בא קולא כיון דנראה מוכח מזה דצריכה גט ומיאון דיש באשה זו ספק קדושין א"כ ממילא בכל ענין שיארע ילכו בכל הצדדין להחמיר א"כ שפיר אף אם מדינא אין צריכה

גט ומיאון יוכל רב להחמיר מחמת אהבתו של שמואל כיון דאין חשש קילא מזה דהא יתוודע לכל מהצרכת גט ומיאון דיש אצלה ספק ושפיר תירוצי של העולם הנ"ל וקושיות האור חדש לק"מ אך לפי הנ"ל יש לי להקשות כך עפ"י מ"ש המשנה למלך פרק ו' מהל' אישות הל' ק' להסתפק באם ציוה לשליח לקדש לו אשה והלך השליח וקידשה קידושי ספק באם מקודשת כל עיקר כיון דשינה השליח מדעת משלחי ונראה משם דדעת המ"ל במסקנתו דאינה מקודשת א"כ לפ"ז הדרה קו' לדוכתי' האיך יחמיר רב להצריך גט ומיאון אי מדינא לא צריכה שניהם הא יבוא מזה קילא דכשיראו שמצריכין שניהם יוכיחו דיש כאן באשה זו ספק קידושין א"כ אם ישלח אח"כ לקדש אחותה ויפסקו דלא תפסו הקדושין משום דהשליח שינה מרעת משלחו ובאמת כ"ז לפי מה שיראו שצריכה גט ומיאון וידונו מזה שיש אצלה ספק א"כ באחותה ליכא ספק ויאמרו דאין אחותה מקודשת ובאמת הדין דלא צריכה שניהם רק מיאון לחוד וקדושין תופסין באחותה וא"ל דהא לא שייך ספיקא של המשנה למלך הנ"ל רק כשהמשלח משלח לקדש קדושי וודאי והלך השליח וקידשה קדושי ספק דשינה השליח מדעת משלחו משא"כ כשמצוה המשלח לקדש לו אשה זו אף דיש באשה זו איזה ספק קידושין עכ"פ לא שינה השליח כלל מדעת משלחו י"ל דעדיין יש לחשוש שמא יאמר לשליח לך וקידש לי אשה סתם וילך השליח ויקדש אחותה של זו דשפיר שינה השליח מדעת משלחי שציוהו לקדש לו אשה המתקדשת קדושי ודאי והלך וקידש לו אשה שנתקדשית רק קדושי ספק ויאמרו דאין קדושין תופסין ובאמת לא הוי קדושי ספק כלל ודוחק לומר כיון דקיי"ל בנזיר דף י"ב האומר לשלוחו צא וקדש לי כו' אסור בכל הנשים כו' ופירשו התו' שם ד"ה אסור בכל הנשים דהוא מטעם קנס שלא פירש לו איזה אשה כו' א"כ מוכח מזה דהוא שלא כהוגן לשלוח שליח לקדש לו אשה סתם רק לפרש להדיא איזה אשה שרוצה שיקדש לו השליח וגם דאיכא ריעותא דיש חשש שאסור בכל הנשים א"כ י"ל דלא יחשוש רב להך חששא דשלח שליח לקדש לו אשה סתמא דלא שכיח דכל זה דוחק דאיך פסוק רב שלא כהלכתא מחמת דהוא להחמיר אי איכא שום צד שיוכל לבוא לידי תקלה וגם דוחק לומר עפמ"ש התוס' לקמן ד"ה הכל יודעין אחות חלוצה דרבנן כו' לחלק בין אבי' דאין רגיל אצל כלתו משא"כ באחות אשתו כו' ולכך עשו חכמים תקנה שמא יארע שיקדשנה כו' א"כ י"ל דדוקא לגבי דידי' דרגיל אצלה כו' יש לחוש שמא יארע שיקדשנה משא"כ בשליח דלא יעלה בדעתו לקדשנה דכ"ז דוחק ובאמת אין עיקר זה כוונת התו' לקמן רק לחלוק בין היכי דאסורה לאחר מיתה ובין היכי דמותרת לאחר מיתה (והנה עוד יש להקשות כעין קו' זו עפ"י מ"ש המשנה למלך פ"ט מהל'

אישות הל' ו' להסתפק דאשה דמקודשת מספק לא מצי משווי שליח לקדש לו אשה זו לאחר שתתגרש משום דכל מידי דאיהו לא מצי עביד כו' וכאן לא מצי מקדש לה קדושי ודאי כו' ואח"כ הביא דתלי בפלוגתא דה"ה והב"י פ"ז מהל' אישות הל' י"ד ובפלוגתא דרש"י ותוס' פי"א דיבמות גבי כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה כו' והנה הגם דהמ"ל איירי דוקא באומר לשלוחו קדשה לי לאחר שתתגרש דהיינו דהמקדש רוצה לקדשה קדושי ודאי ובזה שייך דאיהו לא מצי עביד כו' משא"כ באומר לשלוחו צא וקדשה לי קדושי ספק דאיהי מצי עביד לקדשה קדושי ספק מ"מ עכ"פ תיקשי דיוכל לבוא מזה חומרא באם נימא צריכה גט ומיאון שמא ישלח אחר לקדשה קודם שנתגרשה ומיאנה שתתקדש לו לאחר שתתגרש או שהיא יקדש את אחותה אח"כ ואח"כ יקדשנה עוד איש אחר שתתקדש לו לאחר שיגרשנה הראשון שקידשה וכיון שנחזיק כל זה בקדושי ספק נימא דאין הקדושין תופסין כלל כיון דאיהו לא מצי עביד לקדשה קדושי ודאי כדברי המשנה למלך הנ"ל ובאמת כיון דהדין דלא חיישינן כלל לשמא נתרצה א"כ לא הוי קדושי ספק כלל ותפסו בה הקידושין שע"י השליח) והנה י"ל לתרץ קו' הנ"ל כך דהנה לכאורה יש להקשות קושייתי הנ"ל אף בלא חשש שיקדש הוא את אחותה רק לחשוש כפשוטו שיקדש איש אחר ע"י שליח אשה זו קודם שנתגרשה ויאמרו דאינה מקודשת כיון דאמר לו המשלח קדש לי אשה סתם הי' כוונתו על וודאי קדושין ולא על ספק קידושין וא"כ שינה השליח על דעת משלחו כדברי המשנה למלך פ"ז מהל' אישות הל' כ' הנ"ל אך י"ל דקושי' זו לק"מ דהא באמת הא לא נשאל רב רק אם הדין דצריכה גט ומיאון כשמואל או במיאון לבד סגי כקרנא אבל עכ"פ מיאון ודאי צריכה כמו"ש התוס' לקמן לרב ושמואל דמיאון בעי אף בלא שידוך וכמו"ש מהרש"א לקמן דאף דמיאון בשידוך הוי מחמת חששת גט מ"מ י"ל דאף בלא שידך דליכא חששת גט בעי מיאון כו' א"כ כיון דע"כ בעי מיאון מדרבנן תי ליכא חששא שמא יקדשנה אחר ע"י שליח כמו שהקשיתי ונימא דהוי ספק קדושין אצלה ויאמרו דלא הוי קדושין כלל דהא שינה השליח מדעת משלחו שאמר לו שיקדש אשה שתתקדש קדושי וודאי כו' י"ל דז"א דסוף כל סוף אף לפי האמת אינה מקודשת דהנה כמו שכ' המ"ל באם קידשה קדושי ספק דהוי השליח שינה מדעת משלחו כן כ' המ"ל בעצמו לענין אי קידשה השליח קידושין דרבנן כו' (ובזה דנ"ד יש לספק אף לענין דאשל"ע והמעשה בטל כדהביא המשנה למלך בפ"ב מהל' רוצח בשם המהרי"ט דאף בדרבנן אין שלד"ע אך דיש לראות דאפשר דלא שייך כאן שליח לד"ע דזה שייך דווקא באם מקדש שניות לעריות דמדרבנן אסור לקדשה משא"כ דצריכה רק מיאון מדרבנן וכ"ז שלא מיאנה הוי כמקודשת קדושין דרבנן מה

ענין שלד"ע לזה וצ"ע) א"כ אף לפי דין האמת דלא חיישינן שמא נתרצה מ"מ עכ"פ בעי מיאון מדרבנן א"כ הוא מקודשת לראשון מדרבנן כ"ז שלא מיאנה א"כ לא תפסי בה קידושין של השני שע"י השליח כיון דשינה השליח מדעת משלחו דקידש לו אשה דמקודשת לראשון מדרבנן א"כ לפ"ז לק"מ מה שהקשיתי דאין כאן כלל חשש ריעותא שמא יקדשנה אחר ע"י שליח כיון דאף לפי ההלכתא דלא חיישינן שמא נתרצה מ"מ לא תפסי בה קדושי שני שע"י שליח קודם מיאון וא"ל דעדיין יש לחוש שמא יקדשנה אחר ע"י שליח קודם הגט ואחר המיאון דמחמת קדושי דרבנן ליכא כיון שכבר מיאנה ומחמת קדושי ספק לשמא נתרצה איכא וא"כ יראו דצריכה גט עוד יאמרו דיש בה קדושי ספק לשמא נתרצה לו וידחו קדושי שני שע"י השליח מחמת דשינה השליח מדעת משלחו לקדש לו אשה קדושי ספק והוא לא רצה רק קדושי ודאי כו' אך די"ל דז"א כיון דכבר הסכימו כל המפורשים כפי שנכתוב לקמן אי"ה דצריכה גט ומיאון היינו גט קידם ואח"כ מיאון א"כ ממ"נ אם יקדשנה אחר המיאון כבר הוא אחר הגט ג"כ והוי מקודשת קדושי וודאי ואי יקדשנה קודם הגט שוב שייך תירוצי הנ"ל דבלא"ה שינה השליח מדעת משלחו מחמת רבעי מיאון מדרבנן ולחשוש חששא רחוקה שמא תמאן מקודם לא חיישינן לחששות כאלו כיון דבאמת אין הדין כך רק דבעי גיטא קודם מה"ת לחשוש שתמאן מקודם ויקדשנה אחר ע"י שליח בין מיאונה לגגרושי' כיון דיפסוק רב דבעי גיטא קודם (אך יש לחשוש שמא יקדשנה כהן אחר הגט והמיאון ויאמרו דהוי ספק קדושין שמא נתרצה והוי גרושה ואסורה לכהן א"כ שינה השליח מדעת משלחו ואף דקיי"ל קידושין תופסין בחייבי לאוין מ"מ הא עכ"פ קידש לו השליח אשה שאין ראוי' לקיימה מחמת דהוא ספק מגורשת א"כ יאמרו שאינה קידושין כלל כדברי המשנה למלך הנ"ל כל ששינה השליח מדעת משלחו באמת הוי קדושין כיון דלא חיישינן כלל לשמא נתרצה האב וצ"ע) גם יש לראות לפמ"ש המשנה למלך הנ"ל בפ"ו מהל' אישות הנ"ל הל' כ' שם דאי אמר המשלח דלא קפיד על הא דצריכה מיאון מדרבנן על הא דמקודשת מספק לשמא נתרצה מקפיד אך אפשר הוא חששא רחוקה ומלתא דלא שכיח לחשוש כן גם יש לראות דהנה בזה שכתבתי מתורץ גם קושי' שהקשיתי בהג"ה לחוש שמא יקדש אחר את זאת ע"י שליח ונימא במלתא דאיהו לא מצי עביד כו' כיון דסוף כל סוף אינה מקודשת מטעם דשינה השליח מדעת משלחו לקדש לו אשה דמקודשה מדרבנן אך בזה שפיר יש לחוש שמא אותו האיש המשלח יאמר שאינו מקפיד על זה משא"כ אי מטעם כל מידי דלא מצי עביד לא מצי משווי שליח לאו בקפידא דידי' תלי' מילתא וא"ל דאף כשהיא מקודשת מדרבנן ג"כ שייך לומר כל מידי דאיהו לא

מצי עביד כיון דמקודשת מדרבנן י"ל דזה אינו בלל לומר כיון דמקודשת מדרבנן הוי איהו לא מצי עביד כו' כיון דעכ"פ מדאורייתא איהו מצי עביד ויכול לעשות שליח והא אי' דהמשנה למלך פ"ט מהל' אישות הל' ו' דמסתפק בקדושי ספק מחמת דאיהו לא מצי עביד אינו מזכיר כלל להסתפק אף בקדושי' דרבנן כו') והנה גם קושי' שהקשיתי מתחילה שמא יקדש הוא את אחותה ע"י שליח לכאורה לא מתורץ בתירוץ הנ"ל כיון דזה החשש הוא שיקדש את אחותה אחר הגט והמיאון של זו אך י"ל דג"כ מתורץ בדרך הנ"ל דהנה מבואר במשנה דיבמות דף ק"ח ע"ב שם דקטנה דצריכה מיאון אי יצאה מבעלה בגט אסורה בקרובי' והיא אסור בקרובותי' ולכך תירצו התוס' בד"ה אלא לאו דקידשה איהי נפשה דאירע שלא מיאנה רק נתגרשה ונפסלה בגט זה לכהונה וגם אפי' בגט דידי' ומיאון דחברי' קיי"ל בש"ע אה"ע סי' קנ"ה וסי' קמ"ד כשם שאסורה לו כך אסורה לאחיו וכשם שאסורה לקרובי' כך הוא אסור בקרובותי' ומבואר ביבמות שם דהחילוק שבין גרושין למיאון הוא דבגירושין דיהיב לה הוא גיטא בע"כ אזל ומשבש לה ויחזירנה מבעל השני ולכך אסורהו לחזור לו וכיון דאסורה לחזור לו ג"כ אסורה לקרוביו גזירה אחיו אטו הוא והוא אסור בקרובותי' כו' משא"כ במיאון דיצאתה מדעתה א"כ כבר שבשה ולא אישתבשה כו' והנה י"ל אנן בנידון דידן אם נימא דהדין באמת דא"צ גט ומיאון רק במיאון לבד סגי אי איתרמי שהחמיר אחד על עצמו ויהיב לה גט ומיאנה בו דלכאורה נראה דמותר בקרובותי' והיא מותרת בקרובי' ולא הוי דינא כקטנה הצריכה מיאון ויצאתה בגט לבד דהא כאן הי' ג"כ מיאון וגם אין לחלק בין אם הי' מיאון קודם הגט או הגט קודם דחילוק זה הוא מבואר שם ביבמות שם לענין אי גירשה והחזירה ומיאנה בי' דאתי מיאון ומבטל לגיטא דקודם משא"כ אי מיאנה קודם ואח"כ יצאתה בגט אבל הכא הי' בפעם אחת המיאון והגט ומה גם דבאמת כאן הא דצריכה גט וצריכה מיאון היינו שהגט צריך להיות קודם כמ"ש המפורשי' מלתא בטעמא א"כ כראה לכאורה דמותר בקרובותי' והיא מותרת בקרובי' אך לאחר העיון נראה דאינו כן רק דהוא אסור בקרובותי' והיא אסורה בקרוביו דהנה מקשין כל המפורשי' לפי מה דקאמר רב לקמן בין היא ובין אביה יכולי' לעכב א"כ תיקשי למה קאמר רב צריכה גט ומיאון תיפוק לי' דמיאון לבד סגי אף אם נימא דנתרצה האב וכדמפרש ר' אחא ברי' דרב איקא כו' מ"מ כיון דאף עיכוב שלה מהני והלא אין לך עכוב גדול יותר מזה שממאנת בו ותירץ בס' עצמות יוסף דכאן מיירי דהיא אינה ממאנת בו רק רצונה להנשא עמו אך דהוא מוציאה בגט וכיון שהוא מוציאה בגט כופים הב"ד אותה שתמאן בו ג"כ כדי לצאת מהחששא שיאמרו אין קדושין תופסין באחותה א"כ לפי"ז כיון דעיקר החילוק

בקטנה שיכולה לצאת במיאון בין יוצאת בגט ליוצאת במיאון הוא דבמיאון יוצאת מרצונה משא"כ בגט אך בנ"ד דבאמת יוצאת בגט רק שהב"ד כופין אותה שתמאן בו א"כ הרי היא כיוצאת בגט דהוא אסור בקרובותי' והיא אסורה בקרוביו א"כ שפיר מתורץ קושייתי הנ"ל דאם יארע שישלח שליח לקדש לו אשה וילך השליח ויקדש אחותה של זו תהי' באמת אינה מקודשת אף דאליבא דאמת אינה צריכה גט רק מיאון לבד סגי מ"מ הרי היא כשיוצאת בגט כיון דהיא אינה רוצה לצאת מת"י וכנ"ל א"כ אסור עכ"פ מדרבנן באחותה וכבר כתבנו לעיל דהמשנה למלך כ' דאף באסורה לו מדרבנן שייך ג"כ שליח ששינה מדעת המשלחו כמו ששייך בקידשה קדושי ספק ומתורץ בזה שפיר קושייתי הנ"ל (גם יש לראות דכאן אפשר שייך שפיר אשלד"ע ובטל המעשה כדלעיל בהג"ה רק דלעיל פקפקתי דבאשת איש אפשר לא שייך זה משא"כ כאן דאסורה לו מדרבנן הוי ממש כשניות) ובזה יש לראות קצת על דאמרו הא מר עוקבא וב"ד דכפרי' ומשמע קצת דשלחוהו לקמי' דמר עוקבא ואח"כ אפכוהו ושדרוהו לקמי' דרב הגם די"ל דמר עוקבא שלח לו לקמי' דרב מ"מ למה שלחוהו לקמי' דרב דוקא ולפי הנ"ל ניחא דדוקא לרב דס"ל בין הוא ובין אביה יכולי' לעכב מהני ההיפוך שהפכוהו דברי שמואל וקרנא אך לאחר כל ההוצעה הנ"ל יש להקשות אמאי דקאמר רב לקמן לא עשה בה מאמר א"צ אלא חליצה בלבד מה אמרת תבעי מיאון כו' הכל יודעין אחות חליצה מדרבנן כו' קשה אכתי ניחוש שמא ישלח שליח לקדש לו אשה וילך השליח ויקדש לו אשה זו ויאמרו דאין הקדושין תופסין כלל כיון דשינה השליח מדעת משלחו וקידש לו אשה שאסורה לו מדרבנן ובאמת שמא לא נתרצה לראשון א"כ לא הוי אחות חליצה כלל (גם יש לראות להקשות קו' זו לענין שלד"ע דכתבתי לעיל דאם יקדשנה ע"י שליח יאמרו דהשליחות בטל מחמת דאין שלד"ע כו') אך י"ל דזה לק"מ דבשלמא לעיל שפיר הי' מקום לפלפל ולומר דיהי' איזה ריעותא מזה דנצטרך גט ומיאון כו' כיון דהחזקנו בסברא דנימא לפי האמת ס"ל לרב כקרנא דלא חיישינן כלל לשמה נתרצה א"כ שפיר הי' מקום לפלפל כפי מה שכתבתי לעיל באריכות משא"כ כאן דבאמת ס"ל לרב לחוש לשמא נתרצה ולשמא לא נתרצה א"כ ה"א דצריכה חליצה היינו מחמת ספק שמא נתרצה א"כ מאי אית לן למימר האיך לא נצריכנה מיאון ולא ידעו מהספק כלל וידמו בדעתם שבוודאי נתרצה האב ויחזיקו לזו בחזקת אחות חליצה בודאי שהיא אסורה מדרבנן וידחי את הקדושין אם יקדשנה ע"י שליח י"ל דז"א דהא אף אליבא דאמת דאינו ודאי שנתרצה רק ספק שנתרצה ג"כ אין הקידושין תופסין כמו"ש לעיל בשם המשנה למלך דבקדושי ספק י"ל דמשנה השליח מדעת משלחו א"כ אף אליבא דאמת דאינו ודאי

נתרצה רק ספק נתרצה ג"כ לא הוי קדושין וא"ל דהא אחות חליצה אינה אלא מדרבנן א"כ הוי בספיקא ספק דרבנן ולקולא ומקודשת וכיון דספק דרבנן לקולא לא שייך כלל שינה מדעת משלחו בזה י"ל דז"א לפי המבואר בש"ך יו"ד סי' ק"י בכלל ס"ס דין י"ט בשם הד"מ דכל ספק דהוא מצד עצמו דאורייתא רק מצד אחר בא לו שהוא מדרבנן לא אמרינן בכה"ג ספק דרבנן לקולא א"כ ה"נ כיון דעיקר הספק שמא נתרצה לראשון היא מדאורייתא וכמו דחששנו לה להחמיר להצריכה חליצה מחמת ספק זה א"כ אף דמצד אחר בא לו שהוא מדרבנן דהיינו לענין אחותה שאחות חליצה אינה רק מדרבנן מ"מ כיון דעיקר הספק היא מדאורייתא הוי ספיקא להחמיר א"כ אף אליבא דאמת לא תפסו הקדושין ע"י השליח כיון דשינה מדעת משלחו וקידש לו אשה המקודשת רק מספק וגם דכאן אף בלא דברי הד"מ הנ"ל דכל שהעיקר הספק הוא מדאורייתא כו' י"ל ג"כ דכאן הוי דאיירי באין אביה כאן. והגט יהי' לאחר שתגדיל ותעשה נערה. אך הא באמת קאמר שמואל צריכה גט מקודם וא"כ תיקשי תיכף אם אין אבי' כאן מי יקבל גיטה דא"ל דתקבל גיטה בנערותה א"כ בנערות ליכא מיאון כמ"ש התוס' (ודוחק לומר דאתיא כמ"ד דאף משתגדיל יכולה למאן. משום דכיון דהנשואין הי' בקטנות ועיין במשנה למלך בפ' ב' מהל' אישות הל' ב') אך אמנם יש מקום לתרץ הקושי' שהקשו דהא בין היא ובין אבי' יכולי' לעכב א"כ הרי במיאון לחוד סגי די"ל דלקמן איירי בלא שידכו ולכך בין היא ובין אביה יכולים לעכב. משא"כ כאן דאיירי בשדכו שפיר יש לומר דעיכוב דידה לא מהני כלל. וזה דקאמר אם גט ר"ל בשידכו דהוי זכות א"כ למה מיאון דלא ס"ל החשש שמא יאמרו אין קדושין תופסין באחותה. ואם מיאן ר"ל בלא שידך א"כ ל"ל גט תיפוק לי' דהמיאון לחוד סגי כיון בדלא שידוך בין היא ובין אביה יכולים לעכב. אך אמנם עכ"ז עדיין אינו מתורץ דבקושיות אם גט לחודי' סגי. ולהיות לזכרון שכל מה שאני כותב כאן בסוגי' זו הוא רק דרך הערה ושקליא וטריא. וגם לראות על אם גט למה מיאון עפמ"ש הש"ע אה"ע דאף בהלך האב למדינת הים יש לחוש שמא אם שמע הי' מתרצה. ועפ"י דברי הפ"י הנ"ל דאם גט כשאבי' כאן ואם מיאון כשאין אבי' כאן. ולתרץ קו' התוס' ד"ה מאן דמתני הא. על רש"י דאיכא דאמרי אמר עולא כו' דאיירי אף בשידכו דהא פריך מקודם אע"ג דשידכו די"ל דבאמת אם נימא דנתרצה האב מהני מקשה הגמ' בפשיטות ואע"ג ששידכו דא"ל דס"ל לעולא דאף נתרצה לא מהני עיין פ"י שכ' ג"כ זה א"כ קשה דלאמורא הו"ל לפרש כן וכ"כ הפ"י רק דבלשון איכא דאמרי י"ל דא"צ לפרש דהנה הקשת תוס' קטנה כו'. דלמה לא נקיט נערה כי'. וי"ל דקטנה הוי יותר רבותא דאעפ"כ חיישינן שמא נתרצה ולא אמרינן כיון דאסור לאב לקדש בתו כשהיא קטנה כו'. משא"כ

לאיכא דאמרי קשה עילא לענין מה נקיט קטנה אדרבה נערה יותר רבותא דמ"מ לא חיישינן לנתרצה אלא ע"כ דעולא סבר דאף נתרצה לא מהני ולכך אין חילוק בין נערה לקטנה א"כ מוכח דעולא ס"ל דנתרצה לא מהני. ועוד יש לראות ולהיות לזכרון מה שיש להעיר ולהקשות על תירוץ התוס' ד"ה קטנה דבנערה לא שייך מיאון כו' דהא לר' יהודה שייך מיאון בנערה דהא איהו ס"ל דעד מתי הבת ממאנת עד שירבה שחור כו' רק דהמ"ל בפ"ב מה"ל אישות הל' ב' דדוקא על קדושין שנתקדשה בקטנותה ס"ל לר' יהודה דמהני המיאון דהנערה. משא"כ על קדושי נערותה ודאי לא מהני מיאון יוע"ש. אך דז"א דזה שייך דוקא אם נערה היא ואבי' אבל לפי מה דקיימינן השתא דנערה אבי' ולא היא א"כ נערה אין לה קדושין כו'. משמע קצת דהא דצריך מיאון בלא שידכו כמ"ש התוס' ד"ה אלא הוא משום גז רה אטו שידכו ולכך ניחא הא דכתבו התוס' לקמן ד"ה בפירוש אמר מר כו' כיון דהלכתא דלא חיישינן שמא נתרצה כו'. ולכך ממילא דאף מיאון אין צריכ' משא"כ אם לא נימא כדברי הנ"ל רק דמיאון הוא ענין בפני עצמו דגזרו רבנן בקטנה אף שנתקדשה שלא לדעת אביה דתבעי מיאון וכדמשמע מדברי המפורשי' תיקשי א"כ על מה כתבו התוס' לקמן משום דהלכתא דלא חיישינן שמא נתרצה לכך אף מיאון אינה צריכה דמה ענין זה לזה קצת י"ל דבלא שידכו הוי דרך בזיון דהא אמרינן לעיל שם דף י"ב ע"ב דרב מנגיד אמאן דמקדש בלא שדוכי אך דהיא טעות דהיינו דמקדש בלא שידוכין כלל. אבל כאן היינו דלא שידך תאב אבל יכול להיות שהיא נשתדכה מקודם בעצמה ואח"כ נתקדשת. אך יש לראות דאפשר דהוי כנתקדשה שלא לדעת וניסת שלא לדעת דנעשה בת מעשה יתומה בחיי האב וכפירש"י דהפקיר זכות כו': על סוגיא כיצד עשה בה מאמר כו' רש"י ד"ה כיצד עשה בה מאמר כו' שמא לא נתרצה בקדושי ראשון כדי נסבא.

לכאורה קשה דאם נתרצה לראשון אף דלא נתרצה לשני י"ל כרבי לעיל דף מ"ד דמאמר איתא בע"כ אך יש לראות למ"ש התוס' לעיל ד"ה במאמר בע"כ לרבי כו' דמ"מ צריך להודיע כו'. ועוד דמאמר בע"כ ע"כ לא הוי רק מדרבנן רק בזה כתבו התוס' ורש"י לא נחית לזה וצ"ע גם צ"ע לענין קו' רש"י ותוס' דלקמן לומר נתרצה לראשון כו' וקושיית התוס' שם לראות בענין ספק ספיקא. דספק שמא נתרצה לראשון ואת"ל כו'. עוד עלתה ברעיוני בדרך הערה ושקליא וטריא בסוגיא זו דקטנה שנתקדשה שלא לדעת אבי' רב אמר בין היא בין אביה כו' להקשות ג"כ למה אמר קטנה ולא אפי' נערה. וכקו' התוס' דף מ"ה ע"ב ד"ה קטנה וכאן לא שייך תי' התוס' דאין מיאון בנערה כיון דלא איירי כאן כלל ממיאון. רק מעיכוב כו' ואפשר לומר דהא דכ' התוס' בד"ה בין היא ובין אבי' כו' דאם

היא מעכבת חוב הוא לאב ואם הי' יודע לא הי' מתרצה י"ל כך כיון דעיקר הזכות הוא ליתן את בתו לאנשים דחל על האב משא"כ כשאינו מתרצה הבת א"כ בוודאי לא ירצה למוסרה לחופה שלא לדעתה א"כ מה זכות היא לו. כיון דאין יכול למוסרה לחופה. והנה זה שייך דוקא בקטנה משא"כ בנערה דהא קיי"ל נותנין לבתולה שנים עשר חודש וגם קיי"ל דאין בין נערות לבגרות רק ששה חדשים א"כ המסירה לחופה לא שייך כלל להאב: גם על מ"ש המקנה ובס' א"ח על הא דאיתבי' ר"ה לר"א מאם מאן ימאן כו'. דמה הוי ס"ד לומר דאיירי בפיתה לשם אישות וכ' כי היכי דלא תיקשי קו' הראב"ד לדעת הרמב"ם דלוקה משום לא תהי' קדשה א"כ הא אין לוקה ומשלם כו' ולכך סבר דאיירי בפיתה לשם אישות דאינו לוקה משום לא תהי' קדשה. כו' אך לא כתבו דא"כ האיך מתרץ בפיתה שלא לשם אישות ואיך מתרצ' קו' זאת וי"ל להוסיף על דבריהם כך. עפ"י מ"ש הב"ש סי' ל"ג ס"ק ה' דחזקה דאין אדם עושה בעילתו בעולת זנות הוי כאמר. א"כ י"ל דלעולם דאיירי דפיתה בפני עדים שלא לשום אישות ולא בפירוש לשם זנות. רק דפיתה סתמא א"כ מלקי לא לקי כיון דחזקה דאין אדם עושה כו' הוי כאמר. ובזה ניחא לשון הגמ' לומר שמשלם קנס כמפותה דלשון כמפותה הוא משולל הבנה. ולפי הנ"ל י"ל דר"ל דמשלם קנס כמו מפותה ממש דפיתה בפירוש לשם זנות דמשלם קנס. (רק דהא ז"א דאם פיתה בפירוש לשם זנות אינו לוקה ומשלם): מה שהקשה בשער המלך פרק ז' מהל' אישות הל' י"ב אם נימא דכ"ז שלא חל הקידושין אינו יכול לגרש א"כ האיך כ' הרשב"א דחשש שמא נתרצה היינו שמא יתרצה כו' דהא כיון דלע"ע. צווח רק דחיישינן שמא יתרצה לבסוף א"כ עדיין לא חלו קדושיו. א"כ מה קאמר צריכה גט כו' דהא לחשש זה לא מהני גט י"ל דלק"מ דכאן מהני הגט עכ"פ באם כבר נתרצה. ועל שמא יתרצה לאחר הגט אין למיחוש כלל דהא הריצוי אב מהני מטעם כיון דהאב מרוצה הו"ל הקדושין שנתקדשה שלא. מדעתו זכות. וכל זה קידם הגט משא"כ לאחר שנתגרשה מה זכות היא לו וא"ל דזכות הוא לו למשוי' קדושין ובאמת יתבטל הגט כיון דהגט הי' קודם שחלו הקידושין י"ל דסוף כל סוף כיון שהמקדש אינו רוצה לקיימה ומיגרשה א"כ מה זכות הוא לו אך די"ל דז"א. דא"כ בלא"ה מהני המיאון עצמו וכמ"ש התוס' לקמן ד"ה בין היא ובין אבי' דכשהבת ממאנת שוב לא הוו זכות לאב א"כ תיסגי במיאון לחוד וצ"ל כמ"ש העצמות יוסף הובא לעיל דשאני עיכוב הבת מהמיאון דהמיאון אינו עכוב רק לפי שחב"ד פוסקין דכשרוצה לגרשה צריך אף מיאון. אבל היא באמת היא רוצה בהקדושין א"כ אף בהגט ג"כ יש לומר דאף דהב"ד פוסקין דהקדושין הללו לא מהני כיון דשמא אין האב מרוצה ולא הוי אפי' קדושין מדרבנן א"כ אסור לכונסה

מטעם שמא אין האב מרוצה ומי ימסרנה לחופה. ונהי דנימא כדאמר לקמן דאם תהי' נישאת שלא לדעת ג"כ הוי מעשה יתומה בחיי האב דע"כ הפקיר אב זכותו כו'. מ"מ י"ל כיון דלע"ע אין הקדושין קדושין כלל א"כ אסור לכונסה בלא קדושין. וגם דאפשר דאף נשאת שלא מדעת דצריכה גט מחמת דהפקיר זכותו שיש לו בה. מ"מ לא מהני הנשואין שלא מדעת לשווי' הקדושין למפרע עכ"פ יש לומר דבאמת גם הבעל אינו ממאן] בה לגרשה בע"כ. רק דעחמת דהב"ר מוסקין לו דאסור לכונסה לכך מגרשה. אבל באמת לא ניחא לי' בהגט רק דבעל כורחו נותן הגט א"כ י"ל אם האב יתרצה יהי' לו זכות דיחולו הקדושין ויתבטל הגט:

גם מדאורייתא. רק דבזמן הגובייגא גובה מיני' ואף מגלימא כו'. אבל מ"מ לא הוי תיכף כמשועבדי' אצלו קודם זמן הגובייגא והנה לפי' הי' מקום ליישב קו' התוס' סוף ב"ב על הרשב"ם דכ' שעיבודא דאורייתא דכתיב יוציא אליך את העבוט כו' דהקשה התוס' דמה ראי' דהא מיני' ואפי' מגלימא כו'. ולפי הנ"ל י"ל כך עפמ"ש האור חדש לעיל דמהא דקונה משכון מוכח דמלוה קונה (ולעיל השגתי עליו בזה) א"כ לפי דבריו דמהא דקונה משכון מוכח דמלוה קינה י"ל הטעם דמלוה קונה מחמת דהוי שעיבוד קרקעות כו'. א"כ שפיר מוכח מזה דיוציא אליך העביט כו' דבע"ח קונה משכון דשעבודא דאורייתא כו' ויש לראות עפי"ז גם הא דכ' הרשב"ם ומ"ד ל"ד וקרא במשכנו שלא בשעת הלואתו כו' דקשה קו' התוס' לא ידע רבי מה קאמר כו'. ולפי הנ"ל י"ל כך. דהנה ע"כ הא דכ' הרשב"ם דלמ"ד ל"ד וקרא במשכנו שלא בשעת הלואתו. דהא למ"ד דאורייתא איירי קרא אף במשכנו בשעת הלוואתו דז"א. דהרי מפורש להדיא בקרא במשכנו שלא בשעת הלואה וכדקיי"ל דהא דבע"ח קונה משכון אימור דאמר ר' יצחק במשכנו שלא בשעת הלואתו כו'. ולפי הנ"ל י"ל כך דמ"ד ש"ד ס"ל ראי' הנ"ל מקרא דיוציא אליך ודבודאי הקרא איירי רק במשכנו שלא בשעת הלואתו. ואי הי' בשעת הלואתו לא היתה מלוה כלל רק ממון. רק דבודאי הקרא במשכנו שלא בשעת הלואתו ורק דס"ל לדייק מזה דמלוה קונה. וע"כ אף דמלוה להוצאה ניתנה ואיך קני לי' להמשכון אלא ע"כ דקני ליה במה שמוחל לו שיעבוד קרקעותיו כו'. ומוכח דשעבודא דאורייתא ומאן דס"ל ל"ד לא ס"ל לדייק כנ"ל רק ס"ל כמו שהשבתי אני לעיל על האו"ח דמהא דקונה משכון אין ראי' כלל רק כיון דתפיס לי' בחובי' לכך קני לי' לקדש בו אשה ולקנות עבדים וקרקעות כו'. וזה כונת הרשב"ם וקרא במשכנו שלא בשעת הלואה ר"ל דהא קרא איירי באין לו מה לגבות א"כ שפיר כיון דתפיס לי' לגוביינא קני' לי' ולעולם אין ראי' כלל מזה דש"ד והנה י"ל להביא קצת ראי' למה שכתבתי לעיל בהג"ה דכשמקדש במשכון השוה יותר על החוב צריך

לומר לה דאינה מקדשה רק בדמי החוב דאל"כ רק דנימא דאף דשוה המשכון יותר מכדי החוב מ"מ כיון דקני לי' לכולי' לגבות ממנו יכול לקדשה אף בכולה א"כ תיקשי אמה שהקשה התוס' בב"מ דף פ"ב ע"ב. ד"ה אימור כו'. וא"ת כך הי' יכול לקדש במעותיו כו'. דהא מצינו למימר דכשרוצה לקדש אשה בכל המשכון ששוה יותר מחובו א"כ לא הי' יכול לקדש במעותיו דאינם הרבה כ"כ כמו המשכון כשהמשכון שוה יותר מעל חובו. אחר כותבי זאת מצאתי לש"ך סי' ע"ב ס"ק ט' דמשמע מיני' קצת דיכול לקדש אשה בכל המשכון ובקצות החושן העיר עליו שם דבודאי אינו יכול לקדש בכל המשכון שהוא יותר על חובו יוע"ש ונ"ל כדברי הקצ"ח ולא עוד אלא שצריך לפרש שאינו מקדש בכל המשכון. דאל"כ שמא אינה רוצה להתקדש רק בכל המשכון. וכמ"ש הרא"ש לענין התקדשי לי בפקדון והלכה ומצאתה שנגנב כו'. עוד יש לתרץ הקושי' שעל הרמב"ם דפסק דבמכר קנה ובקדושין אינה מקודשת א"כ מה פריך הגמרא ותסברא כו' דהנה רש"י כ' בכתובות דף ע"ד ע"א המקדש במלוה במחילת מלוה. והתוס' כתבו ולפירושו צריך לחלק בין במחילת מלוה ובין בהנאת מחילת מלוה דמקודשת כדאמרינן בקידושין ולרבינו יצחק אינו נראה דשמא אין לחלק כו' יוע"ש. והנה י"ל בשיטות התוס' דהטעם לחלק בין מחילות מלוה להנאת מחילת מלוה היא כך. דהנה מחילה שמוחל מלוה של מאה זוז בודאי המחילה אינה שוה כ"כ א"כ הנאת המחילה ודאי פחותה מסך המלוה עצמה א"כ כשאומר לה הרי את מקודשת לי במלוה זו ואמרינן דכוונתו למחילת המלוה הוי כמקדש במנה ונמצא מנה חסר דינר. דהא המחילה של מאה אז אינו שוה כ"כ כמו המלוה. וכאן לא שייך כסיפא מלתא למתבעי' כו' משא"כ באומר בפירוש בהנאת מחילת מלוה א"כ הרי אומר בפירוש שאינה מקדשה רק בהנאת מחילת מלוה וכמו שהיא שוה הנאת המחילה בכך הוא מגרשה. כו' והנה י"ל דהא דכ' רש"י דמקדש במלוה היינו במחילת מלוה. ולא במעות מלוה כמ"ש התוס' משום דס"ל לרש"י דאין זה דרך העולם כלל לקדש במעות שנתן אתמול ובודאי כשמקדש במלוה היינו במחילת מלוה. אך לפי הנ"ל דלדעת רש"י לכך המקדש במחילת מלוה אינה מקודשת דהוי כמקדש במנה ונמצא מנה חסר דינר א"כ תיקשי מה פריך מהא דקתני ושוים במכר כו' הא במכר אף במנה ונמצא חסר דינר קנה וכדמוקי לה להברייתא בנמצא מנה חסר דינר דקתני סיפא ושוים במכר כו'. א"כ קשה מאי פריך ותסברא. וי"ל דזו היא באמה שיטת הרמב"ם דמחלק באמת בין קדושין למכירה. אך הגמרא דפריך ותיסברא הוא כך. דהנה הקשיתי על הא דקאמר מאי לאו בהא קא מפלגי דמר סבר מלוה להוצאה כו' תיקשי הא קיי"ל מאן אחרים ר"מ ומאן י"א ר' נתן כדאיתא בהוריות דאסקינהו לי' לר"מ בשם אחרים ולר'

נתן בשם י"א א"כ איך ס"ל לר' נתן דהמקדש במלוה מקודשת הא לקמן דף מ"ח ע"ב ס"ל דאפי' הוסיף לה נופך משלו אינה מקודשת מטעם דהוי מלוה ופרוטה ודעתה אמלוה. א"כ מוכח דס"ל לר"נ דהמקדש במלוה אינה מקודשת וס' המקנה וס' א"ח הרגישו בזה וחילקו בין מלוה שהיא בעין לאינה בעין ולפענ"ד נראה עפ"י מ"ש רש"י מלוה להוצאה ואינו חייב להעמידה בעסקא כו'. מבואר דמאן דס"ל מקודשת ס"ל דלאו להוצאה והיינו דחייב להעמידה בעסקא. שיהי' מצוי בידו כל אימת שיתבענה ולכך מקודשת דהוי כאילו היא ברשות המלוה תמיד כיין שהוא תמיד בעין או המעות או העסקא וכ"כ הפ"י יוע"ש א"כ שפיר דכ"ז שייך במלוה מעות משא"כ לקמן דאיירי כשהיא חייבת לו בעד שכירות דבזה בוודאי אינה מחוייבת להעמידה בעסקא לכך מודה ר' נתן דאינה מקודשת וס"ל דאף דהוסיף נופך אינה מקודשת דמלוה ופרוטה דעתה אמלוה. כו' ולפי"ז פריך הגמ' שפיר ותסברא דע"כ אי אפשר לתרץ כמו שתירצנו דבמלוה לכך אינה מקודשת אף דהוי במחילת מלוה משום דהוי כמנה חסר דינר משא"כ במכר. דז"א דע"כ א' פליגי במקדש במלוה אי להוצאה כו' ע"כ נצטרך לומר דמקדש במלוה היינו במעות מלוה ולא במחילת מלוה דאי במחילת מלוה הדרה קו' הנ"ל לדוכתי' די"א דהכוונה אדר' נתן דס"ל לקמן דאם הוסיף נופך כו'. וא"ל כדלעיל דכאן הטעם דחייב להעמידנה בעסקא משא"כ לקמן. י"ל דז"א דא"כ דנימא דטעמו דחייב להעמידנה בעסקא. ולכך הוי ברשות המלוה א"כ תיקשי דלא מהני כלל מחילתו כמבואר בח"מ סי' רמ"א סעיף ב' בהג"ה דלא שייך לשון מחילה אלא במעות שחייב אבל אם יש לו חפץ ביד חבירו לא מהני לשון מחילה א"כ האיך אפשר לומר דטעמי של ר"נ משום דמחויב להעמידה בעסקא. והוי ברשות המלוה א"כ הוי כיש לו חפץ ביד חבירו דלא מהני לשון מחילה כלל ודוחק לומר דלר"נ ס"ל דהמקדש במלוה היינו במעות של מלוה כו' דזה דוחק שיפלגו ת"ק ור"נ בזה אי סתם מקדש במלוה היינו במעות מלוה אי במחילת מלוה וגם א"ל דבאמת גם ר"כ מודה דסתם מקדש במלוה היינו במחילת מלוה משום דלא שייך לקדש במעות מלוה שנתן אתמול. וזה דוקא לת"ק דלהוצאה ניתנה ואינה מחויב להעמידה בעסקא א"כ הוי אינה בעין. א"ש סתם מקדש אינו מקדש רק במחילת מלוה משא"כ לדידי' דלאו להוצאה רק חייב להעמידה בעסקא. א"כ י"ל דמקדש במעות המלוה שישנם ברשות המלוה ביד הלוה דגם זה דוחק לפרש כן וכיון דנימא דלת"ק מקדש במחילת המלוה. א"כ ה"ה לר' נתן ג"כ מקדש במחילת המלוה. ומה גם דאי מקדש במעות שהוא ביד הלוה דרשות המלוה עלי' לא שייך כלל המקדש במלוה רק דהמקדש במעות שישנם בעין ביד הלוה שרשות המלוה עלי' כו' ולכך פריך שפיר ותיסברא כו'. והיינו דוקא להברייתא דקתני וי"א כו'

א"א לפרש כך משא"כ אליבא דאמת שפיר פסק הרמב"ם לחלק בין קדושין למכר מטעם הנ"ל דסתם מקדש מקדש רק במחילת המלוה. ולכך אינה מקודשת דהוי כמקדש במנה ונמצא חסר דינר משא"כ במכר דשפיר קני. ולפי הנ"ל מתורץ ג"כ מה שמדקדק הפ"י על הא דקאמר מאי לאו בהא קא מפלגי דמ"ס מלוה להוצאה ניתנה כו' דלמה לי' למימר כך לא הו"ל למימר רק מ"ס מקדש במלוה מקודשת ולפי הנ"ל שפיר לכך קאמר הכי כדי להורות דדוקא במלוה להוצאה פליגי ומ"ס לאו להוצאה ור"ל דחייב להעמידה בעסקא הא בשכירות דלקמן דלא שייך דחייב להעמידה בעסקא. בודאי אינה מקודשת כו'. וגם מתורץ לפי"ז דא"צ לפרש ותיסברא ר"ל הא ברייתא מתרצא והא משבשתא כו'. ולפמ"ש א"צ לפרש כך. רק דותיסברא קאי דאי אפשר כלל לפרש דפליגי אי להוצאה אי לאו דא"כ תיקשי דבל"ז ל"ק ותסברא דמצינן למימר דבקידושין הוי מחילת מלוה כמנה ונמצא חסר דינר וכמ"ש לעיל כו' משא"כ עתה דא"א לפרש במחילת מלוה דא"כ תיקשי דר' נתן אדר' נתן וכמ"ש לעיל:

ובזה שכתבתי יש ליישב קו' מהרש"א על הא דפריך לקמן לימא כתנאי התקדשי לי בשט"ח כו'. ולמה לא אמרינן דג"כ פליגי במלוה ברשות בעלים לחזרה. ולפי הנ"ל י"ל קצת בדרך אחר ממ"ש לעיל רק כמ"ש קצת לעיל ואח"כ דחיתיו מלומר כך ועכשיו י"ל לתרץ קו' מהרש"א הנ"ל כמו שדחיתי לעיל די"ל דכשהמלוה ברשות בעלים לחזרה כשהוא מקדש במלוה הוא מקדש בטעות המלוה שהיא ברשות הבעלים דבמחילת מלוה לא שייך כיון דמחילה לא שייך על דבר שהוא בעין כו'. א"כ שפיר כיון דקתני התקדשי לי בשט"ח ולא קתני התקדשי לי במלוה משמע דמקדש במחילת המלוה. דהיינו במה שמחזיר השט"ח א"כ א"א לאוקמי כשהוא בעין ופליגי במלוה ברשות בעלים לחזרה דא"כ לא מהני מחילה בדבר שהיא בעין והתם אי אפשר לפרש במעות מלוה כיון דקתני התקדשי לי בשט"ח משמע דר"ל במחילת מלוה. או יאמר כך על הרמב"ם הנ"ל דהנה הקשה המהרש"א על הא דקאמר לימא כתנאי ולא מוקמא לה במלוה ברשות בעלים לחזרה קמפלגי. ונ"ל לתרץ דהנה הא"ח בש"ש הקשה למה לא קאמר במלוה דאחרים פליגי כו'. וכדלקמן. ונראה דלק"מ עפ"י מ"ש התוס' לקמן לחלק בין מלוה דידה לדאחרים. דבמלוה דאחרים הוא זכות חדש יוע"ש בד"ה לעולם שט"ח דאחרים. והנה הקו' שהקשינו לעיל דהאיך מוקי דפליגי במקדש במלוה הא מאן י"א ר' נתן ור' נתן ס"ל לקמן גבי הוסיף נופך דג"כ אינה מקודשת משום דדעתה אמלוה כו'. הוא מבואר ג"כ בס' המקנה וס' א"ח ומתרצין דכאן איירי במלוה שהיא בעין. ולפ"ז מתורץ דהנה כתבתי בסוגיא דקידשה בתמרה דהחוב שנעשה עליה בשעת קדושין הו"ל דין מלוה

דאחרים כיון דהוא זכות חדש שלא הי' קידם הקידושין כו' א"כ לקמן במלוה הנעשה בעד שכירות של שירים ונזמים ג"כ הוי כדין מלוה של אחרים כיון דהוא זכות חרש מה שלא הוה לה קודם התחלת הקידושין א"כ שפיר אין יכול לומר דכאן איירי במלוה דאחרים ומטעם זכות חדש דא"כ תיקשי דר"נ אדר"נ לקמן למה אף אם הוסיף נופך אינה מקודשת תיפוק ליה דאפי' בלא נופך אא רק בשכר ג"כ הו"ל להיות מקודשת כיון דהוי זכות חדש מה שלא הי' לה קודם התחלת הקידושין ולפ"ז מתורץ גם קו' המהרש"א הנ"ל דהנה הש"ך בסי' ל"ט ס"ק מ"ט רוצה ליישב קו' הרשב"א על הרמב"ן דהלוה יכול לכוף להמלוה בשטר שבידו להלוות לו ממה דקאמרינן בגמ' דלחד תנא אפי' כשהוא בעין ולא שלח בה הלוה יד הוא ברשות בעלים לחזרה. ורוצה הש"ך לומר דהגמ' מיירי דהלוה רוצה בעצמו לשלם רק דהחילוק שביניהם אי יחזור לו אותו המעות עצמו. כו' ואח"כ כ' הש"ך עצמו דהיא דוחק. ולא משמע בגמ' כך. ולי אפשר ליישב כך. עפ"י מ"ש בשער המלך פ"ה מהל' אישות על מה שהקשה הלח"מ על הא דכ' הרמב"ם הי' בידה שאלה או פקדון דקשה כיון דבשאלה קיי"ל דבקע בו קנאה א"כ אינו נותן לה כלום. ומתרץ השער המלך עפ"י דברי התוס' הנ"ל דמ"מ הוי עכ"פ זכות חדש דמתחילה הי' בתורת שאלה ועכשיו היא שלה. משא"כ בהלואה דהוי רק להוצאה ואינו זכות חדש כלל. א"כ לפי"ז אפשר לומר אף בנידן דידן כך. דאף דהלוה יכול לכוף את המלוה שלא יטול מידו מעות הלואתו. ושיוציא הוא את מעות המלוה לצורכו מ"מ עתה עכ"פ קודם שהוציא הוי רק כשאלה ביד הלוה דהא כ"ז שהוא בעין הוא ברשות המלוה לחזרה ואף דמ"מ אינו ברשותו להחזיר מטעם אחר שהלוה יכול שוב לכופו שילוח לו מ"מ המעות הוי כאילו רשות המלוה עליו (ומהגם דאף אי יכפנו הלוה יכול לטול מעותיו שהם בעין ולחזור ולהלות לו. ומהגם דאם מתרמי לי' עסקא להמלוה יכול ליטול מעותיו דכיון דכ"ז שהיא בעין הוא רק ברשות המלוה. רק דהחיוב חל על המלוה שילוה מעות להלוה. אבל לא דוקא מעות הזאת) א"כ כיון דעכ"פ רשות המלוה על מעות הללו הוי כנותן לו זכות חרש דעד עתה הוא בידו בתורת הלואה. דהיינו שיכול לכופו שילוה לו משא"כ עתה הוא שלו. וכמו שמתרץ השער המלך על שאלה אף דקני לי' השואל לעשות בו מלאכתו כל ימי משך השאלה כו'. ועיין עוד לקמן בזה בביאור הדברים ביותר. ולפ"ז מתורץ קו' מהרש"א הנ"ל לפי דהוכחנו דר' נתן לא ס"ל הך סברא דתתקרש מחמת שנותן לה זכות חדש וכמו שכתבנו כאן להוכיח כן מדר' נתן דהוסיף נופך כו'. א"כ לכך לא יכול הגמרא לאוקמא פלוגתא זו אי מלוה ברשות בעלים לחזרה כו' ומתורץ קושי' מהרש"א הנ"ל:

והנה יש לראות קצת ליישב בזה דברי הרמב"ם עפ"י מ"ש הרב המגיד בפרק ה' מהל' מכירה הל' ד' דהרמב"ם דכ' במכר קנה היינו בחוב שע"י מכר יוע"ש ומ"מ כתב הלח"מ דקשה על סוגי' דקידושין דלא מוקי בחוב שע"י מכר ורצונו לפמ"ש הה"מ שם דחוב שע"י מכר הוי כחליפין שהחליף המכר הראשון במכר שני. והנה כ"ז שייך בקניות קרקע משא"כ בקידושי אשה דקיי"ל אין אשה ניקנית בחליפין לכך לא פליגי רק אי מקודשת במלוה דחליפין לא שייכי לגבי אשה ולא פליגי רק אי מקודשת מצד המלוה בעצמותה ולכך ושוין במכר כו' דבמכר שייך חליפין כו' (והנה חוץ לדרכינו י"ל עפ"י מה שתירץ בס' המקנה ובס' א"ח הקושיא דר"נ אדר"נ דכאן איירי כשהמלוה בעין ולקמן איירי במלוה שע"י שכירות דאינה בעין ולפ"ז מיושב דא"א לפרש כך כלל דא"כ תיקשי דר"נ אדר"נ ולא שייך תירוצם הנ"ל כיון דהחוב שע"י מכר ג"כ אינו בעין ולכך לא מוקי הגמ' כך משא"כ הרמב"ם דפסק אליבא דאמת שפיר פסק דבמכר קנה בחוב שע"י מכר מחמת חליפין כדברי הה"מ משא"כ באשה דלא ניקנית בחליפין) והנה עכ"פ נלמוד מדברי הרב המגיד דזה הוי כחליפין וצ"ל דכיון דאיירי בחוב שע"י מכר והיינו דלא זקף במלוה א"כ אם לא הי' ניקנה המכר ההוא בעד ההלואה מן המכר הראשון לא הי' נקנה כלל המכר הראשון ללוקח כדין עייל ונפיק אזוזי כן צ"ל לפרש דברי הה"מ א"כ שפיר הוי חליפין דבל"ז איני יודע לפרש דברי הרב המגיד דלמה יהי' זה כחליפין אך עכ"פ יהי' איך שיהי' מבואר בדברי הה"ע דאם לא הי' איזה חילוף ההלואה הנ"ל לא הי' נקנה מכר ראשון א"כ י"ל דלכך לא מוקי הגמ' כך כמ"ש משום דאף דאין אשה נקנה בחליפין וגם אין מקודשת במלוה מ"מ כיון דבמלוה מקודשת מטעם זכות חדש א"כ הי' ראוי בחוב שע"י מכר ג"כ להתקדש מטעם דהוי כזכות חדש וכדכתבתי לעיל לענין שאלה בשם ס' שער המלך כיון דאם לא היתה מקודשת לא הי' נקנה לה המכר הראשון כיון דעייל ונפיק אזוזי כו' וכדמוכח מדברי הרב המגיד דזולת חילוף ההלואה הנ"ל לא הי' נקנה המכר הראשון אך לפי"ז תיקשי גם על הרמב"ם דסתים דהמקדש במלוה בכל ענין אינה מקודשת ותיפוק לי' דבחוב שע"י מכר מהראי' שתתקדש לפי דברי הנ"ל. ומה גם די"ל דזה לא הוי זכות חדש במה שנתקיים המכר וזולת זה הי' מתבטל. אבל עכ"פ אינו זכות חדש וצ"ע:

בגמ' אמר ר' נחמן הונא חברין מוקי לה במילי אוחרי כגון שאמר התקדשי לי במנה ונמצא חסר דינר כו'. ואלא הא דא"ר אלעזר כו' מנה חסר דינר כסיפא כו'. הנה הגם שמפרשים בלשון הברייתא דקתני מלוה דר"ל מלוה שנתתייב לה הבעל מ"מ קשה דמאי פסקא בלשון המקדש במלוה דלא נשאר חייב רק דינר כו'. דאם נתן רק דינר

באמת מקודשת וישלים א"כ האיך נוכל באמת להעמיס בלשון המקדש במלוה דנ"ח דינר ואפשר דסתמא דמלתא כי נשאר חייב לא נשאר חייב רק דבר מועט דאין מדרך העולם לקדש בממון הרבה וליתן רק דינר. ואפשר עוד לראות עפ"י דיש להסתפק דלמאן דס"ל דקדושין לטבועין ניתנו אי נימא דוקא במה שכבר נתן לה הא בכה"ג בנידן דידן דנתחייב לה עוד דינר א"צ ליתן לה יותר או דילמא כיון דלטבועין ניתנו ואף בקדושי דלא הוי כלל קדושין מחמת איזה ספק אמרינן דניתנו לטבועין עין בש"ע אה"ע סי' נ' לענין קדושי ספק בח"מ ובב"ש שם. א"כ י"ל. דאף במה שכבר נתחייב לה חייב לשלם לה. ונראה דתלי בהנך דיעות המבואר בב"ש סי' כ"ט סקי"ג אי צריך לומר הרי עלי מלוה כו' דאם אמר הרי עלי מלוה. א"כ הרי נתחייב בחיוב גמור כדקיי"ל באומר הרי אני חייב לך מנה בפני שני עדים וכאן היו שני עדים שקידש בפניהם וגם לא שייך כאן בקדושין טענות השטאה והשבעה. א"כ הוי כשטר העומד לגבות שכגבוי דמי וזכתה בה היא כיון דלטבועין ניתנו. א"כ אף אם לא יהי' קדושין ג"כ יתחייב לשלם והנה לפענ"ד י"ל דבמנה חסר דינר שייך שיאמר הרי עלי מלוה דלא נימא כיון דכבר נתן לה צ"ט זהו' תוותר לו מותר הדינר לכך צ"ל הרי עלי מלוה משא"כ באמר מנה ונתן דינר דאצ"ל הרי עלי מלוה כיון דהכל רואין דאמר הרבה ונתן מעט. א"כ לפי"ז י"ל דשפיר יש להעמיס בלשון הברייתא דהמקדש רק דחסר דינר.

דהנה לכאורה קשה הלשון המקדש במלוה נהי דמפרשים דר"ל מלוה שנתחייב לה עתה. מ"מ קשה בשלמא במלוה דידה או דאחרים שייך שפיר כיון דלע"ע יש להם שם מלוה משא"כ במקדש במנה ונ"ח דינר. דאין ע"ז שם מלוה רק באם תהי' מקודשת אז יהי' מלוה עליו להחזיר לה דינר. משא"כ אי אינה מקודשת אינו מלוה עליו כלל. א"כ איך קורא התנא דברייתא המקדש במלוה. כיון דמיני' קיימינן אי מקודשת אי אינה מקודשת ואי אינה מקודשת אין לה שם מלוה כלל. אך אי נימא דאף במה שנתחייב לה הוי קדושין לטבועין לענין שצריך להחזיר לה א"כ שפר יש לקרותו מלוה כיון דאף אי לא תתקדש יצטרך להחזיר לה המלוה ואינו דומה לקדושי טעות המבואר באה"ע סי' נ' דהתם במקדש בטעות וכמ"ש הב"ש שם ס"ק ג' דאיירי בכדי שהדעת טועה. משא"כ כאן יש לדמות לקדושי ספק המבואר שם. והנה כ"ז במנה חסר דינר דאומר לה הרי עלי מלוה כמ"ש א"כ כבר נתחייב לשלם לה א"כ שפיר קרי לה התנא דברייתא המקדש במלוה. משא"כ המקדש במנה ונתן לה דינר דאינו מדרך העולם לומר דברים יתירים שהם עליו מלוה א"כ אינו צריך להחזיר לה מעות המלוה באם לא תהי' מקודשת כו'.

א"כ לא הי' שייך לקרות בשם מלוה. א"כ שפיר בלשון המקדש במלוה יש להעמיס רק מקדש במנה חסר דינר כו':

ועפ"י הנ"ל יש ליישב מה שמקשה בס' אלי' רבה לפי מה דמוקי לה במנה חסר דינר. למה תני ושוין במכר כו' ולא תני ושוין במנה ונתן לה דינר דמקודשת וישלים. ולפי הנ"ל י"ל כך וליישב עוד דקדוק א' דקאמר ושוין במכר שזה קנה. מה לשון שזה לא הול"ל אלא ושוין במכר שקנה כו' ולפי הנ"ל י"ל כך. דהנה יש ליישב קושי' התוס' לקמן ד"ה לעולם בשט"ח דאחרים דמ"ש שט"ח דאחרים. כו' ותירצו דהוי זכות חדש כו'. ואפשר לתרץ קצת בדרך אחר עפ"י מ"ש בפ"ה מהל' אישות הל' א' להסתפק באם מקדש באיסורי הנאה רק דהיא חולנית וראוי לה איסורי הנאה או להיפוך דהוא חולה אי בתר נותן אזלינן או בתר מקבל יעו"ש היטב בדבריו. והנה משמע שם למסקנת דבריו אזלינן בתר תרוייהו היינו בתר הנותן ובתר המקבל א"כ לפי"ז שפיר בשלמא בהמקדש במלוה דידה דאף ששוה אצל הנותן משום דיכול למוכרה בדרכי הקנאה או במעמד שלשתן מ"מ אצלה אינו שוה כלום והא בעינין דיהי' שוה אצל שניהם ואצלה אינה שוה לכלום. והיא אינה מקבלת כלל וכלל כיון דמלוה להוצאה כו' משא"כ במלוה דאחרים שפיר שוה לתרוייהו כיון דיכולים למכרה כן יש לתרץ קושי' התוס'. והנה י"ל דמתא דקמ"ל הפלוגתא בחסר דינר אי כסיפא כו' ואידך ס"ל דלא כסיפא כו'. הא אילו הוי כסיפא כו' אך דבאמת ישלים לה מ"מ אינה מקודשת דלא סמכא דעתה מוכח דבעי שיהי' שוה אצל תרוייהו. דאי בתר נותן לחוד סגי א"כ קשה הא הנותן ישלים לה אלא ע"כ כיון דהיא לא סמכה דעתה אינה מקודשת ומוכח דבעי שיהי' שוה אצל תרוייהו. א"כ י"ל דבזה ממילא מוכח דהמקדש במלוה דידה אינה מקודשת כיון דבעי שיהי' שוה אצל תרוייהו. ומלוה דידה אינה שוה אצלה כלום א"כ עכ"פ בהא דקתני המקדש במלוה דאיירי במנה חסר דינר כו' מוכח שני דינים אי הפלוגתא בחסר דינר ואי דמוכח מזה דהמקרש במלוה דידה אינה מקודשת ולכך קאמר ושוין במלוה שזה קנה ר"ל בחלוקה זו דמנה חסר דינר. הא חלוקה שני' דהמקדש במלוה דידה דמוכח מהנ"ל דאינה מקודשת גם במכר לא קנה דמלוה אינו קונה אף במכר כיון דלהוצאה ניתנה ומתורץ קו' הא"ח הנ"ל דלכך נקט ושוים במכר כדי ללמוד הנך דינים דמוכח מיני' ג"כ דבמכר לא קנה מלוה כו' כנ"ל:

הנה כ' הב"ש' בסי' כ"ח ס"ק י"ז בשם הב"ח והפרישה דאף בשאלה דידעה מסתמא הסכום מ"מ כיון דהיא חייבת לשלם הוי מלוה ופרוטה אך הב"ש חולק ע"ז גם הביא כן בשם הט"ז דחולק דאימא דאין דעתה להתקדש במה שהיא חייבת יוע"ש. ול"נ להביא ראי' לדברי הב"ח והפרישה דאל"כ תיקשי אגמר' דקאמר ה"ד אי דקיבל אחריות

כו' דקשה דהא בפקדון דחייבת באחריות ע"כ ידעה הסכום דאל"כ אינה חייבת כלל באחריות כל דמי הפקדון כמבואר בח"מ סי' רצ"א סעיף ד' דנטירותא דכספא קבל עליו כי'. ועיי"ש בסי' ע"ב סעיף ח' (אך דאין זו קושי' דאפשר לאוקמי' כגון שהפקיד אצלה כיס מלא זהובי' והיא אומרת שאינה יודעת כמה הי' דחייבת כמבואר בח"מ סי' רצ"ח. אך אפשר דהתם שאני דפשע בו והוי כמזיק כו' משא"כ בנגנב כו' וצ"ע) ואפשר קצת דקיבל אחריות לאו דוקא רק לומר כגון שחייבת באחריות ור"ל כגון ששלחה בו יד במקצתה דחייבת בכולה ולפ"ז אפשר קצת ליישב מה שהקשה בא"ר אהא דפריך ליפלוג ולתני בדידי' כו' אימא דנקיט מלוה כדי ללמד לדרשב"א מקודשת במלוה פרוטה הנשאר בעין משא"כ אי הוי תני פקדון שקיבל אחריות דאין חידוש במה שנתקדשה בפרוטה הנשארת עכ"פ. ולפי הנ"ל שפיר דאף בפקדון כיון שאיירי ששלחה בו יד א"כ ממילא אף הנשאר בידה כבר חזר להיות מלוה בידה כמבואר בסי' רצ"ב דכלתה שמירתו כו' א"כ מוכח דמקודשת במלוה שהוא בידה בעין. ולפי זה יש ליישב קו' הפ"י דמקשה על קו' הגמרא. דפריך דניפלוג וניתני בדידה בד"א שלא קיבל אחריות כו' דקשה אימא אף דמקדש במלוה מקודשת היינו במקדש בפירוש במלוה דדעתה להתקדש במלוה משא"כ במקדש בפקדון שסברה שהיא בעין איך מקודשת במלוה דהא לא נשתייר שו"פ ולפי הנ"ל אפשר ליישב דע"כ מוכח דאף בכה"ג מקודשת דאל"כ קשה כיון דהוכחנו דבפקדון דקיבל אחריות ע"כ ידעה הסכום א"כ קשה האיך תני דבפקדון שנשתייר שוה פרוטה מקודשת תיפוק לי' כיון דידעה הסכום א"כ הי' דעתה להתקדש בדבר שהוא בעין דוקא אלא ע"כ כיון שקיבלה אחריות ונתחייבה לשלם לא אמרינן הכי. והנה אין להקשות על שיטות הב"ש והט"ז הנ"ל דא"כ מה קאמר מלוה ברשות בעלים לחזרה כו' תיפוק לי' דהא במלוה ודאי ידעה הסכום וגם לא הוי כמלוה ופרוטה כיון דהי' דעתה להתקדש בדבר שהוא בעין דוקא די"ל דז"א דדוקא בפקדון שנגנב והיא חייבת באחריות שייך לומר כך דהא קידשה בפקדון דוקא. משא"כ במקדש במלוה סתם אף שהיא סברה שהוא בעין מ"מ בזה הוי דברים שבלב. אך באמת צ"ע לפי מה דנימא דהמקדש במלוה אינה מקודשת רק כשלא שלחה בה יד דהיא ברשות בעלים לחזרה אפשר דצריך לפרש כן דוקא לפני העדים שהיא מקדשה במלוה שהוא בעין תחת ידה וכמו שהמציא הנ"ב המבואר בקונטרס האחרון בתשובת ב"ח ממ"ש הב"ש סי' ל' ס"ק ט' דאי לא ידעו העדים אי הוי קרוב לה. כו' דאינה מקודשת דהוי כמקדש בלא עדים מזה המציא הנ"ב הנ"ל במקדש בגזל לאחר יאוש רק שלא נודע לעדי הקדושין שכבר נתייאש כו'. דהוי ג"כ

כמקדש בלא עדים יוע"ש א"כ ה"ה במקדש במלוה שהוא בעין דהיינו שלא שלח בה יד דצריך שיהי' ידוע כך לעדים דאל"כ הוי כמקדש בלא עדים:
אך באמת צ"ע בזה ממ"ש הב"ש בעצמו סי' ל"א ס"ק ו' דהוי ספק קידושין לפי שהעדים עצמן מסופקין שמא שוה פרוטה במדי א"כ כיון דקידשה בפירוש במלוה שהיא בעין הדרה קו' לדוכתי' על דעת הב"ש והט"ז הנ"ל אח"כ מצאתי לס' שער המלך שהקשה קו' זאת על רשב"א דאמר מלוה הרי היא כפקדון יעו"ש בפרק ה' מהל' אישות הל' י"ח ד"ה וראיתי למהר"ש יונה כו'. אך לפמ"ש בעצמו בדיבור הסמוך לזה ד"ה אך ק"ל בדברי הרא"ש כו' דכ' שם ודע שחילוק זה שכתבתי לדעת הרא"ש י"ל כו' א"כ קשה דמה פריך בגמ' היינו מלוה הא איכא למימר דדוקא במקדש במלוה כו'. משום דלא קאמר לה המלוה שיש לו בעין בידך כו' מבואר מדבריו דלא כמ"ש דצריך לומר דוקא במלוה בעין ושיהי' ידוע כך להעדים. א"כ לק"מ קושייתו הנ"ל ממלוה שבדיבור הנ"ל ד"ה וראיתי למהר"ש יונה שהקשיתי גם אני לעיל דדוקא גבי פקדון י"ל דלא הי' דעתה להתקדש רק בדבר שהוא בעין כיון דקאמר פקדון בפירוש משא"כ במלוה דלא קאמר בפירוש שהוא מקדשה במלוה שהוא בעין כו' א"כ אף דסברה שהוא בעין מ"מ לא הוי רק כדברים שבלב כו' כן י"ל. והנה עוד אפשר לומר קצת דמ"ש הרא"ש דלא ידעה סכום הפקדון אינו ר"ל שלא ידעה מתחלה כלל סך הפקדון דהוא דוחק לקבל פקדון ושלא תדע הסך וגם דקשה כאשר הקשיתי לעיל מפקדון שקיבלה אחריות דודאי ידעה הסכום דאל"כ תוכל לומר נטירותא דכספא קבילת עלי כו' וגם דקשה ממלוה כנ"ל רק די"ל דהכוונה של לא ידעה הסכום היינו דר"ל דאינה יודעת אולי נגנב או נאבד ממנו והוי כלא יודעת הסכום משא"כ ביודעת הסכום ר"ל דהיתה מדמה בדעתה שבודאי לא נגנב ואח"כ מצאה שנגנב א"כ בכל ענין שייך לא ידעה הסכום הן בלא קיבלה אחריות הן בקיבלה הן בשאלה הן במלוה כו' אך דעדיין קשה קצת במלוה דמקדשה סתם ואינו מפרש במלוה שהוא בעין הוי כידעה הסכום דלא שייך דלא ידעה הסכום דשמא נגנב דסוף כל סוף הרי ברשותה נגנב בשלמא בפקדון שקיבל אחריות או בשאלה שייך שפיר לומר כן דאף דהיא חייבת באחריות מ"מ כיון שהוא מקדשה רק בפקדון ושאלה שהיא בעין א"כ לא ידעה הסכום מה שהוא בעין משא"כ במקדש במלוה סתם ולא מפרש במה שבעין א"כ הרי ידעה סכום ההלואה דאף דנגנב מ"מ ברשותה נגנב והוא אינו מקדשה כלל בדבר שבעין כו' ואפשר קצת דמטעם זה סברי רבנן דבי רב דמלוה ברשות בעלים לחזרה וה"ה לאונסין דהיא לכאורה קשה מאוד לענין מה הוסיפו עוד לענין אונסין. אך לפי הנ"ל שפיר דהי' קשה להם קו' הנ"ל משא"כ אם דכשנגנב או נאבד ברשותו נגנב או

נאבד שפיר שייך לומר דלא ידעה הסכום דשמא נגנב כו'. אך לפי המסקנא דבאונסין באמת ברשותה צריך לומר איזה תירץ אחר על הקו' הנ"ל או כמ"ש הרשב"א דמקדשה בכל צדדי קידושין וכמו שהסכים הפ"י: או יאמר על מה דקשה לענין מה הוסיפו רבנן דבי רב עוד לענין אונסין דהוי ס"ל לדוחק דאם נימא דאונסין ברשותה א"כ האיך יתכן דאף כשנגנב או נאבד מקצת ההלואה כדאיירי הברייתא דנשתייר שו"פ כמ"ש התוס' דאין ר"ל דנשתייר ששלחה יד להוציא לצורכה דא"כ לא הוי שוב ברשות בעלים לחזרה רק דאיירי דנגנב או נאבד כו' דקשה מאוד כיון דהיא תצטרך לשלם הגניבה ואבידה למה יהי' עוד המותר ברשות בעלים לחזרה משום דהוי בעין ועדיין לא שלחה בהם יד להוציא לצרכה כיון דחייבת לשלם הגניבה איך לא תזכה במותר להוציא לצורכה עד זמן פרעון הנקבע והוא דבר שהשכל מתנגד דלא נימא כך. וגם יש עוד לראות עפ"י המבואר בב"ק דף ק"ח ע"ב דאחד זה ואחד זה עושה דין ופירש"י דר"ל דהוא משלם לבעלים ומוציא מן הגנב א"כ הרי תחת הממון שהיא חייבת לשלם בעד הגניבה עכ"פ קנתה אותם המעות באם יוכר הגנב א"כ כיון דאותו המעות הוי כשלה א"כ הרי שלחה בהם יד לקנות המותר להוציא לצרכה הן אמת שלפי מה שכ' הפרישה סי' הנ"ל ובשער המלך פ"ה מהל' אישות הל' י"ח הנ"ל דאף אם ברשותו לאונסין מ"מ חייבת בגניבה ואבידה א"כ נסתר הכרח זה שכתבתי אך אם לא נימא כדבריהם רק דנימא דאונסין וגניבה שוים בזה א"כ י"ל להכריח כנ"ל דע"כ מוכח דברשות לאונסין ולגניבה ואבידה א"כ כיון דהיא אינה נפסדת בגניבה ואבידה הנעשית א"כ הוי המותר ברשות בעלים לחזרה כן י"ל דעת הנך רבנן דבי רב ורבה השיב דאינו כן:

גם יש לומר על הנך רבנן דבי רב דסברו ה"ה לאונסין דהוכיחו כן דהי' קשה להם קושי' מהרש"א בתוס' ד"ה אלא מלוה דלמה נקט הת"ק במילתי' דנגנב או נאבד ונשתייר שו"פ תיפוק לי' דאפי' כל המלוה בעין ברשותה ג"כ אינה מקודשת כיון דלאו ברשות בעלים לחזרה קאי. ולפ"ז להנך רבנן דבי רב שפיר הוי רבותא לת"ק ג"כ דה"א דדוקא כשכל המלוה בעין לכך אינו עומד לחזרה לרשות בעלים כיון דהלואה היה להוצאה נתנה משא"כ כשנגנב מחציתה או כולה ואם נימא דהוא ברשות בעלים לחזרה יהי' ברשותם ג"כ לאונסין א"כ י"ל דאף היא ניחא לה שתהי' ברשות בעלים לחזרה לכך קמ"ל דאף בזה אינו ברשות בעלים לחזרה ורבא דמסיק דלא כרבנן דבי רב צ"ל דבאמת מתרץ כדמתרץ המהרש"א דהוא לרבותא דרשב"א או דדומיא דפקדון כו'. גם יש עוד לומר כעין דברי הנ"ל רק קצת באופן אחר דהנה הש"ך בסי' ל"ט ס"ק מ"ט רוצה לתרץ קו' הרשב"א על הרמב"ן דמלוה ברשות בעלים לחזרה כו' דאיירי דהלוה בעצמו אינו רוצה להחזיק

בהם כו' רק שדוחק עצמו בזה יוע"ש דחוזר אח"כ מחמת הדוחק ולפי הנ"ל שפיר הוא מרווח דאיירי דהאשה (הלוה) רוצה שיהי' ברשות בעלים לחזרה כדי שתפטור מהגניבה ואבידה רק דלרבנן דאינו ברשות בעלים לחזרה ממילא חייבת בגניבה ואבידה ולכך הי' ס"ל לרבנן דבי רב דברשות בעלים לאונסין: בגמ' נימא כתנאי התקדשי לי בשט"ח או במלוה ביד אחרים כו' הקשה מהרש"א אימא דאיירי שהיא ברשות בעלים ודוחק לומר דהא איפלגו בה חדא זימנא בברייתא דא"כ קשה האיך רצה לאוקמא כמה פעמים בסוגיא זו דכמה ברייתות מחלוקת שוין והנה לדעת הגי"ת המובא בש"ך סי' ל"ט ס"ק מ"ט דמחלק בין כשיש שטר לליכא שטר לק"מ דהא איירי בשט"ח כו'.

והנה הש"ך טען על הגי"ת דלא עדיף שטר ממה שכבר הלוה ונתן המעות עיי"ש דכ' שם הש"ך דהרשב"א כ' כן להדיא יוע"ש ואפשר קצת לומר דהחילוק שבין שטר לבלא שטר דבשטר דנותן הלוה שכר הסופר א"כ כיון דכבר אפסדי' המלוה מעות הנייר ושכר הסופר לא הוי כדברים בעלמא דאין בהם ממש רק משום מחוסרי אמנה כו' כן י"ל קצת לולי דבגי"ת עצמו שהביא הש"ך אינו מבואר חילוק זה והנה לפי החילוק שכתבתי א"ל דנסתר התירץ הנ"ל על קו' מהרש"א שכתבתי דע"כ בהך ברייתא איירי דאין בנייר שוה פרוטה דאל"כ היתה מקודשת מדין הנייר כמבואר בברייתא אחרת דז"א דאף דאין בנייר ש"פ מ"מ כבר אפסדי' שכר הסופר דהוא יותר מפרוטה דבנתינות שכר הסופר לא שייך דתיקדש בי' אך אפשר דאם נימא דמהני לשטר שלוה בו ופרעו לחזור ללות בו ביום ע"י עדי מסירה. א"כ אפשר שתוכל להתקדש אף בשיווי נתינות שכר הסופר כיון דראוי עוד לחזור וללות בו כו' וצ"ע: והנה לישב קו' מהרש"א הנ"ל י"ל כך עפ"י מ"ש לעיל להקשות דבמלוה ברשות בעלים לחזרה א"כ הוי כפקדון לא שייך בי' כלל לשון מחילה וכדקיי"ל דלא שייך מחילה בדבר שהוא שלו בעין ביד חבירו כמבואר בסימן רמ"א סעיף ב' בהג"ה וצריך לומר דמקדשה במעות המלוה ולא במחילת מלוה ואף לשיטות רש"י בכתובות דף ע"ז דהמקדש במלוה היינו במחילת המלוה היינו כשאינו ברשות בעלים לחזרה לא שייך שיקדש עכשיו במעות שנתן אמש. משא"כ כשהוא ברשות בעלים לחזרה שפיר י"ל דמקדשה במעות שהוא בעין ת"י עתה. והנה מבואר בב"ש סי' כ"ח ס"ק ך' דיש חילוק בין אומר התקדשי לי בשטר כו' א"כ י"ל לנידן דידן דאי אומר התקדשי לי בשטר דאף דאין לומר דכוונתו על הנייר או דאין בנייר שו"פ דעכ"פ כוונתו במה שמחזיר לה את הנייר דהיינו דהוא מוחל לה את המלוה א"כ עכ"פ מוכח דאין מקדשה במעות מלוה רק במחילת מלוה מדקאמר לה התקדשי לי בשטר כו' א"כ מוכח דלא איירי ברשות בעלים לחזרה, דא"כ לא מהני מחילתו על דבר שהוא בעין. או יש ליישב קו' מהרש"א דיש

להקשות למה נקיט כלל שט"ח לפי מה דקס"ד עכשיו דפליגי בהמקדש במלוה וצ"ל דקמ"ל דאף דיש בנייר שו"פ מ"מ אין דעתה כלל על הנייר דה"א מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה קמ"ל דשאני מלוה ופרוטה מזה שאין דעתה על הנייר שבאותו מלוה יותר מהמלוה עצמה וכאשר נראה מפרש"י לקמן. ד"ה אינה מקודשת ואפי' הנייר שו"פ דלאו דעתה להתקדש בפרוטת הנייר אלא במה דכתיבא בי' כו'. ולמה לא כ' רש"י בפשיטות דמלוה ופרוטה דעתה אמלוה. אלא ע"כ אף באם מלוה ופרוטה דעתה אפרומה. מ"מ שאני נייר של השטר חוב דאין דעתה על אותו הנייר. רק במה דכתיבא בי' כו'. וכ"כ הפ"י בכוונת רש"י לקמן יוע"ש וכן מבואר זאת בדברי הפוסקים באה"ע סי' כ"ח דאף למאן דסבר דעתה אפרוטה מ"מ שאני נייר של השט"ח דודאי אין דעתה עלוי' יותר מן החוב יעו"ש ולפ"ז מוכח ע"כ דלא איירי במלוה שהיא בעין דאי המלוה הוא בעין קשה מה הי' ה"א כלל לומר דדעתה אפרוטה. דהנה באמת הא דמלוה ופרוטה דעתה אפרוטה. הוא מטעם שמעות המלוה אינה בעין והפרוטה היא בעין. ויותר ניחא לי' לאינש דבר שהוא בעין. משא"כ אם המלוה בעין בזה לא שייך כלל לומר מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה. כיון דאף מעות המלוה הוא בעין א"כ שפיר מוכח דע"כ לא איירי הברייתא במלוה שהוא בעין אי ברשות בעלים לחזרה כו':

או יאמר לתרץ קי' המהרש"א הנ"ל. די"ל דהמקשה סבר דהא דפליגי במלוה ביד אחרים דהיינו מלוה ע"פ שביד אחרים וכ"ע סבירא להו דמעמד שלשתן הוא בין במלוה ובין בפקדון כו' וכ"ע אית להו דשמואל כו' ופליגי אי אשה סמכה דעתה כו' א"כ לפי"ז מוכח ע"כ דלא איירי במלוה שהיא ברשות בעלים דאם נימא דהתקדשי לי בשט"ח איירי במלוה שהא בעין ופליגי אי ברשות בעלים לחזרה קאי כו' א"כ משמע דדומיא דהכא במלוה שביד אחרים מיירי ג"כ שהמלוה היא בעין ולפ"ז תיקשי אי המלוה הוא בעין איך שייך פלוגתא דר' מאיר וחכמים אי אשה סמכה דעתה שלא ימחול תיפוק לי' כיון דהמלוה הוא בעין וס"ל לר"מ דהוא ברשות בעלים לחזרה דודאי לא מצי למחול דומיא דמבואר בש"ע סי' ס"ו דאי כתב לי' שטרא בשמי' דלוקח דלא מצי שוב המוכר למחיו. כו' יעו"ש והוא מהגמ' דאי פיקח מקרקוס לי' זוזי כו'. א"כ ה"נ כיון דהמלוה הוא בעין וס"ל לר' מאיר דהוא ברשות בעלים א"כ הרי הוא עתה ברשות הלוקח כו'. דהיינו ברשות האשה ואף לחכמים דס"ל דלאו ברשות בעלים לחזרה כו'. מ"מ נראה דלא שייך מחילה כלל כיון דטעמי' דמחילה מבואר בפוסקים משים דיש על הלוה שני שעבודים כו' משא"כ כשמעית המלוה הוא בעין א"כ לא אשתעבוד לא גוף הלוה ולא נכסיו כלל. וסברא כזו מבוארת בפ"י רק לענין אחר שם. א"כ י"ל דאף לרבנן דלאו ברשות בעלים

לחזרה קאי. מ"מ כיון דהמלוה הוא בעין הוי כמו פקדון דבוודאי לא שייך לומר כשיש לאחד פקדון ביד חבירו ומקנהו במעמד שלשתן דעצי מחיל הפקדון להנפקד כו' זה בוודאי דבר שאינו. א"כ ה"ה במלוה שהיא בעין לא שייך מחילה וצ"ע בזה:

או יאמר לתרץ קו' המהרש"א כך. דהנה כבר כתבתי לעיל לתרץ קו' הרשב"א על הרמב"ן המבואר בש"ך סי' ל"ט ס"ק מ"ט רק לעיל כתבתי קצת בחסרון ביאור. וכאן נ"ל להוסיף בו עוד ביאור דהנה הך קושי' שהקשה הרשב"א על הרמב"ן מהא דקאמר מלוה ברשות בעלים לחזרה קאי כו'. לכאורה אין לו מובן. די"ל דאף דהלוה מצי כייף לי' להמלוה שילוה לו כמו שיכול הלוה לכוף להמלוה כשנתן לו שט"ח כו'. מ"מ היינו דוקא כשיצטרך הלוה להוציאם משא"כ כ"ז שהם בעין ברשות הלוה הוי אותו המעות ברשות המלוה. ובאמת מצי לכוף להמלוה שילוה לו מעות אחר. אבל אותן המעות עכ"פ שהם בעין הם ברשות המלוה והוי דומיא דצמר שכ' הש"ך דאף דחייב ליתן לו צמר אבל עכ"פ אותו הצמר אינו חייב ליתן לו רק צמר אחר א"כ ה"ה ה"כ כיוצא בו. אף דכשיצטרך הלוה להוציאם יצטרך המלוה להלוות לו. מ"מ עכ"פ אותם המעות שהם בעין הם ברשות המלוה ויכול לקדש בהם. אך צ"ל דקו' הרשב"א הוא כך דעכ"פ למה תהי' מקודשת דהא כמו דאינה מקודשת במה שמוחל לה המלוה משום דכבר הי' המלוה בידה א"כ אינו נותן לה כלל. א"כ ה"ה בזה דאינו נותן לה כלל. לא מבעיא דסתמא לא יקבל המלוה המעות שהוא בעין ואח"כ ילוה מעות אחרים דהפוכי מטרטא ל"ל. אלא דאף אם יקבל המלוה מעות שהוא בעין וילוה מעות אחר מ"מ כיון דעכ"פ אף בלא הקדושין מחויב המלוה להלוות המעות להאשה הלוה. א"כ אינו נותן לה כלל בעד הקידושין. ולפ"ז שפיר מיושב קו' הרשב"א הנ"ל עפמ"ש בשער המלך פ"ה מהל' אישות הל' י"ח על קושי' הלח"מ מ"ש הרמב"ם שאלה. משום דאף דבאמת קנאו השואל להשתמש בו כל זמן משך שאלתה. מ"מ הוי עכ"פ זכות חדש במה שהי' עד עכשיו עכ"פ בדרך שאלה ועכשיו הוא בדרך קנין. א"כ י"ל דדוקא מלוה שאינה בעין דאינו נותן לה כלל כיון דלהוצאה ואינה בעין כלל. משא"כ במלוה שהוא בעין והיא ברשות בעלים לחזרה. אף דבאמת אינו ברשות בעלים לגמרי דהא הלוה מצי כייף להמלוה שילוה לו כקושי' הרשב"א על הרמב"ן. מ"מ כיון דסוף כל סוף אותם המעות שהוא בעין הוא עכ"פ ברשות המלוה. וא"ל דמ"מ אינו נותן לה דהא אף בלא קידושין מחויב להלות לה כו'. י"ל דא"כ הוי ממש כשאלה שכ' השער המלך דהוי זכות חדש. א"כ ה"כ בזה דהוי זכות חדש דאף דהי' מחויב להלות לא הי' בידה רק בדרך הלואה. אבל עתה היא שלה. ומתורץ קו' הרשב"א הנ"ל. ולפ"ז מתורץ גם קי' מהרש"א הנ"ל דהנה י"ל דהמקשן

סבר דפליגי במלוה ביד אחרים אי מקודשת בשביל שנותן לה זכות חדש כו', א"כ א"ל דאיירי במלוה ברשות בעלי' לחזרה דתיפוק לי' דלרבנן דס"ל דאינה מקודשת בשביל זכית חדש כמו דפליגי אמלוה שביד אחרים א"כ תיפוק לי' דאף דהי' ברשות בעלים לחזרה מ"מ אינה מקודשת כקי' הרשב"א הנ"ל דהא אינו נותן לה כיון דאף דהמלוה שהוא בעין הוא ברשות בעלים מ"מ הלא צריך להלוות לה מעות אחר. והא דכתבתי דמ"מ הוא זכות חדש לא ס"ל לרבנן בלא"ה דלתקדש בי כמו דלא ס"ל לרבנן דתרקדש במלוה שהיא ביד אחרים. וא"ל דבאמת פליגי בזה אף לענין זה אי תתקדש בזכות חדש א"כ מקודשת במלוה שהוא ברשות בעלים ודכ"ע ס"ל דמלוה ברשות בעלים לחזרה. י"ל דא"כ ת קשי לענין מה כפלו בפלוגתא בהתקדשי לי בשט"ח ובמלוה שביד אחרים כיון דהכל הולך אל מקים א'. אי מתקדשת בזכות חדש. הגם דמהתוס' לקמן דף מ"ח ד"ה כי קאמר רב בפקדון לא משמע כך מדהקשו דנימא דשני הפלוגתת הוא רק לענין אי מצי מחיל. מ"מ מן הש"ך ח"מ סי' ס"ו ס"ק צ"ז בד"ה לפיכך נראה ברור כן יוע"ש דכ' ואי משום תרתי ל"ל הא איכא למימר כדכ' הרמב"ן וסייעתו דחדא לאשמועינן להודיעך כוחו דר"מ וחדא להודיעך כחו דרבנן כו'. ואף שיש לדחות זה כו' מ"מ אינו נראה יוע"ש. ולפ"ז י"ל כמ"ש הש"ך דיש לדחות כך דלא שייך לומר חדא להודיעך כוחו דר"מ כו' א"כ שפיר קשה תרתי ל"ל. ומתורץ קו' מהרש"א הנ"ל:

בגמ' בפלוגתא דר' ורבנן קמפלגי כו' ואבע"א כו' והכא בדר"פ קמפלגי כו'. ולכאורה קשה מאוד דמה ענין דפליגי לענין קדושין בסדר הקנין א' שטר ניקנה בכתיבה ומסירה או כתיבה לבד או בעי דיכתוב קני לך כו'. בשלמא אי פליגי בדשמואל ניחא דקמ"ל דאשה לא סמכה דעתה. או דקמ"ל אף דמכירת שטרות דרבנן מ"מ מקודשת מדאורייתא כדבעינן למימר לקמן או אי פליגי במעמ"ש י"ל ג"כ דקמ"ל דמאן דס"ל מעמ"ש אף במלוה קמ"ל דהוי קנין גמור אפי' שתתקדש בו אשה. אבל אי פליגי באותיות אי ניקנה במסירה לבד קשה מאוד מה ענין לפלוגתא זו לענין קדושין דודאי פשיט היכי דניקנה להלוקח. כה"נ אשה מתקרשת בו. וכדומה שראיתי כן באיזה ספר שמקשה כך. ונ"ל לומר כך דאפשר דקמ"ל דאף באשה ג"כ אינה מתקדשת אי הי' בלא כתיבה דה"א דתתקדש אף בלא כתיבה. עפ"י המבואר בש"ע סי' ס"ו סעיף י"ז דאם תפס הלוקח אין מוציאין מידו א"כ כיון דהא דמקודשת במלוה כתבו התוס' דהוי זכות חדש כו'. א"כ י"ל אף בזה כיון דהוי עכ"פ. זכות חדש כשתתפס קמ"ל דא"ה אינה מקודשת. וא"ל הא מבואר בש"ע סעיף הנ"ל דעכ"פ בעי אמירה דלהוי אם תפס לא מפקינין כו'. י"ל אפשר דאיירי דהי' אמירה וגם אי פליגי בדר"פ אפשר לומר דאיכא רבותא לענין קדושין דה"א

דאף דבעלמא בעי קני לך איהו וכל שעבודא כו'. כאן בקידושין תיסגי בקני לך לבר עפ"י המבואר בסי' ס"ו בש"ך ס"ק ו' דבמכירה לא קני אפי' הנייר אי לא הקנה בכתיבה ומסירה משא"כ בקדושין או במתנה כיוצא בה דעכ"פ קני הנייר ח"כ י"ל דבשלמא במכר לכך לא מהני קני לך לחוד בלא וכל שעבודי' דאימא דהנייר בעלמא הקנה לו. כיון דבלא קני לא קנה אפי' הנייר. משא"כ בקידושין דבלא קני ג"כ קנתה הנייר ה"א דמהני קני לחוד בלא וכל שעבודי' לכן קמ"ל דאף בזה פליגי ולפ"ז יש ליישב קו' התוס' ד"ה דכ"ע לית להו דרבי כו' דע"כ לא מצי למימר דכ"ע א"ל דרבי ופליגי בדר"פ דא"כ הדרה קי' הנ"ל לדוכתי' למה פליגי דוקא בקידושין דא"ל עכשיו כמ"ש לעיל דקמ"ל דאף בקידושין בעינן קני לך איהו וכל שעבודי' דלא תימא דאף קני לך לחוד סגי כיון דבלא קני קנתה הנייר מפני קני לחוד. דהא עכשיו קיימינן דאף במכירה אותיות ניקנית במסירה. ומ"מ בעינן דיאמר בע"פ כו'. וגם א"ל כמ"ש תחילה דקמ"ל דאינה מקודשת אף דהוי זכות חדש לענין אי תפסה. דהא לא מהני אי תפס בלא אמירה כמבואר בש"ע ח"מ סי' ס"ו סעיף י"ז הנ"ל וכאן אם נימא דבדר"פ קמפלגי איירי בלא אמר א"כ מתורץ קו' התוס':

או יאמר לתרץ קו' התוס' כך. דהנה לקמן בדף מ"ח בד"ה כי קאמר רב בפקדון כ' התוס' והא דקאמר לעיל המוכר שט"ח לחבירו כו' היינו דוקא כשאין הלוה בפנינו כו'. והנה הקשה הא"ר בש"ש ע"ז דא"כ מה פריך לקמן קשי' דר"מ אדר"מ אימא דלעיל איירי ר"מ כשהלוה בפנינו ולכך ס"ל לר"מ דמקודשת משום דאין יכול למחול. וכאן איירי כשהלוה אינו לפנינו ולכך פליגי ר"מ ור"א וס"ל לר"מ דאינה מקודשת מחשש שמא תמחול. והנה דבריו בזה תמוהים דהא באמת הקשו תוס' נימא דפליגי במעמד שלשתן אי יכול למחול כו'. א"כ ע"כ מה שתירצו התוס' דמוכח דבמעמד שלשתן אינו יכול למחול לית בי' פלוגתא כלל. דאם יש ה"א לומר דפליגי בזה א"כ הדרה קו' התוס' לדוכתי' אימא דפליגי בזה אי מעמד שלשתן יכול למחול. אלא ע"כ ס"ל להתוס' דבזה אין מקום לקבוע פלוגתתן כלל דבזה כ"ע מודו דאינו יכול למחול. א"כ מה זה שהקשה בכאן דנימא דפליגי לעיל כשהלוה בפנינו הא כשהלוה בפנינו דהוא מעמד שלשתן ליכא לקבוע פלוגתתן כלל. ואיך פליגי בזה לעיל. אך לפע"ד כך יש להקשות דמאי קשי' לי' דר"מ אדר"מ. אימא דלעיל פליגי אי בעינן קני לך כו'. או אי אותיות ניקנית במסירה. וחשש מחילה ליבא התם כלל דאיירי כשהלוה בפנינו וכאן איירי דהלוה אינו בפנינו ופליגי בדשמואל או אי אשה סמכה דעתה. וגם דבזה לא שייך תירוץ התוס' ד"ה אי לימא בשט"ח דאחרים דהלשונות שוין כו'. ודוחק לומר גם כאן תירוץ התוס'. לכן נלפענ"ד דיש מקים לומר אף לדברי התוס' דמעמ"ש אינו יכול למחול מ"מ במוכר שט"ח לחבירו

אף דהלוה בפנינו יכול למחול עפ"י מ"ש הסמ"ע בסי' ס"ו ס"ק ע"א דהו"ל כאילו זקפו במלוה רק להקונה כו' יע"ש. או לפמ"ש הסמ"ע סי' קכ"ו ס"ק ה' שם קצת טעם אחר כעין זה. ולפ"ז י"ל דכ"ז דוקא כשמקנה לו רק במעמד שלשתן הו"ל כאילו נזקף במלוה מהלוה להקונה. לאפוקי כשהי' באמת במכירה. רק דהיה הלוה באותו מעמד מ"מ כיון דלא הקנה לו מצד קנין של מעמ"ש. רק מצד שמכר לו לכך לא הוי כנזקף במלוה מהלוה להקונה וכעין דאמרינן בב"מ כיון. דנפלו לו עלי' גילה דעתו דבנפילה ניחא לי' דליקני' בד' אמות לא ניחא לי' לקנות כו' כן י"ל כאן כיון דמכר לו במכירה גילה דעתו דלא הקנה לו מצד מעמ"ש א"כ לא הוי כלל כנזקף במלוה מהלוה להקונה. אך י"ל דמ"מ אינו מתורץ קו' הנ"ל שהקשיתי כסגנון קו' הא"ר הנ"ל הן אמת דאם נימא דלעיל פליגי בדר' פפא וכ"ע לית להו דרבי שפיר מתורץ קושיתי הנ"ל דלא מצי למימר דלעיל לא מצי למחול משום דאיירי דהלוה בפנינו וכאן פליגי כשאין הלוה בפנינו אי מקודשת ולא נימא שמא ימחול משום די"ל כמ"ש דאף דהלוה בפנינו יכול למחול כיון דפליגי בדרב פפא א"כ איירי דכ' לו קני לך האי שט"ח רק לא וכל שעבודי' וכדפי' רש"י לעיל א"כ י"ל דגילה דעתי' דבמעמד שלשתן לא ניחא לי' להקנות מדכ' לו קני לך האי שטרא כו' משא"כ למאי דקאמר לעיל דפליגי אי אותיות ניקנית במסירה א"כ ליכא למימר דגילה דעתו דבמכירה ניחא לי' להקנות ולא במעמ"ש מדמסר לו השטר דז"א דאף אי מצד מעמ"ש בעינן דימסור לי' שטרא כמ"ש הפוסקים בסי' ס"ו סעיף כ"ט יוע"ש א"כ עדיין אין קושיתי מתורצת מכל וכל דעדיין מצי לומר דלא קשה דר"מ אדר"מ דלעיל פליגי אי אותיות ניקנית במסירה ומצר מחילה אין חשש דאיירי דהלוה בפנינו א"כ אינו יכול למחול משום מעמ"ש וכאן איירי כשהלוה אינו בפנינו ופליגי אי יכול למחול וביותר קשה לפמ"ש הש"ך בסי' ס"ו ס"ק ע"ו לסתור ראיית הרשב"א דהלוקח א"צ להחזיר הנייר והא דלא קאמר בגמ' קשיא דרבנן אדרבנן משום דאיכא למימר כאידך הלשונות דפליגי בכ' ולא מסר כו' א"כ ע"כ הא דמקשה דר"מ אדר"מ קאי אף להלשונות דפליגי בכתב ולא מסר א"כ נהי דלהך לישנא דפליגי בדר"פ כתבתי דאפשר לומר דלא כמ"ש התוס' מ"מ עכ"פ קשה להך לישנא דפליגי בדרבי וצ"ע:

אך עכ"פ היוצא מזה דאף לפמ"ש דלא כמ"ש התוס' רק דאפי' כשהלוה בפנינו מ"מ במכירה יוכל למחול משום דגלי אדעתי' דבמע"ש לא ניחא לי' להקנות לפ"ז יש לתרץ קו' התוס' ד"ה דכ"ע לית להו דרבי דאינו יכול לומר דכ"ע א"ל דרבי ופליגי בלא אמר כו' דא"כ ת קשי האיך נימא ואבע"א בדשמואל קמפלגי וע"כ דנימא דכ"ע אית להו דרבי ואיירי במסר לו א"כ תיקשי הא אינו יכול למחול כיון דהלוה לפנינו וא"ל דגילה

דעתו דבעמ"ש לא ניחא לי' להקנות דז"א דבשלמא עכשיו כדאמרינן דכ"ע לית להו דרבי ובעי כתיבה ומסירה שפיר יש ראי' מהכתיבה דבמע"ש לא ניחא לי' להקנות דא"כ ל"ל הכתיב' משא"כ אי כ"ע א"ל דרבי ואיירי במסר לחוד א"כ מה גילוי דעת יש דלא ניחא לי' להקנות במע"ש דהא אף אי מקנה לי' במע"ש בעי דימסור לו וכמ"ש וא"ל דאיירי באמר לו בע"פ קני לך כו' א"כ גילה דעתו דבמע"ש לא ניחא לי' להקנות י"ל דז"א דבשלמא מהכתיבה שפיר יש ראי' דבמע"ש לא ניחא לי' להקנות משא"כ מהאמירה בעלמא דא"ל בע"פ קני לך איהו וכל שעבודי' אין ראי' לסתור קנין של המע"ש וא"ל דנוקי הגמ' באין הלוה בפנינו י"ל כיון דסתרנו לעיל דברי התוס' דאף בהלוה דפנינו יוכל למחול א"כ י"ל דניחא לי' להגמ' לומר דכ"ע לית להו דרבי כדי דנוקי בכל ענין כהך אוקימתא דבשמואל פליגי בין כשהלוה בפנינו ובין כשאינו לפנינו דזה דחוק לי' להגמ' לאוקמי' דוקא כשאין הלוה בפנינו גם י"ל דמסתמא איירי דומיא דמלוה שביד אחרים דאיירי במלוה ע"פ ובמעמד שלשתן א"כ איירי כשהלוה בפנינו וגם במלוה ע"פ י"ל דבלא"ה צ"ל דאיירי כשהלוה בפנינו דאי אין הלוה בפנינו אפשר דאשה לא סמכה דעתה כלל שמא יכפור זה החוב כל עיקר. אך י"ל לפי מ"ש הש"ך בסי' ס"ו ס"ק צ"ז דמע"ש לא מהני לעשות מלוה בשטר כו' א"כ י"ל דנסתור כל הנ"ל בלא"ה דלא שייך כלל מדהקנה בכתיבה ש"מ דבעמ"ש לא ניחא לי' להקנות די"ל דלכך הקנה בכתיבה כדי לעשותו מלוה בשטר גם לפי מ"ש הסמ"ע סי' קכ"ו ס"ק מ"ז והש"ך שם ס"ק כ"ח דבמע"ש אינו בע"כ של לוה ודלא כמ"ש התוס' בגיטין דף י"ג ע"ב דאפי' בע"כ של הלוה א"כ י"ל לכך הקנה בכתיב' כדי שאפי' לא יתרצה הלוה כו' אך לפ"ז ל"צ התוס' לומר דהלוה אינו לפנינו אלא ה"ה ישנו לפנינו רק דהלוה אינו מרוצה לזה: תוס' ד"ה כי קאמר רב כו' וא"ת כו' יש לתרץ קצת קו' התוס' דלכאורה קשה ל"ל הא דקאמר בברייתא והרשה עליהם תיפוק לי' דהא קנה מצד מעמד שלשתן וצ"ל דהא לרבותא דאף דלרבנן לא מהני מעמ"ש במלוה מ"מ ה"א דמקודשת משום דהא הרשה אותה עליה א"כ אינו יכול לומר לאו בע"ד דידי את ומה גם דהא אף אי מעמד שלשתן לא קני מ"מ פשוט אי כבר נתנו להמקבל בודאי קנה וכדכ' הש"ך בפשיטות סי' ס"ו ס"ק ס"ו ואע"ג דפשיטא באומר לחבירו תן מנה שלי כו' התם היינו מפני שנתן לו במתנה וזה שלוחו כו' א"כ ה"א דבהרשה א"כ היא יכולה להוציא מהלוה א"כ אף דלא קנתה מצד מעמד שלשתן מ"מ כשתוציא מהלוה תזכה בהממון קמ"ל דאפי' בהרשה מ"מ אינה מקודשת וכ"ז אי פליגי אי מהני מעמד שלשתן משא"כ אם נימא כקושי' התוס' דפליגי מצר המחילה הדרה קו' לדוכתי' ל"ל והרשה עליהם כו'. הנה מבואר בש"ך סי' ס"ו ס"ק ע"ו דהביא הרשב"א ראי' דהלוקח א"צ

להחזיר הנייר דאל"כ למה פריך הגמ' דר"מ אדר"מ ולא דרבנן אדרבנן יוע"ש (ועל מה שתירץ הש"ך דנוכל לומר כאידך לשונות דפליגי בכ' ולא מסר ואשה סמכה דעתה השיג האו"ת שם דא"כ עדיין קשה אימא דתפרע להמקדש כו' ובזה לא שייך סמכה דעת' כו' אפשר לומר דכאן אינו נאמן לומר המוכר פרוע לפי מ"ש הש"ך דאינו נאמן לומר פרוע רק במגו דמחילה עיין בש"ך בסי' ס"ו וכאן אפשר אינו רוצה למחול כדי שלא להפסיד לעצמו דאי יהי' לאשה שוב נימא דכסף קידושין הוי כנכסי מלוג א"כ עכ"פ הבעל אוכל פירות אך י"ל דאפשר יפרע לו בפני עדים) אך הנה באמת קו' הרשב"א לכאורה אינו מובן די"ל דבאמת אף הסוברין דצריך להחזיר הנייר היינו דאינו יכול לתפוס הנייר על כל הדמים שנתן להמוכר הא שיווי דמי הנייר בוודאי צריך הלוה להחזיר דהא מבואר בפוסקים דעל שיווי דמי הנייר הוי הנייר של הלוה כמשכון ביד המלוה א"כ כנגד דמי הנייר הוי כמלוה על המשכון ומכר חובו לאחר ומסר לו המשכון דשוב אינו יכול למחול כמבואר בסי' ס"ו סעיף ל' וע"ש א"כ כיון דכנגד שיווי דמי הנייר אינו יכול למחול כלל א"כ הרי הלוה חייב ליתן להלוקח כנגד דמי הנייר א"כ ע"כ לא סברו החולקין דצריך להחזיר הנייר היינו דאינו יכול לתופסו אכל הדמים שנתן הא כנגד שיווי דמי הנייר דאין המוכר יכול למחול צריך הלוה להחזיר ובזה יש לראות על מה שהקשה הש"ך ס"ק נ"ט על הטור באה"ע דשמין את הנייר כו' דהא צריכה להחזיר הנייר ולפי הנ"ל שפיר דהא כנגד דמי הנייר חייב הלוה לשלם גם יש לראות על קו' הש"ך אימא דס"ל להטור דלכך חיישינן למחילה ולא אמרינן דיצטרך המוחל לשלם מדיני דגרמי משום דס"ל דאין צריך לשלם רק הדמים שקיבל וכאן בקידושין לא קיבל דמים משא"כ נגד שיווי דמי הנייר דיצטרך המוכר לשלם כדעת חכמי פרובנציא אח"כ מצאתי שמבואר כן גם בס' שער המלך פ"ה מהל' אישות. אך הנה עיינתי בדברי הרשב"א בגיטין דף כ' ע"ב דלאחר דהוכיח דבמלוה על המשכון אינו יכול למחול נגד המשכון כ' הא דא"צ להחזיר הנייר לפי שהנייר הוי כעין משכון מבואר מזה דבאמת הא דדעת הרשב"א דא"צ להחזיר היינו כשאין הלוה נותן דמים עבור הנייר הא כשהלוה נותן דמים עבור הנייר ודאי מסתברא דצריך להחזיר א"כ מוכח מזה דהחולקי' ס"ל דצריך להחזיר הנייר אפי' בלא דמים מהלוה א"כ שפיר הביא הרשב"א ראי' הנ"ל לדבריו. ובאמת גם בלא"ה ע"כ מוכח דהרשב"א דס"ל דא"צ להחזיר הנייר היינו רק עד שיחזור לו הלוה דמי הנייר דודאי א"ל כלל איזה סברא דלא יצטרך להחזיר הנייר אף שיחזיר לו הלוה דמים עבורו דא"ל כמבואר בס' או"ת סי' ס"ו ס"ק ו' דיכיל לומר לדידי שוה כל חובי דלא מסתברא כלל לא מבעי' לדעת הבי"ת שבש"ך סי' ע"ב ס"ק ק"א דאף במלוה על המשכון צריך להחזיר

המשכון כשנותנים דמים עבור שיווי המשכון א"כ ודאי כ"ש בנידן דידן אלא אפי' לדעת הש"ך דחולק עליו שם מ"מ י"ל דדוקא התם כיון דעכ"פ חייב כל החוב משא"כ כאן שמחל לו זה א"כ אין הלוה חייב לו כלום יותר משיווי דמי הנייר שאין המוכר יכול למחול א"כ האיך יכול לומר לדידי שוה כל חובי כדי שלא יצטרך להחזיר הנייר כיון דאין לו עליו חוב כלל לאחר שמחל לו המוכר וכי נימא כיון דקיי"ל אפי' בכ' לי' שטרא בשמי' דהלוקח אין המוכר יכול למחול וא"כ מכ"ש כשכבר גבה הלוקח גוף החוב דלא שייך כלל מחילה כאן וגם הוא נלמד במכ"ש מדין משכון דג"כ הטעם לפי שתפוס בידו כו' א"כ הכי נימא דיכול הלוקח לומר לדידי שוה כל חובי כי היכי דיהי' תפוס בידו ולא יוכל המוכר למחול זה ודאי דבר שאינו א"כ ה"ה זה נמי בכיוצא בו האיך יכול לתפוס הנייר בעד כל החוב כיון דבאמת יותר משיווי דמי הנייר הי' יכול המוכר למחול א"כ כיון דה' יכול למחול לא שייך כלל לומר אפי' לדידי' שווי' כל חוב כיון דאין לו חוב כלל כיון דהי' יכול המוכר למחול מדינא אלא ע"כ מוכח דהמחלוקת שבין הרשב"א לשאר הפוסקים אי צריך הלוקח להחזיר השטר היינו רק אי צריך הלוה לתת לו דעים עבור השטר. והנה יש לתרץ קו' הרשב"א שהקשה אם נימא דצריך להחזיר הנייר א"כ למה לא פריך הגמ' דרבנן אדרבנן י"ל כך דהנה הרמב"ן כ' בב"ב דף ע"ז להוכיח דמכירת שטרות דאורייתא מסוגיא דידן דקאמר דפליגי במכירת שטרות תיפוק לי' כיון דלא הוי אלא מדרבנן ולא מסתבר כלל להרמב"ן לומר דמקודשת היינו מדרבנן והקשה עליו הפ"י והאו"ת סי' ס"ו ס"ק א' דא"כ האיך נפרש גבי מעמד שלשתן דהיא ודאי מדרבנן דהא אמרינן בגיטין דהוא כהלכתא בלא טעמא ודוחק לתרץ דס"ל להרמב"ן דדוקא כשהקנה לנולדים מסיק הגמ' בגיטין דף מ"ד דהוי כהלכתא בלא טעמא משא"כ בהקנה ללילודים י"ל כמו שאמר אמימר דנעשה כאומר לו משתעבדנא לך ולכל דאתי מחמתך כו' והוי מדאורייתא דהוא דוחק לומר פלוגתא חדשה דבהקנה ללילודים במעמ"ש יסבור הרמב"ן דהוי דאורייתא וגם דוחק לומר דיסבור הרמב"ן דאיירי במלוה ע"פ שהוא ברשות בעלים לחזרה דהוי כפקדון דהוי דאורייתא כמ"ש הפני יהושע בסוגי' דידן ד"ה אלא לאו בשט"ח דידה כו' יעו"ש דמלבד דהוא דוחק גדול לפרש כך עוד הלא מופרך הוא מכמה טעמים חדא דודאי ליכא למימר כלל דכ"ע ס"ל מלוה ברשות בעלים לחזרה דהא פליגי לעיל בזה וגם דאי איתא דיכול להעמיד הברייתא במלוה ברשות בעלים א"כ לוקמי הפלוגתא בכה"ג וכדמקשה המהרש"א באמת ותירץ דאי אפשר לפרש כן בלשון מלוה ודוקא לעיל קתני דומיא דפקדון כו' וגם דגוף דברי הפ"י לא משמע כן בגיטין דף י"ג ע"ב בתוס' ד"ה גופא א"ר הונא כו' וגם אין לתרץ שיטות הרמב"ן הנ"ל כמו שתירץ הב"ש בסי' כ"ח

ס"ק ו' בשיטות הישׁ"ש לחלק בין מעמד שלשתן כיון דהוי קנין מדרבנן עכ"פ ממילא הוי קדושי דאורייתא ובין מקדש בגזל א"כ י"ל ה"ה נ כשיחזיר וימחול יהי' כמקדש בגזל מדאורייתא אך דז"א דמלבד דלא שייך לדמות זה כלל לגזל כיון דבשעת שקידש הי' שלו רק דאח"כ יכול למחול אף גם זאת דגוף סברת הב"ש אי אפשר להולמו כלל דמה חילוק במעמד שלשתן דהוא קנין מדרבנן דאמרינן דהוי קדושי דאורייתא או יאוש כדי אם קנה מדרבנן מפני תקנת השבים דא"ל דבשלמא מעמד שלשתן אי לא הי' נקנה לא היתה מתקדשת מפני שאין נותן לה א"כ י"ל כיון דקני מדרבנן ממילא הוי קדושי דאורייתא משא"כ קידשה בגזל אף דהי' נותן לה מ"מ אינה מתקדשת מצד דקידשה בגזל א"כ לא שייך דכיון דקני מדרבנן ממילא הוי קדושין דאורייתא כיון דאף דהיא קנתה מ"מ הוי כמקדש בגזל דבאמת ז"א דהא מבואר שם דלאחר יאוש מקודשת משום דיהי' שינוי רשות בידה א"כ מוכח כשהיא קנתה ממילא מקודשת ולא אמרינן כלל דסוף כל סוף קידשה הוא בגזל אלא ע"כ דכשהיא קנתה ממילא מקודשת וי"ל דכוונה הב"ש הוא דבשלמא במעמד שלשתן אף דאינו קנין מדאורייתא מ"' עכ"פ אם כבר בא לידה אינה צריכה להחזיר וכדכ' הש"ך בסי' ס"ו ס"ק ס"ו ואע"ג דפשיטא באומר לחבירו תן מנה שלי כו' ש אתי לעיל בת ס' ד"ה כי קאמר רבי משא"כ בגזילה דמדאורייתא מחוייב להחזיר מצד והשיב את הגזילה א"כ י"ל דבזה לא שייך ככל כיון דקני מדרבנן יהי' מקודשת מדאורייתא כיון דמדאורייתא צריכה להחזיר לפ"ז יש לתרץ דברי הרמב"ן הנ"ל דבשלמא במעמד שלשתן אינה צריכה להחזיר ולכך אף דהוא רק קנין מדרבנן י"ל דהוי קדושין דאורייתא משא"כ במוכר שט"ח לא מבעיא להך דיעה דבסי' ס"ז סעיף י"ז דאי לא הקנה בכתיבה ומסירה אי תפס מפקינן מיני' א"כ מכ"ש דמדאורייתא דליכא מכירת שטרות כלל מכ"ש דאף אם תפס חייב להחזיר וכיון דחייב להחזיר מדאורייתא לא שייך דיהי' קדושין דאורייתא לפי דמדרבנן הוי קנין אלא אפי' לאידך דיעה דבסעיף י"ז הנ"ל דאי תפס לא מפקינין מיני' מ"מ י"ל דכל זה במכירת שטרות דרבנן רק לא הי' כתיבה משא"כ בדאורייתא דליכא כלל מכירת שטרות דודאי אם תפס מפקינין מיני' א"כ כיון דבדאורייתא צריכה להחזירה הוי דומיא דגזל דכ' הב"ש. אך באמת לא מסתברא לי דא"כ הכי נימא דהמקדש במה שקנה בקנין ארבע אמות שלו שתיקנו חכמים דאינם קדושין דאורייתא כיון דמדאורייתא לא הוי קנין והי חייב להחזיר הגם דמדברי הב"ש לקמן סי' ל' ס"ק ו' אין ראי' לזה דהוא לא איירי רק דהקדושין זרק לתוך ד' אמות דהוא קנין מדרבנן מ"מ הסברא בעלמא ג"כ נותנת דאם מקדשה במה שקנה בקנין ד' אמות דהוי מקודשת מדאורייתא וצ"ע:

אמנם יראה לתרץ דברי הרמב"ן הנ"ל כך די"ל דודאי לא פליג הרמב"ן דהיכי דהוי קנין מדרבנן דהוי ממילא קדושין דאורייתא וכדמוכח מזרק לתוך ד' אמותי' דהוא רק קנין מדרבנן שכ' הב"ש לקמן סי' ל' סק"ו רק דהא דמדייק הרמב"ן דמכירת שטרות דאורייתא מסוגיא דידן הוא כך. דהנה יש לדמות מלתא למלתא דכמו דקיי"ל בסי' כ"ח סעיף כ"א לענין המקדש באיסורי הנאה מדרבנן דכמו דהתם אינה מקודשת אף מדאורייתא דעכ"פ אינו נותן לה כלום כיון דאינו שוה מאומה מדרבנן ה"ה ה"נ להיפוך כיון דיש לזה קנין מדרבנן א"כ הרי נותן לה והוי קדישין אף מדאורייתא. אח"ז מצאתי שהב"ש בעצמו סעיף כ"א הנ"ל ס"ק נ"ב מדמה מלתא למילתא בזה שכתבתי א"כ לפ"ז י"ל לפי מה דס"ל להתוס' הובא לקמן בב"ש סי' כ"ח ס"ק י"ג דבחד דאורייתא אינה מקודשת הא בתרי דרבנן מקודשת ונראה שהוא שיטת הרמב"ן לקמן רק דמחלק בין שעות דרבנן דאיכא למטעי יוע"ש א"כ י"ל כאן לה פיך דאי איכא חד דרבנן מקודשת כנ"ל ומשא"כ אי איכא תרי דרבנן אינה מקודשת כמו לקמן בחד דאורייתא וחד דרבנן אינה מקודשת ובתרי דרבנן מקודשת א"כ ה"ה כאן להיפוך דבחד דרבנן מקודשת ובתרי דרבנן אינה מקודשת א"כ י"ל דהרמב"ן ס"ל הא דתירצו התוס' דלכך במלוה דאחרים מקודשת משום דנותן לה זכית חדש וס"ל דהזכות חדש הוא, דוקא במה שנשתעבדו לו נכסי הלוה האחר דאי גוף ההלואה לא הוי אף זכות חדש דהא אינו נותן לה עתה כלום דבשלמא במעמ"ש י"ל דהוי זכות חדש כיון דנשתעבד לו עתה ע"י מעמ"ש גוף הלוה וכמ"ש הסמ"ע סי' ס"ו ס"ק ע"א וסי' קס"ו ס"ק ה' יוע"ש משא"כ במכירת שטרות דכ' הסמ"ע בסי' קכ"ו ס"ק הנ"ל ושאר פוסקים בסי' ס"ו דשיעבוד הגוף אינו יכול למכור אף אם מכירת שטרות דאורייתא יוע"ש היטב אלא ע"כ דהוי רק הזכות החדש במה שנשתעבד לי' נכסי הלוה בשלמא גבי דידה לא שייך דהתקרש במה שמוחל לה השיעבוד של הנכסים דמ"מ אינו זכות חדש והוי רק משום דמוחל לה גוף המלוה וזה אינו זכות חדש משא"כ במלוה דאחרים דהוי זכות חדש וס"ל להרמב"ן דסוגיות הש"ס דילן ס"ל שעבודא לאו דאורייתא ואף דבאמת ס"ל להרמב"ן דקיי"ל שעבודא דאורייתא כמ"ש הש"ך סי' ל"ט ס"ק כ' מ"מ כיון דתלמודא רוצה לתרץ דברי רב ורב הא ס"ל שעבודא לאו דאורייתא דרב ושמואל דאמרי תרווייהו מלוה ע"פ כו' א"כ דשעבודא לאו דאורייתא אי נימא דמכירת שטרות דרבנן הוי תרי דרבנן אחד דשעבודא ל"ד ושני דמכירת שטרות דרבנן והוי תרי דרבנן ולכך לא הוי קדושי דאורייתא אלא ע"כ דמכירת שטרות דאורייתא והוי רק חד דרבנן ולכך מקודשת אפי' מדאורייתא א"כ שפיר במעמד שלשתן דבלא"ה לא נשתעבדו נכסי במלוה ע"פ רק דגוף המלוה ניקנה לה במעמ"ש שפיר הוי זכות חדש כיון דגוף הלוה

נשתעבד לה משא"כ במלוה בשטר דהשיעבוד שעל גופו אינו נמכר כלל א"כ אינו רק שעבוד נכסים משא"כ במעמ"ש דגוף הלוה נשתעבד לזה וכמ"ש הסמ"ע סי' ס"ו ס"ק ע"א הבאתיו גם לעיל ושפיר הוי רק חד דרבנן ומקודשת אף מדאורייתא כיון דקנתה מדרבנן (גם י"ל עפ"י מ"ש התוס' ד"ה המוכר שט"ח כו' דמכירת שטרות הוי דרבנן ולכך לא אלים כוחו כו' וע"כ צריך לפרש דלא תיקנו חכמים כלל דלא מצי למחול דאי הוי מתקנין בפירוש דלא מצי למחול א"כ מה חילוק בין מה שתיקנו בגוף הקני' או במה שתיקנו דלא מצי מחיל לפ"ז קשה מ"ט דר"מ דלא סבירא לי' לדשמואל בשלמא אי נימא דמכירת שטרות דאוריית' רק כסברת ר"ת דלכך יוכל למחול לפי שיש שני שעבודי' שיעבוד הגוף ושיעבוד נכסי' כו' שפיר פליגי בסברא משא"כ אי מכירת שטרות דרבנן א"כ קשה מ"ט דר"ע וע"כ דפליגי בסברא זו דר"מ ס"ל דבאמת תיקנו חכמים דיכול למכור וגם דלא יוכל למחול א"כ י"ל דהוי תרי דרבנן חדא דיכול למכור וחדא דלא יוכל למחול ובודאי אין חילוק בין כשהתרי דרבנן הם בענין אחד כמו נידן דידן או הם בשני ענינים) ולפי"ז יש לי שב קו' התוס' שהקשו בכתובות דף פ"ו ובב"ב דף קמ"ז ע"ב דאם ימחול יצטרך לשלם מדיני דגרמי די"ל דמאן דס"ל דחייב לשלם מדיני דגרמי כל הממון ס"ל דלא כהרמב"ן הנ"ל רק דאף דמכירת שטרות דרבנן לא הוי תרי דרבנן דהנה מ"ש בהג"ה כאן אפשר לדחות בקל ומובן מעצמו וגם מ"ש דהוי תרי דרבנן משום דס"ל לרב דשעבודא ל"ד ג"כ י"ל דס"ל דאף בלא השיעבוד הוי ג"כ זכות חדש א"כ אף בלא השיעבוד היא מקודשת א"כ שוב לא הוי תרי דרבנן א"כ מתורץ קו' התוס' הנ"ל דאם נימא דהתקדש מטעם שיצטרך המוחל לשלם הי שפיר תרי דרבנן דהא קיי"ל דיני דגרמי קנסא א"כ הוי רק תקנתא דרבנן א"כ הוי שפיר תרי דרבנן חדא דגוף מכירת שטרות הוא רק דרבנן שנית דשמא ימחול והא דיצטרך לשלם מדיני דגרמי הוא רק מדרבנן ולפ"ז מתורץ גם קו' הרשב"א הנ"ל דכל זה בכל דמי ההלואה משא"כ בדמי השטר דחייב המוחל לשלם אף בלא דיני דגרמי כמ"ש הש"ך בסי' ס' ס"ק נ"ט ועוד בשם חכמי פרובענציא א"כ דאף בלא דיני דגרמי חייב לשלם א"כ שוב לא הוי תרי דרבנן א"כ ליכא חששא שימחול ויצטרך להחזיר הנייר דהדרא קושי' לדוכתי' דיצטרך המוחל לשלם:

תוס' ד"ה אילימא בשט"ח דאחרים כו' וא"ת ומאי קו' לישני דלעיל איירי דאמר לי' קני כו' הקשה המהרש"א על לשון דאמר דכתבו התוס' יעו"ש. ונלפענ"ד לתרץ כך אם לא נימא כמ"ש הש"ך סי' ס"ו ס"ק נ"ד ודנימא דאף בקידושין לא קנתה הנייר כיון דהטעם דאין קנין לחצאין א"כ מה חילוק בין מכירה לקידושין א"כ לק"מ קושי' התוס' דלימא דהכי איירי דלא אמר קני דא"כ האיך אמרו חכמים שמין את הנייר תיפוק לי' דאף

הנייר לא קנתה כו' ולכך הקשו התוס' דלישני דלעיל כ"ע אית להו דרבי דאותיות ניקנית במסירה רק פליגי לעיל אי בעי אמר כו' ותירצו משום דלית הלכתא כרבי לכך קאמר אליבא דהלכתא דלית הלכתא כרבי והנה כ"ז ניחא לעיל דיכול לתרץ כ"ע אית להו דרבי ודכ"ע לית להו דרבי מתרץ יותר כמו שהוא אליבא דהלכתא משא"כ כאן דמקשה דר"מ אדר"מ שפיר קשה דלישני דכ"ע אית להו דרבי ולעיל איירי באמר ופליגי אי יכול למחול וכאן איירי, בלא אמר א"כ כיון דאותיות ניקנית במסירה נהי דלא אמר מ"מ עכ"פ קנתה גוף הנייר דבשלמא אי אותיות אינם נקנים במסירה ובעי כתיבה שייך שפיר אין קנין לחצאין ואף גוף הנייר לא קנה משא"כ אי אותיות ניקנית במסירה ולא בעי אמירה רק כדי לקנות השעבוד א"כ עכ"פ בלא השיעבוד קנתה הנייר ולכך הקשו התוס' בדקדוק דלעיל איירי באמר וכאן בלא אמר:

בד"ה ורבנן מספקא להו כו' לפירוש זה כו' דאי אמרת דא"צ גט כו' עיין מהרש"א דהלשון כפול ועיין פ"י מ"ש בזה וי"ל קצת כדרך הפ"י רק בסיגנון אחר עפמ"ש הב"ש בסי' ל' ס"ק ט' דכשהעדים אינם יודעים אם קרוב לה דלא הוי קידושין משום דהוי כמקדש בלא עדים א"כ י"ל דה"ה כאן כיון דמספקא להו לרבנן אי עיקר הם עדי החתימה או עדי מסירה ולכך אינה מקודשת כלל ולכך לא הקשו התוס' ורק דמ"מ אינו שייך לשין דמספקא להו כו' כיון דאינה מקודשת כל עיקר א"כ הוא ממש כר"מ דעדי חתימה כרתי וזהו הוא ממש כעין מ"ש הפני יהושיע:

בגמ' ורבנן מספקא אי כר"ש כו' הנה לפמ"ש מהרש"א בתוס' ד"ה ורבנן מספקא להו דההכרח דמספקא להו לרבנן הוא מכח זה בעצמו מדלא קאמרי חכמים ואם לאו אינה מקודשת א"כ הא דמפרש לרבנן מספקא להו אינו ענין לתירץ הגמרא רק דאף בס"ד דגמרא ג"כ הי' לו להגמ' לפרש איזה ספק שנסתפקו רבנן וקו' זו מבואר בפ"י שהקשה כן ורק שהוא הקשה זה לפי פירושו שם ולפי' המהרש"א הנ"ל באמת הוא קשה יותר ונ"ל לתרץ כך. דהנה הקשה האלי' רבא על פי' מהרש"א הנ"ל דמה הכרח הוא זה מדלא אמרו חכמים ואם לאו אינה מקודשת אימא מש"ה לא אמרו חכמים כך משום שמא שוה פרוטה במדי כו'. ולפענ"ד נראה דלק"מ דע"כ לא חיישינן שמא שוה פרוטה במדי רק במקדש בכסף משא"כ במקדש בשטר דאף דאמרינן דדעתה נמי אנייר היינו כשהנייר שוה פרוטה משא"כ כשאין הנייר שו"פ הן לטעם שמא שו"פ במדי חיישינן שמא יבוא אחד ממדי לכאן דידמה אותו האיש בדעתה דאין דעתה על הנייר הן לאותו טעם שתיליך למדי הנה זה שיך במקדש בכסף משא"כ במקדש בשטר ודאי אין דעתו על נייר שא נו שוה פרוטה בכאן רק שתצטרך להוליך למדי ולפ"ז מתירץ קי' הנ"ל דדוקא

למאי דמשני דאיירי בקדושי שטר הוצרך לפרש דחכמים מספקא להו משום ההכרח דלא קאמרו חכמים וא"ל אינה מקודשת כפי' מהרש"א הנ"ל משא"כ למאי דס"ד דאיירי במקדש בכסף אין כאן הכרח כלל די"ל דלכך לא אמרו חכמים וא"ל אינה מקודשת משום שמא שוה פרוט' במדי כו'. עוד שייך לסוגיא זו דהמקדש במלוה תוס' ד"ה כי קאמר רב בפקדון כו'. והנה בגיטין דף י"ג ע"ב בתוס' ד"ה תניהו לפלוני במעמד ג' כתבו התוס' ג"כ הוכחה זו בעצמה בשם ר"ת דבמעמד ג' אינו יכול למחול מסוגיא דקדושין הנ"ל דלמה לא קאמר ג"כ דבמלוה ע"פ פליגי בהכי רק נקטו בלשונם דלמה לא קאמר במלוה ע"פ פליגי אי אשה סמכה דעתה לא שבק לדידי כו' והוא מוקשה וכמו שהקשה המהרש"א שם בגיטין דלמה לא נקטו הוכחה זו אף ללישנא קמא דבשמואל קמפלגי יוע"ש. ובאמת בסוגיא דקידושין כתבו הוכחה זו לב' הלשונות והנ"ל לתרץ כך דהנה בדף מ"ג ע"ב ד"ה לעולם שט"ח דאחרי' כתבו להקשות וא"ת ומ"ש והא אידי ואידי מלוה היא וכו' ותירצו לחלק דבמלוה דאחרי' הוי זכות חדש יוע"ש. והר"ן תירץ דבמלוה דידה דעתה אזוזי ולא על הנאת המלוה משא"כ במלוה דאחרים דעתה אהנאה יוע"ש והנה לכאורה לולא דבריהם הי' נראה לומר דבמלוה דאחרים דעתה על האי שטר דהוא כשאר מטלטלין דיכולים למוכרו ולקבל בעד השטר מעות ונהי דלענין אם יכול להגבות שטרות למלוה בעל כרחי הוא פלוגתא בין הפוסקי' וכמבואר בש"ע ח"מ סי' ק"א סעיף ה' ובש"ך שם ס"ק ג' עכ"פ כ"ע מודי' דאף דהשטרות אין גופן ממון היינו המלוה שבתוכה דאין השטר רק לראי' אבל עכ"פ יש לשטרות דין מטלטלין וכמבואר בב"מ דף ז' ע"ב גבי שנים אדוקים בשטר דקאמר לא צריכי אלא לדמי דאמרינן הכי שטרא דאית בי' זמן כמה שוה כו'. וכן מהא דמבואר בב"ק דף פ"ט דפריך ותזבין לכתובתה כו' דמביא הרשב"א ראי' מזה דאין מגבין בשטרות מדלא קפריך דתגבהו לכתובה ורק פריך ותזבין לכתובתה כו' מוכח דאין דין גוביינא לשטרות יוע"ש עכ"פ מבואר דעכ"פ שטרות דין מטלטלין יש להם למוכרם בשוק א"כ י"ל דבשלמא בהלואה דידה לא שייך כלל מכירה משא"כ בשט"ח דאחרים דשייך מכירה י"ל דאין דעתה כלל אזוזי דלהוצאה ניתנה ורק דעתה על מה ששוה למכיר. וא"ל כיון דשט"ח צריך שומא וכמבואר בש"ע סי' ק"א סעיף ה' הנ"ל לשום לפי מה שהוא הלוה אם איש אלם ואם יש לו עידיות או זיבורית א"כ י"ל דדומה לאבנים טובות שאין שומתן ידוע דבוודאי צריכי שומא וכמבואר בהרא"ש בקידושין בגמ' דף ז' ע"ב וכן מבואר בש"ע אה"ע סי' ל"א. י"ל דמיירי שכבר שמו אותו וכדתירץ התו' בקידושין דף ז' ע"ב ד"ה ור' יוסף אמר צריכי שומא הא דהתקדשי לי בשט"ח דחכמי' אומרי' שמין את הנייר יוע"ש. וכן נמי הא דקתני או שיש לו מלוה

ביד אחרים והרשה עליהם כו' ג"כ יכולה למכור לאחרי' וכדבעינן למימר לקמן דאף ע"י מעמד שלשתן יכולה למכור. ואפשר מה דלא ניחא להו להתוס' והר"ן לתרץ כמו שכתבתי משום דדוקא גבי שמין את הנייר שייך לומר דפירושו דשמין את הנייר דהיינו אם כבר שמו את הנייר אבל כאן דקתני התקדשי לי בשט"ח לא משמע להו דמיירי שכבר שמו אותה. וגם אין לתרץ כמ"ש בדף ז' ע"ב ד"ה ור' יוסף אמר צריכי שומא ללישנא דאמר בכל דהוא כ"ע לא פליגי ואיירי באמר בכל דהוא דאפשר דס"ל דבשט"ח לא שייך זה כיון דיש לומר דעתה אזוזי דאית בהשט"ח וכמו דס"ל דאינה מקודשת בנייר אפי' שוה פרוטה דלאו דעתה להתקדש בפרוטת הנייר כו', כן י"ל אף דאיכא למימר דעכ"פ דעתה להתקדש במה דשוה השט"ח למכור בשוק עכ"פ צריך שומא למאן דאית לי' בדף ז' ע"ב דשיראי צריכי שומא ואפי' אי נימא דאין דמיון להמקדש בשט"ח דאחרים למקדש באבנים טובות דאפשר דשט"ח דאחרים דומה לשיראי ולא לאבנים טובות מ"מ צריכי שומא ואפי' אם אמר בכל דהוא כיון דעכ"פ יש מקום לומר דדעתה אזוזי עכ"פ צריכי שומא לשים את השט"ח כמה שוה למכור בשוק לפי מה שהוא הלוה עשר או עני כו'. אך אמנם לולא דבריהם יש מקום לומר דאפי' אי לא אמר בכל דהו מ"מ י"ל דדין שט"ח דאחרים ממש כדין מטלטלין וכמו דשיראי לא צריכי שומא כן י"ל דשט"ח דאחרי' לא צריכי שומא ואין דומה לאבנים טובות דאין הכל בקיאין בשומא זו ומכ"ש אם אמר לה בכל דהו דכ"ע לא פליגי דא"צ שימא. א"כ י"ל מסברא דנפשין כיון דמלוה להוצאה ניתנה ע"כ אין דעתה כלל על המלוה רק על מה ששוה למכור בשוק וגם במלוה ע"פ י"ל כך דאף דאין שייך כתיבה ומסירה מ"מ יכולים למוכרו במעמד שלשתן לפי מה שמבואר בש"ע ח"מ סי' קכ"ו סעיף ז' דיכולים להקנות הלואה במעמד ג' אפי' בע"כ של לוה וכן דעת התו' והרא"ש וכמובא בש"ך שם ס"ק כ"ח יוע"ש. אמנם אף לפי דברי הנ"ל מ"מ יש סתירה ע"ז מהגמרא דקאמר ואבע"א באשה סמכה דעתה קא מפלגי מימר אמרה לא שבק לי' לדידי כו' א"כ לפ"ז נסתר מה שכתבתי דאם נימא דהטעם במלוה דאחרים משום דיכולה למכור מה מהני הך סברא דלא שביק דידי כו' כיון דעכ"פ אינו שוה כלל למכור בשוק כיון דהלוקח ירא לקנות כדי שלא ימחול ואפשר דמחמת סתירה זו הוכרחו הר"ן והתוס' דלא לתרץ כמ"ש דהמלוה דאחרי' הוא מחמת דשוה למכור בשוק. אך לפ"ז אמנם עדיין יש מקום לתרץ כך דהנה לכאורה אף ללישנא קמא דבשמואל קא מפלגי ג"כ יש לסתור עפ"י מ"ש התוס' בב"ב דף קמ"ז ע"ב ד"ה המוכר שט"ח לתרץ קושייתם דמה יש לחוש שמא ימחול תיפוק לי' דיצטרך לשלם מדיני דגרמי משום דאשה בושה לבוא לב"ד לתבוע לבעלה וע"ש א"כ יש להקשות להיפוך אי נימא

כדברי הנ"ל דלכך מקודשת במלוה דאחרי' משים דשוה למכור בשוק כשאר מטלטלין א"כ מה קאמר בדשמואל קמפלגי תיקשי דהא עדיין עכ"פ שוה מלוה דאחרי' למכור בשוק דלא שייך חששא דמחילה דאף דבאמת האשה אין בכחה למחול וכמבואר בח"מ סי' ס"ו דאין הלוקח הראשון יכול למחול וכמבואר שם ולא עוד אם מכרו לוקח ראשון לאינש בעלמא כו' מ"מ הבעל דהוא המוכר הראשון יכול למחול וכמבואר בש"ך שם ס"ק ק' מ"מ צריך מוכר ראשין דהוא הבעל לשלם. וכמבואר בש"ך ס"ק ק' הנ"ל א"כ יצטרך הבעל לשלם דלא שייך תירוץ התוס' דאשה בושה לבוא לבי"ד לתבוע כיון דעכ"פ הלוקח ממנה יכול לתבוע א"כ שוה למכור בשוק. אך י"ל דזה אינו סתירה דאטו הוא בהחלט דתיכף אחר הקידושין תראה האשה למכור תיכף ומיד את השט"ח דאחרים. וא"כ יש חשש דאולי ביני וביני קודם המכירה היינו בעוד שלא תמכור את השט"ח ויהי' עדיין השט"ח תחת ידה כשלא הספיקה למכור ביני וביני ימחול להלוה. דאז שייך תירוץ התוס' דאשה בושה לתבוע לבעלה. א"כ שפיר קאמר בדשמואל קא מפלגי ולפ"ז לא קשה גם הסתירה הראשונה בהא דקאמר ואבע"א באשה סמכה דעת' קא מפלגי כו' כיון דעיקר חשש דמחילה היא רק בעוד השט"ח תחת ידה אבל כשכבר נמכר שוב ליכא חשש דמחילה אצל הלוקח דהא יצטרך לשלם, א"כ שפיר קאמר דסמכה דעתה דבעודה תחת ידה לא שביק דידה ומחיל לאחריני ולאחר המכירה אין שייך מחילה דהא יצטרך לשלם דדוקא גבי דידה שייך חשש מחילה כתירוץ התוס' דאשה בושה לתבוע לבעלה א"כ לפ"ז שפיר ניחא לשני הלשונות אך אמנם אפשר לומר דלפי מ"ש בשט"ח דאחרים לכך מקודשת משום דשוה למכור בשוק לפ"ז י"ל דבלא"ה לק"מ קו' התוס' בכתובות דף פ"ו ובב"ב דף קמ"ז ע"ב הנ"ל דכשימחול יצטרך לשלם מדיני דגרמי דהנה מבואר בש"ע סי' ס"ו סעיף ל"ה דאף כשהמוחל צריך לשלם מ"מ אינו טורף ממשעבדי יוע"ש (והנה עפ"י המבואר בלשון התוספת בב"ב מבואר דקושייתם היינו דסוף כל סוף תהוי מקודשת בשט"ח דאחרים דא"ל דחוששת שמא ימחול דאם ימחול יצטרך לשלם מדתירצי ע"ז דאשה בושה לבוא לב"ד לתבוע לבעלה ודלא כדמשמע בכתובות דף פ"ז דכוונת קושייתם היינו דלמה לא סמכה דעתה דמהראוי להיות סמכה דעתה דבוודאי לא ימחול דאם ימחול יצטרך לשלם ועפ"ז אפשר לומר דזה אינו קושיא לומר דתתקדש בהשט"ח דאף אם ימחול יצטרך לשלם משום די"ל דעכ"פ עתה אין לה להתקדש בהשט"ח דעכ"פ אם ימחול שוב האי שטרא חספא בעלמא. ואיך תוכל להתקדש במה שיצטרך לשלם. אך בתוס' בב"ב מבואר מפורש להקשות כן) א"כ עפ"י המבואר בסי' ס"ה סעיף ט"ו ובסמ"ע ס"ק נ"ב דשטר שגובין בו ממשעבדי שוה יותר משטר שאין

גובין בו ממשעבדי והוא בגמ' דב"מ דף ז' ע"ב הבאתיו לעיל דקאמר לדמי כו'. א"כ מתורץ קו' התוס' דלא שיך לומר באם ימחול יצטרך לשלם דמ"מ עכ"פ שוב אינו טורף ממשעבדי א"כ שוב אין השטר שוה כ"כ למכור בשוק כיון דאינו טורף ממשעבדי ובזה לא מהני שומא כיון דצריך לשלם קודם המחילה כמו שהוא שוה קודם המחילה. ואח"כ כשימחול לא יהי' שוה כ"כ דאף דנוכל לשום כמו שהוא שוה למכור ושיכנוס הקונה בספק זה של שמא ימחול מ"מ כיון דיש חילוק בין קודם המחילה דיש ספק שמא לא ימחול ותטריף ממשעבדי ויהי' שוה יותר לבין אחר המחילה. דשוב אינו טורף אלא מבני חורין דאינו שוה כ"כ. א"כ כיון דעתה שוה יותר ואם ימחול לא יהי' שוה כ"כ א"כ הוי כמקדש במנה ונמצא חסר דינר. ועפ"ז יש לתרץ קו' התוס' שהקשו ד"ה כי קאמר רב בפיקדון דנימא דאף במלוה ע"פ פליגי בדשמואל או בסמכה דעתה די"ל דבמלוה ע"פ דבלאו מחילה ג"כ אינו טורף ממשעבדי א"כ שוב הדרה קי' התוס' לדוכתי' דאם ימחול יצטרך לשלם ולפ"ז נסתר הוכחת התוס' דבמעמד ג' אינו יכול למחול לפי מה דתרצנו. אך אמנם הוא דוקא אם נימא דלא אמרינן הך סברא דאשה בושה לתבוע אבל אם נאמר סברת התוס' דאשה בושה לתבוע שוב אי אפשר לסתור הוכחת תוס' דהמ"ל אף במלוה ע"פ דפליגי בדשמואל והגם דלא שייך תירוצי הנ"ל על הא דיצטרך לשלם משום דעכ"פ יופחת משוויו מה שאינו יכול לגבות ממשעבדי דזה לא שייך במלוה ע"פ דהא מ"מ יש לומר במלוה ע"פ באמת תירץ התוס' דלא שייך דיצטרך לשלם משום דאשה בושה לתבוע והנה לתירץ ראשון שבגמ' דבשמואל קא מפלגי י"ל כיון דמצינו לתרץ קושי' התוס' דיצטרך לשלם כמ"ש משום דיופחת משוויו מחמת דלא יוכל לגבות ממשעבדי א"כ י"ל דלית לן כלל הך סברא של התוס' דאשה בושה לתבוע א"כ שוב נסתר הוכחת התוס' די"ל לעולם דבמעמד ג' ג"כ יכול למחול והא דלא מוקי במלוה ע"פ בדשמואל קמפלגי כמ"ש דא"כ תיקשי דבמלוה ע"פ דבלא"ה אינו גובה ממשעבדי שוב אינו שייך שמא ימחול דהא יצטרך לשלם אבל לתירץ ואבע"א דבאשה סמכה דעתה קמפלגי דתיקשי כנ"ל אם נימא מטעם דשוה למכור בשוק א"כ איך קאמר לא שביק לדידי דעכ"פ אינו שוה למכור בשוק וע"כ צ"ל כנ"ל דאצל הלוקח לא שייך כלל חשש דמחילה כיון דיצטרך לשלם רק שבעוד השט"ח ת"י שייך מחילה משום דאשה בושה לתבוע א"כ שפיר קאמרינן דסמכה דעתה דלא שביק דידי כו' א"כ מוכח מזה דתרצינין קו' התוס' משום דאשה בושה לתבוע שפיר כתבו התוס' להוכיח דבמעמד ג' אינו יכול למחול דאל"כ לוקמא בדשמואל קמפלגי כיון דקיימינן בהך סברא דאשה בושה לתבוע ולפ"ז מתורץ קו' מהרש"א שהתחלנו דלכך כתבו בגיטין הוכחתם רק לאבע"א דבאשה

סמכה דעתה קמפלגי דלישנא דבשמואל קמפלגי יש לסתור הוכחתם כמ"ש ולפ"ז בסוגי' דקידושין דלא ס"ל כלל הך סברא דכתבנו דשט"ח דאחרים דמקודשת היא משום דשוה למכור בשוק דהא כתבו כאן תירץ אחר משום דהוא זכות חדש לכך כתבו שפיר הוכחתם בין ללישנא דבשמואל קמפלגי ובין ללישנא דאבע"א בסמכה דעתה קמפלגי משא"כ בגיטין י"ל דס"ל לתרץ כמ"ש דשטר חוב דאחרים שוה למכור בשוק א"כ יש לתרץ כמ"ש על קושייתם דיצטרך לשלם דמ"מ למכור בשוק אינו שוה כ"כ כשיוכל לטרוף ממשעבדי (וא"ל דאצל הלוקח שכבר קנה השט"ח לא שייך כלל סברא זו דיופחת משווי' י"ל דז"א דעכ"פ בעוד ת"י אינו שוה כ"כ למכור בשוק מחשש שמא ימחול ולא יוכל הלוקח לגבות ממשעבדי א"כ כיון דבלא חששא דמחילה שוה יותר אצל הלוקח ומחמת חששא דמחילה הוא פחות שפיר חששא דמחילה) א"כ בזה נסתר הוכחתם דבמעמד ג' אינו יכול למחול וכמ"ש ולכך לא כתבו הוכחתם רק לאבע"א דבאשה סמכה דעתה קא מפלגי. משא"כ כאן בקידושין דכתבו תירץ אחר דשט"ח דאחרי' הוי זכות חדש א"כ לא ס"ל סברא זו דשוה למכור בשוק ולגבי דידה בעצמה לא שייך כלל סברא זו הנ"ל דכשימחול ולא יהי' מצי למיטרף ממשעבדי אזי נפחת החוב משוי' דדוקא לפי מה שכתבנו דלכך מקודשת מחמת דהחוב שוה למכור בשוק שייך שפיר לומר דכשימחול ולא יטריף ממשעבדי' הוא נפחת משא"כ כלפי דידה עצמה אי דעתה אזוזי ורק דהוי זכות חדש כמ"ש התוס' אי דעתה ההנאה כמ"ש הר"ן אין חילוק כלל אי יכול לטרוף ממשעבדי דדוקא לענין למכור בשוק שייך דשט"ח שאינו יכול לטרוף אינו שוה כל כך שפיר הקשו כאן בקדושין בין ללישנא דבשמואל קמפלגי בין ללישנא דאבע"א באשה סמכה דעתה. ואין לסתור ולומר דאף ללישנא דבסמכה דעתה פליגי ג"כ י"ל הך תירץ הנ"ל על קושי' דיתחייב לשלם מדיני דגרמי כתירץ הנ"ל משום דיופחת משווי' מחמת דלא תגבה ממשועבדי' ולא אמרינן כלל סברת אשה בושה לתבוע רק דכשמכרה לאחרים ולא מחל מקודם שפיר מקודשת כיון דלא נפחת משווי' כלל ורק דנימא דמ"מ אינה מקודשת שמא ימחול קידם המכירה בזה שפיר שייך לא שביק לדידי כו' י"ל דהוא טעות דכשנימא התירץ על דיני דגרמי מחמת שיופחת משוויו לא שייך כלל סברת לא שביק לדידי כו'. כיון דלא יופסד כל עיקר רק יופחת משוויו ע"י שאינו יכול לטרוף ממשועבדי' וכיון שאינו חושש על תשלומין שלו שיצטרך לשלם מדיני דגרמי מכ"ש דאינו חושש עליה שהיא אשתו דנימא דלא שביק כיון דלא יהי' לה הפסד בכל מכל כל רק יופחת משווי'. והנה עפ"י מ"ש לתרץ קושי' התוס' דיתחייב לשלם מדיני דגרמי עפ"י דחיוב מדיני דגרמי אינו יכול לטרוף ממשעבדי (יש לראות דתירוץ זה שייך רק לפמ"ש

לתרץ קו' התוס' דשט"ח דאחרים הוא ראוי למכור בשוק משא"כ לתירוץ התוס' בטעם זכות חדש א"כ עיקר הטעם דהוי אצלה זכת חדש א"כ י"ל דאין חילוק כלל אם הזכות חדש הוא ושהטרוף ממשעבדי או דזכות הוא רק מבני חורין) הנה עפ"ז יש לתרץ קו' הרשב"א שהביא הש"ך בסי' ס"ו ס"ק ע"ו דכ' להביא ראי' דכשמוחל החוב א"צ הלוקח להחזיר את הנייר דאל"כ למה פריך הגמ' רק דר"מ אדר"מ ולא גם דרבנן אדרבנן דאמרו שמין את הנייר כו'. יעו"ש ולפי הנ"ל מתורץ עפ"י המבואר בש"ך ס"ק קי"ד שם דאף דיש קול לנזקין מ"מ כיון דלא עביד מעשה בידים אינו טורף ממשעבדי יוע"ש והיינו דוקא מוחל דלא הוי מזיק ממש רק גורם בעלמא וכן מבוארים דברי הש"ך באו"ת שם א"כ י"ל דזה שייך רק נגד דמי החוב דאינו צריך לשלם רק מדינא דגרמי א"כ לא הוי מעשה בידים ולא הוי מזיק ממש ולכך אינו יכול לטרוף ממשועבדי' משא"כ נגד שווי דמי הנייר דאף דמאן דלא דאין דיני דגרמי צריך לשלם וכמבואר בש"ך ס"ק נ"ט בשם חכמי פרובנציא יוע"ש א"כ י"ל דהוי מזיק ממש כיון דאינו מצד הגורם כלל והוי שפיר בכלל שאר נזקין דטורף ממשעבדי ולא שייך בזה דלא עביד מעשה בידים כיון דלאו מדיני גרמי מחייבינן לי' א"כ שפיר נגד שיווי דמי הנייר י"ל דיכול לטרוף מהמוחל גם ממשועבדים א"כ לא שייך כלל שמא ימחול דאם ימחול יצטרך לשלם וכנ"ל. גם יש לתרץ קו' הרשב"א הנ"ל עפ"י דיש לתרץ קו' התוס' הנ"ל דהמוחל יצטרך לשלם עפ"י מ"ש בספר קצות החשן סי' ס"ו ס"ק ל"ז בשם תשובת הרא"ש דאם אינו מוחל כל החוב רק שעיבוד קרקע אחת דא"צ המוכר לשלם להלוקח. כפי מה שיופחת דמי החוב מחמת כן אם בא למוכרו וכ' טעם לזה דכיון דמוחל שט"ח לגמרי מבואר בהרמב"ן דלא הוי דיבורו מזיק ממש אלא גורם וא"כ אם אינו מוחל רק שעיבוד קרקע אחת הו"ל גורם דגורם דהא אפי' סופר בידים קרקע המשועבדת לבע"ח לא הוי אלא גורם וא"כ כי מוחל בדיבור דלא הוי מזיק ממש הו"ל גורם דגורם יוע"ש א"כ יש לתרץ קו' התוס' הנ"ל דלא סמכה דעתה שמא ימחול שעבוד קרקע ולא יתחייב לשלם דה"ל גורם דגורם וגם קו' התוס' בקדושין ד"ה כי אמר רב בפקדון. מתורץ דלא מצי למימר במלוה ע"פ בדשמואל קמפלגי דא"כ תיקשי קו' התוס' הנ"ל דאמאי לא סמכה דעתם הא יצטרך לשלם דבמלוה ע"פ לא שייך תירץ הנ"ל דהא בלא"ה ליכא שעבוד קרקעות במלוה ע"פ ומתחלה סברה וקיבלה וא"ל דעדיין הו"ל לאוקמי במלוה ביד אחרים במלוה בשטר ובמעמד שלשתן י"ל דז"א דהא כ' הש"ך בסי' ס"ו דבמעמד שלשתן נעשה ממלוה בשטר מלוה ע"פ ולפ"ז מתורץ קו' הרשב"א הנ"ל דהא נגד שיווי דמי הנייר לא שייך כלל חששא זו שמא ימחול שעבוד קרקע אחת דהא עכ"פ סוף כל סוף לא תצטרך להחזיר הנייר עכ"פ ומתורץ קו'

הרשב"א דלא מצי כלל למיפרך דרבנן אדרבנן. אך אמנם הנה בגוף דברי הקצה"ח יש לפקפק דהנה מה שנראה מדבריו כאילו כן מבואר בתשובת הרא"ש לא ידעתי כלל וגוף תשובת הרא"ש הוא מבואר בטור אה"ע סי' צ' במה שכ' שם שאלה לא"א הראש רחל אשת יעקב נסתלקה ליעקב בעלה וקרקע ידועה כו' והובא תשובה זו במשנה למלך פ"ב מהל' מכירה בקיצור ורק היא קו' המשנה למלך שהקשה על הראש דלמה לא תהי' קבלת אחריות על מה שתצטרך לשלם להלוקח וגם בפרישה באה"ע סי' ק' הנ"ל מבואר קי' הלז יוע"ש א"כ כיון דבהתשובה מיירי שבעת שעשתה סילוק זה הי' לבעלה עוד נכסים וכאשר מבואר בדברי התשובה הנ"ל ורק קושי' המ"ל הוא אילו לא יהי' נשאר אחרי מות בעלה רק קרקע זאת ולעיין היטב בתשובת הרא"ש ובלשון קושית המשנה למלך שכדברי כן הוא. ע"ז שפיר תירוץ המ"ל כיון דההיזק אינו בא מיד רק כשלא יהי' נשאר נכסים אחרים א"כ אינה חייבת לשלם וכמבואר בפוסקים החילוק שבין גרמי דחייב לבין גרמא דפטור וכמבואר בסי' שפ"ז והוא משום דבזה בא ההיזק מיד א"כ בחנם השיג עליו בקצות החשן ומה דמייתי ראי' מחופר בקרקע המשועבדת לחבירו אדרבא משם ראי' לדברי המשנה למלך וכמבואר בש"ך סי' שפ"ו ס"ק י"ב דדוקא באפתוקי מפורש חייב המזיק הא באפתוקי סתם אינו חייב דיכול לומר מה אפסדתיך הא תוכל לגבות משאר נכסים יעו"ש ודברי המ"ל נראים נכונים. ואת אשר המציא בעל קצות החשן לומר דלכך אינו חייב לשלם משום דהוי גורם דגורם ומתרץ בזה קו' המ"ל הנ"ל לא נלפענ"ד דהגורם דגורם המבואר בש"ך סי' שפ"ו ס"ק ג' היינו כגון השולח הבערה ביד חש"ו ושרפה שטרות דאם הי' שורף השטרות בידו היה ג"כ גורם ואם הי' שולח החש"ו ושרפו דבר שגופו ממון הי' ג"כ רק גורם א"כ שפיר בהצטרפות שניהם הוי רק גורם דגורם אבל כאן אף דאם הי' חופר בידים ג"כ הוי רק גורם ובדיבור אפי' בכל הקרקעות הי' ג"כ גורם אעפי"כ כיון דההיזק נעשה ע"י דיבור שעל קרקע האחת א"א לחלק את שני הגורמים דסוף כל סוף הוי רק גורם אחד. דהיינו דע"י דיבורו עשה היזק לחבירו ודומה להא דמבואר סי' ס"ו סעיף ק"ד דכשמאריך זמן הפרעון משלם מה שהזיקו ולדבריו נימא ג"כ כיון דאם הי' מבטל בידים כיסו של חבירו ג"כ לא הי' רק גורם וכמבואר בש"ך סי' רצ"ב ס"ק ט"ו ולא עוד דלא הוי רק גרמא ובש"ך סי' ס"א ס"ק ז' כ' דאפילו גרמא לא הוי א"כ ג"כ נימא דבמאריך זמן ע"י דיבור הוי רק גורם דגורם אלא דע"כ כמ"ש דאין זה ענין לגורם דגורם כיון דבדיבורו עשה היזק לחבירו (אך אפשר לחלק ולומר דמבטל כיסו לא עשה היזק כלל רק מניעת הריוח אבל כשמאריך הזמן הרי היזיקו בהשטר דהשטר אינו שוה כ"כ למכור בשוק וכמו דמבואר במס' מכות אומדין כמה אדם רוצה ליתן בין

מכאן ועד עשר שנים. אך לפ"ז תיקשי על המבטל כיסו של חבירו מהא דאומדין כו'. וצריך לעיין בש"ך ח"מ סי' רצ"ב ס"ק ט"ו ובמשנה למלך פ"ו מהל' מלוה. הל' י"א דף כ"ז ע"א ד"ה עוד יש לדון בדברי הר' אלעזר הללו. וגם לעיין בשו"ת שבות יעקב סי' ס"ד בענין פסידא דשוקא גם לעיין בס' חוות דעת בהל' ריבית סי' קס"ט ס"ק י"ד שמביא דברי המ"ל שבפ' ז' מהל' מלוה הל' י"א הנ"ל) לכן הנלפענ"ד דלא כדברי הקצות החשן הנ"ל רק דבמוחל קרקע אחת אם יש ללוה עוד נכסים אחרים פשיטא דלא הזיקו כלל ואם אין לו בשעת המחילה נכסים אחרים דבא ההיזק מיד ודאי חייב המוחל לשלם זולת כפתרא של המ"ל דבשעת המחילה הי' נכסים אחרים ולאח"כ לא נשאר לו נכסים דאז הוי רק גרמא ולפ"ז עכ"פ לא שייך כלל גבי קדושין במה שכתבתי דלא סמכה דעתה שמא ימחול קרקע אחת דממ"נ אם לא יהי' לו שאר נכסי' יתחייב לשלם מדיני דגרמי ואם יהי' לו נכסים עוד תוכל לגבות משאר נכסים ופתרא דבעל המשנה למלך דהי' לו נכסים בשעת המחילה ואח"כ מכרן דהא תוכל לגבות ממשעבדו והנה בעיקר קושי' הדרישה והמשנה למלך הנ"ל צל"ע דהא הרא"ש הוא מהדעת הסוברים דא"צ לשלם רק הדמים שקיבל ולא כל החוב א"כ בלא"ה לא קשה קושייתם דאין זה בכלל אחריות על הקרקע כיון דא"צ לשלם ללוקח הקרקע רק הדמים שקיבלה. רק אפשר דס"ל להדרישה ומ"ל כמ"ש הש"ך בסי' ס"ו ס"ק ק"ט דאף שבפסקיו כ' הרא"ש דמסתבר כדעת התוס' מ"מ בתשובותיו לא כ"כ ולכך שפיר הקשו על לשון תשובתו הנ"ל כיון דבתשובותיו לא ס"ל כן וצ"ע:

גמ' נימא כהני תנאי עשה לי שירים ונזמים כו' הקשה מהרש"א דקשה דר"מ אדר"מ דכאן ס"ל לר"מ דאף בסתם מלוה שאין בעין מקודשת ולעיל ס"ל מלוה הרי היא כפקדון וכן הקשו התוס' בב"ק והנה קו' מהרש"א הוא דוקא על לימא כתנאי עשה לי שירים כו' משא"כ לעיל לימא כתנאי התקדשי לי בשט"ח אין קושי' דלפי המסקנא דפליגי בשט"ח דאחרים ודאי אין קושי' ואף לפי מה דס"ד דפליגי במקדש במלוה ג"כ י"ל דלעיל ג"כ לא פליגי במלוה ברשות בעלים לחזרה. רק בסתם מלוה שהוא בעין ולכך קאמר הרי הוא כפקדון אם נשתייר מקודשת ואם לא נשתייר אינה מקודשת כיון דהא דפליגי ברשות בעלים לחזרה אינו מפורש בברייתא רק דהגמרא רוצה לתרץ כך כדי לסתור דלא יהי' רב כתנאי משא"כ עתה דמוכח מברייתא אחרת דרב כתנאי א"כ ממילא אף לעיל אין טעמו דר"מ משום דמלוה ברשות בעלים כו' רק כפשוטו דמקדש במלוה שהוא בעין ס"ל דמקודשת (ומזה נסתר מה שתירץ העצמות יוסף במה שהקשה ג"כ קו' המהרש"א. דמאי קאמר לימא כתנאי התקדשי לי בשט"ח כו'. למה לא קאמר דפליגי

במלוה ברשות בעלים לחזרה. כו' משום דכבר איפלגו בזה בברייתא אחריתי לעיל. דע"כ זה אינו דיוק דהרבה פעמים מצינו שני ברייתות שוות דאל"כ תיקשי הוא גופא אלא מאי דפליגי במקדש במלוה א"כ קשה דר"מ אדר"מ דלעיל קאמר משום ר"מ דוקא משום דמלוה ברשות בעלים לחזרה. אלא ע"כ דבה"א זו גם לעיל פליגי רק במקדש במלוה בעין ולא לענין אי ברשות בעלים לחזרה א"כ ג"כ קשה למה יפלגו בזה בשני ברייתו שוות. אלא ע"כ דאין זה דיוק כלל דהרבה פעמים פליגי בברייתות שוות) וכאן בברייתא זו דהתקדשי לי בשט"ח ג"כ איירי במלוה שהוא בעין משא"כ בברייתא זו דשירים ונזמים שפיר הקשה המהרש"א דהוי מלוה דאינה בעין עכ"פ כיון דהשכירות הוא מלוה שאינה בעין א"כ קשה שפיר האיך קאמר לעיל מלוה הרי היא כפקדון דאם לא נשתייר שוה פרוטה אינה מקודשת תיפוק לי' דאפי' במלוה שאינה בעין קאמר ר"מ כאן דמקודשת כמו דמקודשת במלוה של שכירות. ולפ"ז יש ליישב קו' המהרש"א הנ"ל. דהנה קשה למה אינה מקודשת בשכר שירי' ונזמי' ולמה לא יהי' כמלוה על המשכון והחזיר לה משכון דידה וכדאמרינן בב"מ דף פ' בההוא הנאה דתפוס לי' אחובי' אח"כ מצאתי שהרגיש בזה בס' מהר"י מטראני וכן הפ"י בב"ק ולפענ"ד נראה עפ"י מה שכ' התוס' בב"ק דף צ"ט אלא במאי מקדשה כו' ועוד אומר ר"י כו' כיון שאינו יכול לתובעה לדין כו' א"כ נראה דס"ל להתוס' דאף למ"ד ישנו לשכירות מתחלה, ועד סוף מ"מ הוא דוקא כשמגיע הממון לידה. הא קודם שמגיע הממון לידו לא נתחייבה לו כלל א"כ ליכא למימר כלל דהוי כמלוה על המשכון כיון דלא נתחייבה לו כלל קודם שהגיע הממון לידה. והנה רש"י כ' לעיל בתחלת הסוגי' מלוה להוצאה ניתנה ואינו חייב להעמידה בעסקא כו' וכ' הפ"י דאי חייב להעמידה בעסקא יכול לקדש דהוי רשות המלוה ע"ז א"כ י"ל דכאן עכ"פ כיון דהשירים ונזמים תפוסי' לי' באגרא נהי דלא הוי כמלוה על המשכון כמ"ש מ"מ עכ"פ הוי רשות בעל המלאכה עליהם כמו במלוה מעות וקנה הלוה איזה עסקא א"כ מתורץ גם בהך לימא כתנאי קו' מהרש"א הנ"ל כמו שכתבתי בלימא כתנאי דהתקדשי לי בשט"ח דלעיל דאף כאן הוי כמלוה בעין:

בגמ' כגון שהוסיף לה נופך משלו ופליגי אי מלוה ופרוטה כו' הנה קשה מאד למה לא משני כגון שבמכוש האחרון הוא שוה פרוטה ומצאתי שבס' אור חדש הקשה זה. ונראה דלק"מ דלא שייך כאן מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה דלא שייך כן רק משום שהמלוה אינה בעין והפרוטה הוא בעין משא"כ כאן דהכל אינו בעין רק דהשכירות שמתחלה הוי עלי' קודם הקידושין והשכירות שבסוף דהוא מכוש האחרון היא חייב' לשלם בשעת הקידושין אבל עכ"פ שניהם אינם בעין ולא שייך בזה דעתה אפרוטה אח"כ

מצאתי שקושי' זו מבוארת בשער המלך פ"ה מהל' אישות בשם תוס' רי"ד וכמדומה שהתירץ שכתבתי כאן ואיזה סברא שכתבתי בדיבור הקודם הוי דברי בכלל דברי שער המלך דשם:

בגמ' דף מ"ח ע"ב תני חדא בו ובמה שבתוכו כו' או במה שבתוכו ולא בו י"ל קצת דתלי בפלוגת' דאדמון וחכמים בכתובות דף ק"ח ע"ב אי יש בלשון הזה לשון קנקנים כו' יעו"ש רק דלא מסתבר להגמרא לאוקמי כתנאי: שם אם הטעה לשבח כו' ולית לי' לר"ש כו' ה"נ איכא דניחא לי' בכספ' כו' הקשה המהרש"א למה לא פריך אריש בשל יין ונמצא של דבש ותירץ דבזה פסיקא לי' לתלמודא דאיזה מהם יש שחשוב יותר ולא שייך איכא דניחא לי' וכוונתו דדוקא בכספא ודהבא דכתבו התו' דאיירי כששניה שוים בסך אחד א"כ בזה שייך דוקא איכא דניחא לי' בכספא כמ"ש התוס' לפי שצריכה ככף משא"כ בשל יין ודבש דאחד מהם שוה יותר אך אפשר לתרץ קו' מהרש"א דאפשר ר"ש לא פליג כלל אריש דבשל יין ונמצא דבש או להיפוך אפשר דלא שייך לשבח באם היין הוא השוה יותר דביין הוי במה שבתוכו ולא בו משא"כ בדבש אפשר דהוי מה שבתוכו טפל להכלי כו' א"כ יש לה היזק הכלי וצ"ע בזה דדוקא גבי מים אמרו כך וגם דבס' המקנה הביא בשם הב"ח דדבש שוה יותר. והנה במה שכתבו התו' דאיירי כשדמי הכסף שוה לזהב י"ל אף אי הזהב שוה יותר י"ל דכיון דאמר לשליח לקדש בשל כסף א"צ לשלם להשליח במה שנתן של זהב ולא הוי כמו גזל רק כמלוה מחבירו מעות ואינו משלם לו דבוודאי מקודשת וכאן א"צ לשלם לו אח"כ מצאתי שהביא כן האור חדש בשם הרשב"א והקשה ע"ז דא"כ מ"ט דרבנן דאמרו קפידא הוי כו' ואינו מובן לי כלל דמ"מ הוי קפידא אצל השליח והוי השליח שינה מדעת משלחו עכ"פ דבטל השליחות כמו שהיא להתוספת ישינים דאיירי כששניהם בשוה ואפשר קצת לומר דעפ"י פי' הרשב"א הנ"ל מתורץ למה קאמר שאמר לשלוחו הלויני ולא קאמר כגון שטעה בעצמו שסבר שהוא של כסף ומצא של זהב דג"כ יש מקום שיפלגו בזה אי הוי קפידא אצלו דוקא של כסף כיון דשניהם שוים סך אחד א"כ לא הוי קפידא אצלו רק דסבר שהיא של כסף וה"ה אם הי' יודע שהוא של זהב הי' מקדש בו א"כ גבי טעות דידי' לא שייך איכא דניחא לי' בכספא דדוקא גבי דידה שייך כמ"ש התוס' דצריכא כסף לתכשיט משא"כ אצל הנותן מה חילוק יש ולפי' הרשב"א הנ"ל מתורץ דבאמת אין שיווי שניהם שוה רק דבא"ל לשליח הלויני א"צ לשלם לשליח. יש לראות דאפשר דכסף הוי כסף וזהב שוה כסף כדאיתא בהזהב דדהבא פירא וכספא טבעא שם ומאי נמצא דקא צייר בבליתא כו' הקשה בס' המקנה דהוא גופא קשי' אמאי נקטה המשנה כלל נמצא דצייר בבליתא

נלפעכ"ד עפ"י מ"ש המשנה למלך פ"ז מהל' אישות הל' ך' להסתפק בשינה השליח באם אומר המשלח דאינו מקפיד לשינוי השליח יוע"ש דהעלה במסקנתו לחלק בין אמר המשלח בפירוש להכי דרק אמדינן דעתי' כו' א"כ ה"א דלא ס"ל כלל לר' שמעון דמראה מקום הוא רק ה"א דטעמי' דר"ש משום כיון דקבלתה לשם קידושין א"כ הרי גילתה בדעתה דאינה מקפדת לשינוי השליח משא"כ בהטעה לגריעותא דודאי לא מהני אמירתה כיון דהי' טעות בגוף הקידושין או דה"א דר"ש ס"ל דלא הוי קפידא מפורשת והוי רק כאומדן דעת דקפדה בזה ובזה ס"ל להמשנה למלך אף לפי המסקנא דמהני אמירת השליח דלא קפיד מנין הוי ידעינן דס"ל לר"ש דמראה מקום הוא לו אף דלא אמר כלל דאינו מקפיד לח הוי קפידא דאינו רק כמראה מקום לו וכדאמר אביי ר"ש ורשב"ג ור"א כולהו ס"ל כו' לכך קמ"ל במשנה ונמצא דהיינו דצייר בבליתא כו' א"כ לא ידעה כלל בשעת קבלתה דנימא דהוי קבלתה כאילו אמרה שאינה מקפדת ואף אם אמרה אח"כ שאינה מקפדת ודאי דלא מהני מוכח מזה דס"ל לר"ש דמראה מקום הוא לו כו':

על קידושין דף מט.

בגמ' ר"א דתנן האשה שאמרה המקבל הקשה הפ"י דבגיטין שם דף ס"ה קאמר דברישא בתן גט כו' לא פליג ר"א משום דאיהו דמדעתי' עביד ודאי הוי קפידא ודוקא בסיפא דהתקבל כו' דאיהו בע"כ מתגרשת א"כ האיך הוי כולהו בחדא שיטה ולפענ"ד לק"מ די"ל דאין הפי' בגמ' שם כדס"ל להפ"י דדוקא בסיפא דאשה מתגרשת בע"כ פליג ר"א דעיקר החילוק דברישא לא פליג משום דאיהו דמדעתי' כו' ר"ל דהוא אינו תולה בדעת אחרים משא"כ בסיפא גבי איהי דבע"כ ור"ל דאיהי תולה בדעת אחרים וכדפירש"י שמא לא ירצה ליתנו שם א"כ אף דעכ"פ השליחות לקבלה תלי בדעתה מ"מ כיון דהיא תולה בדעת אחרים הוי רק מראה מקום א"כ ה"ה היכי דבעי דעת שניהם עכ"פ כיון דאחד תולה בדעת חבירו ס"ל לר"א דמראה מקום הוא. אך דעדיין אינו מתורץ קו' הפ"י דהא רבי שמעון ב"ג ס"ל אף בגירושין דתלי רק בדעתי' דידיה ולא בעי דעתה כלל דג"כ מראה מקום הוא לה א"כ עדיין קשה דלא כולהו בחדא שיטה קיימא וצ"ע:

על קידושין דף מט:

משנה ע"מ שאני כהן כו' קצת יש לראות למה נקטה המשנה דהמקדש מתנה התנאים שהם לטובתה דהוי כמו פטומי מילי כמו במוכר המתנה טובות הלוקח המבואר בח"מ ריש סי' ר"ז יוע"ש ולמה לא תני התנא דהיא מתנה תנאים הללו ואפשר דהוא לרבותא

דסיפא דאף דהיא לא אמרה דבר א"כ ה"א אם אמרה בלבי הי' להתקדש לו אעפי"כ ה"א דיהי' נאמנת משא"כ אילו היתה היא המתנית תנאים הללו אין זה רבותא כ"כ דכשאמרה בלבי הי' להתקדש לו אעפי"כ דאינה מקודשת ולא עוד אלא די"ל לפי מה דקאמר הגמר' להוכיח ממשנתינו דדברים שבלב אינם דברים ולכאורה קשה דהא כל הסוגיא דרוצה להוכיח דדברים שבלב אינו דברים דמשמע דהי' איזה ה"א דדברים בלב הוו דברים הוא רק בדאיכא גילוי דעת להדברים שבלב הא לאו הכי איזה ה"א הי' דלהוי דברים ויעוין פ"י בזה א"כ קשה בשלמא הא דמביא הגמ' מכסבור הייתי שהיא כהנת כו' י"ל דהוי גילוי דעת לזה דאמר מקודם דרוצה לקדש דוקא אשה כהנת משא"כ כאן דאמרה בלבי הי' להתקדש לו אעפי"כ קשה מה גילוי דעת הי' לזה עד דנימא דדברים שבלב הוי דברים בזה ולפי הנ"ל י"ל דזה בעצמו הי' הגילוי דעת שהיא לא התנית התנאים הללו א"כ י"ל דלכך תני שהוא התנה התנאים כדי לאשמועינן דאף עפ"י דהי' גילוי דעת מ"מ לא הוי דברים ואף דקאמר בגמ' דטעמי' משום דכיון דאתני' לאו כל כמינה דעקרה לתנאה כו' היינו להה"א כדי שלא יהי' מוכח ממשנה דדברים שבלב לא הוי דברים כשיש גילוי דעת הא למסקנא דמסיק דבלא"ה מוכח דדברים שבלב לא הוי דברים אף דאיכא גילוי דעת א"כ שוב גם טעמא דהמשנה דאף כשאמרה בלבי כו' הוא מטעם דברים שבלב כו':

רש"י ד"ה ע"מ שאני בן כרך ונמצא בן עיר אעפ"י שהטעה לשבח טעות הוא כו' הקשה מהרש"א א"כ למה פריך לעיל בדף מ"ט ע"א מסיפא דשפחה מגודלת דלא פליג ר"ש שתיהן בוודאי אין זה ענין כלל לדרבה) א"כ עפ"ז נוכל לומר דקרא דואשה אל אחותה אייריבב"א וקרא דונכרתו אייריבזא"ז וכקו' הפ"י הנ"ל וא"ל כתירוצו הנ"ל דאימא איפכא כו' די"ל דלא מצינן למימר איפכא דכל שאינו בזא"ז כ' וא"ל א"כ ל"ל קרא דאין קדושין תופסין במקדש שתיהן כאחת כיון דבלא"ה מוכח דאין קדושין תופסין דכל שאינו בזא"ז כו' י"ל דצריך לקרא לענין פטור חליצה כר"ש (ולפי"ז יש ליישב הא דקשה דברי רש"י בחומש ודברי פי' המשניות להרמב"ם דהביאו הך דרשת רמב"ח מואשה אל אחותה כו' דהא הגמ' סתר להך דרשא וכקו' רבא דא"כ א"ה היינו דכתיב ונכרתו כו'. ולפי הנ"ל י"ל כך קצת דהנה לכאורה יש לסתור מה שכתבתי דאליבא דאמת דליכא למימר איפכא כתירוץ הפ"י הנ"ל משום דכל שאינו בזא"ז כו' אעפ"כ ליכא למימר כקושי' הפ"י דואשה אל אחותה אייריבב"א וקרא דונכרתו בזא"ז דקשה ל"ל קרא על בת אחת תיפוק לי' דכל שליתא בזאז כו' דהנה י"ל אימא דבעי לקרא דיתחייב מלקות כשמקדש שתי אחיות כאחת משא"כ אי משום דכל שאינו בזא"ז כו' עכ"פ אינו חיוב מלקות. אך י"ל דז"א דהא קיי"ל דעל כל חייבי לאוין אין לוקין על הקדושין בלא בעילה

וכמבואר ברמב"ם פרק ט"ו מהל' א"ב יוע"ש ואף דבהה"מ מבואר שם דהיכי דכתיב לשון קיחה לוקין אף על הקדושין וכאן כתיב לשון קיחה כו' י"ל דז"א אלא לאביי לקמן דף ע"ח אבל רבא הא ס"ל לקמן דאף באיסורי כהונה דכתיב לא יקח מ"מ אין לוקין על הקדושין לבד ולפ"ז י"ל לפי דרבא מקשה כאן קו' זו ורבא לשיטתי' דלקמן דף ע"ח הנ"ל הוצרך לסתור דרשות רמב"ח מקרא ולומר דקרא לא קאי רק על זא"ז משא"כ למאי דקיי"ל לקמן כאביי דהיכי דכתיב לשון קיחה לוקין אף על הקדושין שפיר י"ל דואשה אל אחותה קאי על בת אחת וכדרשת רמב"ח וקרא דונכרתו על בזה אחר זה וא"ל אימא איפכא י"ל דהא כל שאינו בזא"ז כו'. וא"ל א"כ ל"ל לקרא כלל תיפוק לי' דכל שאינו כו' י"ל דקרא למלקות קא אתי) ולפ"ז יש ליישב קו' הרשב"א הנ"ל דשפיר פריך ורבא ל"ל לשנויי כדרבה כו'. דהנה הפ"י הקשה על מה דפריך ורבא ל"ל לשנויי כדרבה כו' לפי מה דכ' הרשב"א לתרץ קושייתו דלאביי קשה מ"ט דמתניתין דהמקדש שתי אחיות כאחת אינן מקודשת הא ס"ל לאביי דקדושין שאמ"ל ה"ק וסברת רבה דכל שאינו בזא"ז כו' ג"כ לא ס"ל לדאביי וכדאותיב עלה ממתניתין דהמרבה במעשרות כו' ותירץ דקדושין שאמ"ל כה"ג במקדש שתיהן כאחת מודה אביי דלא הוי קדושין והיינו משום דמוקי הקרא דכי יקח איש אשה ובעלה דמוכח מני' קדושין שאמ"ל לא הוי קדושין למסתבר טפי למקדש שתיהן כאחת א"כ י"ל לכך הוכרח רבא לסברת רבה דכל שאינו בזאח"ז כו' א"כ לא איצטריך קרא דכי יקח למקדש שתיהם כאחת דבלא"ה לא הוי קדושין משום דרבה א"כ מוכח מכי יקח אף במקדש אחת משתיהן כו' ולפי הנ"ל יש ליישב קו' הרשב"א הנ"ל בצירוף קו' הפ"י הני וחדא מתרצא בירך חברתי' די"ל דקוש' הגמרא לא אזלא ורבא ל"ל לשנוי' כדרבה כפירש"י דל"ל לשנוי' טעמי' דמתניתין כדרבה כו' דע"ז לא פריך הגמ' כלל כיון דחזינן דרבה רוצה ליישב דברי רמב"ח. אך דקושי' הגמרא אזלא הכי דל"ל לרבא לתרץ דברי רמב"ח עפ"י סברת רבה ולומר דקרא איירי בזא"ז ובב"א מעילא משתמע מדרבה דהלא הי' יכול רבא לשנוי' עפ"י סברתו דקדושין שאמ"ל לא הוי קדושין א"כ הדרה קו' הפ"י לדוכתי' אימא דאשה אל אחותה איירי בב"א וקרא דונכרתו בזאח"ז וא"ל אימא איפכא י"ל דז"א דהא א"א לומר איפכא דהא קשאמ"ל לא הוי קדושין וא"ל א"כ ל"ל קרא דואשה אל אחותה על ב"א תיפוק לי' מחמת קשאמ"ל י"ל כקושי' הפ"י הנ"ל דאי לאו קרא על שתים כאחת לא הוי ידעינן מכי יקח על קשאמ"ל אפי' במקדש אחת מהן משא"כ עתה דקאי קרא דואשה אל אחותה על שתים דאינן מקודשת ממילא מוכח מכי יקח דאפי' אחת מהן ג"כ אינה מקודשת מחמת קשאמ"ל וגם ניחא המשנה דנעשה כו' כיון דזה מוכח מקרא דאשה אל אחותה דמקדש שתיהן א"מ ואין

להקשות לפי דברי א"כ מה משני הגמ' לדבריו דרבב"ח קאמר בו' דקשה ל"ל לרבא לומר דרב"ח לא ס"ל כסברתו דהשאמ"ל לא הוי קדושין ואי משום דלא אמר רמב"ח בפירוש כן הא גם הך דינא דרבה דכל שאינו בזאח"ז כו' ג"כ לא קאמר רמב"ח בפירוש כן רק רבא מיישב דברי רמב"ח דס"ל כדרבה א"כ הדרה קו' לדוכתי' ל"ל לשנויי עפ"י סברת רבה ולא עפ"י סברתו דקשאמ"ל לא הוי קדושין בשלמא לפרש"י דקושית ורבא ל"ל לשנויי כדרבה היינו דהו"ל לפרש טעמי' דמתניתין משום קשאמ"ל לא הוי קדושין שפיר משני דלדבריו דרמב"ח קאמר ורמב"ח הא יליף מקרא וכפרש"י משא"כ לפי דברי הנ"ל א"כ תיקשי מה משני לדבריו דרמב"ח קאמר. אך י"ל דכוונת הגמ' כך דבשלמא למה דמשני רבא כדרבה שפיר קא מפרש כך רבא בכוונת מילתי' דרמב"ח דיליף מקרא וכדפירש"י דמקרא מוכח דבאח"ז אין קדושין תופסין וממילא כל שאינו בזא"ז כו' ושפיר אומר רמב"ח הטעם של המשנה מחמת כל שאינו בזא"ז כו' מה שא"כ אם נימא כקושייתי הנ"ל דבאמת עיקר קרא מורה להמקדש שתי אחיות דאינן מקודשת וכנ"ל וקרא דונכרתו לבזא"ז כו' וע"ז קשה כקושי' הפ"י אימא איפכא וצ"ל דאיפכא ליכא למימר דהא מוכח מכי יקח דקשאמ"ל לא הוי קדושין וא"ל א"כ ל"ל לקרא תיפוק לי' מכי יקח וצ"ל כנ"ל דאי לא קרא דואשה אל אחותה לא הוי ידעינן מכי יקח רק למקדש שתיהן וכו' אבל עכ"פ באמת א"כ אף דקדושי אחת מהן ג"כ אינן מקודשת משום דהוי קשאמ"ל א"כ לא ניחא דברי רמב"ח דמפרש טעם המשנה משום קרא דואשה אל אחותה תיפוק לי' דאפי' אחת מהן אינן מקודשת מטעם קשאמ"ל דא"ל דלכך לא קאמר רמב"ח טעם המשנה משום קשאמ"ל דא"כ הי' קשה קו' הרשב"א הנ"ל דלא שייך תירץ דנעשה או קושי' הפ"י הנ"ל דהאיך מוכח קשאמ"ל לא הוי קדושין במקדש אחת מהן מקרא דכי יקח אימא קרא דכי יקח קאי למקדם שתים כאחת ולכך הוצרך רמב"ח לומר דשתים כאחת דא"מ מקרא דואשה אל אחותה וכנ"ל די"ל דז"א דבשלמא על רבא דאשמועינן דינא דקשאמ"ל לא הוי קידושין אף במקדש אחת מהן שייך שפיר קו' הרשב"א הנ"ל דאיך יתיישב המשנה דנעשה כמקדש שתיהן כיון דהיא היא או קושיית הפ"י דהאיך מוכח מקרא דכי יקח דקשאמ"ל לא הוי קדושין אף במקדש אחת מהן אימא דקרא קאי למקדש שתיהן בדוקא משא"כ רמב"ח דלא קאמר כלל הך דינא דקשאמ"ל לא הוי קדושין אף במקדש אחת רק מפרש לטעמי' דמתניתין א"כ אי איתא כדברי הנ"ל ל"ל לרמב"ח לומר טעם המשנה משום קרא דואשה אל אחותה תיפוק לי' משום קשאמ"ל ואפי' במקדש אחת מהם משא"כ לפי מה דמפרש רבא הטעם כדרבה שפיר קאמר רמב"ח טעם המשנה מקרא משום דקרא איירי בזא"ז וממילא שמעינן אף בב"א משום דרבה דכל שאינו בזא"ז

כו' א"כ שפיר קאמר לדבריו דרמב"ח כו'. ולפי הנ"ל יש ליישב גם קושי' ס' המקנה וגם יתיישב עוד הא דקאמר בגמ' לדבריו דרמב"ח קאמר עוד יותר בריוח דהנה תקשה בס' המקנה עפמ"ש התוס' דבחייבי לאוין לא שייך לומר דהוה קשאמ"ל משום דאף בלא הקידושין נאסרו א"כ לפ"ז י"ל דבמקדש שתיהן דנאסרה כל אחת מחמת קדושי חברתה י"ל דלא הוי כלל קשאמ"ל דדוקא במקדש אחת משתיהן הוי איסור הביאה מחמת דלא ידיע מי נתקדשה הוי שפיר קשאמ"ל משא"כ כשקידש שתיהן דכל אחת נאסרה מחמת קדושי חברתה י"ל דלא הוי קשאמ"ל (והנה לכאור' קושייתו זו לא בלבד קשה על הא דקפריך ורבא ל"ל לשנויי כרבה כו' רק אף על הא דפריך בגמרא על רבא תנן כו' הא אחת כו' ג"כ קשה קושי' זו דמאי פריך דאי הוי קתני אחת מחמת קשאמ"ל לא הוי ידעינן במקדש שתיהן סברת רבה דכל שאינו בזאח"ז כו' ואי דבלא"ה אינן מקודשת מטעם קשאמ"ל י"ל דבהמקדש שתיהן לא הוי קשאמ"ל כו'. אך י"ל דקושי' זו אינה על פירכת הגמ' ורבא ל"ל לשנויי כרבה כו' דהנה הפ"י כ' לקמן בגמ' בד"ה הא איתמר עלה אמר ריב"ל הכל מודים כו' דבלא סברת רבה דכל שאינו בזא"ז כו' הוי אמינא דיהי' נתפסי' בהם קדושי' שני' להצריכם גט לעלמא. אך באמת דבריו אינם מובנים כלל דהא כתבו התוס' בעירובין ד"ה כל שאינו דלכך לא דמי לאומר הר"ז תמורת עולה ושלמים משום דהתם עכ"פ אפשר לקיים דבריו בשניהם ולהיות חצי' עולה וחצי' שלמים כו' משא"כ הכא דא"א להתקיים בשניהם דאי בהא תפסו הקדושין לא תפסו בהא וא"כ מוכח דאף בלא סברת רבה דכל שאינו בזא"ז כו' מוכח דקדושי שניהם ודאי לא תפסי דאי הי' מקום לומר דקדושי שניהם תפסו לאסור אותם לעלמא לא הי' שייך כלל הא דרבה כו' כיון דאפשר לקיים דבריו להיות שניהם מקודשת לאסור אותם לעלמא אי קשאמ"ל הוי קדושין כו' ולפ"ז לק"מ לכאורה קו' ס' המקנה הנ"ל כיון דלקדושי שניהם בודאי אין מקום לחול א"כ ג"כ נאסר הביאה מחמת דלא ידיע מי משתיהן תתקדש והוי ממש כמקדש אחת מהן כו'. אך דזה ניחא למה דמסיק רבא הא דרבה דכל שאינו כו' ומוכח מזה דקדושי שניהם בודאי אי אפשר לתפוס דאל"כ לא שייך הא דרבה כנ"ל וכמ"ש התוס' הנ"ל דהיכי דאפשר להתקיים שניהם כו' משא"כ אי לא הוי מחדש רבא סברת רבה הי' מקום לומר דבאמת קדושי שניהם תפסו בה לאסור אותם לעלמא וכדברי הפ"י הנ"ל) ולפי הנ"ל יש ליישב כך דהנה הקשה הפ"י על הא דהקשו התוס' מחייבי לאוין כו' אימא דחייבי לאוין רבתה התורה דקדושין תופסין בה כו' מכי תהיין לקמן בקדושין דף ס"ח. ויש ליישב קושייתו דקו' התוס' אזלא הכי כיון דקאמרינן לקמן דף ס"ח דלר"ע דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין ע"כ שבקי' לקרא דהוא דחיק ומוקים אנפשי' דוקא בחייבי

עשה והיינו משום דר"ע הוכיח דאין ק"ת בח"ל מדכתיב לא יגלה כנף אביו כדאמרינן ביבמות דף מ"ט יוע"ש א"כ לפ"ז אי לרבנן ג"כ יהי' מוכח דאין קדושין תופסין בח"ל ג"כ נימא דשבקי' לקרא דכי תהיין דאיהו דחיק ומוקי אנפשי' דוקא בחייבי עשה כו' א"כ שפיר הקשו תוס' כאן דמוכח דקשאמ"ל לא הוי קדושין א"כ מהראוי דאין ק"ת בח"ל ואי מריבוי דכי תהיין ע"כ נוקי לקרא בחייבי עשה כמו לר"ע ואף דבחייבי עשה ג"כ הוי קשאמ"ל נימא באמת דזה מוכח מריבוי' דקרא דכי תהיין אבל עכ"פ מנ"ל עוד חייבי לאוין. ובזה מיושב עוד מה שיש לדקדק קצת למה לא הקשו התוס' רק מח"ל ולא אף מכל איסורי ביאה ואפי' מחייבי עשה. אך לפי הנ"ל שפיר דעל חייבי עשה איכא עכ"פ רבוי דכי תהיינה ולפי הנחה זו ולפמ"ש לעיל מיושב קו' ס' המקנה הנ"ל די"ל דבה"א זו דמקשה הגמ' ורבא ל"ל לשנויי כרבה כו' לא הוי אמרינן כלל הך סברת התוס' דקשאמ"ל היינו דוקא שע"י הקדושין נאסרו ואי דהי' קשה קו' התוס' מח"ל י"ל דבה"א זו לא הי' קשה כלל עפמ"ש דקושי' הגמרא ורבא ל"ל לשנויי כדרבה היינו דבזה יתיישב קרא דרמב"ח דאשה אל אחותה אייריי בב"א וקרא דונכרתו אייריי בזא"ז כו' וכמו שכתבתי לעיל באריכות בזה א"כ י"ל דבה"א זו בלא"ה הי' מוכח דאין קדושין תופסין בח"ל וכמו שאכתוב א"כ לא הוי קשה כלל קו' התוס' ואי מחייבי עשה כבר הקדמנו דלק"מ קושי' התוס' דהא יש לן רבוי' דכי תהיינה וכקו' הפ"י הנ"ל דע"כ קאי עכ"פ לחייבי עשה דהנה לקמן בדף ס"ח מוכח דהא דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות הוא מדהוקשו כל התורה כולה לאחות אשה יוע"ש הסוגיא ולפ"ז לפי מה דכתבנו דנימא דקרא דואשה אל אחותה אייריי בב"א וקרא דונכרתו אייריי בזא"ז א"כ ע"כ הא דאין קדושין תופסין במקדש שני אחיות כאחת אינה רק חייבי לאוין דכריתות לא שייך גבייהו א"כ מוכח דבאחות אשה אין קדושין תופסין אף בחייבי לאוין א"כ כיון דהקשו כל העריות לאחות אשה א"כ מוכח דאין קדושין תופסין בח"ל כיון דמשכחת גבי אחות אשה ג"כ רק חייבי לאווין ולא חייב כריתות כו' א"כ שפיר בה"א זו לא הוי אמרינן כלל סברת התוס' דוקא כשע"י הקידושין נאסר הביאה הוי קשאמ"ל כיון דלא הי' קשה כלל קו' התוס' מח"ל כיון דבסברא זו באמת לא הי' קתבא"ל ואי דהי' קשה מחייבי עשה י"ל דכבר הקדמנו דמחייבי עשה לק"מ דהא איכא ריבוי דכי תהיינה כו':

והנה עפ"י מה שכתבתי יש ליישב דברי הפי' משניות להרמב"ם ודברי רש"י בחומש דהביאו דרשת רמב"ח מואשה אל אחות' למקדש שתיהן בב"א והוא דלא כמסקנת הגמ' וכבר העירו בזה המפורשים די"ל דס"ל באמת במסקנות רבא יש מקום לדרשת רמב"ח וכמו שכתבתי לעיל עפ"י הקושי' של הפ"י דאימא קרא דואשה אל אחותה אייריי בב"א

וקרא דונכרתו איירי בזא"ז וא"ל כתירוץ הפ"י דאימא איפכא די"ל איפכא ליכא למימר משום סברת רבה דכל שאינו בזא"ז כו' וא"ל א"כ ל"ל קרא להכי תיפוק לי' מסברא דכל שאינו בזא"ז כו' י"ל דהנה לעיל בהג"ה כתבתי דרך הערה על דברי הפ"י דכ' דבלא סברת רבה הי' מקום לומר דקדושי שניהם תפסו לאסור אותם לעלמא וכתבתי דיש להעיר ולומר דז"א וכדכתבו התוס' בעירובין ואדרבא אם הי' מקום לומר דקדושי שתיהם תפסו לא הי' מהני סברת רבה כלל וכדכתבו התוס' גבי תמורת עולה ותמורת שלמים וכן מוכח ממה שפירש"י על מעשר משום דאיתא לחצאין דאי אמר קידשה פלגא פלגא דחיטתא כו' והיינו כסברת התוס' הנ"ל דלא שייך הא דרבה רק דוקא כל היכי דא"א לקיים שניהם בודאי רק דאנו אומרים דיהי' נתפס עכ"פ אחד מהם ע"ז שייך סברת רבה דכל שאינו בזא"ז לתפוס שניהם אף בב"א אינו אפי' באחת מהם משא"כ אם נוכל לומר דיהי' דבריו בשניהם קיימים ואף דא"א לקיים כל דבריו כמו בתמורת עולה ושלמים דא"א לקיים כל דבריו רק להביא בדמי חצי' עולה כו' מ"מ כיון דאפשר עכ"פ לקיים דבריו בשניהם ואף בכל אחת ואחת על החצי ג"כ לא שייך סברת רבה וזה ממש סברת רש"י גבי מעשר כיון דמשכחת דיחול המעשר על ב' מדות מכל א' החצי לא שייך סברת רבה וכן מוכח מדברי התוס' בעירובין דלא פירשו גבי מעשר כדברי רש"י רק מטעם דאפשר להתקיים בזא"ז והיינו ע"כ כיון דאמר דתיקדש סאה אחת מהם ר"ל מעשרה פלגא פלגא דחיטתא הוי כאילו מקדש לכולה כיון דאינו מבורר חלק המעשר והוי כאילו נתפסת כל הסאה אבל הוא לא עשר רק חצי העשירית ואח"כ אמר על סאה אחרת כן שניהם נתפסים בקדושת מעשר ודבריו קיימים דלא הוי כמרבה במעשרות כיון דלא עשר רק בכל פעם רק חצי העשירית וכן הוא כונת התוס' שם ומוכח מזה ג"כ דלא כפ"י דאל"כ קשה על מה דסיימו א"כ גם בב"א ישנה להיות חל מעשר על סאה אחת והאחרת תהי' טבל כיון דכ' דהוי כישנה בזא"ז א"כ הו"ל להיות בב"א חל מעשר על שניהם אלא ע"כ דלא כפ"י רק דזה הוא פשיט בלא סברת רבה דעל שניהם ודאי אי אפשר לחול (ובזה י"ל ליישב קצת קו' מהרש"ל ומהרש"א שם על דברי התו' הנ"ל דאף לשיטות התוס' אינו מתורץ קושייתם דמה פריך גבי מעשר דליתי לחצאין תיפוק לי' אף אי איתא לחצאין למה להיות שניהם קדושים ולפי הנ"ל י"ל כך דבאמת התוס' לא כתבו רק דע"י סברא זו דאיתא לחצאין בזא"ז שוב נסתר סברת רבה דכל שאינו בזא"ז כו' א"כ גבי מעשר ממילא אחרת תהי' טבל כשהפריש בב"א דזה הוא פשיט בלא סברת רבה וזה ניחא דוקא ג"כ מעשר דגן דא"א שיתן שני מדות משמנה משא"כ גבי מעשר בהמה י"ל דבלא סברת רבה יש סברא לומר דיהי' עשירי ואחד עשר מעורבים ויהיו שנים קדושים ויהי' אחד שלמים כמו זה

תמורת עולה ושלמים דכ' התוס' דאפשר להתקיים שניהם ונהי דע"כ צ"ל דגבי מעשר א"א לקיים דיבורו שאמר שם מעשר על שניהם וכמ"ש מהרש"א שם בעירובין בתוס' ד"ה כל שאינו כו' היינו כדי דלא יהי' נסתר סברת רבה דכל שאינו בזא"ז כו' מחמת דאפשר להתקיים שניהם וע"ז שייך שפיר סברת המהרש"א דכאן לא שייך דאפשר לקיים שניהם כיון דא"א לקיים דיבורו דאמר שם מעשר על שניהם משא"כ עתה דנימא דבלא"ה נסתר סברת רבה דכל שאינו כו' מחמת דנימא דאיתא לחצאין כו' רק דנימא דבלא"ה סברא החיצונה אף בלא הא דרבה דא"א להיות שניהם קדושים שפיר יש לחלק דגבי מעשר הוי שפיר סברא החיצונה אף בלא הא דרבה דא"א להיות שניהם מעשר דהא מעשר אינו רק העשירית ולכך כ' והאחרת טבל משא"כ במעשר בהמה דאפשר דיהי' אחד שלמים עכ"פ כן יש ליישב קצת קו' מהרש"ל ומהרש"א) א"כ עכ"פ לפי הנ"ל אם הי' מקום לומר דכאן תתפסו קדושי שניהם לא הי' שייך כלל הא דרבה משום דאפשר לקיים שניהם וכ' א"כ שפיר י"ל דאיצטריך קרא דואשה אל אחותה להורות דעכ"פ אין קדושי שניהם תפסו וממילא אין אחת מהם ג"כ מקודשת דכל שאינו בזא"ז כו' משא"כ בלא הקרא ה"א דלא שייך כאן כל שאינו בזא"ז דה"א דקדושי שניהם תפסי וא"ל א"כ הדרה קו' לדוכתי' א"כ נימא

איפכא כתירץ הפ"י הנ"ל ונימא דבאמת תפסי קדושי שניהם לאסור אעלמא ולא שייך באמת כל שאינו בזא"ז י"ל דז"א דבשלמא לענין קדושי אחת מהם שפיר כ' הפ"י דמנ"ל להוכיח מקרא דאין קדושין תופסין אף באחת אימא להיפוך דהקרא אתי לאשמועינן דבאחת תפסי הקידושין דאף זה אינו נגד הסברא משא"כ לומר דהקרא אתי להורות דקדושי שניהם תפסו דהוא נגד הסברא וכמ"ש התוס' דאי תפס הקדושין בהא כו' מסתברא יותר לומר דהקרא אתי להורות דאין קדושין תופסין כלל ומ"מ איצטריך קרא להכי כדי דלא נטעה לומר דבאמת קדושי שניהם תפסו משא"כ עתה דאיכא למדרש' לקרא דאין קדושי שניהם תפסו כלל ואיכא למדרשי' דקדושי שניהם תפסו דהא על קדושי אחת מהן ליכא למידרשי' דאז י"ל כל שאינו בזא"ז כו' יותר ניחא למדרשי' לקרא דאין קדושין תופסין כלל מלומר דקרא אתי דקדושי שניהם תפסו. גם י"ל דאיצטריך קרא להכי אף די"ל מסברא בעלמא כל שאינו בזא"ז כו' מ"מ ה"א דכאן לא שייך זה. דהנה לכאורה יש להקשות לפי מה דפרשתי לעיל בדעת התוס' בעירובין דלכך שייך בזא"ז לחצאין דהיינו באם הפריש א' מעשרה כל חצי וחצי דחיטתא כו'.

ואח"כ שוב אמר על סאה אחרת כזה דשניהם קדשי דאינו מובן כוונתם דהא סוף כל סוף אינו מעשר רק חלק עשירות וע"כ צ"ל דכוונתם דלכך שניהם נתפסים בקדושת

מעשר לפי דבכל פעם פשטה קדושת מעשר בכולה מחמת דאמר דיקדש לקדושת מעשר סאה אחת פלגא ופלגא דחיטתא א"כ מוכח מזה. דאף דכל סאה אינה קדושה רק מספק דהיינו דאינו מבורר חלק המעשר. עכ"ז שייך בזה הואיל וישנו בזא"ז כו' א"כ יש לומר גבי שני אחיות ג"כ כה"ג דישנם בזא"ז. כיון דקידש לראשונה קידושי ספק ואח"כ קידש לאחותה א"כ קדושי שניהם תפסי מספק. וא"ל דמ"מ לא תפסי קדושי שניהם בהדדי רק דמספקא לן על כל חדא וחדא אבל מ"מ קדושי שניהם לא תפסו דממ"נ אי דקמא קדושין דבתרא לאו קדושין כו'. אך אפשר לצייר כגון דמקדש אשה ע"מ שאין עלי' נדרים ונמצא עלי' נדרים א"כ לא הוי הקידושין כלל ואח"כ קידש אחותה וממילא הוי קדושי שני' קדושין אך מ"מ גם הראשונה מקודשת מספק שמא תלך אצל חכם ויתיר לה הנדרים דחכם עוקר הנדר מעיקרא. וכמבואר באה"ע סי' ל"ט סעיף א' דיש מי שאומר דצריכה גט דחיישינן שמא תלך אצל חכם כו' יוע"ש (אך דזה אינו דהא מבואר שם באה"ע דכשנודע לבעל שוב לא מהני היתר חכם) א"כ ממילא הוי קדושי' שניהם תופסין מספק. אך דז"א דסוף כל סוף אין קדושי שניהם תופסין רק דאם תלך אצל חכם אז חלין הקידושין של הראשונה למפרע וממילא קדושי שני' לאו כלום. ואם לא תלך אצל חכם הוי רק קדושי שני' כו'. אך מ"מ יהי' איך שיהי' נוכל לומר דצריך קרא לזה דמקדש שתיהן כאחת אינן מקודשת אף שיש לן הך סברא דכל שאינו בזאח"ז כו' מ"מ הי' מקום לטעות כמו שכתבתי. ומ"מ ליכא למימר דאימא דהאמת כן הוא. ואימא איפכא דודאי ניחא יותר לומר דקרא לאין קדושין תופסין אפי' באחת מדנאמר דהאמת כן בסברות רחוקות משא"כ להקשות ל"ל הקרא שפיר י"ל דהי' מקום לטעות כנ"ל ועיין מענין המרבה במעשרות השייך לסוגי' זו בגיטין דף ל"א ע"א בתוס' ד"ה כשם שתרומה גדולה כו'. אך הנה באמת הא דכתבתי לפרש דברי התוס' בעירובין דאיתא לחצאין בזא"ז. דרצונם לומר כיון דנתפס קדושת מעשר על החצי ממילא נתפס אף על החצי השני'. הנה הוא באמת דבר שאינו דהא קי"ל ביבמות דף פ"ו דלא כר"מ דמעשר ראשון אסור לזרים א"כ כיון דמותר לזרים מה ענין תפיסת קדושה על כל הסאה שייך. וצריך לדחוק בכוונת התוס' דאף דבאמת אינו נתפס בקדושת מעשר רק החלק העשירית כפי מה שהוא עכ"ז שייך לומר בזה דאיתא בזא"ז לחצאין כיון דבכל סאה נתפס המקצת ולכך בבת אחת ג"כ חל המעשר על אחת והאחרת תהי' טבל כו' א"כ נסתר כל מ"ש כאן. וגם לעיל מ"ש בהג"ה לתרץ קושי' מהרש"ל ומהרש"א בסברות התו' ועיין בסוגיא השייך לענין זה בקושיות הגמרא. על מרבה במעשרות בגיטין דף מ"ז ע"ב בסוגי' רש"י ותוס' שם בד"ה טבל וחולין מעורבין זה בזה: והנה יש עוד מקים לומר דבמסקנא לא נסתרו

דברי רמב"ח. דהנה כ' הרא"ש על הא דפריך לקמן על אביי אילימא דאמר כולכם קני את וחמור הוא. דקשה דהא באמת קיי"ל אליבא דהלכתא דקני את וחמור קנה מחצה כדר' הונא. וכ' בשם ר"י לחלק דבדיבור אחד כ"ע מודו דלא קנה כלל. והנה כתבו קצת מהמפורשים לתרץ הא דהקשה הרשב"א דלאביי דס"ל דקשאמ"ל הוי קדושין. ולא ס"ל הא דרבה דכל שאינו בזא"ז כו'. האיך מפרש לטעמי' דמתניתין דהמקדש שתי אחיות אינן מקודשת וכ' קצת המפורשים וכמדומה גם בס' פ"י כ"כ די"ל דטעמי' דמשנה משום קני את וחמור כו', א"כ לפ"ז י"ל דלמסקנא זו י"ל דרשות רמב"ח דאשה אל אחותה קאי על מקדש שתיהן כאחת דאינן מקודשת אף כי מקדש להו בשני דיבורים. כגון את ואחותך וקרא דונכרתו קאי על בזא"ז כקי' הפ"י וא"ל כתירוצו ואימא איפכא כו' י"ל דז"א דאיפכא ל"ל דקדושין תופסין במקדש שתיהן כאחת דהא בקרא סתמא כתיב ואשה אל אחותה כו' א"כ תיפוק ליה כי מקדש להם בדיבור אחד בודאי לא הוי קדושין דהוי קני את וחמור. א"כ שפיר י"ל דלמסקנא דמסיק דבדיבור אחד כ"ע מודו דקני את וחמור לא קני שפיר לא נסתרו דברי רמב"ח:

והנה לתירץ הפ"י וקצת המפורשים הנ"ל מיושב גם קושי' הרשב"א. דמאי פריך ורבא ל"ל לשנויי כרבה כו' דהאיך נימא נעשה דשפיר נימא נעשה כמקדש שתיהן דודאי אינם מקודשת מחמת קני את וחמור. עוד יש לתרץ דברי רש"י בחומש ופי' המשניות להרמב"ם דהביאו דרשת רמב"ח. וגם לתרץ קושי' הרשב"א. על אביי דס"ל קשאמ"ל הוי קדושין ולא ס"ל הא דרבה דכל שאינו בזא"ז א"כ האיך מפרש לטעמי' דהמשנה. דהנה יש להעיר על תירוץ הפ"י לעיל דאימא איפכא. דואשה אל אחותה דמשמע במקדש שתיהן כאחת בא כדי ללמד דיש חיוב כרת ומוכח דקדושין תופסין כו'. ולשון קיחה מורה על בזא"ז דאין קדושין תופסין כו' דלפי מה שכתבתי לעיל והוכחתי מתוס' עירובין דקדושי שניהם בוודאי א"א לתפוס בשום אופן א"כ האיך יתחייב כרת בבא על אחת מהן דהא עכ"פ אף אם נימא דקדושין תופסין היינו קדושין של אחת מהן:

א"כ כל אחת ואחת בספק עומדת וא"ל דאיירי כשבא על שתיהן וחייב כרת ממ"נ. רק דלולי הקדושין שקדמו לא הי' חייב על בעילת הזנות דהא קיי"ל נושאין על האנוסה. משא"כ מחמת הקידושין שקדמו הא קיי"ל דאם אנס או פיתה על הנשואה חייב. יש להקשות דמ"מ הא הו"ל על כל אחת ואחת התראת ספק כמו בהכה את זה וחזר והכה את זה. ביבמות דף ק"א. ובשאר מקומות בש"ס אך י"ל לפי מה דמבואר ברש"י ביבמות דף י"ו דבבת אחת ל"ד בבת אחת ממש רק אף דהכה שניהם זה אחר זה רק דהי' התראה שני' עם ההכאה בתוך כ"ד של התראה ראשונה א"כ י"ל לפ"ז דרש"י לשיטתו במכות דף

כ' ע"ב דההתראה צריך להיות דוקא בתוך כ"ד של מעשה דאל"כ מצי למימר אישתלי כו'. משא"כ לפי מ"ש התוס' שם בד"ה לא צריכא דההתראה אינה צריכ' להיות דוקא בתוך כ"ד של כל המעשים רק אף אם המעשה הראשונה הוא בתוך כ"ד של ההתראה. אף דשאר המעשים לא הי' בתוך כ"ד של ההתראה יוע"ש. (ויעוין במ"ל פ"א מהל' א"ב מענין גופי' מחולקים.) א"כ י"ל דה"ה הכא כשהתרו בו אל תבעול את שתיהן כי ממ"נ תתחייב ג"כ חייב דשוב הוי התראת ודאי) והנה י"ל דכ"ז בהה"א דלא הוי ידעינן מהא דרבה דכל שאינו בזא"ז כו' אבל לפי מה דמסקינין הא דרבה א"כ לא מהני התראה כזה. דכיון דאם התרה אותו בזה אחר זה הי' התראת ספק ול"ש התראה אף כשהתרה אותו בב"א ג"כ ליתי' דכל שאינו בזא"ז כו'. דבשלמא כשעבר שני העבירות בבת אחת וכמו דכ' רש"י בחולין דף פ"ב וצ"א דהרים שתי ידיו כאחת שפיר אין זה ענין להא דכל שאינו בזא"ז משא"כ כשעובר שני העבירות בזא"ז רק דההתראה הי' בבת אחת שפיר י"ל דכל שאינו בזא"ז כו'. (הגם שי"ל דלא שייך הא דרבה רק בענין איזה דבר הנתפס בדיבור א"כ שפיר כיון דשני דיבורים בזא"ז אינם יכולים לתפוס שני הענינים. גם בב"א א"א הדיבור אחד לתפוס אפי' אחד משני הענינים. משא"כ בענין ההתראה דלא ניתנה ההתראה כ"א להבחין בין שוגג למזיד א"כ י"ל דלא שייך כלל הא דרבה י"ל דז"א כיון דבעינן דוקא דיהי' ההתראות התראת ודאי הא התראת ספק ל"ש התראה. א"כ אתה רוצה לעשות התראת ודאי עי"ז שהיו שני ההתראת יחד בזה שפיר י"ל דכל שאינו בזא"ז כו'. גם הא דלא ניתנה התראה כ"א להבחין בין שוגג למזיד ג"כ אינו ברור כל כך לפי מה דקיי"ל דאף חבר צרך התראה. אך יעויין בתוס' גיטין דף מ"ב ד"ה הא דאמר חצי חצי נראה דאם לדמות זה לדרבה כל שאינו כו' הוא תלוי בפלוגת' שחילק הרשב"ם והתוס') א"כ שפיר י"ל לפי מה דמסיק סברת רבה י"ל דרשות רמב"ח וכקו' הפ"י הנ"ל דקרא דונכרתו איירי בזא"ז כו' וכנ"ל. דלא שייך תירוצו דאימא איפכא וכנ"ל (וא"ל דא"כ קשה כמו שהקשיתי לעיל כיון דלא נתקיימה דרשת רמב"ח ע"י הסברא של רבה דכל שאינו בזא"ז א"כ קשה ל"ל קרא דמאשה אל אחותה. על דאין קדושין תופסי' במקדש שתיהן כאחת תיפוק לי' מסברת רבה דכל שאינו בזא"ז כו'. י"ל דז"א דבשלמא לעיל שפיר כתבתי כך כיון דלא נסתור הקו' דא מא איפכא רק ע"י סברא זו דאתית לומר דיתפוס הקדושין של אחת משום דכל דליתי' בזא"ז כו'. א"כ קשה שפיר כיון דאינו מוכח דרשא זאת רק ע"י סברא זו א"כ ממ"נ או דא"צ להדרשה ויהי' מוכח רק מהסברא לבד או דלא מהני הדרשא בלא הסברא. משא"כ הכא דהסתירה של אימא איפכא הוא מצד אחר משום דהוי התראת ספק. וע"י סברת רבה ליכא לצייר באופן דהוי התראת ודאי אבל עכ"פ אצ"ל סברת רבה

על ענין דהקדושין לא תפסי א"כ שפיר י"ל דהקרא מורה על זה. כי היכי דלא נטעה ונימא דאף שאינו בזא"ז מ"מ ישנה בבת אחת. ומ"מ לא קשה דאימא איפכא. דקשה דהוי התראת ספק וכו' ואף דאפשר לצייר בבת אחת כנ"ל ולא נסתר רק מכח סברת רבה מ"מ לא שייך לומר אימא איפכא. דיותר ניחא לומר דהפסוק מורה על אין קדושין תופסין. דאי על ק"ת קשה דהוי הספק כנ"ל. כיון דבאמת סברת רבה מוסכמת לנו. ועוד לפי מה שאכתוב דבזה אף אביי מודה. אף דפליגי על סברת כל שאינו בזא"ז. מ"מ מודה בענין התראות כפי מה שאכתוב בפנים א"כ י"ל שפיר דלא מצי למימר איפכא. משום דבענין ההתראות הוא דבר שהסברא מוסכמת משא"כ בענין סברת רבה לגבי קידושין י"ל דצריך ע"ז קרא. דזה הסברא אינה מוסכמת כל כך. וכמו דחזינן דאביי באמת חולק) ולפ"ז יש ליישב קו' הרשב"א הנ"ל על אביי די"ל דאביי ג"כ ס"ל כדרשות רמב"ח וכנ"ל ואף דאביי פליג על סברת רבה. דכל שאינו בזא"ז כו' א"כ שוב אפשר לומר תי' הפ"י דאימא איפכא דלא שייך להקשות דהוי התראת ספק דאפשר לומר דהתרו אותו בבת אחת וכנ"ל. י"ל דבענין התראות אף אביי מודה דבשלמא בהא דרבה כמו לענין קדושין וכדומה בשאר דברים דאמרינן כל שאינו בזא"ז כו' הוי חידוש גדול דהא באמת בזא"ז הי' תופסין קידושי הראשונה וס"ל לרבה דכל שאינו בזא"ז לתפוס קידושי שניהם אף בב"א אינו. דלא חל אף קדושי אחת א"כ עוד בבת אחת גרע מזה אחר זה וזה הוי חידוש גדול וע"ז פליג אביי. משא"כ בענין ההתראות דאם היו ההתראות בזא"ז לא היה מהני שום התראה דהוי התראת ספק ונצטרך לומר משום דהי' בב"א עדיף טפי בזה י"ל אף אביי מודה דכל שאינו בזא"ז אף בב"א אינו ומיושב קו' הרשב"א הנ"ל על אביי:

עוד יש לתרץ קו' הרשב"א הנ"ל דמה פריך ורבא ל"ל לשנוי' כדרבה. גם לתרץ מה שיש לדקדק על הגמרא דהמתין להקשות קושי' זו ורבא ל"ל לשנוי' כדרבה עד אחר דאמר גופא א"ר כו' איתיבי' אביי כו'. ומאריך בסוגי' זו ולבסוף קפריך ורבא ל"ל לשכויי' כרבה כו' ולמה לא פריך תיכף כדמשני רבא אלא קרא בזא"ז ומתניתי' כדרבה כו' והו"ל לפרוך ורבא ל"ל לשנוי' כדרבה כו' אך בצירף קושי' הרשב"א הנ"ל מיושב אף הבל"ז. דהנה קושי' הרשב"א הנ"ל יש ליישב בדרך פשיט עפמ"ש הרשב"א עצמו הובא דבריו במפורשים. לתרץ לאביי טעמי' דמתניתין. משום דאף אביי מודה במקדש שתיהן כאחת קשאמ"ל כה"ג ל הוי קדושין ולא פליג אביי רק באחת מהן צ"ל דטעמי' דאביי משום דס"ל דליכא לאוכוחי מכי יקח ובעלה דכתיב בקרא. רק למקדש שתיהן כאחת דמסתבר טפי. אך הנה באמת צריך להבין דלמה מקדש שתיהן כאחת מסתבר יותר דקשאמ"ל לא תהוי קדושין. מקדושין שאמ"ל דמקדש אחת מהן. דלכאורה משמע דבענין מחמת

שהקדושין אין מסורין לביאה. אין חילוק כלל בין הנושאי'. וממש דא ודא אחת היא. והנה אין ת"י כעת הרשב"א לעיין בתוך דברי קדשו החילוק שמחלק ביניהם. ומתוך דברי המפורשים שהביאו דבריו לא יכולתי לעמוד על כוונתן לדעת איזה חילוק נכון. בין שני הענינים האלו ולומר דקשאמ"ל במקדש שתיהן מסתבר טפי וי"ל לפענ"ד לפרש כך בכוונת הרשב"א הנ"ל. דהנה הקשיתי על תי' התו' ד"ה קשאמ"ל דחילוקי דבחייבי לאוין לא הוי קשאמ"ל מחמת דהביאה נאסר בלא קדושין. א"כ תיקשי דלרבא דלקמן דף ע"ח דס"ל גבי איסורי כהונה דאינו לוקה על הבעילה רק ע"י הקדושין. וכ' הרמב"ם בפ' י"ז מהל' א"ב הל' ב' דבבא עליהן דרך זנות ג"כ אינו לוקה כו' יוע"ש. א"כ הרי הביאה זו נאסרה ג"כ ע"י קדושין. ואחר שהקשיתי זאת מצאתי כן באיזה מפרשים מקשים קושי' זו. וכל אחד פונה לדרכו בזה. ולפענ"ד נראה דאין כאן אפי' התחלת קושי' דהנה באמת עיקר סברת התוס' הוא לפרש דלא כרש"י דמפרש דבעינן ראוי לביאה דמטעם זה אין לחלק כלל בין אי הביאה נאסרה ע"י קדושין או נאסרה מחמת עצמה דסוף כל סוף אינה ראוי לביאה. ומה"ט סתרו פרש"י רק שהם מפרשים דהתורה מלמדינו דלא הוי קדושין רק באם אינו ריעותא בענין הקדושין דתאסר עליו הביאה ע"י הקדושין משא"כ אי איכא ריעותא בענין הקדושין דמקודם הקידושין היתה מותרת עליו וע"י הקדושין נאסרה הביאה קדושין כי האי גוונא שאוסרין עוד הביאה עליו א"כ הקדושין עוד מגרעין כוחו קדושין כי האי לא הוי קידושין. וזה מלמדה התורה בכי יקח איש אשה ובעלה. ואינו ר"ל דצריכה להיות ראוי לביאה דא"כ הדרה קו' לדוכתי' מחייבי לאווין רק דר"ל דהתורה מלמדינו דקדושין רעועין כי האי שאוסרים הביאה לא תהוי קדושין. אבל בחייבי לאווין אין ריעותא בגוף הקידושין. א"כ לפ"ז לק"מ קושיית העולם מאיסורי כהונה כו' דהא התם ג"כ עכ"פ לא הוי ריעותא בגוף הקדושין רק דהתורה לא אסרה על הכהנים גרושה זונה כו' רק בשקדושין ובעילה אבל קדושין לבד או בעילה לבד לא אסרה תורה. אבל מ"מ אין כאן ריעותא בגוף הקדושין (ולפ"ז גם קו' ס' המקנה שהבאתי לעיל דנימא לחלק בין קידש אחת מהן או קידש שתיהן דבקידש שתיהן י"ל דאין איסור הביאה ע"י הקדושין רק ע"י קדושי חברתה. די"ל סוף כל סוף כיון דיש ריעותא בגוף הקדושין דע"י הקדושין שלו נאסרה עליו הביאה שלהם קדושין כי האי לא הוי קדושין כלל ואדרבא עוד גרע קידש שתיהן כפי מה דבעינן למימר בפנים) ועפ"ז יש לחלק חילוק נכון בין מקדש שתיהן כאחת ובין מקדש אחת מכם עפ"י מ"ש הרא"ש בריש מכילתין טעם על הא דאיתא לעיל דף ה' ע"ב דבנתן הוא ואמרה היא ספיקא הוי כו' ולמה בנתנה היא ואמר הוא אינה מקודשת כלל באדם שאינו חשוב. והא שניהם ממעטי' מכי יקח ולא

כי תקח כו'. וכ' לחלק דמשום דעיקר קרא דכי יקח קאי רק על גוף המעשה הקדושין ולא על האמירה דהא בעסוקין באותו ענין לא בעי כלל אמירה. א"כ י"ל דוקא בהי' ריעותא בגוף הקידושין דנתנה היא אינה מקודשת כלל משא"כ בהי' ריעותא רק בענין האמירה דאמרה היא די"ל דהוי ספיקא יוע"ש בהרא"ש סי' א' סוף פרק קמא. וכן כתב הפ"י שם קצת בתוס' ביאור לדברי הרא"ש הנ"ל. א"כ י"ל כאן אף לנידן דידן דהקפידה תורה דקדושין כי האי שעוד מגרעין זכותו לאסור עליו הביאה ע"י הקדושין קדושין כי האי לא הוי קדושין כלל. א"כ י"ל דדוקא באם הריעותא תלוי בגוף מעשה הקדושין כמו במקדש לשניהם כאחת. משא"כ כשלא קידש רק אחת מהן רק דלא בירר מדבריו איזה מהם קודש א"כ אין הריעותא בגוף ענין הקדושין. רק הריעותא בהאמירה משום דלא בירר דבריו לאיזה משתיהן שמקדש א"כ הוי רק הריעותא בהאמירה שלא בירר. א"כ כיון דהתורה לא איירי נכי יאח מהאחירה וכמ"ש הפ"י הנ"ל בתוספת ביאור לדברי מהן קידש א"כ אין הריעותא בגוף ענין הקדושין רק הריעותא האמירה משום דלא בירר דבריו לאיזה משתיהן שמקדש א"כ הוי רק הריעותא בהאמירה שלא בירר א"כ כיון דהתורה לא איירי בכי יקח מהאמירה וכמ"ש הפ"י הנ"ל בתוספת ביאור לדברי הרא"ש הנ"ל א"כ י"ל דכשהריעותא דאיסור הביאה בא ע"י האמירה שלא בירר בזו ס"ל לאביי דקדושין שאמ"ל כה"ג הוי קדישין (ונהי די"ל דאף אם הי' אומר אחת מכם לאיזה שירצה ג"כ אין ברירה בתולה בדעת עצמו מ"מ כיון דסוף כל סוף הוא אינו מקדש רק לאחת מהן א"כ הריעותא רק מחמת שלא בירר דבריו) כיון דאין הרעותא רק בהאמירה עכ"פ היוצא לנו מזה דבמקדש לשתיהן יש סברא יותר לומר דלא הוי קדושין מחמת שאין מסורים לביאה א"כ לפ"ז לק"מ קושי' הרשב"א דמה פריך ורבא ל"ל לשנוי כרבה כו' תיפוק לי' דבלא הא דרבה לא יתיישב הא דנעשה ולפי הנ"ל שפיר דשפיר יתיישב הא דנעשה במקדש לשתיהן כיון דבמקדש שתיהן מסתבר טפי דלא הוי קדושין וכמו דאמרינן דבקדושין שאמ"ל כה"ג אף אביי מודה דלא הוי קדושין ובזה יתיישב נמי דבל"ז לא הוי מצי הגמ' להקשות ורבא ל"ל לשנוי כרבה דהוי מצינן לומר כתירץ הרשב"א הנ"ל דא"כ לא יתיישב הא דנעשה כו' משא"כ עתה דאמר גופא א"ר כו' איתבי' אביי כו' א"כ קשה על אביי כקושי' הרשב"א הנ"ל איך מפרש טעמי' דמתניתין כיון דס"ל דקשמ"ל הוי קדושין וגם פליגי אדרבה בהא דכל שאינו בזא"ז כו' אלא ע"כ צ"ל כמ"ש הרשב"א הנ"ל דבמקדש לשתיהן אף אביי מודה דקדושין שאמ"ל כה"ג לא הוי קדושין והיינו משום דזה מסתבר טפי כמ"ש שפיר פריך הגמ' ורבא ל"ל לשנוי' כדרבה תיפוק לי' דאף בלא דרבה ג"כ יהי' ניחא תירץ דנעשה כיון דבמקדש לשתיהן מסתבר טפי:

חלוקא דרבנן שאמרתי בסוגיא זו לתרץ קו' הרשב"א הנ"ל דמה פריך לרבא ל"ל לשנוי' כרבה תיפוק לי' דבעי לתרץ כרבה כדי שיתיישב טעמי' דנעשה במשנה גם לתרץ הא דהקשיתי ל"ל להגמ' להמתין עד אחר דאותיב אביי על רבה בענין כל שאינו בזא"ז כו' ואח"כ להקשות לרבא ל"ל לשנויי כדרבה ולמה לא פריך תיכף ורבא ל"ל לשנויי כרבה כו' ונלפענ"ד לתרץ כ"ז ומקודם נתרץ דברי הריף שהקשו עליו כל הפופסקי' למה השמיט תירץ הגמ' דמשנתינו איירי באומר הראוי מכם לביאה תתקדש לי ונלפענ"ד לתרץ דברי הרי"ף הללו בשני אופנים. ומתוך אופן שני יתיישב קו' הרשב"א הנ"ל והבל"ז וקודם שנתרץ דברי הרי"ף נראה לפענ"ד לתרץ מקודם קו' התוס' בדף נ"ב ד"ה והוא לא אמר הכא כו' תימא אמאי מתמה כו' אבל בגזל דידה פליג עלי' דרב כו' ונלפענ"ד לתרץ קו' התוס' הלז בשלשה אופני' ומתוך אופן השלישי יתורץ דברי הרי"ף הנ"ל דהנה יש לתרץ קו' התוס' הנ"ל באופן אחד כך עפ"י מה שהקשה בשער המלך פ"ה מהל' אישות הל' י' וכן הקשה הב"ח באה"ע סי' כ"ח דמאי פריך בגמרא והוא לא אמר הכא תיפוק לי' דליפרוך דהא רב דייק כן ממשנתינו ואיך יפלוג עלי' ר' יוחנן וי"ל לתרץ קו' זו דהנה הקשה הפ"י דמנ"ל לרב להוכיח ממשנתינו דבגזל דאחרים אינה מקודשת תיפוק לי' דהא מהמשנה אינו מוכח רק גזל דידה ומנ"ל עוד להוכיח דאפי' בגזל דאחרים אינה מקודשת ותירץ הפ"י דע"כ מוכח אף זה ממשנתינו כיון דקתני במשנה ושלהן היתה ושל שביעי' היתה ודיוקא דשלהן היתה בא להורות דדוקא משום שהי' שנת שביעית לכך אין האחיות מקודשת אבל הנכריות מקודשת הא אם היתה בשאר שני שבוע אף הנכריות לא היו מקודשת משום דהי' גזל דידהו ולפ"ז תיקשו כיון דהמשנה איירי הראוי לביאה כו' או באומר כולכם ואחת מאחיות וכדאמרינן לעיל עכ"פ בין כך ובין כך איירי דהמקדש לא רצה לקדש רק ארבעה נשים ואמרו חכמים דאין מקודשת רק שלשה נשים אבל שתי האחיות אינן מקודשת או לאביי משום דהוא אמר הראוי לביאה ושתי האחיות אינן ראוי לביאה או לרבא מחמת דקשאמ"ל לא הוי קדושין אבל עכ"פ אף בדעת המקדש לא הי' לקדש רק ארבעה נשים א"כ תיפוק לי' דהחלק שהי' להחמישית בתוך הכלכלה זו היא לגבי הד' נשים הללו גזל דאחרים כו' א"כ אי איתא דבגזל דאחרים מקודשת תיקשי למה בשאר שני השבוע אין מקודשת הנכריות משום דהוי גזל דידהו תיפוק לי' דאתקדשו בגזל דאחרים דהיינו חלק של החמשית שבתוך הכלכלה זו וא"ל דשמא לא הי' בחלקה של החמישית כדי שיווי ד' פרוטות ושיהי' כדי פרוטה לכל אחת מהן מ"מ תיקשי עכ"פ דתתקדשי קדושי ספק כדאמר שמואל שמא שו"פ במדי כו' ע"כ תורף דברי הפ"י הנ"ל (הנה אין לדקדק קצת על הפ"י דאימא דלעולם דלא הי' שו"פ לכל אחת בחלק החמישית

וא דלהוי קדושי ספק שמא שו"פ במדי י"ל דעכ"פ הדיוק מהמשנה הוא כך דהא בשאר שני שבוע לא הוי הנכריות מקודשת קדושי ודאי עכ"פ רק קדושי ספק שמא שו"פ במדי משא"כ לפי שהשנה שנת שביעית לכך מקודשת הנכרי' קדושי ודאי אי משום הא לא אריא לסתור דברי הפ"י הנ"ל די"ל דרב ס"ל לדייק כן מהמשנה דס"ל דמשמעות המשנה דקתני ושלהן היתה כדי לדייק דאם היתה בשאר שני שבוע לא היו הנכריות מקודשת כלל משמע דאין מקודשת כלל ולא היו צריכין אפי' גט וכמו דכ' התוס'. דאי לאו דדייק רב ממשנה ה"א דאף דפשוט מכמה משניות דגזילה בלא יחוש לא קני לה הגזלן מ"מ ה"א היינו לענין ממונא אבל כשיקדש בה אשה צריכא גט לחומרא א"כ ע"כ ס"ל לרב דמוכח מהמשנה דאפי' לחומרא דלא היו צריכות גט א"כ שפיר כ' הפ"י לדייק דאינן מקודשת בגזל דאחרים) אך אם יש להקשות על הפ"י דהא ע"כ מוכח דהא לאו דוקא הוא דע"כ צ"ל דאיירי דאף דלא קידש אלא לארבעה מ"מ נטלו כל אחת ואחת מהחמשה נשים את חלקה דאל"כ קשה נהי דקידשה בגזל דאחרים אינה מקודשת מ"מ הא קאמרינן לקמן בעמוד ב' ההיא איתתא דהוי קא משיא כרעא במשכלא דמיא אתא ההוא גברא חטף זוזי מחברא ושדי לה כו' אתא לקמי' דרבא אמר לית דחש להא דר"ש דאמר סתם גזילה יאוש בעלים מוכח מזה דאי הי' יאוש בעלים היתה מתקדשת דאף דיאוש כדי לא קני מ"מ יאוש ושינוי רשות קני והוי שינוי רשות ביד האשה כמבואר כל זה בטור וש"ע אה"ע סי' כ"ח. והנה הא דקיי"ל סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים מבואר בגמ' בב"ק דף קי"ד וברש"י בב"ק דף ס"ו ע"ב משום דאמר למחר נקיטנא לי' בדינא והנה הא דפליגי בב"מ דף ל"ז בגזל אחד מחמשה אי מניח גזילה ביניהם ומסתלק היינו דוקא בשניהם תובעים אותו או הוא בא לצאת ידי שמים אבל אחד תובע אותו והוא אומר לו איני יודע אם גזלתיך פטור כמבואר בתוס' ורא"ש ושאר פוסקים בסוגיא דב"מ דף ל"ז הנ"ל א"כ לפ"ז י"ל דהכא כ"ע מודו דאצל החמישית הוי יאוש בעלים דלא שייך לומר מימר אמרה למחר נקטינא לי' בדינא דהא היא לבדה אינה יכולה להוציא כלל בדיינים דהא חלק החמישית אינה מבורר מי הוא דהא הוא קידש לד' נשים ובתוכם הי' אחת מהאחיות ואף דאמרו חכמים אין שתי האחיות מקודשת מ"מ גזל לא הוי חלקה לגבי הנכריות כיון דכל אחת קיבלה חלקה ולא הוי רק גזל דידהו רק דחלק החמישית שלא קידש הוי שפיר חלקה גזל דאחרים אבל עכ"פ אינו מבורר מבין האחיות את מי גזל א"כ הוי כגזל אחד משנים דאם כל אחד תובע אותו הוי כאומר איני יודע אם גזלתיך דפטור וא"ל דמ"מ אם אחותה תתבע ג"כ אז יתחייב עכ"פ להניח גזילה ביניהם ולהסתלק אף דטענו טענות שמא י"ל דהא הטעם דפליגי רבנן וס"ל דלא כר"ש דסתם גזילה יאוש בעלים הוא דר"ש

ס"ל כיון דהוא גזלן לעינים אינש אלמא היא כו' וכפרש"י בב"ק דף ס"ו ע"ב ד"ה חילוף הדברים יוע"ש ובדף קי"ד ברש"י ד"ה חילוף הדברים ורבנן ס"ל דשמא דעתו לתבעו וכל זה שייך כלפי עצמו דיודע דנקיט לי' בלבו לתובעו משא"כ נגד חברתה מנא ידעה דחברתה נקטה בלבה לתובעו א"כ מסברא נראה דבזה כ"ע מודים דסתמא יאוש בעלים דהאיך שייך למימר למחר תבענא לי' בדינא כו' ולכך לא מתייאש דאטו מי ידעה אם חברתה תרצה למיתבעה ובפרט דאליבא דהלכתא דעת הטור בח"מ סי' שס"ח דסתם גזילה הוי יאוש ובש"ך שם בסי' שס"ח ויעוין בב"ח אה"ע סי' כ"ח ועכ"פ נראה להלכתא דבכאן כ"ע מודו דהוי סתם גזילה דאתייאשו הבעלים מינה א"כ ע"כ צ"ל דבאמת איירי המשנה דאף דלא קידש רק ד' נשים מ"מ נתן לכל אחת ואחת חלקה שבתוך הכלכלה זו והדרה קו' הפ"י הנ"ל לדוכתי' מנ"ל לדייק גזל דאחרים מהמשנה אך די"ל דמ"מ לא הוי יאוש דמאי אמרת דלא שייך למחר נקטינא לי' בדינא דאילו לא תתרצה אחותה למתבעה בדינא א"כ נשאר הסברא דסתם גזילה הוי יאוש די"ל דמ"מ כיון דהיא רוצה לתבוע את הגזלן אף אם לא תרצה חברתה ג"כ תוכל להוציא ממון בדיינים דיכול חברתה למכתב הרשאה א"כ הוי כשנים תובעים אותו ולא הוי כאומר איני אם גזלתיך א"כ שפיר י"ל כתירץ הפ"י הנ"ל ולפ"ז מתורץ קו' השער המלך הנ"ל דזה ניחא לרב דע"כ ס"ל כתנא דצנועים בב"ק דף ס"ט דיכול להקדיש ולמכור ולכתוב הרשאה על דבר שאינו ברשותו דהא רב ס"ל בב"ק דף ס"ז ע"ב דיאוש כדי קני א"כ קשה לדידי' קושיא הגמרא שם בדף ס"ח ע"ב דמקשה ר' יוחנן לריש לקיש וצ"ל כדשני ר"ל כגון שהקדישו בעלים ביד גנב וס"ל כתנא דצנועים יוע"ש וגם דהא רב ס"ל ביבמות דף צ"ז אדם מקדשלב"ל ומכ"ש דבר שאינו ברשותו משא"כ ר' יוחנן דס"ל שניהם אין יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ואליבי' אמרינן בב"ק דף ע' דלא כתבינן אורכתא אמטלטלי דגזילה א"כ לא יוכל למכתב הרשאה זה לזה א"כ הדרה קו' לדוכתי' דהא הוי יאוש אלא ע"כ דאיירי דנטלו כל אחת ואחת מהחמשה נשים את חלקה המגיע לה אף דלא קידש רק ארבעה א"כ שוב הדרה קו' הפ"י לדוכתי' דלא מוכח כלל גזל דאחרים מהמשנה ולכך לא מצי למיפרך והא רב דייק כן מהמשנה דז"א דלשיטת ר' יוחנן ליכא לדייק כלל מהמשנה על גזל דאחרים ולכך פריך רק והוא לא אמר הכי דהא ר' יוחנן בעצמו אמר הכי ולפ"ז מתורץ קו' התוס' הנ"ל דליכא למימר דילמא פליג על גזל דידה די"ל דא"כ הדרה קו' שער המלך הנ"ל לדוכתי' דהא גזל דידה מוכח מהמשנה א"כ שפיר פריך הגמ' דע"כ ר' יוחנן לא פליג על רב רק על גזל דאחרים דזה ליכא לדייק מהמשנה לשיטות ר' יוחנן א"כ קשה והא ר' יוחנן בעצמו אמר הכא כו'. ובאופן שני י"ל לתרץ קושי' התוס' וקו' השער

המלך בסגנון הנ"ל רק באופן אחר עפ"י תירוץ הפ"י הנ"ל דהנה יש להקשות על תי' הפ"י הנ"ל דעדיין מנ"ל לרב לדייק גזל דאחרים וא"ל כתירוץ הפ"י דאל"כ למה אינן מקודשת בגזל דאחרים דהיינו בחלק החמישית י"ל דז"א דהא כתבו התוס' דהא דצריך רב למידק מהמשנה דבגזל אינה מקודשת אף דזה פשוט מכמה משניות דגזילה בלא יאוש לא ניקנה להגזלן מ"מ ה"א דדוקא לענין ממון אבל לענין איסורא ה"א דצריכה גט לחומרא וכ' המפורשים בשם הריטב"א דהיינו דאף דסתם גזילה לא הוי יאוש בעלים מ"מ עכ"פ יש לחוש שמא אייאשו בעלים ותתצטרך גט לחומרא א"כ לפ"ז מה קדייק דא"כ תתקדש בחלק החמישית י"ל דלא הוי כדי שו"פ לכל אחת ואחת וא"ל דמ"מ תתקדש בספק שמא שו"פ במדי י"ל דשוב הוי ס"ס ספק שמא לא נתייאשו הבעלים מינה א"כ הוי קידש בגזל קודם יאוש דאת"ל דנתייאשו שמא אינה שו"פ במדי דהא לא קא דייקינן ממתניתין רק דלא הוי אפי' קדושי ספק כדברי הריטב"א הנ"ל לפרש דברי התוס' וזה אינו מוכח כלל מחלק החמישית כנ"ל. אך די"ל דז"א קושיא כלל עפ"י מ"ש בפרישה בטור אה"ע סי' כ"ח דהא דכ' הרמב"ם דאם קידשה בגזל רק בדבר שאין הבעלים מקפיד מקודשת פי' דהכוונה דקידש בפחות משו"פ דלא שייך גזל דהא פחות משו"פ לא ניתן להשבון ומ"מ מקודשת בספק שמא שו"פ במדי כו'. והנה הגם דהב"ש סי' כ"ח ס"ק מ"ה מדחה דברי הפרישה הנה כדבריו מבואר גם במשנה למלך פרק ה' מהל' אישות הל' ח' והנה זה ברור ופשוט דלדברי הפרישה הנ"ל דבגזלן שגזל שו"פ רק קידש לאשה אחת בחצי' דהיינו בפחות משו"פ מקודשת מספק כדין המקדש אשה בפחות משו"פ דמקודשת מספק שמא שו"פ במדי דא"ל דאינה מקודשת כלל כדין המקדש בגזל לפני יאוש כיון דגבי גזלן איתי' במצות השבה כיון דהוא גזל שוה פרוטה דהא אפילו בגזל שו"פ והחזיר פחות משוה פרוטה להבעלים מבואר בב"ק דף ק"ה דאעפ"י דגזילה אין כאן מ"מ מצות השבה אין כאן והתם איירי בהחזיר אחת ומכ"ש כאן דלא החזיר לבעלים כלל דכיון דהאשה לא נתקדשה רק בפחות משו"פ ובפחות משו"ע אין כאן גזילה וכמבואר במשנה למלך בפ' ה' מהל' אישות הל' א' להסתפק אם קידש לאשה באיסורי הנאה דקיי"ל דאינה מקודשת אם האשה חולנית שיש בה סכנה דהותר לה דברים האסורים אם נימא דמ"מ הא אצל המקדש אינו שוה כלום או דנימא כיון דסוף סוף האשה המתקדשת נהנה עכ"פ והביא שם מדברי הר"ן דכ' דהמקדש אשה בחליפי איסורי הנאה דאף דחליפי איסורי הנאה אסורים להמחליף דהיינו המקדש מ"מ כיון דהאשה מותר לה להנות בזה הוי מקודשת וכ' שם הר"ן דהוי דומיא דמקדש אשה בגזל לאחר יאוש דאף דאצל הגזלן יאוש כדי לא קני מ"מ כיון דהאשה דהוי אצלה יאוש ושינוי רשות קנתה שפיר מקודשת יוע"ש

א"כ י"ל דה"ה בנידן דידן אף דהגזלן הי' חייב להשיב וכמבואר בש"ע ח"מ ס' ש"כ סעיף ד' דגזל שתי אגודות בשוה פרוטה והחזיר אחת דמכין אותו עד שתצא נפשו שיקיים מצות השבה להשיב האחרת מ"מ כיון דאצל האשה לא הוי גזל אף דהוא לפני יאוש כיון דהוא בפחות משו"פ י"ל שפיר דמקודשת לפ"ז מיושב שפיר תי' הפ"י הנ"ל דמוכח דבגזל דאחרים אינה מקודשת מדנקטה המשנה ושלהן היתה כדי לאשמועינן הא אילו הי' בשאר שני שבוע לא היו אף הנכריות מקודשת וקשה אמאי אינן מקודשת הנכריות בשאר שני שבוע דיתקדשו בגזל דאחרים דהיא בחלקה של האשה החמישית שיש בכאן אלא ע"כ דאף בגזל דאחרים אינן מקודשת ולכך אינן מקודשת הנכריות משום דחלקה של החמישית הוי גזל דאחרים ונימא דאיירי המשנה דהי' בחלקה של החמישית כדי ארבעה שוה פרוטות דא"ל דלעולם דגזל דאחרים מקודשת רק דהמשנה אייירי דלא הי' בחלקה של החמישית כדי ד' שו"פ ולכך אינן מקודשת הנכריות תיקש' שפיר דעכ"פ תתקדש קדושי ספק דא"ל כקושייתי הנ"ל דלכך אינן מקודשת הנכרי' משום דהוי גבי דידהו ס"ס דספק שמא לא נתייאשו הבעלים כדברי הריטב"א הנ"ל ואת"ל דנתייאשו שמא אינו שו"פ במדי י"ל דז"א דאי אייירי דאין כדי שוה ד' פרוטות מקודשת אף אי ודאי לא נתייאשו הבעלים כיון דאין כאן גזילה אצל הנשים המתקדשות שפיר מתקדשות מספק וכמו שכתבתי להוכיח כן מדברי הר"ן אלא ע"כ דבגזל דאחרים אינן מקודשת א"כ שפיר לכך הנכריות אינן מקודשת דנימא דאיירי דיש בחלקה של החמישית כדי שו"פ לכל אחת ושפיר הוי גזל אף לגבי דידהו ומיושב תירוץ הפ"י הנ"ל אך דמ"מ יש להשיב על תירוץ הפ"י כקושייתי הנ"ל דא"ל כמו שכתבתי דאי הוי פחות משו"פ לכל אחת אין כאן גזל לגבי דהנשים י"ל כך עפ"י מ"ש הב"ש בסי' כ"ח ס"ק ג' דאף בקידש בגזל לאחר יאוש דקיי"ל מקודשת מ"מ אינה מקודשת רק בהודיע להאשה דהוא גזל דאל"כ אינה מקודשת מטעם דיכולה לומר אין רצוני להתקדש בדבר איסור וכדאמרינן בקידושין דף נ"ג ע"ב לענין הקדש יוע"ש. א"כ י"ל דה"ה בנ"ד דהמקדש בגזל בפחות משו"פ דכתבתי בשם הפרישה דמקודשת היינו דוקא בהודיע להאשה דאל"כ יכולה לומר אין רצוני להתקדש בדבר איסור. דהא אף בגזל פחות משו"פ קיי"ל דאסור מן התורה כמבואר בח"מ סי' שנ"ט ובדוכתי טובא רק דלא ניתן להשבון אבל כיון דיש עכ"פ איסור דאורייתא יכולה לומר אין רצוני להתקדש כו'. א"כ י"ל במשנתינו דקידש להנשים בגזל דידהו ובגזל דאחרים דהיינו בחלקה של החמישית כקושיות הפ"י הנ"ל י"ל דאף דידעה שהוא גזל מ"מ אינה מתקדשת כיון דהנשים סברו להתקדש בגזל דידהו דמבואר בש"ע אה"ע סי' כ"ח הנ"ל סעיף ב' דעכ"פ צריך הבעל לשלם לה גזילתה א"כ

שפיר סברה להתקדש רק בגזל דידהו משא"כ להתקדש בגזל דאחרים לא ניחא לה להתקדש בדבר אסור דאינו יכול להתקדש בגזל פחות משו"פ רק בהודיע לה שהוא גזל וסברה וקיבלה אבל כאן במשנתינו דסברי להתקדש בגזל דידהו הוי שפיר הקדושין שבחלקה של החמישית כלא הודע להם שהוא גזל דאף דיודעים שהיא גזילה מ"מ אין רצונם להתקדש דזה דא"ל מדקיבלו הארבע נשים אף חלקה של החמישית א"כ חזינן דרצונם בגזל דאחרינא י"ל דז"א דהא באמת קיבלה אחת ע"י כולם רק דנימא כיון דהוא קידש לארבעה נשים בדבר שמושתפים בו חמשה נשים שפיר קידש אף בגזל דאחרים אך דז"א דבזה י"ל דאין רצונם להתקדש בדבר איסור א"כ עדיין הדרה קו' לדוכתי' מנ"ל לרב להוכיח משנתינו אף גזל דאחרים אך די"ל דז"א דהא מרא דשמעתתא הוא רב ורב באמת פליג לקמן דף נ"ג אף בהמקדש על סברא זו דלא ניחא לה להתקדש בדבר איסור א"כ לפ"ז שפיר הוכיח רב ממשנתינו גזל אחרים ולפ"ז מתורץ קו' שער המלך הנ"ל דדוקא לרב מוכח כן מהמשנה משא"כ לר' יוחנן דס"ל לקמן בדף י"ב הך סברא דלא ניחא לה להתקדש בדבר איסור שפיר ליכא לדייק כלל מהמשנה גזל דאחרים ולכך לא פריך הגמ' אלא והוא לא אמר הכא משא"כ מהמשנה ליכא למיפרך כלל ולפ"ז שפיר מתורץ קו' התוס' הנ"ל דליכא למימר דר' יוחנן דאמר אמר רב הכי היינו משום דהוא פליג על גזל דידה י"ל דז"א דעל גזל דידה הדרה קושי' שער המלך הנ"ל לדוכתי' דהא מוכח כן ממשנתינו א"כ שפיר מקשה הגמ' בדרך ממ"נ:

או יאמר עפ"י אופן זה עוד בדרך אחר דהנה יש ליישב קושי' זו שהקשיתי על הוכחת הפ"י מהמשנה דאין מקודשת בגזל דאחרים מדאינן מקודשת הנכריות בחלקה של החמישית והקשיתי עפ"י הריטב"א דההוה אמינא הי' להצטרך גט מספק שמא נתייאשו הבעלים. א"כ שוב לענין קדושי ספק שמא שו"פ במדי הוי ספק ספיקא. י"ל דז"א דאם באנו לפרש כדברי הריטב"א הנ"ל דהא דצריך להוכיח ממשנתינו היינו משום דלא ניצטרך גט מחשש שמא אתייאשו הבעלים. אז בלא"ה לק"מ קושיי' הפ"י עפ"י המבואר בב"ש סי' כ"ח ס"ק ו' דאי יאוש לחוד קונה מקודשת אף בגזל דידה. דלא שייך אין שקלי ודידי שקלי כיון דקני לי' ביאוש יוע"ש. א"כ י"ל דבלא"ה לק"מ קו' הפ"י דהא החילוק בין גזל דידה לגזל אחרים דנימא דאינו מוכח מהמשנה רק דאינה מקודשת בגזל דידה אבל בגזל דאחרים תתקדש היא רק משום דבגזל דידה שייך לומר אין שקלי ודידי שקלי משא"כ בגזל דאחרים. אבל כיון דנאמר דזה אינו צריך להוכיח כלל מהמשנה דבגזל דאחרים אינה מקודשת דזה פשוט מכמה משניות דגזל לפני יאוש לא קני לה הגזלן. ואינו צריך להוכיח מהמשנה רק דלא ניחוש מספק שמא אתייאש בעלים וצריכה גט

מספק א"כ אי הוי אמרינן כך הי' אף בגזל דידה צריכה גט שמא אתייאש מינה ואז לא שייך אין שקלי ודידי שקלי כדברי הב"ש א"כ כיון דמוכח מהמשנה דבגזל דידה אינה מקודשת ממילא אין חילוק כלל לענין ספק יאוש בין גזל דידה לגזל דאחרים. ולא קשה קו' הפ"י הנ"ל רק לפי דברי התוס' עפ"י פשוטו דמשמע דאע"ג דידעינן דלא אתייאשו הבעלים תצטרך גט לחומרא דנימא הא דלא קני אלא ביאוש היינו לחייב ב"ד לשלם אבל לא לענין קדושין כו'. ובזה שפיר שייך קושי' הפ"י הנ"ל. דהאיך מוכח זה מהמשנה דאימא הא דאינה מקודשת משים דבגזל דידה דשייך אין שקלי ודידי שקלי אינה צריכה גט אפי' לחומרא. משא"כ בגזל דאחרים. א"כ בזה ניחא תירוץ הפ"י הנ"ל דמוכח מחלק חמשית משא"כ אם באנו לדברי הריטבא הנ"ל בלא"ה לק"מ קו' הפ"י (דא"ל דאף לדברי הריטב"א נחלק דדוקא בגזל דידה לא חיישינן לספק יאוש כיון דעכ"פ כשהיא תפסה תוכל להחזיק בדבר שיש לה כיון דהוא רק ספק שהא נתייאשה א"כ כיון דיש ספק דשמא לא נתייאשה מספיקא לא מפקינן ממונא. וממילא לא הוי קידושין כלל. כיון דתוכל לומר אין שקלי ודידי שקלי ותאמר דלא נתייאשה ואף למ"ד דס"ל דברי ושמא ברי עדיף הא היא טוענת ברי דלא נתייאשה א"כ כיון דאין יכול להוציא מידה שפיר לא הוי קדושין כלל. משא"כ בגזל דאחרים דלא שייך זה. אך י"ל דז"א דסוף כל סוף כיון דקיימינן בסברא דהשתא דיאוש לחוד קני ממילא קני לה המקדש ובאמת מקודשת א"כ כיון דחיישינן לספק יאוש גבי גזל דאחרים. להצריך גט נחוש לספק יאוש גבי דידה נמי להצריך גט.) אך די"ל דכ"ז אינו דאף לפי' הריטב"א קשה קו' הפ"י דהא באמת קיי"ל דיאוש לחוד לא קני א"כ בשלמא בגזל דאחרים שפיר יש לחוש לשמא נתייאשו הבעלים דאז צריכה גט מספק כיון דהוי יאוש עם שינוי רשות אצלה. ויאוש עם שינוי רשות קני. משא"כ בגזל דידה שייך שפיר אין שקלי ודידי שקלי כיון דקיי"ל באמת יאוש לחוד בלא שינוי רשות לא קני כלל ואפי' מדרבנן לא קני לדעת כמה פוסקי' כמבואר בב"ש סי' כ"ח ס"ק ו' הנ"ל. אך י"ל דז"א כיון דמרא דשמעתתא הוא רב ורב הא ס"ל בב"ק דף ס"ז ע"ב דיאוש לחוד קני. א"כ שפיר יש לפרש כדברי הריטב"א הנ"ל ונתרץ קו' הפ"י כפשוטו וכמ"ש. דמוכח ממשנה דלא חיישינן לשמא נתייאשו. דאי הוי חיישינן לשמא נתייאשו הי' מהראוי להצריך גט אף בגזל דידה. ולפ"ז מתורץ קו' שער המלך הנ"ל דלר' יוחנן דס"ל בב"ק דף ס"ה ע"ב דיאוש לחוד לא חני אינו מוכח כלל מהמשנה גזל דאחרים דשפיר י"ל דדוקא גזל דידה דאיכא למימר אין קבלית ודידי קבלית לכך אינה צריכה גט אפי' מספק שמא נתייאשו כיון דעכ"פ בגזל דידה ליכא שינוי רשות ויאוש לחוד לא קנה משא"כ בגזל דאחרים. שפיר יש לחשוש שמא נתייאשו והוי יאוש ושינוי רשות ולכך

תצטרך גט מספק ולכך לא פריך כלל על ר' יוחנן דהא מוכח כן מהמשנה די"ל דדוקא מהמשנה אינו רק לרב דס"ל יאוש כדי קני ולא לר' יוחנן ולכך לא פריך רק והוא לא אמר הכי כו'. וכפי' התוס' כיון דקאמר שניהם אין יכולי' להקדיש משמע דאף לחומרא לא הוי הקרש. ולמה לא ניחוש לספק שמא נתייאשו והוי יאוש ושינוי רשות בקדשים שאינו חייב באחריותם. או יאוש ושינוי השם בקרשים שחייב באחריותן דמעיקרא חולין והשתא הקדש כמבואר כל זה בב"ק דף ס"ז ולפי זה מתורץ גם קו' התו' דאי פליג רק אגזל דידה שפיר קשה דהא כן מוכח ממשנתינו ופריך דרך ממ"נ כנ"ל: ובאופן שלישי י"ל לתרץ קי' התוס' בצירוף קי' שער המלך הנ"ל כך. דהנה יש לתרץ קו' הפ"י דהאיך מוכח ממתניתין גזל דאחרי' וע"כ דהיינו דאימא דוקא בגזל דידה אינה מקודשת משום דיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי אבל גזל דאחרים מנ"ל. גם לתרץ קו' מהרש"א על מה שתירצו התו' ד"ה והיא לא אמר הכי על קושייתם שהקשו דאימא דר"י פליג רק בגזל דידה משום. כיון דרב איירי בלא שידוך ואז הוי גזל דידה עוד גרע דיכולה לומר אן קבלית כו'. והקשה המהרש"א א"כ למה קאמר רב ש"מ קידשה בגזל אינה מקודשת ואפי' בגזל דידה ומאי אפי' א אדרבא גזל דידה גרע. גם לתרץ מה שהקשה השער המלך בשם בעל החדושין על הא דקאמר הגמ' לעיל דף י"ג ומנא תימרא דשני לן בין שידוך ללא שידוך דתניא כנסי סלע זו כו'.

וקשה דל"ל לאקשויי מברייתות אהדדי ליפרוך ממתניתין דקתני ושלהן היתה כו'. ולפענ"ד ליישב כל זה עפ"י מה שיש להקשו' כך דהנה לפי הצעת הפשט משמע דכל הנשים נתרצי לקדושין קידם וכפי מה שפירשו התוס' והרא"ש דהא דקאמר ש"מ אשה נעשה שליח לחברתה אפי' במקום שנעשה לה צרה. דמה רבותא הוא וכ' התוס' והרא"ש דהרבותא הוא אף דאמרו הנשים לאשה המקבלת בשעה שקבלו הקדושין קבלו הקדושן והאשה המקבלת לא השיבה כלל הן דה"א דלא נעשית שליח במקום שנעשה לה צרה כיון ששתקה קמ"ל דאעפ"כ נעשית להן שליח. עכ"פ המובן מתוך דברי התוס' והרא"ש הללו דהמשנה איירי דהמקדש רצת לקדש כל הנשים הללו ובשעת שקיבלה אשה זו עבורה הכסף הקדושין אמרו לה שאר הנשים לקבל קידושין עבור כולם והאשה המקבלת לא השיבה הן. ועפ"ז הונח לי מה דקשה לכאורה לפי' הריטב"א הנ"ל דלולי הראי' מהמשנה הוי אמינא דצריכה גט מספק שמא נתייאשו הבעלים א"כ לפ"ז תיקשי לפי מה שכ' המשנה למלך בפרק ז' מהל' אישות הל' כ' דכששלח שליח לקדש לו אשה והלך השליח וקידשה קדושי ספק דאינן קדושין כלל משום דהשליח שינה מדעת משלחו כו'. א"כ קשה האיך מוכח ממשנתינו דבגזל אין צריכה גט אפי' מחמת ספק

אימא לעולם דצריכה גט מספק ומ"מ שפיר מדייק המשנה דשל שביעית היתה ושלהן היתה כו' דאם הי' בשאר שני שבוע לא היו הנכריות מקודשת כלל. ואי משום דהוא ספק שמא נתייאשו מ"מ הא במשנתינו איירי ע"י שליח א"כ שפיר הדיוק דהא בשאר שני שבוע לא היו מקודשת כלל משום דע"י שליח בטל השליחות כשקידש השליח קדושי ספק כו'. (אך די"ל דז"א דהא משמע הדיוק דכולן הנכריות לא היו מקודשת א"כ קשה דעכ"פ המקבלת קדושין בעצמה תצטרך גט מספק. וא"ל דשמא היתה המקבלת אחת מהאחיות. י"ל דא"כ בלא"ה תיקשי כאשר דקדקו קצת המפרשים על הא דקאמר אשה נעשה שליח לחברתה אפי' במקום בנעשית לה צרה. דאימא דאחת מהאחיות היתה המקבלת דבלא"ה אינה מקודשת אלא ע"כ דלא ס"ל דאחת מאחיות קבלה א"כ י"ל כנ"ל. אך די"ל דז"א. דבשלמא על הא דקאמר אשה נעשית שליח לחברתה ליכא למידק כלל דילמא קיבלה אחת מהאחיות דהא לפי' התוס' והרא"ש עיקר הרבותא דאף דלא השיבה הן מ"מ אמרינן דמסתמא עשתה שליחותם כו' ואף דנעשה להם צרה. א"כ אף דהיתה המקבלת אחת מהאחיות.

מ"מ הלא היא סבורה שתתקרש ותעשו לה צרה וא"ל דשמא ידעה אחת מהאח וה המקבלת דאין קדושין כלל מחמת שאין מסירים לביאה. מלבד שהוא דוחק עצים דהא משמע דחכמים הוא דאמרי אין האחיות מקודשת עוד אי אפשר לומר כן כלל. דא"כ לא הוי קשאמ"ל. כיון דאחת מהאחיות המקבלת לא נעשית שליח כלל אף לחברתה כיון דקיימינן דאין האשה נעשית שליח לחברתה במקום שנעשית לה צרה. א"כ לא נעשה האחת מהאחיות המקבלת אף שליח לאחותה. דהא אין נעשית לחברתה כלל במקום שנעשה לה צרה. א"כ שיב לא הוי קשאמ"ר כלל. א"כ למה אמרו חכמים דאין האחיות מקודשת. והא בין לאבי ובין לרבא טעמי' דסיפא דמתניתין משום קשאמ"ל אי לאביי באמר הראוי לביאה אי לרבא אף סתם משא"כ על הא דדייק דבקידשה בגזל אינה מקודשת שפיר י"ל אימא דלכך אינה מקודשת הנכריות משום דהי' קדושי ספק ע"י השליח. ונימא דבאמת היתה אחת מהאחיות המקבלת הקידושין ומה גם דאף אם הנכריות הי' המקבלת ג"כ אפשר לומר דאין זה כל כך הכרח מהמשנה דכל הנכריות לא היו מקודשת אף קדושי ספק אימא דשאר הנכריות באמת לא היו מקודשת אף קדושי ספק והאשה המקבלת אפשר שפיר היתה צריכה גט כיון דהוא רק דיוק מהמשנה. א"כ עכ"פ די"ל כך) א"כ אף דהי' ראוי להיות קדושי ספק בקידשה בגזל מ"מ ע"י השליח בטלים הקדושין כל עיקר כדברי המשנה למלך הנ"ל. אך לפי הנ"ל מובן שפיר דהנה באמת יש לראות על דברי התוס' והרא"ש הנ"ל דכתבו דהרבותא הוא אף דלא אמרה

המקבלת הן. דקשה היא גופא דס"ל דאיירי המשנה בלא השיבה הן. וגם בס' המקנה הרגיש בזה. אך לפענ"ד נראה דמדקדק כך מדאמרה המשנה וקיבלה אחת ע"י חברתה דהוא למותר דמה חילוק אם קיבל אחת מהנשים או איזה שליח אחר דא"ל שהמעשה כך הי' דא"כ על כל הני דינים דמדייקנין מהמשנה על כולם י"ל דהמעשה שהי' כך הי' ואף בס' שער המלך באמת כ"כ לדחות קושייתו שהקשה דלמה קאמר הגמ' והוא לא אמר הכי ולא קפריך דהא מהמשנה מוכח כך משום דעל המשנה י"ל דלא מוכח רק דמעשה שהי' כך הי'. אך הוא דבר שאינו מתקבל כלל א"כ כיון דחזינין דהגמר' מדייק הלשון של מהמשנה בכל פרט ופרט א"כ י"ל דאשה נעשית שליח לחברתה הוא מוכח מדקאמר וקיבלה אחת על יד חברתה. (וגם י"ל דלשון המשנה דקיבלה ע"י חברתה משמע קצת כן דלא נעשית שליח בפירוש שתאמר שתעשה שליחותה רק דחברתה ציותה לעשות שליחותה ומה על יד חברתה.) דהוא למותר דהא ה"ה אם הי' עושים איזה שליח אחר. לכך ס"ל להגמ' דהוא דיוק מכוון כדי לאשמועינן דאשה נעשית שליח לחברתה אפי' במקום הנעשית לה צרה. עכ"פ מוכח ומבואר מהמשנה דשאר הנשים נתרצו בפירוש לקדושין להתקדש לזה. ועל דעת זה עשו שליח. רק דהאשה המקבלת לא השיבה הן. והיינו משום דאיירי דלא עשי להאשה הזאת לשליח מקודם רק דבשעת הקדושין שקיבלה זאת אמרו שאר הנשים קבלי קידושין גם בעבורינו. והיא קבלה סתמה א"כ ע"כ דמסתמא דיבר עמהם המקדש מעסקי הקדושין הללו והם נתרצו להתקדש לו. ולכך אח"כ בראותם שאשה אחת מהם מקבלת קידושין ממנו אמרו גם המה אלי' קבלו קדושין גם עבורינו. א"כ שוב שפיר ליכא להקשות אימא דלכך הנכריות אינן מקודשת משום כיון דהי' קדושי ספק שמא נתייאשו ממילא ע"י שליח בטל קדושי ספק. דז"א. דזה שייך בממנה לשליח לקבל קידושין סתם והלך השליח וקיבל קדושי ספק דאז שייך שפיר דהוה שליח שינה מדעת משלחו. משא"כ כיון דעשו הנשים בפירוש השליח רק על דעת קדושין הללו א"כ לא שייך כלל שינ' מדעת משלחו. וא"ל דמ"ל לרב למידק ולומר דהמשנה איירי כך. די"ל דע"פ דברינו הנ"ל שפיר מוכח מדיוקא דקיבלה אחת ע"י כולם. דקמ"ל בזה דאשה נעשית שליח כו' וע"כ דרק בשעת קבלת הקדושין של האשה המקבלת אמרו הנשים לקבל קדושין אף עבוריהן א"כ ע"כ דנתרצו כולם להתקדש לו. א"כ לפי הצעת הפשיטו פשט שהצענו מוכח דהמשנה איירי דכל הנשים נתרצו להתקדש לו. אך לפ"ז א"כ קשה דמשני הגמ' לקמן הא דשדיך הא דלא שדיך דהא כיון דנתרצו לשם קדושין הוי כשיד ך וכמבואר בטור ש"ע סי' כ"ח א"כ כיון דמשנתינו איירי בנתרצה למה לא תתקדשו בשאר שני השבוע בגזל דידה גם בס' המקנה הרגיש בזה. וכ'

דעכ"פ האשה המקבלת לא נתרצה לקדושין א"כ לא תתקדש היא וממילא הוי אף לגבי שאר הנכריות קני את וחמור. אך הוא דוחק עצים לומר דשאר הנשים נתרצו ועם האשה המקבלת לא דיבר כלל מענין קדושין לכן נ"ל לפענ"ד דבאמת הגמ' לא מקשה רק על דברי רב וכדקאמר בגמ' והא מתניתין בגזל דידה וקאמר רב כו'. אבל על גוף המשנה לק"מ. או דלפי הסלקא דעתיך אפשר דהי' קשה גם על המשנה.

אבל עכ"פ לפי מה דמשני הא דשדיך הא דלא שדיך ממילא לא קשה ממשנתינו אף בשדיך תחלה. דהנה הטעם דבשדיך מקודשת הוא כדפרש"י כיון שנתרצית לשם קדושין א"כ כיון דקבלתי' אחלתי'. והנה הפ"י בריש פ' קמא דף י"ג תמה ע"ז דהא הוי דברים שבלב ואינם דברים יוע"ש אך באמת לק"מ דכבר כתבו התוס' בקדושין דף מ"ט ע"ב ועוד בדוכתי טובא אחרינא דהיכי דאיכא אומדנות המוכיחות מאד דאפי' גילוי דעת לא בעי רק סגי דברים שבלב לבד ולפ"ז י"ל דה"ה ה"נ אין לך אומדנא גדולה מזו שנתרצית להתקדש בגזל דידה ובודאי אחילתי' לגבי'. והנה לפ"ז י"ל דבמשנתינו לא שייך זה כיון דהיא לא קיבלה בעצמה רק עשתה שליח לקבל קידושי' אף דידעה דהמקדש רוצה לקדשה בגזל דיד' הא עכ"פ נא אמרה בפירוש להשליח שלה שתקבל קדושין של הגזל דירה. רק אמרה סתמא לקבל קדושין עבורי' א"כ עכ"פ אם תרצה תוכל לבטל הקדושין אף לאחר קבלת השליח. דתוכל לומר דלא נתרצתה למחול את שלה. וכדקיי"ל בח"מ סי' קכ"ב סעיף ה' אף בעושה שליח לתבוע חובו ונתן לו הרשאה והלך השליח ומחל החוב דאין מחילתו מחילה דיוכל לומר לתקוני שדרתיך כו' א"כ ה"ה ה"נ כיון דאף לאחר קבלת השליח הקדושין. תוכל לבטל הקידושין וזה כלל גדול בדיני הקידושין כל היכי דתוכל לבטל הקדושי באיזה צד ולומר לא ניחא לי שוב אין הקדושין קדושין אף אם תרצה לקיימם. וכמ"ש המשנה למלך בפ"ז מהל' אישות הל' כ' יוע"ש וא"ל דא"כ עכ"פ האשה המקבלת תתקדש בגזל דידה י"ל אימא דהמקבלת הי' אחת מהאחיות ועוד דבזה י"ל כיון דאין הנכריות מקודשת שוב אף אין המקבלת ג"כ מקודשת דהוי קני את וחמור. ועוד יש סברא לומר דבמשנה לא שייך כיון דקבלתי' אחלתיי אפי' בהמקבלת די"ל דלפי מה שכתבנו לתרץ קו' הפ"י דהוי דברים שבלב משום כיון דהוא אומדנא דמוכח כל כך דברים שבלב כי האי הוי דברי' ולפ"ז י"ל דבמשנה לא הוי אומדנא דמוכח כלל דנתקדשה כל אחת בגזל דידה עד דנימא כיון דקבלתי' אחלתי' ושוב לא יצטרך לשלם לה הגזילה כדכ' הר"ן עפ"י פרש"י הנ"ל כמבואר בירושלמי דצריך לשלם לה הגזילה. די"ל דבמשנה לא שייך זה דכל אחת תוכל לתבוע גזילה. מתחת ידו ולומר דלא מחלה כלל חלקה משום דלא נתקרשה רק בגזל דאחרים. דהיינו כל אחת ואחת

תוכל לומר שנתקדשה בחלקה של חברתה שהי' בתוך הכלכלה. ואף דזה מלתא דאינו מסתבר לומר כך דמסתמא קיבלה כל אחת את חלקה. מ"מ י"ל דעכ"פ אומדנא דמוכח כולי האי לא הוי א"כ אף דמסתמא דמילתא קיבלה כל אחת את חלקה מ"מ כיון דלא הוי אומדנא דמוכח כולי האי שוב הדרה קו' הפ"י לדוכתי' דהוי דברים שבלב ודברים שבלב אינם דברים. א"כ מכל הני תרי טעמי נוכל לומר דבמשנה לא שייך כלל הא דמדקבלה אחלתי' כו' ולא מקשה הגמ' רק על רב דלא אירי דוקא בדוגמא זו של המשנה רק קאמר דסתמא קידשה נגזל אינה מקודשת ושפיר מקשה הגמ' על רב ומתרץ דרב אירי בלא שידך. או דלפי הס"ד דלא אסיק אדעתי' לחלק בין שידך ללא שידך א"כ לא אסיק אדעתי' כלל לומר הך טעמ' דמקיבלה אחלתי' משא"כ לפי מה דמשני לחלק בין שדיך ללא שדיך שפיר י"ל דאף דהמשנה אירי בשידך דהא נתרצי לנשואין מ"מ לא שייך מדקיבלתי' אחלתי'. ולפ"ז מיושב קושייתי הנ"ל ולפ"ז מיושב קו' בעל שער המלך שהקשה בשם בעל החידושין דלמה לא מייתי לעיל בדף י"ג ממתניתין דידן ראי' דשני בין שידך ללא שידך. כו' דז"א. דהא מתני' דידן באמת אירי בשידך דהא נתרצו לנשואין. רק דאעפי"כ לא שייך במתניתין הך טעמא דמדקיבלתי' אחלתי' וכמבואר לעיל אבל עכ"פ לא מצי למימר דהמשנה בלא שידך כו' דהא ע"כ המשנה אירי בשידך וכמו שהוכחנו. משא"כ הא דמייתי לעיל דף י"ג שני הברייתות שפיר מצי לומר כאן בשידך כו'. ולפ"ז מיושב קו' מהרש"א דמדקדק מה אפילו דקאמר רב. די"ל כך. דהנה לאחר שהוכחנו דהמשנה אירי בשידך רק דאעפ"כ לא שייך בהמשנה הך סברא דמדקבלתי' אחלתי' כו'. אך דמ"מ עכ"פ לא שייך גם הך סברא דאין שקלי ודידי שקלי כיון דנתרצה לקידושין. ולפ"ז מיושב קו' הפ"י דמנ"ל לדקדק ממשנתינו גזל דידה י"ל דז"א. דהא החילוק שבין גזל דידה לגזל דאחרים. הוא בשני אופנים חדא למעליותא וחדא לגרעותא. דהיינו למעליותא דבגזל דידה שייך מדקיבלה אחלתיה. משא"כ בגזל דאחרים ולגרעותא דבגזל דידה שייך אין שקלית ודידי שקלית. משא"כ בגזל דאחרים כו'. א"כ כיון דהוכחנו דהמשנה אירי בשידך דהיינו דנתרצו לקדושין רק דמ"מ לא שייך הך טעמא דמדקבלתי' אחלתה. וכאשר כתבנו אך אף דאין במשנה דא למעליותא בגזל דידה מטעמא דמדקיבלתי' משום דלא שייך במשנה טעם זו. מ"מ אין בו לגרעותא לומר דיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי כיון דנתרצה לקדושין ובנתרצה לקדושין לא שייך טעמא דאין שקלי כו' וכמבואר. א"כ הרי במשנה ממש דין גזל דידה שוה לגזל דאחרים. דאין חילוק ביניהם כלל וגזל דאחרים עדיף קצת בזה דהי' ה"א ג"כ לומר דשייך הך טעמי' דמדקבלתי' אחלתיה ואף דכתבנו טעמים לזה דלא שייך מדקבלתי' אחלתי'

במשנה מ"מ הוא רבותא קצת. ולפ"ז מיושב קו' הפ"י דבאמת בהמשנה הוי הגזל דידה שוה לגזל דאחרים. וגם קו' מהרש"א הנ"ל מיושב. דשפיר תירצו התוס' דע"כ ליכא למימר דר"י פליג אדרב בגזל דידה דהא בלא שידך דשייך טעמא דאין שקליה גזל דידה עוד גרע ואעפי"כ שפיר קאמר רב לשון אפילו דהא קאי על המשנה ובהמשנה איירי דנתרצה לקדושין ולא שייך טעמא דאין שקלית כיון דנתרצו לקדושין כו' וא"ל אעפ"כ קשה מה לשון אפילו הא לפי מה שכתבנו הוא באמת ממש דין גזל דאחרים. י"ל כמו שכתבנו דמ"מ הוי רבותא קצת דה"א דשייך אף בהמשנה טעמא דמדקיבלתי' אחלתיה א"כ הוי עכ"פ רבותא קצת ושייך בי' לשון אפילו דקאמר רב ולפ"ז מיושב גם קו' בעל שער המלך דלא מצי להקשות על ר"י דהא כן מוכח מהמשנה די"ל דז"א לר' יוחנן דהנה הא דכתבנו לתרץ קו' הפ"י דמוכח גזל דאחרים ג"כ ממשנה הוא אינו רק לרבי דהא עיקר הסברא לפי דבמשנה איירי שנתרצו לקידושין א"כ לא שייך הך טעמא דאין שקלית ודידי שקלית א"כ הוא שוה ממש לדין גזל דאחרים. אך דלכאורה יש להשיב ע"ז דהנה הב"ש מפלפל בסי' כ"ח ס"ק ג' היכי דהוי יאוש ושינוי רשות דמקודשת דמ"מ היכי דליתי' לתקנות השוק כגון בגנב מפורסם דצריך הלוקח להחזיר להנגזל על כל פנים דמי החפץ אם כן במה מקדשה. וכתב דמכל מקום מקדשה בהנאת שימוש הכלי כיון דעכ"פ קנתה גוף הכלי יוע"ש בב"ש פלפול ארוך מזה א"כ לפ"ז אף אנו נאמר להיפוך דהוי אמינא לכאורה דקידש בגזל אף לפני יאוש דלא קנתה מ"מ היכי דהוא גנב שאינו מפורסם דקיי"ל בח"מ סי' שנ"ו דצריך הנגזל להחזיר להלוקח הדמים אימא דתתקדש שפיר בזה דאף דלא קנתה גוף החפץ מ"מ תתקדש בהמעות שעל החפץ דהיינו שהנגזל אינו יכול להוציא החפץ בלא דמים היכי דאיתי' לתקנות השוק ובאמת קיי"ל דאינו כן רק כיון דלא קנתה גוף החפץ כיון דהיא קודם יאוש אינה מקודשת כלל ולא אמרינן כלל דתתקדש עכ"פ בזה שיצטרך הנגזל ליתן מעות להלוקח או להאשה המתקדשת מחמת תקנות השוק דאף דבמתנה יש דעות בפוסקים הובא בש"ך סי' שנ"ו בח"מ ס"ק ד' אי שייך תקנות השוק מ"מ בהאשה המתקדשת ודאי שייך תקנות השוק כמבואר בפוסקים א"כ עדיין תיקשי האיך מוכח גזל דאחרים מהמשנה כקו' הפ"י וא"ל כתירוצינו הנ"ל כיון דהמשנה איירי דנתרצית לקידושין לא שייך אין שקלי ודידי שקלי ושוה ממש לגזל דאחרים דמ"מ י"ל דיש סברא דבגזל דאחרים תתקדש מחמת דהנגזל יצטרך להחזיר לה דמים מפני תקנות השוק היכי דהגנב אינו מפורסם ומדברי רב דאמר דקידשה בגזל אינה מקודשת משמע דמיירי בכל ענין אף בגנב שאינו מפורסם ומנ"ל זה מהמשנה וא"ל כיון דהוכחנו דע"כ במשנה לא שייך סברא מדקיבלתי' אחלתי' מטעמים שכתבנו

א"כ אף אם קידשה בגזל דידה צריך לשלם לה גזילתה וכמו שהביאנו דברי הר"ן לעיל בזה דכן מבואר בהירושלמי דאף דכ' הר"ן דלפירש"י דמדקיבלתי' אחלתי' אין צריך לשלם לה גזילה מ"מ הא כתבנו דבהמשנה לא שייך הך סברא דמדקבילתי' אחלתי' וכאשר כתבנו טעמים לזה א"כ עכ"פ בדין המשנה ג"כ צריך לשלם לה גזילה ואעפ"כ אינה מקודשת משום דעכ"פ לא קנה הגזלן גוף החפץ א"כ מוכח אף דין זה מהמשנה דה"ה בגזל דאחרים דאף דיצטרך הנגזל להחזיר לה דמים ג"כ אינה מקודשת י"ל דז"א מלבד די"ל דבמשנה שייך דכסיפא לי' למתבעי' י"ל עוד דשני ושני בשלמא בהמשנה אף דיצטרך לשלם לה גזילה אבל עכ"פ במה מקדשה עתה כיון דעתה עדיין לא שילם לה גזילה א"כ אף דנתרצית לקבלה בתורת קדושין ולא שייך אין שקלי ודידי שקלי עכ"פ כיון דגוף החפץ לא נקנה להגזלן כיון שהיא קודם יאוש א"כ במה הוא מקדשה משא"כ כאן דהוא גזל דאחרים י"ל דאף שהוא אינו של הגזלן מ"מ כיון דעכ"פ ע"י קדושין אלו תזכה בהחפץ עכ"פ שיצטרך הנגזל להחזיר לה דמי שיוי החפץ א"כ הרי עתה מקדשה בזכות חדש י"ל אף דלא קנתה גוף החפץ מ"מ תתקדש עכ"פ בזה הדמים שיצטרך הנגזל להחזיר לה וכמו דקיי"ל במקדשה במשכון שיש לו מאחרים ג"כ מקודשת כיון דיצטרך הבעל חוב להחזיר לה דמים ואף דהתם שאני דקנתה גוף המשכון כנגד הדמים דהא קיי"ל בע"ח קינה משכון מ"מ עכ"פ יש מקום לומר דאף כאן דתתקדש בגזל דאחרים מחמת טעם זה דיצטרך הנגזל להחזיר לה דמים והוי זכות חדש וחילוק זה שחלקתי דבגזל דאחרים יש עכ"פ זכות חדש משא"כ בגזל דידה דעכ"פ אינו נותן לה עתה מאומה יש להוציא כן מדברי התוס' דקדושין דף מ"ז ע"ב בד"ה לעולם בשט"ח דאחרי' במה דחילק שם בין מלוה דידה למלוה דאחרים משום דהוי זכות חדש יוע"ש א"כ עכ"פ הדרה קושי' לדוכתי' קו' הפ"י הנ"ל דמנ"ל להוכיח גזל דאחרים מהמשנה אימא כיון דבגזל דאחרים שיצטרך הנגזל לשלם לה הדמים מחמת תקנות השוק בזכות חדש זה שנותן לה עתה אך די"ל דכל זה אינו אליבא דרב דס"ל בב"ק דף קט"ו ע"א לפי מה דמוקי שם ר"פ פלוגתתן דרב ודר' יוחנן ס"ל לרב דהדין עם הראשון דדינא דלוקח דלישקל זוזי מגנב כו' יוע"ש א"כ כיון דהכא הוי הוכר הגנב דהא אירי שקידשה בגזל א"כ כיון דהוכר הגנב שוב דינא דלוקח רק עם הגנב ולא עם הנגזל א"כ לא שייך כלל תקנות השוק וזה שפיר רק לרב משא"כ אליבא דר' יוחנן דס"ל התם דהדין עם השני שפיר י"ל דאמר ר' יוחנן אמר רב הכי דהיינו דפליג עכ"פ בקידשה בגזל דמקודשת מטעם דיצטרך הנגזל להחזיר הדמים מפני תקנות השוק א"כ לכך לא הי' יכול הגמ' להקשות על ר' יוחנן מהמשנה די"ל כנ"ל ומיושב קו' בעל שער המלך הנ"ל ולכך אינו מקשה רק והוא

לא אמר הכי כו' דהיינו גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולי' להקדיש ואם נימא דיכול לקדש אשה בגזל דאף דלא קנתה גוף החפץ הנגזל מ"מ מקודשת במה שהנגזל יצטרך להחזיר לה דמים א"כ תיקשי למה אין שניהם יכולים להקדיש דהא עכ"פ יכול להקדיש כדי דיצטרך הנגזל להחזיר הדמים מדקאמר שניהם אינם יכולי' להקדיש כו' משמע דאין יכול להקדיש כלל וכמ"ש התוס' דאפי' לחומרא אינו הקדש אלא ע"כ כיון דעכ"פ לא קנה גוף החפץ לא נתפס ההקדש על הדמים שיצטרך הנגזל להחזיר ה"ה ה"נ אינה יכונה להתקדש בזה ופריך שפיר והוא לא אמר הכי כו' משא"כ מהמשנה לא יכול להקשות עליו כמו שכתבתי דדוקא לשיטות רב דס"ל דהדין עם הראשון א"כ לא שייך תקנות השוק דאין הנגזל צריך להחזיר הדמים דהדין עם הראשון שפיר מוכח מהמשנה דאינה מקודשת בגזל משא"כ לשיטות ר' יוחנן אינו מוכח כלל מהמשנה ולכך לא פריך אלא והא גם ר' יוחנן אמר הכי כו' ומיושב קו' שער המלך הנ"ל ולפ"ז מיושב קו' התוס' ג"כ דאם נימא דר' יוחנן לא פליג ארב רק על גזל דידה הדרה קו' הנ"ל לדוכתי' דהא כן מוכח מהמשנה ושפיר מקשה הגמ' דרך ממ"נ על ר' יוחנן או דקשה עליו מהמשנה או דקשה דידי' אדידי' ומיושב שפיר קו' התוס' ולפ"ז אחר שבררנו כל זה עכ"פ העולה מדברים הנ"ל דהמשנה איירי דהנשים כולם נתרצו לקדושין וע"כ דאמר להם המקדש דרוצה לקדש את כולם והם עשו שליח אחת מהם דתקבל הקידושין עבור כולם דכן מוכח הן מדיוקא דקיבלה אחת ע"י חברתה דהוכיחו מזה דאשה נעשית שליח לחברתה אפי' במקום שנעשית לה צרה והיינו כמ"ש התוס' והרא"ש דהרבותא הוא אף דלא השיבה הן וגם דמוכח כן דעשו בפירוש שליח להתקדש לזה דאל"כ איך קמ"ל המשנה דשלהן היתה כו' ואשמעינן דקידשה בגזל אינה מקודשת כו' והיינו דיהי' הה"א דיש ספק יאוש וכמ"ש בשם הריטב"א וקמ"ל דאינה מקודשת כלל וקשה האיך מוכח זה אימא לעולם דמקודשת מספק רק לכך במעשה זו דהי' ע"י שליח לא היו מקודשת קדושי ספק ע"י השליח וכמ"ש המשנה למלך הנ"ל דע"י שליח אם קידשה קדושי ספק אינה מקודשת כלל אלא ע"כ דהמשנה איירי דעשו בפירוש שליח רק להתקדש לזה דאז לא שייך סברא זו של המשנה למלך הנ"ל כיון דעיקר סברא של המשנה למלך הוא משום דשינה השליח מדעת משלחו משא"כ בעשה שליח בפירוש להתקדש לזה עכ"פ מוכח מכל הני טעמים דהמשנה איירי דנתרצו בפירוש הנשים להתקדש להתקדש לזה א"כ ע"כ דדבר עמהם המקדש מעסקי הקדושין שרצונו לקדש את כולם ונתרצו ועשו לאחת מהן שליח ולפ"ז קשה מאי פריך הגמ' אילימא דאמר כולכם קני את וחמור הוא כו' וכ' הרא"ש בשם ר"י דאף דקיי"ל דבאמר קני את וחמור דקני מחצה א"כ מה מקשה

הגמ' שלא אליבא דהלכתא וכ' בשם ר"י דהא דקיימ"ל קני מחצה היינו כשאומר קני את וחמור דהוי שני דיבורים משא"כ כאן דאמר כולכם דכלילינהו בחד דיבור ס"ל להגמ' דכ"ע מודה דמתוך שלא קנה זה לא קנה זה ולפי הנ"ל דאיירי כאן בעסוקים באותו ענין והנה קיי"ל בקידושין דף ו' כר' יוסי דהי' מדבר עם האשה מל עסקי גיטה וקדושי' ונתן לה גיטה וקדושי' ולא פי' דיו א"כ אין לך שני דיבורים יותר גדול מזה דהוא מעשה ודיבור דכיון שלא הי' צריך להדיבור דהרי כולכם מקודשת לי דהא אף בנתינת הקידושין לידם ג"כ מקודשת אף בלא הדיבור כלל א"כ הרי הוא עדיף עוד משני דיבורים ולא עוד דאפי' למאן דס"ל לא קנה כלל אפי' בשני דיבורים היינו כיון דכללם כאחד אמרינן מתוך שלא קנה זה כו' משא"כ כאן דאף דנכללו כאחד היינו ע"י הדיבור והלא הם מקודשים אף בלא הדיבור רק בנתינת הכסף קדושין לידה וכדכ' הרא"ש לעיל דף ז' ע"ב דאף דקיי"ל נתן הוא ואמרה היא ספיקא הוי היינו כשלא עסוקין באותו ענין אבל אם היו עסוקין באותו ענין לא מגרע דיבור שלה דהא אף בלא אמירה כל עיקר מקודשת ממילא לא מגרע הדיבור שלה א"כ ה"נ בכיוצא בזה דכיון דמקודשת כולם אף בלא דיבור ואמירה למה גרע הדיבור ואינו דומה כלל לקני את וחמור דלא קני רק ע"י הדיבור דקני את וחמור בזה שייך שפיר לומר כיון דבטל הקנין לגבי החמור בטל נמי אף לגבי אחרינא משא"כ היכי דלא צריך כלל להדיבור וגם א"ל כיון דרק אחת קיבלה כל הקידושין בשביל כל הנשים ג"כ נימא כיון דבטל השליחות לגבי האחיות בטל נמי לגבי הנכריות זה ודאי דבר שאינו עולה על הדעת כלל דאם עשו כמה אנשים לשליח אחד לעשות עבור כולם איזה מעשה וכי נימא משום דאין השליחות קיים לגבי אחד לכך בטל השליחות אף לגבי אחרינא וזהו דבר שאינו דכיון דכל אחד ואחד עשה בפני עצמו זה לשליח לשלו וכי משום שנעשה עוד בענין זה לשליח לאיזה אדם שבטל השליחות ולכך בטל אף לגבי אינך א"כ אף כאן דכל אשה ואשה עשתה להאשה המקבלת שליח לקבל הקדושין ושלוחה של אדם כמותו א"כ הוי ממש כאילו הנשים בעצמם קיבלו הקידושין לידם א"כ בודאי נראה פשוט דהאדם המקדש כמה נשים ע"י נתינות הכסף הקדושין כגון בעסוקין באותו ענין ואמר להם כולכם מקודשת דלא שייך כלל בזה קני את וחמור א"כ כיון דהוכחנו דהמשנה איירי בעסוקין באותו ענין מה פריך אדאביי אילימא דאמר כולכם קני את וחמור כו'. אך די"ל לתרץ כך קושי' הגמ' דהנה ידוע דכל מקום דרך הגמ' לפרוך מתניתי' דלא כי האי תנא והיינו דלא ניחא לי' להגמ' למוקמי המשנה דלא ככולי עלמא ולפ"ז שפיר פריך הגמ' כיון דהא דעסוקין באותו ענין ונתן לה גיטה וקדושי' ולא פירש דמקודשת ר' יוסי קאמר לי' ור' יהודא פליג וס"ל דצריך לפרש כמבואר לעיל והיא משנה

פ"ד דמעשר שני א"כ תיקשי עכ"פ וכי נימא דהמשנה אתיא דלא כר' יהודה דס"ל צריך לפרש אף דבאמת קאמר ר' הונא אמר שמואל דהלכה כר' יוסי מ"מ עכ"פ הוא דבר הקשה לומר דהמשנה לא אתי' כר' יהודא ולכך מקשה הגמ' בפשיטות קני את וחמור כו' והנה כ"ז קשה רק על המשנה דליכא למימר דאתיא כחד תנא אבל לפי ההלכתא דבאמת קיי"ל כדפסק ר' הונא אמר שמואל דכשעסוקין באותו ענין אינו צריך לפרש א"כ יכולה המשנה להתפרש אף באומר כולכם ולכך שפיר עשה הרי"ף שהשמיט האי שקלא וטריא דמשני באומר הראוי לביאה כו' כיון דבאמת אליבא דהלכתא אין צריך לומר כך:

ובאופן שני י"ל לתרץ דברי הרי"ף הנ"ל שהביא המשנה כצורתה והשמיט אוקומתת הגמרא דאיירי באומר הראוי' לי מכם לביאה כו' דהנה הרי"ף והרא"ש כתבו על ציור דקדושין שאין מסורים לביאה כגון שאמר אחת מבנותיך מקודשת לי כו' ותמה הפ"י למה לא כתבו כפשוטו דאומר לאחת משתי אחיות אחת מכם מקודשת לו וכ' הפ"י דהוא באמת ל"ד רק דדבר זה באומר אחת מבנותיך שכיח יותר לכך נקטו כך. והנה לכאורה הי' מקום לומר דבדוקא כתבו כך דהנה כ' במשנה למלך פ"ז מהל' אישות הל' ך' דכשעושה שליח לקידושין והלך השליח וקידשה קדושי ספק דאינם קדושין כלל מחמת דשינה השליח מדעת משלחו והקשה דא"כ האיך קאמר לקמן לזה חמשה בנים ולזה חמשה בנות כו' והיינו בעשו הבנים לאביהם לשליח כפירש"י א"כ אף דקדושין שאמ"ל הוי קדושין מ"מ אין לך שינוי מדעת משלחו גדול מזה דקידש קדושין שאין מסורים לביאה כלל והניח בצ"ע וכ' דהוא פלא גדול בעיניו לומר דאין המשלח יכול לבטל השליחות וכ' שם בהגהות משנה למלך לתרץ קו' זו די"ל דסתמא דמלתא כשבן עושה שליח לאביו דסביר וקיבל כל מה דעביד אביהו משום כסופא דידי' וכ' דיש סמך לסברא זו מדברי הרמ"ה שבטור אה"ע סי' ל"ה והנה הטור וש"ע באה"ע סי' ל"א נקטו בקדושין שאין מסורים לביאה כגון דאמר אחת מבנותיך כו' או שאחת עשתה שליח לחברתה לקבל קדושי'. מוכח מדעת הטור והש"ע הנ"ל דאבל בלא עשיות אחת לחברתה לשליח אי אפשר לומר כך באומר אחת מכם תתקדש לי דהא ניחזי מאן דקיבל כסף קדושין והיא תתקדש. תן אמת שבהרמב"ם בפרק ט' מהל' אישות הל' ג' כ' עוד חלוקה ג' וז"ל אמר לשתי אחיות הרי אחת מכם מקודשת לי בזה. ונתן להם פרוטה. או שקיבלה אחת ע"י חברתה וכן האומר לאב אחת מבנותיך כו'. וכ"כ בפי' המשניות להרמב"ם בציור האומר לשתי אחיות אחת מכם מקודשת לי ונתן הקדושין לשתיהן יחד או קבלה אחת מהן ע"י חברתה כו'. והנה ניחזי אנן על לשון הטור וש"ע דלא נקטו רק במשתה אחת שליח

לחברתה. או באומר אחת מבנותיך והנה מ"ש הרמב"ם דנתן הקדושין לשתיהן יחד. ע"כ צ"ל דהיינו כוונתו כגון שהיו שניהם בחצר המשותף להם דאל"כ רק זרק להם קדושין הוי טלי קדושין מע"ג קרקע וממילא או דזו נתקדשה בפרוטה זו. או דזו נתקדשה בפרוטה זו כן צריך לפרש דעת הרמב"ם. והנה ראיתי לבעל המחבר קול הרמז על משניות דכ' במקדש אשה ובתה. או אשה ואחותה כאחת דהיינו שקבלו שתיהן הקדושין דהיינו שנתן להם הקדושין בשתי ידיו. ולא נלפענ"ד דהא קיי"ל א"א לצמצם אף בידי אדם. א"כ קיבלה ע"כ אחת מהם קודם ונתפס אצלה הקדושין. ולמה אמרי' דשניהם אינן מקודשת. אלא ע"כ או דאיירי דעשתה אחת שליח לחברתה לקבל עבורה ג"כ הכסף הקדושין או דנתן לתוך חצר שלהן. או לתוך ד' אמותיהם. ויש לראות בענין טלי קדושין מע"ג קרקע דתלי' בשני תירוצ' בתוס' גיטין דף ס"ה ע"ב ד"ה גיטא לא הוי אבל לומר בשתי ידיו כדברי המחבר הנ"ל בודאי אי אפשר לומר כך כיון דקיי"ל אי אפשר לצמצם. ואף בקידש אחת מהן ג"כ אי אפשר לומר כן. דא"כ אף בלא טעם דקדושין שאמ"ל הוי קדושין ג"כ כל אחת צריכה גט דהא אי אפשר לצמצם שמא קיבלה אחת הכסף קדושי' קצת קידם מחברתה. אלא ע"כ צ"ל כהנ"ל דנתן להם לתוך חצר שלהן או לתוך ד' אמות (דא"ל דאיירי בנתן לכל אחת פרוטה ואח"כ אמר אחת מכם מקודשת לי מלבד דבזה לא יתיישב לשון הרמב"ם דכ' ונתן להם פרוטה. דמשמע רק פרוטה אחת אף גם זאת א"א לומר כלל כך. דהא מבואר בש"ע סי' כ"ז סעיף ג' דאם נתן לה בשתיקה כו' דאינה מקודשת צריך לחזור וליטול ממנה הכסף וליתן לה בתורת קדושין) וגם איכא לאשכוחי בנתן להן בתורת פקדון וקודם שנטלו אמר להן אחת מכם תתקדש לי בהפקדון. אך דיש לראות עפ"י מה שמפרש הרשב"א בב"ב דף קמ"ג. קושיות הגמ' דמקשה שם ממתניתין דמעשה בחמש נשים כו' אי לימא דאמר כולכם קני את וחמור היא כו' וכ' הרשב"ם דהיינו די"ל כיון דלא קני האחיות את הכלכלה נכריות נמי לא יקנו כו' מוכח מדברי הרשב"ם הללו דאי לא הוי לאשה קנין גמור בהכסף הקדושין שוב אין הקדושין כלל דהא אף בקני את וחמור דאמרינן דלא קנה היינו שאינו קנין גמור דאיכא למימר דלא הי' בדעת המקנה דלא יקנו רק שניהם א"כ אמרינן כיון דאפשר דהי' בדעת המקנה דלא יקנה זה בלא זה שוב אין הקדושין קדושין כיון דלא קנו הנכריות קנין גמור את כסף הקדושין א"כ תיקשי הכי נמי כיון דזרק לתוך ד' אמותיהם או לתוך החצר שלהם דהיינו חצר שיש להם בשותפות דמבואר בח"מ סי' ר"ס ס"ד דיכולים שניהם לקנות א"כ הרי לא קנתה שום אחת מהן קנין גמור במעות כסף הקדושין כיון דלא ידוע למאן איכוון או בגוונא דאשכחנא דנתן להם שני פקדונות וקודם שנטלתן אמר אחת מכם תהי' מקודשת

לי בהפקדון. א"כ כיון דלא ידוע למאן איכוון א"כ הרי לא קנתה שום אחת מהם את כסף הקדושין קנין גמור ולמה יהי' קדושין ואפשר מטעם זה השמיטו הטור והמחבר מציאות זה דנתן לשתיהן דכ' הרמב"ם ולכך לא כתבו רק שני חלוקות או בעשתה אחת שליח לחברתה או באומר לאחד אחת מבנותיך כו'. וה"ה דיש לאשכוחי שעשו שני הנשים לשליח אחר אך הוא בכלל שעשתה אחת שליח לחברתה. ואפשר קצת דכוונת הרמב"ם. ונתן להם פרוטה היינו דנתן ליד שלוחים דהיינו שעשו שתי הנשים שליח אחד אך דלשון פי' המשניות להרמב"ם ונתן לשתיהן יחד לא משמע כך כי אם בדוחק עכ"פ יש לנו לומר כמשמעות הטור וש"ע דבאומר לשתי אחיות אחת מכם היינו כשעשו אחת מהם שליח לחברתה. או שעשו שתיהן שליח אחר. א"כ י"ל דזה טעמם של הרי"ף והרא"ש דלא כתבו רק באומר אחת משתי בנותיך כו' דאל"כ תיקשי לפי סברת המשנה למלך הנ"ל דע"י שליח א"א לצייר כלל קדושין שאין מסורי' לביאה משום דהא אין לך שינוי מדעת הבעלים יותר מזה שקידש השליח קדושין שלא נמסרו לביאה כלל ועיין בדין שליח ששינה בגיטין דף ס"ה ע"ב בענין עירב לי בתמרים ובתו' שם ד"ה הא והא רבנן. א"כ תיקשי אמה דקאמר אביי הוי קדושין וצריכות שניהם גט כמ"ש התוס' לקמן ד"ה והלכתא תיפוק לי' דבטל כל השליחות. ובעשו אחת שליח לחברתה ג"כ אפשר דלא הוי קדושין שאין מסורים לביאה כלל כיון דאחת עשתה שליח לחברתה ואותה שעשתה השליח א"א לקדושין שלה להתקיים בשום אופן כיון דבטל כל השליחות וממילא הוי קדושי השני' שקבלה בעצמה הקדושין שנמסרו לביאה דלא שייך לומר דלא נמסרו לביאה משום דאין יכול לישא אחת מהן שמא זו אחית אשתו דהא קדושי אחותה ודאי אי אפשר להתקיים בשום צד דאף אם יהי' קדושין תצטרך גט עכ"פ א"כ בטל להשליחות הן אמת דאפשר לתרץ קצת דעת הרמב"ם והטור והש"ע דנקטו שעשתה אחת שליח לחברתה דהיינו שרצה המקדש לקדש אחת מהן ושלא לברר איזה מהן. והן עשו על דעת זה אחת שליח לחברתה א"כ אין כאן שינוי מן השליחות כיון דידעו מזה ועשתה אחת שליח לחברתה על זה. ואף אם טעתה וסברה דאחת מהן תתקדש בודאי מ"מ בשביל זה לא יוחשב שינוי מדעת השליחות בשביל שטעתה וסברה דיכולה אחת להתקדש באופן זה. אך דמ"מ היא דוחק גדול לאוקמא בכה"ג. וכאשר נראה מן המשנה למלך שהניח בצ"ע מהא דלזה חמשה בנית ובעל ההג"ה צריך לאדחוקי דבבן העושה שליח לאביו לא שיך זה. ולא עלתה על דעתם לומר דאיירי דעשו הבנים בפירוש שליח לאביהן לקדש קדושין שאין מסורין לביאה. דהא ודאי כשעושה שלח לקדש לו אשה מסתמא שעושהו שליח לקדש לו אשה הראוי' לביאה. ולא לקדש לו אשה שצריכה גט

ממנו וגם דיש לראות לפמ"ש המשנה למלך דפ"ט מהל' אישות הל' ו' באם יכול לעשות שליח לקדש לו אשה שהוא לע"ע מקודשת קדושי ספק ועושה שליח שיקדש לו אשה זו לאחר שיגרשנה זה שהוא תלוי בקדושי ספק אי הוי השליחות שליחות אי לא. כיון דקיי"ל דכל מידי דאיהו לא מצי עביד אף שליח לא מצי משוי כו'. אם נימא דכאן איהו מצי עביד דהא עכ"פ מצי לקדש קדושי ספק או כיון דאינו יכול לקדש קדושי ודאי שוב אינו יכול לעשות שליח וכ' דלפי הנראה היא מחלוקת רש"י ותוס' ביבמות דף צ"ט ע"ב ד"ה ואין מוציאין כו' יוע"ש א"כ י"ל דע"כ לא ס"ל להתוס' התם דמצי לעשות שליח רק משום דאם יבוא אלי' כו'. אבל עכ"פ מוכח דלולי טעם זה לא הי' מצי משוי שליח. א"כ לפ"ז בנידון דידן אם רוצים לעשות שליח להתקדש קדושין שאין מסירים לביאה דהיינו דרוצים לעשות שליח כדי דיוכלו שניהם להתקדש אלו כשיאמר אחת מכם כו' או דתעשה אחת שליח לחברתה א"כ י"ל כיון דכבר ביררנו לעיל דהם בעצמם לא יוכלו להתקדש בשום אופן באם רוצים שיהי' שת רי מקודשת לו קדושי ספק דהיינו קדושין שאין מסירים לביאה וכפי אשר ביררנו דאפי' בזורק להם הכסף קדושין לתוך חצר שלהם לא משכחת כיון דאין קנין של כסף הקדושין קנין גמור א"כ י"ל דהוי בכלל דכל מידי דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שליח אף דאיהו מצי עביד להתקדש כל אחת קדושי ודאי מ"מ כיון דעכ"פ לא תוכל להתקדש על אופן זה שרצונם שיתקדשו שתי האחיות דהיינו שיהי' מקודשת אחת מהן ושכל אחת תצטרך גט. א"כ בזה האופן אינם יכולים להתקדש בעצמם כמו שכתבנו א"כ לא מצי משוי אף שליח וכמו שכ' המשנה למלך הנ"ל דאף דמצי לקדש קדושי ספק מ"מ לא מצי משוי שליח על קדושי ודאי ה"ה להיפוך יש ג"כ לומר כיון דלא מצי להתקרש קדושין כאלו שיתקדשו שניהם קדושי ספק לא מצי משוי שליח. הגם דכל אחת מצי להתקדש קדושי ודאי א"כ כיון דאפי' קדושי ודאי יכולין להתקרש מ"מ דיכולין לעשות שליח על קדושי ספק דהיא לגרעותא ואינו דומה להא דהמשנה למלך דאינו יכול לקדש קדושי ודאי אף דיכול לקדש קדושי ספק מ"מ כיון דאינו יכול להתקדש קדושי ודאי דהוא למעליותא אינו יכול לעשות שליח למעלה זו. מ"מ י"ל דה"ה בזה כיון דרוצים שיהי' שתיהן מקודשת בקדושי דיבור אחד שיאמר אחת מכם מקודשת לי ושיתקדשו שתיהן בדיבור זה. וזה אינם יכולים לעשות בעצמם א"כ גם שליח לא מצי משוי (ואפשר דבזה ניחא דעת הרמב"ם דכ' ג"כ או שקיבלה אחת ע"י חברתה משום דהוא כ' ג"כ לחלוקה ג' שנתן לשתיהן יחר. א"כ כיון דהם עצמם יכולים לעשות מצי משוי שליח. משא"כ לדעת הטור והש"ע דלא נקטו הך חל קה דנתן לשתיהן יחד משמע דלא ס"ל הכי רק דאי אפשר בשום אופן שיקבלו בעצמם הקדושין

בזה א"כ י"ל דה"ה שליח לא מצי משוי) (והנה בכל מה שפלפלתי בענין מציאות הנ"ל דמקדש אחת ע"י חברתה יש לעיין בנדרים דף ו' ע"ב בעי ר' פפא יש יד לקדושין כו' ע"ש בהר"ן והרא"ש ותו' שם) עכ"פ העולה מכל הנ"ל דיש להצדיק את דברי הרי"ף והרא"ש דנקטו בקדושין שאין מסורין לביאה. רק באומר אחת מבנותיך כו'. אך לפ"ז יתעורר קושיא גדולה דא"כ מה פריך הגמ' על אביי א"ל רבא ולטעמך אימא סיפא כו' אלא לאו דאמר להם אחת מכם כו' ומה קושי' אאביי אימא דאף לאביי ניחא כיון דהמשנה לא איירי באומר אחת מבנותיך כדקתני מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות כו'. וקבלה אחת על ידי כולם כו'. א"כ י"ל דלכך אמרו חכמים דאין האחיות מקודשת משום דהא אף לאביי עכ"פ צריכות שניהם גט כמ"ש התוס' ד"ה והלכתא א"כ כיון דעשו גם האחיות שליח לאחת מהן והוא אמר אחת מכולכם כו' וגבי האחיות הוי קדושין שאין מסירין לביאה דעכ"פ צריכות שתיהן גט. א"כ בטל השליחות מכל וכל כיון דאין לך ביטול שליחות יותר מזה שהם עשו שליח שיתקרשו אליו ולא דיהי' קדושין שאמ"ל וכמ"ש בשם המשנה למלך וא"ל דא"כ דנימא דטעמא דחכמים דאמרו אין האחיות מקודשת הוא משום דבטל השליחות א"כ מה מייתי המשנה הך מעשה בחמש נשים למה ששנה התנא מקודם בהמקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת.

י"ל דז"א דא"כ תיקשי נמי אמה דקאמר הגמ' אלא לאו דאמר אחת מכולכם כו' תיקשי נמי כיון דרישא איירי במקדש לשתיהן מה מייתי הך מעשה דחמש נשים דאיירי באמר אחת מכם דהא אכתי לא ידע מהתירוץ שתי' רבא לשיטתי' דרישא איירי באומר אחת מכם ונעשה כמקדש שתיהן כאחת וזה המתרץ אינו מתרץ רק כדי דלא תיקשי לרבא מרישא. משמע אבל זה הי' ניחא לי' דאף דרישא מיירי במקדש שתיהן כאחת מ"מ יכול לאשמועינן בסיפא במקדש לאחת מהן דהא לא קתני במשנה ומעשה נמי. רק ומעשה בחמש נשים רק דלתירוץ הגמרא דרישא וסיפא בחד ענינא קאמר ומעשה נמי אבל עכ"פ אין זה קושיא באם כ נימא דרישא קמ"ל במקדש לשתיהן. ואח"כ קאמר המשנה ומעשה בחמש נשים לאשמועינן דאף במקדש אחת משתיהן ג"כ אינה מקודשת א"כ י"ל ג"כ כמו שכתבנו דטעמ' דהמשנה משום ביטול השליחות ומקודם אשמועינן דבמקדש שתיהן כאחת אין מקודשת ואח"כ קמ"ל ובמעשה דאף במקדש אחת משתיהן דצריכות שתיהן גיטין מ"מ עכ"פ כשקידשו ע"י שליח אמרו חכמים דאין האחיות מקודשת כו'. אך י"ל כך דקושיות הגמרא אזלא כך. דהנה הקשה הפ"י על הריף והרא"ש דכתבו באומר אחת מבנותיך כו' דקשה טובא כיון דתלה בדעת האב למה הוי קדושין שאמ"ל. וכ' דאף דקיי"ל אין ברירה כו' מ"מ קשה לאביי דס"ל דתולה בדעת אחרים כ"ע מודו דיש

ברירה בגיטין דף כ"ב. וגם דמה מקשה מכמה משניות ארבא ולבסוף אתותב רבא אימא דהנך משניות אתיא כמ"ד דיש ברירה. אך דבאמת זה אין קושי' כלל. וכמו שנראה מהפ"י בעצמו לקמן דאם הך ברייתא דרב טביומי ס"ל כמ"ד יש ברירה א"כ תיקשי למה נותן לכל אחת ה' גיטין כו' תיפוק לי' דיוכל אביהון לברר את מי קדשי כנ"ל אך במה שהקשה הפ"י על אביי דס"ל בגיטין דף כ"ג דיש ברירה לכ"ע בתולה בדעת אחרים זה ודאי קשה. אך דמ"מ אין זה קושי' על הרי"ף והרח"ש דנקטו באחת מבנותיך די"ל דנקטו כך לפי ההלכתא דקיי"ל דבין בתולה בדעת עצמו ובין בתולה בדעת אחרים אין ברירה. ולאביי באמת צ"ל דמצינן קדושין שאין מסורין לביאה אף דאומר לשתי אחיות אחת מכם תתקדש לי. ואין קושי' מזה על אביי דאפשר דאביי ס"ל דבידי אדם אפשר לצמצם א"כ שוב משכחת לה דנתן לשניהם לכל אחת פרוטה דהיינו דנתן שני פרוטות בשתי ידיו לזו אחת ולזו אחת וכדברי קול הרמ"ז הנ"ל ואמר אחת מכם תתקדש לי. ומה גם דאם ס"ל אפשר לצמצם א"כ יכולין שתיהן להתקדש בעצמם שתתקדש אחת מהם שוב יכולין לעשות שליח כיון דלא סתרנו הא דיעשו שליח רק משום דאין יכולין בעצמם לקבל קדושין כאלו משא"כ אם ס"ל לאביי אפשר לצמצם דאז שפיר יוכלו הם בעצמם לקבל קידושין כאלו שוב יכולים לעשות שליח ג"כ. והרי"ף והרא"ש דנקטו כגון באומר אחת משתי בנותיך היינו לדידן דקיי"ל א"א לצמצם אף בידי אדם א"כ שפיר אי אפשר לאשכוחי דיקבלו בעצמם הקדישין וגם שליח לא מצי משוי כנ"ל. וגם קיי"ל דבאמת אין ברירה. ולכך נקטו הרי"ף והרא"ש אליבא דהלכתא באומר אחת מבנותיך כו'. ולפי הנחה זו שפיר מיושב קי' זו שהקשינו דשפיר פריך דלשיטת אביי ע"כ דמשכחת. לה שליחות בכה"ג כיון דע"כ לאביי אי אפשר לומר באחת משתי בנותיך דהא לאביי תולה בדעת אחרים כ"ע מודו דיש ברירה א"כ אי אפשר לאוקמא באומר אחת משני בנותיך כו' וע"כ דיכולין לעשות שליח כנ"ל א"כ שפיר מקשה לאביי תיקשי סיפא משא"כ לפי מה שכ' הרי"ף בעצמו דקדושין שאין מסירין לביאה ליכא לאשכוחי רק באומר אחת מבנותיך כו' שוב לק"מ מהמשנה די"ל דלכך אין האחיות מקודשת משום דכיון דקדושין שאין מסורין לביאה בעי עכ"פ גט לכל אחת א"כ ע"י השליח בטל השליחות כנ"ל ושפיר מיושב הא דהשמיט הרי"ף הך אוקומתא דבאומר הראוי לי מכם לביאה תתקדש לי כו'. אך לפ"ז יש להקשות כך דא"כ מה מקשה לרבא מרישא כיון דלפי דברינו הנ"ל לרבא דס"ל דמקשה על אביי מסיפא היינו משום דלשיטת אביי ע"כ דאינו מיירי באחת מבנותיך משא"כ רבא דס"ל בגיטין דאין חילוק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים שפיר י"ל דקדושין שאין מסורין לביאה איירי רק באומר אחת מבנותיך ואין זה

קושיא דלאביי המציאות דקדושין שאמ"ל איירי באומר לשתי אחיות אחת מכם ולרבא איירי באומר אחת מבנותיך כיון דאין הפלוגתא שביניהם רק לענין קדושין שאמ"ל אי הוי קדושין אי לא אבל לענין מציאת הענין י"ל דמר לשיטתי' ומר לשיטתי' א"כ לפ"ז אם נימא דלרבא לא אשכחינן פתרא דקדושין שאין מסורי' לביאה רק באומר אחת מבנותיך כו' א"כ קשה מה מקשה מדרישא על רבא הא אחת משתי אחיות כו' אימא דלכך לא נקטה המשנה אחת מהן משום דזה ניחא באשה ואחותה שפיר שייך באומר לאב אחת מבנותיך כו' והא המשנה נקטה אף אחת מאשה ובתה דלא שייך באומר לאב אחת משתי בנותיך א"כ י"ל לכך לא נקטה המשנה כלל אחת מהן כו' משום דלא מצי לאשכוחי באחת מאשה ובתה אך דאפשר לומר עפ"ז ולתרץ עוד דקדוק אחד קצת מה שיש לדקדק על הגמ' דקאמר אמר לך רבא ולטעמך אימא סיפא כו' דהנה זה שיטות הש"ס עפ"י הרוב דהיכי דאומר ותסברא או ולטעמך חוזר לדבריו הראשונים כלומר ולטעמך מי ניחא כו' אלא ע"כ צ"ל כך א"כ לדידי י"ל ג"כ כך משא"כ דלא קאמר רק ולטעמך תיקשי סיפא ואינו חוזר על הראשונות לתרץ בזה שיטתו כי כשנמצא סוגיא כזו כמו בסוגיין יש לדקדק בזה לכאורה. אך לפי הנ"ל זה הוא כוונת הגמ' דאמר לך רבא ולטעמך קשה סיפא אלא ע"כ צ"ל משום דלא משכחת רק באומר לאב אחת משתי בנותיך כו' ולכך המעשה דחמשה אחיות דלא איירי רק דהאמירה הי' להן ועשו שליח י"ל לכך אין האחיות מקודשת משום דבטל השליחות כנ"ל א"כ גם לדידי לק"מ די"ל דלכך לא נקיט התנא ברישא דהמשנה אחת משתי אחיות כיון דלא משכחת רק באומר אחת מבנותיך וזה לא שייך באחת מאשה ובתה כו' א"כ שפיר הולטעמך חוזר לקושייתו הנ"ל. אך לאח"כ קאמר הגמ' לאביי קשי' סיפא כו' דמ"מ עכ"פ קשה כנ"ל לשיטות אביי דלא ס"ל באחת מבנותיך כו' כנ"ל דהא ס"ל תולה בדעת אחרים לכ"ע יש ברירה א"כ ע"כ צ"ל בעשו שליח שפיר קשה מסיפא וגם י"ל דלרבא ג"כ מקשה שפיר והוא דהנה יש ליתן טעם הא דנקטה המשנה באחת מאשה ובתה או אחת מאשה ואחותה י"ל כך דהנה בחידושי מהר"י מטראני הביא דהקשה מוהר"ר מנחם היוני לר"ת דס"ל דבאומר בתך מקודשת הוי קדושין המסורין לביאה משום דלא יעשה כן במקומנו כו' א"כ ה"ה בשתי אחיות נימא הכי דהוי קדושין מסורין לביאה דודאי קידש להגדולה ותירץ המהרי"ט דדוקא באב יש קפידא משא"כ באחיות שאין להם אב ומטפלות בעצמן כו' והקשה ע"ז מהא דבב"ב פרק יש נוחלין גבי בנות צלפחד דלענין נשואין חשיב דרך גדלות משמע אף דאין להם אב יש קפידא וטרח לחלק בין נשואין לקדושין דבנשואין דוקא יש קפידא ולא בקדושין כו'. והנה לכאורה דבריו תמוהין כאשר המה עליהן בעל

שער המלך פרק ט' מהל' דאית' לחצאין כפי' הראשון שבתוס' הנ"ל ד"ה ואמר רבה יצאו שנים כו' וכדסיימו התוס' בעצמם דהראשון עיקר דאל"כ קשה קו' מהרש"ל שם יעויין שם במהרש"א א"כ לסברתי תירוץ הראשון שבתוס' דמקמא פריך ע"כ מוכח דלא אמרינן סברא זו מחמת דלא ניכר מי יצא ונתפס הקדושה לכך קדשי תרווייהו כו' א"כ נסתר סברת הפ"י הנ"ל ושפיר י"ל דנקטה המשנה אשה ובתה ואשה ואחותה דרך לא זו אף זו ומתורץ קו' רשב"א הנ"ל כמו שכתבתי לכך מקשה ורבא ל"ל לשנוי' כרבה כו'.) והנה עכשיו נ"ל לתרץ עוד קו' התוס' הנ"ל ד"ה והוא לא אמר הכי כו' דאימא דר"י פליג בגזל דידה עפ"י דיש ליישב גם קו' שער המלך הנ"ל דלמה לא מקשה על ר"י האיך פליג אדרב הא כן מוכח מהמשנה דהנה יש להקשות אמ"ש רש"י ד"ה הרי כולכם ואחת משתי אחיות דהשתא לאו את וחמור הוא כו' ואין לשבש הספרים כו' דא"כ לא מתרצא הא דשמעינן לקמן ממתני' אשה נעשית שליח לחברתה כו'. דיש לתמוה דהיא גופא קשיא כיון דחזינן דרב לא הי' לו קבלה האיך הגרסא בהמשנה דאם הי' לו קבלה האיך הגרסא בהמשנה לא הי' מסתפק אי כאביי אי כרבא דתלי' עפ"י הגירסאות אם גרסינן הראוי לביאה הוי כאביי ואם כולכם ואחת הוי כרבא. אלא ע"כ דלא הי' לו קבלה רק דמעצמו צריך לשנות המשנה דיהי' ניחא ולכך מסתפקא לי' אי כאביי אי כרבא. א"כ קשה דמנ"ל להוכיח מהמשנה דאשה נעשית שליח דאימא לפי מה דמסתפקא לי' כרבא י"ל דגרסינן במשנה אחת מכולכם ונ"ל ליישב קושייתי כך. דהנה הקשה בלחם משנה פרק י"ט מהל' אישות ואחריו החזיק שם בקו' זו בעל שער המלך דלמאי דמחלקין הפוסקי' לענין קני את וחמור בין דיבור אחד לשני דיבורים א"כ ל"ל לשנויי לאביי באומר הראוי לביאה ולמה לא משני באומר כולכם והאחיות דהוי שני דיבורים ונ"ל ליישב קושי' זו גם ליישב קו' הפ"י דהקשה על רש"י הנ"ל ד"ה הרי כולכם ואחת כו' דלא הוי קני את וחמור משום ספיקא כו' דכמאן ס"ל לרש"י אי כאיזה פוסקים דס"ל הא דמקשה קני את וחמור כו' היינו ותיקשי למ"ד דס"ל לא קנה כו' א"כ מאי ק"ל לרש"י ארבא דלא ס"ל הכי ואי ס"ל כשיטת הר"ן דמחלק בין מקנה לקונה דקפיד לקנות כולם דוקא א"כ קשה אחילוקו של רש"י דהוא מחמת ספיקא דמ"מ קשה כיון דהקונה קפיד שלא לקנות זה בלא זה. ואי ס"ל לרש"י כשיטות הרא"ש בשם ר"י לחלק בין דיבור אחד לשני דיבורים ג"כ קשה דמה ק"ל לרש"י דהא באומר כולכם ואחת מאחיות שוב הוי שני דיבורים זה הוא תורף קו' הפ"י והניח בצ"ע וי"ל ליישב קושייתו כך דלעולם דס"ל לרש"י כשיטת הרא"ש בשם ר"י לחלק בין דיבור אחד לשני דיבורים וכו' ומ"מ ניחא דברי רש"י דהנה לכאורה יש לדקדק אשיטות הפוסקים לחלק בין דיבור א' לשני דיבורי' כו'. קשה האיך מקשה הגמ'

בפשיטות סתם קני את וחמור הוא כו' דהא באמת קיי"ל קני את וחמור קנה מחצה והו"ל להגמר' לומר כך להדי' דע"כ לא איפלגו אלא בשני דיבורים אבל בדיבור אחד כ"ע מודו (גם לשיטת הר"ן דמחלק בין מקנה לקונה יש לדקדק זה אך זה לא יתיישב בתוך דברינו) ונ"ל לתרץ כך דהנה ניחזי אנן דהך סברא דכתבו דבקני את וחמור הוי שני דיבורים לכאורה י"ל דתלי' בפלוגתא דהנה לכאורה האיך שייך דקני את וחמור הוי שני דיבורים משום דאמר את וחמור דהא מ"מ דיבור אחד של קני דאמר יסובב אשתיהן יחד א"כ הוי רק דיבור אחד. לכך י"ל דתליא בפלוגתא דלעיל דף מ"ו בהתקדשי לי בזו ובזו כו' דלהנך תנאי דפליגי אדר"ש הוי כאומר התקדשי בזו והתקדשי בזו. או שבועה לא לך ושבועה לא לך דלשון שבועה דבראשונה או לשון קדושין קאי לכל הפרטים ופרטי הוי א"כ י"ל ג"כ כאן דהוי כאומר קני את וקני חמור. משא"כ לר"ש הוי זה כדיבור אחד כיון דכללא הוי. ומצאתי אח"כ סברא זו בתשובת מהרי"ט חלק ב' בתשובותיו לח"מ סי' נ"ב ובשער המלך בפרק ט' הנ"ל כללה בלישני' א"כ לפ"ז יש לתרץ הדקדוק הנ"ל דלכך מקשה הגמ' בפשיטות קני את וחמור הוא די"ל דבאמת הא דקיי"ל בקני את וחמור דקני מחצה משים דלא קיי"ל כר"ש א"כ לכך הוי קני את וחמור כשני דיבורים משא"כ הסתם משנה דסתמה בהתקדשי לי בזו ובזו כו' דכללא הוי א"כ לשיטת המשנה הוי שפיר קני את וחמור דיבור אחד א"כ י"ל דאף דקיי"ל בקני את וחמור דקנה מחצה היינו משום דקיי"ל דלא כר"ש והוי קני את וחמור שני דיבורים משא"כ לשיטת המשנה דהוי כללא. א"כ הוי דיבור אחד באמת אף קני את וחמור לא קני כלל ובזה. מיושב קו' הפ"י הנ"ל דלעולם דרש"י ס"ל כשיטת הרא"ש בשם הר"י לחלק בין דיבור אחד לשני דיברות ואעפ"כ קשה על רבא אף דאיירי באומר כולכם ואחת מאחיות כו'. דהוי שני דיבורים י"ל דז"א דהא המשנה סתמה כר"ש דכללא הוי ור"ש פליג על ר"א דמחלק בין שבועה בראשונה או שבועה באחרונה א"כ לשיטת המשנה דזה וזה כללא הוי א"כ אף באמר כולכם ואחת מאחיות מקודשת לי הוי ג"כ דיבור אחד. כיון דלשון מקודשת שאמר לבסוף נכללו כולם ואחת מהאחיות בדיבור אחד דהא לשיטת המשנה כללא הוי ומתורץ קו' הפ"י הנ"ל גם קו' הלח"מ בשער המלך הנ"ל דלמה לא משני לאביי באומר כולכם ושתי האחיות דהוי שני דיבורים ג"כ מיושב דלשטת המשנה הוי זה ג"כ רק דיבור אחד כיון דלשון מקודשת שלבסוף כלל לשני הדיבורים:

אך הנה באמת הגם דהרמב"ם פסק בפ"ג מהל' שבועות הל' י' ובפ"ד מהל' נדרים הל' י"א דלא כר"ש והנה מ"מ כ' בפ"ה מהל' אישות דאי אמר בזו ובזו אם יש בכולן שוה פרוטה כו'. והקשה עליו הכ"מ דהא סותר את עצמו. ותירץ דס"ל להרמב"ם דדוקא גבי קדושין

דהוא חומרא דאשת איש סותם התנא כוותי' דר"ש משא"כ לענין נדרים ושבועות דיש סתם משנה שם דלא כר"ש י"ל דראה רבי דבריו של ר"ש. גבי קדושין דאיכא חומרא דאשת איש ולא ראה דבריו של ר"ש גבי נדרים ושבועות והקשה ע"ז הפ"י דא"כ מה פריך הגמ' לעיל על הך משנה דבזו ובזו כו' מאן תנא ר"ש אימא דכולהו תנאי דפליגי על ר"ש היינו בנדרים ושבועות אבל בקידושין מידו. וגם לעיל דף מ"ד דפריך בגמ' ומי מצית מוקמת לה כר' יהודה והקתני סיפא האומר לאשה התקדשי כו'. אימא דר' יהודה מודה לענין קדושין ויש לתרץ קושייתו כך דהנה באמת כ' הפ"י דיש סברא לומר דהיכי דאומר התקדשי לי בזו ובזו כו'. או שבועה לא לך ולא לך כו' דהוי מלתא דמשתמע לתרי אפי דיכול להיות דלשון בני אדם לכללם יחד והוי כללא. או דאפשר דהיא ענינים נפרדים והוי פרטא וכמו דמצינו בלשון תורה דפליגי ר' יונתן ור' יאשי' דהיכי דכתיב מכה אביו ואמו אי משמע שניהם יחד אי כל אחד ואחד בפני עצמו א"כ גם בלשון בני אדם י"ל דמשתמע לתרי אפי כו' יוע"ש בהפ"י מה שתירץ ע"י סברא זאת. אך אנו לדרכנו ג"כ נתפס סברתו זאת לסברת הכסף משנה דמה חילוק בין קדושין לנדרים אלא ע"כ משים דיכול להיות בלשון בני אדם אפשר דמשמע פרטא ומשמע כללא. ולכך לענין נדרים ושבועות כיון דלא אמר להדיא בלשון פרט ומשתמע ג"כ בלשון כללי לכך אינו חייב קרבן שבועה כיון דמשמע לשון פרטא ג"כ משא"כ בקידושין משום חומרא דאשת איש י"ל כיון דמשתמע אף לשון כללי לכך מקודשת. כן צריך לומר לסברת הכ"מ להבין החילוק שבין נדרים לקידושין כו' ולפ"ז מיושב קו' הפ"י דשפיר לא מצי המשנה להיות כר' יהודה. דהנה כ"ז למאן דס"ל ידים שאין מוכיחות לא הווין ידים כמו דאיתא בנדרים דף ב' הובא לעיל בתוס' דקדושין דף ה' ע"ב ד"ה הכא במאי עסקינן כו' א"כ י"ל כיון דס"ל ידים שאינו מוכיחות לא הווין ידים לא שייך להחמיר אף בקידושין מטעם דמשתמע לתרי אפי דהא עכ"פ ידים שאין מוכיחות הוי. ומתורץ קו' הפ"י הנ"ל דלא מצי לאוקמא כר' יהודה ולפ"ז יש ליישב גם הלשון מאן תנא ר"ש דקאמר לעיל די"ל דאף כר' מאיר לא מצי אתיא דהנה לכאורה קשה עכ"פ על לשון המשנה דקתני אם יש בכולן שוה פרוטה מקודשת משמע דהוי קדושין ודאין ולפי הנ"ל לא הוי עכ"פ רק קדושי ספק כיון דאם קידשה אחר אח"כ הוי מצרכינן ג"כ גט משני כיון דאינו רק מחמת חומרא דאשת איש. אך די"ל דכמה פעמים מצינו במשניות ובריייתות דנקיט לשון מקודשת ואינו רק מחמת חומרא וכמו דמוכח מתוס' קדושין דף מ"ה ד"ה ורבנן מספקא להו כו' דלא גרסינן ואם לאו אינה מקודשת דאינה מקודשת משמע דאינה מקודשת כלל ובאמת הוי קדושי ספק מוכח מזה דלשון אינה מקודשת משמע כלל לא. הא לשון מקודשת י"ל

רק לחומרא. אך דלפ"ז תיקשי קו' שער המלך בפ"ה מהל' אישות דהקשה עפ"י דברי התו' הנ"ל דלשון אינה מקודשת משמע כלל לא א"כ האיך קתני במשנה דהתקדשי לי בתמרה כו' דאם אינה שו"פ אינה מקודשת וקשה הא מקודשת עכ"פ מספק שמא שוה פרוטה במדי כדשמואל א"כ ממ"נ אם לשון מקודשת דנקטה המשנה היינו קדושי ודאי ואינה מקודשת היינו דאינה מקודשת בודאי רק מספק א"כ נסתר דברינו הנ"ל דבזו ובזו מקודשת מחמת דלשון זה משתמע לתרי אנפי. דעכ"פ תיקשי האיך קתני מקודשת בודאי ואי לשון מקודשת היינו רק לחומרא תיקשי רישא האיך קתני אינה מקודשת הא באמת מקודשת לחומרא. שמא שו"פ במדי. אך די"ל ליישב קושי' שער המלך הנ"ל דהמשנה איירי בתמרה של מעשר שני בירושלים דקיי"ל קלטה מחיצות א"כ ליכא למימר שמא שו"פ במדי דהיינו מטעם שמא תוליך האשה למדי התמרה כיון דהוא מעשר שני בירושלים קלטוהו המחיצות א"כ לפ"ז מוכח דלא אתיא המשנה כר"מ דהא ר"מ ס"ל לקמן דף נ"ב ע"ב דהמקדש במעשר שני בלא"ה אינה מקודשת דמעשר שני ממון גבוה כו'. ולפ"ז שפיר קאמר מאן תנא ר' שמעון דכר"מ ור' יהודה דפליגי עליו שם בודאי ליכא לאוקמא כנ"ל (וא"ל דהא יש שם עוד תנא אחד בר פלוגתי' דהוא ר"א ומצי לאוקמא כדידי' י"ל כיון דהוא מחלק בין אמר שבועה בראשונה ובין אמר שבועה באחרונה ע"כ ס"ל דכשאמר שבועה בראשונה לא משמע כלל לתרי אנפי כיון דבאמת הוא מחמיר אף בנדרים רק דמחלק בין אמר שבועה בראשונה לאמר באחרונה. ועוד י"ל כיון דעכ"פ לא מצי אתי' כר"מ ור"י שוב ניחא לשון מאן תנא ר' שמעון דהוא ברוחא טפי ובפרט לפי הידוע סוגיות הש"ס דהא דפריך הגמ' מאן תנא היינו משום דמסתמא סתם משנה הוא ר' מאיר וכשלא מצי אתי' כר"מ אמר מאן תנא. עכ"פ היוצא לנו מזה שכתבנו דבענין לשון בזו ובזו הוי לשון דמשתמע לתרי אנפי א"כ הדרה קו' השער המלך והלחם משנה הנ"ל לדוכתי' דנוקי גם אליבא דאביי באומר כולכם ואחיות דהוי שני דיבורים ואי כתירוצינו משום דלשיטת המשנה כללא הוי והוי כדיבור אחד י"ל דז"א דהא לשיטת המשנה ספיקא הוי ומקודשת לחומרא א"כ גם ה"נ דהנכריות עכ"פ מקודשת לחומרא. גם קו' הפ"י הנ"ל על דברי רש"י יתעורר לפ"ז דל"ל לרש"י לחדש דהיכי דלא קני אחת משום ספיקא לא שייך קני את וחמור הו"ל לרש"י לתרץ דלא הוי קני את וחמור כיון דהוי שני דיבורים ובאמת הנכריות מקודשת לחומרא. אך י"ל דלא קשה לא קו' הלח"מ הנ"ל ולא קו' הפ"י הנ"ל דלא ניחא לי' לשנות דהנכריות מקודשת לחומרא וכמו דמדייק רב לקמן הא בשאר שני שבוע לא הוי מקודשת כלל. כן י"ל דניחא לי' לומר הא הנכריות מקודשת קדושי ודאי ועל קו' הפ"י הנ"ל על רש"י י"ל עוד יותר

דלא מצי כלל לשנות כמ"ש דהנכריות מקודשת לחומרא. דהנה זה שכתבנו דאימא לפי מה שכתבו דלשון ואת או ואחיות הוא לשון המסתפק ובקדושין אזלינן לחומר' לכך מקודשת הנכריות לחומרא. דזה שייך רק לפי מה שפירש רש"י כאן דהקושי' של הגמ' דקני את וחמור היינו על הקדושין דלא רצה לקדש זו בלא זו משא"כ לפי' הרשב"ם בב"ב דף קמ"ג דמפרש דהקושיא הוא דהאיך נקנה הכסף קידושין להנשים א"כ נסתר זה כל עיקר דהא עכ"פ לא נקנה הכסף קדושין להנשים וכמו בקני את וחמור דאף די"ל דלשון זה משתמע לתרי אנפי מ"מ לא קנה דדוקא לענין קדושין אזלינן לחומרא משא"כ בשאר ענינים ואף דהכא הוי לענין קדושין מ"מ כיון דעכ"פ לענין קנין הכסף קדושין אמרינן דקיי"ל דלא כר"ש א"כ ממילא לא קנו הכסף קדושין לזה נמשך ממילא כיון דלא קנו הקדושין ממילא הקדושין בטלין כל עיקר ועוד דלענין קנין י"ל בלא"ה דלא קנו רק בקנין גמור וכמו דאמרינן לענין קני את וחמור אף דאפשר דזה המקנה לא הקפיד כלל שיקנו שניהם מ"מ כיון די"ל דזה המקנה לא תקנה כ"א כשיקנו שניהם שוב לא הוי קנין גמור א"כ ה"ה לענין זה א"כ עכ"פ לפי' רשב"ם נסתר זה.

ולפ"ז מיושב גם פרש"י הנ"ל דהנה י"ל דהא דלא רצה לפרש כפי' רשב"ם דהקושי' הוא לענין קניות הקדושין. משום דהא קיי"ל בהמקדש אחותו דהמעות מתנה משום דאדם יודע כו' א"כ ה"ה במקדש שתי אחיות דאדם יודע דאין קדושין תופסין בשתיהן עכ"פ ונתן לאחת מהן לשם מתנה ובזה טעה שסבר שיכול לקדש אחת מהן. א"כ א"ל כלל על הקדושין שלא קנו הנכריות מתוך שלא קנו האחיות דהא באמת אחת מהאחיות קנתה ואי דעכ"פ השני' לא קנתה. י"ל דז"א דהא באמת אחת משתי אחיות אם בירר דבריו בפירוש היתה מקודשתה והא דאינה מקודשת הוא רק מחמת ספק שלא בירר א"כ שוב שייך סברת רש"י דהיכי דאחת משום ספיקא לא שייך לומר דהוי קני את וחמור. (הגם דיש לחלק דסברת רש"י לא שייך רק לענין קדושין ולא לענין קניות הקדושין מ"מ י"ל כך) א"כ לפ"ז שפיר מיושב קו' הפ"י הנ"ל דדוקא לאחר דחידש רש"י הך סברא דהיכי דלא קנה רק משום ספיקא לא שייך קני את וחמור אז שפיר דלא קשה מקניות הקדושין דהא קיי"ל מעות מתנה ואידך לא קנתה רק משום ספיקא. משא"כ אי לא הוי חידש רש"י סברא זו אז הי' קשה אף מקניות הקדושין ובענין קניות הקדושין ודאי דלא קנו אף דהיו בשני דיבורים כמו שכתבתי א"כ שפיר מיושב קו' הפ"י הנ"ל. ולפי הנ"ל יש ליישב מה דקשה טובא על הר"ן דמחלק בין הקונה להמקנה א"כ לא שייך תירוץ רש"י בד"ה דאמר להם כולכם ואחת מאחיות כו' דהיכא דאחת משום ספיקא לא שיין קני את וחמור כמ"ש הפ"י לעיל כיון דהקונה קפיד שלא לקנות זה בלא זה מה לי דלא קנה

משום ספיקא אי משום דבר אחר א"כ קשה לדידי' קושי' רש"י דמה משני לרבא דאיירי באומר כולכם ואחת מאחיות דהא סוף סוף הוי קני את וחמור. והר הא לא ס"ל החילוק שבין דיבור אחד לשני דיבורי':

ולפי הנ"ל יש ליישב דאף הר"ן ס"ל החילוק שבין דיבור אחד לשני דיבורים. רק דהר"ן לשיטתי' אזיל דפסק לגמרי כר"ש כמבואר בדברי הר"ן בקידושין דף מ"ז א"כ לשיטתו הוי קני את וחמור דקיי"ל קני מחצה ג"כ דיבור אחד. כיון דהוי כללא ולכך ס"ל לחלק בין קונה למקנה דקונה קפיד טפי א"כ לפ"ז י"ל דמ"מ ס"ל דאף אצל הקונה דקפיד היינו כשאומר בדיבור אחד ולא בשני דיבורים א"כ לפ"ז י"ל דלפי שיטת המשנה דסתם בקדושין כר"ש ובנדרים דלא כר"ש ע"כ צ"ל דס"ל כמ"ש הכ"מ הנ"ל משום דלשון זה משתמע לתרי אנפי ובנדרים לא חיישינן כיון דמשתמע ללשון כללא. משא"כ בקדושין חיישינן לחומרא א"כ לפ"ז שפיר לשיטת המשנה דלא ס"ל לפסוק כר"ש בכל ענינים רק דפסקינן דלשון זה משתמע לתרי אנפי ורק לענין קדושין מחמרינן א"כ יש ליישב קו' רש"י לשיטת הר"ן דלכך לא קשה לרבא דמוקמינן באומר כולכם ואחת מאחיות דהא הוי קני את וחמור כו' די"ל דהוי בשני דיבורים כקו' הפ"י הנ"ל דאף לר"ן י"ל סברא זו לחלק בין דיבור אחד לשני דיבורים לענין הקונה אף דקפיד. וא"ל הא למשנה דס"ל כר"ש דכללא הוי א"כ האומר כולכם ואחת מאחיות מקודשת הוי דיבור אחד י"ל דז"א דהא המשנה לא פסקה כר"ש דהוי כללא רק לחומרא וכאן מקודשת הנכריות דלחומרא אמרינן דהוי שני דיבורים ומקודשת הנכריות מספק. וא"ל דלפ"ז קשה למה לא משני על אביי ג"כ באומר כולכם ושתי האחיות די"ל דלדעת הר"ן נימא כתירוץ הלחם משנה דבאומר הראוי לביאה כו' הוי רבותא יותר יוע"ש בלח"מ פ"ט מהל' אישות הנ"ל:

ולפ"ז מיושב הקו' שהקשינו לעיל כיון דלא הי' לרב הקבלה איך הגרסא במשנת רק דצריך לתרץ מסברא איך נגרוס במשנה א"כ קשה מנ"ל לרב להוכיח דאשה נעשה שליח כו' אימא דהמשנה איירי באומר אחת מכולכם כו' כדכתב רש"י ואין לשבש הגירסא כו' דלפי הנ"ל יש לומר כך דרב ס"ל דהמשנה איירי באומר כולכם ואחת מאחיות כרבא או כולכם ושתי האחיות כאביי. א"כ הא דמספקא לי' אי כאביי אי כרבא לשניהם מתיישב המשנה בחדא שיטה אבל לומר אחת מכולכם ס"ל לרב דאין לומר כלל. ולכך מדייק שפיר דאשה נעשה שליח הוצרכו הח"מ והב"ש להעתיק דאיירי כשבירר דאל"כ הוי קדושין שאמ"ל ואף דקיי"ל כאביי דקדושין שר י"ל הוי קדושין מ"מ כה"ג דמקדש שתיהן אף אביי מודה דלא הוי קדושין והא הכא הוא קידש לשתיהן דאמר שתי בנותיך כו'. אך י"ל דזה טעות דהרשב"א איירי באדם אחד המקדש שתיהן שפיר י"ל דקדושין שאמ"ל

כה"ג אף אביי מורה אבל הכא דאמר שתי בנותיך לשני בני אף דקידש לשתיהן בשליחות הבנים מ"מ הא לא קידש לכל אחד מהבנים רק אחת מהן א"כ שפיר הוי דומיא דאביי דקיי"ל דקדושין שאין מסורין לביאה הוי קדושין:

על קידושין דף נב:

גמ' כי קאמר ר' יוסי הגלילי מחיים כו' הנה פירש"י בב"ק דף י"ב ע"ב דמחיים כיון דאחריותו עליו עיין מ"ש בזה הפ"י בב"ק והנה לפ"ז קשה מאוד קו' הפ"י דמאי פריך נימא מתני' דלא כר"י דאימא דהא דר' יוסי מחייב קרבן שבועה הוא רק משים דאחריותו עליו וחייב משום גורם לממון אבל למה תהי' מקודשת. אך אפשר לומר דלק"מ דדוקא לפי מה דמסיק לחלק בין מחיים לאחר שחיטה שפיר מצינן למימר טעמי' דר' יוסי משום דאחריותו עליו משא"כ למה דסבר דר' יוסי איירי אף לאחר שחיטה לא שייך שהאחריות עליו כלל כו' אך לפ"י לפי מה דמסיק י"ל דאיירי במשנה אף מחיים ומה דייקא נמי דקאמר כו' אך דבלא"ה יש לראות על הדיקא נמי דאטו יהי' המשנה רק כריה"ג ולא כהתנאים החולקין עליו אלא ע"כ צ"ל דלכך נקיט המקדש בחלקו דהוא רבותא יתירא דאף לריה"ג אינה מקודשת א"כ אף לדידי י"ל דאי לא הוי תני המקדש בחלקו לא הוי ידעינן דאתיא אף כריה"ג ודוחק:

שם בגמרא אלא לקפחיני בהלכות כו' לכאורה מה קנטור יש בזה דוקא לר' יתודה ועוד הקשו המפורשים דהא ר"י בעצמו קאמר לקמן דעתו בזה וכדקתני תנינא ר"י אומר מקודשת כו' א"כ ע"כ דיש לאשכוחי להך דינא אף י"ל לתרץ הקו' ראשונה דמה קנטור לר"י בסגנון זה דדוקא לפי שאמרו בשם ר"מ מצי לאשכוחי הך דינא משא"כ לדר"י לא מצי לאשכוחי דהנה הקשיתי ואח"כ מצאתי כן אף בס' אור חדש מקשה כן דמה פריך וכי אשה בעזרה מנין וקדשי קדשים נפסלין ביוצא אימא דקידש אשה בבהמה מחיים בחלק שיזכה לאחר שחיטה ולא הוי כדבר שאין ברשותו די"ל כגון דכבר מסרו הבעלים הבהמה זאת לכהן זה להקריבה א"כ כ"ז דעוד הבהמה בחיים לא שייך פסול יוצא אך י"ל דאין ברירה לומר הוברר הדבר שהחלק שיותן לכהן זה הוא חלקו שמתחלה משא"כ ר"מ דס"ל יש ברירה שפיר מצי לאשכוחי להך דינא לפ"ז הוא שפיר רק דבר קנטור לדר' יהודה דס"ל אין ברירה. או להיפוך ולתרץ קו' שני' דהא ר' יהודה בעצמו קאמר כן דדוקא לשיטת ר' יהודה משכחת לה כדלעיל משא"כ לשיטת ר"מ דס"ל לקמן דף נ"ד ע"ב מתנות שלא הורמו כמו שלא הורמו דמיין א"כ ליכא לאשכוחי כלל להך דינא והוי שפיר שאלה זו רק לשיטת ר' יהודה ולכך כעס דהא לשיטות ר"מ אינו בנמצא משא"כ ר'

יהודה דס"ל כמו שהורמו כו' שפיר יש לאשכוחי להך דינא וכנ"ל. עוד לומר על הקנטור דהוא דוקא לר' יהודא עפ"י מה שהקשו קצת המפורשים אימא דמקדש בחיי בהמה דלא שייך יוצא דדוקא לאחר שחיטה שייך פסול יוצא אך באמת הם דברי' שאינם נכונים דהכהני' לא מצי לקדש בחלקם שיזכו לאחר שחיטה דבעוד שהבהמה בחיי' לא זכו עדיין ואף אי מתנות שלא הורמו כמו שהורמו מ"מ אי אפשר לקדש במה שלא זכו עדיין ורק די"ל דהבעלים מקדשים אף דבקדשי קדשים אין לבעלים חלק י"ל עורות שהוא שלהם או כדאמרינן בחולין כיון דקניא לי' לכפרה כו' והגם דדוקא התם שייך לומר כן לענין דאדם אוסר דבר שאינו שלו כו' משא"כ כאן דאינו יכול לקדש כיון דלא מהני לה מידי דהא אינה יכולה להתכפר בקרבן דחבירו וכמבואר בב"ק דף ס"ו ע"ב דגזל קרבן דחברי' יוע"ש בתוס'. אך דעדיין י"ל דבבעלים שייך הואיל ואי בעי מיתשיל עלי' ועיין במשנה למלך פרק ה' מהל' אישות הל' ח' דמסתפק בדבר הנאסר בקונם אי יכול לקדש בו אשה הואיל אי בעי כו' עיי"ש בד"ה אך עדיין לבי מהסס. אך די"ל עפ"י מ"ש התוס' בפסחים אצל הילל שלא מעל אדם בעולתו ובב"ב דאף מחיים אסור להכניס חולין בעזרה כשעושה עמם דרך עבודה א"כ אי מיתשל עשה איסור בהכניסו חולין בעזרה ולכך לא שייך הואיל ואי בעי מתשיל. אך די"ל דזה דוקא למ"ד חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא משא"כ למ"ד לאו דאורייתא י"ל דמחיים אין איסור כלל אפי' מדרבנן. והנה ר"י ס"ל דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא עיין פסחים דף כ"ב א"כ י"ל שפיר הוא הקנטור רק לשיטת ר' יהודא כו':

על התוס' דהקשו דהוי כע"מ שאדבר עליך לשלטון דקשה דהא הגמ' קאמר דיש כאן מיעוט מן האש כו' א"כ מה הקשו התוס' ומצאתי שהקשה כן בס' אור חדש ודוחק עצמו לומר דתלי בפלוגתא דאביי ורבא אי עביד מהני אך אפשר לומר דאף דכתיב בתורה מן האש היינו דלא זיכתה התורה לכהן רק לצורך אכילה אך מ"מ אי לוקח אף איזה דבר שלא לצורך אכילה מ"מ י"ל דלא גרע מהמקדש בדבר הקדוש להקדש בדק הבית ואף דהוא של הקדש הוי כמועל בהקדש ומ"מ מקודשת או בשוגג לר' יהודה או במזיד לר"מ א"כ ה"נ אף דלא זיכתה לו התורה רק לצורך אכילה מ"מ אם לוקח שלא לצורך אכילה י"ל דהוי כמועל בקדשים וא"ל דאם נימא דהוי כמועל בקדשים א"כ י"ל דלא יצא לחולין כלל דהא קיי"ל בהמה וכלי שרת יש מועל אחר מועל א"כ כיון דלא יצא לחולין איך תתקדש י"ל דלא שייך זה כאן כיון דכבר הי' שעת היתר לכהנים כבר יצא מידי מעילה אך א"כ שפיר י"ל דזהו קו' התוס' ותירצו דז"א כיון דאף במה שזיכתה להם התורה דהיינו לצורך אכילה ג"כ רק משולחן גבוה קא זכו א"כ י"ל דלא עדיף במה

שמועל ולוקח לעשות בו דבר שלא זיכתה לו התורה כלל מדבר שנתנה לו התורה זכות בו א"כ כיון דאף במה שיש לו זכות בו ג"כ אינו זוכה רק מחלק גבוה ואינו שלו כל עיקר וא"כ מכ"ש בדבר שלא זיכתה בו התורה דאינו יכול לקדש ולפ"ז יש לתרץ מה שמקשה התוי"ט על הפי' משניות להרמב"ם ועל הרע"ב דנקטו שני הטעמים משום דכתיב מן האש ומשום דמשולחן גבוה קא זכו דלמה לשני הטעמים ולפי הנ"ל י"ל דאי מטעמא דמן האש לחוד י"ל דמקודשת מטעם מעילה כנ"ל ולכך צריך טעמא דמשולחן גבוה קא זכו אח"כ מצאתי בתוס' נדרים דף י' ד"ה אדם מביא כבשתו כו' וא"ת דמה מעילה בשלמים וי"ל דאף דמעילה ליכא מ"מ איסור דאורייתא איכא כדאמרינן בשופר של שלמים כו' ומזה ראי' למה שכתבנו דשייך איסור מעילה ועיין בסוף ספר נודע ביהודה במה שכתב בשם חתנו מהר"ר מאיר או לומר כיון דלא זכתה התורה לכהנים רק לצורך אכילה א"כ י"ל דשייך כשנהנה בדבר שאינו לצורך אכילה הוי כגזלן ולפ"ז י"ל דתלי אי אף חלק הבעלים משולחן גבוה קא זכו או לא דהנה קיי"ל באה"ע סי' כ"ח דמקדש בגזל לאחר יאוש מקודשת א"כ י"ל אם היינו אומרים דהבעלים לאו משלחן גבוה קא זכו רק כל מה שנשאר חוץ מה שזיכתה התורה לכהנים וגם מה שיקריבו על המזבח זה נשאר לבעלים א"כ י"ל דאף חלק זה שזיכתה התורה לכהנים לולי שזיכתה התורה לכהנים הי' של הבעלים א"כ אם הכהן נהנה בדבר שאינו צורך אכילה שלא זכתה לו התורה הוי כגוזל את הבעלים כיון דלא זיכתה לו התורה להכהן רק לצורך אכילה אבל אם לוקח שלא לצורך אכילה הוי כגוזל את הבעלים ובזה י"ל כיון דהוא יאוש אצל הבעלים דהא אף סתם גזילה י"ל דהוי יאוש בעלים רק דבסתם גזילה קי"ל דלא הוי יאוש בעלים משום דלמחר תבענא לי' בדינא כו' אבל הכא לא שייך זה א"כ הוי כמקדש בגזל לאחר יאוש דמקודשת משא"כ אם נימא דאף הבעלים משולחן גבוה קא זכו א"כ אינו כגוזל את הבעלים רק כגוזל את חלק גבוה ובחלק גבוה לא שייך יאוש דכל היכי דאיתי' בי' גזא דרחמנא איתי' עיין בב"ק בשמעתתא דצנועין ובדף ע"ו שם מ"ל מכרו לגבוה כו' יוע"ש פרש"י ולפ"ז מתירץ קו' התוי"ט דע"כ צריך לשני הטעמים דאי בטעמא דמן האש לחוד לא סגי דה"א דלא גרע מהמקדש בגזל לאחר יאוש לכך צריך להם נמי טעם דמשולחן גבוה קא זכו א"כ הוי כגוזל את חלק הגבוה דלא שייך יאוש ולפ"ז יש לתרץ גם קו' התוס' וכל שאינו שב מידיעתו אינו מביא קרבן כו' משא"כ לטעם שאין האשה רוצה א"כ בדוגמא דהכא המוכר לחנוני כו' י"ל דבדקנוהו. ואפשר לומר דבהקדש כיון דאי לא הוי המכר מכר וקדושין קדושין לא יצא כלל המעות לחולין א"כ אפשר לומר דלא מהני כלל בדיקתו שאומר רוצה אני דבאמירות רוצה אני לא מצי לצאת המעות לחולין:

על קידושין דף נד.

מ' בכתנות כהונה כו'. יוע"ש פרש"י ויש לראות לדעת הרמב"ם בהל' כלאים דלא היתר לכהנים שלא בשעת עבודה כו' א"כ קשה מהיכי מוכח דניתנו ליהנות בהם דהא ע"כ מוכח דמחמת שלא ניתנה התורה למלאכי השרת הוו כאנוסים בדבר דאל"כ קשה האיך עברו על איסור שעטנ"ז. ויש לראות בזה לענין אי אבנטו של כהן הדיוט זהו אבנטו של כהן גדול כו' ואפשר לומר קצת דבזה פליגי כו':

תו' ד"ה כתנות כהונה כו' וא"ת דהא כלי שרת הן וכלי שרת יש מועל אחר מועל כו'. עיין פ"י דהקשה הא בזה דבכלי שרת יש מועל אחר מועל הוא פלוגתא במעילה כו'. אך י"ל דע"כ מוכח דר"מ ס"ל דיש מועל אחר מועל דאל"כ קשה למה המקדש בחלקו אינה מקודשת נימא כיון דלא נתנה התירה המתנות האלו רק לצורך האכילה כאש כו' כדאמרינן לעיל וכשלוקח מתנות הללו לקדש בו אשה הוי כמועל בהקדש א"כ תהוי מקודשת עכ"פ במזיד לר"מ או בשוגג לר"י כמו בהמקדש בהקדש בדק הבית כו' אלא ע"כ דכ"ע מודו דבבהמה וכלי שרת יש מועל אחר מועל כו'. אך אפשר דיש חילוק בין בהמה לכלי שרת א"כ קו' הפני יהושע לא הי' רק על כלי שרת אבל על בהמה כ"ע מודו דיש מועל אחר מועל:

אלא כי אתא רבין פריש משמי' דבר פדא אומר ע"ב גמ' הי' ר"מ כו' ולא אמרו בשוגג מתחלל אלא לענין אכילה. יש לראות דלפ"ז קשה א"כ מה הוסיף על ר' יוחנן דאמר נמי הכי ואפשר קצת לומר דהנפקותא בינו לדר' יוחנן הוא דר' יוחנן ס"ל הטעם של ר"מ דבשוגג אינו מתחלל משום דלא ניחא לי' לדידי' או דלא ניחא לתרווייהו כו'. וא"כ כשבדקנוהו מהני כדפירש"י לעיל משא"כ לבר פדא ס"ל דלר"מ אין הקדש מתחלל רק במתכוין להוציא' כו'. דאל"כ למה אמר ולא אמרו בשוגג מתחלל אלא לענין אכילה. ולא אף לענין הוצאה מרשות לרשות רק כשבדקנוהו כו'. ואפשר עוד קצת לומר דבזה מתורץ אף לשין ראשין דלא אמרו בשוגג מתחלל רק לענין קרבן דהנה ב' התוס' בד"ה קרבן מי מחייב דלא הי' מחייב בהוצאה אלא באכילה או בהנאת הגוף. והנה דברי התוס' הללו סתומים דמה חידשו בדבריהם הלא דבריהם פשוטים ומבוארים בגמ' ויש לפרש דבריהם כך. דהנה בס' המקנה הקשה על קו' הגמ' וכי מאחר דאין מתחלל קרבן במאי מחייב דנימא דמ"מ חייב קרבן משום דעבר אמימרא דרחמנא וי"ל דקושייתו לק"מ. דדוקא באונס שגירש וכדומה שייך שפיר ללקות לפי דעבר על מימרא דרחמנא דהא אי אפשר לאשכוחי ללקות על לאו דלא יוכל לשלחה כי אם על דעבר על מימרא דרחמנא דהא לא אהני הגירושין כיון דעביד לא מהני משא"כ בנידן דידן דאיכא לאשכוחי להביא

קרבן על האכילה או על הנאת הגוף א"כ האיך נימא דאפי' על ההוצאה ג"כ חייב קרבן לפי דעבר על מימרא דרחמנא דמנ"ל דחייבתה התורה על עבירות על מימרא דרחמנא להביא קרבן בשלמא באונס שגירש וכדומה דא"א לאשכוחי כלל ללקות על הלאו רק מחמת עבירות אמימרא דרחמנא שפיר נוכל לומר דהא דחייב מלקות הוא רק בשביל עבירות מימרא דרחמנא משא"כ הכא מנ"ל לומר כך דחייבתה התורה על עבירות מימרא דרחמנא להביא קרבן אימא דלא חייבתה התורה קרבן רק היכי דאהני מעשיו כגון באכילה ובהנאת הגוף ולא על הוצאה דלא אהני מעשיו א"כ מנ"ל לבר פדא לומר דאף על ההוצאה דלא אהני מעשי' ג"כ חייב קרבן וזה כוונת התוס' דהוקשה להם קו' הנ"ל דמאי פריך קרבן במאי מחייב אימא דמחייב אעבירות מימרא דרחמנא לכך באו לתרץ כדברינו הנ"ל דדלמא לא חייבתה התורה כלל קרבן רק היכי דאהני מעשיו כגון באכילה ובהנאת הגוף אך לפי דברינו יש להקשות כך. כיון דמוכח דאף על הוצאה חייב קרבן א"כ שוב נוכל לומר דחייב קרבן על דעבר אמימרא דרחמנא. וא"ל דמנ"ל דחייבתה התורה קרבן בכך י"ל דמוכח כן דהנה תירצו התוס' לעיל דף מ"ג ד"ה שלא מצינו בכל התורה כו' דבמעילה חייב אהגבהות השליח א"כ מוכח דאף על הגבהה דהוא רק הוצאה מרשות לרשות ג"כ חייב קרבן. א"כ שוב י"ל דחייב על דעבר על מימרא דרחמנא. דהא ע"כ מוכח דחייבתה התורה אף על ההוצאה לבד קרבן מדכתבה התורה דאצל מעילה יש שליח לד"ע (הגם די"ל כמה שכתב התוס' לבסוף אם כן נראה דס"ל דבמעילה יש שלד"ע אפילו כשזה נהנה וזה מתחייב כו' גם די"ל דהא הג"ש דחטא חטא אינו מיותר כדכ' רש"י דלכמה דברים היא למידה גם י"ל כיון דלבסוף נהנה השליח בהנאת גופו דחייב בזה אף לר"מ א"כ י"ל דהוי התחלת החיוב תיכף משעת הגבהה וצ"ע בכל זה) וא"ל דאיירי כשהמשלח הי' מזיד והשליח שוגג י"ל דז"א דהא במזיד ליכא קרבן לר"מ א"כ דאף דר"מ ס"ל דבמזיד מתחלל הא חיוב קרבן ודאי ליכא במזיד אלא ע"כ דאף בשוגג דאינו מתחלל לצאת מרשות לרשות לדר"מ הא קרבן מהחייב א"כ ע"כ מוכח מזה דחייבתה התורה קרבן דעבר על מימרא דרחמנא אך י"ל דלא מוכח כלל דאיכא למימר דהא דחייב המשלח איירי דבדקנוהו למשלח ולהשליח כו' דאף דכתבנו לעיל דכשבדקנוהו למשלח לא שייך קרבן דלא הוי שב מידיעתו י"ל דזה לא הוי מלתא דבריר דודאי איכא למימר כיון דהוי שב מידיעתו דלא הי' עושה אותו מעשה שב מידיעתו קרינין בי' אף דכעת דכבר נעשה מעשה ניחא לי' בההוצאה כו' אך י"ל לפי מה דכתבנו דלבר פדא דבשוגג אינו מתחלל לא הוי מטעמא דלא ניחא לי' לומר דמהני בדיקה רק דבשוגג אינו מתחלל מצד עצמו דאין מעילה אלא בשינוי ושינוי לא הוי רק

במזיד כו' א"כ י"ל דלא מהני בדיקה א"כ י"ל דממילא איכא למימר דאף על ההוצאה ג"כ חייב קרבן כדמוכח מהשליח הנ"ל דגילתה התורה דיש שליח לד"ע א"כ ע"ב דחייבתה התורה על דעבר אמימרא דרחמנא כו' א"כ שפיר הך לישנא בתרייתא דבר פדא מתרץ אף לישנא קמייתא דקאמר ולא אמרו בשוגג מתחלל אלא לענין קרבן. תוס' ד"ה לא אמרו אלא לענין אכילה כו' וי"ל דהתם נמי איירי ששקל כנגדן כו' הקשה המהרש"א לפ"ז אמאי קאמר לקמן דמשנה דאין מועל אחר מיעל לא אתי' כר"מ דהא אף כר"מ אתיא דהא בהנאת רכיבה אף ר"מ מודה כמ"ש התוס' וכ' עליו הפ"י דאגב חורפ' לא עיין שפיר דהא כ' התו' לקמן דכולן מעלו דהתם ע"כ כשנתכוין לגזלו מרשות לרשות כו' דאי בהנאת רכיבה כו' א"כ מה אריא בהמה וכלי שרת כו' ואפשר לראות קצת ולומר דאפשר לאוקמי גם כר"מ דכיון דטעמי' דר"י דשוגג אינו מתחלל משום דלא ניחא לי' כו' א"כ י"ל כשמתכוין לגזול מרשות לרשות לא שייך כלל הך סברא דלא ניחא לי' דמ"ל הגוזל מרשות הדיוט או המועל בקדשי שמים כו' אך א"א להעמיד זה בכוונת מהרש"א זולת בדוחק לומר דקו' מהרש"א הנ"ל ממ"נ אם כפי מה שכתבו התוס' לקמן דאיירי כשסבור שהוא של חבירו ונתכוון לגוזלו מרשות לרשות כמ"ש הפ"י הנ"ל א"כ בלא"ה ק' כקושייתינו הנ"ל דבזה אף ר"מ מודה כיון דלא שייך סברת לא ניחא לי' ואי בלא דברי התוס' הנ"ל שפיר קשה קושייתו דכשנהנה מגוף הדבר כתבו התוס' דאף ר"מ מודה אך אפשר דהפ"י לשיטתי' דס"ל לקמן בדברי התוס' ד"ה אין מועל אחר מועל דס"ל להתוס' דהמשנה איירי דהראשון סבר שהוא של חבירו וגם נתנה לחבירו כו' עיין לקמן מה שכ' הפ"י בתוס' הנ"ל א"כ י"ל דכשנתנה לחבירו שייך שפיר סברת לא ניחא לי' כו' משא"כ לדעת מהרש"א לפי גרסתי איירי רק בשכל אחד סבר שהוא של חבירו ודלא כבעל הפני יהושע שלא נראה לו כך א"כ שפיר י"ל כנ"ל:

על קידושין דף נה.

תוס' ד"ה אמר ר' אושעיא כו' עיין מ"ש מהרש"א דהתירו חכמים לגזול כדי להוציאה מידי הקרש כו' הנה לכאורה אינו מובן כיון דלר"ב בשוגג לא שייך מעילה א"כ אין החשש רק שמא ומעל במזיד א"כ קשה לענין עה התירו חכמים כך בשלמא בלא דר"מ דנימא דיש מועל אחר מועל שייך שפיר דיתירו חכמים לאחד לגזול כדי למנוע רבים מעון דאל"כ יכשלו הרבה בני אדם דימעלו זא"ז אבל כיון דלר"מ במזיד כבר יצא לחולין א"כ מה חילוק יש בין כש גזיל הראשון או כשימעל אחר כיון דלא ימעול רק אחד ולא יותר א"כ לענין מה ית רו חכמים בכה"ג להראשון שיגזול. אך אפשר ע"פ מ"ש

התוס' בד"ה אין מועל אחר מועל דשנהנה כ"א רק בטובת הנאה בפר שייך מעילה ויש מועל אחר מועל וע"פ מ"ש מהרש"א בתוס' דף נ"ד ע"ב ד"ה לא אמרו אלא לענין אכילה א"כ לק"מ:

ע"ב תוס' ד"ה אשתכח בת שנתה כו' אבל לעיל כו' יש לתרץ קו' התוס' הלז כך ע"פ מ"ש התוס' בד"ה ודלמא בשם הר"ש מקוצי דח"ל שיתנה כו' שמא היום או למחר כו' ולכאורה קשה דיהנה ג"כ בפירוש כך דאם נתוודע לבעל האשם יהי' שלמים אך דמ"מ י"ל דאין החשש שמא כבר נתוודע לבעל האשם רק שמא יתוודע לו אח"כ וע"ז לא שייך תנאי רק דהלא יוכל להמתין שלשה רגלים דמסתמא בעל האשם לא יעבור בבל תאחר וגם אפשר ברגל אחד דמסתמא לא יעבור בעשה משא"כ זה שמצא הבהמות דאינו יכול להקריב קידם הרגל ודאי אינו עובר אף בעשה אך די"ל דקו' הגמרא כיון דבהמשנה אינו נזכר תקנה לו להמתין על רגלים ולפ"ז מתורץ קו' התוס' דלא מצי למיפרך אשתכח בת שתיים כו' די"ל דמצי להמתין עד הרגלים כנ"ל ואין להתעקש ולומר דתקנה זו להמתין על הרגלים אינו תקנה דאילו יעבור בעל האשם על בל תאחר כו' י"ל דז"א כיון דהיא מלתא דלא שכיח לעבור על בל תאחר לא חיישינן:

על קידושין דף נו:

תוס' ד"ה המקדש בערלה הקשה המשנה למלך בפרק ה' מהל' יסודי התורה הל' ח' על קו' התוס' דמה מקשו הא ראוי ליהנות שלא כדרך הנאתן דהא שלא כדרך הנאתן עכ"פ מדרבנן חסור ויש לתרץ קצת בירך עוד קו' אחרת דקשה על תירוצם דתירצו כגון שאינו שוה פרוטה כו' דקשה שמא שוה פרוטה במדי וא"ל דכוונת התוס' דעכ"פ אינה מקודשת קדושי וודאי רק קדושי ספק דא"כ האיך כללינהו התנא בחד בבא עם כלאי הכרם ובב"ח דקיי"ל דאסורי אף שלא כדרך הנאתן וכדכ' הרמב"ם בפ"ה מהל' יסודי התורה הל' ח' הנ"ל דבכלאי הכרם ובב"ח אינה מקודשת כלל ואף לא קדושי ספק ובאינך מקודשת קדושי ספק ויש לתרץ דחדא מתורצת עם אידך דקו' התוס' היתה דהאיך תני אינה מקודשת הא חזי ליהנות שלא כדרך הנאתן וא"ל כקו' המשנה למלך הנ"ל דהא עכ"פ מדרבנן אסור ליהנות אף שלא כדרך הנאתן י"ל דמ"מ קשה עכ"פ כקו' הנ"ל דהאיך כללינהו התנא בחד בבא עם כלאי הכרם ובב"ח דבדידהו אינה מקודשת מדאורייתא ובאינך עכ"פ מקודשת מדאורייתא א"כ ע"ז שפיר מתרצו כגון דאינה שו"פ וא"ל ליתקדש מספק שמא שו"פ במדי כו' י"ל דכתבו כל הפוסקים דהחשש שמא שו"פ במדי אינו רק מדרבנן אבל מדאורייתא אין להקדש אלא מקומו ושעתו א"כ שפיר כללינהו התנא

כחדא דהא מדאורייתא אינה מקודשת מחמת דאינו שוה פרוטה ומדרבנן לחשש שמא שוה פרוטה במדי ג"כ ליכא דהא מדרבנן בלא"ה אינו ראוי ליהנות דהא מדרבנן אסור אף שלא כדרך הנאתן אך לפ"ז עדיין תיקשי דעדיין אינו דומה לכלאי הכרם ובב"ח דאינה מקודשת אף דאיכא שו"פ בשלא כדרך הנאתן:

או לתרץ קו' המ"ל ע"פ מ"ש המ"ל בפ"ה מהל' אישות דכשהיא חולה שיש בו סכנה דמותרת באיסורים או בחולה שאין בו סכנה ובאיסור האסור רק מדרבנן מקודשת כיון דחזיא לדידה והנה סתם שלא כדרך הנאתן הוא למלוגמא ורטי' כמ"ש הרמב"ם בפ"ה מהל' יסודי התורה הל' ח' או לרפואה שמעורב עם שאר דברים א"כ מותר לה איסור דדבריהם כגון שלא כדרך הנאתו כיון דהיא חולה שאין בו סכנה (גם יש לראות לפמ"ש באופן ראשון הנ"ל דאינו דומה לכלאי כרם ובב"ח דבדידהו דוקא שאין חולה שיש בה סכנה הא חולה שאין בו סכנה אסור שלא כדרך הנאתן כיון דכלאי הכרם ובב"ח אסורים מדאורייתא שלא כדרך הנאתן משא"כ באידך דמותרין מדאורייתא שלא כדרך הנאתן א"כ אף חולה שאין בו סכנה מקודשת) ולפ"ז אפשר אף לתרץ הא דהקשיתי על תירץ התוס' דאינו שו"פ דשמא שו"פ במדי י"ל דכיון דאסור מדרבנן כקי' המשנה למנך הנ"ל ולא הי' קושיית התוס' רק כיון דהיא חולה שאין בה סכנה ח"כ י"ל דלא שייך חששא זו שמא שו"פ במדי הן לטעם המבואר בפוסקים דחיישינן שמא יבוא אחד מאנשי מדי לכאן ויראה דאינה מקודשת אף בשוה פרוטה כיון דהוא דבר איסור ואטו ידע שהיא חולה שאין בו סכנה וראוי לה זה ליהנות שלא כדרך הנאתו והן לטעם המבואר בפוסקים דהיא תוליכנו למדי כיון דאסור לה למכור שם כיון דדף שלא כדרך הנאתו אסור עכ"פ מדבריהם א"כ אינו ראוי רק לעשות לה מלוגמא וא"ל דתמכור שם לצורך חולה שאין בו סכנה דא"כ בלא"ה אף בכל האסורין נימא דתימכור לחולה שיש בו סכנה:

גם יש לתרץ קו' המ"ל הנ"ל ולומר סברא חדשה וכבר כתבתי בחלק שו"ת סי' ל"ו מסברא שבכאן דלולי דמסתפינא נ"ל דאף דקיי"ל ח"ש אסור מן התורה היינו באכילה משום דחזי לאצטרופי לענין מלקות ועונשים משא"כ על הנאה דפסק הרמב"ם דאין לוקין על שום הנאה וכדהאריך המשנה למלך בפ"ה מהל' יסודי התורה ליתן טעם למה אין לוקין על הנאות בב"ח דמפורש מדאורייתא מלא תבשל אך עכ"פ כיון דאין לוקין א"כ י"ל דלא שייך חזי לאצטרופי א"כ י"ל דבהנאה בחצי שיעור אסור רק מדרבנן א"כ י"ל דקו' התוס' שתתקרש בפחות מכשיעור ובשלא בדרך הנאתן דהוי תרי דרבנן דמבואר בש"ע אה"ע סי' כ"ח דבתרי דרבנן ודאי מקודשת כו' יוע"ש ועיין צל"ח בפסחים דף כ"ב ע"ב בגמרא והרי אבר מ"ה דנסתפק שעור הנאה בכמה עיין מ"ש לעיל דף נ"ג ע"ב לתרץ קי' השער

המלך פ"ה מהל' אישות הל' א' על מ"ש התוס' בתירוץ השני דסבורה להתקדש בכדרך הנאתה מבכורות דף י"ד ע"ב אי ר"י תתקדש בהך דביני וביני יוע"ש וי"ל כך דהנה כ' המ"ל בפ"ה מהל' אישות דשני תירוצי התוס' דכ' או בשאינו שו"פ או דסבורה להתקרש בכדרך הנאתה תלוין אי איירי דידעה שהוא דבר האסור בהנאה א"כ תיקשי לתירץ השני דלא ידעה דהיא אסור בהנאה א"כ תיקשי למה להתוס' לומר דסבורה כו' תיפוק לי' דאין רצונה להתקדש בדבר איסור וכדאמרינן לעיל גבי הקדש דף נ"ג ע"ב אין אשה רוצה כו' ועיין ב"ש סי' כ"ח דכ"כ גם בגזל כו' אך י"ל דז"א דהנה התוס' בע"ז דף ס"ב ד"ה בדמיהן תירצו דאסור לו לקדש כו' א"כ התוס' דהכא דלא תירצו כך ע"כ ס"ל דז"א כיון דראוי ליהנות שלא כדרך הנאתן הוי כמקדש במאי דמותר ליהנות שלא כדרך הנאתו א"כ לא שייך דאין רצונה להתקדש בדבר איסור כו' אך י"ל דזה שייך שפיר בשאר איסורי' הא בפטר חמור לא שייך זה דמקדשה בהאי דביני וביני לכשתפדה כיון דמחוסר פדיי' וראי' לדבר דאל"כ אף בהקדש נימא הכי כיון דקיי"ל הקדש שוה מנה שחללו על ש"פ כו' א"כ ע"כ בפטר חמור איירי דידעה שהיא פטר חמור דאל"כ שייך אין רצונה להתקדש בדבר האיסור כיון דקודם פדיי' הוי דבר האסור אלא ע"כ בידעה א"כ שפיר מקשה הגמ' דתתקדש בהך דביני וביני אך לפ"ז א"כ הדרה קו' התוס' לדוכתי' על פטר חמור דראוי ליהנות שלא כדרך הנאתו כו' אך אפשר דבפטר חמור דלא כתיב בי' אכילה אסור אף שלא כדרך הנאה וצ"ע:

על קידושין דף נז.

תוס' ד"ה כפרה כתיב בה עיין מהרש"ל ומהרש"א וכ' הפ"י על מ"ש המהרש"א דמסתמא לא פליג ר' יוחנן אדר' ינאי דאישמיטתי' תלמוד ערוך בחולין דף פ"ב דקאמר לדר"י עגלה ערופה אינה משנה כו' והנה יש ליישב קצת שיטת המהרש"א דהנה אם נימא דר"י ס"ל אף עגלה ערופה אינה אסורה מחיים א"כ למה פליגי כאן בצפורי מצורע הו"ל רק לאפליגי בעגלה ערופה וממילא נשמע בציפורי מצורע כיון דצפורי מצורע ילפי' רק מע"ע ואפשר קצת לומר כך דהנה יש ליישב קצת שיטת הש"ס בחולין דף פ"ב הנ"ל דהקשו התו' שם ד"ה לישני כאן קודם ירידה כו' דהא דייק התם בכריתות דף כ"ה מסיפא דכיפרה ספיקה כו' דע"כ לא מיתסר מחיים אך אפשר ליישב שיטת הש"ס בחולין וליישב דהא דקתני בסיפא שעל ספק היא באה כו' אינה רק ליישב קו' התו' בכריתות דף כ"ה הנ"ל ד"ה הא איתסר לה מחיים וכמו שתירצו בעצמם דלכך יש לדמות ע"ע לאשם תלוי ולא לאשם ודאי לפי שג"כ באה על ספק א"כ י"ל דזה כוונת המשנה שעל

ספק היא באה כנ' וכופרה ספיקה והלכה לה היינו על עגלה ערופה. אך דזה ניחא למאן דס"ל כפרה כתי' בי' כקדשי' א"כ דומה עגלה ערופה לאשם תלוי א"כ שפיר פריך הגמ' כן לר' ינאי דשפיר לשיטתי' יכול לשנות כאן קודם ירידה כו' ולפרש הסיפא שעל ספק היא באה כמ"ש ולכך משני דר"ל אמר אינה משנה ולר"ל ס"ל ליליף ע"ע מצפורי מצורע ג"כ כמ"ש התו', כאן בקדושין ד"ה תנאי היא אך פריך הגמ' מהא דאמרו אליבא דר"ל מקיחה קיחה א"כ ע"כ צ"ל דעגלה ערופה קים לי' ג"כ מכפרה כתיב בי' כו' א"כ גם יוכל לשנות כאן קודם ירידה כו' וליישב הסיפא כנ"ל ולכך משני דר' יוחנן אמר כן דאינה משנה ולר"י שפיר נוכל לשנות דלכך אמר אינו משנה דא"א לשנות כאן קודם ירידה דא"כ תיקשי סיפא דעל ספק היא באה דלדידי' אי אפשר לשנות כנ"ל משום דלדידי' י"ל דילפינן עגלה ערופה מציפורי מצורע ואף דלר"ל צפורי מצורע ג"כ אינו נאסר מחיים מ"מ י"ל דילפינן ע"ע מצפורי מצורע דעכ"פ המשולחת נאסר מחיים ונהי דאינה אסורה רק לאחר שחיטות השחיטה עד עת שלוחה כמ"ש התוס' כאן בקדושין ד"ה משעת שחיטה מ"מ הא עכ"פ אסורה מחיים ובזה יתיישב שיטת מהרש"ל בתוס' ד"ה וזה אשר לא תאכלו כו' במה שהשיג עליו מהרש"א שם יוע"ש די"ל דס"ל למהרש"ל כנ"ל דאף לר"י יכולין למיליף מהמשולחת דסוף כל סוף נאסרה מחיים ולכך שפיר הוכרח ר' יוחנן לשנות אינה משנה דא"א לשנות כאן קודם ירידה כו' דתיקשי סיפא שעל ספק היא באה כפרה ספיקה כו':

על קידושין דף נז:

תוס' ד"ה משעת שחיטה הובא בס' אחד בשם הרשב"א דמקשה לשיטת התוס' א"כ מאי מתיב ר' יוחנן לדר"ש לקיש ואי ס"ד מחיים אסורא לאחר שחיטה מבעיא דמשולחת תוכיח דנאסרה מחיים קודם שלוחה ואחר שלוחה נתרית כו' אך אפשר דאינו קושי' די"ל דס"ל לר' יוחנן דבשלמא על המשולחת אין קושי' דשפיר י"ל דכיון דנעשית מצותה בהשילוח נתרית משא"כ בשחיטות השחיטה אי תימא דנאסרה מחיים לא שייך לומר דתיכף אחר שחיטה מותרת משום דנעשית מצותה דהא עדיין לא נגמר כל מצותה עד שלוח המשולחת כו' וגם שאחר שילוח של המשולחת לא הוי גמרה של השחיטה א"כ שפיר פריך לדר"ל. והנה אם נימא דגם רש"י ס"ל כתוס' דהמשולחת נאסרה לאחר שחיטות השחיטה קודם שלוחה מדקתני צפורי מצורע והא דכ' רש"י ד"ה משעת שחיטה נאסרת השחיטה והמשולחת מותרת כדלקמן היינו דמותרת לאחר שלוחה כו' יש לומר דזה כוונת רש"י בד"ה ואתיא שחיטה ומכשרה לה עם שאר עבודות והא נמי

תתכשר לאחר גמר מצוותה דלכאורה כל דברי רש"י מיותרים בזה ולפי הנ"ל י"ל דכוונת רש"י לתרץ קו' הרשב"א הנ"ל דמה פריך ר"י לדר"ל דהא משולחת תוכיח דנאסרה ואח"כ הותרה ומתרץ רש"י כנ"ל דבשלמא משולחת הותרה לאחר גמר מצוותה הא שחיטה לא הוי גמר מצוותה דהא עדיין לא נגמר כו' ולכך קאמר מ"ד אקדשים דג"כ לא הוי גמר מצוותן השחיטה דהא יש לאח"כ שאר עבודות ואעפ"כ נתכשר לאחר גמר כל עבודתה והאי נמי כו'. ד"ה שחט ונמצא טריפה כו' וקשה כי נמי נמצא טריפה שניקבו הדקין שמא הטריפות בא אחר הלקיחה כו' קצת יש ליישב קושייתם עפ"י המבואר בחולין דהיכי דתיצטרף מיעוט למחצה הוי רוב א"כ ה"ה כאן י"ל כיון דספיקא של קושיות התוס' הוי מחצה על מחצה. והנה כיון דיש לחוש שמא המשולחת טריפה א"כ לא נאסרה גם השחיטה רק דאזלינן בתר רובא עכ"פ איכא מעוטא וסמוך מעוטא למחצה והוי רובא כו':

גמ' ואיפוך אנא אר"י משום רשב"י לא מצינו בעלי חיים שאסורים כו' יש לראות אף אם נמצא מקצת בע"ח אסורים מ"מ מסתבר יותר לומר דקרא לשחיטה מדנימא דקרא לבעל חיים ומה פריך ואיפוך אנא כו' ואפשר לומר דקושיית הגמ' כך דהנה ר"י קאמר דצפורי מרצוע לאחר שחיטה נאסרו משום דשחיטה היא דאסרה כו' והיינו לומר דמוכח כן מקרא דזה אשר לא תאכלו דמרבה שחיטה א"כ מוכח דשחיטה היא דאסרה דאל"כ קשה קושייתו דמיתיב אדר"ל ואי ס"ד מחיים אסורא לאח"ש מבעיא כו' כן י"ל כוונת ר' יוחנן במה דקאמר שחיטה הוא דאסרה משמע אבל בלא הוכחה זאת הי' סברא נותנת כדר"ל דילפינן מעגלה ערופה מה ע"ע מחיים כו' ולשיטת מהרש"א דאף ר"י סבר דע"ע נאסרה מחיים ודלא כהפ"י שהוכיח מגמ' דחולין דר"י סבר דע"ע אינו משנה ולא נאסרה מחיים כו' א"כ לכך פריך ואיפוך כדי דלא נסתור הוכחה זו מעגלה ערופה כו' ויש לראות ליישב בזה קו' התוס' ישינים שהביא מהרש"א בתוס' ד"ה הרי רובע כו' דלמה לא פריך מעגלה ערופה כו': בענין חדש דס"ל להב"ח דאינו נוהג בשל נכרים וראייתו משום דכתיב קצורכם ודרשינן מיני' ולא קציר נכרי לענין הבאת עומר א"כ ה"ה לענין איסור חדש דאין איסורו נוהג בשל נכרי כיון דאיסור חדש תלוי בהבאת עומר והיינו משים דס"ל להב"ח דאיסור חדש תלוי בהבאת עומר וכדמבואר בש"ס דר"פ כל קרבנות יוע"ש בדף פ"ד בגמ' דממקום שאין מביאין לא נהוג בי' איסור חדש והנה הפ"י משיג עליו דע"כ ליתא להאי כללא דהא בהא תליא לדידן דהא חדש בחוץ לארץ יוכיח דקיי"ל דאסור מן התורה ואפ"ה אין מביאין עומר ממנו כדפסק הרמב"ם וע"כ דלאו הא בהא תליא למסקנא יוע"ש מ"ש בשם הלח"מ ונראה לתרץ דלא יקשה על

פסק הרמב"ם מהגמ' הנ"ל דצ"ל דהרמב"ם מפרש דהא דנקיט הש"ס וקסבר חדש בח"ל דאורייתא וסיים נמי וכיון דאורייתא היא אקרובי נמי מקרבינן היינו דאי מדאורייתא מצינן למימר דמקרבינן. משא"כ אי לאו דאורייתא אז וודאי לא מקרבינן. והיינו משום דאי לאו דאורייתא אזי בהחלט דלא מקרבינן משא"כ אי ס"ל דחדש בח"ל דאורייתא אין החלט בדבר ומצינן למימר מקרבינן. וגם מצינן למימר דלא מקרבינן וא"כ תנא דמתניתין נמי מצי סבר דאורייתא ואפ"ה ס"ל דלא מקרבינן דאין הכוונה בש"ס וכיון דאורייתא כו' בוודאי קרבינן דנימא דתנא דמתניתין ע"כ סבר דל"ד אלא הכוונה דתנא דברייתא ע"כ סבר דנוהג וקיצור הדברים דאין תלוי במה דנוהג בחו"ל דמחמת זה ודאי מקרבינן אלא בהיפך דאי אינו נוהג אזי וודאי לא מקרבינן. וא"כ מ"ד מקרבינן ע"כ סבר דנוהג בחו"ל אבל מ"ד לא מקרבינן עצי סבר דנוהג ומצי סבר דא"נ. וא"כ אין כאן קושיא על הרמב"ם. ויש להביא ראי' לפירוש זה דאם כפי הבנת המפורשים והב"ח מאי מקשה בש"ס שם דאמר בארץ אין בחו"ל לא כמאן דלא כהאי תנא דתניא ר"י בר יהודא כו' ולכאורה יקשה אמאי לא מייתי תכא ממתניתין והיינו ר"א דס"ל בקידושין דף ל"ז במתני' אף החדש נוהג בחו"ל א"כ ממילא דמביאין עומר מחו"ל. אע"כ לא מוכרע הך מילתא כלל ומ"ד דחדש אסור בחו"ל אפ"ה מצי סבר דאין מביאין עומר מחו"ל וכמו שפסק הרמב"ם ז"ל כנ"ל. ובזה ניחא דברי רש"י ז"ל בקידושין דף ל"ז ע"א במשנה ד"ה אף החרש מלאוכלו לפני העומר יוע"ש. ולכאורה איכא למידק דאמאי נקיט דוקא מלאוכלו הא אסור נמי לקצור לפני העומר וכדאיתא במנחות אמנם לפמ"ש דר"א נמי ס"ל דאין מביאין עומר מחו"ל. א"כ גם דס"ל לר"א דחדש נוהג בחו"ל היינו דווקא מלאכול אבל לקצור ודאי מותר קודם קצירות העומר דממקום שאי אתה מביא אתה קיצר. וכדקוצרין. של בית השלחים ושבעמקים מה"ט וכדאיתא במנחות עוד אפשר לומר בכוונת דברי רש"י הנ"ל דנקיט מלאוכלו משום דגם אם נימא דלר"א מביאין עומר מחו"ל אפ"ה אף החדש דקאמר ר"א היינו מלאוכלו דווקא דהא הביאו התוס' בשם הירושלמי דמשני דהא דלא קתני חלה היינו משום שאינו נוהג בשל נכרים וכתבו התוס' דמזה מוכח דחדש נוהג בשל נכרים יומ"ס א"כ לפ"ז שפיר הוכרח רש"י לפרש דאף החדש היינו מלאכלו דא"א לפרש כלל דאף החדש היינו מלקצור ז"א דהא זה אינו נוהג בשל נכרים דהא אין מביאין עומר משל נכרים דקצירכם אמר רחמנא ולא קציר נכרי וכדאיתא בראש השנה ומה שאינו נוהג בשל נכרים לא קתני במשנה וכדכ' התוס' הנ"ל לכך הוכרח רש"י לפרש דוף החדש היינו מלאוכלו. ועפ"י הדברים האלו יש עוד יותר הוכחה להוכיח כמ"ש דאף במקום שאין מביאין עומר ממנו נוהג בי' איסור חדש לאכול וח"כ גם בשל נכרים אף

דאין מביאין עומר ממנו אפ"ה נוהג בי' חדש ורסור לאוכלו קידם הבאת העומר וכדעת הגאונים הנ"ל שס ברם דנוהג בשל נכרים:

ב"ק דף י"ט ע"ב. משנה כיצד השן מועדת כו' שאלני חכם אחר מופלג על לשון הרא"ש דמקשה על המשנה דלא תני אכלה בהמה מה שאין דרכה לאכול כגון כלב שאכל אמרי רברבי ושינרא דאכיל תרנגולי דהוי רבותא טפי דאע"ג דאכילה גמורה היא ויש הנאה להיזקה אין משלם אלא ח"נ ותירץ דכלבא דאכל אימרי ושונרא דאכיל תרנגולי כו' אפחת שפיחתה המיתה קאמר כו'. יוע"ש ואמאי לא הקשה הרא"ש ביותר מברייתא המבוארת במקומה דהיינו מהא דלא קתני במשנה הא דתני בברייתא אכלה פת בשר ותבשיל דמשלם ח"נ בשביל דאינן ראויין ועל קו' זו לא שייך כלל תירץ הרא"ש. והשבתי דהגם דכ' הרא"ש בלשונו דהוי רביתא טפי דאע"ג דאכילה גמורה ויש הנאה להיזקה כו' מ"מ עיקר הרבותא הוא בטעם הדבר דהא דאין משלם רק חצי נזק הוא מחמת דהגם דהיא אכילה כדרכה מ"מ לא מתחייב נ"ש כיון דאין זה הדרך שיאכל הכלב אימרי ושונרא תרנגולי וזה נחשב לרבותא גדולה דאף באכילה כדרכה מ"מ אם אכלתם אכילה שהוא שלא כדרכה אצלה א"צ לשלם רק ח"נ ודממילא נלמד במכ"ש כסות וכלים שהאכילה בעצמה הוא שלא כדרכה משא"כ מה דהו"ל למשנה לאשמועינן אכילת פת בשר ותבשיל י"ל דאינו קי' כלל כיון דעיקר כוונת התנא בהמשנה לאשמועינן דלא נימא דבשן אין חילוק כלל בין אכילה הראוי לאכילה שאינו ראוי דקמ"ל במשנה רבותא זו שיש חילוק בזה וכדי לבאר זה בביאור גמור הוצרך התנא למינקט דברים הידועים שהם אינם ראוים לאכילה כמו כסית וכלים ולמה להתנא למינקט פת בשר ותבשיל דאינו רבותא גדולה כיון דבאמת גם המה אינם נאכלים אף ע"י הדחק ולא הי' הרבותא רק גוף הדבר איך שהמה אינם ראויים לאכילה וגם דהי' הוצרך התנא להאריך ולברר טעמו של דבר ושגם המה אינם נאכלים אף ע"י הדחק וניחא לי' להתנא לקצר ולמינקט דברים הידועים שאינם ראויים לאכילה וכמבואר בכללים שבמבוא הגמ' שם בדף צ"ט שם בקיצור כללי המשנה דפעמים התנא יכול לומר רביתא טפי ולא חמר כדי שלא להאריך ומייתי כן מתוס' ב"מ פרק האומנין דף ע"ח יוע"ש ובאמת אם הי' עיקר רבותא של המשנה שהי' נראה דכוונת התנא כדי להשמיענו מה המה הדברים שאינם ראויים לאכילה הי' מקום להקשות על מה דלא תני רבותא יתירה בפת בשר ותבשיל שגם זה הוי דברים דלאו אורחי' אף ע"י הדחק אמנם כיין דאין זה כוונת התנא רק לאשמועינן גוף הדין דיש חילוק בשן בין דברים הראוים לאינם ראויים צריך התנא לבאר זה בביאור ולמינקט דבר הידוע שאין ראוי למאכל בהמה וא"ל דעדיין תיקשי לתירץ הגמ' ואבע"א לעולם

בבהמה ובפתורא דגם זה אינו קי' כלל כיון דטעמא דאכלה בפתורא הוא מחמת שאכלה במקום שאינו ראוי לדרכה של הבהמה להזיק במקום כזה דאין זה ענין כלל לרבותא דקתני במשנה דאכלה מאכלים שאינם ראוים. והא כדאיתא במשנה משום דאכלה מאכלים דברים שאין ראוים. והא כדאיתא בטעמא דברייתא בפתורא מחמת שהזיקה במקום שאין דרכה להזיק ואין מקום ללמוד רבותא זאת במאכלים שאין ראוים מהך דינא דאכלה במקום שאין ראוי לה לאכול כ"ז נלפענ"ד הפשוט בכוונת הרא"ש ודלק"מ קי' שהקשה החכם הנ"ל. והגם דיש מקים לתרץ קושייתו קצת בדרך רחוק ולומר כיון דמשנה איירי בין בבהמה ובין בחי' וכמו דאמרינן בדף י"ז ע"ב א"כ ניחא ולמשנה למנקט כסות וכלים דאין ראוי לא למאכל בהמה ולא למאכל חי' משא"כ פת בשר ותבשיל דלא שייך רק בחי' וגם בשר דוקא בטביא או בבשר צלי ולכך לא מקשה הרא"ש מזה וקי' הרא"ש מכלב שאכל אימרי ושונרא דאכיל תרנגולי י"ל דהוא עפ"י דסתם משנה ר"מ ור"מ הא ס"ל בפ"ח דכלאים דכלב מין בהמה אך ורק הפשוט כמ"ש מתחילה. ב"ק דף ס"א ד"ה חד למעוטי קרקעות שטרות הו"ל למעוטי ברישא כו' נ"ל לתרץ קי' זו עפ"י מ"ש התוס' בעצמם בדיבור שאח"ז ד"ה וחד למעוטי עבדים אעפ"י דאתקיש לקרקעות כיון דכתיב כל רבוי הוא והיינו דאתרבי הכל אי לא הוי כתיב לכל חד מיעוטא באנפי נפשי' ה"א דריבוי דכל מפיק מהקישא דאתקיש עבדים לקרקעות ולפ"ז מתורץ קי' התוס' דס"ל דבאמת מן הסברא יש טפי למעט קרקעות ועבדים משטרות והא דקאמר לקמן דף קי"ז י"ל דלקמן מוכרח לומר רק למעט שטרות כיון דבאמת ריבה הכל ולא ממעט רק דבר אחד א"כ אם נמעטי' לקרקעות ע"כ או דנמעט גם לעבדים דהיקשי לקרקעות ויהי' שני דברים ולא שייך ריבה הכל רק מועט דבר אחד. או דנימא כיון דריבה הכל ע"כ נפקא מהקישא ונימא דמיעט רק לקרקעות ועבדים הוא בכלל ריבה הכל כמו שטרות בין כך ובין כך ע"כ דניצטרך למידחק אנפשן בריבוי ומיעוטי המקראות לכך קאמרינן למעוטי שטרות ואף דהוא דלא כסברא החיצונית משא"כ כאן דבאמת אית לן תלתא מעוטי שפיר נקטינן כסדר המדרגות קרקעות קודם ועבדים דהקשו להם ואח"כ שטרות ואין להתעקש ולומר דמ"מ אי לא הוי לן אלא חד מיעוטי וריבוי דכל הי' מרבה הכל הי' מההכרח לאוקמי המיעוט רק אשטרות כי היכי דלא נימא לסתור ההיקש מ"מ כיון דבאמת יש ממש תלתא מעוטי שפיר למינקט כמו שהוא הסברא החיצונית דקרקעית ביותר הסברא למעוטי וגם דאם הי' לן תרי מעוטי ע"כ הוי מוקמינן רק אקרקעות ועבדים כי היכי דלא נסתר ההיקש שפיר נקיט קרקעות ברישא ועפ"י הדברים הנ"ל יש מקים עיון גם על קי' התוס' ב"מ דף ד' ע"ב ד"ה אין נשבעין יוע"ש היטב:

חולין בגמ' דף י"ז איברי בשר נחירה שהכניסו ישראל עמהן לארץ מהו פירש"י דרוש וקבל שכר ע"ש והקשה הרא"ש ז"ל דדווקא למיסבר קראי אמרי' הכי כדאיתא פ"ק דיומא כיצד הלבישן כו'. עיי"ש ונ"ל דהא התוס' הקשו בד"ה במאי קא מיפלגי מנ"ל דפליגי ותירץ דאי ס"ל דבשר תאוה נאסר והוצרכו להקריב קדשים א"כ ע"כ בעי שחיטה ומה שהקשו שם דאיכא לאוקמי קרא בבעלי מומין כבר השיב הר"ן ז"ל בחידושיו דדוחק לאוקמי קרא בבעלי מומין דוקא יוע"ש וא"כ קמה וגם נצבה תירץ התוס' ז"ל. אך בס' ז"ב הקשה ובס' קול יהודא מביא קו' שלו בשם הגאון מה' ברוך כהנא אב"ד ד"ק פירדא לפמ"ש תוס' יבמות דף ע"א ע"ב דהילודים במדבר לא מלו הותר להם בשר תאוה שאסורים בקרשים יוע"ש א"כ איכא לאוקמי קרא דאיסור נחירה באותן ערלים שבמדבר שהותר להם וא"כ נסתר תו' התוס' ומתרצו דאכתי ע"כ מוכח דפליגי דאי נימא קרא כי ירחק לאיסור נחירה ליכא למימר דכי ירחיב להיתר בשר תאוה דלמה לי קרא תיפוק לי' מדאיצטרך לאסור בשר נחירה בביאתן לארץ והרי אז מלו ואפשר להם לאכול קדשים ואי בשר תאוה אסור ע"כ הוצרכו לאכול קרשים ובעי שחיטה וע"כ מוכח דפליגי עכ"ד ולפ"ז אם נאמר דקרא דאסר בשר נח רה בכלל האיסור גם איברי נחירה שהכניסו עמהן לארץ י"ל דלא פליגי וכקו' התוס' וכקי' הגאון מהר"ב הנ"ל והתירץ שכתבנו הוא נסתר דאי לאו קרא דהותר בשר תאוה ה"א דאסור אף משבאו לארץ ואפשר איצטרך קרא לאסור נחירה משבאו לארץ לאסור האיברים שהכניסו עמהן דודאי אותן האיברים א"א להקריבם קדשים ומחמת איסור בשר תאוה הי' מותרים להם אך מחמת איסור בשר נחירה שנאסר להם בבואן לארץ נאסרו גם האיברים וא"כ הוי מצינן למימר קרא דכי ירחיב לכדר"י וכי ירחק לכדר"ע אבל אי נימא דאיברים שהכניסו לארץ כיוץ דאישתרי כבר אישתרי להו ולא נאסר אלא נחירה אחר ביאתן לארץ ממילא תירוצא דהתוס' אתי שפיר וכיון דמוקמינן קרא דכי ירחק לדר"ע ע"כ קרא דכי ירחיב לא אתא לכדר"י וצ"ל דאתא לכדר"א בפ' כיסוי הדם כמ"ש רש"י ז"ל יוע"ש. ולפ"ז הך בעיא דאיברי בשר נחירה כו'. נ"מ למיסבר קראי דכי ירחיב וכי ירחק דדרשו ר"י ור"ע ומתורץ קושיות הרא"ש ז"ל. בחולין דף צ"א. פרע להם בית השחיטה וטול ג"ה בפניתם כמ"ד ג"ה נאסר להם לב"נ. והקשה בתוס' הא שחיטה לא נאסר בודאי לב"נ ואעפ"כ קאמר פרע להם בית השחיטה וע"כ משום דקיימו כל התורה כולה קידם שניתנה א"כ היכי מוכח כמ"ד דג"ה נאסר לב"נ. ויש לתרץ כך דהנה התוס' כתבו לקמן דהאיך מצי אמ"ה לחול על איסור גיד ותירצו דהוי איסור בת אחת. והנה התוס' כתבו ביבמות דב"א מצי לחול משום דהאיך מיני' פקע. והנה באיסור חמור לא שייך זה עיין ביבמות א"כ לפ"ז מצינן

לומר דר"י דס"ל נוהג בב"נ ור"ש דס"ל אינו נוהג בב"נ לשיטתייהו אזלי דר"י הוכיח שפיר דאיסור גיד נוהג בב"נ דאל"כ תיקשי כיון דאמ"ה נוהג בב"נ וגיד אינו נוהג בב"נ הוי איסור אמ"ה איסור חמור והדרא קי' לדוכתי' איך מצי איסור גיד לחול על איסור אמ"ה ור"ש י"ל לשיטתי' אזיל דס"ל דאין בגידין בנותן טעם א"כ לא קשה כלל דאיך מצי לחול דהא אמ"ה לא חייל כלל כיון דאין בגידין בנותן טעם או משים משהו בשר כו' ולפ"ז מתורץ קושיות התוס' הנ"ל כיון דקאמר פרע להם בית השחיטה קשה הא מקומו ניכר וצ"ל משום דאוסר הירך שנתבשל עמו ומוכח דיש בגידין בניתן טעם דאל"כ אינו איסר א"כ שפיר מוכח כמ"ד דנאסר לב"נ או לתרץ בסוגכנין הנ"ל ג"כ רק לשנות קצת הא דלשיטתייהו אזלו ר"י ור"ש דעל תירץ התוס' דהוי איסור בת אחת קשה למה לי' זה בשלמא לדידן מצינן לומר לעבור עליו בשני לאוין אבל לב"נ דאזהרתן זו היא מיתתן א"כ לא שייך לעבור עליו בב' לאוין א"כ קשיא לאיזה צורך הוי איסור בת אחת וצ"ל דבאמת אינו נוהג בב"נ ומוכח דאינו נוהג ור"ש לשיטתי' דס"ל דאין בגידין בנותן טעם:

על בבא בתרא דף כג:

על הרמב"ם פ"ט מהל' רוצח שהשמיט תירץ הגמ' דב"ב דף כ"ג ע"ב ביושבת בין ההרים אף דהביא התירץ בדליכא דנפישא מיני' שהקשה עליו הכ"מ ולתרץ דברי הרמב"ם הנ"ל מקושיות הכ"מ מהא דבגמרא קאמר דוקא ביושבת בין ההרים י"ל כך עפ"י מה שמבואר בשו"ת נ"ב מה"ק שאלה מ"ג לאבן העזר במה שרצה חכם א' להתיר מי שנפל למים שאין להם סוף והוכר ע"י סימני בגדיו להתיר אשתו משום ס"ס ספק שמא זה שהועלה לא שאל בגדיו לאחר ואת"ל אינו זה כיון שנפל למים שאין להם סוף שרובן למיתה שמא מת ונטבע שם אך דיש להקשות דא"כ קשה מה מייתי הגמ' דיבמות דף קכ"א ראי' דריב"ב לקולא פליג מדהתיר רבא לאשתו להוא דטבע בגישרא דשביסתנא לאחר חמשה ימים אימא שאני התם דכיון דהועלה כאן ונפילתו הי' למים שאין להם סוף לכך הוי ס"ס ותירץ דשאני התם דזה לא הוי ס"ס כלל שמא זה שנטבע הוא שהועלה כיון דאין בו שום הכרה לאחר חמשה ימים א"כ י"ל דוודאי שאינו זה דכל דפריש מרובה דעלמא קא פריש משא"כ כאן הספק בין זה הנמצא לעוד אחר שחיישינן שמא לו שאל הבגדים ע"כ תורף דברי החכם הנ"ל והשיג עליו הנ"ב דזה לא שייך כלל דאזלינן בתר רובא דעלמא דאטו זה הנטבע אינו מרובא דעלמא ע"ש בדבריו בדף מ"ב ע"ג ד"ה ולא מצאתי בדבר זה טעם כעיקר יוע"ש גם השיג עליו מהגמ' דפסחים דף י' ע"ב עכבר נכנס וככר בפיו ועכבר יוצא וככר בפיו דאמרינן היינו האי דעל כו' ולמה לא נימא דניזול בתר רובא דעכברים

דעלמא. והנה בדברי השגתו דאטו זה הנטבע אינו מרובא דעלמא דבריו תמוהים מגמ' דב"ב דף כ"ג הנ"ל דפריך הגמ' וניזול בתר רובא דעלמא ולא אמרינן דהא אף האי מתא הוא מרובא דעלמא וכדבריו דאטו זה הנטבע אינו מרובא דעלמא כו' ובדבר קושייתו מעכבר הנ"ל יש להקשות עליו מדברי הסמ"ע בח"מ סי' רנ"ט ס"ק ו' שהובא בתבואת שור ביו"ד סי' ס"ג דכל היכי דאיתחזק כאן לא אזלינן כלל בתר רובא דעלמא ודוקא בדבר שהובא מעלמא לכאן אמרינן רוב וקרוב אזלינן בתר הרוב יוע"ש בדבריו. ואמנם הגם אם לדין יש תשובה על דברי הנ"ב הנ"ל הנה מ"מ סברתו נראית מצד עצמו דהיכי שייך כאן רוב ומיעוט כיון דאין כאן גדר וגבול להגביל מה הרוב ומה המיעוט ודוגמת סברת הטור ביו"ד סי' ל"ט בשם הרמב"ם בדסביך בגרמא ובישרא כיון דאין הרוב סותר למיעוט כו' ע"ש לכן נראה מסברא לחלק בין האי דינא דהנ"ב הנ"ל ובין הא דפריך בגמ' כאן דבשלמא בנידון דהנ"ב הנ"ל דנימא דאין כאן כלל ספק השקול מחמת דכל דפריש מרובא קא פריש ע"ז שפיר יש להשיב דלמה נסלק הרוב מן רובא דעלמא את גדר הספק כיון דאף זה הנטבע הוא בגדר הספק משא"כ הגמ' בב"ב פריך שפיר כיון דנימא דמעלות הקורבה פועל דניזיל בתרא א"כ שוב לית לן שום ספק בעיר אחרת רק אמרינן דזה העיר הקרובה ממנה הי' הרוצח וע"ז שפיר יש להקשות על החלט זה שאנו מחליטין שזה העיר הקרובה משם הי' הרוצח הלא אין בזה החלט כלל כיון דנגד מעלות הקורבה שיש להעיר הזאת יש לרובא דעלמא מעלות הרוב א"כ נהי דבהתבטל מעלות הקורבה נשארים כולם בגדר ספק השקול כיון דאף עיר הזאת היא מכלל רובא דעלמא מ"מ עכ"פ סותר מעלות רובא דעלמא שלא למיזל עכ"פ בתר הקורבה ולהחליט שזאת העיר הקרובה תיא היא. אך ע"ז יש להקשות אימא דהתורה ציותה להביא עגלה ערופה אף מחמת ספק השקול ומעלות הקורבה אינו פועל רק לסלק החשש והספק מכל שאר העיירות היינו מכל עיר ועיר בפני עצמה שאינה קרובה בזה שפיר פועל מעלות הקורבה להוציא כל עיר ועיר בפני עצמה משום דאותו עיר בפני עצמה דאינה רובה דעלמא וגם אינה קרובה נידחים מעיר הזאת שיש לה מעלת הקורבה ולבתר דנסתלקו מהספיקו מחמת מעלות הקורבה כל עיר ועיר שבפני עצמה אז ממילא נשאר רק ספק השקול בין כל רובא דעלמא בין העיר הקרובה הזאת בזה שפיר יש מקום לומר דאף מחמת ספק לבד ג"כ ציותה התורה להביא עגלה ערופה אך יש לתרץ ולומר דא"א לומר כלל דמחמת ספק השקול ציותה התורה להביא עגלה ערופה כיון דפסק הרמב"ם דכל ספיקא מדאורייתא שרי' (והנה אמת יש להשיב אכל הפלפול הנ"ל ולומר דקו' הגמ' וליזול בתר רובא דעלמא היינו למיזיל בתר רובא נכרים דהם הרובא דעלמא. ובזה יש לומר קצת דאיכא רובא עכו"ם

רוצחים ומעוטא ישראלים שפיר י"ל דכל הרוצח הפורש מרובא דעלמא עכו"ם קא פריש. אך אין כאן מקומו להאריך בזה). אך י"ל כך דהנה בס' משנה לחם בפ"ד דכריתות דף י"ח הקשה על הרמב"ם דסד"או לקולא מהא דקאמר בסוטה דף כ"ט דרמינין קראי אהדרי כתיב והבשר אשר יגע בכל טמא כו' ולדעת הרמב"ם מה פריך ואימא דטומאת הגוף דהא בכרת מחמרינן בספיקא משא"כ טומאת בשר דהוא בלאו הוי סד"א לקולא ויש לתרץ קצת עפ"י מ"ש הה"מ בפרק מהל' חמץ הובא דבריו בב"י א"ח סי' תל"ט דכיון דחמץ עיקרו נתקן על הספק לכך החמירו בספיקו יוע"ש והבאתי קצת סמך לדבריו מקידושין דף כ"ח דקאמר אשכחן ודאי ספק מנין ופירש"י דלא דמי לסוטה כיון שעיקר שבועתה על הספק גלגולת נמי ספק כו' יוע"ש א"כ לפ"ז י"ל כמו היכי דחזינן דחכמים החמירו כבר בספק זה שוב כל ספק שנולד בזה אזלינן לחומרא אף דהוא ספק דרבנן כן ה"ה היכי דחזינן דהתורה החמיר בספיקו כגון בספק טומאה ברה"י דהלכתא גמירי לה דספק טומאה ברה"י ספיק טמא או דילפינן מסוטה כמבואר בחולין ט' ובנדה דף ג' וע"כ דהא דהבשר טמא מספק ע"כ בכשהי' הספק טומאה ברה"י דאי בר"ה הא ספיקו טהור כל עיקר א"כ כיון דבהגוף הטומאה אזלינן לחומרה מחמת הספק טומאה ברה"י ספיקו טמא א"כ אף לענין אכילות כהן זה הבשר שנטמא מספק ג"כ אזלינן לחומרא וכמו דבספק דרבנן אם ראינו דחכמים החמירו בספק זה שוב מחמירינין אנו ג"כ בשאר ספיקות כן לשיטות הרמב"ם דכל ספק שרי' מן התורה היכי דחזינן דהתורה החמירה בספק זה אף להרמב"ם דסד"א לקולא מ"מ יש להחמיר בספק זה אף לענין שאסור לכהן לאכלו ושפיר פריך והבשר אשר יגע בכל טמא הא ספק טומאה יאכל ואמאי כו' והוצרך לומר דהתורה משמיענו דזה הספק אינו טמא כלל ולהורות לנו דדבר שאין בו דעת לשאול אין טמא מספק עכ"פ מבואר מכל הנ"ל דכל דבר דהחמירה תורה בספק שוב בספק זה אמרינן דספיקא דאורייתא לחומרא א"כ הדרה קו' הנ"ל לדוכתי' אימא דמטעם ספק השקול ציותה התורה להביא עגלה ערופה ואי משום דכל ספק מדאורייתא שרי' ז"א דזה לא שייך כאן כיון דכל עיקרו שש עגלה ערופה לא נתקן כי על הספק וכדמבואר במשנה בסוטה כיפרה ספיקא והלכה לה א"כ שוב בספק זה יש להחמיר בספיקו ולעולם אימא לך דרק מטעם ספק ציותה התורה להביא עגלה ערופה. אך י"ל דכל טעות דבענין סברות הה"מ שפיר ניחא כיון דכל עיקרו ענינו של הנשיא ההוא היא רק מחמת הספק שוב יש להחמיר בשאר ספיקות הנולדי' אבל כאן איך שייך לומר כיון דהחמירה תורה בספק ועיקרו על הספק שוב יש להחמיר בספיקא דהא בל"ז לא שייך ענין מציאות עגלה ערופה כל עיקר. ואיך שייך כיון דכל עיקרו על הספק כיון דליתי' במציאות של

עגלה ערופה כלל ולומר כך כפשוטו דגזירות הכתוב הוא ז"א דא"כ אף בלא כל הנ"ל י"ל דשאני עגלה ערופה דגז"ה הוא אלא ע"כ ביותר י"ל להוכיח דרוב וקרוב הולכין אחר הקרוב מלומר דגז"ה הוא ורק דעיקר הפלפול שלנו משום דאין זה נקרא גז"ה כלל רק דכן הדין נוטה דבדבר שעיקרו על הספק יש להחמיר בספיקו וזה אינו כיון דלא שייך כלל לומר דעיקרו על הספק כיון דאינו במציאות של עגלה ערופה כלל ואחר שבארנו כל זאת שפיר מתורץ דברי הרמב"ם הנ"ל דלפי מה דמשני הגמ' ביושבת בין ההרים א"כ איכא מציאתו של עגלה ערופה ביושבת בין ההרים ושוב איכא לומר דאף באין יושבת בין ההרים ג"כ צריך להביא עגלה ערופה משום סברא הנ"ל דאף על ספק יש להביא עגלה ערופה משום דעיקר על הספק ושפיר השמיט הרמב"ם הך תירוצא דיושבת בין ההרים וא"ל דמ"מ קשה מנ"ל סברא זאת דההתורה ציותה להביא עגלה ערופה מספק בשלמא הקושיא שהקשיתי שפיר הקשיתי דלמה לא מתרץ הגמ' כך אבל עכשיו דהגמ' מתרץ ביושבת בבין ההרים מנ"ל להרמב"ם לחדש ולומר דאף באין יושבת בין ההרים מביאין ע"ע משום דמביאין על הספק מחמת דעיקרו על הספק ומנ"ל להרמב"ם סברא זאת ונ"ל דבזה מתורץ גם קו' התוס' דהקשו ל"ל קרא שירושלים אינה מביאה עגלה ערופה תיפוק לי' דהיא רוכלת עמים וגם כל ישראל עולין לרגל ולפי הנ"ל מתורץ כיון דאליבא דאמת אף באין יושבת בין ההרים צריך להביא עגלה ערופה מטעם דיש להביא אף על הספק משום שעיקרו על הספק. ובזה מתורץ דהרמב"ם הוכיח מחמת קו' התוס' דלמה צריך קרא למעוטי ירושלים מעגלה ערופה מוכח ע"כ דאף על הספק מביאין עגלה ערופה דבזה מתורץ קו' התוס' הנ"ל ושפיר פסק הרמב"ם דאף באינה יושבת בין ההרים צריך להביא עגלה ערופה:

ועפ"י הדברים הנ"ל יש לצדד ולומר על מה שכתבתי במקום אחר על הוכחות הר"ש מקינון דקבוע שאינו ניכר לא נקרא בשם קבוע וכתבתי עוד באריכות על הא דאיתא בספרי הובא בילקוט שמעוני פ' ראה דף רע"ז ע"ד והיתה תל עולם אפי' שלא לבנות גנות ופרדסים דברי ריה"ג ר"ע אומר כמות שהיתה כו' מכאן אמרו מקיימין את הטפלין כו' והיא תמוה דמהיכא מוכח דמקיימין את הטפלים וי"ל כך דהנה ידוע מקו' הר"ש הנ"ל המבוארת בפוסקים ביו"ד סי' ק"י דאם נימא דאף קבוע שאינו ניכר הוי קבוע למה לא יאסור כל העולם בחרישה וזריעה משום נחל איתן. ועיין פליתי שהשיב על קו' זו בדוחק קצת דאימא דלא הביאו כלל עגלה ערופה ואני הוספתי על דבריו לומר דהוי ס"ס שמא לא הביאו כלל עגלה ערופה ואת"ל הביא שמא אין זה המקום אך תלוי במחלוקת הפוסקים אי אמרינן ס"ס מה שספק א' בגוף וספק א' בתערובות אך דיש

להקשות כדמות קו' זו אף על עיר הנדחת דיאסור כל העולם בבנין עיירות מחשש עיר הנדחת. ועיר הנדחת הרי אמרו בגמ' דסנהדרין ראיתי' וישבתי על תילה. אך ורק דבזה יש לתרץ ולומר דדוקא בחרישה וזריעה מקשה הר"ש שפיר משום דלא נודע המקום שנערף העגלה משא"כ לבנות עיר למיחוש שמא הי' במקום זה עיר הנידחת י"ל דסתם עיר נבנית ברבים ואינו קו' כלל כיון דאי אפשר שלא הי' נודע ממקום עיר הנידחת כיון דקלא אית לי' למילתא. אך לפ"ז יש להקשות למ"ד דאף גנות ופרדסים אינה נעשית דשפיר קשה האיך יבנו גנות ופרדסים.

אך דיש לתרץ אף גוף קו' הר"ש הנ"ל עפ"י המבואר בחולין דף ע"ז ע"ב רוב בהמות יולדת דבר הקדוש בבכורה וכל היולדות כו'. סמוך מיעוטא דנידמה כו' ועיין נדה דף י"ח ע"א תוס' ד"ה שליא. והנה אמרינן בחולין מנ"ל דאזלינן בתר רובא כו' אתיא מעגלה ערופה מוכח דמיעוטא דטריפות אין העגלה כשירה כלל א"כ שפיר בתצטרף המיעוט למחצה ומחצה דקבוע שאינו ניכר שמקשה הר"ש שפיר הוי עלמא רובא ובדרך זה יש לתרץ גם מעיר הנדחת עד"ז כמבואר בגמ' אתיא מרוצח ואתיא מעדים זוממים ובתוס' שם ד"ה וכ"ת א"כ אם הנידחין או המדיחין הוי טריפה לא הוי עיר הנידחת כלל א"כ סמוך מיעוטא למחצה דקבוע. והנה שמעתי להקשות על הרמב"ם בפ"ד מהל' עכו"ם הל' ו' דמכין אף הטף כו' א"כ הוי עיר הנידחת עדות שא"א יכול להזימה כיון דבאים למיקטל אף הטף היכי נעבד כו' כדאמרינן פ"ק דמכות לענין בן גרושה כו'. אך י"ל עפ"י מ"ש התוס' במכות ד"ה מעידי בתירץ השני ועי"ל דלא בעינן כלל בכזה עדות שא"א יכול להזימה ומתורץ קו' ששמעתי אך לפ"ז הדרה קו' שהקשיתי כעין קו' הר"ש על עיר הנידחת לדוכתי' דעכשיו א"ל כתרוצי הנ"ל כיון דלא בעינן כלל עדות שאתה יכול להזימה בעיר הנידחת, וצ"ל דלדעת הרמב"ם דהורגין את הטף מוכח באמת בהוכחת הר"ש דלא שייך קבוע שאינו ניכר. ובזה מבואר הילקוט הנ"ל דלריה"ג דס"ל דאינה ניבנית גנות ופרדסים תיקשי ממעשים בכל יום כקו' הר"ש, הנ"ל איך עושין גנות ופרדסים ולא חיישינן מעיר הנידחת וצ"ל כתירוצי הנ"ל א"כ מוכח שפיר דמקיימין את הטפלים וכיון דלא איפליג ר"ע וריה"ג לענין טף ע"כ דגם ר"ע לא פליג על ריה"ג בענין עף. כ"ז אמרתי כבר אמנם עפ"י מה שאני מחדש כעת עפ"י תירוץ הקושיא שעל הרמב"ם פ"ט מהל' רוצח הנ"ל יש לתרץ קו' הר"ש מקינין הנ"ל שמקשה מנחל איתן לתרץ עפ"י דברים הנ"ל דבמסקנא כל הערים היושבים בתוך המישור ולא בתוך ההרים הם אינם מביאים עגלה ערופה רק מספיקא שמא הי' הרוצח משם א"כ בהצטרף ספק הלז למיעוטא דשמא טריפה היתה וכדאמרינן בחולין דאתיא דאזלינן בתר רובא מן עגלה

ערופה דילמא טריפה הוא ושוב ממילא הוי רובא דאין לה דין עגלה ערופה כלל ולא נאסרה כלל הנחל איתן והא דאמרה תורה לגבי נחל איתן אשר לא יזרע וגו' היינו כדמוקי לה הש"ס דהתורה איירי ביושבת בין ההרים א"כ שפיר ליכא ספק כלל דהא הולכין אחר הקרוב משא"כ לחוש לכל השדות לאוסרם בחרישה וזריעה מחמת נחל איתן הוי כוונת הקושיא כדברי הכו"פ דמסתמא במשך השנים שהיו ישראל בא"י מתרמי הבאת עגלה ערופה אבל עכ"פ אין זה בגדר הספק כלל לומר דילמא הי' הבאת עגלה ערופה בעיר היושבת בין ההרים וע"י ספק לאסור כל השדות בחרישה וזריעה וגם דהוי ס"ס שמא לא הי' כלל עגלה ערופה בעיר היושבת בין ההרים וספק השני שמא אין זה המקום שהי' בו נחל איתן וגם יש לצדד ע"ז ולומר דבלא"ה י"ל דאין זה בכלל גדר הספק כמו ספק לא על דאינו בגדר הספק משום דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן כן הוא ספק זה לחשוש אימא הי' נחל איתן בעיר היושבת בין ההרים. והנה תירץ זה אף שכבר כתבתי עפ"י פשיטות מכבר היינו לצרף ספיקא דקבוע למיעוטא דטריפה. הנה כעת לא מיסתבר לי כלל תירץ זה שאמרתי כבר כיון דהספק דקבוע אינו שם אחד עם הא דאיכא מיעוטא דטריפות דספיקא דקבוע היינו שמא זה המקום אינו נחל איתן ומיעוטא דטריפות היינו שמא אף הנחל איתן לא מיתסר כלל מחמת מיעוטא דטריפה הי' העגלה ערופה וסברא כזו כ' באלי' רבא לענין צירוף שני המיעוטים המבואר בברכות במיעוטא דלגמר את הכלים משא"כ התירץ הנ"ל שאני כותב כאן שפיר הוי ספיקא דשמא אינו העיר הזאת כלל שממנה הי' הרוצח ומיעוטא דטריפה הוי שניהם שם אחד שפיר דומה למיעוטא דנידמה וספיקא דזכר ונקיבה המבואר בסוף פרק בהמה המקשה ועפ"י הנ"ל יש לפלפל בהא דאמרינן בגמ' דסוכה דף ל"ד ע"א דא"ל ר"ה להנהו אוונכרי כי זבינתו אסא מכותים כו' דמקשה הט"ז בסי' תרס"ד ס"ק ו' על שהשמיטו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור מימרא זו שהוא בלי שום חולק ולתרץ קו' הט"ז הנ"ל בסי' תרס"ד הנ"ל עפ"י מ"ש הר"ש מקינין הנ"ל דקבוע שאינו ניכר לא הוי קבוע דאל"כ יתסר כל העולם בחרישה וזריעה מחמת נחל איתן והפר"ח הביא עוד ראי' דקבוע שאינו ניכר לא הוי קבוע מהא דכתבו התוס' האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה דאסור בכל הנשים רק מטעם קנס והכו"פ השיב כנגד ראיות הפר"ח דהלא הרמב"ן כ' דלא כתוס' ורק דבהאומר לשלוחו צא וקדש לי אשה באמת אסור מדינא וגם מביא הכו"פ דאמרינן ביבמות דנכרי המקדש בזה"ז חוששין לקידושין דאימא דהוא מעשרת השבטים יעו"ש בדברי הכו"פ דקבוע שאינו ניכר אם הוי קבוע או לא במחלוקות היא שנוי' יוע"ש באריכות, והנה הא דחיישינן הכא לספק גזל משום דסתם כותים גזלי ארעתא נינהו כ' המג"א סי' תרמ"ט ס"ק ו'

דמשום ספק גזל נגעי בי' הכא תיקשי דלמה לא נאמר דהלא רוב שבעולם אינם גזולים א"כ על כל שדה ושדה י"ל כל דפריש מרובא קפריש ואין כאן גזל כלל וכמו דכ' הר"ש מקינין על כל העולם דלא נאסרו בחרישה וזריעה מחשש נחל איתן דאמרינן כל דפריש מרובא קא פריש רק י"ל דכיון דכ' הכו"פ דבמחלוקות שנוי אי קבוע שאינו ניכר הוי קבוע א"כ י"ל לר"ה דקבוע שאינו ניכר הוי קבוע א"כ ל"ש כל דפריש מרובא קפריש משום דכל קבוע כמחצה ע"מ דמי א"כ מתורץ קו' הט"ז הנ"ל דלפי ההלכתא דקבוע שאינו ניכר לא הוי קבוע לא חיישינן כלל וכלל וספק גזל השדות משום דכיון דרוב שדות שבעולם אינם גזולי' י"ל כל דפריש מרובא קפריש קצת מפתחות בשאלה סי' ל"ו מענין ח"ש וסברות אחשבי' וגם על קו' העולם על רבינו יקר מה שפלפלתי עם הגאון האמתי המפורסם המנו' מ' סענדיר זלה"ה מזבארוז וגם שם פקפק על המ"ל פ"ד מהל' שבועות אי הלכתא אפיקתי' אכזית ואיך לשון בני אדם וגם מבואר בשו"ת ההוא מענין אם יש לחלק בדאורייתא בין לכתחילה ובין דיעבד וגם שם מענין הנאה אי ח"ש אסור מ"ה ונשמט משם לענין אי הוי מדאורייתא או מדרבנן בשלא כדרך הנאתו דמפלפל בזה המשנה למלך ויש לראות לצדד קצת בענין הזה ממה דמבואר במס' ב"ק דהנה איתא בב"ק דף מ"א דדריש ר"א נקי מח"כ א"ל ר"ע והלא הוא עצמו אינו משתלם אלא מגופו כו' ואם נימא דשלכ"ה אפי' איסור מדאורייתא לית בי' אכתי איכא הנאה ששוה איזה דמים במה שיכול ליהנות שלכ"ה וה"א דינתן הנסקל להנאה זו קמ"ל קרא דפטור א"כ איך מבואר שם בין לר"א ובין לר"ע דמגופו ליכא לאשתלומי ולא מידי הואיל ואסור בהנאה לאו בר דמים הוא ואמאי הא חזי ליהנות שלכ"ה דגבי שור הנסקל אכילה כתיב בי'. והנה מסוגיא זו דב"ק הנ"ל מוכח ג"כ דהא דס"ל לר"ל ח"ש מותר מן התורה היינו באיסורי אכילה לבד אבל באיסורי הנאה מודה ר"ל דח"ש אסור דהנאה מיהת הוי דאל"כ עדיין קשה למה דס"ל לר"א ולר"ע דתם דאינו משלם רק מגופו לא שייך בשור הנסקל דאינו בר דמים הא חזי ליהנות פחות פחות מכשיעור ולפמ"ש דבאיסורי הנאה מודה ר"ל ניחא נמי דלא תיקשי לר"ל ממתניתין דהמקדש בערלה בקידושין דף נ"ו ע"ב ואין אנו צריכין לומר כיון דעכ"פ ח"ש אסור מדרבנן שוב אינה מקודשת אף מדאורייתא רק לפמ"ש ניחא דר"ל ג"כ מודה דח"ש אסור מדאורייתא באיסורי הנאה:

והנה דרך אגב באתי להעיר טל מ"ש התוס' בקידושין דף נ"ו ע"ב ד"ה המקדש בערלה דכאן מיירי דליכא ש"פ כו' ק"ק כיון דכלאי כרם לקו אף שלכ"ה כדאיתא התם בפרק כ"ש א"כ בכ"ה מיירי אף בדאיכא ש"פ שלכ"ה א"כ איך נקיט לה התנא במשנתינו בחד בבא גם יש להקשות אמאי לא תירצו דמתניתין אתיא כר"ש דר"ש למכות א"כ ה"ה דלקי

אשלכ"ה כמ"ש מהריב"ל ורש"ל בשבועות והא בלא"ה משנתינו אתיא כיחידאי דלית הלכתא כוותי' כמ"ש בסמוך דלא נקיט חמץ בפסח דאתיא כריה"ג:

ובסוף הסו"ת שם מענין קו' ממשנה למלך על תקריב אפי' בשבת כיון דאין עיבוד באוכלין פלפול עם הגאון המנו' מ' סענדר מזבארוז הנ"ל על תוס' בחולין דף ק"ל ד"ה תיתי מלקוח ויתום שהוא לתמי' מה שנקטו טריפה שפטור ממתנות כדאיתא בחולין דף קל"ו ע"ב הוא מבואר בקונטרס הלז בדף ק"י ע"ד בסוף הסוגיא דכיצד מפרישין חלה בטומאה ביו"ט:

הסברא שכתבתי על היכי דצריך לברורי במקום דאיכא לברורי דהוא דוקא כשהבירור הוא בירור גמור משא"כ באם שיתברר אעפ"כ יהי' מהצורך לסמוך על רובא אז א"צ לברר כלל ותירצתי בזה מה שהקשה הפ"י בגיטין דף ב' ע"ב על התוס' דשם דא"צ לשאול את השליח אם נכתב לשמה הוא מבואר בקונטרס תשובות בחלק אה"ע סי' י"א הראי' שהבאתי לדברי הפר"ח ויד אהרן המובא בבאר היטב א"ח סי' מ"ז דכשנסתפק בברכות התורה שהוא ספיקא דאורייתא צריך לברר גם באר הברכות שהם. מדרבנן והבאתי לראי' מתוס' כתובות דף כ"ד ד"ה אבל אינו נאמן להשיאו אשה דכשבודקין לחללות שוב בודקין אף לממזרות הוא מבואר בחידושי' במס' נדה:

גם מבואר שם מענין שחידש שו"ת צ"צ סי' ס"ט על הקושיא שעל הש"ע יו"ד סי' ק"ב יש מי שאומר כו' דהוא דינו של הרשב"א דכשאין המתיר עתיד לבוא כגון ביצה הנולד מספק טריפה דהקשו ע"ז דאין מציאות לדין זה וחידש שם הצ"צ דלף כשנתבררה שהתרנגולת כשירה מ"מ מי שאכל קודם הבירור הוי דינו כמי שאכל ספק טריפה דהאיסור לא פקע למפרע ועוד שם בפלפול כמה סברות בדין דשיל"מ. וגם שם פלפול על דברי הרמב"ן במלחמות פ' כל שעה על ר' יוחנן דס"ל חמץ בנותן טעם וגם שם פלפול על הסוגיא דמס' ע"ז דף ע"ג ע"ב וגם שם בסוף הענין פלפול על סברות התורת חיים שהוא סברות הריטב"א ושו"ת מזרחי בענין חזקה דצריך להיות בעצם הענין שנולד הספק בדף נ"ג ע"ד מענין תחומין די"ב מלין המבואר בשו"ת נ"ב ראשון ושני ושם מענין הרמב"ן ותוס' יו"כ אי עשה חמיר מל"ת. ושם מענין מ"ל חד לאו כו' ובתוס' דחמיר להו אינשי תרי לאו כו'. וגם שם דף נ"ד ע"ג וע"ד לתרץ הקושיא על הפוסקים דס"ל י"ב מילין דאורייתא מהא דקאמר במס' יו"ט ש"מ תחומין דאורייתא:

ילקוט פ' בא התמוה על לא תותירו בדף נ"ו ע"ב ומקודם דף נ"ה ע"ב ושם מענין עשה ול"ת בפסוק אחד. על סברות הפ"י בקידושין דחמץ דישנו בבל יראה חייב אף שלא כדרך הנאתו מבואר הפלפול ע"ז בדף ס"ח ע"ג וע"ד. על קו' הזרתי בסתירות רש"י

מפסחים לחלק יצאתה על יבמות בדף ע' ע"ב מענין הפלפול של המשנה למלך בכהן שאכל תרומה טמאה שטמא מדרבנן בפסחים דף פ"ג ע"ד. והנה בענין המבואר בט"ז שאין לחכמים לאסור דבר המפורש בתורה שכתבתי מזה בפסחים דף ע"ט ע"ז וע"ד וגם הבאתי שם סמך להט"ז חוץ ממה שהבאתי ממס' סוטה הבאתי עוד ממס' פסחים דף ס"ו הא דקאמר ר"א עקיבא עקרת מה שכתב בתורה:

על מנחות דף מה.

גמ' וכל נבלה וטריפה מן העוף וגו' כהנים היא דלא יאכלו כו' א"ר יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה רבינא אמר כהנים איצטריך לי' כו'. על המאמר הלזה עמד בס' כתנות אור על התורה שעם אור חדש והובא שם מאמר זה בפ' תצוה ובפ' בהעלותך מדקדקין באיזה סברא פליגי ר' יוחנן ורבינא ומאריכים בפלפולים בזה ויש לדקדק עוד על הלשון עתיד אלי' לדורשה דנשתנה כאן מהלשון המורגל בש"ס לומר תיקו דהוא ר"ת תשבי יתרץ קושי' ואבעיות ועוד דלשון כזה שייך רק בענין קושיות שהקשו חכמים בדרך קושי' או מספקא להו איזה דבר בדרך איבעי' ובמקום שלא הי' יכולת בידי החכים לתרץ או לפשוט היו מודיעים שהוא מן הנעלם ורק תשבי יתרץ משא"כ בפסוק זה שביחזקאל דהוא מוקשה בעצמותו כהנים היא דלא יאכלו כו' ואינו מהצורך להקשות כלל בדרך קושי' הוי כדבר המיותר להודיע שפסוק זה אין לו ביאור והוא מהנעלם ושייך רק לאליהו ואם כדי לשלול תירוץ רבינא דכהנים איצטריך לי' זה הי' ניחא אם הי' ר' יוחנן ורבינא בדור אחד והי' ר' יוחנן שומע תירץ רבינא דאיהו לא ניחא לי' בזה התירץ הי' מקום לומר דפסוק זה אין לו ביאור והיא שייך רק לאליהו אמנם אין הדבר כן כי ר' יוחנן הי' מדור הקודם לרבינא ולא שמע ר' יוחנן כלל דברי רבינא אף שמן הסתם הבין והשכיל בעצמו ג"כ תירץ רבינא רק דלא הי' מתקבל אצלו מאיזה טעם ונשאר אצלי הפסוק מוקשה לא מתישב כלל מאמר זה בדבר הפסוק המוקשה מעצמותו שכל הרואה משתומם בעצמו. ונלפענ"ד לפרש בדרך דרוש ופלפול וגם להצטרף עם דרוש ופלפול הזה עוד מאמר התמוה בש"ס והוא בקידושין דף ע"א ע"א בימי ר' פנחס בקשו לעשות בבל עיסה לארץ ישראל אמר להם לעבדיו כו' כי עייל אמר להם אין שחיטה לעוף מן התורה אדייתבו וקמעיינו בה אמר להם כל ארצות עיסה לא"י כו' דהוא מן המאמרי' התמוהים דמה שייכות יש להא דאין שחיטה לעוף מה"ת להא דכל ארצות כו' ורש"י מפרש בשביל שיהי' תימא להם ויהיו טרודים בסברא הראשונה כו'. ואעפ"כ נוכל לפרש בדרך פלפול ודרוש להבין דברי חכמים וחידותם ולא ראיתי דרך דרוש על המאמר הזה

רק בס' אור חדש על מס' קידושין וגם עוד בס' אחד נקרא שמר אוהל יוסף ומפרש בדרך רחוק ולפענ"ד לפרש בדרך קרוב קצת ורק שהוא בדרך פלפול. דהנה בגמרא דמנחות מבואר בתוס' שם ד"ה הואיל ואישתרי מליקה. אע"ג דלעיל פרכינן שכן מצותו בכך כו' מ"מ אתי לאורויי לך דלא נטעה למילף מיני' מהאי דקאמרינין דאין שחיטה לעוף מ"ה פרשתי בחולין כ"ה גירסת בה"ז ובצאן קדשים משנה קצת הגירסא דהיינו דגריס ולמ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה פירשתי בחולין עכ"פ לדבריהם כוונת דברי התוס' לאחר שתירצו על קושיתם דמצוותו בכך דמ"מ בא לאורויי דלא נטעה למילף מיני' סמכו לזה ענין אחר דהא דקשה על הא דקאמר נבילה למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה דפירשו בזה בחולין דף ך' ואין שום המשך מזה לגוף תירוצם דאתי לאורויי דלא נטעה למיליף מינה ובאור חדש פ' תצוה הוסיף קצת ביאור על תירץ זה דהיינו דלאחר שגילה קרא דנבילות וטריפות דלא אמרינן הואיל ואשתרי מליקה כו' לכך פריך לעיל מה לכלאים שמצותו בכך עכ"פ זה דבר תמוה בדברי התוס' שכללו בדיבור אחד הא דקשה למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה עם מה שכתבו התירץ על הקושי' שמצותו בכך שאין להם שום המשך ושייכות זא"ז כלל. והנה בכתנות אור פ' בהעלותך כ' בזה דבר נחמד למאוד ונדבר מזה לקמן אי"ה ורק מקודם נבוא לבאר מה שנראה לפענ"ד בכוונת המשך דברי התוס' הנ"ל ע"פ פשוטו טרם אענה בזה באתי להתווכח טובא עם ס' באר יעקב ביו"ד סי' ק"ח שכ' בכוונת דברי התוס' הנ"ל פי' זר ומבהיל ומעייל פולא בקופא דמחטא לומר בכונתם עפ"י מ"ש המר"ם מלובלין בחולין דף ק"ח ע"א בתוס' ד"ה רבי היא לתרץ באופן ראשון מה שקשה על הא דמתרץ בנזיר קסבר אין שחיטה לעוף מה' דמ"מ הוי טריפה מכי תבר שדרה ומפרקת כו' ומתרץ דכיון דמולק מן העורף וחותך הסימנים הכל בבת אחת כולה חדא נחירה מיקרי ועפ"ז כ' בבאר יעקב דלמ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה גם מליקת חולין מותרת בין לישראל בין לכהנים כיון דע"י נחירת סימנים לא הוי נבילה וגם לא טרפה מחמת השבירה של שדרה ומפרקת כיון דכולהו חדא נחירה מיקרי ואתי קרא דיחזקאל דכל נבילה וטריפ' לא יאכלו הכהנים לאשמועינין דיש שחיטה לעוף מן התורה. וממילא דמליקת חולין הוי נבלה. ובכדי שיהי' מוכח זה מפסוק זה ודלא נימא דכוונת הפסוק על נבילה שהכה על ראשה או מתה מאליה הוצרך הפסוק לומר מפורש דלא יאכלו הכהנים דצ"ל דההו"א הי' הואיל ואישתרי מליקה כו' וממילא מוכח דהקרא איירי לאסור אף מליקת חולין ומשום ששחיטה לעוף מן התורה. דאי על נבילה שהכה על ראשה או מתה מאליה ליכא טעות על כהנים ממה שאוכלים מליקה דלית בי' משום נבילה אם אין שחיטה לעוף מ"ה וגם לא טריפה כיון דכולה חדא נחירה מיקרי לכן

במה דקאמר קרא כהנים בא להורות ולדייק דיש שחיטה לעוף מ"ה זה תורף דבריו. ובמח"כ דבריו מרפסין איגרא. וסותר לדברי התוס' שבתאי ענינא גופא שכתבו בחולין דף ך' ע"א ד"ה לא אמרן דלרבינא דבמנחות דקאמר סד"א הואיל ואישתרי מליקה כו' דנבילה ל"ד אלא כלומר טריפה וכוונתם ע"כ הוא דקשה למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה. דלמ"ד יש שחיטה לעוף מה"ת הא הוי מליקה דהוא נחירת סימנים נבילה גמורה ולדברי באר יעקב הנ"ל דעיקר תירוצו דרבינא היא דקרא בא להורות כמ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה א"כ האיך הקשו התוס' על רבינא מן מ"ד דאין שחיטה לעוף מ"ה ואף דלדברי באר יעקב הנ"ל זולת קרא דיחזקאל הי' ההו"א דאין שחיטה לעוף מ"ה אעפ"כ כיון דקמ"ל קרא דיש שחיטה לעוף מה"ת שפיר נקיט הקרא נבילה ולמה הוצרכו לומר דנבילה לאו דוקא. וגם שזולת הדוחקים שצריך לסבול לפי דברי הבאר יעקב הנ"ל כי אין לשון התוס' סובל פירושו כלל בלי הרבה דוחקים עוד נוסף לזה שגוף המצאת דבריו אין להם ממש כלל כיון דאף לפי דבריו ע"כ צ"ל בגוף הענין דכהנים איצטריך לי' דסד"א הואיל ואישתרי מליקה כו' דמזה מוכח לדבריו דיש שחיטה לעוף מ"ה. א"כ עדיין הקושי' של התוס' במקומה עומדת דאיך הי' שום הו"א לומר סד"א הואיל ואישתרי מליקה כו' כיון דמצותו בכך ואם לומר דמ"מ הי' איזה מקום טעות דנילף מינה וכמו שתירצו התוס' א"כ למה אוסיפת מיא ואוסיפת קמחא פלפולי' זרים בכוונת דברי התוס' מבלי צורך מאחר דנצטרך להודות לדבר זה דאף די"ל דמצותו בכך מ"מ הי' מקום טעות דנילף מינה. ושוב ממילא מתורץ קו' התוס' בכך כדבריהם המפרשים. והנה בוודאי לא יעלה על הדעת לתרץ דברי הבאר יעקב הנ"ל ולומר כיון דעיקר רבותא דקרא הוא להורות דיש שחיטה לעוף מן התורה ודייקינין כן מהא דנקיט הקרא כהנים משום דאישתרי מליקה לגבייהו כו' שוב לא שייך לדקדק דהלא מצותו בכך דמה טעם יש בדבר הזה כיון דסוף כל סוף שצריך לומר דכהנים איצטרך לי' סד"א הואיל ואשיתרי מליקה לגבייהו כו' ממילא דיש להקשות דאיזה הו"א היה בזה כיון דמצותו בכך סוף דבר שדברי באר יעקב הנ"ל יוצאים מגדר הפשוטו ואין להם מקום כלל. וגם מה שפשט אצל הבאר יעקב הנ"ל דלדברי מהר"מ לובלין דהכל נחירה אחת ממילא למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת אז מליקה אף דחולין מותרת בין לישראל בין לכהנים ג"כ לא נראה לפענ"ד. ולעיין בס' ראש יוסף בחולין דף כ"ח הנ"ל בתוס' ד"ה רבי היא דתמה על גוף דברי מהר"מ לובלין שכ' דאינו יודע אמאי לא הוי טריפה כיון דתבר שדרה ומפרקת קודם נחירת סימנים יעו"ש. ועכ"פ נלפענ"ד לחלק בזה דהנה יש להעיר דלדבריו קשה על מה שכתבו התוס' בחולין דף ך' הנ"ל ד"ה לא אמרן. דנבילה ל"ד אלא כלומר טריפה דהרי למ"ד אין שחיטה לעוף

מ"ה דלא הוי נחירת סימנים נבילה גם טריפה לא הוי כיון דכולה חדא נחירה מיקרי ודוחק לומר דבאמת רבינא דמנחות דאמר כהנים איצטרך לי' סד"א הואיל ואישתרי מליקה כו' לא ס"ל להך סברא דכולה חדא נחירה מיקרי ולכך הוי מליקה שטריפה מכי שברה לשדרה ומפרקת ושהמר"מ לא כ"כ רק לתרץ לשיטת ריב"ח בנזיר דסבר כדי לחנכו במצות דמתרץ שם הגמ' אליבי' דקסבר אין שחיטה לעוף מ"ה כו' דאליבי' דוקא צ"ל דס"ל הך סברא דכולו חדא נחירה מיקרי ולא הוי ע"י שבירת שדרה שום טריפות דהוא דוחק גדול לחדש פלוגתא חדשה בין האמוראים ועוד דא"כ ל"ל להמר"ם לומר דהא דקאמר שם בחולין דף כ"ח על מלק בסכין כו' דנהי נמי דכי תבר שדרה ומפרקת הו"ל טריפה כו' בדרך אפי' את"ל קאמר הכי תיפוק לי' כיון דרק לשיטת ריב"ח בנזיר קאמרינן הך סברא דכולה חדא נחירה היא ולרבינא לא קא סבירא לי' הך סברא ממילא י"ל דגם שיטות הש"ס דחולין הנ"ל ס"ל כרבינא דלא אמרינן כולה חדא נחירא היא. לכן נלפענ"ד דסברת מהר"ם הנ"ל דכולה חדא נחירה ולא הוי שום טריפות לא שייך במליקת חולין דאין המליקה מצוה כלל ומה"ת נאמר דבשבירת השדרה ומפרקת לא נעשית טריפה מחמת דנוחר אח"כ הסימנים הוי כולה חדא נחירה כיון דבלא מצות מליקה יכול לנחור הסימנים דרך הצוואר ולא דרך העורף ממילא כשעושה הנחירה דרך העורף ושובר השדרה ומפרקת קודם נחירת הסימנים בוודאי נעשית טריפה מקודם וסברת מוהר"ם הנ"ל היא רק דוקא היכי דצריך לקיים מצות מליקה דמצות מליקה היא מן העורף דוקא ודגם זה מכלל מצות מליקה דחותך שדרה ומפרקת תחילה קודם מליקת הסימנים בזה דוקא מחדש מהר"מ דכולה חדא נחירה היא כיון דהמצוה של המליקה הוא בדרך זה דוקא. לחתוך שדרה ומפרקת תחלה שייך בזה לומר דכולה חדא נחירה הוא משא"כ במליקה דחולין לא שייך סברא זו כלל וכן מוכח מלשון רש"י דחולין דף י"ט ע"ב. במשנה דהשוחט מן העורף שחיטתו פסולה דכ' רש"י שם ד"ה שחיטתו פסולה ובגמ' מוקמינן לה כו'. ואע"ג דבמליקה כשרה התם הוא דכולה מתחילה ועד סוף הוי מן המליקה והוי כשאר שוחט כו'. אבל שוחט מן העורף כיון דשחיטה לאו הכי גמירי לא הוי שבירת המפרקת מן השחיטה ואיטרפה לה כו' יעו"ש וכן מדייק רש"י שם בחולין דף ך' ע"ב. דכ' וכי מתה עומד ומולק לאחר שהיא כמתה בשבירת העצם כו'. אי אמרת בשלמא טריפה בעלמא הוא כו' מש"ה הויא מליקת סימנים מליקה וטריפה ליכא למימר שזה דרך הכשירה כו' וכן בכל השוחטים משנקב הושט יש כאן מעשה טריפה וכי גמר שחיטתו מתכשרא כו' יע"ש ועכ"פ נראה פשוט דסברת מהר"ם לא שייכי כלל במליקה דחולין וכמו דכ' רש"י הנ"ל גבי שוחט מן העורף כיון דשחיטה לאו הכי גמירי כו' ה"ה

גבי נחירת סימנים למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת דלאו הכי גמירי שיעשה מעשה טריפות ע"י שבירת שדרה ומפרקת קודם נחירת הסימנים ורק שינחור הסימנים קודם מעשה הטריפות דהיינו דרך הצוואר ולסברת מהר"מ היא שייך דווקא גבי מליקה דקרבנות דאית בי' מצות מליקה דהכי גמירי שיהי' חותך תחלה שדרה ומפרקת בזה דוקא נוכל לומר דלא נעשה טריפה על שבירת שדרה ומפרקת משום דכולה חדא נחירה היא ואף דמהר"ם כתב כן לענין מליקה דמדיר איש את בנו בנזיר למ"ד כדי לחנכו במצות דהיא רק מדרבנן וכדפריך קא אכיל כהן מליקה מ"מ גם בזה ניחא סברת מוהר"ם דשפיר משני קא סבר אין שחיטה לעוף מ"ה ולא הוי נבילה וגם טריפה לא הוי כיון דעכ"פ כדי לקיים מצות חינוך שצריך להביא קרבן צריך לעשות ולקיים גם מצות מליקה והכי גמירי למלוק דרך העורף. ובזה נ"ל קצת בכוונת מהר"ם דמדייק סברתו דכולה חדא נחירה ממ"ש התוס' בנזיר קסבר ריב"ח כו' ולכאורה אין שום הבנה לדיוק זה דמה הוכחה יתירה יש מדברי התוס' יותר ממה שיש הוכחה מדברי הגמ' דקשה על התירץ דקסבר ריב"ח אין שחיטה לעוף מ"ה. דעדיין הוי טריפה משבירת השדרה ומפרקת ולפי הנ"ל כוונת המהר"ם מיתור לשון שכ' התו' ומכי מלקו והוציא הדם תו לא צריך דהוא למותר כיון שכבר כתבו דלא צריך אלא נחירת הסימנים להוציא הדם דרך הסימנים ולפי הנ"ל כוונו התוס' בלשונם ומכי מלקו להוציא הדם דהיינו דכיון דכן היא מצות מליקה שוב לא הוי אפי' טריפה כיון דהוא דרך מצות מליקה שוב שייך לומר דהכי גמירי לחתוך שדרה ומפרקת תחילה וכולה חדא נחירה הוא. עכ"פ יהי' איך שיהי' בכוונת הוכחת מהר"ם סברתו מדברי התוס' הסברא בעצמה הוא מקובלת אף במצות מליקה בקרבן שהוא מביא משום לחנכו במצות. וכן במה דכ' מהר"ם על הא דקאמר בחולין דף כ"ח על מלק בסכין כו' נהי נמי דכי תבר שדרה ומפרקת הוי' לה טריפה דהיא דרך את"ל כו' אף דמליקה בסכין אינו בכלל מצות מליקה י"ל דכיון דהמולק סבר דאף בסכין מקיים מצות מליקה שוב שייך לומר אף במליקה דסכין דכולה חדא נחירה היא כיון דהמולק סבר דמקיים בזה מצות מליקה והוכרח לחתוך שדרה ומפרקת תחילה אבל בחולין שא בוודאי לא יעלה על הדעת לומר דמליקת חולין מותרת משום דכולה חדא נחירה היא וא"ל דא"כ עדיין תיקשי קי' הנ"ל על סברת מהר"מ מדברי התוס' דחולין דנבילה ל"ד אלא כלומר טריפה דנהי דניחא לומר דקאי על מליקות חולין דהוית טריפה אף למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת משום דלא שייך לומר כולה חדא נחירה היא במליקת חולין מ"מ תיקשי עכ"פ על הא דקאמר סד"א הואיל ואישתרי מליקה לגבייהו כו' דהא לא אישתרי שום איסור לגבייהו כיון דאין שחיטה לעוף מה"ת ממילא לא הוי מליקה נבילה

כיון דאיכא נחירת סימנים וגם איסור טריפה ליכא כיון דמליקה דקרבנות ודאי דמצוה הוא להיות חותך שדרה ומפרקת תחילה ושוב הוי כולה חדא נחירה י"ל דז"א קושי' דל"ל קרא ע"ז דעכ"פ צריך קרא להורות זה בעצמו כדי שלא לבוא לידי טעות שלא נדע לחלק בין מליקת חולין למליקת קדשים דהא דבמליקות קדשים אמרינן דכולה חדא נחירה לא הוי סברא פשוטה כ"כ וכמ"ש מהר"ם על הא דקאמר בחולין על מלק בסכין כו' נהי דכי תבר שדרה ומפרקת הוי טריפה דקאמר כן בדרך אפי' את"ל א"כ אינה סברא פשוטה כ"כ דבמליקות קדשים אמרינן דכולה חדא נחירה היא וכמו שכ' התוס' במנחות דאף דפריך בפשיטות בסוגיות הש"ס מה לכלאים שכן מצוותו בכך אעפ"כ צריך קרא לאשמועינן נבילה וטריפה לא יאכלו הכהנים משום חשש הטעות דלא נימא הסברא דמצוותו בכך ורק דנימא הואיל ואישתרי מליקה לגבייהו כו' כן ממש בענין טעות הזה דאף דאליבא דאמת רק מליקת חולין הוי טריפה אף למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת אבל מליקת קדשים לא הוי טריפה משום דכולה חדא נחירה הוא מ"מ הי' מקום לטעות שלא לחלק בחילוק הזה ושנטעה להתיר גם מליקות חולין לכהנים ובזה יש לתרץ מה שהקשה בס' באר יעקב הנ"ל על סברת מהר"ם דכולה חדא נחירה הוא מהא דקאמר בזבחים דף מ"ד ע"ב ולכל חטאתם לרבות חטאת העוף סד"א נבילה היא ויהי' אסור לאכול ולסברת מהר"ם דכולה חדא נחירה לא הוי נבילה למ"ד דאין שחיטה לעוף מה"ת. ולפי הנ"ל לק"מ דלולא הקרא דלכל חטאתם הי' מקום לומר דלא אמרינן סברא זו דכולה חדא נחירה והו"א דלא שרי כהן לאכול מליקה ויהי' ניקרב ואינו נאכל קמ"ל קרא דלכל חטאתם דנאכל וצ"ל דאף לפי דברים הללו מ"מ אינו מוכח מקרא דלכל חטאתם דטעמא דמליקה נאכל משום דכולה חדא נחירה היא משום דיש מקום לומר דטעמא דנאכל משום דאיסתרי מליקה לגבייהו דכהנים וכמו שצ"ל כן בהכרח למ"ד דיש שחיטה לעוף מה"ת ונחירות סימנים הו"ל נבילה ואעפ"כ אישתרי להכהנים לאכול וכדמוכח מקרא דלכל חטאתם כן י"ל בדרך הו"א וס"ד אף למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת דלא הוי נבילה כלל ורק הטריפות שיש ע"י שבירת השדרה ומפרקת דלא מיכרעא אם הטעם דמותר לאכילת כהנים היא משום דאין בזה איסור טריפה משום דכולה חדא נחירה היא או משום דאישתרי מליקה לכהנים אף דהוי בה איסור טריפה ולהו"א זו הי' עוד טעות לומר דהואיל ואישתרי מליקה לגבייהו דכהנים אישתרי לכהנים גם מליקות חולין דהוי ודאי טריפה כיון דלא שייך במליקות חולין כלל זו הסברא דכולה חדא נחירה היא וקמ"ל קרא דיחזקאל דנבילה וטריפה לא יאכלו גם הכהנים ומתורץ מה דהי' מקום להקשות על תירוצי הנ"ל על קו' באר יעקב כיון דכתיב לכל חטאתם

דחטאת העוף יהי' נאכל לכהנים א"כ ל"ל שוב קרא דיחזקאל דנבילה וטריפה לא יאכלו הכהנים. ועפ"י הוצעת הדברים הנ"ל באריכות יש ביאור מספיק לדברי התוס' דמנחות דשפיר יש המשך נכון למ"ש למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת פרשתי בחולין לדבריהם הקודמים דהנה עפ"י דברים הקדומים הנה קו' התוס' שהקשו על הא דאמרינן הואיל ואישתרי מליקה כו' דהא מצוותו בכך דהיינו אף למ"ד יש שחיטה לעוף מה"ת ומליקה הוי נבילה גמורה מ"מ לא שייך הואיל ואישתרי כו' כיון דמצותו בכך הנה קושי' זו הלא קשה עוד ביתר שאת וביותר חומר על מ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת ומליקה לא הוי נבילה רק טריפה ומ"מ תיינו במליקת חולין דלא שייך כולה חדא נחירה הוא אבל במליקת קדשים דמצוותו בכך וצריך בדוקא להיות חותך השדרה ומפרקת תחילה א"כ שוב לא הוי טריפה כלל כיון דכולה חדא נחירה היא א"כ קושי' התוס' שכן מצוותו בכך היא קו' כללות לשני המ"ד ורק לכל מ"ד כשיטתו דהיינו למ"ד יש שחיטה לעוף מה"ת ומליקה הוי נבילה גמורה הוי הקו' דאעפ"כ לא שייך לומר הואיל ואישתרי מליקה כו' כיון דמצותו בכך ולמ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת ומליקה לא הוי נבילה רק טריפה הקושי' היא עוד ביתר חומר דכיון דמצותו בכך להיות חותך השדרה ומפרקת תחילה. שוב הוי כולה חדא נחירה ואינו טריפה כלל ועל שני המ"ד ג"כ תירץ אחד עולה לשניהם דהיינו במה שכתבו התוס' דמ"מ אתי לאורויי דלא נטעה למילף מיני' דהיינו במה דאתי יחזקאל לאפוקי מטעות לא שייך קושיא מסברא בעלמא כיון דעכ"פ יש מקים לטעות דלא נימא דיכולין למילף מינה דבזה מתורץ הקו' של מצוותו בכך על מ"ד דיש שחיטה לעוף מ"ה. והוי נבילה גמורה והו"א הואיל ואשתרי מליקה כו' ובזה מתורץ נמי הקו' שעל מ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה שהי' מקום לטעות דאעפ"כ טריפה הוי ודלא אמרינן שעי"ז שמצותו בכך לחתוך שדרה ומפרקת הוה כולה חדא נחירה ורק דהוי עכ"פ טריפה ע"י שבירת השדרה ומפרקת תחילה ואז הי' מקום לטעות השני לומר הואיל ואישתרי מליקה דהוא טריפה כו' ואף דמצותו בכך מ"מ חיישינן לטעות דלא נטעה למילף מיני' וזה כוונת התוס' שכתבו אחר דלא נטעה למילף מינה ולמ"ד דאין שחיטה לעוף מ"ה פרשתי בחולין דכוונתם לומר דעוד יותר מזה לחשוש לחשש טעות צ"ל אליבא דמ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה דאליבי' קשה ביותר הקו' דעל מצותו בכך לא הוי טריפה כלל ותיקשה על מה שפירשו בחולין דנבילה ל"ד רק כלומר טריפה כיון דע"י דמצותו בכך הוי כולה חדא נחירה וצריך לתרץ כתירוץ הקודם דמ"מ חיישינן לחשש טעות דלא מתני מצוותו בכך אפי' כדי שיהי' כולה חדא נחירה ומכ"ש דחיישינן לחשש טעות דלא נימא מצוותו בכך לענין חשש הטעות דהואיל ואישתרי:

והנה עפ"י מ"ש בסברת מהר"מ דהכל חדא נחירה לא שייך רק במצות מליקה דקדשים דמצותו בכך להיות חותך שדרה ומפרקת כו' משא"כ במליקה דחולין עפ"ז יש לתרץ מה שהקשה בס' שושנת העמקים כלל י"א שם בדף ק"ח ע"ג לריב"ת בנזיר דאין שחיטה לעוף מ"ה וגם ח לין שנשחטו בעזרה לד"א א"כ מדאורייתא ליכא איסור כלל בחטאת העוף הבאה על הספק ממילא דלדעת החולקים על הרמב"ם במאי דס"ל דספיקא דאור' לחומרא רק מדרבנן ודהם ס"ל דמדאורייתא ספיקא לחומרא תיקשי ל"ל קרא דחטאת עוף בא על הספק וכמבואר בנזיר שם דהיינו ההיקש דמהזב את זובו לזכר ולנקיבה מקיש נקבה לזכר כו' תיפוק לי' מחויבת להביא מדאורייתא מספק יעו"ש. והנה תחילת הקו' מבואר בתוס' זבחים דף ס"ח ע"א ד"ה אימר דאמרי' דמקשו שם וא"ת למ"ד לד"א למאי איצטריך קרא לחטאת העוף כו' יעו"ש. ורק דתירוצם שם דאתיא קרא למימר להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי תירץ זה ניחא רק לדעת הרמב"ם דספד"א מדאורייתא לקולא דכל ספיקא רחמנא שרי' ומה שקשה ע"ז כמו שהקשה הרשב"א על הרמב"ם מאשם תלוי והיינו משום דלא ניחא לי' להרשב"א לומר דהפלוגתא אי בעי באשם תלוי חתיכה אחת משתי חתיכות אי לאו תלוי בפלוגתא זו שבין הרמב"ם להרשב"א אי ספיקא רחמנא שרי' והמרי"ט ופר"ח השיגו על הרשב"א בזה וכתבו דאין זה מקום קושי' כלל בזה תלי' דאם משמעות הכתובים דבעינין חתיכה אחת משני חתיכות מוכח דספיקא רחמנא שרי' ואי לא בעינין חתיכה מב"ח מוכח דספק אסור מדאורייתא ועכ"פ מהא דמוכח מקרא דחטאת העוף בא על הספק דקשה אי ספיקא דאורייתא שריא בע"כ צריך לתרץ כמו שתירצו גם בזה המהרי"ט והפר"ח לפי שצריכה לקרבן כדי להתירה לאכול בקדשים לכך צריכה להביאה גם על הספק ותפסו המהרי"ט והפר"ח הלשון בזה דאיסור ממכשיר לא ילפינן יעו"ש עכ"פ עפ"ז ניחא תירוצא של התוס' בזבחים הנ"ל דאתיא קרא להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי משא"כ אם נימא דספיקא התורה החמירה א"כ כיון דכבר גילתה התורה באשם תלוי דמביאין קרבן מספק ודלא בעי חתיכה מב' חתיכות ורק דמחמרינן מספק להביא קרבן בזה קשה קושי' השושנת עמקים על תי' התוס' הנ"ל דבזבחים דל"ל קרא להביא מספק חטאת העוף כיון דאין בו שום איסור דהא אין שחיטה לעוף מה"ת וגם חולין שנשחטו בעזרה לד"א למה לא איצטריך להביא מספק אף בלי שום לימוד ובפרט כדי להכשירה שתהי' מותרת לאכול בקדשים ולפמ"ש בסברת מהר"מ דהכל נחירה אחת היא דדוקא בקדשים שייך לומר כן ולא במליקות חולין מתורץ קושי' הנ"ל דמה שמבואר בשושנת העמקים עוד שם דאפשר דמלק בלא החוט ומש"ה למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה לא הוי טריפה ע"י שבירת

השדרה ומפרקת הנה עפ"י דברי מהר"מ הנ"ל בלא"ה לא הוי טריפה משום דכולה חדא נחירה היא או כתי' השני של מהר"מ דמחזיר סימנים אחורי העורף וכפי המפורש בתוס' דנזיר ד"ה אלא לריב"ח קאכל הכהן נבילה וכן מבואר בדברי הכתנות אור פ' בהעלותך בכוונת התוס' דזבחים הנ"ל במה שהקשו למאי איצטריך קרא בחטאת העוף דבאה על הספק. ועכ"פ לפי מה שאנו תופסים רק תירץ מהר"ם דכולה חדא נחירה מתורץ קושי' השושנת עמקים הנ"ל כפי שהעמדתי דבריו על תירץ התוס' זבחים הנ"ל דאתיא קרא להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי דהיינו דצריך קרא ע"ז אפי' אם ספיקא דאורייתא לחומרא דמ"מ הי' הו"א כיון דאינו נאכל מדאורייתא משום דמספקא לן אם חייבת בקרבן והוי קדשים או לא הוי לידה כלל והוי חולין גמורים ומאחר דהוי חולין גמורים שוב הוי טריפה מכח שבירת שדרה ומפרקת כיון דבחולין לא שייך כולה חדא נחירה והוי ספק טריפה דאורייתא ולחומרא מדאורייתא ולכך אינו נאכל והגם דהתו' בנזיר ד"ה מתקיף לה כו' תרי איסורין דרבנן כו' כתבו דהא דאינו נאכל היא רק מדרבנן היינו משום דהתוס' מיירי שהחזיר את הסימנים וכמ"ש בעמוד א' ד"ה אלא לריב"ח קאכל הכהן נבילה אבל לפי תירוץ הראשון שבמהר"מ דחולין דף ק"ח הנ"ל וכפי מה שכתבתי דסברתו לא שייכא רק במליקת קרשים ולא במליקת חולין בוודאי אינו נאכל משום דהוי חטאת העוף הבאה על הספק כמו דין ספק טריפה וגם דמבואר בס' אורח מישור דשיטת רש"י אינו כתוס' ורק דאינו נאכל אפי' מדאורייתא וכמבואר בדברי רש"י בכריתות דף ז' ע"ב ד"ה מביאה קרבן שתי תורי' כו' אבל חטאת לא מצי לאתנויי כו' ואינו נאכל דשמא לאו בת קרבן הוא ומליקתה כנבילה בעלמא וכ"כ רש"י בפסחים דף כ"ח ע"א ד"ה חטאת העוף הבאה על הספק כגון הפילה כו' ואסורה באכילה שמא חולין היא ומליקתה שווי' נבילה. וכיון דמדאורייתא אינו נאכל י"ל עוד דהא דאינו נאכל מדאורייתא הוא אפי' למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה כיון דהוי ספק טריפה מחמת שבירת השדרה ומפרקת דלא שייך במליקות חולין כולה חדא נחירה היא עפ"ז יש לחדש עוד ולומר דהי' הו"א דלא תביא כלל קרבן זה מחמת דקיי"ל דאין מביאין קדשים לבית הפסול וכמבואר בפסחים דף צ"ח ע"ב אמרו לו אין מביאין קדשים לבית הפסול ואפי' לר"ש דס"ל מביאין קדשים לבית הפסול אמרינן בזבחים דף ע"י ע"ב דה"מ דיעבד אבל לכתחילה לא יעי"ש ותירץ הזה שבגמ' כאן דזבחים מבואר בפשיטות במנחות דף ק"ה ע"ב יעו"ש דקאמר ואע"ג דקא מיפרק מר בשחיטות קדשים כו' וגם דאפשר דר"ש לא פליג רק למעט בזמן האכילה אבל שיהי' קרבן ניקרב ולא נאכל כלל רק נשרף או נקבר היי אמינא דלא יהי' ניקרב כלל כיון דאם יהי' ניקרב לא יהי' נאכל מחמת ספק טריפה.

דשמא הוי חולין וכשיהי' נשרף או נקבר יהי' מביא קדשים לבית הפסול מצד ספק השני דשמא חייבת בקרבן והוי קדשים גמורים ואסור להביאן לבית הפסול ולכך הי' הו"א דאף דספק דאורייתא לחומרא מדאורייתא וגם דצריכה לקרבן כדי שיכשיר אותה שתהא מותרת לאכול בקדשים מ"מ הו"א שלא תביא מטעם הנ"ל וזה מדוקדק בלשון התוס' דזבחים בתירוצם שכתבו וי"ל דאתיא קרא למימר להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי לכאורה סיום הדברים כמו בבהמה אשם תלוי היא למותר ולפי הנ"ל דקדקו בזה לומר דהו"א הי' דאינו דומה לאשם תלוי דהיא ניקרב ונאכל משא"כ חטאת העוף דאף כשנקרב אינו באכל הו"א דלא תביא כלל קמ"ל דצריך להביא ולהיות ניקרב ולא נאכל כמו בבהמה אשם תלוי דנאכל וניקרב אף זה ניקרב ורק דאינו נאכל והנה כל זה דוקא בחטאת העוף הבא על הספק דאינו נאכל מחמת ספק טריפה דהיינו משום דשמא חולין הוא ולא שייך במליקות חולין דכולה חדא נחירה משא"כ בהא דאריב"ח בנזיר דהא דהאיש מדיר את בנו בנזיר הוא כדי לחנכו במצות כו' והיינו דחיוב על האב לחנך את בנו במצות וכמבואר שם א"כ צריך להביא קרבן נזיר ממילא כיון דמחויב להביא קרבן הגם שהוא רק מדרבנן מ"מ כיון דהבאת הקרבן הוא עפ"י חובת חינוך שעל האב שוב שייך לגבי הקרבן לומר דצריך להיות חותך שדרה ומפרקת כו' והוי כולה חדא נחירה ולא הוי טריפה כלל ולכך נאכל נמי וא"ל א"כ גם גבי חטאת הבאה על הספק כמי נימא דיהי' נאכל מטעם זה כיון דגילתה התורה להביא הקרבן גם על הספק א"כ שוב כיון דצריכה להביא את הקרבן להקרבה שוב שייך לגבי' כולה חדא נחירה כיון דצריך להיות חותך שדרה כו' י"ל דז"א כיון דלולא הקרא היינו אומרים דאף דספיקא דאורייתא לחומרא. מדאו' וצריכה להביא את הקרבן מספק מ"מ לא יהי' נאכל מספק דהיינו ספק טריפה כיון דהבאת הקרבן היא רק מחמת הספק וכמי כן איכא ספק חולין והוי בכלל ספק טריפה ומחמת זה שהי' הדין שלא יהי' נאכל עי"ז הי' נולד עוד הוי אמינא וס"ד שלא להביא כלל קרבן כזה ולהביא קדשים לבית הפסול ורק דגילתה התורה דצריכה להביא קרבן כזה מנ"ל דגילתה התורה שיהי' נאכל ג"כ ודלא כסברא החיצונה אימא דגילתה התורה רק דצריכה להביא ושלא נחשוש מחמת הבאת קדשים לבית הפסול אבל לענין האכילה נשאר הסברא החיצונה שלא יהי' נאכל. וא"ל דא"כ תיקשי על הא דקאמר הגמרא בנזיר דמדקתני בברייתא זו תאמר בנקיבה ששני אסורים כו' לאו איסור נבלה וחולין בעזרה דמוכח מזה דתנא דהאי ברייתא ס"ל יש שחיטה לעוף מ"ה ולדברי הנ"ל תיקשי אימא דשני איסורים המה חולין בעזרה וספק טריפה אף למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה וכנ"ל י"ל דעכ"פ לשון הברייתא תאמר בנקיבה ששני איסורים א"א לפרש כך

דמשמע דשני האיסורים הם בהחלט משא"כ לפי דבריי הנ"ל א"כ בהך סברא דאין היקש למחצה ומה זכר מביא קרבן ונאכל אף נקיבה מביאה קרבן ונאכל' שוב אין כאן איסור טריפות כלל ורק כיון דצריך להביא קרבן מספק שוב כולה חדא נחירה הוא כיון דצריך להיות חותך שדרה ומפרקת תחילה אבל לענין קו' התוס' בזבחים דף ס"ח הנ"ל שאין קושייתם על דקדוק לשון הברייתא ושכבר תירצו בגמ' דשני איסורים היינו דמתחזי כתרין איסורין מדרבנן וקושייתם היא רק על שיטת ריב"ח בעצמו דס"ל אין שחיטה לעוף מ"ה וגם חולין שנשחטו בעזרה לד"א ל"ל קרא להביא חטאת העוף על הספק בזה שפיר יש מקום לומר ככל מה שכתבתי. אמנם לאשר ידעתי שדברים הנזכרים אינם ברורים ושיש מקום לצדד ולומר לאידך גיסא כיון דצריכה להביא קרבן מספק שיב שי"ך דכולה חדא נחירה היא ונאמר ג"כ דבזה ניחא מה דס"ל לתוס' בנזיר ד"ה מתקיף לה דנאכל מדאור' אי אין שחיטה לעוף מ"ה דהיינו אפי' אם אינו מחזיר סימנים לאחורי העורף ורק מטעם הנ"ל דכולה חדא נחירה היא לכך מוכרח אני לומר דאף אם נאמר כמו שאני מצדד עתה.

אעפ"כ יש לתרץ קו' שושנת העמקים וכפי שהעמדתי קושייתו על תירוץ התוס' בדברים הנ"ל אם נאמר דספק דאורייתא לחומרא מדאורייתא דעכ"פ צריך קרא כי היכי דלא נטעה עכ"פ לומר דלא נאכל מטעמי הסברות המבוארים כאן בתחילה וממילא דלא יהי' ניקרב ג"כ וכטעם הנ"ל דלא יביאו קדשים לבית הפסול והגם דאליבא דאמת לא אמרינן כך עכ"פ הי' מקום לטעות בזה וקמ"ל קרא דצריך להביא וממילא דנאכל ג"כ לפי דעת התוס' בנזיר דמדאורייתא נאכלת או לפי דעת רש"י דאינו נאכל מדאורייתא וקמ"ל קרא רק דצריך להביא אף דיהי' עי"ז הבאת קדשים לבית הפסול. והנה עפ"י סברא זו שהמצאתי דאם אינו נאכל מדאורייתא אז הי' מקום הו"א לומר דלא תיקרב ג"כ משום דמביא קדשים לבית הפסול עפ"ז מתורץ מה שיש להקשות על המשנה דכריתות דף ח' ע"א האשה שיש עליה ספק ה' לידות וספק ה' זיבות מביאה קרבן א' כו' ואין השאר עליה חובה דפירש"י משום דאף א' בקושי התירו שיש ספק מליקת חולין למזבח אלא שאל"כ אין לה תקנה לטהר בקדשים כו'. ויש להקשות דמוקי שם בגמ' משנה זו כר"ע והלא ר"ע ס"כ חולין שנשחטו בעזרה לד"א וכדמוכח ממ"ש רש"י בחולין דף י"ז ע"א ד"ה ר' ישמעאל סבר בשר נחירה לא אישתרי כלל כו' וזביחה דכתיב בהאי קרא כו' א"נ למאי דדרשינן בבכורות כו' א"נ לאסור שחיטת חולין בעזרה כדדרשינן לקידושין בריחוק מקום כו' יעו"ש מוכח מזה דר"ע לא ס"ל דרשא דבריחוק מקים כו' ממילא דחולין שנשחטו בעזרה לד"א ולמה אין השאר עליה חובה וא"ל דמשום הכי

בקושי התירו משום דעכ"פ הוי חולין שנשחטו בעזרה איסור דרבנן דז"א דבוודאי א"א לעקור חיובא דאורייתא משום איסור דרבנן וכמבואר בחולין דף פ"ו בתוס' ד"ה סיפא נמי תימא דמשום גזירה דילמא אכיל נבילה כו' יעו"ש ולפי הנ"ל ניחא דרש"י לשיטתי' דס"ל דחטאת העוף דאינו נאכל הוא מדאורייתא א"כ לא הי' מהראוי להקריב כלל משום דאין מביאין קדשים לבית הפסול ורק ביון דאין לה תקנה לאכול בקדשים צריכה להביא קרבן ולכך כשהותרה לאכול בקדשים לכך אין מביאה השאר ורש"י דכ' הטעם משום מליקת חולין כיון דגם הא דאין מביאין קדשים לבית הפסול היא ג"כ פלוגתא דר"ש ורבנן ויותר ניחא למינקט הפלוגתא של חולין שנ"ב עכ"פ נוכל לתרץ גם אליבא דר"ע דחולין שנש"ב לד"א מ"מ ניחא דאין השאר עליה חובה כיון דבקושי התירו:

ועוד אפשר לתרץ קו' השושנת העמקים דל"ל קרא לחטאת העוף דבאה על הספק דתיפוק לי' בלא"ה משום דספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא עפ"י דהנה יש להעיר בגוף קו' התו' דזבחים והי' מקום קצת לתרץ עפ"י דעת הרמב"ם פ"ו מהל' כלאים דהכהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה לוקין מפני האבנט שהוא כלאים א"כ שפיר הו"א שלא להביא חטאת העוף תבא על הספק מחמת ספק לבישת בגדי כהונה שלא בשעת עבודה דשמא לא הי' ולד ולא נתחייבה בקרבן כלל אח"כ מצאתי בשו"ת שאגת ארי' סי' ך"ט דמביא ראי' מחטאת העוף הבא על הספק כדעת הראב"ד החולק על הרמב"ם בבגדי כהונה רק כיון דשרי בשעת עבודה שרי לגמרי אף שלא בשעת עבודה ואח"כ סותר ראי' זו מהא דנזיר דרבי קרא מהיקשא דוהזב את זובו לזכר ולנקבה כו' יעו"ש ולא העיר עפ"י דברים ההם על דברי תוס' דזבחים הנ"ל דל"ל קרא על חטאת העוף הבא על הספק. והנה עפ"י מה שמדקדק בשאגת ארי' שם דאם נימא כדעת הרמב"ם בלבישת בגדי כהונה שלא בשעת עבודה ורק דהתורה ריבתה לחטאת העוף א"כ קשה על הברייתא דנזיר דקתני לא אם אמרת בזכר שכן איסור א' תאמר בנקיבה ששני איסורים כו' ולא קאמר בזכר שני איסורים עם איסור כלאים משום דלא חשיב אלא איסורים שבשעת אכילה משא"כ איסור כלאים הוא רק בשעת עבודה יעו"ש עפ"ז יש לתרץ מה דק"ל על הא דקאמר בברייתא לא אם אמרת בזכר שכן איסור אחד תאמר בנקבה ששני איסורים כו' דתיקשי על הא דקאמרה הברייתא הא דלא אם אמרת בזכר כו' רק על מה דקאמר אי מה זכר מביא קרבן ונאכל כו' והרי גם על הא דניחא לי' לברייתא דמה זכר דמביא קרבן על הספק כו' תיקשי ג"כ קושי' כזו דבזכר איכא רק איסור אחד משא"כ בנקבה איכא שני איסורים אפי' על הבאת הקרבן האחד מחמת מליקת חולין בעזרה והשני כיון דמוקי הברייתא כמ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה והוי המליקה ספק נבילה והוי

איסור להכניס נבילה למקדש כמו שאסור להכניס שרץ למקדש וכמבואר ברמב"ם פ"ג מהל' ביאת מקדש הל' י"ו ומסתמא אין לחלק בין שרץ לנבילה וגם לא ידעתי אם יש לחלק בזה בין נבלת בהמה דמטמא לבין נבלת עוף טהור דאינו מטמא רק בבית הבליעה וא"ל דאף בשרץ דוקא כשהכניסה לבית המקדש משא"כ כשנמצא שרץ במקדש וצריך להוציא' וה"ה בנבילה שנתנבלה במקדש דז"א דעכ"פ אסור לשהות שם את הנבילה כמו שרץ המבואר ברמב"ם שם הל' ך'. והלא חטאת העוף צריך לשהות שם כדי למצות מדמה וכמבואר ברמב"ם פ"ז מהל' מעשה הקרבנות הל' ו' וז' דמצוי דם חטאת העוף מעכב. וגם עוד תיקשי ביותר על הא דקאמר תאמר בנקיבה ששני איסורים כו' ולמה לא קאמר שלשה איסורים. כיון דאם הי' נאכל ג"כ היו צריכים הכהנים לאכול בעזרה והי' עוד איסור בשהיות הטומאה שם דהרי באוכל נבילות עוף הטהור מטמא בגדים בבית הבליעה אך אפשר דבזה י"ל כיון דעכ"פ הוי ספק אי נתחייבה בקרבן אם לאו והוי ספק טומאה וכיון דעזרה דינה כר"ה וכמבואר במס' פסחים דף י"ט ע"ב א"ר אשי זאת אומרת עזרה ר"ה היא והו"ל ספק טומאה ברה"ר דהלכתא גמירי דטהור עכ"פ לפי דברי השג"א הנ"ל דצריך שיהי' שני האיסורים מענין א' א"כ י"ל דגם כאן איסור אכילות הנבילה ואיסור הטומאה המה שלא מענין אחד. גם יש לתרץ ע"פ דברי השג"א הנ"ל מה דיש להקשות קו' אחרת דהבאת קרבן של חטאת העוף הבאה על הספק הוי ג"כ שני איסורים עפ"י מה דקיי"ל דהזורק דם בעלי מומין על המזבח לוקה וכמבואר ברמב"ם פ"א מהל' איסורי המזבח הל' ד' יעו"ש. ואם נימא דאף על קדשי בדק הבית ג"כ עובר יעו"ש במשנה למלך שם הל"ד מה שהעיר בזה והך חטאת העוף אם לא נתחייבה בקרבן כלל אעפ"כ כיון דהקדישה אותו לקרבן אף דההקדש הי' מחמת ספק דשמא נתחייבה בקרבן אעפ"כ אף אם לא נתחייבה בקרבן לא יצא קרבן הזה מכלל הקדש בדק הבית שדוקא כשנודע לו שלא ילדה אמרינן בכריתות דף ד"ו ע"ב ובדין הוא דמותרת כו' משא"כ כשלא נודע כלל הספק ונשאר בספק כדמעיקרא ורק אנן דאמרינן דאם האמת היא שלא ילדה ולא נתחייבה בקרבן אעפ"כ הוי לה דין קדושת בדק הבית וכמו אשם תלוי דס"ל לרבנן שם דף ד"ג ע"ב בנודע לו שלא חטא דירעה עד שיסתאב וימכור ויפלו דמיו לנדבה משום דאקדשה לכוונה זו דמתוך שלבו נוקפו גומר ומקדיש הגם דזה דוקא באשם תלוי דבא על ספק חטא וכפרש"י שם ד"ה שלבו נוקפו שמתיירא מספק החטא אבל חטאת העוף בספק יולדות שלא בא על חטא לא שייך זה לכך כשנודע שלא ילדה בדין היא דמותרת כו'. אבל עכ"פ כ"ז כשנודע ונתברר הספק ושלא ילדה משא"כ כשהספק הוא כמו שהי' בתחילה אף דכלפי שמיא גליא ואנן הוא דמספקא לן שמא לא

ילדה ולא נתחייבה בקרבן כלל בוודאי דהוי כהקדש בדק הבית ועפ"ז הנה קרבן עוף הבא על הספק דלא יצא מכלל בעל מום ע"י חתיכת שדרה ומפרקת לא מבעי' אם יש שחיטה לעוף מ"ה דהוי עוד יותר מבעל מום ורק דהוי אפי' נבילה אלא אפי' אם אין שחיטה לעוף מ"ה מ"מ עכ"פ לא יצא מכלל בעל מום ע"י חתיכת שדרה ומפרקת דהרי כתבו התוס' בחולין דף ך"ח ע"ב בד"ה אתא כי ממסמס קיעא דמא דאפי' בנסריד העור כדי לבדוק אין לך מום גדול מזה. ועפי"ז איכא גם בהבאת הקרבן ג"כ שני איסורים אחד איסור מליקת חולין למזבח ושני איסור זורק דם מבעלי מומים בקדשי בדק הבית ע"ג המזבח. וא"ל שא"כ תיקשי גם על לשון הברייתא לא אם אמרת בזכר שכן איסור א' תיפוק לי' דאף באשם תלוי שייך שני האיסורים הנ"ל דהא אשם תלוי בודאי דין בדק הבית יש לו באותו צד הספק שלא חטא דהא אפי' בנודע לו בוודאי שלא חטא ירעה עד שיסתאב וכמבואר בכריתות דף ד"ג ע"ב הנ"ל א"כ חוץ איסור דחולין בעזרה יש עוד איסור דזורק דם בעל מומים של קדשי בדה"ב דהא אין לך מום גדול ממה שנשחט י"ל דז"א דהשחיט' שצריכה להיות אפי' בחולין בוודאי אינו בכלל בעל מום כלל ובודאי בהא דזורק דם בעל מום כו' לא ניכלל השחיטה שהיא הכרחיות משא"כ מליקה דלא הוי דרך הכשר בחונין ורק בקדשים דהרי בחולין אף אם אין השחיטה לעוף מ"ה מ"מ הוי עכ"פ טריפה באם לא החזיר סימנים על כן שייך לקרותו בשם בעל מום ע"ז. וגם דעוד י"ל כמו שכתבו התוס' במנחות דף פ' ע"ב ד"ה וכי מכניסין חולין בעזרה על הא דדייקי שם דדוקא בדרך עבודה אסור להכניס חולין בעזרה משום דבעינין שיהי' דומיא בשלי בשלך יעו"ש א"כ כמו כן י"ב דיש חילוק בין קרבן בהמה דהיינו אשם תלוי לבין חטאת העוף לענין הנ"ל אי שייך לומר דהוי שני איסורים כנ"ל דהנה דוקא בקרבן בהמה שייך הדיוק של דומיא דשלי בשלך משא"כ בחטאת העוף לא שייך כלל דקדוק הזה של דומיא דשלי בשלך דהרי קיי"ל בזבחים דף ק"ז ע"א דדוקא על השוחט חייב בשחוט חוץ ולא על המולק יעו"ש א"כ י"ל דבקרבן בהמה דהוא אשם תלו לא שייך כלל לומר דהוי שני איסורים כנ"ל עפ"י מה דקיי"ל דשוחט וזורק בחוץ אינו חייב אלא אחת וכמבואר בלחם משנה פרק י"ט מהל' מעשה קרבנות הל' י"א ובמשנה למלך פי"ח מהל' מע"ק דף ר"ה ע"א וע"ב בדבריו נזכר ג"כ מזה א"כ י"ל כמו בשלי בשלך אינו חייב רק אחת על השחיטה וזריקה כמו כן בפנים א"א לומר דהם שני איסורים דעכ"פ הלא חילוק האיסורים הוא להפריד השחיטה מן הזריקה בענין הזה ולומר דיש איסורים בפנים מצד שהוא חולין או קדשי בדק הבית בעזרה ולומר דאיסור אחד הוא על השחיטה ואיסור שני על הזריקה ולא שייך בזה דומיא דשלי בשלך דבקדשים בחוץ אינו חייב רק אחת על

השחיטה וזריקה וכ"פ באשם תלוי דהיא קרבן בהמה דשייך לגבי' דומיא דשלי בשלך משא"כ בחטאת העוף דלא שייך כלל דומיא דשלי בשלך בשום אופן כיון דאין חייב על המליקה בחוץ שפיר יש לדייק ולומר דהוי בכלל שני איסורים. וגם י"ל עוד עפ"י מ"ש המשנה למלך פי"ט מהל' מע"ק דעל קדשי בדק הבית אין שום חיוב של בחוטי חוץ והמה שם על הרמב"ם שלא הביא דין זה יעו"ש. א"כ לא שייך כלל דומיא דשלי בשלך בענין הזה ואיך נימא דיש שני איסורים אחד משום חולין בעזרה ושנית משום זורק דם קדשי בדק הבית בעלי מומין דהיא תרתי דסתרי שאם דינם כקדשי בדק הבית שוב אין איסור משום חולין בעזרה וכ"ז באשם תלוי דהיא קרבן בהמה משא"כ בחטאת העוף דלא שייך גבי' כלל דומיא דשלי בשלך וכמ"ש ביון דליכא חיובא במולק בחוץ. אך לפי דברי השאגת ארי' הנ"ל דסותר הראי' שהביא נגד דעת הרמב"ם דלא אישתרי לכהנים לבישת בגדי כהונה מן חטאת העוף הבאה על הספק וכ' דאין ראי מזה משום דריבתה תורה מההיקש דוהזב את זובו לזכר ונקבה דחטאת העוף באה על הספק ממילא נתרבה דרשאין הכהנים ללבוש בגדי כהונה בשעת הבאה של חטאת העוף א"כ כמו כן אף אם נמצא שני איסורים בהבאת הקרבן של חטאת העוף על הספק מ"מ נתרבה גם זה מן ההיקש דוהזב את זובו לזכר ולנקיבה ודוקא על הא דאין ההיקש למחצה ושמא אי מה זכר מביא קרבן ונאכל אף נקיבה כו' ע"ז פרכינן לא אם אמרת בזכר שאיסור אחד תאמר בנקיבה כו' משא"כ על גוף ההיקש דאתי ללמוד על הבאת קרבן חטאת העוף על הספק בזה אין משיבין על ההיקש ונתרבה מההיקש להביא חטאת עוף על הספק אף דאיכא שני איסורים כו' ועפ"ז מתורץ קו' שושנת העמקים דאף דספיקא דאורייתא לחומרא מ"מ הו"א שלא להביא חטאת העוף עה"ס מחמת דהספיקות סתרי אהדדי דגם בהבאת הקרבן איכא ספק איסור דאורייתא כנ"ל:

והנה עפ"ז יש לתרץ מה שהקשה בשו"ת פנים מאירות חלק שלישי שעם מס' קדושין ומס' יו"ט סי' ד"ט על דברי רש"י במס' כריתות דף ז' ע"ב ודף כ"ו ע"ב ודהיינו שעפ"י הקדמה הנ"ל הוציא מכלל הדברים הנ"ל שיש בהבאת קרבן חטאת העוף הבאה על הספק גם כן שני איסורים ורק דבזה אין משיבין על ההיקש ונחשבה הכל מההיקש עפ"ז יש לתרץ קו' הפנים מאירות והגם שגוף התירוץ שתרצתי קושייתו היא אף בלא הקדמה הנ"ל וכאשר יבואר מקודם גוף התירוץ שתירצתי קושייתו אף זולת הקדמה הנ"ל. מ"מ עפ"י הקדמה הנ"ל יתבאר ביותר ויותר התירוץ שעל קושייתו. והיא דהפנים מאירות הקשה על מ"ש רש"י דף ז' ע"ב ד"ה מביאה קרבן שתי תורים כו'. אבל חטאת לא מצי לאתנויי כו' ומשום חולין על המזבח לא איכפת לן דכיון דאין למזבח אלא דמה

לא חשיבא אכילה. ובמס' נזיר ילפינן דחטאת העוף באה על הספק עכ"ל רש"י ובדף ך"ו ע"ב כ' עוד רש"י ד"ה ובדין הוא דמותרת בהנאה כו' ומשום חולין בעזרה כו' דלא אסרה תורה אלא שחיטה אבל מליקה לא כו' יעו"ש והקשה הפ"מ מסוגי' דנזיר דף כ"ט הנ"ל דקאמר וסבר ר' יוסי הכי והתניא ר"י ב"ר יהודא אומר מנין לחטאת העוף שהיא באה על הספק כו' ורוצה הגמ' לפרש ששני איסורים היינו איסור נבילה ואיסור חולין בעזרה הרי לפי מה דרצה הגמ' לפרש הברייתא דשני האיסורים המה מדאורייתא מוכח דחולין שנש"ב שייך אף במליקה והנה מה שמתרץ הפ"מ דכוונת רש"י בדף ך"ו היינו לפי דהא דקאמר בנזיר דהוי שני איסורים היינו אם נתיר חטאת העוף גם באכילה יהי' שני איסורים משא"כ כשאסור באכילה הגם דעל הבאת חטאת העוף עושה איסור של הבאת חולין בעזרה מ"מ בזה הוי גזירת הכתוב כמו גבי אשם תלוי וכוונת רש"י בהא דאם משנמלקה נודע שלא ילדה תקבר דבשעת מליקה התירה התורה ואין כאן חולין בעזרה ומותרת בהנאה דאינו בכלל חולין שנשחטה בעזרה במליקה אלא באכילה אסורה וכמה רחוקים ודחוקים דבריו בלשון רש"י דפשט הלשון מורה דיש חילוק בין שחיטה למליקה ואם מטעם הגזירת הכתוב קשה הלא גם בשחיטה הותר באשם תלוי להביא חולין לעזרה ועל פרש"י שבדף ז' ע"ב דכיון דאין למזבח אלא דמה לא חשיבא אכילה הניח הפ"מ בעצמו בצ"ע ועכ"פ נשאר קושייתו על רש"י דף ז' ע"ב מהא דנזיר הנ"ל. והנה בס' משנה לחם רוצה לתרץ קו' הפ"מ ורוצה לפרש כוונת רש"י עפ"י דנוחר ומעקר פטור משום חולין בעזרה. הנה הקשה בעצמו על פי' זה דא"כ איך קאמר דמאי שני איסורים לאו איסור נבילה וחולין בעזרה הלא אם יש לאו נבילה ליכא חולין בעזרה. דהוי נוחר ומעקר וגם בס' שושנת העמקים כלל י"א דף ק"ח ע"ד העיר בזה בדרך קושי' להקשות כן על הברייתא ומביא כן גם בשם קול בן לוי ומה שתירץ בזה בס' משנה לחם הנ"ל דהגמ' מפרש הברייתא רק למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת ורק דמקשה על שיטת ריב"ח דס"ל מחזיר סימני' אחורי העורף כו' אין לשון הגמרא סובל זה כלל ורק כפי הנראה מפשוטו דס"ל להגמ' דהתנא דברייתא ס"ל דיש שחיטה לעוף מ"ה ואיסור דנבלה היינו נבלה ממש ולא טריפה. וגם גוף הדבר להעמיס בכוונת רש"י דכ' דלא אסרה תורה אלא שחיטה אבל מליקה לא דהוא מחמת נוחר ומעקר הוא דבר רחוק דא"כ הו"ל לרש"י לפרש כן במפורש וגם אינו מתורץ בדבריו הקו' שעל לשון רש"י דכריתות דף ז' ע"ב דכ' ומשום חולין על המזבח לא איכפת לן כיון דאין למזבח אלא דמה לא חשיבא אכילה דשם מפורש דאין הטעם משום נוחר ומעקר רק משום דאין למזבח אלא דמה וקשה קושי' הפ"מ הנ"ל מסוגי' דנזיר הנ"ל. והנה בס' מקור חיים בחידושיו שעל מס' כריתות

שבסוף הספר גם כן מתרץ קו' הפ"מ עפ"י שממציא לחלק בין חולין שנשחטו בעזרה לבין חולין שנכנסו לעזרה דכשיצאו משם שחזרו להיתרן הראשון משא"כ כשנשחטו שם דנאסרו שמה יעו"ש ולא ידעתי מנ"ל להמציא סברא זו מלבו ולא מבעי' לדעת התוס' בהרבה מקומות שאין חיסור הכנסת חולין לעזרה רק בעושה שמה דרך עבודה שכ' התי' במנחות דף פ' ע"ב ד"ה וכי מכניסין חולין לעזרה בטעם הדבר משום דדרשינן מה שלי בשלך אסור אף שלך בשלי אסור דהיינו כעין עבודה דומיא שלי בשלך יעו"ש א"כ נראה פשוט דכשעושה בעזרה כעין עבודה אין לחלק בין כששוחט שמה בין כשעושה משאר דרכי העבודה כיון דאיסור של ההכנסה בעזרה תלוי רק היכי דעושה כעין עבודה. אלא אפי' לדעת רש"י דכ' בתמורה דף כ"ג ע"א ד"ה יאכלו גבי שירי מנחה כתיב כו' דאף במכניס בנא עשי' כעין עבודה אסור מ"מ בעושה שם כעין עבודה דומה ממש לנשחט שמה. ונהי דנימא שבהכנסה גרידא לא נאסר כשיצאו משם מ"מ כשעושה שמה כעין עבודה היא דומה ממש כמו אם נשחטו שמה א"כ לא מסתבר לפרש כלל דברי רש"י בהא דמחלק בין שחיטה למליקה כדברי המקור חיים הנ"ל כיון דעושה שם בעזרה מעשה עבודה ממש במליקה. ולא עוד אלא דנראה דאף לדעת רש"י בתמורה דף ך"ג הנ"ל דאף בהכנסה לבד אסור מ"מ כאן במליקת חטאת העוף הבאה על הספק לא שייך כלל ספק חולין בעזרה ע"י הכנסה בלבד דלא גרע חטאת הזה הבאה על הספק מן קדשי בדק הבית דמבואר במשנה למלך פ"ב מהל' שחיטה הל' ד' שם בדף צ' ד"ה ודע דאף שכתבנו דאסור להכניס חולין לעזר' כו'.

אבל כל שהקדישו אף שהוא הקדש בדק הבית מותר להכניסו בעזרה יעו"ש וכבר כתבתי לעיל דמסתברא דחטאת העוף הבאה על הספק אף באותו צד הספק שאינה מחויבת בקרבן מ"מ הוי הקדש בדק הבית ואפי' אם נדחה סברא זאת עכ"פ הוי דין חטאת הבאה על הספק כמו לצורך קרבן המבואר שם במשנה למלך דמותר להכניסו בעזרה יעו"ש ובזה נדחה גם מה שכ' במקור חיים שם תיכף בתחלת דבריו להקשות על רש"י דמחלק בין שחיטה למליקה דהרי הכניסה לבדה בעזרה אסור ולפמ"ש לא נאסרה הכניסה לבד בחטאת העוף הבאה על הספק כיון דהוי לצורך קרבן המבואר במשנה למלך הנ"ל ובזה נדחה נמי פירושו של המקור חיים בכוונת דברי רש"י כדי לתרץ קושי' הפ"מ הנ"ל דהיינו דכשהוחזר לחוץ מהעזרה דלא נאסר כלל כמו שהי' נאסר אם הי' נשחט בעזרה דאין מקום לזה כלל כיון דכאן לא נאסרה כלל בהכניסה לעזרה לבד כיון דהוי לצורך קרבן. א"כ לא נאסר רק ע"י מה שנעשה שמה בעזרה דרך עבודה א"כ אין חילוק כלל בין זה לבין אם הי' נשחט שמה: ולתרץ קושי' הפנים מאירות הנ"ל נלפענ"ד עפ"י מ"ש לעיל

לתרץ קו' השושנת העמקים דל"ל קרא להביא חטאת העוף על הספק תיפוק לי' דספיקא דאורייתא לחומרא מדאוריי' ותרצתי דההו"א הי' מחמת שאינו נאכל ה"א שלא להביא כלל כדי שלא להביא קדשים לבית הפסול והנה הגם שהארכתי שם ותליתי תירץ זה במה שהקדמתי שם להמציא חילוק בין מליקת חולין למליקת קדשים לדעת מהר"ם לובלין דמתרץ דכולה חדא נחירה היא. היתה כוונתי בזה לפי שהעמדתי קו' השושנת העמקים הנ"ל על תירץ התוס' דבזבחים דף ס"ח דתירצו דאתי קרא למימר להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי. והלא בקושי' התוס' משמע דקושייתם היא למאן דס"ל חולין שנש"ב לד"א וגם אין שחיטה לעוף מ"ה וגם צ"ל למאן דס"ל מחזיר סימנים אחורי עורף וכמבואר בס' כתנות אור פ' בהעלותך א"כ לפ"ז משמע דחטאת העוף מדאורייתא הי' נאכל כיון דאין כאן דררא דאיסור כלל באכילה וממילא שלא הי' שייך תירוצי משום דהו"א דאין מביאין קדשים לבית הפסול כיון דמדאורייתא נאכל נמי וכדמפורש בתוס' דנזיר דרק מדרבנן אינו נאכל אבל מדאורייתא נאכל וע"כ הוצרכתי להקדמה זאת עפ"י מהר"מ דכולה חדא נחירה הוא ולחלק בזה בין מליקת חולין לקדשים ונימא דאינו מחזיר סימנים לאחורי העורף ולכך אינו נאכל אף מדאורייתא משא"כ עתה כשאנו תופסים קו' השושנת העמקים בקושי' על גוף הברייתא דמנין לחטאת העוף כו' דתיקשי דעכ"פ כיון שאינו נאכל מדאורייתא לפי שיטות רש"י שהבאתי לעיל בשם ס' אורח משור ויהי' מאיזה טעם שיהי' עכ"פ כיון שאינו נאכל מדאורייתא וההיקש דוהזב את זובו לא אתי אלא לענין גוף ההקרבה ושמביאין חטאת העוף על הספק אף שאינו נאכל ממילא דתיקשי דל"ל קרא על הבאת קרבן חטאת העוף הבאה על הספק כיון דספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא ואי משום דהוי נבלה ע"י המליקה מ"מ הנה מחמת ספק זה ממילא היינו יודעים שצריכה להביא על הספק ושלא יהי' נאכל. וכאשר כן הוא באמת עפ"י ההיקש ועכ"פ קשה דל"ל ההיקש ע"ז ואי משום דההו"א הי' שלא להביא קרבן מחמת דהוי חולין בעזרה הלא זה כבר גילתה התורה לגבי אשם תלוי דמביאין קרבן אשם תלוי אף דהוי ג"כ ספק חולין בעזרה ועל קושי' הזאת י"ל תירץ הנ"ל בלי שום הקדמת דברי מהר"ם דהכל חדא נחירה רק דלולא הלימוד מפורש לא היינו מצריכין להביא קרבן כלל דכיון דעכ"פ אינו נאכל הו"א דאין מביאין קרבן כלל להביא קדשים לבית הפסול: ויש להוסיף עוד ולתרץ בזה קו' ס' אורח מישור על לשין הברייתא דנזיר דבתחילה התחיל מנין לחטאת העוף שהיא באה על הספק שאינה נאכלת ת"ל כו' דמשמע דהא דאינה נאכלת מביא מהפסוק והזב את זובו ואדרבא כאן מכח היקשא דהפסוק הוא להיפוך דנאכל עד שהוצרך לומר דהתם חד איסור כו' יעו"ש ולפי הנ"ל מתורץ דל"ל דמהלימוד

של ההיקש בעצמו דבא ללמד דחטאת עוף בא על הספק מזה בעצמו יש הוכחה דאינו נאכל דאל"כ תיקשי כקו' השושנת עמקים הנ"ל דל"ל קרא דבא על הספק תיפוק לי' דספיקא דאורייתא לחומרא. וצ"ל כתירוצ' הנ"ל דהו"א שלא יביא קדשים לבית הפסול א"כ מוכח מהאי לימוד דאינו נאכל ושפיר לשון הברייתא המתחלת מנין לחטאת שהיא באה על הספק דאינה נאכלת דתרתי שמעית מן ההיקש ורק הא דמסיים הברייתא אי מה זכר מביא קרבן ונאכל אף נקיבה כו'. היינו בדרך פירכא וקושי' על הברייתא דאינו נאכל כיון דאין היקש למחצה תיקשי על הברייתא שיהי' נאכל נמי וע"ז משני לא אם אמרת בזכר כו' והיינו עפ"י מ"ש הפ"י בכמה מקומות ובקדושין דף ג' בתו' ד"ה ואשה בפחות מש"פ כו' דבדרכי הלימוד עפ"י הסברא לא שייך אין היקש למחצה יעו"ש ובגינת וורדים כלל כ"ח מזה:

והנה בהא דאין מביאין קדשים לבית הפסול המבואר בהרבה מקומות בש"ס משמע דהוא מדאורייתא וכן מבואר בס' נקרא מים קדושים בזבחים דף ע"ו בתוס' ד"ה אין לוקחין תרומה דהוכיח שם דמה דקאמר במשנה פ"ג דמעשר שני אם היקל בזבחי שלמים שהיא מביאן לידי פיגול ונותר וטמא כו' דהראי' הוא ממה דכתיב בקרא בבקר וצאן יעו"ש ומוכח מזה דהוי מדאורייתא וכן משמע מלשון רש"י שם בזבחים במשנה ד"ה לבית הפסול שממעט באכילת שלמים ומביא לידי נותר ובלשון התוס' שם ד"ה שביעית כו' דנמצא דמביא תרומה לידי ביעור כו' דמשמע מלשונם ג"כ שהוא מדאורייתא ומטעם שאסור להפסיד בידים את קדשים ואת התרומה וכמבואר בפסחים דף ט"ו חבית של תרומה שנולד לה ספק טומאה כו' דמבואר בזה בבכורות דף ל"ד דבקראי פליגי אם אפי' תרומה תלוי' צריכה שימור יעו"ש. אך אמנם הנה מצאתי בס' שעה"מ הנ"ל הל' קרבן פסח בפ"ג הל' ט' דכ' שם בדף מ"ד ע"ד בד"ה והנה מ"ש דבשלמא בסוגי' דלקמן כו' דהשיג שם על שו"ת ח"צ והקשה עליו כיון דעשה דפסח דוחה עשה דהשלמה דאורייתא מכ"ש שידחה עשה דפסח איסורא דממעט באכילת קדשים דאינו אלא ספק איסורא ומדרבנן שהרי ר"ש פליג וס"ל דמביאין קדשים לבית הפסול יעו"ש ולא ידעתי מאיזה מקום הוציא זה השער המלך דאף לרבנן דפליגי על ר"ש וס"ל דאסור להביא קדשים לבית הפסול דהוא רק מדרבנן ועוד נלפענ"ד להביא ראי' מפורשת דלא כדברי השער המלך ורק דלרבנן דס"ל דאסור להביא קדשים לבית הפסול הוא מדאורייתא והוא מדכתבו התוס' בזבחים דף צ"ו ע"א בד"ה ואם טש כל הפת כולה אסורה ובחולין דף קי"ב באמצע ד"ה הלכתא דגים שעלו בקערה דע"כ אין ראי' משם דהא אפי' בישל בה חטאת כו' וע"כ התם הוי טעמא משום דמין במינו מדאורייתא בטל

ברוב ובכלי מקדש אוקמוהו אדאורייתא ואם כדברי שעה"מ הנ"ל דהוא רק מדרבנן למה הוצרכו להקדים דמב"מ מדאו' בטל ברוב תיפוק לי' כיון דבכלי מקדש אוקמוהו אדאו' י"ל דלא חששו כלל למה שממעט באכילתו דהיינו דמביא קדשים לבית הפסול ועפ"י הוצעת דברים הנ"ל יש לתרץ קי' הפ"מ הנ"ל ולומר דהא דכ' רש"י לחלק בין שחיטה למליקה גבי חולין בעזרה לא מסברא בעלמא כ' רש"י כן לפי שאין למזבח אלא דמה. ויש חילוק בין שחיטה למליקה. והגם דיש עוד מקום לזה דליכא חיובא דחולין בעזרה כלל במליקה כיון דלא שייך כמו שלי בשלך כו' וכמו שכתבתי לעיל מזה כיון דאינו חייב על שחוטי חוץ במולק בחוץ וכמבואר בזבחים דף ק"ז כ"ז הוא רק בדרך סברא ושיקול הדעת ויש מקום לומר דעכ"פ כיון דמוכח מקרא המבוארים במס' קדושין דף נ"ז ע"ב על חולין בעזרה שוב אין לחלק בין שחיטה למליקה ורק דרש"י כ"כ מהוכחה דמוכח לפי האמת דחטאת העוף ניקרב ואינו נאכל משא"כ לפי מה דשקיל וטרי בברייתא שיהי' חטאת העוף נאכל ג"כ אז הי' נסתר הוכחה זו וממילא דלא הי' חילוק כלל בין שחיטה למליקה והוא דקשה לרש"י לפי המסקנא דחטאת העוף על הספק ניקרב ולא נאכל דקשה על התורה בעצמה מ"ט התירה התורה את ההקרבה אף דעובר על חולין בעזרה ולא התירה התורה גם אכיל' דא"ל דטעם התורה משום דבאכילה איכא שני איסורים לאו דנבילה וחולין בעזרה דהא גם עתה כשניקרב ולא נאכל נעשה ג"כ שני איסורים אחד חולין בעזרה ושנית הא דמביא קדשים לבית הפסול ומה לי הני תרי אסורים דנבילה ודחולין בעזרה או הני תרי איסורים דחולין בעזרה והא דמביא קדשים לבית הפסול וכמו שהוכחתי דלא כשער המלך הנ"ל ורק דאסור הבאת קדשים לבית הפסול הוא ג"כ איסור דאורייתא ועוד דהנה לכאורה תיקשי על הא דקאמר תאמר בנקיבה ששני איסורים הלא קאמרינן לקמן בנזיר דף מ"ח ע"ב ולר' ישמעאל כה"ג ונזיר מנ"ל ומשני כיון דשרא רחמנא חד לאו גבי מת מצוה מה לי חד לאו מ"ל תרי לאוין ופרש"י שם כיון דמשתרי לי' גבי מת מצוה חד לאו אישתרי לי' נמי בתרי לאוי כו'. וע"כ צריך לחלק דלקמן הוי כפולת הלאוין בענין אחד דהיינו לאווי דטומאה דהוי שם אחד משא"כ כאן דשני איסורים הם באיסורים חלוקים והוי שני שמות. אמנם הנה כ"ז ניחא בלשון הברייתא די"ל מש"ה לא שייך אין היקש למחצה כיון דאיכא סברא לחלק בין אשם תלוי לחטאת העוף משא"כ בהא דקשה לן על התורה גופי' בחטאת העוף דנקרב ולא נאכל אין סברא כלל לומר דרצתה התורה להתיר רק לאו אחד ולא שני לאוין כיון דבענין חומר הלאוין אין חילוק בין לאו אחד לשני לאוין כמו גבי כה"ג ונזיר דאמרינן כיון דאשתרי חד לאו אישתרי נמי תרי לאוין אחר כותבי זה הנה מצאתי בס' שושנת העמקים כלל ה' דכ' עוד אני תמה

בהאי דקדושין דף כ"א ע"ב עבד עברי כהן מותר בשפחה כנענית וביבמות דף ח' ע"א סובר רבא דלא אמרינן הואיל ואישתרי אישתרי כשהם בשני שמות ומפלפל שם איך קיי"ל להלכה יעו"ש והנה אין מזה ראי' כלל לנידן דידן דהתם ניחא דאין לדייק מסברא ולומר הואיל והותר איסור אחד הותר גם איסור השני כשהם משני שמות אבל כאן דמצינו דהתירה התורה את חולין בעזרה גבי אשם תלוי וגם התירה התורה לאו דנבילה ועם חולין בעזרה גבי הקרבות ואכילת חטאת העוף הבא על הוודאי ודשני השמות הותר שם כפי מה דקיימינן בסברא דהשתא דאין חילוק לענין חולין בעזרה בין שחיטה למליקה ונהי דאעפ"כ אין ללמוד מהיקשא דהיקש חטאת העוף על הספק לאשם תלוי משום דעל ההיקש יש להשיב לא אם אמרת, בזכר שכן איסור אחד תאמר בנקבה ששני איסורים א"כ שוב לא שייך אין היקש למחצה עפ"י דברי הפ"י שהבאתי לעיל דהיכי דאיכא טעם וסברא אז לא שייך אין היקש למחצה עכ"פ על התורה גופי' דציוותה את ההקרבה והתירה חולין בעזרה ולא התירה את האכילה קשה בטעם הדבר דלא שייך משום שהם שני איסורים בשני שמות דהרי גם בחטאת העוף הבאה על הוודאי הותרו שני איסורים לפי הסברא דהשתא דבחולין בעזרה. אין חילוק בין שחיטה למליקה לכך הוכיח רש"י מהוכחה הזאת דיש חילוק בענין חולין בעזרה בין שחיטה למליקה דאין למזבח אלא דמה לא חשיבא אכילה. ועוד ביתר שאת יש להמתיק מה דהי' קשה לי' לרש"י כמו שכתבתי תיכף בהתחלת הדבורים הללו ושכתבתי שם ההקדמה שהמצאתי בדברים הקודמים שגם בגוף הבאת קרבן העוף ג"כ יש שני איסורים אחד חולין לעזרה ושנית דזורק דם נבילה או טריפה דעכ"פ הוי בכלל זורק דם בעלי מומים ע"ג המזבח א"כ תיקשי ביותר מ"ט התירה התורה שני איסורים דגוף הבאת החטאת העוף ולא התירה התורה שני האיסורים דבאכילה אמנם לאשר בוודאי יש מקום לערער ולפקפק על ההקדמה זאת שהמצאתי שיש שני איסורים גם בגוף הבאת חטאת העוף עכ"פ אף בלא הקדמה הנ"ל ג"כ יש להקשות כנ"ל דכיון דלא רצתה התורה להתיר האכילה מחמת שיש בה שני איסורים מ"ט התירה התורה ההבאה דיש בו ג"כ שני איסורים אחד חולין בעזרה שנית מה דמביאין קדשים לבית הפסול ובפרט לפי מ"ש לתרץ קו' האורח מישור על הא דתני בברייתא מנין לחטאת העוף שהיא באה על הספק שאינה נאכלת דתנא דבריי' הוכיח זה דאינה נאכל דאל"כ תיקשי קושי' השושנת העמקים דל"ל קרא תיפוק לי' דספיקא דאורייתא לחומרא וצ"ל דההו"א הי' שלא להביא קדשים לבית הפסול ומזה עצמו מוכח דאינו נאכל ועפ"י זאת הוכחה בעצמה קשי' לי' לרש"י דלפי המסקנא דאינו נאכל וניקרב צריך ליתן טעם להתורה דלא התירה האכילה מחמת שני האיסורים

והתירה ההקרבה דאיכא איסור חולין בעזרה ואיסור להביא קדשים לבית הפסול ולכך הוכיח רש"י דטעם התורה בזה משום דכאן במליקה לא התירה כלל לאיסור חולין בעזרה ורק דגילתה התורה דבמליקה דאין למזבח אלא דמה לא יהי' נחשב אכילה ומדוקדק מ"ש רש"י בכריתות דף ז' תיכף אח"כ ובמס' נזיר ילפינן דחטאת העוף הוא באה על הספק וכאותו לשין עצמו מבואר ברש"י בפסחים דף כ"ח ע"א ד"ה חטאת העוף ועוד בלשון מבואר יותר להורות כפי מה שכתבתי בכוונתו דכ' שם וחטאת העוף מביאתו על הספק ואין כאן משום חולין בעזרה דמקראי נפיק במס' נזיר כו'.

ואסורה באכילה כו' דלשון זה מורה באצבע ביותר דרק דמשום דמוכח כן מקראי לכך אין כאן משום חולין בעזרה והיינו כמו שביאר הטעם בכריתות דף ז' הנ"ל כיון דאין למזבח אלא דמה לא חשיבא אכילה ומטעם זה כתב רש"י גם בכריתות דף ך"ו ע"ב דלא אסרה תורה אלא שחיטה אבל לא מליקה דהיינו דחילק בין שחיטה למליקה מוכח כן מקראי דמרבה חטאת העוף דניקרב ואינו נאכל עכ"פ דהחילוק שכ' רש"י בין שחיטה למליקה אין הכוונה דעפ"י הסברא כן הוא ורק דמוכח כן מריבוי דחטאת העוף נקרב ואינו נאכל וכ"ז לפי מסקנת הברייי' דניקרב ואינו נאכל משא"כ לפי מה שצידדה הברייתא בדרך שקלא וטריא דיהי' נאכל ג"כ לפי ההו"א זו ממילא דלא הי' שום חילוק בין מליקה לשחיטה ושפיר קא משיב בברייתא דאינו דומה לאשם תלוי דאיכא רק איסור אחד תאמר בנקיבה ששני איסורים. ומתורץ קו' הפנים מאירות הנ"ל בטיב טעם ודעת וגם מתורץ מה שהקשה בפנים מאירות עוד על רש"י דכריתות דמי דחקו לרש"י לזה ולא כ' הטעם דכמו שהתירה התורה חולין בעזרה גבי אשם תלוי כמו כן התירה התורה גבי חטאת העוף ולפי הנ"ל מתורץ דהוכיח רש"י דע"כ בחטאת העוף אינו משום גזה"כ כלל ורק דגילתה התורה דלא שייך גבי מליקה איסור חולין בעזרה כיון דאין למזבח אלא דמה וגם מתורץ מה שהקשה עוד בפנים מאירות על הא דכ' רש"י כיון דאין למזבח אלא דמה לא חשיבא אכילה מהא דקאמר ר' יוחנן בחולין דף פ"א ע"ב דאכילת מזבח חשוב אכילה ובס' משנה לחם מחלק בין דם להקטרת אימורים דהיא בכלל אכילת אדם ולפי הנ"ל א"צ לפ"ז רק דכאן גילתה התורה דאכילת מזבח לא חשיבא אכילה בכאן והיינו מהא דמוכח מן התורה דחטאת העוף שעל הספק ניקרב ואינו נאכל וכמבואר בברייתא וכמו שכתבתי ההוכחה זאת בביאור וכמבואר לעיל באר היטב:

ועתה נחזור למה שהתחלתי לבאר המאמר דקאמר פרשה זו עתיד אליהו לדורשה וגם לבאר הפלוגתא דר' יוחנן ורבינא דהנה בס' כתנות אור פ' בהעלותך הנ"ל כ' בדרך לפרש דברי התוס' דמנחות במה דכתבו מ"מ אתי לאורויי לך כו' מהאי דקאמר דאין שחיטה

לעוף מ"ה פרשתי בחולין דכוונתם דלא נטעה למילף מהאי דקאמר אין שחיטה לעוף מן התורה דפירשו בחולין דאף דלא הוי נבילה מ"מ הוי טריפה כשנשבר המפרקת תחילה וזה דוקא אם אין מחזיר סימנים אחורי העורף אבל במחזיר סימנים אפי' טריפ' לא הוי וס"ל לרבינא כמ"ד דמצות מליקה אף מחזיר וכבני ר' חייא בחולין דף ך' א"כ יכול לקיים מצות מליקה בדרך היתר והיינו להחזיר סימנים אחורי העורף דאי לא הוי אפי' טריפה ואפ"ה התירה התורה לקיים מצות מליקה להתחיל בשדרה ומפרקת ושלא להחזיר סימנים וכדקאמר אף מחזיר ויכול למלוק אף שלא להחזיר א"כ לא שייך מצותו בכך כיון דיכול לעשות בדרך היתר ולהחזיר סימנים עכ"פ והגם שהדברים חרופים בגוף הענין מ"מ ע"פ הפשט עדיין לא יצא ידי חובתו דתיקשי על דבריו דאיך יתרצו התוס' דברי רבינא דסבירא לי' כמ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה דהא למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה הוי מליקה נבילה אף כשמחזיר סימנים א"כ לדבריו צ"ל דתירץ התוס' הוא דס"ל לרבינא כמ"ד דאין שחיטה לעוף מ"ה והוא מן התימה דפירש רבינא דברי יחזקאל שלא אליבא דהלכתא דקיי"ל יש שחיטה לעוף מן התורה ועוד הרי מתוס' דחולין דף כ' דכתבו בד"ה לא אמרן והא דנקיט בהתכלת וכו' דנבילה ל"ד כו' דרצונם לפרש דברי רבינא אף למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה דע"כ דהתוס' רצו לפרש דברי רבינא אליבא דכ"ע דבוודאי אין מקום לומר דכוונת התוס' בחולין שם הוא עפ"י פירושם שבמנחות לתרץ קושייתם דמצותו בכך דהוא כדברי הכתנות אור עפ"י פירושו ורבינא ס"ל אין שחיטה לעוף מ"ה דזה טעות דהא אין מקום לפי' זה במס' מנחות רק אחר שחדשו במס' חולין דנבילה ל"ד אבל אם הי' עולה על הדעת דנבילה דוקא לא מהני כלל מחזיר סימנים דאפ"ה הוי נבילה וכמפורש בדברי התוס' בחולין דף כ"ח ד"ה רבי היא דאפי' יחזור ויוליך ויביא נבילה היא לרבי דבעי שחיטה בתלוש יעו"ש ובע"כ דהא דכתבו התוס' והא דנקיט בהתכלת כו' דנבילה ל"ד כו' היינו שרצון התוס' להעמיד דברי רבינא אליבא דכ"ע ואפי' למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה ואיך יעמדו התוס' דמנחות דברי רבינא שלא ככ"ע ורק בפלוגתא דתנאי ושדברי רבינא לא יהי' להם מקום רק לתנא דס"ל אין שחיטה לעוף מ"ה דלא כהלכתא ועוד דנהי דהא דאין שחיטה לעוף מן התורה יש לאותו מ"ד ריבוי מקרא שנא' ושפך בשפיכה בעלמא סגי כמבואר שם בחולין דף כ"ז ע"ב אבל הא דאף מחזיר סימנים כו' לבני ר' חייא אין שום ראי' מקרא ע"ז ורק דס"ל דאליבא דדינא אף מחזיר והגמ' דקאמר בחולין ומסתברא כמ"ד אף מחזיר כו' היינו דיש לדייק כן מהמשנה דקתני השוחט מן העורף ועכ"פ כיון דאין הכרח לזה דאף מחזיר מן איזה לימוד מפסוק א"כ איך ס"ד דיחזקאל יצטרך לאשמועינן לכהנים איצטרך לי' משום דהו"א דאישתרי

מליקה לגבייהו כו' מראי' דאף מחזיר דלא שייך טעות כזה זולת אם יש הכרח מקרא דאף מחזיר אבל בלא לימוד מקרא אם יקשה לנו איך אכלו כהנים נבילה או טריפה יותר ניחא לומר דמחזיר דוקא ואינו טריפה או דדוקא אינו מחזיר והוי מצוותו בכך לזאת נלפענ"ד לקיים דברי פירושו של הכתנות אור אמנם לא מטעמי' כי הוא ע"כ לא כיון כלל לכ"ז כיון שאין זכר בדבריו מזה רמז או רמיזה וגם מבואר בדבריו ההיפוך ממה שאבאר ורק כשאני לעצמי נלפענ"ד לפרש כדברי פירושו ולתרץ הקושיות שהקשיתי עליו. דהנה משמע ומוכח מדברי התוס' דזבחים דף ס"ח ד"ה אימור דא"ר יהושע שכתבו וא"ת למ"ד לאו דאורייתא למאי איצטרך קרא לחטאת העוף באה על הספק דהא ריב"ח כו' דנראה בביאור דבריהם במה שכתבו למ"ד לאו דאורייתא דינו לכלול שניהם בדיבור אחד והיינו דבין חולין בעזרה ובין שחיטה לעוף שניהם לאו דאורייתא וכמו שכתבו מקודם לשיטות ר' יהושע וע"ז כתבו דהא ריב"ח דאמר לאו דאורייתא כו' דריב"ח ס"ל מפורש כן במס' נזיר הן על חולין בעזרה דלד"א והן על שחיטה לעוף דאינו מן התורה וכן מוכח מדברי כתנות אור הנ"ל דביאר כן דברי התוס' הנ"ל ולכך הוצרך להוסיף דקושייתם נמשך ממה דס"ל לריב"ח דנזיר דגם מחזיר סימנים אחורי העורף ולא הוי טריפה ונראה מזה דלמ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה אף דהי' סבר דחולין בעזרה לאו דאורייתא מ"מ לא הוי קשי' כלל דשוב צריך לאשמועינן קרא כדי שיהי' דינו כדין חטאת העוף הבא על הוודאי דנאכל ג"כ דאין לומר דכוונת קושייתם הוא אינו כלל על מ"ד דשחיטה לעוף אינו מהתורה וכוונת קושייתם סובבת רק למ"ד חולין בעזרה לאו דאורייתא ודאי קשה אף למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה ודלאותו מ"ד דס"ל יש שחיטה לעוף מ"ה באמת חטאת העוף הבאה על הספק אינו נאכל וכדכתבו בנזיר ד"ה מתקיף לי' דמה שאמר התנא שאינו נאכל חומרא מדרבנן היא ומן התורה היא נאכל דאין שחיטה לעוף וחולין בעזרה לאו דאו' בו' דמשמע מזה הא אם יש שחיטה לעוף מהתורה באמת אינו באכל מדאורייתא וכיון דאינו נאכל מדאורייתא ולא בא ההיקש רק להתיר ההקרבה תיקשי למ"ד דסבירא לי' חולין בעזרה לד"א ל"ל קרא ע"ז דזה אינו כלל במשמעות לשון התוס' דכתבו וא"ת למ"ד לאו דאורייתא למאי איצטריך קרא כו' ולא כתבו למ"ד חולין בעזרה לד"א למאי איצטריך קרא כו' אלא משמע דהקשו על שני הסברות בצירוף והיינו דשחיטת העוף וחולין בעזרה שניהם אינם מדאורייתא דאז לא מבעיא שאין דררא דאיסור בההקרבה אלא אפילו גם באכילה אין שום איסור כלל לא מצד חולין בעזרה ולא מצד שחיטת העוף וגם מדתירצו דאתי קרא למימר להביא על הספק כו' מבואר דחידשו בתירוצם דאין הכוונה דזולת הקרא הי' איזה הו"א לאסור להביא חטאת העוף על הספק מחמת

איזה איסור רק דלא הוי ידעינן שיש חיוב להביא וקמ"ל קרא דיש חיוב להביא. ועכ"פ נשמע מקושייתם דאף למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה אעפ"כ הלא נאכל מדאורייתא והיינו כמ"ש בנזיר דמה שאמר התנא שאינו נאכל הוא רק חומרא מדרבנן ומן התורה הוא נאכל רק אמנם בזה לא השוו התוס' דבריהם דנזיר עם דבריהם דזבחים הנ"ל דבנזיר מבואר בדבריהם דדוקא למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה נאכל מדאורייתא דמבואר מזה דלמ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה אינו נאכל מדאורייתא וכפי הדקדוק שיש לדקדק מדבריהם בזבחים הנ"ל מבואר דאף למ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה ג"כ נאכל מדאוריי' ולכך לא הקשו קושייתם למ"ד דיש שחיטה לעוף מהתורה דלדידי' צריך קרא שיהי' נאכל ולא נימא דנבילה היא. ויש ליתן טעם לדבריהם בזה עפ"י המבואר בזבחים דף מ"ד ע"ב ובמנחות דף ע"ב דקרא דכתיב לכל חטאתם לרבות חטאת העוף סד"א נבילה היא וכיון דמרבה קרא בחטאת העוף הבא על הוודאי דנאכל ולא נאמר דנבילה הוא א"כ מסתמא כשיש לימוד על חטאת העוף דבאה על הספק דג"כ הכוונה הוא שיהי' דין הבאתו כחטאת העוף של הוודאי. דנתרבה מקרא דנאכל ג"כ ולא נאמר דנבלה היא. כמו כן יהי' חטאת עוף הבא על הספק ג"כ נאכל והנה בס' כתנות אור פ' בהעלותך הנ"ל כ' בד"ה ונזכיר מ"ש התוס' בנזיר כו' דהתוס' בנזיר אזלו לשיטתייהו דתירצו בזבחים דאיצטריך קרא שהיא מחויב להביא על הספק כמו שמחויב להביא אשם תלוי ואשם תלוי נאכל כו' ולא ירדתי לסוף דעתו דהא הלימוד מאשם הלוי שיהי' נאכל ג"כ סותר דברי הברייתא דתנא לא אם אמרת בזכר שכן איסור אחד תאמר בנקיבה כו'. וגם דמה צורך לשום לימוד כיון דמוקמינין דחולין בעזרה לד"א וגם מהתורה אין שחיטה לעוף וגם דבמליקה מחזיר סימנים אחורי עורף מה"ת שלא יהי' נאכל מדאורייתא והתוס' דכתבו בתירוצם דזבחים דאתי קרא למימר להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי היינו על חיוב ההבאה כמו שיש חיוב להביא אשם תלוי ולאפוקי ממה שהיתה דעתם בקושייתם דקרא קמ"ל מחמת שיש איזה איסור על ההבאה עכ"פ מה שמבואר בכתנות אור דהתוס' דנזיר עולים בקנה אחד עם התו' דזבחים לא נלפע"ד אלא דלכאורה נראה דמחלפי שיטתייהו אליבא דמ"ד דיש שחיטה לעוף מן התורה. אך אמנם יש להשוות דבריהם ולומר דגם במס' נזיר לא נשמע מדבריהם כלל דיוק הזה שכתבתי ולדייק מדבריהם שכתבו ומן התורה היא נאכל דאין שחיט' לעוף כו' דכוונתם דלמ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה באמת אינו נאכל מדאורייתא ודאינו כן וכדמוכח מדבריהם דזבחים ורק דכוונת התוס' בנזיר לחזק תירוצם שכתבו אבל מה שאמר התנא שאינו נאכל חומרא דרבנן היא ומן התורה הוא נאכל דאין שחיטה לעוף כו' והיינו כיון דעכשיו לשיטת רב אחא בר איקא קיימינן דס"ל

לתנא דברייתא אין שחיטה מן התורה לעוף וגם דחולין בעזרה לא הוי דאורייתא א"כ אין מקום כלל לומר דלא יהי' נאכל מדאו' וע"כ מוכח דהא דקאמר התנא דברייתא שאינו נאכל היא רק מחומרא דרבנן אבל לא כיוונו התוס' בדבריהם כלל שיהי' מקום דיוק דלמ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה אינו נאכל מדאורייתא וכמו שמוכח מדבריהם דזבחים שכתבתי וטעמא דמילתא כמ"ש דהא מבואר בזבחים ובמס' מנחות דקרא דלכל חטאתם בא להורות דחטאת העוף הבאה על הוודאי שיהי' נאכל א"כ כשמרבה הקרא דגם בא חטאת העוף על הספק מסתמא אין חילוק ביניהם לענין שיהי' נאכל ומסתמא כדרך שמביאין על הודאי מביאין גם על הספק ועכ"פ לשיטת התוס' המבוארין לא הוצרכו כלל לחדש תירוצם דאתא קרא למימר להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי למ"ד דיש שחיטה לעוף מהתורה דלדידי' ניחא דאתי קרא להורות שמביא חטאת העוף על הספק כדרך שמביאין טל הודאי ושהוא נאכל ג"כ ורק דוקא למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה ודמחזיר סימנים אחורי העורף וגם בחולין בעזרה לאו דאורייתא דאז ליכא שום איסור כלל הוצרכו לחדש בתירוצם דאתי קרא למימר להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי עכ"פ העולה מדברים הנ"ל דלשיטות התו' חטאת העוף נאכל מדאורייתא אף למ"ד יש שחיטה לעוף מהתורה והא דקאמר בכמה מקומות בש"ס דחטאת העוף שבא על הספק דאינו נאכל היא רק מדרבנן בעלמא. והנה קצת בדרך פלפול יש ליתן ג"כ טעם וסברא שיהי' נאכל מדאורייתא עפ"י מה שהקשו המהרי"ט ופר"ח על דעת הרמב"ם דספק מותר מן התורה מחטאת העוף הבא על הספק ותירצו דאיסור ממכשיר לא ילפינן והנה קושייתם זה היא רק לפי מה דדחה המהרי"ט הנוסחא שהביא הכ"מ בפ"ט מהל' טומאה מת הל' י"ב מספר ישן שמבואר בו ואעפ"כ דבר שחייבים על זדונו כרת ספיקו אסור מן התורה שהרי העושה אותו חייב אשם תלוי וכ' מהרי"ט שהוא הגהת איזה תלמיד שהקשה לו על הרמב"ם מאשם תלוי ואין בו ממש שהרי הרמב"ם עצמו הזכיר בין בעריות ושבתות והני איסורי כרת נינהו אמנם בס' כפות תמרים בדפים האחרונים שבספרו בדף מ' סוף הדיבור המתחיל וראיתי בתשובות מהרי"ט הובא שם גירסא זו גם בשם שו"ת מהרלב"ח וכך היא הנוסחא בס' מוגה ומביא ג"כ שם בד"ה ומתוך דברי בני שמואל גירסא זו גם בשם שו"ת פני משה ובתוך הפלפול שמאריך שם מתרץ הא דכ' הרמב"ם בין בעריות ושבתות כגון בעריות שבא עלי' בדרך איברים כו' ובשבתות כגון בתחומין כו' יעו"ש ונעלמו דברים הללו מס' גינת וורדים וכ' מדעתי' דנפשי' לישב גירסא זו בדוחק כגון מחמר אחר בהמתו בשבת ובין השמשות דהו' ספק וכן בעריות משכחת דברים שהם בלאו דלא תימא כיון דחמירי דלפעמים יש בהם כרת אפ"ה כל

שאין בו אלא איסור לאו ספיקו שריא מן התורה יעו"ש ועכ"פ שאין לדחות מכל וכל גירסא זאת שהביא הכ"מ וגם שאר גדולי המחברים הביאו ג"כ נוסחא זו כדברי הב"י והנה כ' בגינת וורדים הנ"ל בכלל הנ"ל דיש לחקור לנוסחא זו אם הי' הספק באיסור לאו ואח"כ נתחדש ממנו איסור כרת אם ספיקו לחומרא יעו"ש ולפענ"ד אין בזה שום ספק כלל דהוי בכלל ספק איסור כרת דמה הפרש וחילוק יש בין כשהספק היא מתחילה באיסור כרת ספק חלב ספק שומן דספיקא לחומרא להצריך להביא קרבן אשם תלוי לבין כשהספק מתחילה הוא באיסור לאו כגון בהמה שהוא ספק טריפה והספק היא אם להביאה לקרבן ולהקריבה בשבת ולפ"ז י"ל דכמו שהתירץ מאשם תלוי לנוסחא זו הוא דכיון שזדונו כרת מביאים על הספק אשם תלוי כן יש לתרץ מחטאת העוף הבאה על הספק לדעת הראב"ד פי"ג מהל' ביאת מקדש הל' ט' ובפ' י"ח מהל' פסולי המוקדשין הל' י"ד דמחו"כ שאכל קדש או נכנס למקדש חייב כרת א"כ לכך צריכה להביא חטאת העוף על הספק משום דהוי ספיקא דאיסור כרת אם תיכנס למקדש או תאכל קדש כיון שהיא מחוסר כפורים מספק דשמא חייבת בקרבן ולכך צריך להביא קרבן על הספק כמו אשם תלוי ועפ"ז יש לתרץ מה שהקשיתי לעיל על המשנה דכריתות דף ח' האשה שיש עלי' כו' דאמאי אין השאר עלי' חובה כיון דאתי' המשנה כר"ע ומוכח מרש"י דחולין דף י"ז דר"ע ס"ל חולין בעזרה ל"ד וכתבתי לעיל מחמת שאין מביאין קדשים לבית הפסול. וכעת י"ל עפ"י דברי התוס' דחולין דף פ"ו ד"ה סיפא נמי שהבאתי לעיל דאין ספיקא דרבנן עוקר דאורייתא אפי' בקום ועשה אבל אתי איסור דרבנן בשב ואל תעשה ועוקר ספיקא דרבנן בקום ועשה יעו"ש א"כ כיון דכבר הביאה קרבן אחד ושוב נטהרה לאכול בקדשים וכפרש"י בכריתות שם ניחא דאין השאר עלי' חובה כיון דשוב הוי ספק באיסור דאו' שאין בו כרת וספיקא דאורייתא מהתורה מותר כנ"ל ורק איכא חיובא מדרבנן בקום ועשה וזה יעקר מחמת איסור מדרבנן בשב ואל תעשה עכ"פ לפי הנ"ל כיון דהא דחטאת העוף הבא על הספק היא משום ספיקא דאיסור כרת שוב נאכל נמי אף למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה דהוי נבילה דעכ"פ הוי רק ספק נבילה דשמא באמת מחוייבת בקרבן והוי רק ספק נבילה או טריפה וספיקא מדאורייתא שריא ולכך מדאורייתא נאכל נמי ורק מדרבנן אסור לאכול ועכ"פ היוצא מזה דחטאת העוף הבאה על הספק מדאורייתא נאכל:

והנה עתה באתי לתרץ הקושיות שהקשיתי על הפירוש שפי' הכתנות אור בדברי התוס' דלמ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה ע"כ מוכח דלא כמ"ד בחולין דמחזיר דוקא דהרי למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה דלא הוי נבלה ע"י נחירת הסימנים תיקשי מהא דקאמר במס' זבחים

ובמס' מנחות הנ"ל דקרא דכתיב לכל חטאתם בא לרבות חטאת העוף הבא על הוודאי שיהא נאכל סד"א נבילה היא וצ"ל כמ"ש התוס' בחולין דף כ"ז ד"ה לא אמרן דנבילה ל"ד אלא כלומר טריפה ואם נימא דמחזיר דוקא גם טריפה לא הוי ומתורץ מה שהקשיתי על פי' כתנות אור דכוונת תי' התוספות דמנחות דכיון דיכול להחזיר סימנים ממילא דלא שייך מצותו בכך כשאינו מחזיר סימנים דהלא מוכח מהריבוי דלכל חטאתם דליכא למימר מחזיר דוקא אלא אף מחזיר וא"ל דעדיין קשה דהא לא מוכח מתורה דאף מחזיר ושמא אינו מחזיר כלל וכדאמר ר' ינאי יקבלו הרובין את תשובתן וכיון דאינו מחזיר כלל שוב שייך מצותו בכך י"ל דזה אינו קושי' על רבינא דאמר כהנים איצטריך לי' די"ל דס"ל לרבינא דממשמעות הפסוקים משמע דיכול להחזיר וכמו דכ' רש"י לענין מולך ומביא בד"ה כשמלך ומביא דכל כמה דלא ממעט קרא בהדיא כדמעט סכין וצואר כי עביד מליקה כשחיטה טפי עדיף א"כ כיון דבהחזיר סימנים יכול גם לשחוט מן העורף וכמבואר בגמרא ממילא דנקרא המליקה זו של החזרת סימנים דעביד מליקה כשחיטה דכל כמה דלא ממעט קרא בהדיא טפי עדיף ובזה יש לתרץ כוונת המזרחי שכ' בפ' ויקרא שמבואר בדבריו שם על רש"י דכתב בפסוק והקריבו הכהן אל המזבח ומלק את ראשו וגו' וחותך מפרקת עד שמגיע לסימנין וקוצצן דלאו למעוטי הולכה והבאה כו' ואח"כ בא"ד כ' דמ"ש רש"י וחותך המפרקת עד שמגיע לסימנים וקוצצן דלאו למעוטי מחזיר סימנים בעורף יעו"ש והקשה עליו הלח"מ פ"ו מהל' מע"ק הל' כ"ג דאיך פי' על רש"י דברים הסותרים זה את זה בגמ' דמ"ד אף מחזיר אית לי' מולך ומביא פסול יעו"ש וע"כ דהמזרחי לא תפס בזה אליבא דרש"י כקו' ר' ינאי יקבלו הרובין את תשובתן כו' ולעיין בס' ראש יוסף מה שמתרץ קו' הלח"מ על הרא"ם ועכ"פ תיקשי על הרא"ם מי הכריחו לפרש כן כוונת רש"י ולעיין ביש"ש דחולין פ' ראשון סי' מ"ב דכ' דנדחו דברי בני ר' חייא דמכשרי כשמחזיר סימנים ומהרא"ם בפ' ויקרא נוטה לדברי בני ר"ח מסתמא לא דקדק בדברי הרמב"ם עכ"ל היש"ש יעו"ש לכן נלפענ"ד דטעמו של הרא"ם מחמת דברי רס"י הנ"ל ושהביאם שם בריש הדיבור על מוליך ומביא דכשר משום דכל כמה דלא ממעט קרא בהדיא כדממעט סכין וצואר כי עביד מליקה כשחיטה טפי עדיף א"כ ה"ה החזרת סימנים דהוא ההכשר דשחיטה ובזה מתורץ הפי' של הכתנות אור הנ"ל ודרבינא דקאמר כהנים איצטרכי' לי' ג"כ ס"ל לדייק כן מקרא דמחזיר סימנים כשר במליקה וגם דא"א לומר דמחזיר דוקא כמ"ש דמוכח דאינו כן מקרא דלכל חטאתם דכתיב לרבות שנאכל לכהנים חטאת העוף הבאה על הודאי. והנה אפשר לומר דאיכא עוד הוכחה אחרת לאפוקי ממה שנאמר דמחזיר דוקא עפ"י מ"ש לעיל דלשיטת התוס' אפי' למ"ד

יש שחיטה לעוף מן התורה מ"מ חטאת העוף הבאה על הספק נאכל מדאורייתא ורק מדרבנן אינו נאכל והיינו מההיקש דוהזב את זובו דאתי לחטאת העוף שמביאין על הספק דמסתמא יש ללמוד מריבוי דקרא דמביאין חטאת על הספק כדרך שמביאין חטאת העוף על הודאי והא דקאמר בברייתא אי מה זכר מביא קרבן ונאכל כו' היינו רק לאסור מדרבנן וכמ"ש התוס' ודגם למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה אמרינין כן ולכך לא הקשו התו' בזבחים דף ס"ח רק למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה ועפ"ז י"ל דתירוץ שתירצו התוס' בזבחים דאתיא קרא למימר להביא על הספק כו' לא ס"ל להתוס' דמנחות ומשום דקשה על סי' זה כמו שהקשה בשושנת העמקים להנך דיעות דספיקא לחומרא מדאורייתא א"כ מה"ת הי' הו"א שלא הביא קרבן על הספק ואפי' לדעת הרמב"ם דספק מותר מן התורה מ"מ קשה כפי שכתבתי לעיל להך נוסחא שכ' הכ"מ דבספק שיש בו איסור כרת מודה הרמב"ם ורק דס"ל לתוס' דמנחות לתרץ קושייתם כמ"ש דהא דלא קשיא להו למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה משום דצריך קרא להביא קרבן חטאת העוף על הספק כמו שמביאין חטאת העוף על הודאי שהוא נאכל וכמו כן יהי' נאכל חטאת העוף על הספק א"כ גם למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה י"ל דקמ"ל קרא דמביאין על הספק כדרך שמביאין על הוודאי וכיון דמצות מליקה בחטאת העוף הבאה על הוודאי דאף מחזיר סימנים כן יביא על הספק ודלא נימא כיון דמביא על הספק ובעינין שיהי' נאכל ג"כ כמו שמביאין חטאת העוף על הוודאי עכ"פ מחמת שהיא ספק צריך להחזיר סימנים בדוקא קמ"ל קרא דיעשה בחטאת העוף על הספק כמו בודאי דאף מחזיר וא"ל דהא קו' התוס' בזבחים הי' לריב"ח וריב"ח הא ס"ל גבי האיש מדיר את בנו בנזיר דמחזיר דוקא דאל"כ קשה הא קאכיל כהן טריפה י"ל דז"א דהתם כיון דאף מחזיר כו' לכך גבי מדיר את בנו בנזיר דהוא רק מדרבנן צריך להחזיר בדוקא משא"כ בחטאת העוף הבאה על הספק דהיא דאורייתא דקמ"ל קרא דדין הספק כדין הוודאי דאף מחזיר ומתורץ פירושו של כתנות אור בתוס' דמנחות כיון דמוכח מקרא דאף מחזיר דאל"כ קשה ל"ל קרא להביא חטאת על הספק וכקו' התוס' דזבחים הנ"ל וא"ל דעדיין ליכא הוכחה במה דאיכא למימר דאינו מחזיר כלל ושוב שייך לומר דמצוותו בכך דז"א דכבר כתבתי די"ל דסבירא לי' לרבינא דכמו שיש ראי' על מוליך ומביא דכשר במליקה כפירש"י משום דכל כמה דלא ממעט קרא בהדיא כו' כמו כן יש ראי' על הא דיוכל להחזיר וממילא מוכח מהוכחה הנ"ל דהיינו מדכתיב קרא על חטאת העוף הבאה על הספק מוכח ממילא דאף מחזיר:

והנה בקושי' השני' שהקשיתי על פירושו של כתנות אור דאיך יפרשו התוס' תירץ רבינא דוקא אליבא דמ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה י"ל כך עפמ"ש לצדד להך גיסא ולהך גיסא

בדעת התוס' למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה אם נאכל חטאת העוף הבאה על הספק. והנה אם נאמר בדעת התוס' דאם יש שחיטה לעוף מ"ה אזי אינו נאכל מדאורייתא יש לתרץ קו' זו על אופן זה ולומר דקו' התוס' דבמנחות דמצותו בכך הוא רק למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה ומשום דהתוס' רוצים לתרץ דברי רבינא שיהי' אליבא דכ"ע בין למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה ובין למ"ד שאין שחיטה לעוף מ"ה וכמו דמוכח מתוס' דחולין דף ך' ד"ה לא אמרן דמתרצי שיטת רבינא אף למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה וכמו כן במנחות רוצים לתרץ דיהי' דברי רבינא ככ"ע ועכ"פ אליבא דמ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה יש מקום לתרץ קושייתם דהקשו שמצוותו בכך וכמו שאבאר ולפי שרק למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה אין מקום לתרץ קושייתם לכך ניחא מה שתירוצם על הקושי' של מצותו בכך הוא לאותו מ"ד דאין שחיטה לעוף מ"ה. והוא לפי מה דקיימינן עכשיו לומר דשיטת התוס' הוא כמו שנראה מדבריהם במס' נזיר דלמ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה אז אינו נאכל גם מדאורי מדאורייתא חטאת העוף הבאה על הספק ורק דוקא למ"ד אין שחיטה מ"ה לעוף נאכל מדאורייתא משום דליכא איסור כלל כשמחזיר סימנים א"כ י"ל דלמ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה לק"מ קושי' התוס' דמצותו בכך כיון דהמצוה היא להביא גם על הספק חטאת העוף ואעפ"כ אינו נאכל מוכח דע"כ אכילת הקרבן אינו מכלל המצוה וע"כ דזה אינו מכלל המצוה שיהי' נאכל בדוקא וא"כ אינו דומה לכלאים בבגדי כהונה דפרכינן שכן מצותו בכך משום שלא מצינו שום עבודה שלא יהי' בלביסת בגדי כהונה שהם כלאים וכן גם עבודה לא הותר אלא במקום שהוא מצוה ללבוש הבגדים שהם כלאים וכאשר תירץ בזה שאגת ארי' סי' כ"ט הא דהקשה שם על דעת הראב"ד בפ"י מהל' כלאים דאף שלא בשעת העבודה אין איסור כלאים בלבישת בגדי כהונה ומקשה השאג"א דלפ"ז מה פריך הגמ' מה לכלאים שכן מצותו בכך דהא אפי' שלא במקום מצוה הותר לגמרי בבגדי כהונה ומתרץ דמ"מ גבי עבודה לא הותר שלא במקום מצוה. ורק דמגו דהותר במקום מצוה הותר כמי שלא במקום מצוה והרי במקום מצוה שהיא עיקר הגורם להתיר נמי שלב"מ ובמקום מצוה מצותו בכד משא"כ בטריפה שלעולם אין מצותה בכך שהרי אפשר בכשרה יעו"ש א"כ ה"ה כאן בחטאת העוף י"ל דלא שייך מצותו בכך שהרי הקרבן כשר אף בלא אכילת כהנים ורק דמרבינין מקרא דלכל חטאתם דכהנים מותרים לאכלו וכדאמרינן בזבחים דף מ"ד ע"ב סד"א נבילה הוא כו' ועכ"פ הלא מוכח מהא דגבי חטאת הבאה על הספק דנקרב ואינו נאכל מחמת ספק נבילה וכדאמרינן בברייתא דנזיר מנין לחטאת העוף הבאה על הספק שאינו נאכל כו' מוכח מזה דעיקר המצוה הוא רק הבאת הקרבן אף שאינו נאכל א"כ שוב א"א לומר בחטאת

העוף שהוא על הוודאי שכן מצותו בכך וכ"ז למ"ד דיש שחיטה לעוף מ"ה דלדידי' חטאת העוף הבאה על הספק אינו נאכל שפיר מצינן לתרץ קו' התוס' דלא תיקשי הא מצותו בכך משא"כ למ"ד אן שחיטה לעוף מ"ה דאז באמת חטאת העוף הבאה על הספק ג"כ נאכל מדאורייתא וכמבואר בתוס' דנזיר הנ"ל הגם דאכילתו היא מצד שאין בו דררא דאיסור כלל כשמחזיר סימנים אחורי עורף ד"ש חילוק בין כשבא חטאת העוף על הספק דצריך להחזר סימנים בדוקא כדי שיהי' נאכל משא"כ כשבא על הודאי דמרבינין מקרא דלכל חטאתם דיכולים הכהנים לאכול ולא אמרינן דנבילה היא והיינו ע"כ דרשאים אף שלא להחזיר סימנים וכדקיי"ל אף מחזיר ואף כשאינו מחזיר ג"ב נאכל משא"כ חטאת העוף הבא על הספק דאינו נאכל כ"א כשהחזיר סימנים דוקא סף כל סוף כיון דבודאי הוא מחזיר סימנים בכדי שיהי' נאכל א"כ עכ"פ בין חטאת העוף שעל הספק ובין חטאת העוף שעל הוודאי נאכלים המה ועי"ז נוכל לומר שגם האכילה שבחטאת העוף היא מעיקר המצוה של הבאת הקרבן ולכך נוכל להקשות קו' התו' שכן מצותו בכך ומחמת שעיקר קושי' התוס' רק למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה שפיר תירצו כפירושו של הכתנות אור דכיון דלדידי' לא תו' נבילה דהא א"צ לדידי' שום שחיטה עד דנימא דשחיטה לא מהני במחובר דהיא הציפורן ורק נחירה מהני לדידי' ורק דהוי טריפה מחמת שבירת השדרה ומפרקת וכי מחזיר סימנים ל"ה אפי' טריפה והרי התורה ריבתה מקרא דלכל חטאתם דא"צ בדוקא להחזיר ורק כשאר מצות מליקה דאף מחזיר ואעפ"כ יהי' נאכל לכהנים א"כ שוב לא שייך מצותו בכך:

אך אמנם בצד השני שצדדתי לומר דאף למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה ג"כ נאכל חטאת העוף הבאה על הספק מחמת דריבוי דקרא להביא חטאת העוף על הספק הוא להביאה כדרך שמביאין על הוודאי דגם נאכל וכמו דמשמע ומוכח מדברי התוס' בזבחים דף ס"ח וכתבתי לצדד שגם מדברי התוס' דנזיר לא יהי' סתירה ע"ז דעכשיו נסתר כל מש"כ הנה יש מקום לתרץ הקו' הנ"ל שהקשיתי על פירושו של כתנות אור בסיגנון הנ"ל ורק באופן אחר ולומר דהא דקאמרינן כהנים איצטריך לי' הואיל ואישתרי מליקה כו' י"ל דהוא ממה דנאכל חטאת העיף הבא על הספק וכמו דקיימינן עכשיו בסברא זו דנאכל אף למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה דממילא דאישתרי מליקה דבזה לא שייך קו' התוס' דמצותו בכך דדוקא בחטאת העוף הבאה על הוודאי דהבאת הקרבן הוא מצוה ודאית שאין בה שום ספק שייך לומר דמצותו בכך כנו דאמרינן גבי כלאים בלבישת בגדי כהונה משא"כ חטאת העוף הבאה על הספק לא שייך כלל מצותו בכך כיון שאינה מצוה ודאית ורק מחמת ספק ובפוט עפ"י מ"ש מהרי"ט ופר"ח דהיינו עפ"י קו' מהרי"ט

ופר"ח על הרמב"ם דספק שרי מן התורה מהא דמביאין חטאת העוף על הספק ותירצו משום שמכשיר לאכיל בקדשים א"כ אין הבאת הקרבן מצד שהוא מצוה המוטל על קרקפתא דהאי גברא של המביא הקרבן דהא באשה שים עליה ספק ה' לידות כ' המבואר בכריתות דף ח' אין השאר עליה חובה כיון דבלא"ה מותרת לאכול בקדשים והמצוה שעל האשה להביא קרבן היא רק על הספק ולא נוכל לומר דעצותו בכך כיון דהוא רק על הספק ושע"י הספק היא אסורה לאכול בקדשים ובמצוה ה התורה רק מחמת ספק לא שייך לומר מצותו בכך ודאם הי' מצותו בכך כשאר מצות המוטלת על האדם הי' מהראוי דגם השאר יהי' עלי' חובה וממילא דשוב לא שייך להקסות כקו' התוס' שכן מצוותו בכך כיון די"ל הואיל ואישתרי מליקה לגבי חטאת העוף הבא על הספק דג"כ נאכל מדאורייתא והתם לא שייך הואיל ומצותו בכך אך אמנם זה ניחא למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה דלדידי' הו' נבילה כיון דבעי שחיטה בתלוש ובעי הלימוד דחטאת העוף באם עב הספק כדי שיהי' נאכל וממילא דא"צ לחדס כלל תירוצם של התוס' שכתבו בזבחים דף ס"ח דאתיא קרא למימר להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי ורק דקרא קמ"ל לענין שיהי' נאכל אבל גוף הבאת הקרבן ידענו מסברא שצריכה להביא קרבן כדי לאכול בקדשים א"כ שפיר י"ל כנ"ל דבחטאת העוף הבאה על הספק לא שייך מצותו בכך משא"כ למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה דכממחזיר סימנים לא הוי אף טריפה הגם דכתבתי לעיל דמוכח מקרא דלכל חטאתם דיהי' נאכל אף כשאינו מחזיר סימנים מ"ע זה שייך דוקא בחטאת העוף הבא על הוודאי כיון דמצות מליקה היא דאף מחזיר אבל בחטאת העוף הבא על הספק דמן הסברא נראה דכיון דבא רק על הספק מהראוי להחזיר סימנים א"כ צ"ל דהלימוד קאתי לאשמועינן על חיוב הבאת הקרבן וממילא תיקשי קו' התוס' בזבחים דל"ל קרא כלל להביא על הספק וצ"ל כתירוצם דאתי לאשעועינן קרא למימר להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי וכיון דעיקר הקרא הוא רק על חיוב הבאתו כמו אשם תלוי שוב שייך לועד דמצותו בכך ואף אם נאמר דעכשיו דגילתה התורה על חובה הבאת חטאת על הספק דהיא כדרך שמביאין על הוודאי ודאף מחזיר ומ"מ אף באינו מחזיר נאכל מ"מ א"א לומר דאישתרי מליקה גבי חטאת העוף הבאה על הספק ודנוכל לומר גם גבי חטאת הבאה על הספק שכן מצותו בכך כיון דבפירוש כתבה התורה שמחויב להביא חטאת על הספק כמו בבהמה אשם תלוי והוי מצותו בכך ומכ"ש דאיכא למימר דלמ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה לא מוכח כלל מחטאת העוף הבאה על הספק דאישתרי מליקה דאימא דמחזיר סימנים ולא הוי נבילה כלל והגם דגילתה התורה על חובת הבאת חטאת העוף על הספק וממילא שהיא נאכל ג"כ מדאורייתא מ"ט

אין ראי' מה"ת דנאכל אף כשאינו מחזיר הסימנים. והנה הגם שאני סותר בעצמי את דברי שכתבתי בר"ה והנה בקושי' השני' שהקשיתי על פירושו של כתנות אור כו' דשם כתבתי דגם למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה א"צ לתירוץ התוס' שכתבו בזבחים דאתי קרא למימר להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי ורק דגם לדידי' י"ל דאתי קרא להורות שיהי' מביאין קרבן על הספק כדרך שמביאין על הודאי דהוא כדרך מצות מליקה דאף מחזיר ושגם באינו מחזיר היא נאכל. הנה כך הוא דרכו של תורה כפטם יפוצץ סלע ומתחלק לכמה טעמים ולכל אופנים לכן אפשר לצדד ולומר עכשיו דאין זה סברא כלל כיון שהלימוד היא רק ההיקש דמה זכר מביא קרבן על הספק כך נקיבה מביאה קרבן על הספק ונהי דנוכל להעמיס דמביא ונאכל כמו כל הקרבנות מ"מ א"א להעמיס דיהי' נאכל אף כשאינו מחזיר סימנים לזאת אפשר לצדד עכשיו שלא לומר כמ"ש שם ואעפ"כ אין סתירה בגיף הדבר שהוצרכתי לתרץ קושייתי הראשונה שעל פירושו של כתנות אור דמנ"ל מהתורה דאף מחזיר סימנים דהרי יש לתרץ כמ"ש בתחילה דמוכח כן מריבוי יא דקרא דלכל חטאתם סדיא נבילה הוא כו'. עכ"פ להדברים שכתבתי א"א לומר כתירוצו של רבינא דכהנים איצטריכי לי' רק אחר שיש הוכחה מן התורה דאף מחזיר סימני' כו' וממילא דלא נוכל להקשות דמצותו בכך כיון דיכול להחזיר סימנים. והנה הגם שכתבתי דעיקר הוכחה זו מהא דלכל חטאתם המבואר בזבחים דף מ"ד דאתי לחטאת העוף הבא על הודאי מ"מ ממילא נשמע דה"ה חטאת העוף הבא על הספק אף לפי מה שכתבתי דמוכח מתוס' דזבחים דאף למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה אעפ"כ נאכל מדאורייתא ודמסתמא אין לחלק בענין אף מחזיר בין חטאת העוף הבא על הספק לבין חטאת העוף הבא על הוודאי:

ועפ"ז י"ל דבזה הסברא תלוי פלוגתא דר' יוחנן עם רבינא ולכך אמר ר"י דפרשה זו עתיד אליהו לדורשה משום דס"ל דא"א לומר כלל כתירוצו של רבינא עפ"י מה שמבואר במהרי"ט ספר שני סי' א' בדיני הספיקות דמתרץ על מה שהקשה הרשב"א על הרמב"ם דס"ל דספק מן התורה שריא מהא דקאמר בחולין מנ"ל דאזלינין בתר רובא ויליף משבירת עצם ומה ראי' דאימא משום דלא חיישינין לספק ניקב קרום של מוח דספיקא רחמנא שרי' ומתרץ דכל היכי דיכול לעמוד על בוריו של דבר ולברר הספק מודה הרמב"ם דספק איסור מן התורה עד שיתברר. וכן הסכים הפר"ח ביו"ד סי' ק"י לתירץ זה ובשער המלך פ"ט מהל' טומאת מת הל' י"ב דף נ"ג השיג ע"ז וגם על מה שמסיים המהרי"ט על תירוצו דמה"ט דחי תלמודא ילפותא דר' אשי משום ודילמא היכי דלא אפשר שאני כו' דהרי כ' רש"י דהא דאזלינין בתר רובא אפי' היכי דאפשר

להתברר הלמ"מ הוא או מאחרי רבים להטות ואם כדברי מהרי"ט למאי הוצרך לומר מהלמ"מ והלא אף דשחיטה א"א להתברר מ"מ נילף מפרה אדומה דאפשר להתברר יעו"ש. והנה לא ידעתי על מה שהביא ממ"ש רש"י דהא דאזלינן בתר רובא כו' הלמ"מ או מאחרי רבים להטות ולא הביא מרש"י דבסוף ע"ב שבדף י"א ד"ה היכי דאפשר דמסיים רש"י והנך כולהו משום דלא אפשר הוא הרי מפורש ברש"י דמהחילוק בין אפשר ללא אפשר אידחי לי' כל הילפותות והנה מה שתירץ השער המלך דבאמת פליגי בזה הרמב"ם עם רש"י הוא דוחק גדול לפי הנראה מלשון השער המלך דהפלוגתא היא אם הנך ילפותא הם אפשר לברורי או לאו דהסברא נראה כדברי מהרי"ט ופר"ח דמזה דאמרה תורה ונתח אותה לנתחי' ולא נתחים לנתחים ולולא זאת הי' אפשר לבודקה מזה בעצמו מוכח דאזלינן בתר רובא אפי' היכא דאפשר ולפענ"ד נראה לתרץ דברי רש"י מקושי' זו דלמה אידחו להו כל הילפותות מטעם דלא אפשר ומש"ה הוצרך רש"י לחדש דהא דקיי"ל דאזלינן בתר רובא היא מהלמ"מ או מאחרי רבים להטות והלא יש כמה ילפותות מהילפותות שבהגמ' שהמה בענין דהוי אפשר הבדיקה ורק שע"י ציווי התורה א"א הבדיקה נ"ל לומר כך עפ"מ שכתבתי בהשו"ת בענין איכא לברורי שפלפלתי אם צריך לברר מדאו' במקום דאפשר לברורי וגם הבאתי שם מענין מה שיש מחלוקות בין שו"ת צ"צ לבין הכו"פ בענין היכי דממ"נ מותר דדעת הצ"צ דאעפ"כ הוי כמו ספק איסור קודם שנתברר הדבר והכריתי ופליתי חולק עליו יעו"ש וכתבתי לחדש ולומר בענין הא דקיימא לן דכל היכי דאיכא לברורי צריך לברורי דהוא דוקא היכי דאחר הבירור לא נצטרך לסמוך עצמינו על שום רוב אבל היכי שגם אחר הבירור ניצטרך באותו מעשה לסמוך עצמינו על רוב בענין שבאותו מעש' בעצמה שוב לא צריך לברורי כלל וכלל והבאתי ראי' על סברא זו ממה דקשה על שיטת התוס' ריש גיטין דף ב' ע"ב ד"ה לפי שאין בקיאין לשמה דא"צ לשאלו כלל קשה כמבואר בפ"ז דהיכי דאיכא לברורי צריך לברורי והנה כמו שכתבתי סברא זו לענין היכי דצריך לברורי דהיא רק מדרבנן כן יש לומר לענין סברת המהרי"ט דהיכי דסמי' בידן לברורי מודה הרמב"ם דספק אסור מן התורה דהיא דוקא בדאיכא לברורי כל הספיקות משא"כ כשנשאר ספק אחד באותו ענין דא"א לברורי לי' וניצטרך לומר בזה הספק דכל ספק שריא מן התורה שוב בזה גם שאר הספיקות דסמיא בידן לברר ג"כ א"צ לברר וכל הספיקות שבזה הענין עצמו הם מותרים מדאורייתא לדעת הרמב"ם ובזה מתורץ כאן י"ל דס"ל לרש"י כדעת הרמב"ם דכל ספק מהתורה שרי וממילא דנצטרך לומר דלא תיקשי על הראיות שהביא הגמ' דאזלינן בתר רובא דהיכי מוכח דילמא מטעם דס' שרי כתי' המהרי"ט הנ"ל דהיכי דסמיא בידן לברורי

ספק אסור והנה השער המלך כ' עוד על תירוץ מהרי"ט דאכתי תיקשי מאי דייק ר' אשי משחיטה עצמה דאי אפשר להתברר וספק שרי ומתרץ השער המלך שם דספק שמא במקום נקב שחוט הוי איתחזק איסורא דבהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת דמודה בי' הרמב"ם דספק אסור מ"ה אך אמנם הנה במהרש"א בבכורות דף ך' ע"ב ד"ה חלב פוטר כ' דהך דשמא במקום נקב שחט לאו בחזקת איסור שלא נשחטה עומדת דהא אף אם כשחטה במקום נקב נשחטה כראוי לא מיקרי אלא טריפה שנשחטה מיקרי ומטהר מידי נבילה יעו"ש. ואף שבאמת דברי מהרש"א תמוהים המה עד למאוד וכאשר כ' הפרי מגדים בסי' ל"ג בשפתי דעת ס"ק ה' ונוראות נפלאתי על אדונינו רבינו ז"ל יעו"ש בדבריו עכ"ז בדרך פלפול בעלמא אין מזניחין אם היסוד הוא על עמוד גדול כמבואר בדברי מהרש"א דלדידי' נסתר תירץ השער המלך הנ"ל וע"כ צריך לתרץ כמ"ש השער המלך בתחילה דהיינו מה דדחי רב כהנא לר' אשי ודילמא היכי דאפשר אפשר כו' והיינו דבזה ספק שרי מדאורייתא והגם דמדחה השער המלך לתירץ זה מהא דקאמר דאלת"ה ר"מ היכא אכל בשרא מ"מ י"ל קצת דאינו דיחוי ודס"ל לרב כהנא דגם ר"מ ס"ל דכל ספק מהתורה שרי והא דחייש למעוטי הוא בגוונא דהספק אסור מ"ה כגון בספק איסור שיש בו כרת דכ' הכ"מ בהל' טומאת מת לחד נוסחא דמודה בי' הרמב"ם דספק אסור מ"ה או במקום דאיתחזק איסורא וא"כ שפיר מדייק מדר"מ דספק כהאי דלא אפשר להתברר מותר מן התורה דאל"כ איך אכל בשרא. ועפ"י דברים הנ"ל מתורץ מ"ש רש"י והנך כולהו משום דלא אפשר הוא. דאף דמודה רש"י כדברי המהרי"ט דיש כמה הוכחות דאפשר לברורי מ"מ כיון דבכולהו שייך גם הך חששא דשמא במקום נקב שחוט דזה א"א לברורי שוב אף בכל הספיקות דאפשר לברורי ג"כ א"צ לברורי כלל כיון דספיקא שריא מדאורייתא א"כ שפיר כ' רש"י דהנך כולהו משום דלא אפשר היא ודממילא הוצרך רש"י לומר דהא דקיי"ל דאזלינין בתר רובא היא מהלמ"מ או מאחרי רבים להטות והנה סברא זו שכתבתי דסברת מהרי"ט אינו רק באופן שאפשר לברר כל הספיקות אבל אם נשאר ספק אחד שהיא בלתי אפשר לברורי ולגבי ספק זה אמרינן דספק מדאורייתא שרי' שוב א"צ לברר שום ספק אף דמצי לברורי ובכל הספיקות שייך לומר דספק מדאורייתא שרי' בכדי שלא להתעקש ולומר דאעפ"כ כל מה דאפשר לברורי צריך לברר ולא שייך בזה דספק מדאורייתא שרי' נוכל לומר דיש דמיון לזה הסברא בשער המלך בעצמו דמתרץ על מה שהקשה על סברת מהרי"ט מהא דבור שמטילין בו נפלי' כו' ומבגד שאבד בו כלאים שהוא ספק אם אבד בה כלאים דג"כ סמיא בידו לברורי ומתרץ כיון דא"א לברר דבר והפכו כו' יע"ש והוא דומה לסברא הנ"ל ודלא שייך

סברת מהרי"ט רק כשאפשר לברר כל הספיקות שבענין זה. והנה בגוף הענין שהמציא המהרי"ט דבאיכא לברורי מודה הרמב"ם דספק אסור מ"ה י"ל דתלוי בפלוגתא המבואר בכריתות דף י"ז ע"ב דס"ל לר' זירא דטעמי' דאשם תלוי דוקא בחתיכה אחת משני חתיכות הוא משום דשתי חתיכות אפשר לברר איסור כו'. ויש שם אמוראים דחולקים על ר' זירא בזה. ולמאן דס"ל כר' זירא בטעמי' דאפשר לברר איסורו לדידי' דוקא י"ל החילוק הנ"ל בין היכי דסמיא בידי' לברורי ואותן האמוראים דמייתי ראי' בחולין על הא דאזלינין בתר רובא דקשי' עליהם קושי' הנ"ל דאימא דאינו מטעם רוב רק מטעם דספק שרי מ"ה האמוראים ההם ס"ל כר"ז בטעם דאפשר לברר איסורו ומתורץ הקושי' בתירץ המהרי"ט דהיכי דסמיא בידי' לברורי ספק אסור מ"ה והגם שמצאתי לשו"ת נו"ב מה"ת סי' קצ"ז בחלק יו"ד דכ' מדעתי' דנפשי' כסברת מהרי"ט ופר"ח דהיכי דאיכא לברורי מודה הרמב"ם ואדרבא מדייק ממהרי"ט ופר"ח להיפוך דהיינו ממה שכתבו דהא דעשירי ודאי ולא עשירי ספק יש סתירה לדעת הרמב"ם ומבאר שם בדבריו דסברא זו אין ענין כלל להא דר' זירא היינו בכדי שלא יהי' מדברי ר"ז סתירה לסברא זו דהיכי דאיכא לברורי מודה הרמב"ם דהא משמע מדברי ר"ז דאף כשאפשר לברר איסורו בשעת אכילה ואעפ"כ אכל אחת משני החתיכות מ"מ הוי בכלל ספק ומייתי עלי' אשם תלוי וע"ז כ' דר' זירא איירי דבשעת אכילתו לא עלה ספק על לבו כלל שיש כאן חתיכה אחת חלב כו' יעו"ש אבל לענין גוף החילוק בין איכא לברורי הוא נובע משיטת ר"ז בטעמו משום דאפשר לברר איסורו וכמבואר בפר"ח בסי' ק"י הנ"ל בכללי ס"ס דף כ"ז ע"ב דאחר שכ' חילוק הנ"ל דמודה הרמב"ם היכי דאפשר לברורי כ' ותדע דהא איכא מ"ד בכריתות דמאן דמצריך חתיכה מב"ח כו' ואף דכ' שם דאע"ג דלא קיי"ל כר"ז מ"מ ספק דיכול לבררו לא נכנס בספק איסור כו' מ"מ מוכח מדבריו דעכ"פ מדברי ר"ז יש הוכחה לסברא זו משא"כ החולקים על ר"ז עכ"פ אין הוכחה לסברא זו וכדמבואר בדבריו שכ' ותדע דהא איכא מ"ד כו' מבואר מלשונו דדוקא לר"ז דאמר הטעם משום דאפשר לברר איסורו מוכח בהוכחה דצריך לברר האיסור משא"כ למ"ד החולקים על ר"ז יש מקום לומר כמו שהוא אליבא דאמת דקיי"ל דאזלינין בתר רובא ושמדאורייתא א"צ לברורי כלל אף דאיכא לברורי ושרק מדרבנן צריך לברר וכמו שכתבתי בשו"ת הנ"ל ממילא דגם בספיקא דאורייתא דמותר מן התורה לדעת הרמב"ם ג"כ א"צ לברר כלל:

והנה לעיל כתבתי דאיכא עוד הוכחה מהתורה דאף מחזיר ולא מחזיר דוקא ממה דעפ"ז מתורץ קו' התוס' דל"ל קרא לחטאת העוף הבאה על הספק והיינו דקמ"ל קרא דאף דבאה על הספק והו"א דמחזיר דוקא קמ"ל קרא דאף מחזיר ודיכול לעשות בהבאה על

הספק כמו הבאה על הודאי דאף מחזיר וממילא ה"א דאישתרי מליקה לגבייהו דכהנים משום דא"א כקושי' התוס' דמצותו בכך כיון דהי' יכול להחזיר הסימנים וכדברי הכתנות אור והנה כתבתי קודם לזה דאיכא הוכחה מברייתא דתני לוי המבואר בזבחים דף מ"ד ע"ב דלכל חטאתם לרבות חטאת העוף כו' והנה הך בברייתא דתני לוי כפי הנראה מסוגי' דמנחות דף ע"ג ע"א אינה מוסכמת אליבא דכ"ע דרק רבינא קאמר שם אתיא מדתני לוי דתני לוי כו' וסתם הש"ס דשקיל וטרי קודם ומביא מקרא דלכל מנחה בלולה בשמן וחריבה אם אין ענין כו'. ופריך והאי להכי הוא דאתי כו' ומשני ההוא מכל נפקא ופריך והא אפיקתי' לכדר' יוסי בר יהודא ומשני אלא ההוא מוכל ולא מייתי מדתני לוי וכדאמר רבינא דהוא דרשה פשוטה בלי שום קושיות אלא ע"כ משמע מזה דלא ס"ל הך דתני לוי כו' א"כ א"א לומר תירוץ התוס' על קושייתם דמצותו בכך משום דיכול להחזיר סימנים ודלא תיקשי כקושייתי על הכתנות אור דמנ"ל זה מן התורה דאף מחזיר דנדייק מזה דאישתרי מליקה גבי כהונה ודלא שייך מצותו בכך וצריך לומר רק עפ"י הוכחה שני' שכתבתי להוכיח כן מהא דכתבה התורה לימוד על חטאת העוף הבאה על הספק אמנם להוכחה זו יש סתירה קצת וכפי שנבאר לקמן אי"ה וכ"ז לסתם הש"ס דלא ס"ל הא דתני לוי אבל רבינא דס"ל כדתני לוי וכדקאמר במנחות שם רבינא אמר אתי' מדתני לוי כו' ממילא דרבינא לשיטתו בזה דס"ל דקרא לכל חטאתם אתיא לחטאת העוף סד"א נבילה היא ולמ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה טריפה היא דמוכח מזה דאף מחזיר דאי מחזיר דוקא אינה טריפה כלל ממילא לשיטת רבינא בעצמו שפיר משני כהנים איצטרכא לי' כו' כיון דאיכא הוכחה דאינו מחזיר מקרא דלכל חטאתם משא"כ ר' יוחנן י"ל דלא ס"ל כדתני לוי בריבוי דלכל חטאתם א"כ ליכא להוכיח מזה כלל הא דאינו מחזיר ווק דעדיין איכא הוכחה שני' שכתבתי ממה דאיצטרך קרא דחטאת העוף באה על הספק והיינו דבא הקרא להורות דיכול לעשות עם חטאת העוף על הספק כמו בחטאת העוף הבא על הודאי דאי בעי מחזיר ואי בעי לא מחזיר ואמנם לזה יש סתירה קצת מהא דס"ל לר' זירא דטעמא דבעינין חתיכ' מב' חתיכות היא משום דאפשר לברר איסורו דמיני' מוכח כמו שכתבתי דהיכי דיכול לברר את הספק צריך לברורי דוקא ומאחר דהא דבעינין חתיכ' א' מב"ח דייקי להו מקראי וכדכ' מהרי"ט והפר"ח על הקושי' שעל הרמב"ם דספק שריא מדאורייתא מאשם תלוי דמתרצים דפלוגתתם אי בעינין חתיכה מב"ח תלוי בפלוגתא זו אי ספק מדאורייתא שרי וכ' שם מהרי"ט בזה"ל ואין דוחק לומר מי לימא דבהא פליגי דודאי במשמעות קרא תלי' דלמאן דדריש מקרא דקרינין מצוות ובעי חתיכה מב"ח דוקא אין אסור מן התורה בספיקות אלא כשהוקבע האיסור אבל

למאן דדריש מסורת במצות כתיב ומחייב אשם תלוי אף בחתיכה אחת כו' עכ"ל הצריך לענין זה דמוכח מדברי מהרי"ט דאף דבגמ' דכריתות קאמרה הגמ' נפקותות בין הטעם דהפלוגתא היא אם יש אם למקרא או למסורת ובין שאר הטעמים אעפ"כ גם לטעם דאיקבע איסורו נלמד זה מהא דאזיל בתר מקרא ומצוות קרינן א"כ כמו כן לר' זירא דס"ל הטעם משום דאפשר לברר איסורו היא ג"כ מהלימוד דיש אם למקרא ומצוות קרינן וממילא מוכח מהקרא ומטעמי' דקרא דהוא משום דאפשר לברר איסורו ומוכח דהכי דאיכא ספק צריך לברר האיסור א"כ איכא סתירה מהא דמוכח מהתורה דצריך לברר איסורי' להא דנימא דגילתה התורה דבחטאת העוף הבאה על הספק ואפשר לברר האיסור למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה דהיינו שיחזיר סימנים ואז ממילא לא יהי' בו שום ספק טריפות אעפ"כ שרי אף שלא יחזיר סימנים ומחמת סתירה הזאת י"ל דס"ל לר' יוחנן דא"א לאוקמי קרא בהכי ממילא כיון דס"ל לר"י לדייק דא"א לאוקמי קרא דבא להורות לחטאת העוף הבאה על הספק להכי שוב אין הוכחה מן התורה דאף מחזיר סימנים וממילא י"ל כקו' התוס' דמצותו בכך לכן א"א לתרץ כתירוצו של רבינא דכהנים איצטרך לי' כו' ובזה תלוי הפלוגתא שבין ר' יוחנן לרבינא דרבינא לשיטתו דאית לי' כדתני לוי כו' והיינו לדרשא דלכל חטאתם וממילא ניחא כתירוצו דכתנים איצטריך לי' משא"כ ר' יוחנן לא ס"ל כדתני לוי ונסתר תירוצו דרבינא ולכך אמר בצחות הלשון פרשה זו אליהו עתיד לדורשה דהורה בצחות לשון הזה הסתירה שיש לסתור מה שהי' מקום לתרץ כהנים איצטריך לי' וכדמתרץ רבינא באמת והגם דר"י לא שמע תירוצי של רבינא שלא הי' בדורו כלל אעפ"כ מסתמא הבין להשכיל שיש מקום לתרץ כהנים איצטריך לי' כו' ורק שר' יוחנן לא ס"ל כן מטעם המבואר למעלה והורה במליצת לשונו הנעים במה שתלה הדבר בביאות אליהו ב"ב ושהיא עתיד לדורשה בדוקא שנרמז בזה קצת הסתירה שיש על תירץ כהנים איצטריך לי' והוא בהקדם מ"ש המהרי"ט והפר"ח על קושי' אחרת שהקשו על הרמב"ם דספיקא מדאורייתא שריא מהא דקאמר בקידושין דף ע"ג דאמר רבא ד"ת שתוקי כשר כו' כתיב לא יבוא ממזר בקהל ה' בקהל ודאי דלא יבוא הא בקהל ספק יבוא. ואס"ד אין בספיקות איסור תורה איצטרך קרא להתיר ספק מותר והביא דברי הרמב"ן והרשב"א והר"ן דהרמב"ן הביא מזה עוד ראי' לדברי הרמב"ם ודהרשב"א והר"ן דחו הראי' ואדרבא מדקדקין מזה שלא כדברי הרמב"ם וכנ"ל יעו"ש. גם בכפות תמרים בסיף הספר הביא דבריהם ומפלפל שם בדבריהם עכ"פ הנה על קו' זו שעל הרמב"ם מספק ממזר תירץ המהרי"ט שם בדף ה' ע"ג וכ' ועוד אני מוסיף לומר דכי שריא רחמנא לספיקא בענין פסולים לגמרי שרינהו כדמוכח פרק עשרה יוחסין דאמרינן משפחה

שנטמעה נטמעה כלומר שמי שיודע פיסולה אינו רשאי לגלותו כדאמר ר' יוחנן היכלא בידינו היא אבל מה אעשה כו' יעו"ש. והנה לפענ"ד צריך להוסיף קצת ביאור על תירץ הזה שכ' המהרי"ט ועוד אני מוסיף כו' דעכ"פ איך נרמז זה בפסוק שהתירה ספק ממזר דאיך נשמע מזה שגם מי שיודע פיסולו אינו רשאי לגלות דבשלמא תירוץ הראשון שכ' מהרי"ט דבא הכתוב להתיר שיהי' השתיקו מותר בשני המינים בישראל ובממזרת ניחא דנרמז זה בפסוק דספק ממזר מותר בכל האופנים אף במקום שהספיקות סתרי אהדדי משא"כ הא דמי שיודע פיסולה אינו רשאי לגלות איך נשמע זה מפסוק דהתירה ספק ממזר וצריך להוסיף ביאור ולומר דהתירה התורה ספק ממזר אף במקום דאיכא לברורי ושאינו דומה ספק זה דספק ממזר לשאר הספיקות דשרי' מן התורה רק במקום דליכא לברורי אבל במקום דאיכא לברורי אז הספק אסור עד שיתברר משא"כ ספק ממזר אף במקום דאיכא לברורי מותר הספק והיינו משום דמשפחה שנטמעה נטמעה ואף מי שיודע פיסולה אין רשאי לגלותו ועפ"ז נוכל לומר עוד במה שכתבתי דפלוגתת ר' יוחנן ורבינא דמתרץ כהנים איצטרכי' לי' ור' יוחנן לא ניחא לי' בהך תירוצא ואמר פרשה זו אליהו עתיד לדורשה תלוי במה דרבינא לשיטתי' במנחות דף ע"ג דס"ל כבר"י דתני לוי לכל חטאתם ומוכח מזה דלמ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה דאף מחזיר סימנים ור' יוחנן לא ס"ל כברייתא דתני לוי וליכא הוכחה מהפסוק דאף מחזיר סימנים ממילא דליכא לתרץ כתירוץ רבינא סד"א הואיל ואישתרי מליקה דאיכא למימר כקושי' התוס' דמצותו בכך ודהוכחה שני' שכתבתי דכי היכי דלא תיקשי ל"ל קרא על חטאת העוף דבאה על הספק דנימא דקמ"ל קרא דאף בחטאת העוף הבאה על הספק אף מחזיר והיינו דאי בעי מחזיר סימני' ואי בעי לא מחזיר סימנים זה לא ס"ל לר' יוחנן מטעם כיון דבכל הספיקות שבתורה אף דספק מדאורייתא שרי' מ"מ היכי דאיכא לברורי צריך לברר בדוקא והיינו כיון שיכול לברר למה נפגע בספק איסור דאורייתא א"כ איך נימא בחטאת העוף על הספק ההיפוך דאף דיכול לקיים המצוה של הבאת חטאת העוף על הספק באופן שלא יפגע בספק איסור דאורייתא דהיינו שיחזיר סימנים אחורי העורף אעפ"כ מותר לו אף שלא להחזיר ושיתגע בספק איסור דאורייתא והנה בכדי שיהי' לראי' ע"ז מן התורה דבספיקא דאורייתא צריך לברר בדוקא ודלא נימא כדעת הרשב"א להר"ן שע"כ מוכח מזה שהביאו לראי' נגד דעת הרמב"ם מהא דמביא הגמ' בפ"ק דחולין על מנא הא מלתא דאזלינן בתר רובא אתי' משבירת עצם בפסח כו' בע"כ דסבירא לי' להרשב"א והר"ן דלא כמו שתירץ המהרי"ט דעכ"פ במקום דאיכא לברורי צריך לברר הספק ורק ס"ל להרשב"א והר"ן דכיון דהוי הדין דכל ספק שרי' מדאורייתא א"צ לברר הספק כלל

וכמו שהוא אליבא דמסקנא והאמת דקיי"ל דאזלינין בתר רובא ובהר חזקה וקיי"ל דא"צ לברר כלל מדאורייתא ורק דמדרבנן צריך לברר וכמ"ש בקונטרס באריכות קצת דהא דבאיכא לברורי צריך לברר הוא רק מדרבנן וכן גבי הא דאזלינין בתר חזקה דמוכח מדאורייתא דאף דיכול לעשות בדרך שאין בו ספק כלל כגון ע"י דרא דגברא אעפ"כ א"צ לטרוח בזה כלל כיון דסמכינן על החזקה ומבואר מזה בס' גנת וורדים כלל ס"א דף ס' ע"ד במה דמפלפל שם אליבא דר"מ דחייש למעוטי אי חיישינין גבי חזקה יוע"ש ולזאת בכדי שלא נימא כסברא זו ורק שנכריח דספיקא מדאורייתא צריך לברר ממילא דצריך להביא ראי' ע"ז מן התורה ובכדי שיהי' נדחה בזה מה שיש מקום לומר דהתורה בא ללמד דגם בחטאת העוף הבא על הספק אף מחזיר ואם רוצה אינו מחזיר ומה שהבאתי ראי' ע"ז לעיל דבספק דאורייתא צריך לברר מהא דקאמר ר"ז בטעמא דבעינן באשם תלוי חתיכה א' מב"ח משום דאפשר לברר איסורו הנה ראי' זו כתבתי רק לפום רהיטא ובדרך שקלא וטרי' אבל באמת היא ראי' חלושה שאפשר לפקפק ולומר דמנ"ל זה דטעמא דקרא דבעי חתיכה א' מב"ח הוא משום דאפשר לברר איסורו ואף דכתבתי לדייק מדברי מהרי"ט דגם לטעם דאיקבע איסורו מ"מ נילמד זה מהא דיש אם למקרא ומצוות כתיב וכמו כן נימא לר"ז דאפשר לברר איסורו דנילמד זה מהא דיש אם למקרא ומצוות כתיב מ"מ עכ"פ ליכא הוכחה אם טעמא דקרא משום דאפשר לברר איסורו או טעמי' דקרא משום דאיקבע איסורא וממילא ליכא הוכחה דספק דאורייתא אף דשרי מדאורייתא מ"מ היכי דאיכא לברורי צריך לברר בדוקא אך אמנם מן הוכחה זו שעפ"י תירץ מהרי"ט שכ' דקרא דספק ממזר אתי לאורויי' לן דאף מי שיודע פיסולה אינו רשאי לגלותו וכדכתבתי בביאור הדברים משום דשאר הספיקות צריך לברר הספיקות מזה יש ראי' והוכחה גמורה דצריך לברר הספיקות בדוקא א"כ ר' יוחנן אזיל לשיטתי דס"ל משפחה שנטמעה נטמעה ושאסר לגלות פסולה וכדקאמר ר' יוחנן היכלא בידינו אבל מה אעשה כו' והיינו דמוכח זה כתי' המהרי"ט דקרא דממזר ספק יבוא היינו להורות שמי שיודע פסולה אין רשאי לגלות וממילא מוכח מזה דכל ספיקות שבתורה צריך לברר א"כ לשיטות ר' יוחנן לא מצי לתרץ דכהנים איצטרכי' לי' כו'. והנה בהא דמשפחה שנטמעה נטמעה איכא פלוגתא וכדקאמר בגמ' על הא דאר"י היכלא בידינו כו' סבר לה כר' יצחק כו' וכן אביי אמר אף אנן נמי תנינא משנה דעדיות משפחת בית צריפה הי' בעבר הירדן כו'. ולעיין בפ"י בקידושין דף ע"א בגמ' אמר ר' חמא בר' חנינא כשהקב"ה מטהר שבטים שבטו של לוי מטהר תחילה כו' וגם ברש"י ד"ה כסף מטהר כו' ולעיין בס' המקנה שם על דברי הפ"י ובמה שמקשה שם בס' המקנה וכי יפלגו האמוראים

בפלוגתא דתנאים דפליגי ר"מ ור' יוסי אם ממזרים טהורים לעתיד לבוא ובמה שמתרץ שם ועכ"פ איכא פלוגתא בזה אי עתיד אליהו הנביא לגלות משפחה שנטמעה אי לא. והנה מבואר במהרי"ט דף ה' ע"ג הנ"ל שכ' שם אחר שכ' ועוד אני מוסיף כו' משפחה שנטמעה כלומר שמי שיודע פיסולה אינו רשאי לגלותה כו' דכ' שם אח"כ דכיון דאין בין עוה"ז לימות המשיח לענין מצות כלום וכי היכי דחזינין דאליהו הנביא לא יגלה משפחות כו' אף אנו אין עלינו לגלות כו' יעו"ש. וכן מבואר בר"ן בקידושין ריש פרק עשרה יוחסין דף ר"מ סוף ע"א שם וכיון דבפלוגתא זו תלוי ממילא אם בשאר ספיקות שבתורה צריך לברר וממילא דתלוי בזה אם יש לפרש פסוק דיחזקאל כמו שאמר רבינא כהנים איצטריך לי' א"כ שפיר הורה ר' יוחנן בצחות לשונו דאמר פרשה זו אליהו עתיד לדורשה טעמו ונימוקו דלא ניחא לי' לתרץ ולומר כהנים איצטריך לי' כו'. והיינו דבלשון זה דקאמר אליהו עתיד לדורשה משום דאינו דומה כאן להלשון דמבואר בש"ס תיקו דמבואר בתוי"ט סף מס' עדיות דממה דכתיב הנה אנכי שולח וגו' והשיב לב אבות וגו' רגילין לומר דחשבי נוטריקין תשבי יתרץ קושיות ואבעיות אעפ"י שמשמעותה תהא קאי כו' יוע"ש דהיינו מה שקשה אי שהוא ספק יפרש לנו אליהו התשבי ועכ"פ בביאור גמור ויהי' צריך לפרט לנו הדברים במפורש באר היטב משא"כ כאן כשיבוא אליהו ולא ירצה לגלות המשפחות דאז נדע דיש הוכחה מן התורה ממה דכתיב ספק ממזר יבוא דמשפחה שנטמעה נטמעה ושאסור לגלות את פיסולה וממילא דאז נדע דבשאר ספיקות צריך לברר וממילא דליכא לפרושי פירושו דהאי קרא דכהנים אצטרך לי' כו' א"כ בצחות הלשון דאליהו עתיד לדורשה הודיע ר' יוחנן טעמו ונימוקו שאינו רוצה לפרש הפסיק דכהנים איצטרכא לי' כו' משים דזה תלוי בביאת אליהו אם יגלה המשפחות. ובזה הפלפול הנ"ל שנתבאר בארוכה יש לפרש גם המאמר דקדושין דף ע"א מה דהי' כוונת ר' פינחס לומר שני הדברים של אין שחיטה לעוף מן התורה וגם כל הארצות עיסה לארץ ישראל כו'. דהנה מהא דאמר כל הארצות עיסה לח"י כו' מוכח דלא אמרינן משפחה שנטמעה נטמעה דאם הוי אמרינן משפחה שנטמעה נטמעה מה נ"מ בהא דכל הארצות עיסה לא"י כנ"ל דא"ל דהנ"מ הוא משום דהגם דלא רצו חכמים לגלות מ"מ מוסרין אותם לבניהם ולתלמידיהם כו' כמבואר שם בקידושין דזה הוא רק בצנעה משא"כ כאן גבי ר' פינחס דהי' בפרהסיא בבית המדרש א"כ נראה מזה דקאמר כל הארצות עיסה לא"י כו' דאי אמרינן משפחה שנטמעה נטמעה כו' אך מזה דקאמר טלוני בערוסה ורוצו וכפירש"י רוצו שלא יצטרך לגלות המשפחות דנראה קצת כמו סתירה דהא דאסור לגלות המשפחות הוא משום דמשפחה שנטמעה נטמעה וע"כ צ"ל

דלא ברירא ליי לר' פינחס הך דין בבירור אם משפחה שנטמעה נטמעה ושאסור לגלות השפחות ולכך הי' חושש לשני הספיקות ורק לגלות דכל הארצות עיסה לא"י ואעפי"כ שלא לגלות המשפחות ולכך אמר כשאני אומר שני דברים בבהמ"ד טלוני בעריסה ורוצי כדי שלא יגלה המשפחות במפורש ובגילוי גמור למקום הספק של רבי פנחס י"ל דפי' מזה אם מפרשינן הא דכתבה התורה ספק ממזר יבוא דבא להורות דא"צ לברר הספק ואף דבשאר הספיקות שבתורה צריך לברר הספק מ"מ בממזר א"צ לברר הספק משום דהי' ר' פנחס מסופק גם בזה אם בכל הספיקות שבתורה צריך לברר ונמשך לו זה הספק ממה דהי' מפרש קרא דיחזקאל דנבילה וטריפה לא יאכלו הכהנים דכהנים איצטריכו לי' וכמו שמתרץ רבינא אמנם קשה ע"ז דמצותו בכך וצ"ל דאין שחיטה לעוף מ"ה ואם מחזיר סימנים לא הוי נבילה ולא טריפה א"כ צריך לזה הוכחה מן התורה דאף מחזיר סימנים ועל הוכחה זאת יש להסתפק אם ההוכחה הוא מדאיצטריך קרא על חטאת העוף הבאה על הספק וע"כ דבא להורות דגם בחטאת העוף הבאה על הספק ג"כ אי בעי מחזיר סימנים ומוכח מזה דבכל הספיקות שבתורה שמותרים מן התורה דא"צ לעשות כלל על דרך שהוא ברור בלי ספק כלל או דנימא דההוכחה הוא מברייתא דתני לוי דלכל חטאתם לרבות חטאת העוף ועכ"פ נולד הספק מקרא דיחזקאל דנבילה וטריפה לא יאכלו הכהנים ולידת הספק הוא מפירושא דקרא כהנים איצטרכי' לי' ומוכח מזה דאין שחיטה לעוף מן התורה א"כ שפיר הני שני דברים דאין שחיטה לעוף מן התורה והא דקאמר כל הארצות עיסה לח"י נמשכים זל"ז והיינו דמוכח ע"כ דאין שחיטה לעוף מ"ה כדי לתרץ קרא דיחזקאל הנ"ל ונולד מזה דע"כ צריך הוכחה מהתירה דאף מחזיר ועי"ז נולד הספק אם לגלות המשפחות:

והנה עפ"י איזה דברים פרטיים הנזכרים לעיל בגוף הפלפול נכתב בארוכה יש מקום לתרץ התמי' שתמה בתי"ט בסיף פרק שביעי שבזבחים על המבואר בפי' המשניות לרמב"ם על הפלוגתא דר"מ ור"י ור' יוסי אם מליקת העוף או שחיטות העוף מטהר מידי נבילה דכ' הרמב"ם ור' יוסי מוציא היקש זה לדין אחר ולא יאות כפי כוונתינו לזכור כל הטענות תמה התי"ט וכ' עליו ולא ראיתי שום משא ומתן בהלכה בין ר"מ לר' יוסי יעו"ש והיינו דבתוס' זבחים דף ס"ט ע"ב לא קאמר רק ור"מ לא דריש דיו כו' ומתרץ קרא אשכח ודריש זאת תורת הבהמה והעוף כו' ורק שהתוס' הקשו בד"ה וכי באיזה תורה שיוותה הבהמה לעוף ועוף לבהמה ממה ddריש בחולין דף כ"ז ע"ב מה בהמה בשחיטה אף עוף בשחיטה כ' וכמו שמבואר גם בתי"ט כאן דכ' איברא דבפרק ב' דחולין דף כ"ז תניא זאת תורת הבהמה והעוף לומר לך מה בהמה בשחיטה כו' והתוס' כתבו

דהקישא הוא ואין היקש למחצה כו' ונלפענ"ד להעמיס בכוונת פי' המשניות איזה כוונה עפ"י דרך פלפול והוא עפ"י מה שיש להקשות על תירץ התוס' שתירצו כאן בזבחים דאף דצריך ההיקש של זאת תורת הבהמה מדיש שחיטה לעוף מ"ה דכל מילי דרשינן דהקישא הוא ואין היקש למחצה וכ"כ בחולין דתרתי שמעית מינה דתיקשי עפ"י מ"ש רש"י כאן בזבחים ד"ה דבר שמכשירה ואפי' מליקת קדשים דאי לשחיטה בק"ו אתיא לן א"כ תיקשי אימא לעולם דקאי ההיקש לשחיטות חולין וא"ל דל"ל ההיקש כיון דאתיא מק"ו דהא צריך ההיקש לדיש שחיטה לעוף מ"ה א"כ אין ההיקש מיותר כלל וממילא דלא שייך ואין היקש למחצה כיון דבהיקש אינו מבואר רק שחיטה ולא מליקה ומנ"ל מליקת קדשים וא"ל כיון דשמעינן מההיקש שחיטה שוב נילף למליקה במה מצינו ז"א וכמ"ש בפנים מאירות במס' זבחים בכוונת דברי רש"י הנ"ל שהוכרח לזה שכ' ואפי' מליקת קדשים דאי לשחיטה בק"ו לא אתיא דאל"כ קשה דהא א"א למילף במה מצינו מליקה משחיטה אליבא דר"פ דס"ל בדף נ' לבתר למד אזלינן ואם הלמד וההיקש הוא חולין שיב אין דבר הלמד מהיקש חוזר ומלמד בבנין אב. ועוד הקשה בס' קול הרמ"ז דלדברי רש"י דצריך קרא וק"ו ק"ו לשחיטה וקרא שלא נימא דיו דא"כ תיקשי לו לר' יוסי דאמר די' כנבלת בהמה א"כ ל"ל ההיקש ודוחק עצמו דס"ל לר' יוסי מילתא דאתיא בק"ו טרח וכ' לה קרא יוע"ש ונלפעד"נ לתרץ קו' התוס' מה שהקשו דהא צריך ההיקש להא דיש שחיטה לעוף מ"ה וממילא יתורץ גם קושיות הרמ"ז דעפ"ז ניחא שיטות ר' יוסי די"ל עפ"י שיטות ר"מ א"צ ההיקש כלל ע"ז דיש שחיטה לעוף מ"ה ורק דלשיטות ר"מ שיש הוכחה אחרת מן התורה דיש שחיטה לעוף. והנה ביו"ד סי' ס"ב כ' הכו"פ בס"ק ב' שם דבשיטות ר"מ צ"ל דאין שחיטה לעוף מ"ה והיא ממה דפריך בחולין דף ק"ח ע"א דפריך תהני לי' סכין כי' למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה דקי' זו היא רק לשיטות ר"מ דס"ל דמליקה מטהרת מידי נבילה וכמו"ש התוס' שם ד"ה תהני לי' סכין יוע"ש ודברי הכו"פ מוקשים המה דאם ס"ל להתוס' דר"מ ס"ל אין שחיטה לעוף מ"ה מה הקשו כאן בזבחים דף ס"ט ובחולין דף כ"ז על ר"מ דמייתי דמליקה מטהרת מידי נבילה מהקישא דזאת תורת הבהמה והעוף כו'. דצריך הקישא להא דיש שחיטה לעוף מ"ה אלא ע"כ דהא דכ' התוס' בחולין דף כ"ח הנ"ל ד"ה תהני לי' סכין דפריך למ"ד אין שחיטה להעוף מן התורה היינו דאם אותו המ"ד ס"ל כשיטות ר"מ דמליקה מטהרת מידי נבילה תיקשי דתהני לי' סכין כו'. ועכ"פ יש מקום לומר דהא דס"ל לר"מ ששחיטה לעוף מן התורה א"צ ללמוד כלל מהיקש דזאת תורת הבהמה והעוף ורק דלשיטות ר"מ איכא הוכחה אחרת והוא עפ"י מ"ש התוס' בזבחים דף ס"ח ע"א ד"ה אימור דאמר ר' יהושע

להקשות דלמ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה וגם חילין שנש"ב לד"א למה איצטרך קרא לחטאת העוף שבאה על הספק כו'. ותירץ דאתי' קרא למימר להביא על הספק כמו בבההה אשם תלוי. והנה כבר הבאתי לעיל דף קע"ח ע"ב דברי שושנת העמקים שהקשה בכלל י"א דלמ"ד ספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא ל"ל קרא דחטאת העוף באה על הספק כיון דמחויבת להביא מדאורייתא מספק וכתבתי לעיל דעפ"ז יש להוכיח מתירץ התוס' דתירצו דאתא קרא למימר להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי דע"כ לא ס"ל להתוס' כשיטות הסוברים דספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא דלדידהו כבר כתבו המרי"ט ופר"ח דלשטתיהו לא בעינן באשם תלוי חתיכה א' מב"ח ורק דאף בספק חלב ספק שומן בחתיכה אחת ג"כ מביאין אשם תלוי א"כ כיון דכבר מוכח מאשם תלוי מהא דיש אם למסורת ומצות כתיב דאף בחתיכה אחת בלבד מביאין אשם תלוי ממילא נשמע דאף חטאת העוף באה על הספק דא"ל דצריך קרא דיהי' נאכל ג"כ וא"ל דיש לאסור משום דגבי חטאת העוף איכא איסור נבילה ע"י המליקה דז"א כיון דקיימו התוס' בשיטות המ"ד דאין שחיטה לעוף מ"ה א"ר אין המליקה נבילה כלל וע"כ דס"ל להתוס' כשיטות הסוברים דספיקא דאורייתא שרי' מדאוריי' והא דבאמת הצריכה התורה להביא חטאת העוף מספק הוא כמ"ש מהרי"ט ובפר"ח משום דמכשיר שאני והקרבן בא להכשירה בקדשים ועכ"פ צריך קרא ע"ז אך אמנם הנה עפ"י מ"ש לעיל והבאתי דברי הכפות תמרים שמתרץ הנוסחא ישינה שהביא הכ"מ דהרמב"ם מודה דבספק כרת ספיקא לחומרא והבאתי עוד ראי' לזה ממשנה דכריתות דף ח' ועפ"ז א"צ לתירוצם של המהרי"ט ופר"ח דחטאת העוף הבאה על הספק משום דמכשיר שאני רק יש לתרץ עפ"י שיטות הראב"ד בפרק שלישי מהל' ביאות מקדש הל' ט' ובפרק י"ח מהל' פסילי המוקדשין הל' י"ד דחולק הראב"ד על הרמב"ם וס"ל להראב"ד דמחי"כ הוא בחיוב כרת לקודש ולמקדש עפ"ז נסתר תירץ התוס' דאתיא קרא למימר להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי כיון דבספק כרת לחומרא מדאורייי' א"כ ידענו ממילא כמו שציותה התירה להביא אשם תלוי מחמת דזדונו כרת כמו כן צריכה להביא חטאת העוף מספק אף אם לא הי' כתיב קרא ונשאר קו' התוס' דל"ל קרא על חטאת העוף הבא מספק. והנה הגם דהכפות תמרים כ' דאף לשיטת זו דזדונו כרת מודה הרמב"ם דספיקו לחומרא מ"מ הוא דווקא בחתיכה א' מב"ח דמייתי אשם תלוי אבל בחתיכה א' ספק חלב ספק שומן דלא מייתי אשם תלוי לא הוי ספיקו לחומרא. ומביא כן מתשובות הב"י הוא דווקא למאי דקיי"ל דבעינן לגבי אשם תלוי חתיכה אחת מב"ח דווקא אבל אליבא דר' מאיר דקאמר בכריתות דף י"ח דר' מאיר בשיטות ר"א קאי דלא בעי באשם תלוי

חתיכה א' מב"ח שפיר קסה קו' התוס' דל"ל קרא להביא חטאת העוף מספק דממילא ידענו דלחומרא מדאורייתא בספק כרת וכמו שכבר גילתה התירה שמביאין אשם תלוי אף בחתיכה א' ספק חלב וספק שומן כן ממילא נשמע דמביאין חטאת עוף על הספק כיון דאית בה כרת לאכול קודש או לכנס למקדש. ומה גם דאפי' למ"ד דבעינן חתיכה א' מב"ח גבי אשם תלוי, ג"כ דעת הבני שמואל ומהרי"ט שהובא בכפות תמרים שם. וגם שו"ת פני משה ס"ל כן דאעפ"כ בחתיכה ספק שומן ספק חלב מודה הרמב"ם דספיקו לחומרא בדבר שיש בו חיוב כרת. ועכ"פ לדר"מ דס"ל דמביאין אשם תלוי אף בחתיכה אחת בלבד בוודאי נסתר תירץ התוס' ותיקשי קו' התוס' דל"ל קרא להביא חטאת העוף על הספק ועפ"י הדברים המבוארי' כאן קשיא עוד קושיות התוס' אפי' למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה דהגם דלמ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה יש מקום לומר דאיצטרך קרא שיהי' דינו של חטאת העוף הבאה על הספק ממש כדין חטאת העוף הבאה על הוודאי דנאכל ואשתרי מליקה לגבייהו דכהנים כן חטאת העוף ג"כ נאכל אף דבאה רק על הספק דממילא הוי ספק טריפה בין למ"ד אינו מחזיר סימנים אחורי עורף ומכי תבר שדרה ומפרקת איטרפה לה כו'. ובין למ"ד מחזיר סימנים כו'. מ"מ כיון דקיימינן דיש שחיטה לעוף מ"ה הרי בעי שחיטה בסכין דווקא ולא בצפורן ולדידי' לא אמרינן

נחירתן זה הוא שחיטתן וקמ"ל קרא דגם חטאת הבאה על הספק הוא נאכל כדין הבאה על הוודאי וכדכתבו התוס' בנזיר דף ק"ט ע"ב ד"ה מתקיף לה ר' אחא ברי' דרב איקא דמדאורייתא חטאת העוף הבאה על הספק נאכל ג"ב יעו"ש והוא דלא כדעת רש"י במסכת כריתות דף ז' ע"ב במשנה שם בד"ה ואינו נאכל דכ' רש"י דמדאוריי' אינו נאכל יוע"ש. ועכ"פ לשיטות התוס' דנזיר הנ"ל דנאכל מדאורייתא הנה לכאורה ממילא דאין קושייתם שהקשו בזבחים דף ס"ח דל"ל קרא על חטאת העוף הבאה על הספק רק למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה וכמבואר בדבריהם שם להדיא משא"כ למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה אין להקשות כלל וכמו שכתבתי. אך אמנם עפ"י פלפול הדברים שכתבתי דלדעת הרמב"ם בספק איסור כרת הוי ספיקא לחומרא מדאורייתא ובספק איסור לאו הוי ספיקא לקולא מדאורייתא ממילא דתיקשי קושיות התוס' ההיא גם למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה דכיון דאף בלא קרא הוי ידעינן דצריכה להביא חטאת העוף מספק משום דהוי הספק באיסור כרת לדעת הראב"ד הנ"ל דמחו"כ היי בכרת על הקודש ומקדש ממילא שוב גם מסברא נאכל מדאורייתא כיון דלענין איסור טריפות הוי רק ספיקא דאיסור לאו והוי לקולא מדאורייתא וממילא דגם נאכל מדאורייתא והנה הגם דבס' גינת וורדים כלל ז' דף י"ג ע"ג כ' להסתפק אם נולד ספק באיסור לאו ואח"כ נתחדש ספק ההוא באיסור

כרת אם אמרינן דספיקא להחמיר יעו"ש מ"מ אינו דומה לכאן כלל דספיקו של הגינות וורדים הוא בכגון קרבן שהוא ספק טריפה דרשאי להביאו לקרבן כיון דבענין זה ספיקו לקולא יש להסתפק אם יכול לחלל שבת בהבאת קרבן זה כיון דלענין חילול שבת הוי ספיקא דאיסור כרת משא"כ לנידון דכאן דצריכה להביא חטאת העוף מספיקא דאיסור כרת כנ"ל מאין הרגלים לומר דלא יהי' נאכל מחמת ספיקא דאיסור לאו של איסור טריפה ואדרבא נהפוך הוא כיון דהחזקנו את האשה הזאת בחזקת שצריכה להביא חטאת העוף מחמת ספיקא דאיסור כרת מה"ת נחמיר שלא להיות נאכל מספיקא של איסור לאו של איסור טריפות וגם דבלא"ה הנה לפענ"ד ספיקא של הגינות וורדים הנ"ל לא מסתבר כלל וכמו שכתבתי לעיל שהבאתי גם כן שם דברי ספיקא של הגינות וורדים הנ"ל וא"ל דמ"מ הי' מקום לומר דלולא דגילתה התורה במפורש דחטאת העוף הבאה על הספק נאכל ג"כ הי' מקום לומר דאינו נאכל מטעם דהא קיי"ל דהאוכל נבילות עיף טהור ונכנס למקדש חייב כרת א"כ אך יהי' נאכל כיון דהוא ספיקא דאיסור כרת דהיינו אם המליקה נחשב כמו נבילה א"כ אם אינה צריכה להבאת קרבן כלל הרי עובר הכהן על איסור כרת מחמת שאוכל נבילות עיף טהור במקדש י"ל דז"א דלמ"ד מחזיר סימנים אחורי עורף לא הוי נבילה כלל רק טריפה להך מ"ד דיש שחיטה לעוף מ"ה מחמת שנחתך שלא בסכין דלא הוי שחיטה וגם אפי' אינו מחזיר סימנים אחורי עורף לא הוי נבילה להך מ"ד החולקים על זעירא דאמר במס' חולין דף כ' ע"ב דנשברה מפרקת ורוב בשר הוי נבילה וגם אפי' אי הוי מליקה נבילה ג"כ יש מקום לומר דדוקא האוכל נבילת עוף טהור דכבר נטמא לטמא בגדים בבית הבליעה ואח"כ נכנס למקדש בזה דווקא יש חיוב כרת משא"כ כשהכהנים שהם כבר במקדש ואוכלים שם עוף שנתנבלה במקדש אימא דאין בזה חיוב כרת דהוא דומה לטמא שנכנס למקדש דרך גגות שפסק הרמב"ם פ"ג מהל' ביאת מקדש הל' י"ט דפטור מכרת ורק דהמשנה למלך מפלפל שם באם שהה שיעור שהי' אם חייב כרת מ"מ כיון דהמ"ל מוקי שם בענין טמא ששימש במקדש באיזה מציאות שעשה העבודה בדרך הילוכו ושלא שהה שיעור השהי' המבוארת שם וכמו כן יש לאשכוחי באוכל המליקה שהוא ספק נבילה שאינו מטמא בגרים עד שבא נבלות העוף לבית הבליעה דוקא א"כ משכחת לה כגון שאחר הרגע הזאת שבא מליקת העוף ההוא לבית הבליעה לא שהה אחריו כלום רק תיכף ומיד יצא מן בית המקדש והנה גם בגוף הענין שכתבתי לעין בפשיטות דקיי"ל דהאוכל נבילות עיף טהור ונכנס למקדש חייב כרת אמת שכן הי' בזכרוני בבירור. אמנם כעת שנתתי אל לבי לעיין ולחפש באיזה מקום מבואר כן הנה לא מצאתי על שעה חדא מראה המקום שהי' בזכרוני כך ויוכל

להיות שדמיוני כוזב לי בעיקר הדין שהרי עיקר טומאת האוכל נבילות עוף טהור היא טומאת הבגדים שמטמא בגדים בבית הבליעה אבל טומאת עצמו של האדם האוכל לא נתברר במפורש ואדרבה דעת הערוך בערך דרס דאדם ערום האוכל נבילות עוף טהור אין לו טומאה כלל וכמו שהביא בשמו הר"ש בפרק ח' דפרה משנה ג' אמת שהר"ש בעצמו שם תמה וכ' עליו ודבר תימה מנ"ל הא יוע"ש. והמשנה למלך פ"ג מהל' אבות הט מאה הל' א' על מ"ש הרמב"ם שם שכ' שהאוכל נבילות עוף טהור שאינו מטמאה לא במגע ולא במשא ולא כשהיא בתוך הפה כו'. הביא שם המ"ל דברי הר"ש הללו בקיצור וכ' דהערוך בערך דרס כ' בדין זה דברים תמוהים ושכבר תמה עליו הר"ש יעו"ש עכ"פ לשיטות הערוך עצמו אין על האדם טומאה עצמיות כלל ורק ממה שהבגדים מטמאים אותו והוא אומר להבגדים מטמאיך לא טמאוני כו' א"כ אני מסופק באוכל נבילות עיף טהור ונכנס למקדש ובלע שם אם יש עליו חיוב כרת כיון דאין על האדם טומאה עצמיות לשיטות הערוך ואם על מה שמכניס בגדים טמאים למקדש הרי כתב הרמב"ם שם בפרק ג' מהל' אבות הטומאה הל' א' הנ"ל הבולע כזית מנבילות עוף הטהור ונגע בכלים בשעת בליעתו טמאים ונעשו ראשין לטומאה יעו"ש. ואפי' אם נימא דבגדים שלבש בהם בשעת הבליעה יש להם דין אב הט מאה מ"מ הרי מבואר ברמב"ם פרק ג' מהל' ביאות המקדש הל' י"ז דהזורק כלים טמאים למקדש אפילו הי' כלים שנגעו במת פטיר מן הכרת אבל חייב מלקות כו' יעו"ש. ולא עוד אלא אפי' לענין דין של חיוב מלקות אני מסופק אם אין לבגדים הללו שנטמאו במקדש מחמת אכילת המליקה של עוף שהי' במקדש דין טמא שנכנס דרך גגות וכמבואר ברמב"ם שם הל' י"ט דאינו חייב רק מכות מרדות יוע"ש. ואני מסופק אם שייך בזה פלפולו של המ"ל שם לענין אם שהה שם כשיעור שהי' שזה שייך דוקא באדם טמא שנשתהה במקדש אבל לא לענין הכלים שנשתהו במקדש וזולת כל הנ"ל אף אם נימא כמו שהי' הדמיון בזכרוני דהאוכל נבילות עיף טהור במקדש חייב כרת מ"מ יש מקים לסתור מה שכתבתי דעי"ז הוי ספיקא דאיסור כרת דמודה הרמב"ם להחמיר כיון דכ"ז מצד טומאה אתינן עלה והרי קיי"ל דספק טומאה בר"ה הוי ספיקו טהור והיא הלכתא גמירי לה והרי מבואר במס' פסחים דף י"ט ע"ב דעזרה הוי ר"ה א"כ הוי ספיקו טהור וכמבואר במהרי"ט ובפר"ח דפלוגתא דהרמב"ם והרשב"א בענין ספיקא דאורייתא לא שייך לספק טומאה בר"ה דהלכתא גמירי לה:

. והנה לאחר שחזרתי על כל הצדדים לתרץ קו' הנ"ל דלדעת הרמב"ם דבספק איסור כרת ספיקו להחמיר מדאורייתא ובספק איסור לאו ספיקו להקל דנשאר קו' התוס' בזבחים דף ס"ח ד"ה אימר דל"ל קרא על חטאת העוף דבאה על ספק בלי תירץ ואף דהתוס'

הקשו קו' זו רק למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה מ"מ לדעת הרמב"ם כתבתי דקשה קו' זו גם למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה ומאחר שלא עלתה בידי למצוא איזה תירץ הכלפענ"ד דאין מקום לתרץ קו' זו רק עפ"י המבואר בכל המפורשים דהרמב"ם מו דבמקום דאיכא חזקת איסור אף בספק איסור לאו ספיקו להחמיר מדאורייתא א"כ י"ל דבעי קרא דחטאת העוף הבאה על הספק יהי' נאכל כמו חטאת העוף הבאה על הודאי דריבתה תורה שיהי' נאכל וכמבואר בזבחים דף מ"ד ע"ב ובמנחות מקרא דוכל חטאתם לרבות חטאת העוף כן מרבה התורה שגם הבאה על הספק הוא נאכל ושהי' הה"א שאינו נאכל מחמת דהוא ספק איסור טריפה אי נבילה ואף דס"ל להרמב"ם דספק איסור לאו מדאוריי' שרי מ"מ ה"א לאסור מחמת דאיכא חזקת איסור וכדקיי"ל בהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת. והנה בפירושא בחזקת איסור אינו ברור אם הוא חזקת אמ"ה או חזקת שאינה זבוחה וכאשר יבואר בעז"ה וניתפיס כעת חזקת שאינה זבוחה דגם היא חזקה גמורה וכמ"ש התוס' במס' שבועות דף ק"ד ע"א ד"ה האוכל נבילה ביו"ה ואף דהריצב"א שם בתוס' מדחה חזקה זו כל עיקר מ"מ שיטות התוס' להחזיק חזקה זו של אינו זבוחה בחזקת איסור גמור וכאשר כתבו בפשיטות כן במס' יו"ט דף כ"ה ע"א ד"ה בחזקת איסור עומדת ובחולין דף ל"ז ע"א ד"ה השתא מחיים אסורה ועכ"פ כיון דאיכא חזקת איסיר דמודה הרמב"ם דספיקא מדאורייתא אסור היכי דאיכא חזקת איסור לרן הי' הה"א דחטאת העוף הבאה על הספק לא נאכל וקמ"ל קרא דנאכל ג"כ ומשום דמצותה בכך וכמו שריבתה תורה בקרא דוכל חטאתם דחטאת העוף הבאה על הוודאי נאכל והיינו כמו"ש לעיל בגוף הדרוש דבאתה התורה לרבות דאף דבאב מחזיר סימנים אחורי עורף אינה נבילה עכ"פ מ"מ אינו צריך להחזיר סימנים בדוקא כיון דמצותה בכך ושהוא נאכל אף שלא החזיר סימנים כן בחטאת עוף הבאה על הספק בעי קרא לרבות שיהי' נאכל אף דהוא ספק טריפה או נבילה ובספק דאית בי' חזקת איסיר צריך להחמיר מדאורייתא מ"מ הוא נאכל מחמת שמצותה בכך. אך אמנם תירץ הלז הוא שייך רק למ"ד דיש שחיטה לעוף מ"ה וכמו"ש בלשון הקושיא דגם לאותו מ"ד קשיא קושיא הנ"ל לדעת הרמב"ם ולהאי מע"ד שייך גם בעוף חזקת שאינו זבוחה משא"כ למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה דשוב לא שייך חזקת שאינו זבוחה בעיף דלא בעי שחיטה מדאורייתא ממילא דנשאר קו' הנ"ל דלהרהב"ם בספק איסור לאו דנבילה או טריפה ודליבא חזקת איסור מדאורייתא שרי א"כ שוב נשאר הקו' דלא צריך קרא גם ע"ז דחטאת העוף הבאה על הספק יהי' נאכל דממילא נשמע כנ"ל ולכאורה מחמת קו' זו סי' מקום להוכיח דיש שחיטה לעוף מ"ה וממילא דא"צ ללמוד על שחיטות עוף מהתורה מהיקשא דאמר

בחולין דף כ"ז ע"ב דזאת תורת הבהמה ועוף וכי באיזה תורה שוותה כו'. אך אמנם יש מקום לסתור הוכחה זאת ולומר דאף למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה מ"מ שייך תירץ הנ"ל דאף דלדידי' לא שייך חזקת א סור שאינה זבוחה ע"מ שייך חזקת איסור של אבר מן החי דאף דכתבו התוס' במס' יו"ט דף כ"ה ע"א ד"ה בחזקת איסיר עומדת דלמ"ד בחולין דף ק"ג ע"א דבהמה בחיי' לאו לאיברים עומדת לא שייך חזקת איסור של אמ"ה מ"מ הנה כ' שם הצל"ח על דברי מס' ההם דהוא רק משום דהתוס' אזלו לש לשיטתייהו בחולין דף ק ע"ב בד"ה שאין בו כזית ואכלו דבהמה בחיי' כ"ע מודי דלאו ר עומדת משא"כ לשיטות רש"י שם בחולין אף למ"ד לאו לאיברים עומדת ע"מ איכא חזקת איסור דבמ"ה משום דבהמה בחיי' לבשר עומדת יוע"ש. אך אמנם הנה גוף הדבר אם שייך בנבילה או טריפה חזקת איסור אבר מן החי או במ"ה הלא תלי באשלי רברבי דהיינו במחלוקת שבין רש"י לתוס' והוא מחלוקת שבין שאר הקדמונים דרק דעת רש"י כ"ה שמחזיקין מאיסור לאיסור דהיינו דהנבילה או טריפה שנולד הספק בשעת שחיטות הבהמה או העוף דאף דכבר פקע איסור אמ"ה או במ"ה כיון דכבר מתה ולא שייך לאחר מיתה איסור דאמ"ה או במ"ה מ"מ כיון דלא הי' לה אף רבע אחת חזקת היתר רק בעת שפקע איסור אמ"ה או במ"ה נולד בה ספק איסור אחר של נבילה או טריפה שוב נקרא אף איסור דנבילה או טריפה בשם חזקת איסור משום דמחזיקין מאיסור לאיסור וכן מפורש בדברי רש"י במס' יו"ט דף כ"ה ע"א הנ"ל ד"ה לאפוקי מדר' הונא כו'. ונ"מ שאם אירע ספק בשחיטתה בעמידנה על חזקחהת ואסירה כו' יוע"ש. וכן מבואר ברש"י בחולין דף ט' ע"א ד"ה בהמה בחיי' בחזקת איסור שהרי אסורה משום אמ"ה הלכך אם נולד ספק בשחיטתה כו'. נמצאת אומר שבהמה תו אסורה שהרי בחזקת איסור היתה תחילה כו' יעו"ש. אבל התוס' חלקו על רש"י בזה וכתבו במס' יו"ט דף כ"ה ע"א הנ"ל בחתקת איסור עומדת דלא כרש"י ורק דלא שייך בה איסור אמ"ה דאיסור אמ"ה לא שייך אלא מחיים כו' יעו"ש.

וכ"כ בחולין דף ל"ז ד"ה השתא מחיים דכתבו שם וא"ת למאי דפרישית אי אמרת כמי מסוכנת שריא כו' שכתבו שם בפשיטות והשתא כשמתה פקעה איסור אמ"ה אמאי לא חל איסור יוה"כ עם איסור נבילה בב"א בו' יוע"ש. והנה בס' שושנת העמקים כלל י"ב דף קי"ב ע"א הביא מחלוקת רש"י ותוס' הנ"ל אם מחזיקינן מאיסור לאיסור וכ' דמשמעות הפוסקים דאין מחזיקנין מאיסור לאיסור כדמוכח ביבמות דף ל"א כו' יוע"ש הנה האמת דקו' שישנת העמקים היא קושיא גדולה על שיטות רש"י מהא דקאמר שם ביבמות גבי ספק גירושין דאשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת ומספק כו'. והרי לדעת

רש"י מחזיקנן מאיסור של חזקת א"א שהי' לה בחיי בעלה לאיסור יבמה לשוק שיש על צרת הערוה לאחר מיתות בעלה אמנם הנה כבר מבוארת קי' זו ברשב"א בשבע שיטית שם ביבמות ומהרן דגבי בהמה שלא נשחטה כהלכתה אס אסירא עד שיתחדש בה ענין המכשירה והלכך כיון שאתה בא להתירה ולומר שנעשה בה מעשה המכשירה עליך הרוי משא"כ התם בשעת ערוה שהיתה מתחילה צרת להערוה ואילו מת בעלה ממילא הותרה נשוק וכשאתה בא לאוסרה ולומר דנעשה בה מעשה האוסרה עליך הראי' יעו"ש וממילא מדנקיט הרשב"א בפשיטית דמחזיקין מאיסור לאיסור ולאו מייתי כלל פליגתות התוס' ע"ז מוכח דס"ל להרשב"א להלכתא כשיטות רש"י וגם הנה מצאתי ראיתי בשו"ת מהרי"ט חלק ראשון ס' פ"ב דכ' ג"כ בפשיטות כשיטות רש"י דכ' שם בתחילות התשובה וכי תימא העמד האשה בחזקת היתר כו'. מ"מ כשתת בעלה איסורא דא"א פקע כו' אין לך לומר כן אלא אדרבא אשה זו משנתקדשה בחזקת איסור לכל העולם היא כו'. ומייתי שם כמה ראיות לזה. וגם מהא דפ"ק דחולין דבהמה בחיי' בחזקת איסור עומדות ומפרש כפירש"י דהיינו איסור אבר מן החי יעו"ש ומדלא הביא כלל דהתיס' ס' פליגי על רש"י בהך סברא דמחזיקין מאיסור לאיסור משמע ג"כ דס"ל להמהרי"ט דלהלכתא קיי"ל כש טות רש"י דמחזיקין מאיסור לאיסור וממילא מכח דברי הרשב"א הנ"ל בשבע שיטית ומדברי שו"ת מהרי"ט הנ"ל יש לדחות דברי שושנת העמקים שכ' דמשמעות הפוסקים דאין מחזיקין מאיסור לאיסור ועכ"פ כפי ש שיטה זי דמחזיקין מא סיר לאיסור שפיר מתורץ קי' הנ"ל דל"ל קרא לחטאת העיף הבאה על הספק אף להך מ"ד דאין שחיטה לעוף מ"ה דאף דלדידי' ליכא חזקת איסור שאינו זבוחה מ"מ הא איכא חזקת איסור של אמ"ה ומחזיקין מאיסור של נבילה או טריפה כיון דמסופק אם צריך להביא חטאת העוף א"כ לא נודע אם יעשה בה מעשה המכשיר אותה כיון דאם אינו צריך להביא חטאת הוי מליקה זו של חילין דהוי נבילה או טריפה וממילא דבספק זה שיש בו חזקה לאיס רא מידה הרמב"ם דספיקא לחומרא וקמ"ל קרא דאעפ"כ נאכל כיון דמצ תו בכך ועפ"ז שוב אין הוכחה מחמת קישיא זו שיש שחיטה לעוף מ"ה כיון דאף אם אין שחיטה לעיף מ"ה ג"כ מתורץ קו' זו כנ"ל. אך אמנם הכה לשיטות ר"מ דס"ל דאין אמ"ה נוהג בעוף וכמבואר בחולין דף ק"ב ע"א דר"מ אומר אינו נוהג אלא בבהמה טהורה לבד א"כ לא שייך בעוף כלל חזקת איסור אמ"ה וממילא דצריך לתרץ קו' הנ"ל דנ"ל קרא על חטאת העוף הבאה על הספק רק עפ"י חזקת איסיר שאינו זבוחה והוא רק למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה משא"כ אי אין שחיטה לעוף מ"ה ובעוף כחירתו זה הוא שחיטתו ליכא בעיף שוב חזקת איסור כלל והוי רק ספק לאו גרידא דנבילה או טריפה דספקו

להקל מדאורייתא וממילא עפ"ז מוכח לסיטות ר"מ מהא דכ' קרא לחטאת העוף דבאה על הספק דיש שחיטה לעוף מ"ה ובזה מתורץ קו' התוס' בזבחים דף ס"ט. ע"ב דיה וכי באיזה תורה שיותה בהמה לעוף דאיצטרך קראו ליש שחיטה לעיף מ"ה דלשיטות ר"מ א"צ קרא לזה ורק דמוכח דיש שח שחטה לעוף מ"ה מהא דאיצטרך קרא לחטאת תעיף דבאה על הספק וכנ"ל והתוס' דתירצו דאין היקש למחצה עדיפא מיני' משני דיש למידרש מהיקש זה שני הדרשות וגם דצריך התוס' לתרץ גם מה שהקשו על הא דר"א דדריש מה בהמה מן הצוואר כו'. ועכ"פ מתורץ מה שהקשיתי כיון דההיקש אינו מיותר ודצריך ליש שחיטה לעוף מ"ה א"כ אימא דההיקש קאי לשחטה טה ולא למליקה דמ"ש רש"י ד"ה דבר שמכשיר דאי לשחיטה בק"ו אתיא תיקשי דההיקש אינו מיותר דצריך על שיש שחיטה לעוף מ"ה:

ולפי הנ"ל מתורץ דלשיטות ר"מ א"צ היקש לזה דמוכח דיש שחיטה לעוף מ"ה מדאיצטרך צטרך קרו לחטאת ה העוף דבאה על הספק וגם ניחא דר' יתודא לשיטתו בתא דלא ס"ל כר"מ למילף מן ההיקש משום דר"י לשיטתי' דס"ל בחולין דף ק"א סיף ע"ב דאמ"ה נוהג בבהמה חי' ומוף ומיש וכיון דאיסור אמ"ה נוהג אף בעוף א"כ שוב איכא חזקו אניות גם בעוף ממילא כיון דמחזיקין מאיסור לאיסיי לא חח זל אראילטריך קרא לחטאת העוף דבאה על הספק דיש שח אונף ח"ה וממילא איצטרך ההיקש לדית:

שח טה שחיטה לעוף מ"ה והא דאין היקש למחצה לא שייך לדר"י דקרא אשכח ודריש וכדקאמר בגמ' שם בזבחים הנ"ל. ויותר מזה כ' בפ"י בריש קידושין דבמילתא דאתיא מסברא לא אמרינן אין היקש למחצה. יוע"ש ומכ"ש היכי דאיכא קרא להיפך מהא דאין היקש למחצה ועפ"ז מתורץ גם קו' הרמ"ז דלר' יוסי דס"ל די' בנבלת בהמה ולא שייך הא דכ' רש"י דצריך ק"ו לשחיטה וקרא דלא נימא די' כיון דלר' יוסי באמת אית לי' די' א"כ תיקשי לדר' יוסי ל"ל ההיקש ולפי הנ"ל מתורץ דהגם דלא מצינו מפורש בחולין דף ק"א וק"ב אם ס"ל לדר' יוסי דאמ"ה נוהג בעוף מ"מ כיון דלא מצינו מפורש לדר' יוסי דס"ל כר"מ דאמ"ה אין נוהג בעוף מסתמא ס"ל כחכמים שם דאמ"ה נוהג אף בעוף א"כ לא מוכח מדאיצטרך קרא על חטאת העוף דבאה על הספק ההוכחה זו דיש שחיטה לעוף מ"ה ממילא דצריך ההיקש לדרשא זו דיש שחיטה לעוף מן התורה. ועפ"ז יש להעמיס בכוונת הרמב"ם בפירוש המשניות במה דכ' ור' יוסי מוציא היקש הזה לדין אחר ולא יאות כפי כוונתינו לזכור כל הטענות דנתכוין למ"ש דלר' יוסי דלא ס"ל כר"מ דאין אבר מן החי נוהג בעוף צריך ההיקש הזה לדין זה דיש שחיטה לעוף מן התורה ובתירץ מה שהקשה עליו התי"ט דלא ראה שום משא ומתן בהלכה בין ר"ע ור' יוסי:

מסכת קינים לזכרון שכל ענין הלז נכתב משכם מרובים ובימי הנערות והילדות ולא מבעיא שלא עיינתי בפי' הרא"ש למס' קינים וגם לא בס' שמבעל התשב"ץ על מס' נידה ומס' קינים וגם לא בספר נטיעה של שמחה שמבואר ג"כ שם על משניות הלנו כי לא היו תחת ידי ספרים התם אף גם איני זוכר שום מראה מקום שהי' אז בהעיון ההוא וגם אינו ידוע לי על איזה דברי המפרשי' הנזכר בכתבים הללו הי' הכוונה וגם שההעתקה הנעשית לא הי' רבות בשנים כ"כ אעפ"כ אני זוכר שבשעת העתקה לא הי' אצלי שום עיון בספר וגם ההעתקה הזאת נעשית קרוב לשבעה עשר או במונה עשר שנים ועכ"פ להיות לזכרון שבאם אזכה לעיין מחדש בדברים הללו שצריך אני לעיין בכל הספרים הנזכרים וגם אפשר עוד באיזה מקומות ובהתוס' דזבחים ומפרשים דשם:

פרק ג' דקינים משנה ב' אחת לזו ושתים לזו ושלש לזו המרובה כשר זה הכלל וכ' עד סוף המשנה יעוין בפי' הרע"ב וז"ל ומיהו עשרה לזו ומאה לזו חי אפשר למצוא בענין זה לפי שהן זוגות וכו' ובדיבור את שלמעלה כתב וז"ל ודווקא עשה קן שלם למעלה אבל חילק הקינים כו' עוד בדיבור זה הכלל כתב כלומר שקן אשה אחת אינה נחלק לשנים כו' עיי"ש והנה דברי הרב תמוהים מאוד ולאותן המפרשים שמתניתין מיירי בקינים המפורשים כלומר שכל קן וקן מפורשת כבר ולקיחת האשה שכל אחת ואחת בפני עצמה יהי' לחובה אחת כלומר חטאת ועולה ושוב לא יכול הכרן לעשות מקן אחד ב' חטאת ומקן אחד ב' עולות כי כבר הי' נקבעים כל קן וקן בלקיחת האשה כי אם זאת נשאר עוד הברירה ביד הכהן להקריב מכל קן איזה שירצה עולה ואיזה שירצה חטאת ואינם מובנים דבריהם כי במה איירינין אם שעדיין כל קן וקן קשורה ועומדת כל אחת בפ"ע כאשר ראיתי בס' אשר מחדש בא שמפרש כך א"כ תיקשי למה עשה הכהן כך הלא למראה עיניו יראת שכל אחת קשורה בפני עצמה ובוודאי יעשה מכל אחת פרידה למעלה ואחת למטה. ואין לומר הא כמו כן יש להקשות ולטעמיך למה עשה הכהן כולם למעלה או כולן למטה אלא ע"כ צ"ל שהכהן לא ידע מכלום רק שמצא אילו הקנין והי' סבר שהן כולן עולות או כולן חטאת וא"כ כך יכולין אנחנו לומר גם כאן שהי' סבר שלא קבעתה האשה עדיין אותן המקושרות והניחה כולן לדעת הכהן שיעשה מחציין עולות ומחציין חטאת דז"א דהתינח בפרקין דמיירי בכהן שאינו נמלך אבל בפרק קמא דכולהו איירי בכהן נמלך שבא להמלך ולשאול איך משפטן של אותן התערובות וקאמרינן שם אחת לזו ואחת לזו ב' לזו ושתים לזו ג' לזו וג' לזו מחצה כשר ומחצה פסול כלומר שאנן פסקינן לי' שרשאי לכתחילה להקריב מקצתן ושם הקושיא הנ"ל במקומה עומדת מה לו לשאול הלא למראה עיניו ישפוט כי כל קן וקן קשורה בפ"ע ויעשה מכל קן אחת למעלה

ואחת למטה והיותר תמוה למה אנן פסקינן לי' שרק מחצה כשר הלא כולם כשרים אע"כ צ"ל דמיירי שבתחילה בשעת לקיחה קבעתן הנשים לכל קן וקן בפ"ע כלומר לחטאת ולעולה כנ"ל ואחר מסרן ליד הכהן נתקו מוסרותימו ונתערבו כל הפרידות בתערובות גמור ובא הכהן לשאול איך משפטן א"כ מעתה האיך קאמרינן שם חטאת שנתערבה בחיבה אין כשר אלא כמנין חטאת שבחובה הא מעולם מבלי אפשרי להקריב מכל החובות כי אם חטאת אחת כי איך יכול לעשות ב' חטאת שמא המה מקן אחת וכן בעשר לזו ומאה לזו דהמועט כשר דהיינו עשרה קינין ואינה כי אם קן אחת מטעם הנזכר ואין לומר שבאמת בפירקין קמא מיירי בשלא קבעתן רק כאן בפרק ב' איירי כשקבעתן זה בודאי דבר בטל דהא עלה קאי בד"א כו' ופירש"י והרמב"ם והרע"ב דאפירקא קמא קאי כלומר שכל הדינין האמורין שם הוא בכהן נמלך אבל באינו נמלך נשתנה דינם וע"כ צ"ל ששניהם בחדא מחתא איירינן דאל"כ הול"ל לפרש ולומר בד"א כשלא קבעתן ובכהן נמלך אבל בקבעתן ובאינו נמלך כו' דהא לדברי המפרש הנ"ל כל עיקר השתנות הדינין היא מחמת שקבעתן ותו מאי ארי' בשתי נשים שנתערבו א' לזו וא' לזו ב' לזו וב' לזו כו' לאשמועינן באשה אחת שג"כ אם עשה חציין למעלה וחציין למטה שרק מחצה כשר ותו איך אנחנו יכולין להוציא הדברים מפשוטן וממשמעותן ולומר שאילו מיירי אלא באחת לזו ושתים לזו או ב' לזו וג' לזו הלא מפורש ומבואר ונאמר באר היטב אחת לזו וב' לזו וג' לזו ומאה לזו ועשר לזו שמפרש משמע שכולן נתערבו ובין הכל קט"ז קינים ואיך יאמר בהן המרובה כשר הלא רק מחצה כשר ומחצה פסול ותו מאי אומרו זה הכלל כו' ולא יהי' משל אשה אחת כו' עד שהוא משל אשה אחת כו' אשה אחת מה קבעית הכא ומה כל האריכות הדברים האילו הול"ל בקיצור זה הכלל כל מקום שהן זוגות מחצה כשר ומחצה פסול ואם אינם זוגות המרובה כשר ותו מה הוא לשון המרובה רוב הו"ל למימר ותו מאי כל ומאי רבותא אית בי' הלא זיל קרי בי' רב הוא ואף אם אתא לאשמועינן בכל זאת כו' כל המשנה הוא משנה שאינה צריכא ותיכף לעיל במשנה א' באומרו שם א' לזו וא' לזו ב' לזו וב' לזו כו' הול"ל בקיצור אבל אם היתה לאחת קן אחת יותר אזי הרוב כשר ודברי המפרש המה דחוקים ונ"ל לפרש עפ"י המבואר ביומא ובכריתות דאין הקינן מתפרשין אלא או בלקיחת הבעלי' פירוש שדווקא בשעת קנייתן אמרה על כל קן וקן זו לחובתי דהוי החובות מפורשות ואין הכהן רשאי עוד לעשות קן למעלה וקן למטה או שאמרה פרידה זו לעולה וזו לחטאת דהוי הפרידות מפורשות וג"כ אין הכהן רשאי לשנותן או בעשיית הכהן פירוש אם לא פירשה האשה בשעת הקנין אף שפירשה אח"כ או הקינים או הפרידות שוב אין בהפרשתה כלום ורשות ביד הכהן

לשנות ואין מתפרשות עוד רק בעשיית הכהן ובעשיית הכהן נקבע הכל ומה שעשה למעלה נקבע לעולה ומה שעשה למטה נקבע לחטאת רק שעשיית הכהן אינו קובע כי אם במה שהאשה חייבת ובמה שעשה כהוגן וכאשר נבאר עד"מ האשה שהביאה לכהן קן אחת בסתם ועשאן הכהן שניהם למעלה והאשה אינה חייבת רק עולה אחת הרי אין עשיית הכהן יכולה לקבוע רק עולה אחת ובהשנית דינה כך אם היא אינה חייבת עוד כלל הרי השנית היא נדבה אבל אם היא חייבת עוד חטאת הרי תיכף כשקבע הכהן בעשייתו הראשונה לעולה ממילא נקבע השני' לחטאת למה שהאשה חייבת ומאחר שעשאה למעלה היא נפסלת תרי במה שהאשה חייבת וכן אף אם היא חייבת ב' עולות רק שצריכה דווקא להביאם ממין תורים כגון שקבעה נדרה ואילו השנים שעשאן הכהן למעלה הן בני יונים הרי אין עוד עשיית הכהן יכולה לקובען והן נדבה הרי במה שעשה כהוגן. והנה בכ"מ שנזכר במשנתינו חובה או סתימה כולן מיירי כשלא קבעתן האשה כלל עד"מ שהאשה חייבת עשרה קינים וקנתה עשרים פרידות בסתם והביאן ומסרן להכהן לעשות מחציון עולות ומחציין חטאת ואז רשות ביד הכהן לעשות מאיזה מתן שירצה אלא שאצל המפורשת מזכיר המשנה לשון סתימה ולגבי חטאת או עולה מזכיר המשנה לשון חובה כמו חטאת שנתערבה בחובה וכיוצא בזה. והנה אין תימה על אומרו בכאן עשה כולן למעלה או כולן למטה למה עבר הכהן ועשה שלא כדין משום דכאן איירי בכהן שאינו נמלך כלומר שמצא קינים שאינם ליקרב והוא אינו נמלך בדעתו כלל לחקור אחריתן מה טובן של אילו אם הם חטאת או עולות או חובות ואם משל אשה אחת או יותר רק עבר ועשה לדעתו שהי' נראה לו שהן כולן חטאת ועשאן למטה או יש שהן עולות ועשאן למעלה או חובות לאשה אחת והי' מחציין ואח"כ נודע הדבר וכפי' רש"י לקמן במשנה ו' לא עשה כן אלא ב' למעלה וב' למטה פי' רש"י וקסבר שני הקינין חובות הן מחמת יולדות בזוב שצריכה שני קינין כו' ע"ש. והנה בפירקא קמא בכהן נמלך מביא חמשה דינים על חמשה אופנים א' חטאת ועולה שנתערבו ב' חטאת או עולה שנתערבו בחובה ג' חובות שנתערבו זו בזו והן שוות ד' באינם שוות ה' קן סתימה וקן מפורשת וכנגד חמשת דיני אופנים האלו מביא כאן בפרק ג' לגבי כהן שאינו נמלך ההשתנות הדינים שבכל אופן מחמשת האלו והנה מתחיל מאופן חובות שנתערבו זו בזו וקאמר שבאם הן שוות אזי אף הגם שבתכלית ומקור הדין הנה בכל צדדי אופני הטעות דינן שוה ל"ש בכהן נמלך ותמיד מחצית הסך של התערובות הוא כשר ומחציתן פסול בכל זאת יש בינם השתנות קצת והוא שבנמלך אם רוצה לעשות רק עולות או חטאת אינו רשאי לעשותן כי אם רביעות המספר מכל הסך התערובות והוא

מבואר אבל באינו נמלך תמצא לפעמים שמחצית המספר מכל התערובות יהיו כולן עולות והן כשירות כגון אם עשה כולן למעלה וכן בחטאת אם עשאן למטה ולזאת שייך שפיר לשון בד"א אף על בבא זו כשהן שוות והנה נתבאר אופן א' ובמשנה ב' מבאר אופן השני בשאין שוות והוא שבנמלך לעולם רק המיעוט כשר כגון עשר לזו ומאה לזו הרי שכל התערובות הם מספר מאה ועשר קינים ואינו יכול להקריב מכל התערובות כ"א עשר חטאת ולא אחד עשר כי שמא כולן הן מבעלת עשר וכן עולות רק עשר מזה הטעם ולזאת אינו כשר כי אם עשר קינין והם מספר המועט וכן אף באחת לזו ומאה לזו אינו יכול להקריב ג"כ כ"א פרידה אחת חטאת ואחת עולה ולא יותר כי אם יעשה ב' חטאת או ב' עולות שמא שניהן מבעלת אחת הרי ג"כ רק המועט כשר תו שאמרו לעיל המועט כשר ר"ל מספר בעלת המועט אבל באינו נמלך נשתנה דינו להיפך שאם נתערבו של שתי נשים לאחת מספר מועט ולאחת מספר מרובה ועשה מכולן מחצה למעלה ומחצה למטה הרי לעולם מספר שבעלת המרובה כשר והוא פשוט כגון לזו עשר ולזו מאה הרי שכל החשש שמא אינה נחצה לגמרי שווה בשוה בעלת המרובה ויש מחצה בצד אחד יותר ממה שיש ממנה בצד השני הרי שמן הנימנע לחשוב יותר על מספר ק' פרידות ולומר שמא כל בעלת העשר הוא מצד הא' ועוד צ' פרידות מבעלת המרובה ובצד השני נשאר קי' פרידות מבעלת המרובה נמצא מה בכך הרי ב' קינים בוודאי כשר ועתה נשאר מבעלת המרובה עוד ך' פרידות בצד אחד הרי המחצה מהן כשר והן עשרה פרידות כולן חטאת או עולות לפי הצד שהן בה ונמצא עדיין חסר מכל מספר בעלת המרובה עשרה פרידות והרי הן מתמלאות ממחצית בעלת העשר שהן כולן כנגדה מצד השני שהן ג"כ רק מחציתן כשר והן עשרה פרידות כולן עולות או חטאת בהיפך לפי מה שהן העשרה הנ"ל שהן כנגדן והרי מאה קינים כשירות ועשרה נפסלים דהיינו עשרה פרידות מבעלת העשר ועשרה פרידות מבעלת המרובה וכנ"ל והרי מספר של בעלת המרובה כשר וכן לעולם וזו אומרם המרובה כשר ר"ל מספר בעלת המרובה לעולם כשר נמצא באינו נמלך ונתערבו היקנין של ב' נשים והכהן הי' מחציין כולם הדין כך באם שמספרן הי' שוות הרי מחצית מספר התערובות כשר ואם לא הי' שוות הרי מספר בעלת המרובה כשר מכל מספר התערובות ומספר של בעלת מועטת נפסלת וכמו כן זה הדין בעצמו בתערובות נשים הרבה והוא שאם אנחנו יכולין לחלק את הקינין ולא יהי' משל אשה אחת מלמעלה ומלמטה כגון שנתערבו בעלת ד' ה' ו' ז' יחד ואינו נמלך וחציין כולם אז החשש יותר לחומרא לחלק אותו ולומר שלא היתה של בעלת ד' ז' מצד אחד ושל בעלת ה' ו' מצד השני וכן בתערובות ד' ה' ו' ז' ח' יחד אז ג"כ הוא החשש היותר

לחומרא לחלק אותו ולומר שלא היתה של בעלת ד' ה' ו' מצד א' ושל בעלת ז' ח' מצד השני וכן לעולם הוא החשש היותר לחומרא לחלק אותן שיהי' מן השני צדדים המספר בשוה שלא יהי' משל אשה אחת מלמעלה ומלמטה כ"א בעלת כמה נשים מצד אחד וכמה מצד השני ואז דינם ממש כמו בתערובות של שתי נשים שוות שהם ג"כ החשש היותר לחומרא לחשוש ולומר שמא היתה משל אחת כולו למעלה ומשל אחת כולו למטה כמו כן בעצמו הוא הענין של הנשים הרבה כי מה לי סך מספר עד"מ ארבעים קינים של אשה אחת כולן למעלה ומה לי סך ארבעים קינים של עשרה נשים למעלה בכולן רק מחציתין והן העולות כשירים וכן למטה רק מחציתן והן החטאת כשירים הרי לעולם מחצה כשר ומחצה פסול וזה אומרם זה הכלל כל מקום ר"ל אף בתערובות נשים רבות שאתה יכול לחלק את היקנים ולא יהי' משל אחת מלמעלה ומלמטה מחצה כשר ומחצה פסיל כי זאת בעצמה הוא הדין של א' לזו וא' לזו ב' לזו וב' לזו כו' אבל באופן השני אם מבלי אפשר לחלק הקינים עד שמן ההכרח יהי' משל אשה אחת למעלה ולמטה כגון בתערובות ה' ו' ז' והי' מחציין כולן שאז החשש היותר לחומרא שמא כל הקינים של בעלת ז' מצד א' ושל בעלת ו' כולם מצד השני הרי בכל זאת עכ"פ מן ההכרח נשארת בעלת ה' אשר ממנה יש למעלה ולמטה מעתה תצרוף ממנה לבעלת המועטת שהוא בעלת ו' קן אחת בכדי שיהי' שוות למספר שבצד השני שהוא בעלת ז' נמצא כבר נכשר מכולן ז' קינים ונשאר עוד ד' קינים והן כולן כשירות כי המחצה מהן נעשה בצד א' ומחצה מצד הב' הרי כשתצרף הקינים של האשה הנחלקת שהוא בעלת ה' למספר המועטת שיש מצד א' שהיא בעלת ו' והרי הן נחשבין כשל אשה אחת שמספרה י"ח והרי זאת בעצמו הוא הדין שלשת נשים שאחת מועטת ואחת מרובה שהמרובה כשר: והנה בתערובות נשים הרבה החשש יותר לחומרא בהם שתחלוק מה שבאפשרי נשים רבות להעשות כולן בצד א' ומספר מהנשים אחרות כנגדן בצד הב' כי החשש הזאת הוא יותר חמור למען יופסל מכל צד המחצה ממנו ואחר שתחלוק אותם על היותר אפשרי ובכל זאת יהי' נשארת משל אשה אתם אשר בהכרח יהי' ממנה למעלה ולמטה אזי תביט למספר הקטן שבשני הצדדים אם הן שוות אם לאו ובאם שהן שוות אזי תוכל לצרף של הנשארת לאיזה מספר הצד שתרצה והוי מספר הצד הא' כמו של אשה מועטת ומספר של הצד השני עם הצירוף כמו של אשה מרובה ומספר המרובה כשר כי כבר הקדמתי שלאחר שתחלק נשים שבצד זה וגם הנשים שבצד השני שוב אין חילוק ביניהן אם שבכל צד מספר נשים רבות או רק אחת וכנ"ל והרי דינן שוה ממש כמו בתערובות שתי נשים שמספרן אינן שוות שהמרובה כשר ובאם שמספר הקינין שבשני הצדדים

אינם שוות שוב אזי תצרף לעולם של אשה הנשארת להצד שאספרה מועטת משל הצד השנית עד"מ שלאחר חלוקות על החששות היותר חמור ועלה הקינין של צד א' שלשים קינין ושמשל צד השני קו' קינין ויהי' נשאר עוד אשה אחת אשר מבלי אפשר לחלקה עוד ואזי תצרף של אשה הנשארת להצד שבה קו' קינים והרי מספר סך קו' קינים כבר המה כשירים כי כבר יש בצד השני כנגדן ויותר והרי אחר שתצרף לזה הצד משל אשה הנשארת עד שיהי' השני צדדים שוות המספר והוא סך ארבעה קינין הרי עוד מספר ארבעה קינין שלימות הן כשירות בי כבר יש בצד השני ארבעה קינין אחרים כנגדן שג"כ המחצית מהן כשר ונמצא כבר מספר שלשים קינין הם כשירים ושוב מספר הקטן הנשאר עוד מן הנשארת כבר כולם הם כשירים כי אם נשאר רק קן א' הרי נעשית פרידה בצד זה ופרידה בצד השנית ואז כל אותה הקן כשר ואם נשארה שני קינין הרי נעשה קן בצד זה וקן בצד השני וכל השני קינין הם כשירים וכן לעולם נמצא שכל מספר של צד המועט עם של הנשארת הם כשירים והם מספר המרובה כנגד שלשים קינים שבצד השני וכבר תדין אותם על הדין של מועט ומרובה שהמרובה כשר וזו אמרו במשנה וכ"מ שאין אתה יכול לחלוק את הקינין עד שהוא משל אשה אחת למעלה ולמטה המרובה כשר כלומר תצרף של אותה הנשארת לצד המועטת או לצד שתרצה באם שהן שוות וכנ"ל ואז דינן ממש כמו בתערובות שתי נשים שמספרן אינן שוות שאז המרובה כשר ומעתה נראה במה אשר השמיענו בזה הכלל כו' ודלא כהרב בעל תי"ט ז"ל שכ' וז"ל לא אתי לאתויי מידי כו' והרי נתבאר אופן שנית בכהן אינו נמלך והיא בחובות תו בזו ואינן שוות אשר לעולם הן בתערובות שתי נשים בלבד והן בתערובות נשים רבות בכולן תמיד מספר המרובה כשר וכנ"ל. ועתה בא במשנה ג' לבאר בכהן אינו נמלך האופן שלישית של חטאת ועולה שנתערבו אשר בנמלך אפילו אחד בריבוא ימותו כולן ובאינו נמלך נשתנה דינו והוא אם מספר התערובות הן שוות מספר החטאת כמו מספר העולות אזי אם עשה כולן למעלה מחצה כשר והן העולות ומחצה פסיל והן החטאת. וכן בכולן למטה מחצה כשר והן החטאת ומחצה פסול והן העולות. חציין למעלה וחציין למטה שתיהן פסולות שאני אומר כו' והוא פשוט. ומזה נלמוד לשאינן שוות כמה מהקינין נכשרי בכל אופן משלשת האופנים הללו והוא ג"כ פשוט ומבואר ועתה בא במשנה ד' לבאר באינו נמלך האופן ד' בסתומה ומפורשת אשר כבר נאמר למעלה בנמלך שבכ"מ שיש בתערובות חטאת ועולה יחד אזי ימותו כולן ואפילו באחת מהן רק שאינו ידוע אם הוא עולה או חטאת ג"כ דינו שימותו כולן חבל בכהן שאינו כמלך נשתנה דינו ובתחלה אבאר כמה מן התימא שיש בפי' הרב והוא מה כיון ומה רצה בכל אריכות

דבריו שמגלה לנו שהשלשת הקינין האילו שייכים רק לשתי נשים ואחת צריכה שני עולות וחטאת ואחת צריכה שני חטאת ועולה ואצל קן אחד נתפרשו הבעלים ואצל השנית לא נתפרשו וזו שנתפרשו צריכין להקריב לשם בעלים והמותר צריכין להקריב בסתם כל זה הוא מדבריו. ומי יתן ואדע מה הי' אם לא הי' כך כיון שסוף כל סוף לפי דברו השני קינין הם פסולין כי שמא נעשו העולות למטה והחטאת למעלה ומעתה מה היוצא לנו בכל דבריו אלה ותו קשה קושיות התוס' דלא הוי צריך למיתני אלא סתומה ומפורשת דבחטאת ועולה אין מרויח כלום ותו מאי זאת אומרו של הרב שם כיון שכל קן וקן הי' בפני עצמו הלא אף אם נתערב קן סתומה באלף קינין של חטאת ועולות נעשו כל התערובות חציין למטה וחציין למעלה דאז כל החשש היותר לחומרא שמא נעשו כל העולות למטה וכל החטאת למעלה הרי עכ"פ קן אחת מכולן הוא כשר כי אם נחלקת הסתומה הרי היא כשר ואם נעשית כולה למטה הרי נשאר עכ"פ עולה אחת מכל העולות למעלה וכן אם נעשית הסתומה כולה למעלה הרי נשאר עכ"פ מכל החטאת אחת למטה וסוף כל סוף קן אחת הרי כשר דהיינו פרידה מהסתומה ופרידה מהעולות או מהחטאת ואין לומר שהרב רצה וכיון לפרש שדווקא הסתומה בעצמה כשירה ולא מספר הסתומה מעתה גדלה התמי' על אמרם במשנה והיא מתחלקת ביניהן וכבר פי' הרב הואיל ובעירוב לקחם כו' ואפשר שלכל זאת היתה כל האריכות דבריו הנ"ל אך זאת בעצמה הוא מן התימא מה זאת השמיענו משנתינו שכאשר שתי נשים קונין לעצמן קן אחת בשותפות שהיא שייכת לשתיהן פשיטא אין זה אלא תימא ותו מה רצה התנא בזה המשנה הלא גם במשנה שלעיל מזה בתערובות חטאת ועולות ועשאן כולן בצד אחד המחצה כשר הוי מ"ל ג"כ והמה מתחלקת ביניהן וכגון שלקחום מתחלה בעירוב אבל לפי קוצר דעתי נראין הדברים כפשטן ועל הדרך שהתחלתי והוא שאומרם בכאן חטאת ועולה כו' כלומר שיש בכאן שלשת מיני קינין ומין אחד הוא חטאת ועולה כלומר שכבר נתפרשו כל הקינים שבזה המין בכל אחת מהן זה חטאת וזה עולה ומין השני הוא קינין סתומות כלומר שרשות ביד הכהן לעשות בהן מה שירצה אף קינים שלימות למעלה ושלימים למטה רק שיהי' מחצה על מחצה וכאשר כבר פירשתי לעיל ומין השלישי היא קינים מפורשת כלומר שכבר נקבע כל קו מהם לחטאת ולעולה ולא יכול עוד הכהן לעשות קן שלם למעלה או למטה רק שזאת הברירה נשאר עוד בידו לעשות בכל קן איזה פרידה שירצה לחטאת ואיזה שירצה לעולה ואל נטעה לומר מאמרם בפירקא קמא משנה ד' קן סתומה וקן מפורשת אשר שם לא כן הוא כוונתם בענין מפורשת לפי ששם מיירי שיש רק קן אחת מכל מין ובקו אחת אין חילוק כלב בין סתומה למפורשת כי

לפי דברי כל עיקר חילוק ביניהן כשיש בכל אחת יותר מקן שאז בהסתומות רשות ביד הכהן אף לעשות קן מצד אחד וקן מצד השני ובהמפורשת אינו כן ואין הרשות בידו כי אם לחצות כל קן וזה לא יצוייר כשיש מכל אחת רק קן אחת ולזאת מההכרח שדעתם באמרם מפורשת שכבר מפורשת לכל ענינים כלומר שכבר קבע לזו חטאת וזו לעולה וכבר מדוייק זאת בלשונם באמרם לעיל קן סתומה וקן מפורשת וכאן במשנתינו לא נזכר כלל מלת קן כי אם חטאת ועולה וסתומה ומפורשת כו'. ונחזור לענינינו שכאשר נתערב שלשת מיני האילו בתערובות גמור יהיו מכל מין קן אחת ויהיו מכל מין קינים הרבה ויהי' מספר התערובות שוות או אינן שוות בכולן דינן כך והוא אם עושה כולן למעלה כו' והוא פשיט. ואם הכהן הי' מחציין כל מספר התערובות מחציתן למעלה ומחציהן למטה אזי כל החשש היותר לחומרא לומר שכל מספר המין של חטאת ועולה נתחלף ונעשו כל החטאת מהן למעלה וכל העולות מהן למטה וכל אותו המין נפסל ומעתה לא כשאר כי אם המין סתומה והמין מפורשת והחשש היותר לחומרא בהם לומר שכל המין סתומה הוא מצד אחד והמין מפורשת מצד השני ומעתה אם מספרן שוות הרי לא נכשר מכל המין כי אם המחצית ונמצא הרי מכל מספר כללות התערובות לא נכשר כי אם מספר הסתומה ואם הסתומות מרובות משל המפורשת הרי כל המספר מה שממנה נגד המפורשת כבר הוא כשר כי המחצית מספר הסתומות הנפסלת למה שהוא מצד אחד הרי מתמלאות במחצית המפורשת שכנגדה מצד השני וכל המותר מה שהסתומה מרובה משל המפורשת אם הוא קן אחד הרי נעשית פרידה למעלה ופרידה למטה וכל הקן כשר ואם היא שני קינים הרי נעשה קן למעלה וקן למטה וכל השני קינים כשירות נמצא אף כשהסתומה מרובה הרי ג"כ כל מספר הסתומה הוא כשר ואם הסתומה מוטע; ת משל המפורשת הרי עכ"פ מספר הסתומה כשר ועוד יותר ולזאת היא אמרם מספר הסתומה ולא המפורשת כי מספר המפורשת אינו נכשר כי אם כשהן שוות ולא כשהיא מרובה משל הסתומה יותר מקן אחת והוא מבואר ואמרם והיא מתחלקת ביניהן ר"ל עם מי שהוא ראוי להיות חלק בה והוא בעלת הסתומה עם בעלת המפורשת כי לכל אחת יש בוודאי המחצית כשר ולזאת עד"מ אם היתה לכל אחת ב' קינין מעתה המה מביאים בשוות ב' קינין ומתנים ביניהם ואם לא הי' משתתפים ביניהן היו צריכין לכל אחת ב' קינין כי באפשר שהיתה לה בהקודם רק ב' חטאת ואפשר רק ב' עולות והוא מבואר אבל בעלת החטאת והעולה איננה ראוי' כלל להיות לה חלק במספר הסתומות שנכשרו כי אפשר שנעשו כל העולות שלה למטה וחטאתי' למעלה ונפסלו כל קיניה והיא צריכה להביא בעצמה ב' קינין אחרים ואם אמנם שפירוש של הרב רבינו

אברהם המובא בגמ' בפירוש המפרש לכאורה הוא נכון מאוד אבל אחר העיון יש בה קושי' חזקה כי לפירושו אין מובן כלל לדברי המשנה באמרם אין כשר אלא סתומה וכ' הוא ונ"ל פי' שיעור סתומה עולה וחטאת מן הסתומה ומפורשת עכ"ל וקשה הלא בזאת השיעור בעצמה היא מפורשת והוי לי' למשנה לומר מחצה כשר ומחצה פסול ואין לומר שהמשנה השמיענו באומרה שיעור סתומה כלומר יהי' מספרה מרובה משל מפורשת או מעוטה זה אינו כי לפי פירושו הי' רק כאן שני מיני קינים אחת חטאת ועולה סתומה כי הוא גרס סתומה בלא ויו ומין השני מפורשת וע"כ צ"ל לפי פירושו שהסתומה כבר נקבע לחטאת ועולה רק שהפרידות עדיין לא נקבעו והברירה ביד הכהן לעשות איזה שירצה לעולה או לחטאת והמפורשת אף הפרידות המה נקבעים איזה לעולה ואיזה לחטאת וא"כ כי הוי הסתומות יותר מקן אחד כבר איכא למיחש שמא מהמפורשת נעשית העולות למטה והחטאת למעלה והסתומה קן למעלה וקן למטה ונמצא רק המחצה כשר וצ"ע ובדוחק יש ליישב לפי שבאם שהמפורסת מרובה בכל זאת לא נכשר כי אם שיעור סתומה. ועתה בא במשנה ה' לבאר בשאינו נמלך האופן החמשית והיא חטאת או עולה שנתערבה בחובה ומן התימא שיש בכאן בפי' הרב הוא שכ' וז"ל חטאת שנתערבה בחובה כלומר הא דתנינן לעיל בפרק קמא חטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא כמנין חטאת שבחובה פעמים שעולה למספר מחצה ופעמים שאינו עולה למחצה עכ"ל ולפי פירושו הוא כמו אמר מר בסוגיית התלמוד אבל אם אמנם שהיא סוגיא בתלמוד אבל בכל משניות הש"ס אינה נמצא סוגיא כזה כלל ותו מאי היא זאת אם יעלה למספר מחצה ואם לא יעלה ותו לפי פירושו שכ' לקמן שעולה אחת הנשארת אינו יכול להקריב כו' והיא תמי' עצומה הלא בכל פירקין מיירי בכהן שאינו נמלך ועבר ועשה ולפי פירושו שכל המשנה זו מיירי בכהן נמלך לעיל בפירקא קמא במקומו הו"ל למיתני ותו לפי פירושו אין מובן כלל לדברי המשנה חובה שנים בחטאת וחטאת שנים בחובה ולא ראי זה כראי זה. אבל לדעתי הקלישה נראין הדברים פשוטים למאוד כי לעיל בכהן נמלך אמרו שלעולם אין כשר אלא כמנין חטאת שבחובה בכל שלשת אופני התערובות בין שהחובה מרובה ובין שהחובה מועטת ובין ששתיהן שוות וכנ"ל בפרק קמא במשנה ב' ועתה בשאינו נמלך מבאר דיני שלשת אופנים האילו ואמרו שבאופן ששתיהן שוות והיא אמרם חטאת שנתערבו בחובות ר"ל שהן שוות המספר כלומר מספר פרידות החטאת שוה למספר פרידות החובות כגון ב' חטאת וחובה או ד' חטאת וב' חובות וכן לעולם אזי הדין שוה לשבכהן נמלך שאף אם עבר ועשה מחצית כללות התערובות למעלה ומחצית למטה בכל זאת אין כשר אלא כמנין חטאת שבחובה

ולא יותר והוא פשוט כי שמא נעשו כל החטאת למעלה וכל החובה למטה ואין כשר אלא כמנין חטאת שבחובה אבל אם החובה מרובה כפליים כמספר החטאת והוא אמרם חובה שנים בחטאת כלומר דווקא שנים כגון ב' קיני חובות עם שני חטאת או ד' קיני חובות עם ד' חטאת וכן לעולם אזי כל החשש היותר לחומרא שכל החטאת נעשין למעלה הרי עכ"פ בהכרח נעשה ג"כ רביעית מספר החובות למעלה והיא כולו כשר ומן המותר ג' חלקי החובות רביעית שנעשו למטה הרי שני חלקו רביעית לעולם מהן כשר והן החטאת הרי בהכרח לעולם מספר ג' חלקי רביעית החובות הן כשירים והוא לעולם מחצית המספר והוא אמרם מחצה כשר ומחצה פסיל ואין מהצורך לפלפל בשלא יהיו זוגות כמספר החטאת כי אמרם מחצה כשר ומחצה פסול מכריחנו לצייר דווקא בזוגות: ובאופן השלישית כשהחטאת מרובה כפליים והוא אמרם חטאת שנים בחובה כלומר דווקא שנים כגון ד' חטאת וקן אחת חובה או ח' חטאת וב' קיני חובה וכן לעולם ואז אם נחשוש על היותר לחומרא ולומר שרק חטאת נעשין למעלה האי עכ"פ בהכרח נשאר חלק רביעית ממספר החטאת שנעשו למטה וגם כל החובה שמספרה לעולם כמו שני חלקי רביעית ממספר החטאת היא ג"כ בהכרח נעשית כולה למטה והרי המחצית מהחובה והן החטאת וגם חלק רביעית ממספר החטאת כולן השירים ומספרן הוא לעולם כמו מספר החובה כולה וזו אמרם המנין שבחובה כשר כלומר לעולם נמצאת נכשר מספר החטאת שמספרה עולה כמספר כל המנין שבחובה וכמו כן נוהגת כל הענין בעולות שנתערבו בחובה והוא מבואר:

ועתה נפרש המשנה והיא האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר כו' וכבר פירשו אותה רש"י והרמב"ם ז"ל והנה בפירוש הרמב"ם נשאר שני קושיות עצומות חדא דבבא האחרונה בנתינתם לכהן ואינה יודעת מה נתנתה כו' ועשה ואין ידוע מה משה כו' פירשה ומוקי לה דמיירי בקבעה חובתה ג"כ והנה בלשון המשנה אינו נרמז מזה שום ענין ושים רמז ואין הלשון סובלה כלל ותו שכולה בבא משנה שאינה צריכה היא ופשוט הו"ל למיתני ואם קבעה חובתה ג"כ מביאה ששה וחטאת אחת ושפיר מתוקמא אף בעשה שנים למטה ושנים למעלה וכבר הקשה בזה התוי"ט ז"ל ע"ש ובאמת בחבורו בהל' פסולי המוקדשין בפרק עשירי כייל להנך שתי בבות בחדא מחתא וז"ל שם קבעה נדרה כו' בד"א כשהי' ממין אחד אבל אם הי' שני מינין צריכה להביא ששה כו' וכן אם נתנתם לכהן ושכחה מה נתנה לו והלך הכהן ועשה ואין יודע מה עשה כו' הרי זה ג"כ תביא שש קבעה חובתה וקבעה נדרה ושכחה במה קבעה ואפשר שחיבתה כבש לעולה ופרידה אחת תור או בן יונה לחטאת לפיכך תביא ששה ארבעה לנדרה וב' לחובתה

ועוד תביא חטאת אחת בן יונה או תור עם כבש נמצאת שהביאה שבעה עופות עם כבש כו' עכ"ל ותו דהרמב"ם מפרש בפירושו להמשנה וז"ל שצריכה להביא עוד חטאת הואיל וחובתה ג"כ קבוע והיא לא ידעה מאיזה מין עכ"ל וכבר נתקשה בזה הרב בעל תי"ט ז"ל בלשונו שכ' והיא לא ידעה מאיזה מין עי"ש בתי"ט אבל לפי מה שהבאתי לעיל דבריו בחיבורו הוא פשוט כי הדין הוא בכל קרבן עולה ויורד שעני יכול לצאת בקרבן עשיר אבל העשיר שהביא קרבן עני לא יצא וכאן מיירי ביולדת ענייי רק שקבעה חובתה והיא מסופקת אם קבע חובתה בקרבן עני או בקרבן עשיר ומ"ש בפירושו והיא לא ידעה מאיזה מין עכ"ל כוונתי אם מין קרבן עני או קרבן עשיר וכמבואר בפירוש בחיבורו כנ"ל כנלע"ד בפשיטות כוונת הרמב"ם ז"ל אבל מן התימא שכ' בפירושה בסוף וז"ל והיתה עשירה והביאה קרבן עשיר כו' עכ"ל. ויש ליישב בדוחק שכוונתו היינו אם היתה עשירה אבל עתה באמת אינה כך וכנראה שם מדבריו ע"ש אך בכל זאת נשאר קושי' עצומה כי בכל זאת לא היתה צריכה להביא כ"א ששה עופות וכבש אחד דהיינו ארבעה לנדרה ושתים או תורים או בני יונה לחובתה וכבש לעולה ותתנה אם בקרבן עני קבעה חובתה הרי הביאה שתים לחובתה ואם בקרבן עשיר קבעה יזדווג החטאת לעילית הכבש כי אם עולות הכבש יכולה להביא מאיזה מין שתרצה והעולות, העוף מהשתיים של חובתה יהי' נדבה ואין לומר כי יש ליחוש שמא קבעה חובתה עם הכבש בתור או בבן יונה ז"א כי כבר כ' הרב בעל תי"ט בשם הר"י קורקיס דלהא לא חיישינן כי איך דרך לפרש לחיובה תורים או בני יונה רק קרבן עני או קרבן. עשיר עכ"ל ובאמת דבריו מוכרחים כי אם לא כן היתה צריכה ג"כ להביא ד' לחובתה מלבד עולות הכבש כי כמו כן יש ליחוש שלא קבעה חובתה בקרבן עני וגם קבעה המין בתורים או בבני יונה ואנן כאן במתניתין איירינן בנתנתם לכהן ואינה יודעת מה נתנה וגם הכהן אינו יודע מה עשה ואפשר שכולן עשה למטה ואף לדבריו בחיבורו שכתב בבא זו להלכה בפ"ע וז"ל קבעה חובתה וקבעה נדרה ושכחה במה קבעה כו' וכנ"ל ואפשר שכוונתו קאי כשידוע שהכהן עשה שתים למעלה ושתים למטה ונמצא שבוודאי יש עולה אחת למעלה מהקינין הראשונים מעתה הרי לכל, החששות אינה צריכה להביא כ"א ששה וכבש דהיינו ארבעה לנדרה ושתים דהיינו תור ובן יונה לשני חטאת וכבש לעולה ויהי' החשש איך שיהי' אם קבעה חובתה ונדרה במין אחד הרי יש בוודאי עולה אחת ממין חובתה למעלה או תור או בן יונה ותזדווג לה אחת משני החטאת ואם קבעה חובתה ונדרה בשתי מינים ושמא החובה כולה נעשית למטה או החטאת למעלה והעולה למטה הרי ממ"נ עכ"פ נשאר קן אחד מהארבעה של נדרה מה שהיא ממין החובה ותזדווג אחת

ממנה לעולה ואחת מהשני חטאת ואז קבעה חובתה בתור או בבן יונה בקרבן עשיר הרי תזדווג אחת משני החטאת לעולות הכבש הרי לרמב"ם אם בפירושו ואם בחיבורו נשאר הקושי' בחזקתה מלבד הרבה דיקדוקים שיש לדקדק בפירושו לבבות הקודמים מה שצריכין עיון רב:

והנה הפירש שפירשה רש"י ז"ל להמשנה הזאת הוא בנראה הפשוט והמחוור איך כד נדייק בה שפיר נמציאנה ג"כ בדרך דחוק והוא חדא יש לדקדק מאי הלשון נתנתם לכהן שברישא כי למי נתנה אם לא לכהן ופשוט הו"ל למיתני מביאה שני קינים אחת לנדרה ואחת לחובתה והכהן צריך לעשות כו' ותו אומרו לא עשה כן ולא נמלך לשין ולא נמלך הוא אך למותר ומשולל הבנה כלל כי אם כבר עשה מעשה מה הי' לו להמלך עוד ואי"ה לקמן נרחיב קצת הדיבור בזה כי הלשון הוא תמוה למאוד ותו דכל עיקר פירושו בקבעה נדרה הוא דחוק למאוד במה שפי' ומוקי לה וז"ל שאמרה הרי עלי קן להביאה עם חובתי עכ"ל ולפיכך צריכה להביא ג' עולות ועם מין חובתה דווקא וביחד דווקא ואינם מצטרפות עם מה שקרבה מכבר וכל אילו התנאים והאופנים אינם נרמזים כלל באילו השני תיבות קבעה נדרה והעיקר חסר מהספר ותו דרש"י לא מדייק בלישני' לכתוב בתחלת דבריו שאמרה הרי עלי קן להביא עם מין חובתי כ"א להביאה עם חובתי וזה הוא לפי שהנדר הי' קודם למעשה כשאלד זכר ואז לא הי' שייך כלל שתאמר עם מין חובתי כי בוודאי כשתביא נדרה עם חובתה יהי' ממין חובתה וכי עלתה על דעתה שהכהן יעשה שלא כדין ויעלה לחובתה ולא לנדרה שאז שייך לומר שעכ"פ צריכה להביא נדרה עם מין חובתה אף שחיבתה כבר עלתה לה אבל קודם למעשה אין שייך כלל זה הלשון ולפיכך מדייק רש"י ז"ל לכתוב שאמרה הרי עלי קן להביאה עם חובתי ומעתה באמת מנ"ל לרש"י ז"ל שאמרה להביאה עם חובתה כוונתה הי' עם מין חובתה דילמא לא הי' כוונתה. כי אם עולות חובתה ממש ומאחר שכבר עלתה לה לחובתה באמת אינה יוצאת ידי נדרה כי היא בפירוש נדרה להביא דווקא הנדר עם עולות חובה ממש ולא עם מין החובה שקרבה מכבר והוא דקדוק עצום ותו דמנ"ל לרש"י כל זאת דכשאמרה הרי עלי קן להביא עם חובתי שצריכה להביא דווקא ג' עולות ביחד ואפשר באומר הרי עלי עולות שור עם עולות איל והביא השור היום והאיל למחר אפשר דיצא וא"ל דשאני התם דאמרינן שכוונתו לא הי' כ"א לגוף הנדר ממש להביא שני עולות ואף שלא ביחד אבל כאן כשאמרה להביא עם חובתי הרי אף בלח מאמרה היא חייבת להביא חובתה ועל מה כיונה אם לא להביאם ביחד דווקא ז"א דאף כאן נוכל ליישב כוונתה באמרה הרי עלי קן להביאה עם חובתי כלומר נוסף על חיבתי אלא ע"כ צ"ל שבפירוש

אמרה להביא ביחד דוקא ובמעמד אחד והוא דוחק ומהגם שנתרזקה הקושי' ראשונה דילמא היתה כוונתה דווקא עם עולות חובתה ממש ביחד וכנ"ל ותו לפי פירש"י הן בפירושו לפירשה נדרה או לקבעה נדרה בשניהן צ"ל שעוד קודם נתינתה השני קינים לכהן שכחה באיזה מין פירשה ואין זה אלא תימא כי אם היתה זוכרת שפירשה נדרה רק ששכחה באיזה מין א"כ למה עשתה שלא כדין כי תיכף מתחלה היתה זקוקה להביא ב' קינין לנדרה מלבד קן החובה ובאמת לשון רש"י שם בהדיא כך ע"ש ובשלמא על הכהן אין לתמוה כי מיירי רק בכהן העושה כפי הנראה לדעתו ובלא נמלך לדעת מה טיבן של הקינים הללו וכאשר בארתי אבל על האשה שהיא יודעת בטיב כל ענינה יש לתמוה מה הי' לה לעשות שלא כדין אע"כ צ"ל כך שהנדר הי' זמן רב קודם לידתה ואז היתה פירשה הנדר באיזה מין ואחר לידתה בעת הבאת קינה היתה זוכרת הנדר רק ששכחה אם פירשה כלל ולכך לא היתה מביאה כ"א ב' קינין ולאחר שעשה הכהן ב' למעלה וב' למטה נזכרת שהיתה פירשה נדרה רק שאינה זוכרת באיזה מין שפירשה כך צריכין ליישב פי' רש"י אך שלשונו אינו סובלו כלל ומלבד זאת הוא דוחק גדול לומר שקודם נתינתה לכהן שכחה אם פירשה והנדר היתה זוכרת ולאחר עשיית הכהן נזכרת שפירשה ג"כ רק ששכחה המין דאין זה אלא תימא דבשלמא לפי' הר"ב והרמב"ם ניחא כי בעוד שהי' החיוב מוטל עלי' היתה זוכרת בטיב ענינה ועשתה הכל כהוגן אבל אחר שכבר נתנה לכהן אז שייך שפיר לומר ששכחה ענינה באיזה מין קבעה וכענין שאמרו מילתא דלא רמי' עלי' לאו אדעתי' אבל לפי' רש"י ולמפרש הנ"ל הוא דוחק גדול לכאורה כי אם שכחתה היתה מחמת המשכת הזמן א"כ מה הי' לה שנזכרת לאחר שעשה הכהן שלא כדין ותו שכפי הנראה הענין של משנתינו הנה מאמר של ר' יהושע זה הוא שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה קאי אכולה בבא של משנתינו ובשלמא לפי' הרב והרמב"ם ניחא דבקבעה נדרה קודם הבאתה לא היתה צריכה אלא ד' דהיינו קן לנדרה וקן לחובתה ולאחר שכבר הביאה נדרה וחובתה לפעמים היא צריכה עוד חמשה ולפעמים ששה ולפעמים שבעה ושייך שפיר לדמות הענין לכשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת שהי' ראוי להיפסק קולו אז קילו הרבה יותר אבל לפי' רש"י דהן בפירשה והן בקבעה תיכף מתחלתה עוד קודם נתינתה לכהן צריכה להביא ששה וא"כ מחי רבותייהו וצ"ל דמאמר ר' יהושע קאי רק אבבא אחרונה על עשה הכהן ואין ידוע מה עשה והוא דוחק ועוד דאף בבבא אחרונה אינה מביאה יותר אלא מאחת וא"כ אין רבותא כ"כ ולא שייך לומר עליו כשהוא חי קולו אחד וכשמת קולו ז' כלומר הרבה יותר וכאן אינה רק אחת יותר ועוד יש כמה דקדוקים על פי' רש"י ז"ל ועתה הנה לענד"נ

לפרש המשנה זו על דרך הרע"ב והרמב"ם ז"ל אך בכולהו לא מטעמם ומסברתם כי אם בטעמים ובסברות אחרים ובבא אחרונה נלענ"ד לפרש כילה על דרך אחר ובתחלה נקדים לבאר ענין המשנה שבסוף פרק שני שאין מביאין תורים כנגד בני יונה והוא שאם הביא התור לחטאת ואח"כ בן יונה לעולה צריכה לחזור ולהביא תור לעולה ואם לא הביאה תור לעולה כ"א עוד בן יונה לחטאת אינה יוצאת ידי חובתה ואע"ג הרי קרבה קן שלם מבני יונה בכל זאת אינו כלום כי במה שהביאה ראשונה תור לחטאת תיכף יצאתה ידי חובת החטאת ולא נשאר עוד עלי' כי אם עולות חובה ואח"כ כשקרבה קן שלם מבני יונה נמצאת החטאת השני היא פסולה כדין חטאת שנתכפרו בעלי' ולא נשאר הקן השני כ"א עולות והיא אינה מזדווגת לה חטאת הראשון כי אין מביאין בני יונה כנגד תורין ולכך אין לה תקנה עד שתביא דווקא תור לעולה ותזדווגה לחטאת הראשון זו דעת הת"ק שהולכין תמיד אחר החטאת בין שהפרישותו תחלה בין שהפרישתו בסוף כי החטאת הוא העיקר ובן עזאי חולק ואומר הולכין אחר הראשין כי הוא העיקר ואינה מביאה השני אלא דווקא ממין שהפרישה בראשון בין שהי' הראשון חטאת ובין עולה ע"כ ענין המשנה הנ"ל עוד כבר הקדמתי בריש פירקין לבל נתמה למה עשה הכהן ועשה שלא כדין כי מירי בכהן אינו נמלך לחקור מה טיבן וענינן של הקינים רק עשה לדעתו שהי' נראה לו שהן כולן חטאת ועשאן למטה או כולן עולות ועשאן למעלה כנ"ל לכן גם במשנתינו שהיתה מביאה השני קינים ונתנתם לכהן לא שאל את פי האשה כלל ועשה שתים למטה ושתים למעלה שהי' נראה לו שהן קיני חובה וכשהביאה שני קינים משני מינים יש לחוש ג"כ שהוא עשה מין שלם למעלה ומין שלם למטה כי אפשר שהי' נראה לו שמין אחד לעולה ומין אחד חטאת ומעתה מתורץ דקדוק גדול במשנתינו באמרם והכהן צריך לעשות כו' לא עשה כן אלא ב' למעלה וב' למטה ולא נמלך ע"כ אשר אילו השני תיבות ולא נמלך המה שפת יתר ומלבד שהמת דברי מותר עוד המת משולל הבנת כלל כי אם כבר לא עשה כן ונגמר בדעתו לעשות ב' למעלה וב' למטה מה הי' לימלך עוד ואף אם הי' התנא רוצה לדבר שפת יתר ככה הו"ל למימר לא נמלך ולא עשה כן אלא כו' או לא נמלך ועשה ב' למעלה וב' למטה כו' וכבר נלפע"ד אשר רק מזה יצא לו להרמב"ם דרך שיטתו שבחיבורו שמשמע מדבריו אשר אף אחר עשיית הכהן מועיל המלכת פי האשה ע"ש:

אבל לפי שיטתינו המה דברים נכונים ולא למותר כי כשהביאה ב' מינים ועשה קן שלם למעלה וקן שלם למטה יש לתמוה דבשלמא על הקן שעשה למעלה לא הי' להכהן לחקור כלל כי הי' נראה לו שנדרה בקן סתם וצריך לעשות ב' עולות מאיזה מין שירצה

אך על הקן שלם שעשה למטה. אף שהי' נראה לו שהן ב' חטאת בכל זאת הי' לו לימלך באשה מאיזה מין לעשות החטאת כי החטאת אינן באין בנדבה כ"א על חובה וצ"ל שכבר קרבה ב' עולות וחיובה רק עוד להביא ב' חטאת ועתה כשמסרה לו ב' מינין ע"כ הי' צריך לשאול לאשה מאיזה מין לעשות החטאת כי שמא הי' העולות ממין אחר ואין מביאין תורין כנגד כו' והוא בכל זאת לא שאל כלל רק עשה לדעתו זאת הוא מאמר התנא לא עשה כן אלא ב' למעלה וב' למטה והרי כשעשה כך עכ"פ מהראוי לו להימלך על החטאת ולכן אמר ולא נמלך ר"ל אף בחטאת לא נמלך ועשה הכל רק לדעתו והוא ישוב נכון מאוד לפי שיטתינו אבל לא לפי' רש"י וכבר מפורש בדברי הרמב"ם כמה פעמים בלשונו דחיישינן שמא עשה הב' תורים למעלה ובני יונה למטה או בהיפך וצ"ל כנ"ל:
ועתה בעזה"י אתחיל לפרש המשנה האשה שאמרה כו' מביאה ב' קינים כו' נתנם לכהן כלומר בבא זו מיירי בקינים סתומים שלא פירשה כלל איזה לחובתה ואיזה לנדרה כ"א מסרתן לכהן לעשות איזה שירצה לנדרה ואיזה שירצה לחובתה ואז עוד אינן מתפרשות רק בעשיית הכהן וכל מה שעשה כהוגן למעלה הן עולות ולמטה כהוגן הן חטאת וכאשר פירשתי לעיל בריש פירקין עי"ש וענין נתינתם לכהן כלומר מסרתן לדעתו ועשייתו של כהן וכנ"ל ולפיכך אם הי' הקינים ממין אחד הרי וודאי יש כאן ב' עולות כשירות וחטאת אחת ולכך צריכה עוד להביא פרידה אחת ממין תור ופרידה אחת בן יונה ותעשה מהן ב' עולות ואז בוודאי כבר יצאתה ידי חובתה וידי נדרה כי אם עשה מכל מין מחצה למעלה ומחצה למטה הרי תיכף במין שעשה לראשונה יוצאת ידי חובתה כי כבר הדבר מסור לכהן לעשות מאיזה שירצה וממין השני נשאר עולה אחת כשירה על נדרה והפרידה הב' ממין הב' שנעשה למטה היא נפסלת ונמצא האשה הזאת היא מסרה עולה אחת לנדרה וכיון שלא ידעינין אם המין הב' היתה תורים או בני יונה ואנן תורים כנגד תורים בעינן לפיכך אחת מהשניים תזווג לעולה והשנית יהי' נדבה ואם עשה הכהן מין שלם למעלה ומין שלם למטה הרי במין שעשה למעלה יצאה ידי נדרה כי כבר הדבר מסור לעשיית הכהן וכנ"ל וממין השני שעשה למטה באחת יוצאת ידי חובת חטאת והשני נפסלת ונמצא האשה הזאת היא חסרה עולה אחת לחובתה ואנן ממין החטאת בעינן לפיכך אחת מהשתים תזווג לעולה והשנית יהי' נדבה זאת היא הדין בבא ראשונה. ומ"ש פירשה נדרה כו' כלומר שלא מסרתן להכהן כי אם היא בעצמה כשלקחה השני קינים לחובתה ולנדרה פירשה ואמרה אילו לנדרי ואילו לחובתי ולכך נאמר פירשה נדרה ולא אמר פירשה נדרה וחובתה או פירשה סתם כי רבותא אשמועינן אף בפרשה נדרה לבד והחובה נשאר סתומה בכל זאת דינה בשלש ממין אחד ובד' משני מינים והוא כי אם

הי' השני קינין ממין א' והכהן עשה ב' למעלה וב' למטה הרי יש לחוש שמא השתי פרידות שפירשה לנדרה עשאן למטה והן פסולין והחובה עשה למעלה ורק העולה ממנה כשירה נמצאת היא חסרה חטאת לחובתה ושתי עולות לנדרה ולכך צריכה עוד להביא ג' פרידות ממין הראשון ותעשה מהן שני עולות וחטאת אחת אבל אם הי' השני קינין מב' מינין הרי יש ליחוש שמא עשה המין הנדר למטה והמין החובה למעלה והרי מכל הב' מינים אינו כשר אלא עולה אחת ממין החובה ואף אותה העולה אינה נחשב לכלום כי לא ידעינן מאיזה מין הי' החובה וצריכין ב' חטאת מב' מינים ולזווגה לעולות חובה הזאת ועוד ב' פרידות לנדרה ולכך אין לה תקנה עד שתביא ארבעה ודווקא משתי מינין ותעשה מהן מחדש קן לנדרה וקן לחובתה ומעתה אין ליחוש ולומר שמא נעשה מין החובה כולה למטה והרי אף שמביאה מחדש קן שלם לחובתה אינה כלום כי שמא הוא ממין אחר וכבר הקדמתי לעיל באם שכבר נעשית בראשונה חטאת לחובתה אין לה עוד תקנה אף בקן שלם עד שתביא דווקא עולה ממין החטאת וכנ"ל ז"א שהרי היא מביאה עתה מחדש כל קינים מב' מינים ועשאה מין אחד לנדרה ומין אחד לחובתה הרי היא יוצאת ידי נדרה וחובתה ממ"נ כי אם הקן שמביאה מחדש לחובתה היא ממין חובתה הראשון הרי עכ"פ הקן השני שמביאה מחדש לנדרה הוא ממין חובתה הראשון ותזווג ממנה עילה אחת לחטאתה הראשון כי כבר היא קן שאינה צריכה כלל כי אם החשש הוא שמא נעשה מהחובה כולה למטה הרי כבר יצאת ידי נדרה במין הנדר שנעשה למעלה וכן בכל שאר אופני החששים כי אם מין הנדר כולה נעשית למטה ומין החובה למעלה הרי היא מביאה שניהם מחדש וא"ל שמא הנדר השני אינו ממין הנדר הראשון ז"א כי השתא איירינין בפירשה לבד וכיון שלא קבעה נדרה הרי יכולה להביא מאיזה מין שתרצה נדרה וכן אף אם מין החובה השני אינה ממין החובה הראשון שנכשר עולה אחת ממנה גם כן אין לנו בזה כלום כי לדעת החכמי' שבסוף פרק ב' אין משגיחין כלל בעולה שנעשית בראשונה כ"א בחטאת וכנ"ל וכל שיטת משנתינו הולכות על דעת החכמי' ובאמת בן עזאי חולק לבסוף וכדלקמן וכן אם בראשונה נחלק כל מין פרידה למעלה ופרידה למטה הרי כבר יצאת בראשונה ידי החובה כולה ונדרה הרי היא מביאה מחדש או תזווג לה עילה אחת וכל המותר יהי' נדבה וחטאת ספק זאת הוא הדין בבא השנית והנה מ"ש הרב בעל תי"ט ז"ל בזו הבבא וז"ל ותימא לי טובא דעד כאן כו' אלא בכהן נמלך הנה לא אוכל לירד לסוף דעתו כלל כי בוודאי בזה הדין שווין כהן נמלך לאינו נמלך ואם נתערבו ב' עולות בקן חובה ולא נמלך הכהן ועשה מחציתן למעלה ומחציתן למטה הרי אינו כשר מכולן רק עולה אחת כי שמא השני עולות נעשו

למטה והחובה למעלה וכן מ"ש ותו קשה לי כו' תסגי לה בג' פרידות ממין אחר כו' דבריו תמוהים מאוד וא"א ליישבן כי אם לומר שכוונתו הוא דמיירי כשיודעת האשה המין שעשאה לחובה או שכוונתו הוא דלא אמרינן אין מביאין תור כנגד בני יונה כי אם בחובה ולא בנדר אבל כל זאת משמעות לשונו אינה סובלה כלל ובכולהו קשה מנ"ל זאת ומנ"ל להקשות מקבעה נדרה כו' כלומר דבבא פירשה נדרה דלעיל מיירי דלא פירשה כלום בשעת הנדר רק אחר שנדרה סתם ואמרה הרי עלי קן אח"כ הביאה מאיזה מין שרצתה ואמרה אילו לנדרי אבל בבא זו מיירי דגם קבעה כלומר שאמרה בשעת נדרה הרי עלי קן ממין פלוני ואח"כ הביאה אותו המין ועוד קן ופירשה ואמרה אילו לנדרי ואילו לחובתי והלך הכהן ולא כמלך ועשה שתים למעלה וב' למטה ועתה כשבאתה האשה להביא אחרות תחתיהן זוכרת האיך שהיתה קבעה נדרה וגם זאת זוכרת הב' קינין שהביאה בראשונה אם הי' ממין אחד או מב' מינין אך זאת שכחה באיזה מין קבעה או בתורים או בבני יונה וכבר פירשתי לעיל שזאת השכחה היא מצוי' אצלה אחר שכבר עשתה כל מה שהי' מוטל עלי' וגם עשתה הכל כהוגן כבר הי' הענין מילתא דלא רמי' עלי' הנה בזה דינה בחמש ממין אחד ובשש משתי מינין והוא כי אם הי' השני קינין הראשונים ממין אחד והכהן עשה ב' למעלה וב' למטה הרי החשש היותר לחומרא שמא עשה הנדר כולו למטה ופסולה והחובה למעלה ורק העולה ממנה כשירה והרי האשה הזאת חסרה חטאת אחת לחובתה וב' עולות ממין שקבעה נדרה ולכך צריכה להביא עוד ה' פרידות דהיינו קן תורים וקן בני יונה ולעשות ארבעתן למעלה כדי לצאת ידי נדרה כי כבר שכחה באיזה מין קבעה נדרה ועוד פרידה אחת מאיזה מין שתרצה להשלים חטאת חובתה ויצאת ידי חובתה ממ"נ כי כל סוגייתינו במשנה הזאת הולכות על הדרך שהאשה בהבאה הראשונה בוודאי עשתה הכל כהוגן וכדין כי למה הי' לה לעשות שלא כדין ודלא כפירש"י שנ"ל לפירושו שבאשה תיכף מתחלתה עשתה שלא כדין וכנ"ל:

ולפ"ז החובה הראשונה הזאת שאנו חיישינן שנעשה למעלה בוודאי היתה ממין שקבעה נדרה בו דהשתא אנן קיימינן ששתיהן היו ממין אחד ומעתה עד"מ הפרידה הזאת שמביאה עכשיו לחטאתה היא תור ונאמר ממ"נ אם היתה קביעות הנדר בתור הרי ג"כ יש עולות חובה הראשונה כשירה שהיא ג"כ תור ותזווג לה החטאת זו שהיא ג"כ תור ואם היתה קביעות הנדר בבני יונה הרי מעתה נשאר שלא לצורך הקן התורים כולה מהשני קינים שהביאה לנדרה מספק ותזווג ממנה עולה אחת לזו החטאת וכן בכל שאר אופני החששים עוד יותר קן תמצא בפשיטות איך שהיא יצאת ידי קביעות נדרה

וחובתה וכנ"ל וכל זה אם הי' ממין אחד אבל אם הי' משני מינים השני קינים הראשונים הרי עוד אינה יוצאת בפרידה אחת עד"מ תור לחטאת כי יש ליחוש שמא קביעות הנדר היתה בתורים והן נעשו למטה ותן פסולים ומין החובה שהיא בני יונה נעשו למעלה ונכשר ממנה רק עולה אחת ואין לזווגה מעתה לחטאת זו שהיא תור וכן מהב' הקינים שמביאה מחדש לספק נדרה ג"כ א"א לזווג לזו החטאת כי הקן התורים היא צריכה כולה לנדרה ומהקן בני יונה אף שהיא שלא לצורך אין לזווגה לחטאת זו כי היא תור ולכך אין לה תקנה עד שתביא שש דהיינו קן תורים וקן בני יונה לספק נדרה ועוד קן מאיזה מין שתרצה לעשות מחדש חובתה ואין ליחוש שמא נעשו כולה למטה מין החוב הראשון והרי החטאת ממנה כשירה והרי אין עוד תקנה לחובתה אף בקן שלם עד שתביא ממין החטאת וכנ"ל ז"א כי אם תאמר שהחוב כולה נעשה למטה הרי הנדר כולו נעשה למעלה ומעתה כל הב' קינים מב' מינין שמביאה עתה לספק נדרה המה כולם שלא לצורך כלל וכבר תוכל לזווג עולה אחת מהן למין החטאת שמן החוב הראשון והוא פשוט זאת הוא תדין בבא השלישית נתנתם לכהן כו' הנה אקדים כאן דין אחד והוא שאם קבעה נדרה דהיינו שאמרה בשעת הנדר כשאלד הרי עלי קן עד"מ ממין תורים ואח"כ כשילדה הביאה להכהן קן תורים וקן בני יונה לנדרה ולחובתה ולא פירשה כלום לאמור אילו לנדרי ואילו לחובתי רק הביאתן בסתם ונתנתם לכהן והלך הכהן ועשה בראשונה תור למעלה ותור למטה ואח"כ בן יונה למעלה ובן יונה למטה הנה הדין בזה שבתורים שעשה בראשונה יוצאת ידי חובתה והבני יונה העולה היא נדבה והחטאת נפסלת והיא צריכה לחזור ולהביא עוד קן תורים לכירה לפי שקביעתה היתה בתורין ולא אמרינן אף אם אמנם שלא פירשתן כי אם הביאתן בסתם בכל זאת הלא קבועתה בתחלת הנדר היתה בתורין ועתה כשמביאה ב' קינים מב' מינין בוודאי כוונתה היתה להיות התורין לנדרה כפי קבועתה והבני יונה לחובתה ומעתה כשעשה הכהן בראשונה התורין למעלה ולמטה הרי כבר נכשר מהן עולה אחת לנדרה והחטאת נפסלת והבני יונה יהיו לחובתה והרי אינה צריכה לחזיר ולהביא עוד כ"א תור אחת לעולה ולזווגה לתור הראשון ז"א כי כבר הקדמתי אמרם בתלמוד יומא וכריתות שאין הקינין מתפרשות אלא או בלקיחת הבעלים פי' בשעת קנייתן או בעשיית הכהן ומפקינין לה מקרא דכתיב ולקחת ועשה לומר או בלקיחה או בעשיי' ע"כ כלומר אבל ביני ובין אם קבען האשה בשם אין בכך כלום ויכול הכהן לשניתן ולעשות מחטאת עולה ומפורש שם כן בהדיא עי"ש וכן אף קבועות הכהן בשם ג"כ אינה כלום וכאמרם מפורש או בעשיית הכהן וכדמפקינין לה מקרא ועשה הכהן ואין כוונתם לומר שאף במה שעשה שלא כהוגן

קובע עשיית הכהן ז"א. והנה נ"ל להסביר הענין האשה שחייבת קן חובה לבד ולא יותר והביאה קן בסתמא ונתנתם לכהן לא אמרינן בשעשה שתיהן למעלה יהיו שניהן עולות כי אם לא קבעתן האשה הרי עשיית הכהן קבעתן זה לא אמרינן שיהי' עשיית הכהן קובע אף למה שהאשה אינה חייבת כי עשיית הכהן אינו יכול לקבוע כי אם במה שחייבת האשה ולפיכך תיכף כשעשה פרידה אחת מהקן למעלה הרי עשייתו קבעה לעולה כי עולה אחת היא מחוייבת וכבר ממילא נקבע הפרידה השני' לחטאת כי היא חייבת עולה אחת וחטאת אחת והרי אח"כ כשעשה הכהן גם השני' למעלה הרי היא החטאת שנעשה למעלה והיא פסולה וכן כשעשה למטה שתיהן הרי אמרינן שעשייתן קבעה ראשונה לחטאת כי היא חייבת חטאת אחת וממילא הוקבעה השני' לעולה והרי היא עולה שנעשית למטה והיא פסולה וזו אמרם בריש פירקין אחת לזו ואחת לזו כו' עשה כולן למעלה מחצה כשר ומחצה פסול וכן בכולן למטה ושם מיירי בקינים סתומים אבל אם האשה חייבת קן לחובתה וקן לנדרה וגם קן לשני חטאת דהיינו שכבר היתה חייבת מכבר ב' קיני חובה והקריבה רק שני עולות והיא חייבת עוד להביא שני חטאת ועתה הביאה לכהן קן אחת סתומה מה שלא פירשה בשעת קנייתה אז אמרינן שבכל איזה אופן שעשה הכהן הכל נקבע עפ"י עשייתו ואם עשאן שניהם למעלה נקבעו שניהן לעולת נדרה ואם עשאן שניהם למטה נקבעו שניהן לחטאת שהיתה חייבת ואם אחת למעלה ואחת למטה נקבע חובתה כי האשה הזאת היא חייבת בכולן וכן הוא בהדין שהתחלנו באשה שחייבת קן תורים לנדרה ודוקא תורים שקבעה נדרה בכך ועוד חייבת קן אחת לחובתה ועתה הביאה שני קינים סתומין שלא פירשתן בשעת קנייתן ונתנתם להכהן ועשה שתים למעלה ושתים למטה הרי דינו כך אם היו אותן השני קינין ממין אחד כולן תורים הרי בעשייתו שעשה שניהן למעלה נקבעו שתיהן לעולות כי האשה חייבת בכך ועוד אפילו יותר שהרי היא חייבת ג' עולות ועדיין לא ידעינן אם שניהם לנדרה ואם אחת לחובתה ואחת לנדרה והרי אם הי' עושה גם השלישית למעלה כבר הי' נקבע בעשייתו שלשתן לעולות וגם כבר ממילא הי' נקבע הרביעית לחטאת כי היא אינה חיבת עוד יותר רק חטאת אחת והרי אם עשה גם הרביעית למעלה הוי לי' חטאת שנעשה למעלה ופסולה ואם עשה הרביעית למטה כבר נקבע בעשייתו ג' עולות וחטאת אחת ויוצאת ידי נדרה וחובתה ומעתה שעשה השתים השניים למטה הרי בהראשונה שעשה למטה קבע בעשייתו להחטאת חובה שהיא חייבת והרי כבר נעשית להאשה זו חטאת וגם עולה וכבר יוצאת ופטורה מידי חובתה והרי נשאר עלי' עוד עולה אחת מהשנים הקודמים על נדרה וממילא נקבע גם הרביעית לעולה כי היא חייבת עוד בכך ולפיכך

כשעשה גם השנית והשתים השניים למטה הוי לי' עולה שנעשית למטה ונפסלת והרי הא צריכה להביא מחדש תור אחת לעולה ולזווגה לתור הראשון וכל זה בממין אחר אבל בשתי מינין כגון שהביאה קן תורים וקן בני יונה וכולן סתומים שלא פירשתן כלל בשעת קנייתן ומסרתם לכהן הרי אם עשה הכהן התורים למעלה והבני יונה למטה הרי נקבע בעשיית התירין לנדרה כי אי אפשר לזווגה לבני יונה שנעשו למטה ואחת מבני היונה שלמטה נקבע לחטאת החובה בעשייתו וממילא נקבע בן יונה השני' לעולות חובתה ומאחר שעשאת ג"כ למטה נפסלת כדין עולה שנעשית למטה וצריכה להביא עוד מחדש בן יונה לעולה ואם עשה הבני יונה למעלה והתורין למטה הרי לא נקבע בעשייתו בני יונה לנדרה כי היא חייבת תורין דווקא לנדרה ועשיית כהן אינו יכולה לקבוע במה שאין האשה חייבת כי אם בזאת יכול לקובעה בהראשונה מהבני יונה שעשה למעלה לעולת חובתה כי היא חייבת בכך וממילא נקבע השנית לחטאת ומאחר שעשה ג"כ למעלה נפסלת ולא נשאר עלי' כי אם בן יונה אחת לחטאת חובתה והנה אח"כ בעשייתו התורין למטה הרי בעשיית התור הראשין למטה קבעה לחטאת כי היא חייבת בכך כי הכלל בכל מה שהיא חייבת קובעה עשייתן ואעפ"י שכבר נקבע בראשונה בן יונה לעולת חובתה אין בכך כלום כי יכולה להביא מין אחר לחטאת כי החטאת הוא העיקר ומעתה כשנקבע עלי' תור זו לחטאת הרי היא מחוייבת להביא דווקא עוד תור לעולתה והעולה הראשונה מבני יונה לא נחשב לכלום וכמאמרם לעיל בסיף פרק ב' עולתה תור וחטאתה בן יונה תפסול ותביא עולתה בן יונה ונמצא ממילא נקבע התור השני לעולתה ומאחר שעשאה ג"כ למטה נפסלת והרי לא נשאר עלי' מכל הארבעה פרידות רק חטאת אחת מתור וצריכה להביא עוד מחדש ג' תורין ולעשות כולן למעלה אחת לעולת חובתה ממין החטאת ושתים לנדרה ממין קביעתה ואם עשה התורין אחת למעלה ואחת למטה ואח"כ הבני יונה ג"כ למעלה ולמטה הרי קבע בעשייתו למעלה את התור לעולה ועדיין היא תלוי' אם לנדרה ואם לחובתה כי היא חייבת בשתיהן בשוה ואחר שעשה התור השני למטה הרי כבר נעשית לאשה זו חטאת ועולה ממין אחד והרי כבר יוצאת ופטורה מידי חובתה ואח"כ כשעשה גם הקן בני יונה למעלה ולמטה הרי גם העולה אינה נקבע כי היא אינה חייבת כי אם דווקא תורין לנדרה ולכך העולה יהי' נדבה והחטאת מבני יונה שעשה למטה נפסלת והיא צריכה להביא עוד ב' תורין לנדרה:

וכן נדון על כל אופני צדדים עשיי' שעשה הכהן ועל כל אופני עניני האשה אם בנדר ואם בחובה אם בקבעה ואם באינה קובעה והנה כל זה למדתי והבנתי מתוך דברי רש"י ז"ל במשנתינו הזאת במה שפירש על פירשה נדרה וז"ל ואם שני מינין היו צריכה

שתביא ארבעה וכולן עולות משום דמספקא לן איזה מין קרוב אחרון כו' עכ"ל. והנה קשה קושי' עצומה כי לדעת רש"י מיירי כל הבבות שבמשנתינו בקינים סתומים שלא פירשתן האשה כלל וגם מיירי כשעשה מכל מין פרידה למעלה ופרידה למטה ולא מספקא לן כלל בזה שמא עשה קן שלם מלמעלה וקן שלם מלמטה יועיין היטב בדברי רש"י שנמצא שכן היא וא"כ מעתה קשה בשפירשה נדרה להביא דווקא ממין פלוני ושכחה מה שפירשה והביאה בראשונה תורים ובני יונה למה צריכה שתביא מחדש ארבעה הלא די לה בשתי פרידות דהיינו תור ובן יונה ולעשות שניהן עולות כי הלא בשני מינים הראשונים יש בוודאי מין אחד שפירשה לנדרה וכשנעשה ממנה אחת למעלה ואחת למטה אם בראשונה ואם באחרונה הרי נכשר עולה אחת לנדרה ואחת נפסלת והמין השני כולה יהי' לחובתה ומעתה אינה צריכה להביא כי אם תור ובן יונה לעולות ותזווג אחת מהן לעולה ראשונה שנכשר ממין נדרה וכן קושי' זאת בעצמה קשה על פירושו של רש"י בקבעה נדרה משני מינין תביא שש וז"ל שאינה יודעת איזה מין קרב תחלה לחובתה כו' קשה מה בכך אם בתחלה אם בסוף לעולם המין שאינה לנדרה יעלה לחובתה כולה ומעתה לא נשאר עלי' לעשות כי אם מין נדרה ואפי' רק עולה אחת ומעתה תביא עוד קן תורים וקן בני יונה ולעשות כולן עולות והרי ממ"נ יש כאן ממין נדרה וגם ממין חובתה וגם קרבן גדול ג' עולות ביחד כפי שקבעה אלא ע"כ צ"ל שכל זה אינו תלוי אלא במה שעשה הכהן לראשונה ואם עשה לראשונה אפי' מין הנדר אינו עולה לנדרה כלל כ"א לחובתה והכל כאשר פירשתי לעיל. ומעתה נחזור לענינינו לפרש הבבא הרביעית נתנתם לכהן כו' כלומר שבבא דלעיל מיירי בקבעה וגם פירשה אבל כאן בבבא זו הרביעית רבותא גדולה אשמועינן דאף שלא פירשה כלל כי אם קבעה לבד וזו אמרם נתנתם לכהן ואדלעיל קאי כלומר קבעה נדרה ואח"כ לא פירשה כלום כ"א מסרתם ונתנתם ליד הכהן ועוד רביתא אשמועינן דבבא זו אין חילוק בין ממין אחד בין משני מינין וזו אמרם ואינה יודעת מה נתנה כלומר שאינה יודעת המין כי אם היתה זוכרת המין הרי במין אחת לא הי' עוד ספק כלל לקבועתה כי בוודאי עשתה בראשונה כהוגן להביא מין קבועתה אלא איירי שאינה זוכרת המין ואף שזוכרת אם ממין אחד ואם משתי מינין והרי בבא זו מיירי אף בשלא פירשה כלל ואף כשהיא יודעת אם ממין אחד ואם משתי מינין רק שהלך הכהן ועשה ואין ידוע מה עשה כלומר אם כולן למטה ואם כולן למעלה אם מחציתן למעלה ואם מחציתן למטה הרי אין לה תקנה עד שתביא עוד ארבעה לנדרה ושתים לרובתה כלומר עוד שתי עולות לזווגה לחובתה וחטאת אחת ובן עזאי אומר שתי חטאת כי אם ממין אחת עשתה בראשונה חיישינן

שמא נעשו כולן למטה והרי לא נכשר מהן רק חטאת אחת וצריכה שתבא מחדש קן תורים וקן בני יונה לספק נדרה ואי אפשר לזווג אחת מהם לחטאת הראשון כי מין הנדר כולה צריכה לעצמה לשני עולות נדרה ומהמין השני אי אפשר לזווג כי המין כולה שעשאה בראשונה בוודאי הי' ממין נדרה וע"כ צריכה להביא עוד עולה אחת ממין נדרה לזווגה לחטאת הראשון אבל אנן לא ידעינן איזה הוא מין נדרה ולכך צריכה להביא שתי עולות משתי מינין ועוד חטאת אחת מאיזה מין שתרצה כי יש ליחוש שמא נעשו כולן בראשונה למעלה והרי אין לה חטאת כלל לחובתה ואין לומר שמא חטאת זו אינה ממין הראשון אין בכך כלום ותזווגה לאחת מן העולות שמביאה מחדש כי כולן שאינן צריכין הן וא"ל הלא כבר נקבע עולות חובתה בעשיית הכהן למעלה מה בכך הלא אין אנו צריכין לדקדק להביא חטאת מאותו מין הראשון לרבנן דפליגי על בן עזאי דקסברי הכל הולך אחר החטאת ובאמת בן עזאי חולק בזה לומר בתי חטאת כי בן עזאי לטעמי' דקסבר הכל הולך אחר הראשון וכיון דאיכא לספוקי שמא הראשונים בעשו כולן למעלה וכבר יצאת ידי עולה וצריכה להביא חטאתה מאותן המין הראשון דווקא והרי אינה יודעת מאיזה מין הי' ולפיכך תביא שתי חטאת משני מינים וא"ל אפילו לרבנן למה צריכה להביא שבע דהיינו ארבעה לספק נדרה ועוד שלשה היינו שני עולות לזווגם לחטאת הראשון וחטאת אחת הלא די לה בשש דהיינו ארבעה לספק נדרה ושתים ממין אחד לעולה ולחטאת על חובתה וכבר בזה היא יוצאת ידי כל החששים אם כולן למטה או כולן למעלה כי אף אם לא נכשר גם אין אחד מכולן הלא הכל היה מביאה מחדש דהיינו ארבעה לספק נדרה וחובה כולה זה אינו כי כבר הקדמתי באם נעשית חטאתה תחלה שאין לה עוד תקנה אף בקן אחד שלם עד שתביא עולה ממין החטאת הראשון דווקא ולכך אין לה תקנה עד שתביא דוקא שבע וכנ"ל. וכן הוא אף ביודעת שעשתה בראשונה שתי מינים הרי ג"כ יש לחוש שמא נעשו כולן למטה ולא נכשר מכולן רק חטאת אחת וצריכה להביא מחדש ארבעה לספק נדרה ושני עולות משני מינין לזווגם לחטאת הראשון וחטאת אחת וכנ"ל וא"ל הלא די לה בארבעה לספק נדרה וחטאת אחת כי אם נעשו כולן למטה יש כאן חטאת אחת משני מינין ומעתה יזדווג אחת מהעולות שאינה ממין נדרה לחטאת הראשון שממונה זה אינו כי כבר הקדמתי בתחלת בבא זו כשלא פירשתן האשה הרי הכל נקבע בעשיית הכהן ובמה שעושה לראשונה והרי כשעשה כולן למטה תיכף בפרידה הראשונה מארבעתן שהתחיל לעשות למטה הרי תיכף קבעתה עשיית הכהן לחטאת כי היא חייבת בכך ואף שהיא מהמין שקבעה לנדרה אין בכך כלום וכי אינה רשאי להביא חטאתה ממין שקבעה לנדרה הלא אף

ממין שקבעה נדרה יכולה ג"כ להביא חובתה וכבר הקדמתי שעשיית הכהן קובע תיכף במה שהאשה חייבת ובמה שיכולה להביא ולפיכך את שנעשה מארבעתן לראשונה למטה תיכף נקבע בעשיית הכהן לחטאת ומעתה כל השלשתן שנעשה אחרי' למטה כולן נפסלות כי האשה אינה חייבת חטאת עוד ולפיכך חיישינן שמא ממין נדרה נעשה לראשונה למטה והרי מכל הארבעה של ספק נדרה אין לזווגה לה עוד כי המין הנדר כולה צריכה לעצמה לשתי עולות נדרה והמין השני אינה ממינה וע"כ צריכה שתביא עוד עולה אחת ממין נדרה לזוגתה והרי לא ידיעינן איזה הוא מין נדרה ולכך צריכה שתביא שתי עולות משתי המינין ועוד בתי חטאת כי שמא כולן נעשו למעל' וכנ"ל. אמר ר' יהושע זה שאמרו כו' כלומר קודם שהביאה כלום לא היתה צריכ' רק ארבע' ולאחר שכבר הביאה לנדרה ולחובתה והכל כהוגן נמצא לפ"ז לפעמים שצריכ' חמש ולפעמים שש ולפעמים שבע ולבן עזאי שמונה:

על נדה דף ב.

במשנה כיצד די' שעתה היתה יושבת במטה כו'. יש לדקדק דלכאורה הן דברי מותר וא"ל לפי מה דמפרש בגמ' לקמן. דקמ"ל דמטמאה משכב ומושב. טפי הו"ל לאשמועינן האי דינא במעל"ע ולומר כיצד מעל"ע היתה יושבת במטה כו' כל הטהרות והמטה טמאין ופירושי דדי' בעתה למה לי. ונראה לפרש עפ"י מ"ש בחי' הרשב"א דטעמא דהילל דסבר אף בר"ה תולין ולא יליף מסוטה לטהר משום דלא להוי מילי דרבנן כחוכא ואטלולא דכיון דאשה זו ודאי נגעה בין בטהרות דרה"ר ובין בטהרות דרה"י וכשנגעה תחילה ברה"י טמאים אלמא בחזקת דם מחזקת וא"כ כשחזרה ונגעה ברה"ר איך אתם מטהרים אמש טמאה ועכשיו טהורה טומאה. דמעיקרא להיכן פרחה כו' עכ"ל. ויש לתמוה על הרשב"א ממשנה ערוכה בפרק ו' דטהרות משנה א' המסוכן פי' ספק חי. ספק מת ברה"י והוציאו לרה"ר והחזירוהו לרה"י כשהוא ברה"י ספיקו טמא וכשהוא ברה"ר ספיקו טהור ר' שמעון אומר רה"ר מפסקת ופי' הר"מ שם דלר"ש אינו טמא אלא רה"י השני ולא הראשון דכיון דהי' אח"כ ברה"ר וטהרתו בחזקת חי ואיך יאמר שהי' לפני זה ברה"י מת והוי כחוכא עיי"ש. ולפי"ד הרשב"א יהי' ג' מחלוקת בדבר דהלל דלא כמאן דהרי רבנן דר"ש לא חיישי התם לאיכא ולר"ש דחייש הרי שהיקל לטהר מטעם איכא וה"נ הי' לטהר מטעם זה אף ברה"י ואולי יש לדחוק וליישב דאף דרבנן לא חיישי התם לחוכא היינו היכי דברה"י טמא וודאי בלי ספק וברה"ר טהור ודאי דהכי גמירי מסוטה ולא חיישינן לחוכא בזה. אבל הכא ברה"י תולין א"כ חכמים מספקא להו אם

נטמאו הטהרות וברה"ר שאח"כ יטהר בזה שייך איחוכא דלא שייך גזירות הכתוב על תולין. ומעתה ס"ד דהא דביש לה וסת די' שעתה היינו מטעם דלא להוי כחוכא דבאמת הי' לתלות למפרע ברה"י וכרבנן דר' דוסא לקמן ד' ה' דסברי אף ביש לה וסת טמא למפרע רק משום דברה"ר טהור מדינא לכך אף מטהרין ברה"י משום איחוכא דבהא גם רבנן דר"ש מודו להקל חף ברה"ר משום איחוכא כיון דבלא"ה חומרא היא אף ביש לה וסת לטמא למפרע ונ"מ להיכי שנבעה באחרונה קודם ראיתה ברה"י בטהרות דאז ליבא הפסק רה"י מטמאין להם וכמו דס"ל לר"ש שם דברה"י השני הכל טמא ולזה קמ"ל מתניתין דאינו כן אלא כיצד די' שעתה היתה יושבת במטה ועסוקה בטהרות ופרשה וראתה הן טהורות אע"ג. דלא הי' בהפסק ר"ה:

ברש"י ד"ה אלא מעל"ע ממעט ע"י מפקידה לפקידה וטעמייהו דרבנן מפרש לקמן כו'. כגון בדקה עצמה שחרית ומצאה טהורה כו' ערבית כו' דאמרינן לקמן במתניתין פעמים כו' מהר"מ מלובלין דקדק מדברי רש"י דדוקא פקידה של חיוב ממעט כו' עיי"ש בדבריו ובמשנה למלך שהביאו ויש להקשות מלקמן ד' ד' ע"ב דאמרינן בברייתא מפקודה לפקודה ממעט ע"י מעל"ע כיצד כו' ופריך שם פשיטא כיון דבדקה עצמה שעה ראשונה כו' ולדברי מהר"מ מאי פריך דילמא היא גופא קמ"ל דדוקא אם בדקה עצמה בשעה ראשונה ומצאת טהורה ממעט ע"י מעל"ע כיון דהיתה בדיקה של שחרית שהוא חוב. אבל אם בדקה באקראי שלא בחיוב אינו ממעט. והנה לולא דברי מהר"מ הנ"ל הי' מקום לפרש דברי רש"י בע"א דהנה לכאורה קשה הא דפריך לקמן פשיטא אברייתא ולא פריך אמשנה דרבנן אמרו מפקודה לפקודה ממעט ע"י מעל"ע פשיטא כיון דבדקה עצמה ומצאה טהורה ונראה לתרץ דהנה פירש"י לקמן על הא דקאמר משום קנס אע"ג דמעל"ע הוי ב' עונות משום דעונה א' מן הדין הוא ולא קנס דא"נ בדקה שחרית וערבית כו' א"כ י"ל דעל המשנה לא מצי להקשות פשיטא די"ל דכוונת המשנה הוא כך דקאמר מעל"ע והטעם משום קנס וכי היכי דלא תיקשי דהא הקנס הוי רק עונה אחת ומעל"ע הוי ב' עונות ומתרץ כתירץ רש"י הנ"ל ולזה קאמר ומפקידה לפקודה ממעטת ע"י מעל"ע ר"ל דמפקידה שחרית לערבית טמאה אע"ג דבדקה עצמה כתיקון דפעמים צריכה להיות בודקת אפ"ה טמא של היום א"כ לא הוי קנס רק עונה אחת משא"כ על הברייתא פריך שפיר כיון דקתני בלשון הברייתא כיצד מפקידה לפקידה כו' אין אומרים תטמא מעל"ע כו'. ואי כוונת הברייתא כנ"ל דרוצה להוכיח דאינו קנס רק עונה אחת דאי כל הב' עונות א"כ היכי דעבדה כתיקון למה הטמא למפרע כו' דא"כ לא הו"ל לברייתא לומר אין אומרים תטמא מעל"ע כו' רק הו"ל לומר אין אומרים די' שעתה כיון דעבדה כתיקון

שבדקה שחרית רק דאף בזו טמאה מפקידה לפקידה א"כ עונה אחת אינה קנס כלל אלא ע"כ דהברייתא רק גוף הדין אתי לאשמועינן דטמאה מפקידה לפקידה ולא מעל"ע קודם ע"ז פריך שפיר פשיטא א"כ י"ל דזה כוונת רש"י במשנה דהי' קשה לרש"י על הא דקאמר מפקידה לפקידה ממעטת כו' דקשה קו' הגמ' לקמן פשיטא כו' וע"ז כ' רש"י מעל"ע ממעט ע"י מפקידה לפקידה טעמייהו דרבנן מפ' לקמן עי"ל משום קנס הפסידו עונה אחת ושלא תקשה דהרי מעל"ע הוי ב' עונות לזה מפרש מפקידה לפקידה כגון בדקה עצמה שחרית כו' דאמרינן לקמן במתניתין דפעמיים צריכה כו' עי"ל דהנך שתי בדיקות הן מדינא ולא יותר והרי היא בדקה עצמה כן כתיקון ולמה יקנסו אותה לטמא למפרע ואפ"ה הטהרות של יום יטמא ש"מ דעונה זו מן הדין וא"כ במעל"ע ליכא קנס רק עונה א' ולכך הוצרך הך בבא במתניתין:

בגמ' מ"ט דשמאי העמד אשה על חזקתה כו' הקשה מהר"מ טפי הו"ל לומר חזקת טהרות ומזה יקשה גם להלל ע"ט דנעמיד טהרות אחזקתן ויש ליישב עפ"י מה שהקשו התוס' הכא לשמאי מ"ש מקופה אע"ג דמשני שמאי דיש להן שוליים כו' היינו ללישנא דאי הוי דם מעיקרא כו' ותירצו דאשה בדיקה הוא והא דקאמר כיון דשכיחי בה דמים כאינה בדיקה דמיא היינו להלל כו' וא"ל דהלל סבר דאיכא ריעותא מגופא כמו שפירש"י עלה שמועדת ורגילה היא לכך וא"כ אי הוי אמר שמאי טעמא דחזקת כלים הוי קשה מקופה דשם יש ג"כ חזקת טהרות ואפ"ה טמא לקדשים משום סייג וצ"ל דאשה בדיקה היא לזה קאמר קסבר העמד אשה על חזקתה ר"ל דסבר דלא שכיחי בה דמים דיש לה חזקה דטהורה והוי כבדיקה והתם בקופה שאינה בדיקה ועפ"י דברי התוס' בפרק הערל הובא במהרש"א בפסחים דף ו' בשיטות צבורין בלא"ה לק"מ: בתוס' ד"ה מעת לעת כו'. וא"ת מ"ש מכל ספק ספק טומאה כו' דילפינן מסוטה כו' מדפריך בגמ' לר"ש כו' משמע דלרבנן כו' ק"ק למה להוכיח משקלא וטריא דלקמן והלא ש"ס ערוך הוא בסוטה ד' כ"ח ע"א דכל ספק ספק טומאה ילפינן מסוטה מק"ו וגם כמה וכמה משניות ערוכות וארוכות וש"ס מלא מזה ומהם במס' טהרות פ"ו ופ"ח ואפשר לתרץ עפ"י מ"ש הרשב"א לקמן ד' ג' דהא דאמר ר"ש התם יש רגלים לדבר יש מפרשים דלא אמר ר"ש דבעי רגלים לדבר אלא במה שקדמה חזקת טהרה פשיטה דסתם נשים בדיקות הן אצל זנות והיא אומרת טהורה אני והי' לנו להאמינה אי לאו דיש רגלים לדבר אבל כל שלא קדמה להם בדיקת טהרות ספוקו ברה"י טמא ודאי יוע"ש. א"כ י"ל דמסוגיות דעלמא לא מצי תוס' לאוכחי די"ל דבעלמא אע"ג דאיכא חזקה מ"מ בדיקה ליכא מ"ה ילפינן מסוטה ולא פרכינן דרגלים לדבר משא"כ כאן במעל"ע שבנידה דאיכא בדיקה שבדקה קידם וגם

איכא חזקה ופריך מה לסוטה שכן רגלים לדבר כמו דפריך ר"ש במקוה משום דמקוה בדיקה היתה אע"ג דבעלמא לא פריך הכי ויליף מסוטה להיש מפרשים והא דמטמאים רבנן במקוה אע"ג דבדיקה היתה ולא ילפינן מסוטה מ"מ מהני טעם תרתי לריעותא לטמא לכך הוכיחו משקלא וטריא דלקמן דרבנן לא ס"ל האי סברא דרגלים לדבר אף לגבי מקוה דבדיקה היא:

בא"ד וי"ל דלא ילפינן מסוטה לטמא למפרע כו' הקשה מהרש"א ומהר"מ דא"כ מאי פריך לקמן לר"ש אי מה סוטה ברה"י טמאה ודאי ומשני דהתם רגלים לדבר כו' ואמאי לא משני דהוי למפרע ונראה לתרץ עפ"י מ"ש התוס' בדיבור שאח"ז דהא דילפינן בכל ספק טומאה לטהר ברה"ר אפי' היכי דליכא חזקה מסוטה אע"ג דבסוטה איכא חזקה משום דאיתרע החזקה מחמת דקינא לה ונסתרה והא דילפינן לטמא ברה"י אפי' היכי דאיכא חזקה משום דבסוטה נמי יש עכ"פ חזקה שאינה טמאה ודאית. ולפ"ז קשה איך יליף ר"ש במקוה לטהר ברה"ר מסוטה הרי בסוטה יש עכ"פ חזקה שאינה טמאה ודאית משא"כ במקום שתחילה הי' בחזקת טמא רק מכח המקוה רוצה לטהר. ועתה שנולד בה ספק א"כ ליכא חזקה כלל ומאי חזקה שאינה טמא ודאי יש כאן דהרי כמו שיש חזקה דמקוה לטהר יש נגדה חזקה דהעמד טמא על חזקה בשלמא בסוטה קודם הסתירה היתה בחזקת טהור ודאי ולא הי' כלל חזקת טמא רק עתה מכח הסתירה איתרע האי חזקה טהורה מ"מ יש עדיין חזקה שאינה ומאה ודאית משא"כ במקוה דהנך טהרות מתחילה היו בחזקה טמאה ודאי ולאחר הטבילה יש להם חזקת טהרה ועכשיו שנולד ספק איתרע גם חזקת שאינו טמא ודאי משום דיש נגד זה חזקת דהעמד טמא על חזקתו שהי' טמא ודאי וא"כ איך יליף ר"ש מקוה לטהר ברה"ר מסוטה וצ"ל דלר"ש כיון דס"ל דהתם יש רגלים לדבר שהרי קינא לה כו' א"כ איתרע שם חזקת שאינה טמאה ודאי וליכא בסוטה חזקה כלל לר"ש כמו במקוה ומש"ה כ' התוס' לקמן באמת לר"ש דס"ל בכל ספק טומאה ברה"י תולין ולפי"ז הוצרך ר"ש לומר טעם דרגלים לדבר ומתורץ קו' מהרש"א ומהר"ם הנ"ל:

ודע דלפי תירץ מהרש"א דהכא יש ליישב צ"ע של מהרש"א במס' סוטה ד' כ"ח ע"א בתוס' ד"ה אינו דין שהקשה התוס' דמאי יליף ק"ו מסוטה לכל ספק ברה"י דיש למפרך מה לסוטה שכן רגלים לדבר כדאמרינן בנדה דף ג' כו' והקשה מהרש"א דהרי האי סברא ר"ש הוא דאית לי' ולא לרבנן ולדידי' באמת בכל ספק אית לי' תולין כמ"ש התוס' לקמן ד"ה ושניהם כו' ונראה לתרץ עפ"י מ"ש בחי' הרשב"א לקמן ד' ג' דמשני הש"ס אמבוי כיון דאיכא שרצים דגופא ודעלמא כתרתי לריעותא דמיא כ' וז"ל דע"כ לא הוי ממש

כתרתי לריעותא דהרי הכא במבוי תולין דכיון דתני לה בחד בבא עם כתמים ובכתמים תולין למפרע וכדאמרינן לקמן ד' ו' ע"א והרי בשרצים דאיכא תרתי לריעותא א"כ תיקשי מ"ש ממקוה דמטמאין ודאי מטעם תרתי לריעותא א"ו דלא הוי ממש תרתי לריעותא יעו"ש ולכאורה קשה לפי מה שתירץ מהרש"א הכא לר"ש דכיון דאיכא חזקה במקוה מצינו למיליף בסוטה אע"ג דהוי טומאת למפרע אי לאו דבסוטה רגלים לדבר וא"כ קשה במבוי למה לא מטמאין וודאי מסוטה וא"ל משים דהוי למפרע ז"א דנהי דתרתי לריעותא ממש לא הוי מ"מ חזקה ליכא דאל"כ תיקשי לשמאי דס"ל הכא טהור לגמרי משום חזקה וא"כ כיון דליכא חזקה נילף מסוטה לטמא ודאי וצ"ל דגם רבנן סברי דסוטה הוי רגלים לדבר לפי המקנא והא דהוצרכו התוס' הכא לומר לרבנן דלא יליף מסוטה משום דהוי למפרע היינו לפי סברת המקשה דלקמן דפריך לר"ש אי מה סוטה ולא פריך נמי הכי לרבנן בטומאת דמעל"ע כיון דאכתי לא ידע משנויי' דרגלים לדבר כמו שפי' מהרש"א ומתר"מ קו' התוס' ואהא תירצו דהמקשה דפריך לר"ש לא קשיא לי' לרבנן אמעל"ע משום דמצינין למימר דלמפרע לא ילפינן היכי דאיכא חזקה וכן לא פריך אמבוי דס"ל לרבנן תולין משום דאכתי לא ידע דהתם הוי כתרתי לריעותא דאח"כ הוא דמשני שמאי הכי והוי ס"ד דהוי חזקה ולכך לא ילפינן מסוטה כיון שהיא למפרע וכ"ז כתבו התוס' לדברי המקשה דלא ידע מרגלים לדבר אבל למאי דאסיק לה לר"ש וגם מסיק דבמבוי כתרתי לריעותא דמי וליכא חזקה א"כ קשה נילף מסוטה לטמאה ודאי אע"ג דהוי למפרע מ"מ הרי ליכא חזקה כסברת מהרש"א דהכא וצ"ל לפי האמת דלא ילפינן מסוטה דהוי רגלים לדבר ובזה מתורץ צ"ע של מהרש"א בסוטה שם דמוכח לפי המסקנא דגם רבנן ס"ל רגלים לדבר והקשו התוס' שם שפיר והוצרכו התוס' שם לתרץ אע"ג דס"ל לרבנן רגלים לדבר מ"מ ילפינן בעלמא מיני' כו' יוע"ש. ומה שהביא מהרש"א שם ראי' מתוס' לקמן ד"ה ושניהם שכתבו דלר"ש דס"ל סברא דרגלים לדבר ס"ל באמת בעלמא נמי תולין אינו ראי' עפ"י הנ"ל שכתבו כן לפום האי סברא דאכתי לא ידענא דגם רבנן ס"ל ע"כ האי סברא דאכתי לא ידענו דבמבוי ליכא חזקה משום דהוי תרתי לריעותא ומצינו למימר דמ"ה תולין דהוי למפרע אבל להמסקנא דמסיק לה ובאמת גם לרבנן צ"ל דלא דמי לסוטה צ"ל כתירץ התוס' שם בסוטה דרגלים לדבר לא מהני רק לגבי מקוה כו' ע"ש א"כ ניחא לומר גם לר"ש הכא:

בא"ד דלא ילפינן מסוטה לטמא למפרע כו'. לכאורה הי' נראה לפרש דהא דטומאת של מפרע קיל טפי משאר טומאת היינו משום דבסוטה בשעת ספק יש ריעותא דאיכא לספוקי על ידה משא"כ בטומאה למפרע שעל השעה שאתה בא לספוקי דהיינו בשעה

שננעה בה עדיין לא הי' שום ריעותא כלל רק אח"כ חזינא שנטמא האשה אבל בסוטה בשעת הספק שמא זינתה הי' ריעותא שקינא לה ונסתרה אלא שא"א לומר כן לפמ"ש התוס' בסוטה ד' כ"ח ע"א ד"ה אינו דין כו' דה"פ דגמ' דלקמן דמשני לר"ש התם רגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה דס"ל דיש רגלים לדבר לספק כיון שיש קמן ריעותא ובשעת הספק יש קמן הריעותא אבל גבי מקוה ליכא רגלים לדבר בשעת שאתה רוצה לספק דהיינו בשעת טבילה ליכא ריעותא קמן כלל לספיקי על ידה כו' ע"ש שכתבו שם דאף למסקנא דמסיק רגלים לדבר ילפינן מיני' כל טומאת להבא כגון ספק נגע בשרץ וא"כ הרי התוס' כתבו הכא לפום סברת המקשה דלקמן דאכתי לא ידע מרגלים לדבר ולפי הנ"ל הרי באמת המסקנא דרגלים לדבר וא"כ מאי ידע המתרץ מה שלא ידע המקשה וא"ל לפי מה שכ' מהרש"א כאן דהיכי דליכא חזקה ילפינן מסוטה אפילו למפרע מדפריך לקמן לר"ש אי מה סוטה ולא משני משום דהוי למפרע א"כ י"ל דהמקשן והתרצן מחולקים בזה דהתרצן גילה לו דאף היכי דליכא חזקה כמקוה לא יליף מסוטה כיון דהכא לא הי' ריעותא בשעת הספק כנ"ל מ"מ דוחק הוא לומר הכי כיון דהמקשן ידע ג"כ מסגרת המתרץ מי הכריח אותו לומר דהיכי דליכא חזקה יליף שפיר מסוטה כדי להקשות לר"ש כיון דגם לרבנן צריך לומר האי סברא דלמפרע מכח הך משנה דמעל"ע ודילמא האי סברא מהני אף במקום דליכא חזקה כיון דהמתרץ לא גילה לו סברא חדשה בזה. ונראה לפרש עפ"מ מה דאמרינן במס' חולין ד' י' שחטה ונמצא הסכין פגום כו' ר"ח אמר כשירה כו' סכין אתרעי בהמה לא אתרעי והתוס' לקמן ד"ה התם תרתי לריעותא שהביאו האי סוגיא כתבו דאין סברא לחלק בין מקוה איתרע לאדם איתרע והתם ה"פ סכין איתרע כו'. די"ל דבמקוה אע"ג די"ל ג"כ מקוה איתרע אדם לא איתרע מ"מ מטמאינן דאין סברא לחלק בין מקוה איתרע לאדם משים דהרי לא הי' לאדם שום חזקת טהרה כלל אלא אדרבה הי' לו חזקת טומאה רק שרוצה לטהר אותו משום שטבל בההוא מקוה וא"כ שיש ריעותא במקוה ואיתרע חזקת מקוה ונשאר האדם בחזקת טמא וגם התם בסכין שמתחילה הבהמה בחזקת איסור עומדת רק שרוצה להתיר אותה מכח שחיטת האי סכין שהי' בחזקת טוב והשתא שיש ריעותא בסכין איתרע חזקתי' דסכין ותו נשאר הבהמה בחזקת איסור כמו שהי' מקודם ולכך פירשו התוס' לקמן דהתם פי' אחר איכא דהוי ס"פ כו' משא"כ הכא במעל"ע שבנדה דהנך טהרות קודם שנגעו באשה לא הי' בהן שום ריעותא רק בחזקת טהרה ובשעה שמעו באשה לא הי' באשה שום ריעותא כלל וא"ל שעכשיו בתר הנגיעה נמצא האשה טמאה מ"מ בזה אמרינן אשה איתרע טהרות לא איתרע ונשארו הטהרות בחזקתן כמו שהי' בתחילה וזה כוונת התוס' כאן דלא ילפינן

טומאות למפרע מסוטה היינו משום טעמא דלעיל דכיון שבשעת נגיעה בחזקת טהרה הוי ועכשיו שנולד ריעותא באשה לא מטמאין הטהרות למפרע משום שאשה איתרע טהרות לא איתרע ומש"ה פריך שפיר לקמן לר"ש במקוה אי מה סוטה טמא ודאי דליכא לשנויי' משום שהוא טומאת למפרע דבמקוה לא שייך זה כנ"ל כמ"ש התוס' לקמן ד"ה התם תרתי כו' דכיון דיש לו חזקת טומאה ואתה רוצה לטהרו מכח חזקת מקוה הרי מקוה איתרע ולא עלתה לו הטבילה כיון דעיקר טהרתו במקוה תלוי' א"כ מה לי שיש ריעותא באדם או במקוה וגילה המתרץ סברא חדשה דהתם רגלים לדבר כמ"ש התוס' בסוטה שם:

בא"ד ולכך בטומאה דמעל"ע מוקמינן לה אחזקה והא דתולין לקדשים ולא מהני חזקה יעויין מהרש"א ולפענ"ד דנהי דליכא למילף מסוטה לטמא מ"מ מצינן למיליף מדר' גידול דמיירי נמי קרא דכל טהור יאכל בשר מטומאת למפרע כמ"ש התוס' לקמן בסמוך אבל טימאה ודאי לא מוכח משם דהרי לא משמע מקרא רק דכל טהור יאכל בשר הא ספק לא יאכל והיינו כיון דספק הוא איך יאכל קדשים דילמא נטמא ומספק אסור לאכול אבל טומאה ודאי לא מוכח ומש"ה ס"ל להילל תולין לקדשים אבל לחולין טהור מטעם חזקה דמד"ר גידול לא מוכח רק קדשים דמינה מיירי קרא התם וא"ל דא"כ דמד"ר גידול לא מוכח ודאי למה משני במס' סוטה ד' כ"ט ע"א דאי מד"ר גידול הו"א בין ברה"ר ובין ברה"י טפי הו"ל לשנוי דאי מד"ר גידול הו"א דתולין ולא שורפין לאו קושיא הוא כמ"ש בהר"ש במס' טהרות פ"ג מ"ו ע"ש וכן מוכח מתוס' חולין ד' ט' ע"ב ד"ה התם בסוף דבריהם דמד"ר גידול לא מוכח רק תולין ע"ש. אך קשה דמ"ט דשמאי דס"ל טהור אף לקדשים ואמאי לא יליף מדר' גידול לתלות עכ"פ לקדשים ומהר"מ הרגיש בקו' זו בתוס' בסמוך בדיבור זה אך תירוצו אינו מובן כלל. ונראה לתרץ לשמאי כיון דס"ל דאשה בחזקת טהורה עומדת לא מוכח מדר' גידול דמקרא דר' גידול לא מוכח רק ספק כגון שיש על האדם ספק אם נטמא או לא שנסתפק אם נגע בשרץ דזולת חזקתו שיש לו חזקת טהרה הי' ספק מדינא כיון שיש בו ספק אם נגע בטומאה אף בלא קרא רק דהו"א לטהרו מכח החזקה שלו לזה קמ"ל קרא כל טהור יאכל בשר הא ספק לא יאכל דלא מהני בי' חזקתו משא"כ אם נגע במעל"ע שבנידה שהאשה בחזקת טהורה עומדת ולא מחזקינין בהדם ואף זולת חזקתו טהור מטעם שאין מחזיקין בה דם ולא שייך לומר עלה הא ספק לא יאכל דזה לא הוי ספק כלל אלא ודאי טהור והלל קאמר דחזקה דידה לא כלום הוא דאיכא ריעותא מגופי' וא"כ הוי ספק אם נטמא ושפיר מיירי מיני' קרא הא ספק לא יאכל דחזקתו לא מהני אבל לחולין מהני חזקתו להילל דלא מוכח מדר' גידול:

ובזה מתורץ קו' מהר"ם בגמ' הבאותיו לעיל. ואיך שיהי' יש מכאן סתירה על מהר"מ בחולין ד' ט' בתוס' ד"ה התם שכ' אף במקום דליכא למילף מסוטה דהיינו דבר שאין בו דעת לשאול מ"מ ילפינן מסוטה דלא מהני חזקה ברה"י דא"כ למה מהני כאן החזקה לחולין נילף מסוטה דחזקה לא מהני ומוכח מהכא כשיש רוצין לפרש שהביא שם עיי"ש:

בא"ד וא"ת במעל"ע דקיל טפי משאר טומאות כדפירש"י אמאי החמירו בו לטמאה אף ברה"ר כו'. דבריהם אינם מובנים קצת דא"נ לא הי' קיל משאר טומאת נמי תיקשה אמאי לא נילף מסוטה לטהר ברה"ר כמו דילף כל שאר טומאות ברה"ר וע"ק בלשונם שכ' שקיל טפי כדפירש"י כו' דמלת כדפירש"י הוא לכאורה מיותר דפשיטא קיל טפי משאר טומאות דבעלמא טמא ודאי והכא תולין ברה"י. ונראה לפרש עפ"י מ"ש בחי' הרשב"א דטעמא דמטמא ברה"ר משום דלא להוי מילי דרבנן כחוכא כו' ונקטו התוס' בלשונם כדי לסתור זה התירץ דהנה כתבנו למעלה דהא דלא מהני חזקה להילל לומר אף לקדשים כמו דמהני לחולין משום דקדשים ילפינן מדר' גידול לתלות אך ע"ז יש לגמגם ל"ל להילל לומר טעמא דריעותא מגופא נהי דלא איתרע החזקה מ"מ שפיר תולין מדר' גידל וצ"ל משום רה"ר קאמר לה דמהאי טעמא אף ברה"ר תולין ואם איתא לדהרשב"א הנ"ל דמטעמא דאיחוכא מטמא ברה"ר א"כ הדרה קו' לדוכתי' ל"ל טעמי' דריעותא מגופא וזה מכוון בדברי התוס' דקיל טפי משאר טומאות כדפירש"י ר"ל מטעם דהוי למפרע וחזקה א"כ ואמאי לקדשים לא מהני האי טעמא לטהר צ"ל מדר' גידל כנ"ל וצ"ל משום ריעותא מגופי' קאמר הילל לטמא בר"ה ולא משום איחוכא וקשה שפיר כיון שקיל הי' לטהר ברה"ר ותירצו דהכא יש ריעותא מגופי' והשתא ודאי טמא וכמו שפירש מהר"מ בתירוצו דמשום תרתי סברות מטמא ברה"ר אך לפמ"ש לעיל בסמוך תי' לשמאי דלא יליף מד"ר גידל א"כ לא אתי שפיר כ"כ די"ל דאיצטרך הילל לסברת ריעותא מגופה משום רה"י גופי' עי"ש. ומיהו בההוא הוכחה שכתבו כדמוכח משמעתין דקאמר והילל כי קאמר אוקי מילתא אחזקתי' כגון ספק נגע כו'. בזה נסתר שפיר תירץ של הרשב"א הנ"ל דמוכח דהילל יהיב טעמא נעל ר"ה ע"כ נראה ברור דהרשב"א לא גרס כגון ספק נגע כמ"ש רש"י דלא גרסינן לה אבל התוס' לשיטתם הקשו שפיר. בא"ד א"כ הו"ל ג' והוי ר"ה כו' עיין ע"ז ברמב"ם פ"ט מהל' נזירות הל' י"ו ובראב"ד שם ונושאי כליו:

בא"ד הכא לא ילפינן מסוטה משום שאשה שראתה השתא ודאי טמאה כו' אבל בהאי סברא לחודא לא סגי לה דא"כ תיקשי מנגע בא' בלילה היכי דראו חי מבערב דטהור ברה"ר כמ"ש התוס' לקמן ד"ה דאיכא ריעותא מגופי' כו' לכך צריך נמי לומר טעמי'

משום ריעותא מגופי' והוי כאינה בדיקה ודמי להיכי שלא ראוהו חי מבערב דטמא אף ברה"ר לקדשים מטעם דכל הטומאות כשעת מציאתן ועיקר תירוצי כאן דמה בר"ה טמא משום דכל הטמאות כשעת מציאתן לכך דקדקו בלשונם הכא לא ילפינן מסוטה משום שאשה שראתה וודאי טמאה והוי כשעת מציאתן דטמא לקדשים מדרבנן כמ"ש התוס' לקמן ד' ד' ד"ה שכל הטומאות כו' דאינו רק מדרבנן לקדשים אבל מדאורייתא אין לחלק בין שעת מציאתן לשאינו כשעת מציאתן ובזה מתורץ קו' מהר"ם שהקשה דדברי התוס' כסותרין דלעיל כתבו שהוא קיל מסוטה והשתא לענין ר"ה כתבו שהוא חמור עיי"ש ולדברינו ניחא דבאמת מדאורייתא קיל משני שהוא טומאת למפרע דמשום שעת מציאתן ליכא למיליף מסוטה כיון שהוא אינו רק מדרבנן לקדשים והוי דמי ממש לנגע בא' בלילה ולא ראוהו חי מבערב דמטמאין רבנן בין ברה"ר ובין ברה"י לקדשים והא דהתם טמא ודאי לקדשים והכא תולין היינו משום ביטול פ"ו כמ"ש התוס' לקמן בסמוך ומהר"ם הקשה לקמן בתוס' דלמה לא תירצו תיכף על קושייתם ראשונה דמ"ה לא מטמאין הכא וודאי מסוטה משים ביטול פ"ו ותירץ משום דהכא קושייתם דהי' לטמא מדינא דאורייתא מסוטה וא"א לטהר משום ביטול פ"ו כו' עיי"ש. ולפי"ז בכון מאוד ההמשך בתוס' כאן דתירצו דלמפרע לא ילפינן מסוטה מדאורייתא והא דתולין ברה"י לקדשים ולחולין טהור היינו משום דהחמירו רבנן משום דכל הטומאות כשעת מציאתן החמירו לקדשים אבל טומאה וודאי לא החמירו משים ביטול פ"ו ומה"ט החמירו לתלות גם ברה"ר אע"ג דלענין זה חמיר משאר טומאות מ"מ ע"כ ברה"י תולין ולא וודאי משום דעיקר החומרא מדרבנן חיישינן לביטול פ"ו. ובזה מתורץ קו' עצומה שהקשה בגליון כאן דהרי ר"ש מטהר במקוה ברה"ר אע"ג דליכא חזקה וגם השתא ודאי חסר עמ"ש במשנה למלך פי"א מהל' מקוואות דף קס"ו ע"ד דגם ר"ש לא פליג אהאי דנגע בא' בלילה דלא ראוהו חי מבערב טמא ודאי לקדשים בין ברה"ר ובין ברה"י ובראותו חי שטמא ודאי עכ"פ ברה"י לקדשים משום שכל הטומאות כשעת מציאתן והא דקאמר במקוה תולין ברה"י וברה"ר טהור לגמרי היינו מדין תורה ולא מיירי מדרבנן אבל באמת גם במקוה מדרבנן שורפים לקדשים והרי כתבנו דהכא עיקר תירוצם רק מדרבנן לטמאה א"כ י"ל דמקוה דמי לראוהו חי מבערב דהוי בחזקת בדוק דה"נ במקוה בדקוה מקדם והיתה שלימה:

בא"ד ובטומאת בשר קודש שייך למפרע כמו להבא עיין מהר"מ וגם צ"ל דמיירי נמי שנגע הבשר במעל"ע שבנדה דאיכא ריעותא מגופה דהרי כ' מהר"ם לעיל וגם פרשתי בסמוך דתרתי בעינן שיהי' השתא ודאי טמא וגם ריעותא מגופה או י"ל דמיירי בשאר

טומאת למפרע היכי דליכא חזקה כגון שנגע הבשר באחד שלא ראוהו חי מבערב דליכא חזקה דהא שכ' התוס' הכא משום ריעותא שבגופה חמור היינו משום דליכא חזקה וה"ה בכל טומאת למפרע היכא דליכא חזקה כגון קיפה שאינה בדיקה ובהכי ניחא מה שסיימו התוס' בתירוצם שנית ע"ז ובטומאת בשר קודש שייך טומאת ע"י ראיי' כגון זב וזבה ונדה דאסרי' לאכול בשר קודש כו' ולכאורה יש לדקדק דלמה לא סיימו כמו כן כאן דהרי גם הכא צ"ל היכי דאיכא ריעותא מגופי' שהוא נדה או זב ועפ"י הנ"ל ניחא ובעיקר דבריהם א"ל לפמ"ש בסמוך דמעל"ע שבנדה חמור מדרבנן משום שעת מציאתן א"כ מ"מ יהי' חמור לענין אין בו דעת לשאול משום כיון דקרא מוכח להדי' דבכה"ג יש לטהר תו לא החמירו בו רבנן דאין בו דעת לשאול:

בא"ד ועי"ל דלא ילפינן מסוטה אלא טומאת מגע ולא טומאת ראי' לכך מטהר אף ברה"י כו' צ"ע דכיון דבהאי תירוצא נאדו מתירוצא קמא וכן מוכח בהדיא מדברי המהרש"א לקמן ד' י"ט בתוס' ד"ה ר' יהושע כהה כו' עיי"ש א"כ קשה למה במבוי תולין כיון דמבוי הוי רה"י כדאיתא במס' טהרות פ"ב מ"ו ונילף מסוטה שיהי' טמא ודאי וגם מה פריך לקמן ממבוי לשמאי דילמא שאני התם דיליף מסוטה משא"כ הכא שהוא ראי' וא"ל כע"ש לעיל בתירוצם הראשין דלפי המסקנא גם רבנן אית להו רגלים לדבר והתוס' כתבי כן לדברי המקשה דלקמן דאכתי לא ידע לה מרגלים לדבר מצי לשנויי אהכא דהוי טומאת ראי' דמ"מ קשה האיך יכול המקשה מתניתין דמבוי דקתני בהדיא כתמים ובכתמים תולין משום שהוא ראי' וה"נ בשרץ דכוותי' דקתני לה בהדיא נמי דינא לתלות וכמ"ש בחי' הרשב"א הביאותיו לעיל ואמאי לא נילף שרץ מסוטה לטמאה וודאי אע"ג דהוי טומאת למפרע דהרי השתא נאדו מהאי תירוצא ודוחק לומר דבמבוי תולין דהוי ס"ס דמיירי שגם הוי ידעינן בודאי שהי' השרץ מקודם אכתי יש ספק שמא לא נגע בטהרות דהשתא הוי ס"ס ספק הי' שם או לא ואת"ל הי' שמא לא נגע בטהרות אע"ג דס"ס לא מהני ברה"י כדאי' במס' טהרות פ"ו מ"ד מ"מ היכי דהוי ספק ביאה מתני כמ"ש התוס' פרק קמא דפסחים ד' ט' ד"ה ואת"ל כו' ז"א דהרי קתני לה דומיא דכתמים דמיירי שהטהרות נגעו באשה רק שיש ספק טומאה אבל אי הוי ידעינן ודאי שהיתה נדה מקודם א"כ גם הטהרות טמא מחמת שנגעה בה וה"נ שרץ דכוותי' ע"כ מיירי באופן שנמצא השרץ במקום דאילו הי' מקודם ודאי נגע. והנה עפ"י הדברים הנ"ל יש ליישב. דעת הרמב"ם בפ"ד מהל' אבות הטומאה הל' י"ב שפסק דשרץ יבש נמי מטמא וקרוב בעיני שהוא רק מדבריהם ותמה הכ"מ שהוא נגד הש"ס לקמן ד' דאמרינן שרץ שיבש ושלדו קיימי' טמא ומייתי לה קרא דבמותם ואפשר דס"ל לרבינו דקרא אסמכתא כו' ויש

לתמו' דמנ"ל לרבינו לומר כן דילמא הוא באמת מדאורייתא ולפי הנ"ל י"ל שהי' קשה לי' קושיות התוס' דהכא דלמה בנדה תולין והי' מתרץ משום דהוי ראי' וא"כ קשה קושייתם הנ"ל ממבוי למה אינו ודאי ולפי פסק שלו ניחא עפ"י המשנה דלקמן ד' כ"ו השרץ שנמצא במבוי מטמא למפרע בין לח ובין יבש כו' ובגמ' שם אמר ר"א ל"ש אלא שרץ אבל כתם כו' דאימר יבש הי' ומיא נפל עלה אבל שרץ ארמיטטי אמרטט כו' וצ"ל דהא דרבנן מטמאין למפרע בשרץ אפי' לח אע"ג דאם הי' מקודם א"א שיהי' עדיין לח וכסברת ר"ש צ"ל דס"ל דאפשר הי' יבש ומיא נפל עלה ונתלחלח ולית להו סברא דאימרטט כו' והנה לקמן ד' ד' ע"ב אמרינן דטומאה רבנן לא ילפינן מסוטה לטמא ולפי"ז ניחא דלכך במבוי תולין ולא ילפינן מסוטה משום כיון שהשרץ יבש אינו טמא כלל מדאורייתא לא ילפינן מסוטה ובנמצא לח נמי אינו טמא מדאורייתא משום דהוי ס"ס שמא לא הי' השרץ מקודם ואת"ל הי' שמא הי' יבש וטהור מדאורייתא והא דנמצא עתה לח משום דמיא נפל עלה ונתלחלח וגם הוי ספק ביאה דהיינו שמא לא הי' כלל השרץ מקודם דזה לכ"ע לא ילפינן מסוטה כמ"ש התוס' בפ"ק דפסחים ד' ט' ד"ה ואת"ל עיין עוד בתי"ט פ"ו מס' טהרות מ"ד ובתוס' ב"ב דף נ"ט ע"ב ובמס' ע"א דף ע' מזה:

בא"ד לכך מטמא אף ברה"ר ק"ק דנהי דליכא למילף מסוטה מ"מ ניליף משאר תחילת טומאה לטהר בר"ה דהא דרבנן לא ילפי מקוה משאר תחילת טומאה לטהר לפי דלקמן ד' ג' כ' התוס' שם ד"ה גמר כו' משום דבמקוה הוי תרתי לריעותא משא"כ הכא וא"כ עכצ"ל משים דהוי כשעת מציאתן והרי השתא נאדו מתירוצם קמא וכמו שמשמע מלשונם שכ' ולכך מטמא אף ברה"ר משמע דלא צריך לשום תירץ עוד:

בא"ד דבטומאת בשר קודש שייך טומאה ע"י ראי' כו' והוי בכלל כל טהור יאכל בשר כו' לשונם אינו מדוקדק דלמה להו לסיים והוי בכלל כל טהור כו' דהרי אין בו דעת לשאול אתי מקרא והבשר אשר יגע ונראה לפרש שהתוס' רוצין לפרש למה לחולין טהור מטעם חזקה ולקדשים תולין ולמה לא מהני גם לקדשים החזקה בשלמא לתירץ קמא י"ל משום, שעת מציאתן כמש"ל אבל השתא פירשו דאפי' בלא טעם זה טמא בר"ה כמ"ש בסמוך וא"כ אמאי ברה"י תולין ואהא כתבו דהוי בכלל כל טהור יאכל בשר דמיני' מוכח דביש בו דעת לשאול תולין לקדשים אפי' לטומאת ראי'. אבל טומאה ודאי לא מוכח כמו שמבואר לעיל באורך.

והנה האי תירוצא של תוס' נראה קצת שהוא מדברי ר"ת שכתבו לקמן ד' י"ט ד"ה ר' יהושע הקשה ר"ת כו' יעויין מהרש"א שם עפי"ז יש ליישב לשונם כאן לפי שיטתו. דהנה הקשה מהר"מ כאן בגמ' דלהני גם להילל חזקת טהרות. ומתרץ דהוי חזקה שאינה

מבוררת וכמ"ש התוס' לקמן ד"ה דאיכא ריעותא מגופי'. והנה סברת התוס' הוא לקוחה מגמ' דחולין ד' י"א דיליף דאזלינן בתר רובא מעדים זוממים והקשו בתוס' ד"ה אתיא מפרה אדומה דהיכי מוכח מעדים זוממים דילמא התם טעמא דהעמד אותם על חזקת חי ותירצו דהוי חזקה שאינה מבוררת ומתוך כך כתבו האי דינא דגבינות שכרבו הכא לקמן. והנה ראיתי בס' אור יקרות בפ' משפטים דכ' דלפי דברי ר"ת בזבחים ד' קי"ו ד"ה ודילמא נח דר"ת הי' רגיל לחלק בין טריפות דאדם דאית לי' מזלא כו' א"כ ל"ק קו' התוס' מעדים זוממים דליכא חזקה שאינו טריפה אעפ"כ שהי' חי יוע"ש וא"כ לפ"ז תיקשי לשיטות ר"ת קו' מהר"מ להילל נוקמי' הטהרות אחזקתי' לכך כ' התוס' שהם דברי ר"ת כנ"ל והוי בכלל כל טהור יאכל בשר וא"כ ילפינן מדר' גידול לטמאה דקרא דר"ג מיירי נמי מכה"ג ועיין לקמן ד' י"ז ע"ב תוס' ד"ה ואין שורפין עליו כו' בא"ד וא"ת מ"ש דבנגע בא' בלילה דמטמאין רבנן אף ברה"ר כו' ק"ל לשיטות רש"י דפי' מהרש"א לקמן ע"ב דס"ל לרש"י דהכא לכ"ע בר"ה טהור אף לקדשים א"כ תיקשי מנגע בא' בלילה דטמא ברה"ר וע"ז לא שייך תירץ התוס' כלל דלפחות הוי לתלות ברה"ר כמו ברה"י. ונראה לתרץ דהך קו' התוס' לא קשה רק להתוס' בשיטתם. אבל בשיטות רש"י לא קשה כלל דהנה רש"י כ' במשנה ד"ה שמאי כו' ולא אמרינן דכי היכי דהשתא אשתכח כו' וכ' מהרש"ל דלפירש"י איירי דלא ראתה דם מעצמה רק ע"י בדיקה וכן משמע מרש"י לקמן ד"ה מרגשת כו' וכ' מהר"מ דהוכיח רש"י כן מלשון דיין שעתן דמשמע די לן אם נחמור מכאן ולהבא וע"כ משום דאף מכאן ולהבא הוי רק חומרא כיון דלא ראתה ראי' ממש יוע"ש והיינו משום דבלא הרגשה לא הוי מדאורייתא כלל א"כ לפ"ז לק"מ מנגע בא' בלילה דהתם קתני ולמחר השכים ומצא מת א"כ הרי עכשיו יש טומאה דאורייתא ולכך החמירו לטמא אפי' למפרע משום שעת מציאתן משא"כ כאן דאף עכשיו ליכא טומאה דאורייתא לכך י"ל דלא החמירו לטמא למפרע והא דטמא ברה"י לקדשים להלל היינו משום דילפינן מדר' גידל כמו שהארכתי למעלה והא דפריך הלל לשמאי מקופה היינו לפי טעות דס"ל להילל דטעמי' דשמאי דמטהר ברה"י ולא יליף מדר' גידל משום דאם איתי' דהוי דם כמו דאמרינן שם בהדי' משא"כ התוס' לשיטתייהו דחולקין לקמן אפירש"י בתוס' ומפרשי דמתניתין מיירי שראתה ממש ולשיטתם הקשו שפיר כאן:

בא"ד וכן קופה דפריך הילל לשמאי איירי בקדשים דאל"ה תיקשי לי' לנפשי' כו'. לכאורה צ"ע דילמא באמת מיירי גם לחולין ומ"מ לנפשי' לא קשה כלל דדילמא מיירי מקופה ברה"י וכדמשמע ממהרש"א בסמוך ומש"ה טמא אף לחולין להילל דילפינן מסוטה אבל הכא דהוי טומאת ראי' לא ילפינן מסוטה לטמא ברה"י מש"ה רק תולין

להלל משום סייג או מדר' גידל והא דפריך הילל לשמאי היינו דטעי הילל וסבר טעמא דשמאי משום דאם איתא דהוי דם מעיקרא הוי אתי דלמה בקופה טמא דלימא דאם אית' דהוי שרץ מעיקרא הוי חזי ולא הוי ספק כלל וכדאמרינן לקמן בהדי' דלהאי טעמא פריך לי' לפי הטעות ומתוך קושיא זו נ"ל לקיים דברי מהרש"ל שכ' בקופה ובנגע בא' בלילה שייך נמי הרגשה ומהר"מ ומהרש"א חשבו לי' כטועה דמאין לו זה. ונראה דקו' הנ"ל דחקתו דלפ"ז לא מצינן למילף קופה מסוטה לטמא ברה"י אף לחולין דבקופה י"ל דאם איתא דהוי הוי מרגיש אך לא מהני רק לקדשים שלא לטמא ודאי כמ"ש התוס' לקמן דף ג' ע"ב ד"ה איכא בינייהו כו' והוכיחו התוס' הכא דאף לחולין טהור להילל בקופה דמהני ג"כ הרגשה וכמו שרצה מהרש"א לומר דמהני גם לחולין ולקדשים תולין מטעם הרגשה דמהני שלא לטמאה ודאי וכ"כ בחי' הרשב"א דבקופה רק תולין לקדשים וגם מהרש"א מסופק בקופה אי מיירי בקופה מטומאת ודאי או מספק א"כ דבאמת בקופה טמא ודאי לקדשים רק מדרבנן דמסוטה אין למילף דכיון דהכא שייך הרגשה רק חכמים החמירו כמו שהחמירו בנגע בא בלילה לשרוף לקדשים אע"ג דשייך בי' הרגשה ולכך סיימו ואזיל דלמה באמת לא החמירו כאן לשרוף לקדשים ותירצו שפיר משום ביטול פ"ו כו' וא"ל דהרי הילל לא אסוק מסברת הרגשה דאמרינן לקמן שם דטעי הילל וסבר טעמי' דשמאי משום דאם איתא דהוי דם מעיקרא הוי אתי ולא אסיק לומר דטעמי' משום הרגשה וכמו שפירש"י שם בד"ה סייג כו' וא' דס"ל להילל דהכא באשה ליכא למימר דאם איתא שהי' דם הוי מרגשת די"ל דסבורה הרגשת מי רגלים היא כדאמרינן לקמן דהכי ס"ל להילל אבל באמת היכי דשייך בי' הרגשה כ"ע מודי דלא ילפינן מסוטה וא"ל דתיקשי בכולה דמנ"ל באמת להתוס' לומר דבקופה שייך הרגשה י"ל דאל"כ תיקשי לחזקי' ור' יוחנן דפליגי בקופה לקמן ד' ג' ע"ב דלר"י תולין ולחזקי' טמא לגמרי וקשה דלמה לא מטמאין לגמרי מסוטה להאי תירוצא של התוס' דכל טומאת מגע יליף מסוטה ולכך הוצרכו לומר דשייך בי' הרגשה מש"ה לא הוי רק מדרבנן דלא מצינו למילף מסוטה:

ומ"ש מהרש"ל דגם בנגע בא' שייך הרגשה נראה דג"כ ידע לה מתוס' לקמן דף ד' בד"ה כי פליגי שהקשו התוס' לחזקי' דמטהר לגמרי בקופה בדיקה מנגע בא' בלילה היכי דראוהו חי מבערב דטמא ברה"י כו' ומאי קושיא דילמא נגע ילפינן מסוטה ברה"י לטמא משא"כ קופה א"ו דגם נגע לא מצינו למילף מסוטה משום דשייך בי' ג"כ הרגשה וכדעת מהרש"ל נראה בדעה גליון של התוס' שכ' אמ"ש התוס' לקמן וא"ת אמאי מטהר שמאי באשה טפי מקופה ונגע בא' בלילה ותירצו דס"ל דאשה בדיקת הוא והקשה בגליון

דתיקשי נגע בא' בלילה היכי דראוהו חי מבערב דמס' בדוק הוא ואפ"ה טמא רה"י ומתרץ דהכא קיל טפי משום ביטול פ"ו ומאי קושיא דילמא התם מסוטה ילפינן אלא ודאי ס"ל דשייך בי' הרגשה ומ"ש מהרש"א דלדברי מהרש"ל תיקשי לשמאי לטעמא דהרגשה מ"ש מקופה ובזה לא שייך תירץ התוס' דאשה בדיקה היא אינו מובן לי כלל דלדעת רש"ל גם הכא שייך כן דהרי בנגע דשייך בי' ג"כ הרגשה ואפ"ה היכי שהוא בדוק מבערב מטהר בר"ה ואעפ"י דהתם ברה"י עכ"פ מטמא צ"ל כדברי הגליון הנ"ל וכדאמרינן באמת לקמן בגמ' ד' ג' ע"ב דאמר לי' הילל עשה סייג לדבריך וקאמר לי' משום ביטול פ"ו:

בא"ד וכן פלוגתא דחזקי' וא' והמדלה ו' דליים מים כצ"ל והוי"ו הוא וי"ו מחלקת וצ"ל נמי דשייך בי' הרגשת דהרי מדמה לה לקמן שם לקופה. בא"ד דאשה נמי מקרי מקום מציאתה כו' דאל"כ תיקשי אשה לחזקי' דמטהר בקופה ובאשה כו' יש לדקדק דילמא אשה חמורי כיון דאיכא ריעותא בגופה וגם חזאי ואתי דדילמא הגס הגס חזותי' כדאמרינן לקמן בגמ' ומ"מ לא מטמאינן לה ודאי משים ביטול פ"ו ואדרבא יש להוכיח איפכא דאשה הוי שלא במקום מציאתה דאל"כ הרי בקופה מטמא הילל מטעם דהוי במקום מציאתה אע"ג דליכא ריעותא מגופי' וא"כ ל"ל להילל לומר טעמא דריעותא מגופי' וא"ל דהוצרך לומר הכי לומר דשכיחו בה דמים והוי כאינה בדיקה דומיא דקופה ז"א דהרי לפי מה דמוקי לה לקמן לדחזקי' בזוית בית קאי וקופה בבדיקה כמ"ש רש"י שם ד"ה ואבע"א כו' עיי"ש והרי התוס' קיימא הכא להההיא אקומתא וי"ל לשיטות התוס' לקמן שם ד"ה כי פליגי חזקי' שכתבו דלחזקי' דנגע בא' בלילה וראוהו חי מבערב טהור אף ברה"י עיי"ש אע"ג דהוי במקום מציאתה כיון דהוי בדוק וה"נ בקופה דהילל אע"ג דהוי במקום מציאתה מ"מ אי הוי מיירי בבדוק הוי טהור אף ברה"י כמו בנגע וע"כ לדידי' מיירי באינו בדוק לכך הוצרך לסברת ריעותא מגופי' לומר דאשה נמי אינה בדיקה היא וא"כ לדעת האבע"א דלקמן דמשני בזויות קופה ע"כ לומר אידי ואידי באינו בדוקה. ובזה יש לתרץ קו' מהרש"א שם בתוס' ד"ה והא אשה מכוסה היא עיי"ש:

בא"ד קשה לפי"ז מאי פריך להילל ממקוה נימא משום דלבו נוקפו כו' כ' דאע"ג דגם בתירוצם קמא שתירצו דלא ילפינן מסוטה טומאת למפרע דקשה נמי מנגע בא' בלילה דטמא וודאי והוי נמי טומאת למפרע וצ"ל ג"כ משום ביטול פ"ו מ"מ לא קשה האי קושיא דפריך שפיר ממקוה עפ"י מה שמהר"מ הקשה כאן לתירוצם דמשום ביטל פ"ו לא מטמאינן דאמאי לא תירצו כן אקושייתם מסוטה ותירץ דכיון דקושייתם הראשונה הי' דלטמא מדינא דאורייתא מסוטה אין לנו לטהר משום ביטל פ"ו. אבל מה שהקשו

מנגע כו' שהוא טומאת דרבנן כמ"ש התוס' לקמן ד' ד' ד"ה שכל הטומאות ע"ז תירצו שפיר משים ביטל פ"ו יוע"ש א"כ י"ל דהכי פריך ממקוה דמטמאין ודאי ברה"י משום דילפינן מסוטה אע"ג דמקוה הוי נמי למפרע אפ"ה יליף מסוטה וא"כ נילף גם כאן במעל"ע שבנדה ועיקר קו' הגמ' להוכיח דאף טומאת למפרע יליף מסוטה וע"ז לא שייך לתרץ משום ביטל פ"ו כסברת מהר"מ משא"כ לתירוצם השני דטומאת ראי' לא ילפינן א"כ מאי פריך ממקוה דילמא התם טמא משום דהוי מגע ויליף שפיר מסוטה משא"כ הכא וצ"ל דמר"ה פריך דלמה התם טמא ודאי אף בר"ה דהאי לאו דאורייתא דמסוטה מטהרין בר"ה והקשו התוס' שפיר דילמא הכא משום ביטול פ"ו:

בא"ד אמאי מטהר שמאי באשה מבקיפה ונגע כו' ר"ל דהתם אף בר"ה טמא כמו בנגע היכא דלא ראוהו חי מבערב וה"ה קופה שאינה בדיקה אבל מקופה ברה"י לק"מ די"ל דהתם ילפינן מסוטה משא"כ הכא שהוא טומאת ראי' אך יש להקשות דמאי קושיא דילמא שמאי ס"ל כר"מ דמטהר בנגע בא' בלילה היכי דלא ראוהו חי בר"ה והילל קא מקשי לי' מרה"י דטעי דס"ל דס"ל לשמאי אם איתא דהוי דם כו' לכך פריך לה מקופה דנימא נמי אם איתא דהוי שרץ כו' ושני לי' שמאי לפי טעות כדקאמרינן לקמן בגמ' אבל לפי טעמא דחזקה ל"ק כלל מקופה דבר"ה התם טהור כמו בנגע לר"מ וברה"י טמא דיליף מסוטה. אמנם לדעת מהרש"ל ניחא דבקופה שייך הרגשה ולא מצינו למיליף מסוטה כמש"ל:

בא"ד וא"ת לר"מ דאמאי מטהר בנגע ובאשה תולין וי"ל משום דמוקמינן אחזקתי' ובאשה כיון דאיכא ריעותא מגופה כו' אע"ג דהתם מיירי בלא ראוהו חי מבערב מ"מ חזקה איכא והכא ליכא חזקה כלל יש לראות דלפ"ז תיקשי קו' שהקשיתי לעיל דמאי הוכיחו התוס' דאשה הוי במקום מציאתה מדחזקי' דמטהר בקופה ובאשה תולין דנהי דבקופה מיירי באינה בדיקה ע"מ ריעותא מגופה עדיף כמו שכ' הכא לר"מ ויש לתרץ דלפי סברת התוס' דהכא ריעותא מגופה גרע טפי מאינה בדוק דליכא חזקה כלל א"כ תיקשי דלטמא אף לחולין כיון דליכא חזקת כלל והרי באמת עיקר טהרות לחולין היא מטעם חזקה כמו"ש התוס' לעיל בתי' קמא ולקמן ד' ו' ע"ב מביא ברייתא דלחולין טהור דאמרינן שם א"ל ר' נחמן והא תנא תני לקדש כו' קיבלה מינה כו' וצ"ל דר"מ פליג אברייתא וס"ל דאף לחולין טמא ועיקר קו' התוס' הכא לר"מ דע"כ ס"ל דמעל"ע מטמא למפרע כדאית לי' לר"מ גופי' לקמן במשנה ד' ד' ואהא תירצו דבאמת אית לי' דהכא ליכה חזקה כלל ובאמת ס"ל אף לחולין טמא אבל לחזקי' שהוא אמורא ודאי לא יפליג

אברייתא דלקמן דמשמע דטהור לחולין וצ"ל דאיכא חזקה רק דריעותא מגופה משוי לי' כמו אינה בדיקה דמ"מ יש חזקה:

בד"ה והילל כי אמר דמוקי אחזקתי' כגון ספק נגע ספק לא נגע היינו בר"ה כדפרישות בו' לפי גירסת התוס' דהכא א"כ נסתר תירץ מהר"מ בגמ' דמתרץ דלהילל להכי לא מהני חזקת טהרות משום שאין להם חזקה מבוררת דא"כ היכי קאמר הילל כי אמר אוקי אחזקתה כגון ספק נגע דיש לטהרות חזקה הרי לא הוי חזקה מבוררת ואפשר דס"ל דקושטא הוא דבעלמא מהני אפי' חזקה שאינה מבוררת וכדאזלא סוגיא דעלמא רק היכי דיש ריעותא לפנינו כגון הכא שעכשיו ודאי טמאה דאיתרע החזקה בזה לא מהני חזקה שאינה מבוררת דומיא דההיא דגבינות דעכשיו היא טריפה לפנינו אלא דלפי"ז כשאר קו' התוס' בחולין ד' י"א ד"ה אתיא מפרה אדומה כו' דבעדים ליכא ריעותא לפנינו וע"ש ע"ב ד"ה וכי תימא:

בא"ד אע"ג שבודאי נטמא האחד התם לאו מסוטה גמרינן אלא דמוקמינן כל א' בחזקת טהרה כו' הקשה מהרש"א ומהר"ם במס' חולין ד' ט' בתוס' ד"ה התם כו' דא"כ אף ברה"י נטהר לגמרי משום חזקה כיון דלא מצינו למיליף מסוטה לטמא ברה"י דאינו יכול להיות ומה שתירץ מהר"מ כבר כתבתי מזה בתוס' שלפני זה ויש לתרץ דנהי דמסוטה לא ילפינן לטמא דסוטה הוי יכול להיות מ"מ מצינו למיליף מדר' גידל דמי לח עסקינן דקרא דכל טהור יאכל בשר הא ספק לא יאכל בכה"ג כגון שספק אם נטמא הוא או אחר ומהתם לא מוכח רק דתולין כמו"ש לעיל בתוס' שלפני זה באריכות וגם בגליון לקמן ד' ג' ע"א ד"ה ואבע"א הקשו קו' מהרש"א ומהר"מ הנ"ל:

בא"ד וא"ת והיכי ילפינן מסוטה לטהר בר"ה אפי' ליכא חזקה והא סוטה אית לה חזקה כו' יש להקשות מהא דאמרינן בסוטה ד' כ"ח ע"א מכאן אתה דן לספק שרץ מה סוטה כו' ספק טומאה כו' אינו דין שיהי' ספיקו כוודאי ואם שאר טומאות חמירי מסוטה אף היכא דאיכא למיליף מסוטה להקל בר"ה דמה לסוטה שכן קיל שאין בו אונס ושוגג א"כ הו"ל להו להקשות בפשיטות. והנה בלשון רש"י מתוקן זה שכ' שם אהא דאמרינן וממקום שבאת מה סוטה רה"י אף שרץ רה"י כו' וז"ל. הואיל ולא למדת דטמאינן מספק אלא מסוטה חזור ודן דמה סוטה ברה"י כו' ור"ל דיו לבא מן הדין להיות כנידון וא"כ במקוה כאן דברה"י לא יליף ר"ש מסוטה משום דהתם רגלים לדבר א"כ בר"ה מנ"ל לטהר אף לפי תירץ התוס' דהכא דגם בסוטה ליכא חזקה מ"מ קיל מהכא כנ"ל ואפשר לתרץ דלתירוצם דבסוטה ליכא חזקה א"כ שפיר יש למיליף מקוה מסוטה וכי תאמר מה לסוטה שכן קיל שלא עשו בו אונס כרצון ע"ז מ"ל שאר טומאות יוכיח דג"כ עשו בו

אונס כרצון ואפ"ה היכא דאיכא חזקה טהור בר"ה כגון ספק נגע וכי תאמר מה לשאר טומאות שכן יש בהם חזקה תאמר במקוה דליכא חזקה וי"ל סוטה יוכיח ולהכי גם בקושייתם הוצרכו להקשות מכח דבסוטה איכא חזקה ותו ליכא למיליף כלל:

בא"ד כיון שקינא לה ונסתרה איתרע חזקתה כו' ובמס' חולין ד' ט' ד"ה התם מבואר יותר שכתבו כיון שקינא לה ונסתרה הוי רגלים לדבר ואיתרע חזקתה ולפי"ז ממילא מתורץ קו' מהרש"א ומהר"ם בתוס' שלפני דיבור זה שתירצו התוס' דטומאת למפרע לא ילפינן מסוטה והקשו דא"כ לישני הכי לר"ש לקמן ולמה לי' לומר רגלים לדבר ולפי הנ"ל ניחא אלא דלפ"ז תיקשי מה פריך לקמן לרבנן אי מסוטה מה סוטה בר"ה טהור ה"נ דהרי רבנן לא ס"ל רגלים לדבר. וגם המקשה אכתי לא ידע לה א"כ ליכא למיליף מסוטה לטהר דהתם איכא חזקה:

והנה תמי' לי על המהרש"א במס' סוטה האיך לא הביאו דברי התוס' דהכא דהתם ד' כ"ח ע"א הקשו התוס' ל"ל קרא לטמא סוטה ברה"י וכי איצטרך קרא לאסור ספיקו וכ' מהרש"א פי' לדבריהם דהרי אף בלא קרא נאסרה מספק ול"ל קרא והקשה ע"ז דאי לאו קרא הוי מוקמינן לה אחזקתה כו' ולדברי התוס' דהכא נימא דבסוטה ליכא חזקה דאיתרע החזקה וא"ל דאף דאיתרע החזקה עכשיו מ"מ הא דאוקמינן לה אחזקה שהי' לה מקודם דאיתרע דהרי אף דהיכי דאיתרע החזקה מ"מ מוקמינן לה אחזקה כמ"ש התוס' לקמן ד"ה התם תרתי לריעותא כו' א"כ יש לתרץ קו' מהרש"א בע"א דהכי אזלא קו' התוס' שם דכי איצטרך קרא לאסור ספקו וצ"ל דאיצטרך דלא תוקמא אחזקה א"כ ל"ל להש"ס בחולין דף י' ע"ב למיליף חזקה מספק נגע שבבית יוע"ש דליכא הוכחה כ"כ כמו שהקשו התוס' בחולין שם טפי הו"ל למיליף מהכא מדאיצטרך קרא לאסור ספיקו ש"מ דבעלמא אזלינן בתר חזקה דאל"כ לישתוק קרא מיני' ובלא"ה נאסור אותה והרי מהכא מוכח אף היכי דהשתא יש ריעותא כמו דמוכח שם. אך יש להקשות דמ"מ הרי איצטרך קרא בסוטה שנילף מינה כל ספק טומאה לטמא ודאי ולשרוף עלה את הקדשים ואפשר לומר דקושייתם אזלי אליבא דר"ש דהכא דבכל ספק טומאה אית לי' תולין כמו"ש התוס' לקמן ד"ה ושניהם ודוחק וע"כ אתה צריך לומר כן דהרי בסמוך כתבו וא"ת א"כ היכי ילפינן מסוטה לטמא ברה"י אפילו איכא חזקה הא דסוטה איתרע חזקה וקרא דונטמאה דאייתר לאגמורי בעלמא טומאה מסוטה אימא דוקא כו' א"כ הרי שכתבו התוס' להדיא דונטמאה אייתר לאגמורי מיני' והרי שם תירצו אקושייתם דאיצטרך קרא לגופי' לחייב בעשה עיי"ש אלא וודאי דהתם אליבא דר"ש קאי וכאן שהקשו לרבנן דילפי בכל ספק טימאה ברה"י מסוטה הוצרכו לומר דקרא דאייתר לדידהו איצטרך כו':

בא"ד וי"ל דילפינן מסוטה שעשה הכתוב ודאי טומאה אע"ג דאית לה חזקה שאינה טמא ודאי וכו' וא"ל דא"כ היכי יליף ר"ש לטהר מקוה בר"ה הרי בר"ה במקוה ליכא האי חזקה כמו שמבואר לעיל בדיבור הראשון בתחילתו אע"ג די"ל דמ"מ ליכא חזקת טהרה וודאי דומיא שכתבו כאן לרבנן ברה"י אע"ג דליכא חזקה מ"מ איכא חזקה שאינו טמאה ודאי וברה"ה אמרינן להיפך אע"ג דאיכא חזקה מ"מ ליכא חזקה לוודאי מ"מ קיל טפי כיון דלא עשו בו אונס כרצון וגם יש עכ"פ האי חזקה שאינו טמא ודאי מהני לטהר כמו שכתבתי לעיל בזה הדיבור וצ"ל כמו שכתבתי לעיל דלר"ש דאית לי' רגלים לדבר והוי קרוב לודאי איתרע גם האי חזקה יוע"ש:

ע"ב בגמרא ומ"ש ממקוה דתנן כו' לשמאי קשיא למיפרע כו' יש לדקדק דתיקשי' לי' למשנה דמקוה בלא שמאי והילל למה בר"ה טמא ולא יליף לטהר מסוטה וצ"ל משים תרתי לריעותא ומה"ט יהי' ניחא גם לשמאי והילל ורש"י כתב כאן דהכא טמא בר"ה דלאו ספק הוא אלא וודאי כדמפרש טעמא לקמן והיינו מטעם תרתי לריעותא והרי אכתי לא הוי ידע לה ועיין לקמן דף ג' ע"ב בתוס' ד"ה איכא בינייהו ועין לעיל בתוס' ד"ה מעל"ע כו'. אך קשה לפ"ז כו' ותו קשה דלימא לי' ולטעמך דלא יעמידנה אחזקה הרי יש לנו לימוד דמעמידין אחזקה אפי' היכי דאיתרע החזקה דומיא דמקוה כמ"ש התוס' ד"ה תרתי לריעותא ותו קשה לפמ"ש לעיל בתוס' ד"ה מעל"ע לרש"י דלא קשה בשיטתי' מנגע באחד בלילה א"כ לכאורה גם במקוה יש לתרץ כה"ג מיהו הא יש לדחות ודעת לנבון נקל ונראה לפרש ההמשך הגמ' עפ"י מ"ש מהרש"א במס' עירובין ד' ל"ה ע"ב בגמרא שם דפריך שם לר"מ מנגע בא' בלילה דמטהר ובספק עירוב מחמיר דשניהם דאורייתא ולבסיף פריך שם לדר' יוסי דמטמא במקוה אף בטומאה דרבנן בספיקו ובספק עירוב מיקל והקשה מהרש"א דלמה לא פריך אדר"מ מטומאה דאורייתא במקוה דמחמיר למפרע ובנגע בא' בלילה מיקל אע"ג דהוי נמי טומאה דאורייתא ותירץ שם דהמקשה ידע לחלק דשאני מקוה דהעמד טמא על חזקתו והא דפריך לר' יוסי משום שסמך על קו' שני' אדרבה העמד מקוה כו' וכיון דר' יוסי איירי בטומאה דרבנן והא איכא חזקת נגד חזקה כשאר ספיקא דרבנן משא"כ לר"מ לא שייך למיפרך הכא כיון דר"מ איירי בטומאה דאורייתא וכשיש חזקה נגד חזקה ממילא הוי ספיקא דאורייתא לחומרא יוע"ש בדבריו. והנה יש לתמוה מאוד על דברי מהרש"א הנ"ל דהא בהאי דמקוה קתני בין בר"ה ובין ברה"י כו' א"כ ע"כ טומאה ודאי היא דאמר ר"מ טמאות כמו שהוכיח רש"י כאן או הוכחת התוס' דהרי מקוה שנמדד ר"מ קאמר לה כמו"ש הר"ש בפ"ב ממקואות מ"א וב' והרי כ' התוס' בחולין ד' ו' ע"ב ד"ת אלא לאו וא"ל דשאני הכא דאזלינן לחומרא כו'

ועוד דאף לקולא מטמאין לה לשרוף קדשים ולהביא קרבן אם נכנס למקדש וקא מייתי מספק חילין לעזרה הרי דהתוס' חשבו לטומאה ודאי קולא א"כ מ"מ קשה גם לר"מ למה מטמא ודאי לשרוף כדאמר הכא הרי זה קולא הוא וכיון דיש נגד חזקת טמא חזקת טהרה דמקוה הו"ל לתלות דזה הוי חומרא דתולין לא אוכלין ולא שורפין. והנה הת"ח כ' שם בעירובין וז"ל ורמי דאורייתא אדאורייתא לר"מ אע"ג דבמתניתין איכא חזקה אחרת כנגדה דמוקמינן לגברא בחזקת שלא עירב השתא ס"ל דחזקה שלא עירוב לאו חזקה הוא כמו"ש התוס' וטעמא דמילתא משום דגבי עירב לא מספקינן לי' בגופי' דהחי גברא למימר העמידוהו על חזקתו אלא בעירובו מספקינן כו' אבל בנגע בא' בלילה דספיקא בגופו דהאי גברא אם נגע גופו בחי או במת לכך מוקמינן האי גברא אחזקתו ראשונה דטהור הוה וכן בטמא שירד לטבול כו' דטמא כשנטמא בטומאה דאורייתא היינו משום דהתם נמי מספקינן בי' בגופו דהאי גברא אם טבל גופו במקוה שיש בו מ' סאה או לא לכך מוקמינן לגברא אחזקתי' ראשונה דטמא הי' כו'. ונראה דהשתא דסבר דחזקה שלא עירוב לאו חזקה הוא ה"ה חזקת המת הוא למימר כו' ולעיל נמי לא שיך לומר העמד מקוה אחזקתי' כיון דלא דייניגן לה למקוה אי טהורה הוא או לאו ולקמן דפריך לר' יוסי אדרבא העמד מקוה אחזקתי' היינו לרבא דאמר התם תרי חזקה לקולא ומעמידן מת על חזקתו ראשונה יוע"ש בת"ח ועיין לקמן בקונטרס הלז. והנה לדבריו שפיר מתורץ קושיות מהרש"א בסיגנון של מהרש"א דהמקשה לא פריך דר"מ אדר"מ מנגע בא' בלילה אמקוה דידע דהמקוה יש חזקת טימאה דהעמד טמא על חזקתי' וא"ל אדרבא העמד מקוה על חזקתי' ז"א דלא מהני כלום דלא דייניגן עלה כלל ולקמן לר' יוסי פריך בתר דמשני רבא התם תרי חזקה כו' ולפי"ז יש ליישב המשך הסוגיא בשמעתין דהמקשה ידע שיש חזקת טומאה דהעמד טמא אחזקתי' ולכך אף בר"ה טהור וחזקת מקוה לאו כלום כיון דלא דייניגן עלה כלום כסברת הת"ח ובנגע שבבית דמוקמינן נגע אחזקתי' י"ל דלא דייניגן על האדם דהוא ודאי טמא משום גזירת הכתוב כמו"ש התוס' כאן ד"ה תרתי כו' רק דייניגן אנגע אם היתה חסירה קודם ההסגר ולכך מוקמינן לה אחזקתי' ופריך כאן אהילל ושמאי דלשמאי העמד אשה אחזקתי' אע"ג דלא דייניגן על אשה כלל שהשתא ודאי טמאה רק דדייניגן אטהרות שנגעה ואפ"ה מטהר מטעם חזקתה וה"ה במקוה נטהר משום חזקת מקוה אע"ג דיש נגדה חזקת טמא על חזקתה מ"מ נטהר בר"ה מסוטה דהרי מסוטה ילפינן אפי' היכא דליכא חזקה דגם בסוטה ליכא חזקה כמו"ש התוס' לעיל ד"ה והילל כו'. וגם להילל קשה ודאי דכיון דהילל ס"ל כאן תולין ש"מ דגם לדידי' מהני חזקה, רק משום סייג לקדשים תולין וא"כ הוי התם בר"ה עכ"פ לתלות כמו דס"ל הכא

באשה דתולין בר"ה ולא יליף הכא מסוטה לטהר לגמרי א"כ ג"כ התם הי' לתלות ולמה יטמא התם לגמרי כיון דיש חזקת מקוה כמו"ש מהרש"א כאן בגמרא אלא ודאי דחזקת מקוה לא מהני כלל כיון דלא דיינינן עלה כלל וה"נ לא להני חזקת אשה כלל. אבל מרה"י לא פריך דברה"י במקוה טמא מסוטה אבל הכא לא ילפינן מסוטה דהוי טומאת ראי' כמו"ש לעיל בתוס' ד"ה מעל"ע עיי"ש וכן סוגיא דלקמן דפריך מחביות נמי הכי אזלא והא דפריך שם אדרבה העמד יין על אחזקתי' ואימר לא החמיץ הקשו מהרש"א ומהר"ם דמאי פריך דילמא מ"ה באמת הוי ספק וכמו שהקשה לעיל אדרבה העמד מקוה כו' כדי שיהי' תולין נראה לפענ"ד יש לתרץ דהרי קיי"ל בכמה דוכתי' דתרומה בזמה"ז דרבנן וכן איתא בפסחים ד' י' וביבמות ד' פ"ב וכ"פ הרמב"ם פ"א מהל' תרומות הל' כ"ו שאף בימי עזרא הי' דרבנן וא"כ כיון דיש נגד חזקת טבל חזקת יין הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא והוי ודאי תרומה וא"צ לפרוש שנית וכמ"ש מהרש"א בעצמו בעירובין דלהכי פריך לר' יוסי דמיירי מדרבנן אבל לעיל במקוה דהוי טומאה דאורייתא וס"ד לחומרא ופריך דיהי' תולין דטמא ודאי להו לחומרא הוא וכמו"ש התוס' בחולין הנ"ל אלא היא קולא לכך יהי' תולין לחומרא:

שם בגמרא להילל קשיא ודאי דאלו מעל"ע שבנדה תולין כו' מה שתפס בגמ' מעל"ע להילל והרי הילל סבר מפקידה לפקידה נדחק רש"י בזה ולולא דבריו הי' מקום לומר עפ"י הגמ' במס' גיטין ד' ל"א ע"ב אמר ר' אלעזר חלוקין עליו חביריו דתניא מקוה שנימדד כו' מטמאין למפרע ואילו ראי' מעל"ע קאמר ופריך פשיטא דחלוקין ומשני מ"ד מאי למפרע מעל"ע קמ"ל כו' יוע"ש ולכך לא מצי להקשות להילל שיטמא ודאי למפרע עד הפקידה ראשונה דהרי י"ל דגם במקוה אינו מטמא עד הבדיקה ראשונה רק מעל"ע דמאי למפרע מעל"ע ומ"ה לא פריך רק אמעל"ע דעכ"פ מעל"ע יטמא ודאי להכי קאמר אף להילל דאילו מעל"ע שבנדה תולין והכא מעל"ע אחרון ודאי:

ברש"י ד"ה טמאה ודאית כו' מדקתני בר"ה טמא אלמא כוודאי משוי ליה כו' יעויין במהרש"א ואפשר לראות דהא ודאי דרש"י ס"ל דבר"ה או טהור ודאי מסוטה או שהוא ודאי טמא ותולין לא שייך בי' דספק ר"ה טהור הוא והא דס"ל להילל כאן בר"ה תולין י"ל כמו"ש הרשב"א שהבאתי במשנה דמדינא הי' לטהר מסוטה רק משום איחוכא מטמאין אף בר"ה משא"כ במקוה דלא שייך איחוכא דהרי המקוה במקומו עומד מ"ה הו"ל לטהר בר"ה אי לאו דכודאי משוות לי' וכ"ז לגרסתו דלא גרס לעיל כגון ספק נגע כו' וא"כ קאי טעמא דהילל על רה"י אכן לגרסת התוס' דגרס לה א"כ קאמר הילל טעם אר"ה

א"כ ע"כ לאו טעמא הוא משום איחוכא כמו"ש לעיל בתוס' ד"ה מעל"ע לכך הוצרכו לפרש בע"א:

בתוס' ד"ה דאיכא ריעותא מגופה אבל אי לאו האי טעמא כו' כמו בנגע כו' למאי דמסיק דהכא י"ל הגס הנס חזותי' ל"ד כלל לנגע ואפשר דהיינו ריעותא מגופי' דקאמר ומ"ש בגליון והא דאמרינן בפ"ק דחולין גבי בא זאב כו' קאי על האי היתירא דגבינות שרצו התוס' לדמות לטומאה אע"ג דבחולין שם התם גמרינן מסוטה ואין לדמות איסורי לטומאה אלא לסכנתא דספיקו אסור אע"ג דיש חזקה תירץ היינו להמקשה דהתם אכן למסקנא דשני לי' בין איסורא לסכנתא ובספק איסור שרי דדמי לספק טימאה בר"ה לא ילפינן מסוטה בר"ה היכי דאיכא חזקה כדי שנאמר הלכתא גמירי לה מסוטה שלא נילף מיני' אלא דהיכי דאיכא חזקה לא צריך למילף מסוטה רק היכי דליכא חזקה:

בא"ד כיון דמעולם לא היתה אותו שעה מבוררת כו' כדמוכח בהכל שוחטין דקאמר אתיא ממכה אביו ומפרה אדומה כו' מעולם תמהתי על פשוטו הפשט שהביאו אתיא ממכה אביו ולא מצאתי כלל מי שהרגיש בזה עד כעת שעיינתי בגמ' דפיס ווינא שעם הגהת הגאון מ' ישעי' פ"ק זלה"ה שמוחק מכה אביו וגורס עדים זוממים. אך אמנם בכל הגמרות ישונות בכולם הגירסא אתיא ממכה אביו והנה א"ל דכוונתם על קושייתם בחולין ד' י"א בתוס' ד"ה כגון דכתבו דהומ"ל משום דאזלינן בתר חזקה דהעמד האם בחזקת צדקת וכתבו כאן מכח קו' זו להוכיח דחזקה שאינו מבוררת לא הוי אזקה ונאמר דהתם נמי חזקת האם אינה מבוררת דז"א דחזקת כשרות וצדקת הוי כחזקה מבוררת כ"ז שלא איתרע וכמו"ש התוס' ד"ה והילל דסוטה יש לה חזקה אי לאו דקינא לה ונסתרה איתרע החזקה ועיין לקמן דחזקת היתר וכשרות הוי חזקת הגוף והבאתי מתוס' כתובות ד' ע"ה ע"ב ד"ה ספק דכתבו ומראוהו מדברת דהוי חזקת הגוף יוע"ש. וגם לפי דברי מהרש"א בחולין א"א לפרש כן. ונראה לתרץ בדרך חידוד וקצת רחוק מפשוטו לתרץ כוונתם מה שהביאו ממכה אביו עפ"י לתרץ קו' העולם בשם הגאון מ' צבי הירש מהאלברשטאש על תירץ ר"ת בחולין ד' הנ"ל בתוס' ד"ה ליחוש דלכך בנסקלין בנשרפים לא אזלינן בתר רוב נשרפין משים דלענין באיזה מיתה להרג לא אזלינן בתר רובא א"כ קשה שריפת בת כהן היכי משכחת לה דילמא לאו אבי' הוא ואינה בת כהן רק בת ישראל ודינה בחנק הקל ולא שייך אזלינן בתר רובא דהוי ממיתה למיתה וכדברי התוס' הנ"ל ולעיין מה שכתבתי מענין קושי' זו בפסחים באריכות ונ"ל לתרץ על פי מה שכתב התוס' בחולין שם ד"ה מנ"ל דאזלינן בתר רובא וא"ת כיון דאזלינן בתר חזקה כ"ש בתר רובא דרובא וחזקה רובא עדיף וי"ל דלר' אחא בר יעקב בעי דלא קום לי' חזקה מקרא.

והנה לכאורה קשה דעפ"ז מה הקשו התוס' ד"ה כגון שהיו חבושים כו' דהומ"ל דהעמד האם בחזקת צדקת כו' דא"כ מוכח חזקה מקרא וממילא מוכח רובא דרובא וחזקה רובא עדיף ודוחק לומר דקושיות התוס' לא קאי לתירץ הנ"ל דלר' אחא בר יעקב בעי רק לתירוצם השני. אך י"ל דקו' התוס' הוא דעכ"פ מנ"ל בתר רובא אימא דהתם במכה אביו ואמו הוי שניהם למעליותא רובא וגם חזקה אבל רוב לבד לא מהני והא דמות יומת במכה אביו משום דהוי רוב וחזקה ועפ"ז יש ליישב ולומר דאף לפי תירץ ר"ת דממיתה למיתה לא אזלינן בתר רובא היינו בתר רובא גרידא אבל היכי דאיכא רובא וגם חזקה בודאי מהני ונהי דנימא כמו דלא מהני רובא ממיתה למיתה כן לא מהני חזקה ממיתה למיתה דאם הי' מהני חזקה מכ"ש רובא דרובא עדיף מ"מ היכא דאיכא שניהם רובא וחזקה מהני אף ממיתה למיתה כמו שהוכחנו מקו' התוס' ד"ה כגון דאף אם לא הוה אזלינן כלל בתר רובא א"כ כ"ש דלא הוי אזלינן בתר חזקה מ"מ בהצטרף שניהם רובא וגם חזקה בוודאי מהני. והנה בהא דהמציאו התוס' בד"ה כגון הנ"ל לומר דהעמד האם בחזקת צדקת כ' במהרש"א דלמסקנא דמסיק אין אפטרופס לעריות לא הוי חזקה כלל דאימר נאנסה. אך אמנם זה שייך באשת ישראל ותירץ מהרש"א שפיר על מכה אביו דאיירי, אף בבן ישראל א"כ שפיר ליכא חזקת צדקת דאימא נאנסה משא"כ באשת כהן שפיר שייך חזקת צדקת דלא נאנסה כלל דאם נאנסה היתה אסורה על בעלה כהן דאשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה א"כ מדלא אסרה עצמה על בעלה כהן שפיר איכא חזקת צדקת דלא נאנסה ג"כ וגם איכא חזקת היתר לבעלה וכמ"ש התוס' דכתובות בסוגיא דפ"פ ד' ט' בתוס' ד"ה ואבע"א א"כ שפיר בבת כהן דהיתה אמה אשת כהן איכא רובא וגם חזקה דהעמד האם בחזקת צדקת ולא שייך דברי מהרש"א אימא נאנסה ולא שייך באשת כהן. וגם איכא חזקת היתר לבעלה כמ"ש התוס' בכתובות הנ"ל ולא שייך כאן תירץ התוס' בכתובות דאונסא קלא אית לה דאדרבה איכא עוד יותר חזקת צדקת האם דבשלמא התם בתוס' שפיר שהרי מצא פ"פ ובודאי זינתה ואנו מסופקין אם באונס אם ברצון אמרינן דבודאי הי' ברצין דאונסא קלא אית לה משא"כ כאן דאמרינן דהעמד האם בחזקות צדקת דלא זינתה ואי דילמא נאנסה א"כ אדרבא אונסא קלא אית לה ואמרינן דבודאי לא זינתה כלל עכ"פ איכא בבת כהן רובא וחזקה ובזה בוודאי אזלינן בתר רובא וחזקה לחייבה שריפה ומתורץ קו' העולם הנ"ל:

אך אמנם הא דהוכחנו מדברי התוס' ד"ה כגון הנ"ל דאף דלהא לא אזלינן בתר רובא ולא בתר חזקה מ"מ בתר רובא וחזקה בודאי הוי אזלינן הנה מדברי רש"י משמע דאם רובא לא מהני וגם חזקה לא מהני אף צירף שניהם לא מהני מדכ' רש"י בד"ה היכי דאפשר כו'

וצריכין לבדוק בהמה אחר חי' טרפות כו' ובריש דף י"ב ד"ה פסח כ' דיש לבהמה חזקת היתר כדאמרינן נשחטה בחזקת היתר עומדת א"כ יש לה רוב וחזקה ול"ל לבדוק אחר ח"י טריפות דהא י"ל דאף דלא אזלינן בתר רובא מ"מ בתר רובא וחזקה בוודאי אזלינן אלא מוכח מרש"י דלא ס"ל האי סבא אך מ"מ אין זה סתירה לדברינו הנ"ל דמצינו למימר דרש"י לא ס"ל כתירץ התוס' דממיתה למיתה לא אזלינן בתר רובא ולא קשי' לשיטות רש"י כלל קו' העולם וגם בתא דכ' רש"י דאיכא חזקת היתר לבהמה מכח דנשחטה הותרה אף לא אזלינן בתר רובא יש בזה מקים עיון אין כאן מקומו ועפ"מ דברים הנ"ל שפיר יש לתרץ כוונת התוס' הא דהביאו ממכה אביו דהנה התוס' רצו להוכיח דחזקת שאינה מבוררת לאו חזקה הוא מדיליף מפרה אדומה דילמא התם משום חזקה. והנה הוכחה זו יש לסתור ולומר כיון דעיקר קו' הגמ' דמנ"ל דאזלינן בתר רובא קאי לר' אחא בר יעקב דלית לי' חזקה מקרא א"כ אם נימא דטעם פרה אדומה משום חזקה ממילא מוכח רובא דרובא עדיף וצ"ל כנ"ל דאכתי קשה אימא הטעם משום צירוף שניהם חזקה ורובא ולעולם דחד לא מהני אלא ע"כ דלא הוי חזקה כלל דהוי אינה מבוררת עכ"פ היוצא מזה דהוכחת התוס' דחזקה שאינה מבוררת הוא על יסוד זה דיש לומר דאף דרוב לא מהני מ"מ רוב וחזקה מהני וכדי שנוכיח סברא זו ודלא נימא כרש"י הנ"ל דצירוף שניהם לא מהני מידי אם כל אחד לבדו לא מהני ע"ז הביאו ראי' מהא דקאמר בחולין אתיא ממכה אביו דכתיב מות יומת מוכח דאזלינן בתר רובא אף בדיני נפשות וע"ז תיקשי קו' התוס' מניסקלין בנשרפין וצ"ל כתירוצם דממיתה למיתה לא אזלינן בתר רובא וקשה קו' העולם מבת כהן דבשריפה וצ"ל כתרוצי הנ"ל דהתם יש רוב וחזקה ומוכח דאף ברובא לחודא לא מהני מ"מ רוב וחזקה מהני א"כ שפיר יש הוכחה הנ"ל מפרה אדומה דחזקה שאינה מבוררת לא הוי חזקה כנ"ל לפרש דרך פלפל. אך אמנם בעיקר דבריהם קשה דהתוס' בחולין דיה אתיא מפרה אדומה דחו ראי' זו מפרה משום דאיכא חזקה אחרת כנגדה דהעמד טמא אחזקתי' והוצרכו להוכיח מעדים זוממים ואמאי שבקו הכא עיקר הראי' ותפסו את הנדחה ומטעם זה דחקו ג"כ להגאון מ' ישעי' פיק שהגי' מעדים זוממים ואפשר שלא לשבש הספרים נוכל לומר דכוונתם עפמ"ש בחולין דיה מנא הא מילתא בשם רבינו חיים דהא דקיי"ל רובא וחזקה רובא עדיף מפרה אדומה ילפינן כו' וכ' מהרש"א אע"ג דאיכא נגד חזקת טמא חזקת פרה שאינה טריפה האי חזקה אינה מבוררת יוע"ש א"כ י"ל כיון דהוא הלכה פשיטה דרובא וחזקה רובא עדיף מפרה אדומה ילפינן כו' וכ' מהרש"א אע"ג דאיכא נגד חזקת טמא חזקת פרה שאינה טריפה האי חזקה אינה מבוררת יוע"ש א"כ י"ל כיון דהוא הלכה פשיטה דרובא וחזקה רובא עדיף וההוכחה רק מפרה אדומה ממילא מוכח מזה דחזקה שאינה מבוררת לא הוי חזקה:

ובדרך אחר יש לתרץ וגם לתרץ הא דהביאו ממכה אביו. דהנה בת"ח הקשה בחולין דקאמר כגון שהי' אביו ואמו חבושין ומקשה הת"ח אמאי לא יליף מקרבנות דקפיד רחמנא שלא יקריב אלא כהן דילמא לאו אביו ואינו כהן. ובזה לא שייך שהיו חבושים האבות והאמהות עד אהרן כהן. והנה עפ"י מהרש"א שהבאתי לעיל דכ' לתרץ קו' התוס' ד"ה כגון משום דאין אפטרופס לעריות אימא נאנסה לא שייך להעמיד הרם בחזקת צדקת וכתבתי לעיל דברשת כהן דהאונס אסור שייך שפיר להעמידה בחזקת היתר א"כ לא מצי למיליף מקרבנות דהתם איכא רובא וחזקה חזקת היתר לבעלה ואפשר להעמיד זה בכוונת התוס' דהעמידו דבריהם על הא דקאמר כגון שהיו אביו ואמו חבושין וכתבו דהוי מצי לדחוי דהעמד האם בחזקת צדקת ולמה לא העמידו דבריהם על גוף הילפותא ממכה אביו ולפי הנ"ל י"ל דהוי קשה להו קו' הת"ח הנ"ל לזה כתבו ה"ה דהומ"ל דהעמד האם כו' רק לפי מה דמשני ניחא דדילמא נאנסה כמו"ש מהרש"א אבל אי הוי יליף מכהן אף לפי המסקנא מצי לדחוי כנ"ל דיש רובא וחזקה. אך קשה דמ"מ יש למיליף מהא דכהן מקריב קרבן מצורע וזבים ויולדות או הזאת מי חטאת דאיכא למימר העמד טמא אחזקתי' א"כ אין לדחות הילפותא הנ"ל כנ"ל משום רובא וחזקה דהא נגד חזקת אם איכא העמד טמא על חזקתו ודומיא שכ' התוס' גבי פרה אדומה וצ"ל דזה אינו קושיא דהא באמת בעלמא רובא וחזקה רובא עדיף והא דפריך מנ"ל דאזלינן בתר רובא היינו כמו שתירצו התוס' דקאי לר' אחא בר יעקב דל"ל חזקה מקרא א"כ שפיר לא מוכח מקרבנות מידי די"ל באמת רובא לחודי' לא מהני רק הכא דיש להרוב עוד חזקה דחזקת האם שמותרת לבעלה החזקה מחמת הרוב ואע"ג דיש חזקה דהעמיד טמא על חזקתי' תו אמרינן רובא וחזקה רובא עדיף דכיון דיש להרוב חזקה עמו והא הרוב טוב תו נשאר סברא דעלמא רובא וחזקה רובא עייף מחזקה אבל היכי דליכא רק רוב לחודי' אף דליכא נגדו חזקה לסתור מ"מ רוב לחודי' לא מהני מידי משא"כ כשיש להרוב חזקה עמו לסייע להרוב אז החזקה מהני לו שיהי' הרוב טוב א"כ אע"ג דיש חזקה נגד חזקה מ"מ בזה אמרינן שפיר רובא וחזקה רובא עדיף. ולפי"ז שפיר מוכח מפרה אדומה דחזקה שאינה מבוררת לאו חזקה היא דליכא למימר דבאמת יש להפרה חזקה דכשירה רק דיש נגדה חזקה דהעמד טמא על חזקתה ז"א דמ"מ לא מוכח מיני' דרובא לחוד בלא חזקה מהני דילמא הכא משום דיש סיוע להרוב כנ"ל אלא ודאי דהחי רובא הוי בלא שום חזקה משום דחזקה שאינה מבוררת לאו חזקה הוא והתוס' בחולין שם ד"ה אתיא מפרה כו' שדחו שם האי חזקה משום דיש חזקה אחרת כנגדה דהעמד טמא על חזקתו היינו לשיטת רבינו חיים שם ד"ה מנא כו' דרובא וחזקה רובא עדיף לא מסברא

כו' עיי"ש ומעתה יש לומר בכוונת התוס' דהכא שרצו להוכיח דחזקה שאינה מבוררת לאו חזקה היא מפרה אך ורק יש מקום לדחות ולומר דילמא שאני התם דיש חזקה נגד זה דאיכא חזקה אחרת ולומר העמד טמא אחזקתי' וכדי לסתור זה הביאו התוס' גם מהוכחת הגמרא ממכה אביו וקשה קו' הת"ח דלמה יליף ממכה אביו דע"ז יש לדחות כגון שהי' אביו ואמו חבושים טפי הו"ל למיליף מכהן המקריב קרבנות דילמא לאו אביו והיא ממזר וצ"ל כתירוצי הנ"ל באורך ומזה מוכח דלאו סברא היא לומר העיד טמא על חזקתו ממילא שוב שפיר נתחזקה ההוכחה מפרה אדומה כן יש לפרש ע"ד הפלפול:

בתוס' ד"ה להילל קשה וודאי דמדקאמר ר"ש בסיפא ברה"י חולין מכלל דטומאת כו' כבר כתבתי לעיל ברש"י דמאי מחולקין רש"י ותוס'. והנה יש להקשות לפי דעת מהרש"א ומהר"מ דהתוס' לשיטתם דסברי בר"ה ס"ל נמי להילל תולין א"כ ליכא להוכיח מר"ה מידי רק הוצרכו התוס' להוכיח מר"ש דהרי לעיל ד"ה מעל"ע הקשו התוס' דמעל"ע דקיל טפי משאר טומאת אמאי החמירו בו לטמא אף בר"ה ותירצו משום דיש ריעותא מגופי' ומשום דהרי חסר לפניך משום שהאשה שראתה השתא ודאי טמאה ופי' שם מהר"מ דתרתי סברות בעינן עיי"ש וא"כ אכתי השתא בדברי המקשה דאכתי לא ידע דזה הוי ריעותא מה שהשתא ודאי טמא דהרי בתר הכי הוא דמשני הרי חסר לפניך א"כ גם לשיטות התוס' בדברי המקשה דהכא ס"ל דלהילל בר"ה טהור משום קושיות התוס' לעיל וא"כ אמאי נאדו מפירש"י. אמנם כי דייקינן לא קשה מידי קושיא זו לפי מה שכתבנו לעיל בתוס' דעיקר תירוצם הוא דאשה השתא וודאי טמא והוי כשעת מציאתן ומש"ה מדרבנן טמא בר"ה כמו בנגע בא' בלילה היכי דלא ראוהו חי מבערב וא"כ וודאי גם המקשה ידע מהאי סברא דהרי היא משנה בהדיא בטהרות פ"ג ופ"ה ופ"ט רק דהיא מדרבנן כמו"ש לעיל והמתרץ שתירץ כרו הרי חסר לפניך ר"ל דמש"ה גם דאורייתא איתרע החזקה אבל המקשה סבר דמש"ה לא הוי ריעותא כלל רק מדרבנן טמא משים שעת מציאתן ומש"ה פריך שפיר למה התם וודאי והכא תילין ועיין לעיל בתוס' אך קשה מה פריך כו' ומ"ש שם ולולא דמסתפינא הייתי אומר דהתוס' דחכא רצו ליישב קושייתם דלעיל ד"ה מעל"ע שהניחו בקושיא דמאי פריך ממקוה דהכא תולין דילמא הכא משום ביטל פ"ו עפ"י מ"ש מהר"מ שם דהא דלא תירצו אקושייתם ראשונה כן דמ"ה לא יליף מסוטה לטמא אף בחולין ובקדשים וודאי משום ביטול פ"ו היינו כיון דקושייתם אזיל דניליף מדאורייתא ובדאורייתא אין שייך להקל משום ביטל פ"ו והבאתי לעיל בתוס' מ"ש אך קשה ממקוה ע"ש. והנה המשנה למלך פ"ו מהל' מקוואות דף קס"ו ע"ד כ' דגם ר"ש מודה דנגע בא' בלילה דטמא אף בר"ה היכי דלא ראותו חי מבערב ושורפין

קדשים מדרבנן משום שעת מציאתן והא דקאמר ר"ש תולין ברה"י ובר"ה טהור לגמרי היינו מדאורייתא כדקאמר ושניהם לא למדוהו אלא מסוטה אבל מדרבנן באמת ס"ל דשורפין משום שעת מציאתן עיי"ש ובזה יבואר דברי התוס' להילל קשיא וודאי וקשה להו דמאי פריך להילל דילמא משום ביטול פ"ו ס"ל להילל דתולין כקושייתם דלעיל ולזה כתבו מדקאמר ר"ש בסיפא ברה"י תולין והרי מודה בנגע בא' דשורפין משום שעת מציאתן וצ"ל מדאוריי' קאמר ר"ש כסברת משנה למלך הנ"ל מכלל דטמאות דקאמרי רבנן ברישא היינו ג"כ מדאורייתא וודאי וא"כ כיון דהכא מדאורייתא טמא קשה להילל דמדאורייתא אין שייך להקל משום ביטול פ"ו וכסברת מהר"ם הנ"ל וכ"ז לתירוצם דלעיל שתירצו דהכא משום ביטול פ"ו לא דמי לנגע כו' וא"כ קשה מאי פריך ממקוה והוצרכו לזה התוס' אבל רש"י בשיטתי' דכתבתי לעיל בתוס' דלרש"י לא קשה כלל מנגע כו' כמו"ש באורך מש"ה לא צריך רש"י להאי הוכחה:

בד"ה השתא הוא דחזאי כו' ולא קאמר השתא הוא דבגרה היינו משום דרגילות שערות לבוא מצפרא וכי פריך כו' דדוקא בשערות קאמר רב כו' וא"ל דהרי החילוק שבין שערות לשאר דברים לא הוזכר שם בפירוש רק התוס' כתבו הכא כן שלא תיקשי לרב לפי מה דמסיק דאמריני' השתא הוא דחזאי אבל לפי מה דפריך שם לשמואל לא ידע עדיין מזה הסברא וא"כ מנ"ל להקשות לרב דילמא לית לי' האי חילוק של שערות לדעלמא ז"א דהרי הכא בתר דמשני ה"נ השתא הוא דחסר קאמר הכי השתא התם א"ל חסר ואתי כו' ושם בקידושין לא קאמר הכי השתא כו' רק מסיק תיכף התם תרתי לריעותא אין זה אלא דידע שפיר דגם בבוגרות י"ל שייך זה דחסר ואתי משום דשערות רגילין מצפרא כו' והוי אצל המקשה זה ברור משום דלא שקיל וטרי בזה וא"כ למה פריך לרב:

בד"ה התם תרתי לריעותא א"נ אין סברא לחלק בין מקוה איתרע לאדם איתרע והתם ה"פ כו' הנה בס' תורת חיים פ"ק דחולין דף ט' ע"ב כ' וז"ל ואילו ספק מים מגולין אסורין כתב דלכך מייתי מילתא אחריתא ולא קאמר ואילו ראה ציפור המנקר בתאנה חוששין משום דאיכא למימר שאני התם דאתיילד ריעותא בתאנה גופה אבל ספק טומאה בר"ה ליכא ריעותא באדם גופי' כדאמר בסמוך בהמה לא איתרע ולכך מייתי ממים שנשארו מגולין בלילה ספק שתה מהן נחש או לא דאסורי אע"ג דלא אתיילד בהו ריעותא כו' יוע"ש. ולכאורה יש להקשות לפי דעת התוס' דהכא דאין סברא לחלק א"כ תיקשי קו' הת"ח הנ"ל אכן לפי מה שפרשתי דבריהם לעיל בתוס' ד"ה מעל"ע בתירוצם שם דטומאת למפרע לא יליף מסוטה ע"ש ניחא בס"ד:

בא"ד ואיתרע החזקה מטמאין אדם הנכנס שם באותו שבוע וחייב קרבן אם נכנס בעזרה כו' ר"ל דלא תימא דהתם משום דאזלינן לחומרא ולזה כתבו וחייב קרבן ומכניס חולין בעזרה כתירוצם שם בחולין ועיין ע"ז במהרש"א לקמן ד' י"א ע"א בתוס' ד"ה ר' יהושע ותירוצם וי"ל דגבי מקוה רגילות להתחסר עיין פירושו במהר"מ ובתוס' כתובות ד' ע"ה ע"ב מזה:

בגמ' ומ"ש מחביות כו' מכאן ואילך ספק כו' התם משום דאיכא למימר העמד טבל על חזקתו כו' ק"ק דתיקשי לי' דלפי מה דלא אסיק אכתי בקושיא דאדרבא העמד יין כו' א"כ אמאי מכאן ואילך ספק ולמה אינו וודאי טבל כיון דאיכא למימר העמד טבל אחזקתי' ויש לתרץ עפ"י מה שהבאתי לעיל בגמ' דברי התורת חיים בעירובין עיי"ש והכא גבי חביות דיינינן גם על האי שהחמיץ אם היא תרומה או חולין וא"כ מהני גם לדעת המקשן חזקתי' דהעמד יין על חזקתי' רק דס"ל להמקשן דהאי דהוי ספק ולא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא דתרומה בזמה"ז דרבנן היינו משום דדבר שדיינינן עלה הא גופי' צריך להיות לגבי' החזקה דהיינו באם דיינינן על הטבל אם מתוקן היא אמרינן העמידו אחזקתי' שהי' טבל ולא מהני לגבי' חזקת יין אחזקתי' דהיינו לא דיינינן עכשיו על החביות של תרומה וכשתרצה לדין על החומץ אם הוא תרומה אמרינן אוקי אחזקתי' והוי תרומה ולהכי תרומה הוא ויחזור ויתרום משום דהטבל עומד עדיין בחזקת שאינו מתוקן וזה בעצמו סברת הת"ח כשנעיין היטב בדבריו ועיין לקמן בקונטרס הלז וכי משני התם משום דהעמד טבל על חזקתי' מ"מ אינו וודאי שיוצא החומץ לחולין דמשום דחזקת שהי' יין מעיקרא מהני לגבי דידי' שיהי' תרומה ופריך לשמאי דס"ל דמהני כאן חזקת אשה לטהרות וה"נ מהני חזקת יין לטבל שיהי' מתוקן ולהכי פריך אדרב וכו' והוי ספיקא דרבנן ולקולא כיון דמהני חזקת יין נגד חזקה ובל לסברת שמאי ומתורץ קו' מהרש"א וא"ל דמנ"ל להקשות קושיות אדרבא כו' דילמא ס"ל להך ברייתא דחביות דתרומה בזמה"ז דאורייתא וכדאמרינן ביבמות ד' פ"ב פלוגתא בזה יש לתרץ כך ועפ"י הדברים שיתבארו יבואר גם דברי התוס' ד"ה הי' בודק שכתבו אפי' לרבנן כו' דלכאורה דברי מותר הן דמאי נ"מ אי אתי כרבי כמו שפירש"י או אפי' לרבנן כו'. דהנה כסף משנה בפרק ה' מהל' תרומות הלכ' כ"ד הקשה אמ"ש הרמב"ם דהך דחביות הוי ספק דהרי מסיק דאתי לר"ש אבל לרבנן הוי ודאי ולמה לא פסק רבינו כרבנן שהם רבים וכ' דס"ל לרבינו כיון דאיפלגו אמוראי בב"ב ד' צ"ט ר' יוחנן וריב"ל אהך ברייתא דחביות ש"מ דהלכתא היא ע"ש וביבמות ד' פ"ב פסק ר' יוחנן גופי' שם כמ"ד דתרומה בזמה"ז דרבנן וא"כ אם נאמר דהא דקאמר בברייתא ספק הוא ויחזור ויתרום היינו משום דס"ל

לברייתא דתרומה בזמה"ז דאורייתא א"כ למה דקיי"ל דתרומה בזמה"ז דרבנן א"צ לחזור ולתרום תיקשי א"כ למה פליג ר' יוחנן אפירוש הברייתא כיון דאינו אליבא דהילכתא וכמו שפסק ר' יוחנן גופי' דתרומה בזמה"ז דרבנן אלא עכצ"ל דאף ר"י דסבר בזה"ז דרבנן ס"ל כהך ברייתא דהוי ספק והיינו משום דחזקת יין לא מהני לטבל ופריך שפיר לשמאי. ובזה שפיר יבואר כוונת התוס' דהוכיחו לומר דאתיא אפי' כרבנן דאי רק כרבי א"כ הדרא קו' הנ"ל לדוכתי' אם נימא דלרבנן דסברי יין וחומץ מין אחד היא ליכא ספק כלל ע"כ דפליגי שלא אליבא דהלכתא והנה הא דמשני הך ברייתא ר"ש היא אין להקשות דלדידי' דלית לי' תרתי לריעותא א"כ נדון כספיקא דרבנן ולקולא ובמקוה דס"ל תולין משום דהוי דאורייתא יבואר לקמן בד' ג' יועיין לקמן בתוס' ד"ה ושניהם: שם בגמ' מאן תנא חביות ר"ש היא כבר הביאותי לעיל דתמהו על הרמב"ם דפסק בפ"ה מהל' תרומות הל' כ"ד כהך ברייתא דחביות דהא ספק ובפ"י מהל' מקוואות פסק במקוה בין בר"ה ובין ברה"י שורפין ותמה הרשב"א דהרי מאן דאית לי' בחביות ספק כנ"ל גם במקוה חולין יועיין במשנה למלך שם ד' קס"ו ע"ד ובתירץ הכ"מ שהבאתי לעיל משום דאמוראי פלוגי בפירושו דהך ברייתא אינו מתורץ קו' זו דמ"מ דבריו סותרין כיון דפסק במקוה שורפין והכ"מ לא כ"כ דק לפי שלא הביא קו' זו ממקוה כלל ונ"ל לתרץ עפ"י סברות התורת חיים המבואר לעיל דהנה לכאורה יש להקשות מאי פריך חביות אמקוה דילמא במקוה שורפין משום דהעמד טמא אחזקתי' וליכא למימר העמד מקוה אחזקתי' דהרי לא ד'יניגן כלל אמקוה כסברת הת"ח הנ"ל משא"כ בחביות דדייניגן גם אהאי חביות שנתחמץ אם הוא תרומה או חולין ולכך מהני חזקתי' דהעמד יין אחזקתי' ולכך כיון דיש שני חזקות המתנגדין לכך תולין וצ"ל דפריך לשמאי דהכא דס"ל דמהני חזקת אשה לטהרות אע"ג דלא דייניגן כלל על האשה וה"נ מהני במקוה חזקת מקוה א"כ מתורץ דהרי הרמב"ם פוסק כשנוי' בתרא דרבא לקמן ד' ג' ע"ב דטעמא דשמאי והילל משום ביטול פ"ו כמו"ש הרמב"ם להדיא בפירוש המשניות א"כ לא קשה כלל חביות אמקוה יועיין עוד לקמן בתוס' ד"ה ושניהם: בתוס' ד"ה הי' בודק כו' אפי' לרבנן כו' כבר כתבתי בגמ' מאי בעי התוס' בזה ונראה לומר עוד דהי' קשה לתוס' לפי האמת דמסיק ר"ש היא דלית לי' תרתי לריעותא רק דהעמד חזקה נגד חזקה ולהכי ס"ל תולין כמו"ש התוס' ד"ה ושניהם כו' א"כ הכא בחביות דאף דנעמיד חזקה נגד חזקה מ"מ הוי ספיקא דרבנן ולקולא והי' לומר דודאי תיקון הטבל שפיר וא"צ לחזור ולתרום וא"ל עפ"י מה דקיי"ל דדבר שיש לו מתירין לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא כמו"ש הט"ז סי' ק"ב ס"ק כ"ג וה"נ יש לו מתירן דהרי יכול לתקנו י"ל דז"א עפ"י מה דמבואר שם בהגהות רמ"א סעיף

ג' דבמקום שיש הפסד קצת לא הוי דבר שיש לו מתירן ומבואר בש"ך שם ס"ק ט' ובט"ז סי' ס"ט ס"ק ל"ה א"כ הרי כאן צריך הוצאה לחזור ולתקנו דיהי' שניהם תרומה ואף לפמ"ש בתי"ט במס' תרומות פ"ג מ"א דמוסר לכהן האחד עיי"ש מ"מ צריך למוכרו בזול ודמי תרומה כדאיתא בכתובת ד' כ"ח ע"א ברש"י שם ופ"ז מתרומות בהרע"ב לזה כתבו התוס' דאתיא אפי' כרבנן ולרבנן יכול לתרום חומץ על יין והא דאמרינן ספק היינו משום שהי' בטעות וא"כ שפיר הו"ל דשיל"מ כיון שיכול לתרום עוד במתכוין החביות זו עצמו וליכא הפסד כלל ומש"ה אמרינן דהוי ספק ולא וודאי תרומה כיון שיכול להוציא עצמו מן הספק בלא הפסק כלל שיחזור ויתרום זה החביות עצמו ולפי"ז צ"ל דהא דפריך לשמאי אדרבא העמד יין על חזקתו וניזיל לקולא צריך לומר כתירץ מהרש"א דפריך לפי מה דמסיק לרבנן דלרבנן הוי ודאי טבל ועיין לקמן בתוס' ד"ה ושניהם ועיין לקמן בקונטרס הלז:

על נדה דף ג.

ברש"י מאי רגלים לדבר איכא כו' דילמא השתא הוא דחסר וש"מ דקסבר ר"ש בשאר ספק טומאה בעלמא נמי ברה"י תולין כו' יש לדקדק מנ"ל לרש"י הא דילמא הכא דס"ל תולין היינו משום דנגד חזקת טמא יש חזקת מקוה כמו"ש התוס' ומש"ה תולין אבל בעלמא דהיינו ספק נגע דיש חזקת טהרה וליכא חזקת טומאה אימא דס"ל טהור לגמרי ואף אם נאמר דהכי גמירי לי' דבעלמא תולין מ"מ מה כתב ש"מ כו' דהרי מהכא לא מוכח מידי ואפשר ליישב דהי' קשה לרש"י לר"ש דיליף בר"ה מסוטה לטהר וברה"י קאמר דלא מצינו למיליף מסוטה דהתם רגלים לדבר א"כ יהי' גם ברה"י טהור לגמרי מכח מה לי כמו דסברי רבנן דהכא בר"ה טמא משום דברה"י טמא ואמרינן הכא משום חסר מה לי חסר בר"ה ומה לי חסר ברה"י וה"נ לר"ש דמטהר בר"ה במקוה וברה"י דלא מצי למיליף מסוטה יטפר ג"כ מכח האי סברא וצ"ל כמו דמסני אהא סברא לרבנן דהיינו וכ"ת כל ספק טומאה בר"ה טהור וה"נ לר"ש תיקשי הא כל ספק טומאה ברה"י דלא יליף מסוטה אפ"ה תולין ובר"ה טהור ומש"ה כ' רש"י וש"מ דקסבר ר"ש בכל ספק טומאה ברה"י תולין כן נ"ל לפרש דברי רש"י ונ"ל עוד הטעם אע"ג דיש חזקה בעלמא לטהר ומסוטה לא מצינו למיליף לטמאה דהתם יש רגלים לדבר מ"מ ילפינן מדר' גידל דמס' סוטה ד' כ"ט ומהתם לא מוכח רק תולין וכמו"ש למעלה בתוס' ד"ה מעל"ע ובתוס' ד"ה והילל אמר עיי"ש ועוד יש ליישב דברי רש"י דהנה צריכין להבין לרבנן דסברי טמא ודאי משום דיש חזקת טמא וגם חזקת מקוה כמאן דליתא דמי דהשתא חסר לפניך דמ"מ

אמאי שורפין תרומה וקדשים שנשתמשו בכלים שטבלו הרי יש לתתרומה וקדשים חזקת טהרה נגד חזקת טמא ונהי דחזקת מקוה לא מהני מ"מ חזקת טהרות יהני. והנה גם הט"ז ביו"ד סי' א' ס"ק ו' הרגיש בקו' זו וכ' שם דלא מהני לה כיון דאיכא ריעותא במקוה ובטבל שם עיי"ש. אך אמנם במח"כ הם דברים בלא טעם ונ"ל דהנה מוכח מדברי התוס' ד"ה התם תרתי לריעותא שכתבו אבל הנגע רגילות להתחסר כו' ואוקי הנגע בחזקת שלם ביציאת כהן כו' אפי' נתחסר הנגע כו' גזירות הכתוב הוא כו' וכוונתם שלא תיקשי אמאי הנכנס שם טמא ודאי משום דהבית יש לו חזקה דטמא הרי יש לאדם הנכנס חזקת טהרה נגד זה ויהי' ספק טמא לזה כתבו דהתם בשעת ההסגר כשיצא הכהן מן הבית הי' הבית בחזקת טמא ואז ליכא נגד זה חזקת טהרה כלל שהרי עדיין לא נכנס שם אדם לכן בשעת ההסגר טמא וא"כ אח"כ כשנכנס שם אדם טמא שהרי כבר החזקנו בשעת ההסגר הבית בטמא ולא מהני חזקת אדם לומר דלמפרע הי' חסר בשעת ההסגר והי' ההסגר בטעות זה לא אמרינן וא"ל דיהני חזקת אדם לומר שבשעת שנכנס לשם נתחסר נהי דלא מהני שנתחסר מקודם נימא שבעת שנכנס, נתחסר אהא כתבו שאפי' נחסר הנגע אח"כ גזירת הכתוב היא שטמא הבית משום שהי' טמא בשעת ההסגר והא דיליף מיני' בחולין דאזלינן בתר חזקה א"ל דהכא גזירת הכתוב הוא לטמא ז"א דאי לאו חזקה לא הי' טמא משום דילמא נתחסר קודם ההסגר והי' ההסגר בטעות ומהני חזקה לומר שהי' ההסגר כדינו וגזירת הכתוב הוא באם הי' ההסגר כדינו שישה' טמא אף שתתחסר אח"כ והא דבמקוה לא מתני חזקת מקוה כלל משים דהשתא חסר וה"נ הרי אם בסוף שבוע נמצא חסר נימא נמי דאיתרע החזקה אהא כתבו דמקוה רגילות להתחסר כל זה פשוט וכן כ' מהר"מ אלא שלשונו מגומגם ולא היית צריך להאריך רק מחמת שראיתי למי שנשתבש בזה לכך הארכתי א"כ ה"נ דכוותי' דבשעת שטבל האדם והכלים הי' לו חזקת טומאה וחזקת מקוה לא מהני כלל דאיתרע החזקה ואז לא הי' חזקת טהרות שהרי עדיין בשעת טבילה לא נגע כלל בהן לכך החזקנו אותו מכח חזקתי' בודאי טמא בנמצא חסר א"כ אם נגע אח"כ בטהרות תו לא מהני חזקת טהרות לומר שלמפרע שפיר טבל כמו דלא מהני חזקת אדם לומר שלמפרע הי' חסר הנגע בעת ההסגר וכל זה לרבנן אכן לר"ש דס"ל דחזקת מקוה מהני ואינו טמא ודאי רק ספק וא"כ הטהרות נגעו בספק טומאה ומהני חזקתן לטהרן שהרי בנגע בא' בלילה נמי דכוותי' הוא שנגע בספק טומאה ולא מטמאינין לי' אלא משום שכל הטומאת כשעת מציאתן והשתא ודאי מת כדלקמן ד' ד' משא"כ הכא שלעולם הוא בספק ולמה תולין הטהרות ליהני חזקתייהו בשלמא לרבנן ליכא ספק כלל אלא ודאי טומאה משום דמחזיקין האדם והכלים בודאי טומאה

וכמבואר בש"ך סי' ק"ו כלל ב' וכלל ד' בדיני ס"ס סברא זו וצ"ל לר"ש דהא דתולין היינו משום דילפינן מדר' גידל דמי לא עסקינן הקרא דכל טהור יאכל בשר הא ספק לא יאכל בכה"ג שנגע בזה שטבל בספק מקוה וכנ"ל ולזה כ' רש"י וש"מ דקסבר ר"ש דכל ספק טומאה דעלמא נמי תולין אע"ג דהתם יש חזקת טהרה מ"מ הרי כאן ג"כ יש חזקת טהרה ואפ"ה תולין:

בתוס' ד"ה ושניהם כו' תימא דהא רבנן מטמאין אף בר"ה משום דהוי תרתי לריעותא א"כ לא הוי ספק ולא שייך זה לסוטה כו' וא"ל דבאמת אף מטעם תרתי לריעותא נמי הוי ספק וברה"י טמא ודאי דגמרינין מסוטה ובר"ה מטמאין לה מטעם מה לי חסר בר"ה או חסר ברה"י כיון דלא דמי לשאר ספיקו דר"ה דהכא תרתי לריעותא דא"כ למה לא מוקי חביות כרבנן דהתם לא שייך למקוה דמקוה שאני דמשום דדמי לסוטה מטמאינן אך תיקשי בכולה ויש לראות לפי מה שאכתוב בסמוך בס"ד:

בא"ד ואומר ר"ת דלא קאמר הכי אלא לפרש שלא תיקשי לי' מסוטה כו' ובכל ספק טומאה אית לי' ברה"י תולין כו' ובחדושי הרשב"א מבואר תירץ ר"ת ביותר הובא במשנה למלך בהל' מקוואות ד' קס"ו ע"ג שהקשה ג"כ קו' התוס' דהכא וכ' ויפה פי' ר"ת דה"ק ושניהם לא למדוהו אלא מה שהם מחלקים בין זה לסוטה כלומר ספק טומאה מהיכא גמרי' מסוטה וכל דדמי לסוטה גמרינן ודלא דמי לא גמרינן כו' עיי"ש והמשנה למלך שם כ' ומ"מ צריך ליישב ההמשך הגמ' דקאמר ושניהם לא למדוהו אלא מסוטה כיון דבאמת לא גמרי רבנן כלל מסוטה ור"ש ברה"י לא גמיר מיני' ותו הביא שם בשם הרשב"א שמתמה על הש"ס דקאמר ואבע"א היינו טעמא דר"ש גמר סוף טומאה כו' דהרי אף להאי שנוי' צריך לומר סברת דרגלים לדבר דאל"כ נילף מתחילת טומאה ברה"י לטמא ודאי וצ"ל דגם בתחילת טומאה ספק היא דלא ילפינן מסוטה דהתם רגלים לדבר וא"כ מה חדית לן השתא כו' עיי"ש. ונראה לתרץ כל זה עפ"י מה שהביא הרשב"א בשם י"מ והביאו המ"ל שם ד' קס"ו ע"ג שכתבו דבאמת ר"ש ס"ל בכל ספק דעלמא ילפינן מסוטה ולא קאמר ר"ש דבעי רגלים לדבר אלא במה שקדמה להם חזקת טהרה כדסוטה דסתם נשים בדיקות הן אצל זנות והיא אומרת טהורה אני והי' לנו להאמינה אי לאו דיש רגלים לדבר אבל כל שלא קדמה להם בדיקה רק חזקה בלא בדיקה ספיקא ברה"י טמא ודאי מסוטה יוע"ש ור"ל דדוקא מקוה דקדמה לה בדיקה דומיא דסוטה לא ילפינן מסוטה דסוטה חמיר מיני' דיש רגלים לדבר אבל בעלמא נהי דליכא בי' רגלים לדבר מ"מ יש לו חומרא אחרת שלא קדמה להם בדיקה רק חזקה לחודי' משא"כ בסוטה ולפ"ז י"ל דגם המקשה דהכא דקאמר ושניהם לא למדוהו כו' ידע דבסוטה יש סברא

דרגלים לדבר רק דהי' סובר דבעלמא כגון ספק נגע ילפינן מסוטה משום דלא קדמה בהם חזקת בדיקה ומ"מ הוי קשה לי' שפיר לר"ש דהנה בתוס' לעיל ד"ה והילל כתבנו אמ"ש התוס' דהיכי ילפינן מסוטה לטהר בר"ה הא סוטה אין לה חזקה והקשינו דטפי הו"ל להקשות בפשיטות דשאני סוטה דקיי"ל דלא עשו בה אונס כרצון כדאמרינן בסוטה ד' כ"ח ע"א ותרצנו שם דיכול למיליף לטהר בר"ה מסוטה ומשאר ספק טומאה בר"ה היכי דאיכא חזקה דמטהרין בר"ה מכח החזקה במה הצד כו' עיי"ש ויעויין בכתובת ד' ל"ב בתוס' ד"ה שכן יש בהם צד חמור וא"כ לפי"ז י"ל דטעמא דרבנן דמטמאין כאן ברה"י אע"ג דבסוטה יש רגלים לדבר מ"מ הרי בעלמא כגון ספק נגע דלא קדמה להם בדיקה שפיר יליף מסוטה לטמא ברה"י וודאי כנ"ל ושפיר מצינן למיליף מקוה בנההצר מנייהו דכי תאמר מה לסוטה שכן רגלים לדבר תאמר ספק נגע יוכיח דיליף מסוטה אע"ג דליכא רגלים לדבר וכי תאמר מה לספק נגע שכן לא קדמה להם בדיקה תאמר במקוה שקדמה להם בדיקה תאמר סוטה יוכיח שקדמה להם בדיקה ואפ"ה טמאה וא"ל מה להנך שכן יש בו צד קל זה אינו כמבואר בכתובות שם בתוס' כל זה למד המקשן בטעמא דרבנן. ומזה הוי קשה לי' לר"ש דאיהו גופי' דמטהר בר"ה ע"כ במה הצד יליף לה כנ"ל א"כ גם ברה"י יטמא מכח מה הצד כנ"ל ולרבנן קשה להיפוך כיון דברה"י מטמאין מכח מה הצד א"כ גם בר"ה יטהר מסוטה מכח מה הצד ולזה קאמר הש"ס ושניהם לא למדוהו אלא מסוטה דייקא ור"ל לא במה הצד אלא מסוטה לחודי' ילפינן לרבנן משים דלית להו סברא דרגלים לדבר וא"צ למיליף במה הצד ור"ש דאית לי' האי סברא סבר דגם בעלמא ברה"י תולין משום דלא ילפינן מסוטה אלא מה דדמי ממש וא"כ ברה"י תולין לר"ש דליכא במה הצד דגם בעלמא תולין אבל בר"ה דמטהר משום מה הצד משום דבעלמא היכי דאיכא חזקה טהור בר"ה אע"ג דלא דמי לסוטה דסוטה קיל דלא עשו בו אונס כרצון אפ"ה בעלמא נמי טהור בר"ה מטעם חזקה כמו"ש התוס' לעיל ד"ה והילל כו' עיי"ש מש"ה שפיר יש למיליף במה הצד מיני' וזה המשך הגמרא דקאמר ושניהם לא למדוהו אלא מסוטה ולא משניהם במה הצד רבנן סברי כי סוטה מה סוטה ספק ועשוהו כודאי ה"נ ור"ל וא"צ למה הצד משים דלית להו סברא דרגלים לדבר ופריך ונילף מיני' בר"ה לטהר משום דכל ספק טומאה בר"ה טהור ר"ל היכי דאיכא חזקה וא"כ יש בזה למיליף במה הצד נהי דמסוטה לחד ליכא למיליף בר"ה דהתם קיל כנ"ל ומסיק דהכא תרתי לריעותא הוי כוודאי ור"ש סבר כסוטה בר"ה לטהר דלית לי' תרתי לריעותא ושפיר יש למילף במה הצד ופריך על אי מסוטה אימא כי סוטה ר"ל דנילף במה הצד לטמא ברה"י ומשני דאית לי' רגלים לדבר ובכל ספק דעלמא נמי תולין וליכא מה הצד וזה

מכוון בדברי התוס' שכתבו דלא קאמר הכי אלא לפרש שלא תיקשי להו מסוטה וכמו שביאר הרשב"א הנ"ל דברי ר"ת דכל דדמי לסוטה ילפינן ודלא דמי לא ילפינן ומש"ה גם בעלמא לא טמא ודאי משום דלא דמי ממש לסוטה דהכא רגלים לדבר ומש"ה סיימו התוס' ובכל ספק טומאה אית לי' ברה"י תולין לכוונה זו דליכא מה הצד וקאמר ואבע"א היינו טעמא דר"ש ר"ל ואבע"א לעולם כמו דהוי ס"ד דר"ש אית לי' בכל ספק דעלמא ברה"י ודאי טמא בסוטה אע"ג דבסוטה רגלים לדבר מ"מ יש לו מעלה דקדמה לה חזקת בדיקה משא"כ בעלמא לא קדמה להם בדיקה כנ"ל וא"ל דניליף ברה"י לטמא ממה הצד מסוטה ומבעלמא כנ"ל משום דמקוה שהוא סוף טומאה לא ילפינן מסוטה שהיא תחילת טומאה:

בא"ד ולר"ש הוי ספק דל"ל טעמא דהרי חסר כו' ולכך ברה"י תולין מדינא כו' לעיל בגמ' מ"ש כו' כתבנו ריש להקשות לר"ש דנהי דהכא תולין מדינא משום דהעמד חזקה נגד חזקה מ"מ בחביות הו"ל להקל משום דהוי ספיקא דרבנן. ולפי מה, שפירשו התוס' בסוטה ד' כ"ח ע"א ד"ה אינו דין דרגלים לדבר היינו בשעת הספק הי' ריעותא כו' הובא הקדמה זו לעיל מ"ש בתוס' ד"ה מעל"ע באריכות א"כ י"ל דלר"ש אית לי' באמת סברת התורת חיים דחזקת מקוה לא מהני כמו שהבאתי לעיל באורך והא דס"ל תולין היינו משום דבשעת טבילה לא הי' ריעותא כדברי התוס' שם בסוטה לא דמי לסוטה וה"נ בחביות תולין מה"ט דחזקת יין לא מהני להטבל כמו שכתבתי לעיל באריכות. והנה יש לתרץ עוד דברי הרמב"ם המובא לעיל דפסק בחביות תולין כר"ש ובמקוה פסק כרבנן דודאי טמא עפ"י דאיתא במס' נדרים ד' נ"ט ע"א בהא דתרומה בטלה באחד ומאה ופריך דהא הוי דשיל"מ כיון דמצי למיתשיל כמו נדרים דהוי דשיל"מ מה"ט ומשני בשלמא קונמות מצוה לאתשילו עלי' משום דר' נתן כו' אבל תרומה לא הוי מצוה כו' ע"ש ועיין לעיל מ"ש בתוס' ד"ה הי' בודק ולפי"ז קשה דמאי פריך חביות אמקוה לרבנן דסברי במקוה משום דתרתי לריעותא הוי ודאי והכא דאיכא תרתי לריעותא תולין דילמא ה"נ משום דהוי ת"ל הוי ודאי טבל וצריך להפריש אחר עלי' והא דאמרינן דגם האי חביות שנמצא חומץ הוי תרומה היינו מדרבנן שהחמירו בו משום דהוי דשיל"מ וכמו שמחמירין בדשיל"מ בספק דרבנן או בס"ס או בתערובות דמדאורייתא בטל ברוב מ"מ בדשיל"מ מחמירו רבנן דלא ליבטל ה"נ החמירו שלא יצא האי חביות לחולין משום דהוי דשיל"מ וא"ל דהא לא הוי דשיל"מ וכתירץ הגמ' דלאו מצוה לאתשולי י"ל דז"א דברור בסברא פשוטה דלא דמי כלל לדהתם דהתם יש ודאי תרומה שהפריש ונתערב ומותר לאכלו משום שאינו נותן טעם רק דנימא דמחמירו רבנן משום דהוי דשיל"מ

בזה שפיר אמרינן דלמה יאסרו אותו חכמים דהא לאו מצוה למעבד הכי שיוצא תרומה לחולין א"כ אינו עומד כלל להתיר וכמו שפי' הר"ן שם וזה דוקא התם דהרי יש שם ודאי תרומה ולמה יוציא אותו לחולין כיון דיש היתר בלא"ה שאינו נותן טעם משא"כ הכא דמדאורייתא אינו תרומה כלל משום דאיכא תרתי לריעותא הוי כוודאי טבל והי' מפריש אחרת תחתי' וזה יוציא לחולין בזה אדרבא מצוה לשאול עליו דלמה יאכל אותה בעיני' כיון דיכול לשאול עליו וכאן לא שייך דאינו עומד לשאול עליו הא מדאורייתא אינו תרומה כלל ולמה אינו עומד לשאול מש"ה שפיר החמירו רבנן משום דהוי דשל"מ. והנה לא יחלוק שום אדם על סברא זו זולת המתעקש וכדי לתרץ קו' זו נתרץ מקודם דברי הרמב"ם בפט"ו מהל' מ"א הל' י"ב שכ' לחלק בדשיל"מ בין מינו לשאינו מינו וכ' עליו הראב"ד משנה שלימה היא כו' וכ' הכ"מ (עיין בפר"ח סי' ק"ב) דכוונתו ממס' יו"ט ד' ל"ט דמתרץ ר' אשי המשנה משום דשיל"מ אף באינו מינו יוע"ש בתוס' שג"כ הרגישו בקו' זו ותירוצם שייך גם לשיטות הרמב"ם ונראה לתרץ עפ"י דהש"ך סי' ק"ב ס"ק ח' הקשה על הש"ש דכ' דכשההיתר אינו בא מכח זמן לא הוי דשיל"מ והקשה הש"ך מנדרים וכה"ג דהוי דשיל"מ יוע"ש. והנה אפשר לתרץ ולומר דהש"ש דייק לה משיטות ר"י ור"ל בע"א ד' ע"ג ע"ב דקאמרינן לדידהו הטעם דטבל במינו במשהו משום כהיתירו כך איסורו כו' ולמה לא קאמרינן משום דשיל"מ וא"ל מנ"ל לר"י ור"ל סברא זו ולחלוק על ר"ש דקאמר בהדיא בנדרים ד' נ"ח ע"א לר"ש כל דבר שיש לו מתירין כגון טבל כו' ועיין לקמן בקונטרס הלז י"ל דהא מייתי סייעתא לר"י ור"ל תניא נמי הכי טבל וי"נ במינו במשהו כו' ופירש"י ומדמפליג בין מינו ש"מ משום כהיתירו כו' והתירו הוי במינו כו' ור"ש דס"ל הטעם בשביל משום דשיל"מ באמת לא מזכיר האי חילוקא בין מינו לשאינו מינו וכן דעת הרי"ף הביאו הכ"מ הנ"ל שאין חילוק בדשיל"מ בין מינו לשאינו מינו ובזה מתורץ קו' התוס' בנדרים שהקשו על ר"ש דאינו מחלק בין מינו לשאינו מינו מהא דר"י ור"ל הנ"ל אך לפי"ז תיקשי ביותר על דעת הרמב"ם דפסק הטעם בטבל משום דשיל"מ יוע"ש בהל' ו' ואפ"ה מחלק בין מינו לשאינו מינו ונראה לומר כך דדוקא לשיטות ר"י שפיר מוכח מהברייתא דמחלק בין מינו לשאינו מינו דע"כ הטעם משום כהיתרו כך איסורו דלשיטות ר"י דוקא אם נאמר הטעם משום דשיל"מ לא הי' להפליג בין מינו לשאינו מינו וכ"ז לשיטות ר"י דוקא משא"כ לדידן שפיר יש לחלק עפ"י טעם הר"ן בדשיל"מ כמבואר בדברי הר"ן בנדרים ד' נ"ב ע"א והביאו הט"ז סי' ק"ב וז"ל דחזינא לרבנן ור"י דאיפלוגי במין במינו אי בטיל כו'. והנה המעיין בגוף לשון הר"ן דדייק דכי היכי דר"י אזיל אחר דמיון העצם אזלי רבנן אחר דמיון ההיתר כו'

יראה דעפ"ז הגם דדברי הר"ן בגוף הדברים בטעם שנותן על הא דדשיל"מ הם דברים נפלאים מ"מ סיום שמסיים שם לחלק בין מינו לשאינו מינו דכ' הלכך כל שהוא אסור עכשיו ואינו חסר מן איסורו אלא שעתיד להיות ניתר אחר זמן אותו חסרון של איסור כיון שהיא מועט ראוי הוא שישלמנו אותו חילוק שבין מינו לשאינו מינו כו' יש לערער ל"מ על החילוק שמחלק בין דשיל"מ למים ומלח דפ' משולין כו' דהוא דוחק עצום אלא אף גם על גוף החילוק שבאינו מינו בטל שפיר דשיל"מ כיון דיש חילוק במין ג"כ יש מקום להתעקש ולומר כיון דרבנן לא אזלי כלל אחר דמיון העצם רק אחר דמיון ההיתר מנ"ל לומר דדשיל"מ במין בשאינו מינו דלפי דמיון ההיתר הי' מין במינו כיון דסופו להיות ניתר דנימא מ"מ כיון דאחר דמיון העצם הם מין בשא"מ מנ"ל לומר כך כיון דאפילו לקולא אזל' רבנן בתר דמיון ההיתר ולא בתר דמיון העצם ולכך אמרו דאף דמצד דמיון העצם הם מינו במינו מ"מ בטיל משום דלפי דמיון ההיתר הם מין בשאינו מינו א"כ בדשיל"מ דאמרינן דמצד דמיון ההיתר הוי שפיר מין במינו מנ"ל לומר דכשדמיון העצם אמנם שוין שיב הוי מבשא"מ ונראה דסברת הר"ן עפ"י קו' הגמרא שם במנחות ד' כ"ב בין לרבנן ובין לר"י דילמא עד דאיכא מין במינו ועולין כו' ור"ל דילמא צריך שניהם דבעינן שיהיו שוים בעצם ובהיתר א"כ י"ל דס"ל להר"ן דנהי דלר"י ע"כ א"א לומר דס"ל אליבא דאמת כן רק דמקשה בדרך פירכא אבל בדרך אמת הוא פשיטא בש"ס דר"י ס"ל מב"מ לא בטיל וא"כ ע"כ דאזיל רק בתר שיוי העצם מ"מ אליבא דרבנן י"ל אליבא דאמת כן והא דקאמרינן אליבא דרבנן דעולין אינם מבטלין זא"ז היינו כשהם שוין במינם א"כ י"ל דאליבא דאמת רבנן בעי תרווייהו שיוי במין ושיוי בהיתר א"כ שפיר דברי הר"ן הנ"ל דדוקא דשיל"מ במב"מ דהם שוים בעצם ובהיתר דשניהם היתר ושניהם מין א' לא בטיל אבל בשא"מ דאף דהם שוים בהיתר מ"מ אינם שוין בעצם שוב לא הוי מב"מ. והנה כ"ז לשיטות הש"ס דמקשה על ר' יוחנן אליבא דרבנן ודילמא עד דאיכא מין במינו ועולין משא"כ לר' יוחנן דקאמר ושניהם מקרא אחד דרשו כו' דס"ל דכמו דלר' יהודא אזלינן רק בתר העצם ולא אחר ההיתר כמו כן אליבא דרבנן אזלינן כלל אחר ההיתר ולא אחר העצם א"כ עפ"י שיטות ב' יוחנן באמת בדשיל"מ אין חילוק בין מין במינו בין מבשא"מ כיון דאליבי' לרבנן אזלינן רק בתר ההיתר ולא בתר העצם א"כ שפיר מוכח לדידי' מן הברייתא דמחלק בטבל בין מינו לשאינו מינו דע"כ ס"ל להברייתא דטבל לא הוי דשיל"מ וכדברי הישש"ש הנ"ל משום דלא תלו בזמן דאי הוי טבל דבר שיל"מ לא הוי בטל אף בשאינו מינו וכ"ז רק לשיטות ר' יוחנן הנ"ל משא"כ אליבא דאמת דקאמר סתם הגמ' להקשות על ר' יוחנן דאימא תרתי בעי א"כ איכא למימר

אליבא דאמת לרבנן כן הוא דבעי שוין בעצם ובהיתר א"כ שפיר פסק הרמב"ם דדשיל"מ דאינו בטל היא דוקא במין במינו אבל בשאינו מינו כיון דאינן שוין בעצם אף דשוין בהיתר מ"מ בטיל דדוקא כששוים בעצם ובהיתר הוי מין במינו. ולפ"ז מתורץ השגות הראב"ד הנ"ל די"ל דר' אשי בפרק משילין ס"ל כר' יוחנן הנ"ל ועפי"ז יש לתרץ קו' הנ"ל שהקשיתי דמה פריך חביות אמקוה דילמא הטעם בחביות משום דהוי דשיל"מ די"ל דשפיר פריך כיון דכבר הוכחנו לעיל דשקליא וטריא קאי אליבא דר' יוחנן כמו"ש לעיל בגמ' ומ"ש מחביות וגם אכתוב אי"ה תיכף בדיבור בסמוך מזה דסוגיות הש"ס קאי רק לר' יוחנן א"כ הרי ר"י ס"ל כמו שהוכחנו לעיל דטבל לא הוי דשיל"מ משום דלא אתי ממילא מכח זמן כמו"ש היש"ש הנ"ל א"כ לא הוי תרומה כלל דבר שיל"מ מחמת דיכול לשאול א"כ פריך שפיר מ"ש מקוה ומשני הא מני ר"ש כו' ובשיטות ר"ש הוי דשיל"מ כנ"ל אבל לרבנן באמת ההם וודאי לית להו סברא דהוי דשיל"מ וכ"ז בשיטות ר' יוחנן אבל הרמב"ם דפוסק דטבל הוי דשיל"מ א"כ לדידי' לא קשה כלל חביות אמקוה די"ל דבחביות החמירו משום דשיל"מ כנ"ל לכך שפיר פסק שני הדינים ואינם סותרים כלל זא"ז ומתורץ דברי הרמב"ם הנ"ל כנ"ל בדרך פלפול בכל המבואר בדיבור הזה מתחלתו ועד סופו לעיין לקמן בקונטרס הלז:

בא"ד דהשתא הוא דחסר ונגד חזקת מקוה כו' לכך תולין מדינא כו' מקשים העולים עפ"י המבואר ביו"ד סי' פ"א סעיף ב' בהמה שנמצא טריפה כו' כל הגבינות כו' וכ' הט"ז בשם הרשב"א הטעם דאין מעמידין הבהמה על חזקתה כו' כיון דעכ"פ תוך ג' ימים לשחיטה היתה טריפה ויצאה מן החזקה כו' ומסיים שם דלא מהני החזקה רק כשאין צורך לתת שום זמן לבטל החזקה משא"כ כשתצטרך לבטל החזקה בזמן מיוחד בטלה החזקה לגמרי כו' יוע"ש. ולפי"ז קשה לר"י בן לוי דמפרש הך ברייתא דחביות דקתני כל ג' ימים וודאי דר"ל כל ג' ימים אחרונים ודאי חומץ כמו שהביא רש"י לעיל א"כ תו בטלה חזקת יין דהרי עכ"פ צריך לתת להחזקה עד ג' ימים כמו התם בהוגלד פי המכה דמשום דג' ימים אחרונים הוי ודאי טריפה תו לא מהני החזקה אף לקודם ג' ימים וא"כ הכא ליכא רק חזקת טבל לחודי' ויהי' ודאי אף לר"ש דשאני מקוה שיש ג"כ חזקת טהרה דמקוה משא"כ כאן ויש מקום לתרץ קו' זו עפ"י מה שהארכתי לעיל בסמוך א"כ י"ל דריב"ל סבר דכאן החמירו משום דהוי דשיל"מ, ובאמת לדידי' אתיא אף לרבנן דהרי הא דמוקי לה כר"ש דוקא לר' יוחנן קא מוקי לה הכי משום דאיהו ס"ל דלא הוי דשיל"מ כנ"ל ור' יוחנן בשיטתי' שפיר פליג התם אריב"ל וסבר דכל ג' ימים הראשונים וודאי יין ע"ש כמו שהביא רש"י. אמנם עכשיו ראיתי דהקו' מעיקרא ליתא דהרשב"א לא כ"כ רק בחזקה

המוחזק לנו מכח רובא בזה שייך לומר כיון דכבר יצאתה זמן מה מגדר החזקה שהיינו מוחזקין בה מחמת רובא ולכך שפיר נתבטל החזקה לגמרי משא"כ בחביות דחזקת יין הוא מחמת חזקת הגוף וכמו"ש התוס' בכתובות ד' ע"ה ע"ב ד"ה אבל היכי דליכא חזקה דממונא דחזקת שלימה דמקוה הוי חזקת הגוף יוע"ש ובחזקת הגוף לא שייך כלל סברא זו דאמרינן דדוקא בזה הזמן שנתברר לנו נולד ולא קודם כלל וכלל א"כ הוי שפיר חזקת הגוף דקודם שלשה ימים לא נולד דהא זה פירושו דחזקת הגוף דכל זמן שלא נתברר לנו היציאה מהחזקה העמידנה על חזקתה דמעיקרא והשתא הוא דנולד והרשב"א הנ"ל לא אירי כלל בחזקת הגוף רק בחזקה דאתיא מכח רובא אך יש להעמיד הקו' לפמ"ש הפרי מגדים סי' פ"א ס"ק ג' בשם הפרי חדש דאף בחזקה המבוררת ג"כ אמרינן סברא זו דכשיצאה זמן מה בבירור מן החזקה שוב לא נוכל לומר כלל חזקה זו יוע"ש:

בא"ד ובכל ספק טומאה אית לי' ברה"י תולין כו' יש לדקדק לפי דבריהם דהכא ס"ל תולין מדינא כיון דליכא חזקה א"כ בעלמא דאיכא חזקה לטהרו יהי' טהור לגמרי כיון דלא יליף מסוטה לפמ"ש לעיל בזה בדברי רש"י שפיר ניחא. ועוד נראה בשיטות התוס' דע"כ הוכיחו לעצמן דר"ש גם בעלמא ס"ל תולין עפ"י דאיתא לקמן ד' נ"ו לגבי מתניתין דמבוי דמביא בסמוך דאמר ר"ש היבש מטמא למפרע והלח מטמא למפרע עד שעה שיכול להיות לח עיי"ש ברש"י ובתי"ט וא"כ הרי ר"ש גופא דס"ל הכא דלא ילפינן מסוטה אפ"ה סבר התם דטמא מספק אע"ג דהתם איכא חזקה דהעמד טהרות אחזקתן וא"ל דהתם משום דהוי תרתי לריעותא דאיכא שרצים דגופי' ושרצים דעלמא וכמו דמשני בסמוך ז"א דהרי לקמן אמרינן מאי איכא בין הני לישני ובין האי לישנא ומשני א"ב למרמי חביות ומקוה ומבוי דלהני לישנא לא צריך לשנוי כלל תרתי לריעותא והקשו בתוס' דאכתי צריך לשנות שלא תיקשי מקוה מנגע באחד בלילה ותירצו דעיקר קו' לשמאי דלמה מטהר שמאי כו' יוע"ש א"כ קשה למה קאמר אבל מבוי דהרי במבוי צריך בלא"ה לשנוי' שינוי דתרתי לריעותא לר"ש דהרי בעלמא מטהר אף ברה"י היכי דאיכא חזקה וכאן לא שייך תירץ התוס' דשם דהרי כאן אף נגד רה"י צריך האי שנויא לכך פירשו התוס' דלר"ש גם בעלמא תולין ועוד י"ל דא"כ למה פריך ממבוי לשמאי טפו הוי לי' להקשות לר"ש גופי' כיון דאכתי לא אסיק בשנוי' והטעם צ"ל משום דבעלמא תולין מדר' גידל כנ"ל באריכות:

בגמ' אי מסוטה אימא כי סוטה מה סוטה בר"ה טהור ה"נ כו' יש להקשות לפמ"ש מהרש"א לקמן ד' ט"ו ע"ב בתוס' ד"ה ספק גררוהו כו' דאם יש ודאי טומאה משום ספק גררוהו לא מטהרין בר"ה מסוטה דאין ספק מוציא מידי וודאי רק דקו' התוס' התם אזלי

לפי מה דמסיק אימא כמין נפל כו' דהוי דספק אם יש כאן טומאה כו' וה"נ כאן במקוה יש כאן דאי טומאה שהי' טמא מקודם וספק טבילה ואין ספק מוציא מידי וודאי אף בר"ה יועיין בחולין ד' ט' בתוס' שם ד"ה סכין איתרע כו' וכן קשה לעיל דפריך לשמאי ממקוה דילמא שאני התם דאין ספק מוציא מידי וודאי וכן בחביות הוי ודאי טבל וספק תרומה ג"כ דילמא הטעם משום דאין ספק מוציא מידי וודאי כמו בהאי דחבר שמת כו' דלקמן יועיין ברש"י פסחים ד' ט' אע"ג דבהני איכא חזקה עם הספק חזקת מקוה וחזקת יין ז"א דגם התם איכא חזקה דכהן טהור הי' ובחבר איכא רובא דרובין מעשרין ורובא וחזקה רובא עדיף אכן בחביות יש לתרץ עפ"י מ"ש התוס' שם לקמן ד"ה בהמתו אוכלת דבאיסור דרבנן ספק מוציא מידי ודאי ובחביות דבדבר שזדונו כרת מודה הרמב"ם דמן התורה אסור ספק שהרי מביאין אשם תלוי כו' יוע"ש א"כ י"ל דבספק כרת אין הס"ס מותר רק מן התורה אבל מדרבנן אסור דנהי דבשאר ספיקות דלאו דכריתות ס"ס מותר לגמרי משום דספק ראשון הוי רק איסור דרבנן וגורם ספק שני להקל לגמרי מ"מ בספק כריתות דספק ראשון אסור מן התורה שוב אינו גורם ספק שני רק להקל מדאורייתא אבל עדיין רבנן החמירו בספק איסור של תורה ונהי דהוא דבר רחוק לומר כן להלכה עכ"פ היא סברה ישרה לומר כך וי"ל דזהו כוונת הכ"מ בפ"ט מהל' א"ב הל' א' דמתרץ קו' הט"ז דבאיסור חמור לא מהני ס"ס דיש להעמיד בכוונתו משים דבאיסור כרת לא מהני ס"ס וכנ"ל ולעיין עוד בפרי מגרים ביו"ד בהקדמתו להל' טריפות סי' כ"ט דמביא בשם המשנה למלך בהל' ביכורים פי"ב דבכרת לא מהני ס"ס ולעיין שם דאפשר היא מטעם הנ"ל שכתבתי א"כ לפי"ז קשה מה פריך מכתמים סלא יטמא הרי לקמן ע"ב אמרינן דאמר הילל לשמאי עשה סיג לדבריך וקאמר שמאי א"כ בטלת בנות ישראל מפרי ורבי' דיהא לבו נוקפו ופירש ולפ"ז שפיר מטמאין כתמים אע"ג דהוי ס"ס משום סיג וא"ל דיבטל מפו"ר ז"א דהרי לבעלה בלא"ה אסורה דלדידי' לא מהני ס"ס דהא אסורה עליו באיסור כרת ומש"ה עשו סיג גם לטהרות שמטמא א"כ לא פריך מידי אך י"ל דפריך מלמפרע דלמה בכתמים טמא למפרע כיון דיש ג"כ ס"ס כמו כאן וגם סיג ליכא למפרע דיהי' לבו נוקפי שיראה שמטמאין אותה למפרע והיא עד עכשיו הי' מוחזקת בטהור לשמש עמה ומשני מודה בכתמים משים דליכא ס"ס כלל לומר דמעלמא אתי שהרי לא עברה בשוק של טבחים וזה מכוין בדברי רש"י שתחילה פי' מרגשת יודעת כשיוצא דם ממנה ור"ל מהמקור כמ"ש התוס' והא מדלא ארגשה ודאי השתא בבדיקת עד נפיק וא"ל דגם השתא לא הרגישה רק דאפ"ה תולין דהשתא נפק דבדיקת עד משום דלמפרע הוי ס"ס כנ"ל ולא קשה קו' התוס' דנימא הרגשת שמש הי' ז"א דמ"מ היתה מרגשת וכמו

שפירשו התוס' בשיטתם וקושי' דפריך מכתמים שיהני בי' ס"ס כלומר שמא מעלמא אתי או דילמא אינו מן המקור הי' קשה לרש"י דילמא משום סיג כנ"ל והוצרך לפרש דפריך אלמפרע דליכא סיג משום דיהי' לבו נוקפו. ובזה מתורץ הא דלא הביא רש"י מהא דתנינא מקולקלת למנינא היינו משום דהתם לבעלה מקולקלת שמחשבה טומאתה למפרע ולבעלה לא מהני ס"ס משום דאסורה עליו באיסור כרת ואף דלענין הלכה הוא רחוק מן השכל לומר כן לתלכה דיש חילוק בין ס"ס דאיסור לאו ובין ס"ס דאיסור כרת מ"מ בדרך שקליא וטריא באיזה סוגיא ולומר דהך שקלא וטריא דסוגיא זו סברה כך לא נפלאת ולא רחוקה הוא כיון דהיא מכרה ישרה לדעת ופסק הרמב"ם הנ"ל. והנה לר"מ דמחמיר בכתמים כדאמרינן לקמן ד' ה' וקי"ל דר"מ חייש למיעוטא אפי' לקולא וכמבואר ביבמות ד' קי"ט וא"כ הרי הוי ס"ס כל משום דהכא הוי רוב ומצוי וחזקה לית לי' כמ"ש התוס' לעיל סוף ד"ה מעל"ע יוע"ש וכן מוכח בב"ב דף כ"ד דאורי שם רוב ומצוי קאמרת רוב ומצוי ליכא למ"ד ומדקאמר ליכא למ"ד משמע דר"מ נמי מודה בי' יעו"ש:

בתוס' ד"ה ושרצים דעלמא כו' וא"ת סיפא דקתני התם כו' ולקמן בפירקן נמי אמרינן הרואה כתם מקולקלת למנינא כו' לפי שיטתם דבסמוך יש ליישב קושייתם עפ"י דלקמן ד' נ"ג ע"ב פליג רבי ורשב"א בכתם דרבי ס"ל דכתם מטמא למפרע ורשב"א ס"ל דא"כ יהי' כתמה חמור מראייתה ואינו מטמא רק מכאן ולהבא וא"כ לפי"ז י"ל דשמאי ס"ל באמת כרשב"א ומאי קושיא לשמאי ממשנה טפי מלרשב"א אבל בסמוך דפריך והרי כתמים ר"ל דאף להבא לא יטמא כמו שפירשו בסמוך ואפשר דהקשו התוס' לשיטות רש"י דבסמוך דמפרש דפריך על למפרע או לפי שיטתם דלקמן ד"ה עצמה וקדשים יוע"ש א"נ דהכא עיקר קושיתם דלמאי דפריך ממבוי לשמאי קשה דהרי בלא"ה הך מתניתין דלא כשמאי ומה שהביאו מהאי דמקולקלת למנינא דלקמן היינו משום שהוא אליבא דכ"ע כמ"ש התוס' לקמן שם. והנה בכ"מ בפ"ג מהל' משכב ומושב לפמ"ש שם בשם הר"י קורקס לפי דבריו שם לא קשה קו' התוס' כלל. אך אמנם יש להקשות על הכ"מ והר"י שם מדברי הרמב"ם פ"ט מהל' איסורי ביאה הל' ג' דכתב להדיא שהכתם טמא למפרע כ"ד שעות וא"כ דברי הרמב"ם סותרין זא"ז בפירוש ואף דיש לדחוק ולחלק מ"מ קשה מאין יצא להרמב"ם לחלק כיון שלא הוזכר כלל בכתם כ"ד שעות וצ"ע בזה:

בא"ד דהואיל ואם הכתם יבש כו' ולפעמים נמי כשהוא לח כו' הוצרכו לפרש לומר דלפעמים אף כשהוא לח כו' משום דהרי גם בשרצים קתני התם בין לחין ובין יבישים מטמא למפרע וא"כ מה פריך דילמא התם משים דיבש מטמא למפרע ע"כ גם לח מטמא

לכך סיימו דגם בלח יש טומאה למפרע משא"כ בשרץ: ברש"י ד"ה משמשות במוך ממלא אשה אותו מקום כו' ג' נשים משמשות במוך קטנה כי' הר"ן על מס' נדה מתמה על דברי רש"י דהרי הנך ג' נשים בלא"ה דיין שעתן אף אליבי' דהילל כדאמרינן לקמן במשנה ד' ד'. ד' נשים דיין שעתן וחשוב קטנה ומעוברת כו'. ונראה לתרץ דהנה יש מקום לומר דהטעם דה"ד נשים אינם מטמאין למפרע היא כך דהנה לכאורה י"ל דאף דהם בחזקת מסולקת דמים מ"מ כיון דסוף כל סוף חזאי השתא א"כ איכא למימר דניחוש שמא דם זה מאתמול הי' וכותלי בהר"ח העמידוהו אך י"ל עפמ"ש התוס' לקמן ד' י"ז ע"ב בד"ה ואין שורפין דמאי דאמר התם בדם הנמצא וספק מן המקור בא או מן העליי' תולין הקשו שם נימא אוקי האשה על חזקתה ותירצו כיון דדמי החדר מצויין ביותר לא חשוב חזקה וקירבא נגד רובא אלא כפלגא על פלגא ולפי"ז י"ל דבהנך ד' נשים סאין דם מצוי בהם מטהרין שפיר למפרע משום דאיכא ס"ס על למפרע חדא שמא לא הוי אתמול כלל ואת"ל הוה שמא אינו מן המקור וא"ל דמטמאין משום דרוב דמים מן המקור כתירץ הט"ז בסי' ק"ץ הובא לעיל ברש"י ז"א דבהני כיון דאין הדם מצוי בהם הוי שפיר ס"ס דהרי לקמן במשנה קתני דשורפין עלי' את התרומה והיינו משום רובא אע"ג דאיכא חזקה נגדה וכמ"ש התוס' שם ובדף י"ח ד"ה אחר הרוב כו' וע"ב שם ד"ה למעוטי רובא לתלות ולמה קתני שורפין וצ"ל משום דמצוי הוא וא"כ בהני ד' נשים דאין מצוי בהם דם הוי ספק ובלמפרע דהוי עוד ספק שמא לא הי' מקודם והוי ס"ס ומש"ה טהורה למפרע והנה קשה כאן לשמאי דקאמר דיין שעתן משים דאם איתא דהוי דם מעיקרא הוי אתי א"כ בכתמים דליכא למימר הכי א"כ קשה למה טמאה מספק בלמפרע הוי להיות וודאי טמאה דהרי מעלמא ודאי לא מספקינן וכדאמר בגמ' בשוק של טבחים לא עברה כו' וא"כ ודאי מגופה אתי וגם א"ל ספק שמא השתא בא דהרי בכתם יבש ליכא למימר הכי כמ"ש התוס' ד"ה ושרצים כו' וא"כ ליכא רק ספק מן המקור או מן העליי' וניזיל בתר רוב כיון שהוא מצוי ויהי' טמא וודאי לשרוף כדתני שם במשנה דשורפין עליו וצ"ל לשמאי דלא ס"ל דאזיל בתר רובא כיין דאיכא קורבה נגדו. כדאיתא בב"ב ד' כ"ד ע"ש אך לפ"ז קשה כאן לרש"י דס"ל דמתניתין איירי שלא הרגישה גם עכשיו כדפי' במשנה יעוין שם במהר"ם א"כ יתר כאן בלמפרע מטעם ס"ס ספק בא מאתמול ודילמא היום ואת"ל מאתמול שמא מן העליי' כיון דלא אזיל בתר רובא וצ"ל כתירץ הכ"מ בפ"ט מהל' איסורה ביאה הל' ג' שהקשה קו' הט"ז הנ"ל דיהני ס"ס בכתמים ותירץ כיון דאיסור חמור היא לא מהני לגבי ס"ס יוע"ש. ולפ"ז פריך שפיר לשמאי משמשת במוך מא"ל דהכא ליכא למימר דהוי מעיקרא אתי וא"ל דהנך משמשת הן ה"ג נשים והן דיין שעתן

כיון דכתבנו דהטעם של ג' נשים דיין שעתן הוא רק מטעם ס"ס וא"כ לא שייך לומר כן אליבא דשמאי דכתבנו אליבי' דלית לי' האי ס"ס דאיסור חמור הוא:

ע"ב בגמרא א"ב למרמי חביות ומקוה ומבוי עיין לעיל מ"ש בתוס' ד"ה ושניהם לא למדוהו. והנה יש לראות דלמה לא קאמר דא"ב שיטה ומוך וא"ל דעיקר הדקדוק אמאי נאוד שנוי בתרא מקמא ולא ניחא לי' בשנוי' קמא ואזה קאמר א"ב למרמי כו' ר"ל דבשנוי קמא איכא פירכא אבל אי הוי אמר א"ב שוטה א"כ אדרבא שינוי בתרא מגרע דלקמא כל הנשים דיין שעתן שפיר ולבתרא צ"ל דכל לאו דוקא אלא דא"כ לא א"ש מאי דקאמר לאביי איכא מוך דחוק ויש ליישב:

ברש"י ד"ה סייג וה"ה דהו"מ למיפרך הני מתניתין אהנך לישני דלעיל כו' יעויין מהרש"א שכ' לטעם דהרגשה א"ש דלא שייך בקופה אבל לטעם חזקה לא א"ש כו' ולדעת מהרש"ל לעיל בתוס' ד"ה מעל"ע דגם בקופה שייך הרגשה א"כ גם לטעם הרגשה לא א"ש וגם הוכחנו לעיל שם דדעת מהרש"ל הוא נכון וכן נראה להוכיח שכן דעת רש"י שפי' בטעם דהרגשה דמיירי שגם עכשיו לא הרגישה רק בבדיקת עד נפיק עיין לעיל בתוס' ד"ה מרגשת כו' ולכאורה יש לראות למה לא פי' דמיירי שעכשיו הרגישה כפי' התוס' שם א"ו כדי שלא תיקשי מנגע בא' בלילה שהקשה התוס' לעיל ד"ה מעל"ע והארכנו לעיל שם לפירש"י וא"כ מוכח דס"ל לרש"י דגם בנגע בא' בלילה שייך הרגשה וכדעת מהרש"ל הנ"ל שם אך לפמ"ש לעיל בטעם דהרגשה דבהני טעמי' דהרגשה ובטעמא דחזקה עיקר טעם משום ס"ס א"כ לא קשה מקופה:

בתוס' ד"ה א"ב כו' דהא מודה שמאי בשוטה כו' וי"ל דטעמא דהרגשה מהני להילל כו' ולשמאי מהני אף בשוטה ק"ק דהשתא מצינו למימר דלהילל בשוטה טמאה ודאי למפרע דלא שייך בה הרגשה כיון דעיקר טעמא דהילל דמהני הרגשה וא"כ מודה שמאי בשוטה ג"כ לודאי ול"ל למימר דלשמאי מהני אף בשיטה ועיין לעיל בתוס' ד"ה ואבע"א:

בא"ד מ"מ לא הי' לטהר לגמרי וא"ת אכתי איכא למרמי דבמקוה מטמאין רבנן אף בר"ה כו' ובנגע בא' בלילה מטהרין כו' מכאן יש קצת סתירה למהרש"א בעירובין ד' ל"ה ע"ד בגמרא שם. שייך למ"ש כבר בתחלת המס' דף ב' ע"ב ודף ג' ע"א והנה בדברי הרמב"ם שבפרק ה' מהל' תרומות ה' כ"ד הבודק את החביות והניחה להפרישה תרומה כו' עד ג' ימים וודאי יין כו' מכאן ואילך ספק כו' שכבר הובא לעיל ריש מכילתן דף ב' ע"ב איך שהכ"מ הקשה עליו דלמה לא פסק הרמב"ם כרבנן דהלכה כרבים וע"ז מתרץ הכ"מ דמשמע לרבינו דכיון דאיפלגי אמוראי בפרק המוכר פירות אליבא דהך ברייתא ש"מ דהלכתא היא אמנם המשנה למלך פ"י מהל' מקוואות שילהי הל' ז' הביא בשם הרשב"א

לתמוה על דברי הרמב"ם ההם על גוף פסקיו שפסק גבי חביות ספק ולגבי מקוה פסק וודאי טמא יוע"ש וכבר כתבתי לעיל מה שיש לחדש דברים בגוף תמיהת הרשב"א ועתה באתי להוסיף עוד חידושים בדרך פלפול ע"פ מ"ש לעיל על דברי תוס' דף ב' ע"ב ד"ה הי' בודק את החביות שכתבו אפי' לרבנן דאית להו בהמוכר את הספינה יין וחומץ מין אחד היא כו' דדקדקתי שם דקדוק קלוש דלענין מה באו התוס' לחלוק על רש"י בסוגיא זו שברייתא זו אין מקומה בכאן וכעת נ"ל עוד להעיר עפ"י המבואר בש"ס ד' ווינא בהגהות חדשים בשם הגאון מו' וואלף באסקוויץ דהקשה על דברי תוס' ד"ה הי' בודק הנ"ל שמסיימו שכן משמע בתוספתא דהרי ביבמות דף פ"ט ע"א בתוס' ד"ה קישוש ונמצא מרה כתבו משמעות מהתוספתא איפכא דהיינו שכתבו שם דבתוספתא משמע דהאי דחומץ על יין כרבי אתיא כו'. אמנם בר"ש פ"ג דתרומות משנה א' מבואר דדוקא המשנה דקתני חביות של יין ונמצאת חומץ ס"ל לתוספתא דאתיא כרבי מדקתני בתוספתא דברי רבי כו'. אבל הברייתא דהי' בודק משמע בתוספתא דאתיא אפי' כרבנן כו' יעו"ש א"כ אין סתירה בדברי התוס' מיבמות לכאן כלל ובפרט דלא כתבו כאן רק כדמשמע מתוספתא כו' דהיינו דיש משמעות בתוספתא על סברא זו דהיכי דסבר שהוא יין ונמצא טעות ושהי' חומץ מודו רבנן עכ"פ עפ"ז יותר יש מקים למה שכתבתי שם לעיל דהוכרחו התוס' כאן בסוגיא זו לפרש הס גיא עפ"י דס"ל לסוגיא דידן דהברייתא דהי' בודק אתיא כרבנן כו' ובפרט דהרי אף לפמ"ש התוס' ביבמות אחר שכתבו מיהא בתוספתא משמע דההיא דחומץ על יין דלא הוי תרומה כרבי אתיא כו' כתבו רק בלשון ואפשר דלרבנן דאמרי מין א' כו' הרי לא כתבו כן בדרך החלט רק בדרך אפשר א"כ נכון לומר דיש הכרח דסוגיא דנדה בכאן ס"ל דאפי' כרבנן אתיא הברייתא. והנה לעיל דף ב' ע"ב על תוס' דהי' בודק הנ"ל קצרתי קצת במובן. בגוף הדברים ולזאת באתי לכפול הדברים בכאן דהיינו על פי מה שכתב בכו"פ סי' א' ס"ק ו' לתרץ מה שהקשה המהרש"א דמה פריך אדרבא העמיד יין על חזקתו כו' דנימא באמת מש"ה הוי ספק עפ"י מה דקיי"ל דתרומה בזמן הזה דרבנן א"כ תיקשי איך קתני בברייתא מכאן ואילך ספק דמשמע דיש לו דין ספק תיפק לי' דאזלינן לקולא כמו כל ספיקא דרבנן וצריך לתרץ דבמקום דאתחזק איסורא דטבל אף ספק דרבנן להחמיר ובזה מתורץ קושי' המהרש"א דפריך אדרבא העמד יין על חזקתו והוי חזקה מול חזקה והוי כלא נתחזק ושוב הוי ספיקא דרבנן לקולא ואח"כ סותר הכו"פ דברי עצמו עפ"י דטבל הוי דשיל"מ ובדבר שיש לו מתירין קיי"ל אפי' בספיקא דרבנן להחמיר ומאריך הכו"פ לתרץ עפ"י סברא זו דברי הרמב"ם הנ"ל ע"פ מה שמחדש דהוי רוב יין דאינו מחמיץ רק דהוי רובא בדשיל"מ ורק דהסוגיא אזלא אליבא

דאביי ורבא דפליגי אדר' אשי דמחמיר בספיקא דרבנן בדשיל"מ וע"ש והנה גוף סברת הכו"פ דהוי דשיל"מ שמעתי ולא אבין כלל דע"כ לא אמרו דטבל הוי דשיל"מ רק לענין ביטול ברוב וכשנתערב טבל דהי' צריך להפריש ממנו תרומות ומעשרות בתוך חולין מתוקנים ניחא דהוי דשיל"מ כיון דדין הטבל הוא לתקנו ולהפריש ממנו תו"מ משא"כ בספק אם הי' החביות בשעת ההפרשה יין או שכבר הי' חומץ דממילא הוי הספק אם כבר נתתקן הטבל או לאו מה דשיל"מ שייך כיון דהספק הוא שא"צ תיקון שנית ושההפרשה הראשונה הי' כדין והר"ז דומה לשאר ספק דרבנן דאפשר בידו להחמיר בו מחמת הספק וכי תעלה על הדעת דיש איזה דמות לדשיל"מ כיון דהספק הוא בזה עצמו אם צריך להחמיר או אינו צריך להחמיר והא אפי' במקום הפסד קצת מבואר ברמ"א סי' ק"ב סעיף ג' דלא הוי דשיל"מ מכ"ש להפסידו לגמרי ושצריך לחזור ולתרום ואף דדינו כמבואר במשנה א' פ"ב דתרומות דתרומה ליחזור ויתרום ויכול למכור תרומה אחת לכהנים וכמבואר בתוי"ט שם מ"מ בכלל הפסד הוי דתרומה הנמכרת לכהנים נמכרת בזול וכמבואר בהרע"ב פ"ז דתרומות ובכתובות דף ק"ח ע"א ולא יכולתי להלום כלל דברי הכו"פ מה שמדמה זה לדשיל"מ. אמנם עפ"ז תיקשי על המסקנא מ"ת ר"ש דלא ס"ל דתרתי לריעותא משוי כוודאי ולכך הוי ספק דמ"מ אינו דומה למקוה דהוי ספיקא דאורייתא דלהחמיר ורק דהוא ספק טומאת דקיי"ל ברה"ר טהורות וברה"י תולין משא"כ כאן בחביות דהוי ספיקא דרבנן כיון דקי"ל תרומה בזמה"ז דרבנן א"כ לענין מה קתני בברייתא מכאן ואילך ספק כיון דא"צ לומר בה תרומה ויחזור ויתרום דהא ספיקא דרבנן ולקולא ולתרץ זה נאמר אף דכתבתי לסתור דברי הכו"פ דכתב בסתם דדין הברייתא דה' בודק את החביות הוי דשיל"מ מ"מ י"ל לפי מ"ש התוס' דאף לרבנן דיין וחומץ מין א' הוא מ"מ כיון שסבר שהחביות הוא יין ונמצא חומץ הוי תרומה בטעות א"כ שביכולתו לחזור ולהרים אותו החביות בעצמו אחר שנודע לו שהוא חומץ כיון דחומץ ויין מין אחד הוא א"כ כשהטבל עדיין בעולם ולא חזר והרים אותו לשם תרומה ניחא דקתני בברייתא דמכאן ואילך ספק כיון דהוא דשיל"מ בלי שום הפסד כלל רק לחזור ולהרים אותו חביות בעצמו ובדבר שיל"מ אף ספיקא דרבנן להחמיר וי"ל דזה, כוונת התוס' מה שכתבו אפי' לרבנן כו' כדי לתרץ קושי' הנ"ל ולומר דלפי מה דמשני ח"מ ר"ש כו' ס"ל כרבנן דחומץ ויין מין אחד הוא רק דס"ל לסוגיא זו דהוי תרומה בטעות ועפ"ז הוי דשיל"מ ועל קושי' המהרש"א על קושי' הגמ' אדרבא העמד יין על חזקתו כו' לא נאמר כתירוצו של הכו"פ מחמה ספק דרבנן לקולא במקום דלא אתחזק וכמו שסותר הכו"פ בעצמו לפי דעתו ורק נאמר כתירוצו של המהרש"א בעצמו דהמקשן סמוך עצמו

בקושייתו על מה דקאמר ר' חנינא מסורא דלרבנן דפליגי אדר' שמעון האי דחביות נמי ודאי. והנה אין לסתור סברא זו שכתבתי לחלק דאעפי"כ הוי דינא דברייתא דהי' בודק כו' כדין דשיל"מ מחמת דיכול לחזיר ולהרים אותו חביות בעצמו אחר שנתוודע שהיא חומץ דהלא עכ"פ לכתחילה א"א לתרום מן החומץ על היין דהוי מן הרעה. על היפה דהוי בי' עכ"פ נשיאות חטא וכמבואר בתמורה דף ה' ע"א דלאביי הא דר' אילעאי מנין לתורם מן הרעה על היפה כו' קמ"ל קרא דלא נימא דלא עביד מצוה מן המובחר וקמ"ל דחוטא מיקרי א"כ בחומץ על היין ג"כ חוטא מיקרי וכדאמר בב"ב דף פ"ד ע"ב דאף דלגבי מו"מ איכא דניחא לי' בחמרא ואיכא דניחא לי' בחלא מ"מ לענין תרומה ומעשר הוי תורם מן הרעה על היפה דאין ממש בסתירה זו דבוודאי הדבר פשיט דנשיאות חטא לא שייך רק בתורם מן הרעה על היפה משא"כ כאן דבאמת תרם מן היפה על היפה כיון דסבר דחביות זו הוא יין ועכשיו שנתוודע לו שהיא חומץ והי' תרומה בטעות וצריך לתקן את הטבל ולחזור להרים את החביות אף לאחר שנתוודע לו שהוא חומץ אינו עולה על הדעת כלל שיהי' שייך בזה נשיאות חטא כשאר תורם מן הרעה על היפה:

גם אין מקים לפקפק על מ"ש דלכך הוי דשיל"מ בלי הפסד משום דיכול לחזור ולתרום חביות זו בעצמו דעדיין תיקשי כשהטבל ההוא שתיקנו עם חביות זה אינו בעין וכדקתני הי' בודק את החביות להיות מפריש עליו דפרש"י להיות סומך עליה והולך ושותה שאר חביות א"כ כשאין הטבל שוב בעין לא שייך ולתרום חביות זו עוד הפעם דזה שיבוש וטעות דהלא ע"כ דינא דברייתא מתנייא כשהטבל הוא בעין וע"ז הוא הספק כשנמצא עתה חומץ ומסתפקים למפרע אם הי' כל משך הזמן חומץ ולא הי' הפרשות התרומה ומעשרות בשם הפרשה כלל כיון שהיתה בטעות וצריך להפריש אחרת או שהי' במשך הזמן יין והי' ההפרשה כדינו וא"צ להפריש שוב אחרת וע"ז תני כל ג' ימים היינו או ג' ימים ראשונים כשיטות ר' יוחנן הוי וודאי יין וא"צ הוא או הלוקח ממנו להפריש אחרת וכפי' רשב"ם בב"ב דף צ"ו ע"א או ג' ימים האחרונים כשיטות ריב"ל ודאי חומץ והיתה ודאי תרומה בטעות וצריך הוא או הלוקח ממנו להפריש אחר ומכאן ואילך ספק דהיינו בימים שבנתיים דינו כדין ספק דדינו תרומה ויחזור ויתרום. ע"כ אירי הברייתא כשהטבל הוא בעין או בידו או ביד הלוקחים ושפיר מתורץ הקושיא דלמה יהי' דינו כדין ספק דדינו תרומה ויחזור ויתרום ולא נימא כיון דתרומה בזה"ז הוא מדרבנן ולר"ש הלא אף תרתי לריעותא אינו ודאי רק ספק א"כ אין דינו כשאר דין ספיקות דדינם תרומה ויחזור ויתרום משא"כ בזה דספיקא דרבנן לקולא דבזה נכון תירץ הנ"ל דכיון דתני בברייתא רק סתם מכאן ואילך ספק והיינו דתרומה ויחזור ויתרום ויש לפרש דכן

הכוונה דיחזור ויתרום את החביות בעצמו ודבזה לא שייך ספיקא דרבנן לקולא כיון דהוא דשיל"מ דהרי ביכולתו לחזור ולהרים חביות זו בעצמו כיון דהטבל הוא עדיין בעין א"כ הוא דשיל"מ בל' שום הפסד:

אין לסתור ולומר דהיכי דהטבל הוא ביד הלוקחין וכדפי' רשב"ם בב"ב הנ"ל א"כ צריכין הלוקחים להפריש בעצמם כדי שיהי' התרומה ניטלת מן המוקף כיון שההפרשה הראשונה אפשר אינה הפרשה כלל מחמת שה' תרומה בטעות משא"כ כשיפרש המוכר שוב פעם אחר את החביות הזה בעצמו עכ"פ יהי' שלא מן המוקף א"כ שוב לא הוי דשיל"מ כיון דא"א לחזור ולתרום חביות זה בעצמו כיון דבתחלה א"א לתרום שלא מן המוקף דגם זה אין בו ממשות כלל כיון דעכ"פ אף דנימא ספק דרבנן לקולא ושיוכל הלוקח לשתות היין בלי שום הפרשה כלל דהלא הוי דשיל"מ כיון דאם תרם אף שלא מן המוקף תרומתו תרומה כמבואר בש"ע יו"ד סי' של"א סעיף כ"ה וגם דאפי' לכתחילה י"ל דיוכל לתרום חביות זו אף שלא מן המוקף כיון דהוי כדיעבד מחמת הספק וכמש"כ בענין שאין שייך בזה נשיאות חטא של תורם מן הרע על היפה. והנה גם אין מקום לפקפק ע"ז שכתבתי דהוי דשיל"מ משום דיכול לחזור ולתרום את החביות המסופקת בעצמה דהוי דשיל"מ בלי שום הפסד דהלא כשלא יצאה חביות זו לחולין ושיהי' לחביות זו דין טבל ולא דין תרומה אין מקום לחזור ולהרימה לשום הפרשת תרומה ומעשר על שאר טבל הטביל א"כ איך יכול לחזור ולהרימה ולהפרישה על שאר טבל כיון דיש ספק דאימא דחביות זו דין תרומה יש לה דגם זה הם דברי ריק ותוהו דהלא יכול להפרישה על שאר טבל בממ"נ אם היתה חביות זו בשעת ההפרשה יין א"כ כבר הופרש מן הטבל הפרשת תרומה ומעשרות כדין וכדת וגם יש לחביות זאת דין תרומה ומעשרות כראוי ואם הי' חביות זו בשעת ההפרשה חומץ ממילא דהי' הפרשה זו בטעות ולא הי' לחביות זו שום דין תרומה כלל ורק דין חולין והוא טבל א"כ הרי יוכל להפריש מחדש כיון דהוא טבל חולין וכיון דיין וחומץ הם מין אחד ולא יהי' שום טעות רק בכוונת מכוון מפריש מן החומץ על היין מחמת דרא דהספק הנ"ל:

אך אמנם עפ"י הוצעת דברים ההם יש מקום להקשות כך דהנה כל הדברים ההם הם נכונים עפ"י המסקנא דמסיק ח"מ ר"ש דתרתי לריעותא הוי דינו דין ספק ובכדי דלא תיקשי דבתרומה בזה"ז דהוא מדרבנן חולין דספיקא דרבנן לקולא. אך אמנם תיקשי על המקשן דפריך ורמי חביות אמקוה כו' יש להקשות עפ"י מה דכתבתי לעיל דף ג' ע"ב בתוס' ד"ה ושניהם לא למדוה אלא מסוטה כשכתבתי שם ג"כ מה שיש לפלפל על דברי הרמב"ם שבפ"ה דתרומות הנ"ל כתבתי להקשות דמאי פריך ורמי חביות אמקוה כו'

דנימא דבאמת דהטבל הוי ודאי טבל מחמת דקיימינן דתרתי לרעותא דין ודאי יש לו והא דתני בברייתא מכאן ואילך ספק היינו משום דדינו דחביות הא דתרומה ליחזור ליתרום והוא משים דא"א לומר כיון דתרתי לריעותא הוי ודאי א"כ יצאה חביות זו לחולין משום דהוי דשיל"מ כיון דאפשר לאתשולי על התרומה ודלא שייך כאן דליכא מצוה לאתשולי וכמ"ש שם. והנה קו' זו יש לדחותה בקל דהגם דהדברים נכונים דדין ת"ל אף אם ת"ל הוי וודאי מ"מ לא עדיפא מחזקה גמורה שלא הי' כלל חזקה אחרת נגדה כלל דאף גם בזה דאיכא חזקה אחרת כנגדה מ"מ כיון דבחזקה אחרת יש בה ריעותא וזאת החזקה אין בה ריעותא כלל נקרא תרתי לריעותא והוי כחזקה גמורה בלתי חזקה אחרת נגדה והא קיי"ל דחזקה גמורה ג"כ אינו מועיל בדבר שיל"מ ואפי' בס"ס יש מחלוקת בפוסקים סי' ק"י אי מהני בדשיל"מ ודעת הר"ן בביצים הנקחים מן הגוי ביו"ט דאף רובא לא מהני דדשיל"מ ולעי"ן במשנה למלך פ"ז מהל' מעילה ובשער המלך פ"ד מהל' יו"ט הל' ק"ד ועכ"פ בחזקה כ"ע מודו דלא מהני בדשיל"מ אעפ"כ יש לדחות קו' זו מכל וכל ולומר דאין לשון הברייתא דמכאן ואילך ספק סובל כוונה זאת ולומר דכיון דא"א להוציא] חביות זו לחולין אף דת"ל הוי כוודאי משום דלא עדיפא מחזקה גמורה א"א להקל בדשיל"מ דיכול לשאול על נדר דההפרשה ודבכאן מצוה לאתשולי עלה ולכך קאמר דמכאן ואילך ספק דהיינו דהוי תרומה ויחזור ויתרום משום דהוי חביות זו בכלל דשיל"מ דעכ"פ א"א להעמיס זה כלל דכוונת הדברים דמכאן ואילך ספק דמשמע מצד הדין של הספק הוי הדין דתרומה ויחזור ויתרום ולא מצד דע"י סדינו מדאורייתא כחולין גמורין משוה דהוי ת"ל וע"י הספק שוב מצוה לאתשולי עלה והוי עי"ז דבר שיל"מ כיון שיכול לאתשולי עלה דאין זה בכח המאמר של מכאן ואילך ספק: וגם על גוף הסברא שבהקושיא דבכאן שלא הי' התרומה ודאי רק ספק תרומה דומה לנדרים דהוי דשיל"מ משום דיכול לשאול לחכם ולהתיר אף דמתחלה הי' אצלי סברא זו כדבר פשוט בלי שום פקפוק כעת אני חוזר בי ושאין לסברא זו מקום רק לשיטות הט"ז ביו"ד סי' שק"ג ס"ק ב' דנראה דמפרש בכוונת רש"י והר"ן במס' נדרים דף כ"ט ע"א דהחילוק שבין נדרים לתרומה הוא דבנדרים עומד לישאל א"כ מחמת דאיכא מצוה לשואלי משום דכל הנודר כו' א"כ איכא פתח וחרטה בעיקר הנדר משא"כ תרומה דליכא מצוה ממילא דליכא פתח וחרטה בעיקר הנדר רק ע"י הנולד ענין התערובות שאח"כ ועפ"ז יש מקים לסברא שכתבתי דהקושיא דהיינו גם כאן כשהפריש התרומה הי' סבר שהוא וודאי יין וכעת נתוודע לו שהוא ספק יין או חומץ א"כ יש פתח וחרטה בעיקר הפרשה דאם הי' יודע בשעת ההפרשה שהוא חומץ בודאי לא הי' מפריש מן הרע על היפה א"כ הגם שבשעת

ההפרשה לא הי' אצלו שום ספק שקסבר שהחביות הוא של יין מ"מ עתה שנתוודע לו שהי' ההפרשה מחביות שהוא מסופק הוי הפתח והחרטה בגוף הנדר וכ"ז לפירושו של הט"ז משא"כ לפי הנראה מפשיטו כוונת רש"י והר"ן דדוקא בנדרים דאיכא מצוה לאתשולי א"כ עומד לשאלה והוי כאילו כבר נתשול עלוו' וכמו כן קדשי בדק הבית דכ' הר"ן שם דע"כ לפדיי' קאי משא"כ תרומה דעכ"פ ליכא מצוה לתשולי או אם נימא כפירושו של הנקודת הכסף שם בסי' שכ"ג וכמש"כ גם הש"ך שם בס"ק ח' דהטעם דתרומה משום דאין נשאלין על ההקדשות אלא מדוחק או דנימא כטעמו של הכו"פ בסי' ק"ב ס"ק ה' דלכך לא הוי תרומה דשיל"מ כיון דאין בהתרה שום מצוה א"כ כיון שיש בו קום ועשה מה"ת נחזיק דהוא דשיל"מ כ"ז שלא עשה עשיי' זאת ואולי לא יעשנה כלל משא"כ בנדרים דאיכא מצוה בהתרה א"כ חזקה על בני ישראל שהם זריזים במצות יוע"ש עכ"פ ע"פ כל אלו הטעמים אין שום מקום הבדל והפרש וחילוק כלל בין כשהי' תרומה ונתערב דג"כ מדאורייתא יש לתערובות הזה דין חולין גמורין והי' מקום ג"כ לומר דלמה נאכל התערובות הזה שעם התרומה כיון דיכול לשאול על התרומה ובפרט דשם בנדרים דף נ"ט הא מיירי בתערובות יבש ביבש דהיינו סאה תרומה טמאה שנפלה לפחות מסאה חולין דבודאי איכא ריעותא דהלא אם הי' התערובות דיבש ביבש בענין שאינו נבללו האיסור עומד בעצמו אלא שאינו מכירו יש חילוקי דיעות ביו"ד סי' ק"ט אי שרי לאדם אחד לאכלם אפי' זה אחר זה ובגמ' דנדרים דף נ"ט הנ"ל הרי מבואר בסתם דתרומה דליכא מצוה לשיולי אינה בכלל דבר שיל"מ ומשמע דבכל ענינ' לא הוי תרומה כדשיל"מ א"כ מה חילוק יש בין זה לנידון דהכא דבשעה שהפרש התרומה או שהי' נותן עיניו בחביות זו להפרש ממנה לאחר זמן שהתרומה ניטלת במחשבה כפירש"י כאן במס' נדה ובשאר מקומות שהובא ברייתא זאת ועכ"פ הי' אצל המפריש דין החביות בחזקת תרומה גמורה ולא הי' עומד כלל לשאלה מה"ת נאמר שעתה שנתוודע לו שיש ספק בתרומה הזאת מה מקום יש לחלק ולומר כיון דמדאורייתא תרתי לריעותא הוי בוודאי טבל דיש מצוה בשאלה זאת ושיש לו דין דשיל"מ סוף כל סוף כיון דבשעת ההפרשה היתה בחזקת תרומה גמורה ולא הי' עומד לשאלה שוב לא הוי דבר שיל"מ:

אך ע"פ הדברים שכתבתי יש להקשות קושי' בסגנון זה רק בדרך אחר דהיינו לפרש מכאן ואילך ספק היינו דתרומה ויחזור ויתרום ורק שלא יתרום על הטבל ממקום אחר רק אותו החביות בעצמה יחזור ויתרום אותה והיינו משום דא"א להוציא את החביות הזאת לחולין אף דהוי ת"ל דהוי כוודאי משום דלא עדיף ת"ל מחזקא גמורה דא"א לסמוך על החזקה היכי דהוא דשיל"מ דהיינו דשיל"מ בלי שום הפסד לחזור ולתרום חביות זו

בעצמה וניחא פירוש לשון הברייתא דמכאן ואילך ספק דהיינו כדין ספק דדינו שתרומה ויחזור ויתרום ובכאן יתרום חביות הזה משום דא"א להוציאה לחולין משום דהוי ת"ל כיון דהוי דשל"מ וממילא דשוב א"א להחזיק את הטבל ההוא בכלל חזקת טבל ודאי מחמת דהוי ת"ל משום כיון דהטבל הוא דבר הנמשך מן החביות וכמו שבהחביות אין אנו מחזיקין את החביות לודאי חולין מחמת חזקת טבל משום דהוי דשיל"מ כמו כן א"א להחזיק את הטבל בחזקת טבל ודאי וגם יש לדמות זה קצת כענין המבואר בפ"ח א"ח ויד אהרן המובא בבאר היטיב א"ח סי' מ"ז דאם נסתפק אם בירך ברכת התורה דהוי ספיקא דאורייתא שוב צריך לברך כל הברכות אף דאינה רק מדרבנן יעו"ש והיינו משום דהוא נמשך מזה לזה והבאתי קצת ראי' לסברת הפ"ח והיד אהרן הנ"ל ממ"ש התוס' בכתובות דף כ"ד ע"א ד"ה אבל אינו נאמן להשיאו אשה דכיון שהוצרכו לבדוק לחללות אגב חללות הצריכו לבדוק כל פסול שבה גם של ממזרות ונתינות וע"ש עכ"פ עפ"י כל הסברות הנ"ל יש לפרש מכאן ואילך ספק שבברייתא אף אי תרתי לריעותא הוי ודאי ותיקשי על מה דמקשה הגמ' ורמי חביות אמקוה:

ולתרץ קושי' זו נקדים לתרץ קושי' השיך ביו"ד סי' ק"ב ס"ק ז' על מה שכ' הש"ע בלשון יש מי שאומר דהרי לא מצינו חולק כלל וגם דיש ראי' מגמ' ממס' יו"ט יעו"ש והנה על שלא נמצא חולק הנה כ' בס' מחנה ראובן בשם המרכבת המשנה דהכ"מ בהל' עכו"ם הל' י' בד"ה שם כיצד כוס של עכו"ם שנפל באוצר כו' דהרמב"ם חולק על הרשב"א בדין זה וס"ל דחשיב דשיל"מ וכ"כ בס' יד דוד מס' יו"ט דף ג' ע"ב בשם חכם אחר וכ' בשמו עוד דלפ"ז צריך לתרץ ראיות הש"ך דלא תיקשי על הרמב"ם קו' הש"ך יעו"ש.

והנה בקו' הש"ך הלז כבר כתבתי בקונטרס השני על מס' יו"ט ובדפי הקונטרס הוא שם בדף ע"ג ע"ב ועוד בדף ע"ב וע"ה וכעת נ"ל לחדש דבר חדש מה שלא עלתה בלבי אז והוא ע"פ שהקשה הרמב"ן במלחמות בפרק כל שעה בסוגיא דאמר רבא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו דהקשה על ר' יוחנן דסבר לאחר זמנו מותר כר"ש ובזמנו אינו אוסר במשהו דהא הוי דשיל"מ וכבר הזכרתי קושי' כזאת בקונטרס הלז לעיל בתוס' ד"ה ושניהם לא למדוהי כו' שבדף ג' רק מחמת שנעלם ממני אז אנה מצאתי קו' זו הזכרתי בסתם רק התירוץ והוא תירוצו של הרמב"ן במלחמות דר' יוחנן חולק על ר"ש בנדרים דף נ"ח בענין דשיל"מ וכבר הובא קו' זו בשם הרמב"ן במלחמות בס' צל"ח על מס' יו"ט בדף ד' ע"א והביא גם תירוצו של הרמב"ן והקשה עליו קו' חמורה דא"כ איך מתרץ ר"א לעולם ספק יו"ט ספק חול כו' דאיך יתוץ אליבא דר' יוחנן דלא ס"ל כלל דשיל"מ יוע"ש ומה שסתר הצל"ח עוד גוף דברי הרמב"ן ודבמס' נדרים דף נ"ח אין שם שום

מחלוקת לענין דשיל"מ יעו"ש כבר קדמו בשער המלך פט"ו מהל' מ"א הל' ד' לסתור כן דברי הריטב"א יעו"ש בדף קל"ד בד"ה ולענ"ד דבריו תמוהין דרבנן דר"ש לא פליגי אלא בדשאל"מ כו' וגם מה שהזכרתי לעיל שם בענין ההוא מהקושיא שעל ר"י ור"ל במס' ע"א דף ע"ג ע"ב דקאמרינן לדדהו טעמא דטבל משים כהתירו כך איסורו ולא קאמרינן משום דשיל"מ ג"כ עשיתי השמטה להשמיט דברי התו' והר"ן שם במס' ע"א שהאריכו בענין הנ"ל וגם בהרמב"ן במלחמות בפ' כל שעה הנ"ל הוזכר קו' זו וכ' זה להוכחה על שיטתו דר"י ס"ל דרבנן חולקין על ר"ש בדשיל"מ מזה בעצמו דאמר ר"י במס' ע"א דכל איסורין שבתורה כו' חוץ מטבל ויי"נ והא טבל דשיל"מ היא יוע"ש. והנה אין כאן מקום ביאור לדברי התוס' ופירוש הרא"ש שכתבו בנדרים דף נ"ח ע"א ד"ה כל דבר שיש לו מתירין כגון טבל שנתערב בחולין דכי מעשר עליו מדמאי או מעציץ שאינו נקוב כו' דכוונתם דאל"כ הוי כמפריש מפטור על החיוב ורק לזכור לעיין בהרע"ב פ"ג דחלה משנה ט' ובהרמב"ם פ"ח מהל' מעשר הל' ג' ובהראב"ד ג"כ שם ולעיין בר"ש פ"ג דחלה משנה ט' מה שהביא שם ממנחות דף ל"א וגם לעיין ברא"ש בהל' קטנות הל' חלה סי' ט' וביו"ד סי' שכ"ד סעיף י"א ובש"ך שם ס"ק י"ח. והנה בין לשיטות התוס' ד"ה טבל מ"ט דאיירי כשאין הבעלים כאן ובין לשיטת הר"ן שם במס' ע"א דאיירי כשאין לו טבל להפריש מסולקת הוכחת הרמב"ן הנ"ל דהא דפרט ר"י ור"ל חוץ מטבל איירי באין לו מתירין ואדרבא בזה ניחא מה דפריך בשלמא יי"נ כו' אלא טבל מ"ט דקשה למה לא קאמר משום דשיל"מ דהוצרך הר"ן לומר דמש"ה צריכין הכא לטעמא דכהתירו כך איסורו משום דבכל ענין קאמרי ר"י ור"ל דאוסר בכ"ש ואפי' בשאין לו מתירין כו' יוע"ש דעדיין אינו מיושב לשון המקשן דקאמר אלא טבל מ"ט דמשמע דאין שום טעם לסברתי לטבל שיאסור בכ"ש ולפי דברי הרמב"ן במלחמות הנ"ל ניחא דמדקאמר רק טבל ומוציא מן הכלל מה שיש כיוצא בו דשיל"מ ע"כ צ"ל דמיירי בטבל שאין לו מתירין וכגון שהבעלים אינם בכאן כדברי התוס' או שאין לו טבל להפריש וכדברי הר"ן אח"כ מצאתי שכבר. קדמני בזה בס' שער המלך ומביא בדבריו שם דברי מהר"מ מלובלין. ועוד י"ל קצת דלא מתרבי בזה הכלל דקתני במשנה רק או כל איסורין שבתורה וכדברי רב ושמואל דהוא ענין שיש לרבות בלשון זה הכלל או טבל כדברי ר"י ור"ל דהוא ענין כולל לרבותו בזה הכלל משא"כ לרבות דשיל"מ אין לשון המשנה דזה הכלל סובל לרבות כיון דאית בענין דשיל"מ פרטיים ופרטי פרטיים שלא יהי' בו שום הפסד וטורח ודבר שאין איסור חוזר לשנה הבאה או שאר ענינים כיוצא ממילא דלא שייך לרבות דשיל"מ בלשון זה הכלל שבמשנה והגם דבדברי הלח"מ בפ' ט"ו מהל' מ"א הל' ו' אינו מבואר

כך אעפ"כ נלפענ"ד כמו שכתבתי והנה במה דקאמר תנ"ה מדתני במה אמרו טבל אסור כו' דמבואר שם בדברי הר"ן דכ' בזה כיון דתני טבל סתמא משמע בין בשיש לו מתירין בין בשאין לו מתירין כו' אין לפקפק בזה על מ"ש בהפר"ח בסי' ק"ב ס"ק י"ג כ' לפרש כוונת הראב"ד בפ' ט"ו מהל' מ"א הל' י"ב דכ' להשיג על לשון הרמב"ם דכ' יראה לי דאפי' דשיל"מ אם נתערב בשאינו מינו כו' דכוונת הראב"ד הוא על המשנה זו דספק דחלה הטבל אוסר כ"ש מב"מ שלא במינו בנ"ט כו' ואמת שהוא דבר מוכרח בכוונת הראב"ד דמ"ש הכ"מ ממשנה דפ' משילן האשה ששאלה מחברתה כו' הוא תמוה דלשון הראב"ד משמע דלא בא כלל לסתור דברי הרמב"ם רק להשיג עליו על לשון יראה לי שכ' שהרי הוא משנה ואפי' אם נדחק דאין כוונת הראב"ד לזה מ"מ היא קושי' בפ"ע איך כתב הרמב"ם יראה לי כו' במה שמפורש במשנה דסוף פ"ג דחלה וע"כ צ"ל כמ"ש הפר"ח שם די"ל דהמשנה איירי בטבל שאיל"מ וכדברי התוס' או כדברי הר"ן דאין לו טבל כו' והרי מזה יש קצת סתירה למ"ש הר"ן דמש"ה קאמר בגמ' לסייע לדרי' ור"ל מהך משנה משום דהמשנה איירי בכל ענין כיון דתני טבל סתם אמנם באמת אין מזה שום פקפוק על דברי הפ"ח דדוקא הא דהי' מקום להקשות מה קאמר תנ"ח דמאי סיוע יש לדברי ר"י ור"ל על טבל דאין לו מתירין משום דכהתירו כך איסורו כו' אימא דהמשנה איירי דוקא בטבל שיש לו מתירין בזה דוקא נאמרו דברי הר"ן דכיון דתני טבל סתם במשנה מיירי בכל ענין אפי' כשאין לו מתירין משא"כ להיפוך להקשות על לשין יראה לי דכ' הרמב"ם על החילוק שבין כשהתערובות הוא במינו לבין כשאינו במינו דהא כן מפורש במשנה דחלה בזה נכוני' דברי הפ"ח דממשנה דחלה יש לדחות דאיירי כשאין לו מתירין ורק מטעם דכהתירו כך איסורו דלא שייך באינו מינו כפירש"י במס' ע"א הנ"ל ד"ה במה אמרו כו' ודבזה לא שייך לומר כדברי הר"ן הנ"ל דהמשנה איירי בכל ענין כיון דהאי במה אמרו קאי אדלעיל במשנה ז' וכפי' הרע"ב א"כ למת אמרו כו' דאמרן לעיל כשאין לו פרנסה כו' א"כ אין לו מתירין כיון דאין לו פרנסה ממקום אחר ואף דלשון הר"ש אינו כלשון הרע"ב ורק א"כ למה אמרו כו' דאמרת לעיל ביש לו פרנסה כו' וכשאין לו פרנסה כו' היינו אליבא דאמת דגם בשיש לי פרנסה דהוי דשיל"מ ג"כ יש חילוק בין במינו ובין אינו מינו ועכ"פ אין ראי' לדין זה ממשנה דיש לדחות דקאי אדלעיל כשאין לו פרנסה וכדברי הרע"ב ושוב לא שייך לומר דהמשנה איירי בכל ענין ואף גם דגם בלא"ה ג"כ לא שייך כלל דברי הר"ן דהמשנה איירי בכל ענין רק כדי לתרץ התניא נמי הכי דקאמר בגמ' ודלא נימא דמאי ראי' אימא דהמשנה איירי רק כשיש לו מתירין בזה שייך לומר דטבל סתם קתני ומסתמא איירי בכל ענין טבל אבל להיפוך

לומר דהמשנה איירי כשאין לו מתירין בזה לא שייך לסתור דתני טבל סתם ואיירי בכל ענין דאדרבא דין טבל סתם דאוסר בכל שהיא משתמע כשאין לו מתירין דהרי לא איירי רק מדין טבל ולא מדין דשיל"מ דנהי דאין לדקדק דאי כוונת המשנה בטבל מחמת דשיל"מ הו"ל למשנה למינקט גם שאר דשיל"מ דהיינו חלה והקדש ומעשר שני דזה יש לדחות כיון דהמשנה קאי אדלעיל במשנה ז' דאיירי רק בטבל לבד וכדקתני א"כ למה אמרו כו' מ"מ מצד הלשון של המשנה בעצמת דתני טבל אוסר בכ"ש משמע מדין טבל בעצמו ועוד דא"כ הו"ל עכ"פ למינקט בלשון המשנה דתני א"כ למה אמרו הטבל אוסר כ"ש מין במינו כו' למיתני למה אמרו הטבל וחלה והקדש ומעשר שני אוסר כ"ש מין במינו כו' כדי לאשמועינן מפורש דין זה דגם בדשיל"מ ל"מ יש חילוק בין מין במינו למין בשא"מ ושלא נבוא לטעות בזה וכי בשביל דא"כ למה אמרו כו' נמשך למשנה ז' דאיירי בטבל אין לכלול בהלשון גם שאר דשיל"מ עכ"פ אין סתירה על דברי הפר"ח מדברי הר"ן הנ"ל. ועתה נחזור לגוף הענין דמוכח מדברי התוס' והר"ן דמס' ע"א הנ"ל דאין שום הו"א שיחלוק ר' יוחנן על גוף הדין והכלל שינקטו חז"ל בגמ' דין דשל"מ בסתם ודלא כדברי הרמב"ן במלחמות פרק כל שעת הנ"ל:

ועתה נבוא לגוף הקושי' של הרמב"ן על ר' יוחנן בפ' כל שעה דס"ל דבזמנו אינו במשהו אף דס"ל כר"ש בלאחר זמנו והנה הצל"ח במס' יו"ט מתרץ דטעמו של ר' יוחנן משום דחמץ חוזר לאיסורו בשנה הבאה ורק דקשי' לי' על הרמב"ם דס"ל דחמץ הוי דשיל"מ א"כ קו' הרמב"ן במקומה עומדת על ר' יוחנן ומתרץ ע"ז בדרך פלפול לקשר נימא בנימא וחבל בחבל עפ"י הטעם של הר"ן בנדרים דף נ"ב על דשיל"מ דהוא דלא כפירש"י משום דעד שתאכלנה באיסור כו' יוע"ש הנה באמת בדרך הזה שטעמו של הר"ן דדשיל"מ הוא שלא כטעמו של רש"י תפסו כל גדולי המפורשים וכן נראה קצת מדברי הט"ז בס' ק"ב במה דתמה בס"ק ה' על הת"ח שלא הביא טעמו של הר"ן ובאמת אפי' לענין דינא יש הרבה חילוקים בין טעמו של רש"י לטעמו של הר"ן וכמו שחשב הפרי מגדים בשער התערובות חלק ב' פרק ב' יוע"ש והנה הגם שלא עמדתי על כוונת הפר"ח בדף ד' שהשיג על טעמו של הר"ן וכתב דאין דבריו ברורים דמאי דסברי רבנן מין במינו בטל ברובא לאו משום דחשבי לי' מין בשאינו מינו משום דהוי איסור והיתר אלא משום דמין במינו אינו נרגש טעם האיסור משא"כ במין בשא"מ שנרגש הטעם וטעם כעיקר דאורייתא ולא יכולתי להלום את דבריו כלל דהלא אין מבואר בדברי הר"ן כדבריו כלל ורק בזה"ל ורבנן לא משמע להו הכי דמ"מ מין במינו דאיסר והיתר אין דומין זל"ז כיון דחד אסור וחד שרי שאין ראוי לילך אחר דמיונם בעצם אלא אחר חילוקן באיסור והיתר אלא היינו טעמו

דדם הפר אינו מבטל דם השעיר משום כיון דשניהן עולין כלומר שכשירים לזריקה אין מבטלין זא"ז דכי היכי דר' יהודא אזיל אחר דמיון העצם אזלו רבנן אחר דמיון ההיתר ולפיכך כל שחלוקין באיסור והיתר אפי' מב"מ בטיל דהו"ל כמין בשא"מ כו' יעו"ש ואין כוונת הר"ן כלל לומר דטעמייהו דרבנן דמין במינו בטיל משום דהוי כמין בשא"מ מחמת חילוקן שזה אסיר וזה מותר דזה לא עלה על דעת הר"ן מעולם כלל ודבוודאי טעם דמין במינו בטיל משום שאינו נרגש הטעם משא"כ במין בשא"מ דנרגש הטעם וטעם כעיקר ורק כוונת הר"ן דלכך פליגו רבנן אדר' יהודא ולא ילפי ממה דכתיב בתורה גבי דם הפר ודם השעיר דמין במינו לא בטיל משום דהתורה הא איירי כששניהם שוין ושניהם כשרים לזריקה והוי כהיתר בהיתר דלא שייך בי' שום ענין ביטול ופליגי רבנן בזה על ר' יהודא דס"ל דטעם התורה גבי דם הפר ודם השעיר משום דמין במינו אינו מחלישו ומבטלו אלא מעמידו ומחזקו כו' ואזיל בתר דמיונם בעצם והיינו לומר דטעם התורה בדם הפר ודם השעיר משום דמיונם בעצם דהוא מין במינו ולכך יליף משם דכל מב"מ לא בטיל ורבנן לא אזלי בתר דמיונם בעצם רק אחר דמיון ההיתר ור"ל דרבנן לא מפרשי טעם התורה גבי דם הפר ודם השעיר משום דמיון העצם רק משום דמיון ההיתר היינו משים דשם הוי היתר בהיתר דאין שייך בו ביטול ומאין הרגלים לחדש דבר רחוק כזה איך דהר"ן ס"ל דטעמייהו דרבנן דמב"מ בטיל הוא משים דהוי כמין בשא"מ משום דזה אסור וזה מותר עכ"פ הגם דדברי הפר"ח אינם עולין על דרך הפשוט בכוונת הר"ן מ"מ גם מדבריו נראים דטעם הר"ן אינו כדברי הת"ח דמפרש כטעם רש"י משום דעד שתאכלנה כו' וגם דברי הכו"פ בסי' צ"ט בכריתי ס"ק י"ח אינם מובנים במ"ש שם אפי' לדעת הר"ן בנדרים דהיתר בהיתר לא בטיל מ"מ אין נעשה נבילה כו' דהרי הר"ן לא כ' דהיתר בהיתר לא בטיל רק כשהיא מינו במינו אבל מין בשא"מ אף היתר בהיתר בטיל לדעת הר"ן והרי מים וחלב הוי מבשא"מ כמו מים ביין במס' ע"א דף ע"ג או מים בדם בחולין דף פ"ו עכ"פ הנה כל הגאונים בחדא שיטה קיימו דהר"ן לא סבירא לי' כטעם רש"י משום שעד שתאכלנה בהיתר וכמפורש בכו"פ סי' ק"ב כמה פעמים ובפרי מגדים בשער התערובות והי' מהראוי לי שלא להיות כהדיוט קופץ בראש כולם ולעמוד במקום גדולי' ההם ולסתור דבריהם אך מאחר שהתורה מונחת בקרן זויות וכל הרוצה ליטלה כו' א"א להתעלם וחיבה אפי' על תלמיד קטן שבקטנים לומר חיות דעתו שלפענ"ד הדברים נכונים מה שכתבתי בקונטרס השני במסכת יו"ט דף ג' ע"ב שמאחר שקמה וגם נצבה כנד קו' הפ"י בריש מס' יו"ט דף ד' ד"ה רב אשי אמר לעולם ספק יו"ט ספק חול להקשות על טעם הר"ן דלא שייך אלא לענין תערובות במשהו משא"כ לענין

ספיקא דלא שייך הט' למה נחמיר בדבר שיל"מ בדרבנן יעו"ש ולזאת נלפע"ד דאף לטעם הר"ן משום מין במינו מ"מ מודה הר"ן לטעמו של רש"י דעיקר הטעם שאמרו חכמים דדשיל"מ לא יתבטל בתערובות הוא כטעמו של רש"י דעד שתאכלנה ורק דהוסיף הר"ן עוד טעם על טעם הזה בכדי שיהי' מקום סברא לחילוק שבין מב"מ למין בשא"מ לכך חידש הר"ן לומר דטעם רש"י משום עד שתאכלנה באיסור כו' אינו מספיק דאעפ"כ תיקשי מה ראו חכמים לחדש איסור לזה שכבר הותר מן התורה וכדכתיב אחרי רבים להטות וכדפירש"י בחולין דף צ"ח ע"ב ד"ה דמדאורייתא ברובא בטיל והוא דומה קצת למ"ש הט"ז דאין כח לחכמים לאסור דבר שמפורש בתורה להיתר ואין דומה לשאר דברים חשובים שאמרו חכמים שאין מתבטלין משום שיש להם סמך מן התורה מדין קבוע דאמרה תורה כל קבוע כמחצה ואינו בטיל ברוב וכדמשמע קצת מלשון התוס' והרא"ש בחולין דף צ"ה בד"ה ספקו אסור וגם דדברים חשובים מסתבר הטעם דבשביל חשיבותן ראו חכמי' להחמיר שלא יתבטלו מחמת חשיבתן משא"כ דשיל"מ שאין לו שום חשיבות מצד עצמו ורק לומר דראו חכמים להחמיר בשביל שאפשר לאכלו אף בלא ההיתר שהתירתה התורה משום אחר רבים להטות לזה אין טעם וסברא כלל והלא אפי' בברי' דאינה בטילה דהוא מחמת חשיבות הברי' אעפ"כ המציאו הפוסקים טעם לומר והובא בט"ז ס"ק א' דהוא משום דמן התורה יש חשיבות לברי' דלוקין על אכילתה אפי' פחות מכזית יוע"ש א"כ דשיל"מ דהאיסור הוא משום טעמו של רש"י דעד שתאכלנה באיסור כו' אין זה טעם מספיק שיאסרו חכמים בשביל זה אי לא הי' לו שום סמך מדאורייתא ולכך חידש הר"ן דגם לדבר שיל"מ יש סמך מדאורייתא דהוא משום דלטעמי' דרבנן דם הפר ודם השעיר דאינן מתבטלין הוא משום דיש להם דמיון בעצם ובמין דהיינו דהם מין במינו וגם היתר בהיתר וממילא יש לדשיל"מ ג"כ סמך מדאורייתא דהוא ג"כ כהיתר בהיתר והיכי דיש דמיון בעצם ובמין לא נתבטל משא"כ במין בשא"מ אף דיש לו מתירין בטיל וכל זה מוכח ומורה בלשון הר"ן בעצמו דכתב דבשיל"מ נטו רבנן משום חומרא לדר' יהודא כו' והרי דצטו רבנן רק משום חומרא כיון דיש לו סמך בדאורייתא עכ"פ והנה כ"ז לענין תערובות דמדאורייתא ברובא בטיל בזה צריך למצוא סמך מדאורייתא להחמיר בדשיל"מ משא"כ לענין ספק דאין לך סמך מדאורייתא גדול מזה דבכל ספיקא דאוריי' אזלינן לחומרא ורק בספיקא דרבנן אזלינן לקולא בזה אין צריך לטעם הר"ן כלל ואף דלא שייך בספק טעמו של הר"ן מ"מ נכון מה שחידש ר' אשי דבדשיל"מ אף ספיקא דרבנן לחומרא ולק"מ קושי הפי' הנ"ל על טעם הר"ן מהא דחידש ר' אשי דבדשיל"מ ספיקא דרבנן ג"כ להחמיר. והנה הגם דע"פ יסוד הנחה זו דגם לטעם

הר"ן צריך לטעמו של רש"י דעד שתאכלנה כו' נולד כמה חילוקים לענין דינים שהמציאו גדולי האחרונים ומסתפינא לחלוק עליהם כו' אעפ"כ לענין פלפול הלכה נלענ"ד ברור כמ"ש ועכ"פ יש בזה כדאי לסתור את כל דברי הצל"ח מה שהמציא בדבריו לתרץ קושי' הרמב"ן במלחמות על ר' יוחנן עתה כבוא לומר דהיותר מחיור בשיטות ר' יוחנן במה דס"ל דחמץ לא הוי דשיל"מ הוא לומר כסברת הר"ן בפרק כל שעה ובהרי"ף והר"ן הוא בדף קל"ח דכ' שם הר"ן בד"ה רבא גזר שלא במינו אטו מינו כו' ואני חיכך בטעם זה כו' ועוד שקרוב הדבר לומר דכיון שחומרא דרשיל"מ מדרבנן הוא לא החמירו בה אלא כשהמין בעצמו עתיד להיות ניתר אבל כאן שהחמץ עצמו אסור אעפ"י שתערובותו מותר אפשר שהשוו מדותיהם שלא לדונו בכלל דשיל"מ כו' יעו"ש וסברא זאת נכון לומר דהיא שיטת ר' יוחנן דס"ל דחמץ אינו בכלל דשיל"מ ואחר שנתקבל דבר זה אצלי במאוד מצאתי שכוונתי בזה לדעת בעל לח"מ שכ' בפ"א מהל' חמץ הל' ה' שכבר קדמני בזה שכ' שם בסוף הדיבור ור' יוחנן דלית לי' הך טעמא דדשיל"מ אפשר דס"ל דלא אמרינן אלא כמו ביצה שנולדה בי"ט שנתערב דהאיסור עצמו אילו הי' בעין הי' דשיל"מ אבל הכא דהאיסור עצמו אילו הי' בעין כו' יוע"ש רק שלא מביא הלח"מ שכבר הוזכרה סברא זאת בדברי הר"ן כנ"ל וע"פ מה שכתבתי בדברי הר"ן דנדרים דהטעם שנתן על דשיל"מ משום מין במינו משום דלולי זאת לא הוי חכמים אוסרים דבר שמותר מן התורה אך שמצאו סמך לדבר מן מין במינו דגבי דם הפר ודם השעיר ומש"ה באינו מינו דאין לו סמך מן התורה לא החמירו מחמת טעם זה לבדו דעד שתאכלנה באיסור כו' נמתק סברת הר"ן והלח"מ הנ"ל עוד ביאור ביותר כיון דלדם הפר ודם השעיר א"א להשוות רק איסור שיש היתר לגיף האיסור ולא שיהי' היתר עי' התערובות א"כ דין התערובות של חמץ בפסח יש לו ממש דין של איסור מין בשאינו מינו דלא החמירו חכמים משום טעם זה לבד דעד שתאכלנו באיסור כיון דאין לו סמך מן התורה ועפ"ז ניחא גם דעת הרמב"ם די"ל דגם הוא לא פליג על סברא הנ"ל ואעפ"כ פוסק דחמץ הוי דשיל"מ דאזיל לשיטתו שם בפ' ט' מהל' מ"א הל' י"ב דמשום חומרא דחמץ שהתורה אמרה כל מחמצת לא תאכלו החמירו אף במין בשאינו מינו יוע"ש א"כ ניחא מה דמשוה חמץ לדשיל"מ דא"ל כנ"ל דגוף האיסור אין לו מתירין ואינו דומה לדם הפר ודם השעיר דהרי גם באינו מינו דג"כ אין לו סמך מדם הפר ודם השעיר ג"כ מחמיר משום חומרא דחמץ א"כ כמו כן אף שאין לגוף האיסור שום היתר רק ע"י התערובות שנתערב ג"כ יש לו דין דבר שיל"מ:

אך עכ"ז אין תירוץ זה מספיק כל עיקר דעדיין תיקשי דנהי דמצאנו טוב טעם ודעת לסברת ר' יוחנן דס"ל דדין חמץ שנתערב אינו בכלל דשיל"מ מ"מ קשה לשיטות הרמב"ם

ופוסקים העומדים בשיטתו לפסוק דדין חמץ שנתערב יש לו דין דשיל"מ תיקשי לשיטתם על ר' יוחנן דס"ל דחמץ אין לו דין דבר שיל"מ דכיון דלא מצינו שיהי' בענין סברא זאת אי יש לחמץ שנתערב דין דשיל"מ איזה פלוגתא בש"ס עד דנימא דר' יוחנן ס"ל כתנא או אמורא זה והרמב"ם לא פסק כוותי' וכיון דלא מצאנו מקור פלוגתא בש"ס בזה תיקשי לדעת הרמב"ם אדר' יוחנן וכן הקשה הצל"ח לשיטתן דרוצה לומר כדברי הכו"פ בסי' ק"ב ס"ק ט' דטעמא דר' יוחנן דס"ל דחמץ אין לו דין דשיל"מ משום דחוזר לאיסורו בשנת הבאה לכן הנלפענ"ד דעפ"י סברא הנ"ל דכשאין לגוף האיסור שום היתר אין לו דין דשיל"מ יש לחדש ולמצוא דסברא זו תלוי בפלוגתת התנאים ועפ"ז יתורץ גם דברי הרמב"ן במלחמות הנ"ל מקושיא החמורה שהקשו עליו בשער המלך פט"ו מהל' מ"א וגם בצל"ח הנ"ל דאיך כ' הרמב"ן דיש להשיב דאמר לך ר' יוחנן פליגי רבנן עליו דר"ש דאמר במס' שביעית כו' ואנא דאמרי כרבנן כו' הרי אין פלוגתת רבנן ור"ש כלל בענין דשיל"מ וחכמים לא פליגי רק אהך דאין לו מתירין וסברי דפירות שביעית אינן בטילין כו' והנה עפ"י הסברא של הר"ן והלח"מ הנ"ל יש להמציא דפלוגתא דפליגי לגבי שביעית תלוי בזה הסברא באם אין לאיסור עצמו שום היתר, רק ע"י התערובות אי הוי דינו כדין דשיל"מ ואף דהרמב"ן בעצמו במלחמות לא ס"ל סברא זאת ואדרבא כ' ההיפוך במ"ש דעוד אני אומד כיון דקיי"ל דשיל"מ כו' אף חמץ בפסח אינו בטיל שהרי תבשיל זה שנתערב בו חמץ כו' והוא בעצמו מותר מן התורה ולא קנס ר"ש להקל עליו כו' יעו"ש י"ל דלא כ' הרמב"ן כן רק לפסק הלכה ולשיטת רבא דהוא לפסק ההלכה אבל אין קושי' מזה על ר' יוחנן ודר"י לא סבירא לי' סברא זו ורק דבדבר שאין גוף האיסור ניתר אף שהאיסור הוא מדרבנן מ"מ כיון דעכ"פ לא ניתר מחמת איסור דרבנן אינו בכלל דשיל"מ וכדסתר הר"ן סברא זו לשיטת סברתו הנ"ל וכ' ואעפ"י שבעלי סברא זו אמרו כיון דמדאורייתא לר"ש דבר שיל"מ הוא כשאסרו ר"ש משום קנס כו' ולא נהירא כו' יעו"ש בלשון הר"ן דף קל"ח הנ"ל אך ורק דעיקר גוף הסברא זו אי אין לגוף האיסור היתר רק ע"י התערובות אם יש לו דין דשיל"מ יהי' תלוי בפלוגתא זו דפליגי רבנן ור"ש לגבי שביעית ואף דבאמת משמעות הרמב"ן במלחמות הנ"ל משמע דגוף פלוגתתן דר"ש ורבנן הוא לענין גוף הדין אי מחמרינן כלל בדשיל"מ דלא ליבטיל מ"מ כדי להציל את הרמב"ן מקושי' גדולה כזו נוכל לומר דהרמב"ן במלחמות לשון קטיע נקיט ועיקר כוונתו על פלוגתת ר"ש ורבנן לגבי שביעית ודהי' נמשך מזה אי יש לחמץ שנתערב דין דשיל"מ וסיום לשין הרמב"ן ואנא דאמרי כרבנן היינו על הא דמוכח מדרבנן דלסברתם לא אמרינן דשיל"מ רק היכי דיש לאיסור זה היתר ולא זולת והא

דכ' הרמב"ן אמר לך ר' יוחנן פליגי רבנן עלי' דר"ש כו' היינו דעפ"י פלוגתא שלהם תלוי בפלוגתתם גם הא אי חמץ שנתערב דאין היתר לגוף האיסור הוי דינו כדשיל"מ או לא וביאור דברים ההם הוא דהנה הר"ן כ' במס' נדרים דף כ"ח דטעמי' דר"ש דאמר אף הם לא אמרו אלא לביעור משום דהא ששביעית אוסרות בכ"ש במינה הוא לענין שצריך לאכול התערובות קודם הביעור כיון דאפשר לאכלו הו"ל כדבר שיש לו מתירין אבל לאכילה בנ"ט כלומר אם נתערבו לאחר הביעור שאם יהיו אוסרין תערובתן לא שרי באכילה בין במינם בין שלא במינם בנ"ט כו' עכ"ל הר"ן מבואר מזה דרבנן דפליגי אר"ש בזה אין מחלקין כלל בין ביעור לאכילה ולכך אמרו בסתם והלא שביעית אין לה מתירין ולא נתנו בה חכמים שיעור כו' דמשמע דס"ל דשביעית אינו בכלל דשיל"מ אף לביעור וע"כ הוא מטעם כיון דאין לאיסור זה דשביעית היתר כלל רק דאפשר לאכלו קודם הביעור לא נקרא זה בכלל דשיל"מ עכ"פ נמשך מפלוגתת רבנן ור"ש גם פלוגתא זו אי דבר שאין לגוף האיסור היתר רק ע"י התערובות הוי בכלל דשיל"מ ואף דלענין גוף פסק ההלכה לגבי שביעית דאוסרת בכ"ש במינה יש בזה ענין דצריך לעיונא רבה בדברי הראב"ד פי' מהל' שמיטה ויובל הל' ג' ובדברי הרמב"ם שם הל' ק"א ובפט"ו מהל' מ"א הל' מ' ובלח"מ שם בהל' י' וגם לעיין בתוי"ט ממס' שביעית פרק ז' בסוף הפרק מ"מ נראה בפשיטות דפלוגת' דרבנן ור"ש הוא אם יש לחלק בין ביעור לאכילה או לא ומצאתי ראי' לזה בדברי הירושלמי דשביעית והובא בס' שנות אליהו שחיבר הגאון מווילנא בפ' ז' דבשיעית משנה ג' ובפ"ז דשביעית משנה ז' דכ' בם בס' שנות אליהו דהא דשונה שביעית בפ"ע בא לאפוקי מר"ש דאמר דלא אמרו דשביעית אוסר בכ"ש רק לענין ביעור אבל לאכילה בנ"ט קמ"ל דלא דאף באכילה הוא במינה בכ"ש יעו"ש אח"ז ראיתי שהמרכבת המשנה פט"ו מהל' מ"א הל' ד' וגם בהשער המלך מפלפלין באריכות בדין שביעית שאוסרת במינה בכ"ש אי אייריי קודם הביעור או לאחר הביעור יעו"ש לאחר שכתבתי כל זה ראיתי בצריך לעיין בזה בתשובות נ"ב מה"ת סי' נ"ג בחלק יו"ד ואשר נראה מדבריו של בער המלך דאין פלוגתא בין ר"ש לרבנן כלל בענין שביעית אי הוי דשיל"מ הנה בירושלמי הנ"ל שהובא בשנות אליהו מבואר דלא בדבריו עכ"פ לפי הנראה דפלוגתא דר"ש ורבנן הוא אם יש לחלק לגבי שביעית בין ביעור לאכילה ממילא נמשך מזה אם דין שביעית קודם הביעור יש לו דין דשיל"מ או לא א"ב נכונים דברי הרמב"ן במלחמות הנ"ל דאמר לך ר' יוחנן פליגי רבנן עלי' דר"ש ואנא דאמרי כרבנן דהיינו דלשיטות רבנן גבי שביעית קודם הביעור דאין לו דין דשיל"מ ממילא גם חמץ שנתערב אינו בדין דשיל"מ וא"ל דא"כ הדרה קושי' לדוכתי' מה שהקשיתי בתחלת

הדיבור ואדרבא עכשיו עפ"י הדברים ההם שהמצאתי פלוגתא בין ר"ש לדרבנן בזה א"כ תיקשי עוד ביותר על הרמב"ם דפסק דחמץ הוי דשיל"מ דאיך לא פסק כשיטות ר' יוחנן כיון דר' יוחנן ס"ל כרבנן דפליגי על ר"ש בזה ומסתמא הלכתא כרבנן נגד ר"ש י"ל דהאי כללא דהלכה כרבי' נגד יחיד הוא רק בדבר המפורש בהפלוגתא אבל לא בזה דרק דדייקינן לה מדיוקנא בעלמא מדלא ס"ל לרבנן לחלק גבי שביעית בין ביעור לאכילה. ומה גם די"ל דאין זה דיוק גדול דאפשר לומר דטעמייהו דרבנן הוא כפשוטו דשביעית אוסרת במינה בכ"ש אינו כלל מטעם דשיל"מ ואף דלהרמב"ן במלחמות ס"ל לר' יוחנן לדייק כן אין מזה קושי' על הרמב"ם דלא ס"ל לדייק כן וגם אם ס"ל הדיוק הזה אפשר דלא ס"ל לפסוק כרבנן בזה ודמסתבר אצלו טעמו דר"ש דגם זה בכלל דשיל"מ ואין ראי' מסתם מבנה דפ' ז' דשביעית הנ"ל דמבואר בשנות אלי' דהא דקתני דשביעי' אוסרת והלא ניכלל בזה הכלל דבא לאפוקי מדר"ש וכנ"ל דהא גם מה דקתני במשנה זה הכלל בל שהוא בנו"ט כו' דמיירי בכל איסורים שבתורה הוא ג"כ דלא כהלכתא וכדפ' הרע"ב שם וגם דאפי' אם נימא דטעמייהו דרבנן דלא ס"ל דשביעית אף לענין ביעור הוי בכלל דשיל"מ הוא משום האי טעמא דיכול לאוכלו קודם הביעור וכמ"ש ע"מ יש לחלק ולומר דהתם גבי שביעית הרי לא נאסר מעולם כמו חתיכה בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה ונתערב המבואר בס' ס"ט סעיף י"ד ובסי' ק"ב בהגהות רמ"א ואפשר דיש לחלק בין זה לחמץ שנתערב דנאסר ויש לו היתר רק דאין היתר לגוף האיסור ורק להתערובות שנתערב והגם דלפמ"ש בביאור דברי הר"ן בנדרים דף נ"ב בטעם שהוסיף על רש"י בדשיל"מ א"כ אדרבא נראה עפ"ז מסברא להיפוך דדבר שלא נאסר מעולם אעפ"כ לא יצא מכלל היתר בהיתר דאינו בטיל במינו משא"כ בדבר שאין לגוף האיסור שום היתר ורק לתערובות דאינו בכלל היתר בהיתר ושאינו דומה לדם הפר ודם השעיר מ"מ כיון דמצינו לענין חתיכה ששהה ג' ימים בלא מליחה שנתערב דמבואר בשו"ת תה"ד סי' ק"ע דאף דהי' מקום לחלק בין זה להא דמבואר ביבמות דף פ"ב דהא דר' אשי בדותא דאי לכהן מישרי שרי כו' מ"מ כיון דטעמא דדשיל"מ אינו רק מדרבנן לא דייקינן כולי האי להחמיר יוע"ש והנראה בכוונת התה"ד לכאורה הוא עפ"י מ"ש הר"ן בנדרים דף נ"ב לתרץ קושי' זו שהקשו על הרי"ף דפוסק דפת שאפאה עם הצלי דהוי דשיל"מ שהקשו עליו מהא דיבמות דף פ"ב דהא דר' אשי בדותא היא דכ' הר"ן שם דהך קושי' ודאי בדותא הוא דהתם היינו טעמא דלמה נחמיר על הישראל מפני היתירו של כהן כו' יעו"ש אך אמנם מדלא הביא התה"ד ענין זה במפורש משמע דכוונתו לחלק רק מסברא והנה נראה דכוונתו דהי' מקום לחלק דדוקא ביבמות קאמרינן דהא דר' אשי בדותא הוא

משום דלא ה להחתיכה שם איסור שהותר אח"כ דאי לכהנים. לא הי' בשם איסור ואי לישראל אינו בשם היתר משא"כ לחתיכה שלא נמלחה דתיכף כשעברו ג' ימים בלא מליחה נקרא על החתיכה שם איסור דנאסר לבישול והותר לצלי וכמו כן פת שנאפה עם הצלי די"ל דיש לקרוא על הפת שם איסור דנאסר לאוכלו בכותח וגם יש לו שם היתר דהותר לאוכלו עם בבר ורק דסיים התה"ד דבא סור דרבנן של דשיל"מ אן מהראוי לדקדק כולי האי להחמיר עכ"פ עפ"י סברות כאילו אין מקום להקשות על הרמב"ם במה דפסק דחמץ הוי דשיל"מ ממה דס"ל לרבנן דשביעית אף לביעור אין נקרא בשם דשיל"מ משום דיכול לאוכלם בקדושת שביעית ודיש לחלק ולומר דדוקא שביעית אין בכלל החומרא שהחמירו חז"ל דדשיל"מ לא ליבטיל באלף כיון דשביעית לא נקרא בשם איסור כלל ורק במה דצריך לאכול בקדושת שביעית משא"כ חמץ בפסח דהי' להחמץ שם איסור בפסח ואחר הפסח הותר מדאורייי' לפי מאי וקיי"ל כר"ש ברמץ לאח"ז ולכך הוי חמץ בכלל חומרא שהחמירו חז"ל דדשיל"מ לא ליבטל אף באלף אך עכ"פ נהי דאין להקשות על שיטת הרמב"ם בזה מ"מ נכונים הדברים לתרץ דבר' הרמב"ן במלחמות דס"ל לר' יוחנן לדקדק מפלוגתא דרבנן ור"ש דלגבי שביעית ולדמות לפלוגתתן גם דין החמץ שלא הותר גוף האיסור דחמץ מחמת דקנסו רבנן לאחר הפסח ולעיין בעת העיון שנית בענין הזה בשו"ת נ"ב מה"ת סי' נ"ג בחלק היו"ד. ועכשיו נביא לתרץ קו' הש"ך בסי' ק"ב ושאפשר לומר דאין ראי' לדין שכ' הטור בשם הרשב"א דדבר שאינו בידו דאינו בוודאי שיבוא המתיר אינו בדין דשיל"מ מדלא משני כך בריש מס' יו"ט דהנה יש להקשות על גוף דינו של הרשב"א הנ"ל ומה דכ' הש"ך בסי' נ"ז ס"ק מ"ח בשם מהרש"ל דהא דאין טרפה חי' הוא רק דרוב טריפות אינם חיות אבל מיעוטם חיות יעו"ש וכן הוא דעת השואל שבתשובה הרשב"א א"כ איך יהי' באפשר לומר בדינו של הרשב"א שהי' הה"א לדין בדין דשיל"מ מחמת דאפשר שיביא המתיר ע"י שתחי' י"ב חודש דהא עכ"פ לא שייך בזה עד שתאכלנו באיסור כו' דגם כשתחי' יב"ח ג"כ ההיתר רק עי"ז דאזלינן בתר רובא לומר דרוב טריפות אינן חיין א"כ מה הפרש יש בין ההיתר של עתה דהוא ע"י שנתבטל ברוב דהוי ג"כ ההיתר ע"י דאזלינן בתר רובא וכדכתיב אחרי רבים להטות ובין ההיתר שעתיד לבוא דהוא ג"כ ע"י דאזלינן בתר רובא ואדרבא ההיתר של עתה הוא ע"י רובא דאיתא קמן דהוא עדיף מהא דרוב טרפות אינן חיות דהוא רק רובא דליתא קמן והקשיתי קושי' זאת בימי ילדות ותי' דעתי אז לדחות קו' זו ע"י מה שמבואר בל' השיך בשם מהרש"ל הנ"ל דטעם הוא שאין כמוה חי' רובא דרובא אבל מיעוטא דמיעוטא ח' אע"ג דטריפה היא יוע"ש א"כ י"ל דכשתברר דהחי ב"ת יהי' ההיתר ברור מחמת דלמעוטי

דמיעוטא לא חיישינן כלל דהוי המיעוט כמאן דליתא והנה עכשיו ראיתי שכבר נדפס קושי' בס' שנדפס מחדש שמו שו"ת גור אריי' יהודא בחלק יו"ד סי' ד' ומפלפל שם בענין הרי רובא דפליגי הפוסקי' וגם כ' שם לתרץ קושי' זו עפ"י טעמו של הר"ן בדשיל"מ דאינו מחמת עד שתאכלנה באיסור כו', וכבר כתבתי דאני איני בוחר בפלפולים כאלו שלדעתי הדבר ברור דגם הר"ן מודה לטעמו של רש"י דעד שתאכלנה וכמו שהארכתי לעיל והיכי דלא שייך עיקר הטעם של רש"י דעד שתאכלנה באיסור אין מקום לדין בדין דשל"מ והנלפענ"ד נתרץ קו' זו עפ"י מ"ש הצ"צ בתשובותיו סי' ס"ט לתרץ הקושי' שעל מציאות דינו של הרשב"א דהרי ממ"נ יתבטל דתירץ הצ"צ כיון דעכשיו הביצה זו אסורה מספק דאף כשיתוודע שלא היתה טריפה מ"מ קודם שנתוודע הוי ספק איסור ומי שאכלה עביד איסורא ולא פקע איסורי' מיני' אף כשנתוודע לאח"כ דלמפרע לא היתה טריפה כלל והכר"ו פקפק על הצ"צ דכיון דכשיתוודע שאסור בוודאי הרי בטל בשיעורו וכי בשביל שעכשיו מסופק יהי' בכלל עד שתאכלנה באיסור כו' והפר"מ במשבצות ס"ק ז' כ' לדחות דברי הכר"ו ושדברי הצ"צ ברורים בטעמו וראי' מאשה שנדרה כו' ודבריו חסרין תבלין דאטו הכר"ו אינו מודה דגוף הביצה בספק איסור קיימא כמו אשה שנדרה כו' רק דאעפי"כ כיון שאוכל ע"י תערובות לא שייך עד שתאכלנה באיסור כיון דאין כאן דררא דאיסור כיון דיתבטל ממ"נ עכ"פ ואעפ"כ נראים ומסתברים דברי הצ"צ דכיון דגוף הביצה יש לה שם איסור דהיינו ספק איסור ויש לאיסור הזה מציאות היתר כשתחי' יב"ח או שתלד שוב הוי בכלל דשיל"מ דהחמירו חז"ל דלא ליבטל באלף דאין הכוונה של עד שתאכלנה באיסור כו' דהיינו שאוכל התערובות באיסור דהלא הותר התערובות ע"י ביטול וכדכתיב בתורה אחרי רבים להטות ורק דהכוונה של עד שתאכלנה באיסור כו' ר"ל דעד שתאכל לאיסור הזה ע"י ביטול התערובות תאכלנה בהיתר שלא ע"י ביטול כלל דכיון דיש לאיסור זה היינו לגוף האיסור היתר החמירו חז"ל דלא ליבטיל אפילו באלף ודוקא אם הוי אמרינן דלכשתתוודאי שהתרנגולת כשירה לא הי' למפרע שום איסור בזה נכון קושית השואל שבשו"ת צ"צ הנ"ל דל"ל להרשב"א לומר בשביל שאין המתיר עתיד לבוא תיפק לי' דממ"נ יתבטל דאם יתוודע שהתרנגולת כשירה הרי לא הי' כלל איסור שיש לו מתירין משא"כ לפי מה שחידש הצ"צ דאף כשיתוודע שהיא כשירה מ"מ קודם שנתוודע הי' על הביצה שם איסור מחמת הספק והוצרך ע"ז להביא ראי' מנדרים והמ"י בכלל ע"ד ס"ק י"א הביא ע"ז ראי' מירושלמי דנדרים וממילא מתורץ קוש' השואל הנ"ל ואמת לשון הפר"ח ס"ק ז' שכ' בתירוצו של הצ"צ כיון דאפשר שיאכל היתר בודאי ולא לאחותי נפשי' לספק איסור ע"י תערובות כו' אינו בלשון מדוקדק כיון

דאין כאן ספק איסור ע"י תערובות כלל וכדברי הכר"ו הנ"ל ורק דעיקר כוונת הצ"צ הוא כמו שכתבתי כיון דהביצה זו שם ספק איסור עליה ואח"כ אפשר תהי' מותרת אם לא הי' ממציא הרשב"א דכשאין המתיר עתיד לבוא בוודאי אינו בכלל דשיל"מ גם זה הוי בכלל חומרת חז"ל דכל שגופו של איסור עתיד להיות ניתר אינו בטל באלף עכ"פ עפ"י דברי השו"ת צ"צ בתר גוף האיסור אזלינן דכשישנו לגוף האיסור שבתוך התערובות היתר הוי בכלל דשיל"מ ובזה מתורץ קו' ס' גור ארי' יהודא הנ"ל שהקשיתי גם אני בילדותי דכיון דלאחר שיבורר כשתלד או שתחי' יב"ח אז יבורר דהביצה הזאת שהחזקנו בספק טריפה מותרת היא לגמרי אף דהיא ג"כ מחמת רובא דרובא דטריפות אינן חיות יהי' איך שיהי' עכ"פ הותר גוף האיסור ושוב שייך לומר כנ"ל עד שתאכלנה באיסור דהיינו שתאכל הספק איסור ע"י ביטול התערובות תאכלנה בהיתר כשתהי' הביצה בכלל היתר גמור דהיינו כשתלד או תחי' יב"ח והגם דטעם ההיתר הוא משום רובא דרוב טריפות אינן חיות מ"מ הוא בכלל חומרות חז"ל שהחמירו דכל שגוף האיסור יהי' לו היתר לא יועיל לו ביטול אפי' באלף:

עכ"פ לפי שבררנו לפי תירוצי של הצ"צ הנ"ל דהא דהוצרך הרשב"א לטעם שאין המתיר עתיד לבוא הוא משום דזולת זה הגם דעל התערובות לא הי' חל שום שם איסור מחמת הממ"נ כנ"ל מ"מ כיון דהי' לביצה שם ספק איסור שיש לו היתר אח"כ הוי בכלל תקנת חז"ל דדשיל"מ אינו בטל באלף הנה כ"ז לא שייך לשיטת ר' יוחנן שכתבנו לעיל דטעמו של ר' יוחנן דס"ל דחמץ אינו בכלל דשיל"מ הוא כדברי הר"ן דכיון דאין לגוף איסורו של חמץ היתר אח"כ דאפי' לר"ש אסור לאח"ז מדרבנן משום קנסא ואף דלא קניס ע"י תערובות מ"מ כיון דעכ"פ לגוף האיסור של חמץ אין לו היתר כלל לא הוי בכלל דשיל"מ וכתבתי דר' יוחנן יליף להך דינא מהא דס"ל לרבנן בנדרים דף נ"ח דשביעית אין לו דין דשיל"מ מחמת שג"כ לא הותר גוף האיסור ורק דיכול לאוכלו בקדושת שביעית א"כ גם דין ביצה שנולדה מתרנגולת ספק טריפה היא ממש שוה לו ודומה לחמץ ושביעית הנ"ל דאף דהביצה היתה מקודם בשם איסור מחמת הספק וכשנתברר ונתוודע שהתרנגולת איננה טריפה הותרה הביצה עכ"פ מעת הבירור ולהלאה מ"מ אין זה בכלל איסור שהותר אח"כ רק דמקודם החזקנו אותה בספק ועתה נודע לנו ונתברר הספק דעכ"פ אינה בכלל איסור שיש לו מתירין אח"כ כמו חדש או ביצה שנולדה בשבת ויו"ט ושאר דשיל"מ דהרי לר' יוחנן אין בכלל דשיל"מ רק כשיש לגוף האיסור מתירין אח"כ ולכך ס"ל דחמץ לא הוי בכלל דשיל"מ א"כ מתורץ קושי' הש"ך דאף אם לא נימא כדינו של הרשב"א ורק דאפי' כשאין המתיר עתיד לבוא ג"כ יש לו דין דשיל"מ דעכ"פ צריך

להמתין מספק שמא יהי' לו מתירין מ"מ לא יכול לתרץ דהא דספיקא אסורה מיירי בביצה של ספק טריפה דהרי צריך לתרוצי הקושי' גם לר' יוחנן דס"ל ג"כ משום משקין שזבו כמו שמוכיח בש"ס מדרמי דר"י אד"י מאין סוחטין על הך דביצה ולר"י לא הוי מציאות דין זה בכלל דשיל"מ וכ"ז לפי מה דהגמרא צריך לתרץ הקושי' גם לר"י משא"כ לפי מה דקיי"ל עפ"י פסק הלכה דלא כר' יוחנן בזה דאפי' כשאין ההיתר דוקא לגוף האיסור ג"כ הוי בכלל דשיל"מ וכמו שפסק הרמב"ם דחמץ הוי דשיל"מ ואפי' החולקין על שיטות הרמב"ם גבי חמץ הוא מטעם אחר מחמת דחוזר לאיסורו לשנה הבאה אבל לא מטעם זה דצריך להיות היתר לגוף האיסור בדוקא ועוד יותר מזה פסק הרי"ף דאפי' פת שאפאה עם הצלי ישנו בכלל דשיל"מ מחמת שיכול לאוכלו עם בשר ממילא דישנו מציאות לדין זה דביצה שנולדה מתרנגולת ספק טריפה דיהי' בכלל דשיל"מ וכתירוצו של הצ"צ הנ"ל צריך לאשמועינן דינו של הרשב"א דכשאין המתיר עתיד לבוא כו' ומתורץ קושי' הש"ך ועפ"ז יש לתרץ גם קו' שהקשיתי בתחילת הדיבור דמאי פריך ורמי חביות אמקוה דלפרש דמכאן ואילך ספק דתרומה ויחזור ויתרום משום דא"א להוציא את החביות לחולין מחמת תרתי לריעותי משום דהוי דשיל"מ ועפ"י הנ"ל מתורץ ע"פ הקדמה שכתבתי לעיל בדף ג' בתוס' ושניהם לא למדוה ג"כ לתרץ דברי הרמב"ם דכתבתי שמה דקושית הגמ' דרמי חביות אמקוה קאי רק לשיטות ר' יוחנן דהוא מפרש כל ג' ימים וודאי היינו ג' ימים ראשונים ודאי יין משא"כ לדר' יהושיע בן לוי דמפרש ג' ימים האחרונים ודאי חומץ יש לתרץ כיון דצריך לתת זמן מה להחזקה עד ג' ימים תו לא מהני החזקה אף לקודם ג' ימים ממילא כיון דהסוגיא אזלא לשיטת ר' יוחנן ולשיטתי' דר' יוחנן דס"ל גבי חמץ דלא הוי דשיל"מ משום דחומרא זו שהחמירו חכמים דדשיל"מ לא ליבטיל אינו אלא כשגוף האיסור חוזר להיות ניתר א"כ צ"ל דאף דמודה ר' יוחנן דטבל הוי דשיל"מ וכדקתני בברייתא בנדרים דף נ"ח בפלוגתא דר"ש ורבנן דרק ר' יוחנן מייתי ראי' משביעית דס"ל לרבנן דאינו בכלל דשיל"מ דמייתי ר"י ראי' גם גבי חמץ אבל על טבל הרי מודה ר"י ואף דג"כ אין האיסור של טבל חוזר להיתר ורק דיש לו תקנה להפריש עלי' תרומות ומעשרות והר"ז דומה לחמץ דג"כ יש תקנה ע"י התערורות שנתערב דלא קניס ר"ש לאח"ז על הערום מ"מ בשביל דגוף האיסור אינו חוזר להיות מותר ס"ל לר' יוחנן דאינו בכלל דשיל"מ אך דזה טעות דגוף איסורו של טבל שהיא מן התורה הוא כדי לתקן את הטבל ולהפריש עלי' תרומות ומעשרות א"כ גוף איסור טבל חוזר להיתר ע"י התיקון ולכך הוי דשיל"מ וכ"ז דוקא טבל משא"כ שכבר הרים התרומה ורק שנסתפק לי' אם היתה כדין או שלא כדין והי' הדין נותן מחמת תרתי לריעותא

שתצא חביות זו לחולין ורק לומר דיש לחביות דין דשיל"מ ותרי העיקר החיוב להחזיר ולהרים החביות הזה הוא כדי ליצא ידי ספק אם יש לחביות זו דין תרומה והוי רק לעשות תקנה להנצל מן הספק ובפרט שעפ"י הדין אין לחביות זה דין ספק כלל ע"י חזקת טבל של תרתי לריעותא ורק דנימא דהחביות יש לה דין דשיל"מ זה אינו לשיטת ר' יוחנן דס"ל דאינו ברין דשיל"מ רק כשהאיסור חוזר להיות מותר וכאן אן איסור התרומה חוזר להיות מותר ובזה ניחא דמקשה לשיטות ר' יוחנן ורמי חביות אמקוה משום דלשיטות ר' יוחנן בעצמו לגבי חמץ לא הוי כאן כלל דין דשיל"מ ובזה מתורץ דברי הרמב"ם דפסק פ"ה דהל' תרומות הל' ק"ד הבודק את החביות כו' מכאן ואילך ספק דלא תיקשי עליו קושי' הרשב"א שהביא המ"ל פ"י מהל' מקוואות דלשיטת הרמב"ם דפסק גבי חמץ דהוי לי' דין דשיל"מ ממילא יש לתרץ כקושייתו הנ"ל דשאני גבי חביות דהו"ל דשיל"מ כיון דיכול לחזור ולהריס את החביות בעצמו ולכך לא מהני הסבר' הנ"ל עפ"י שני הקדמות הללו יש לתרץ מה שהקשה מהר"מ מלובלין במס' ע"א על תירץ התוס' דאיירי כשאין הבעלים בכאן דמ"מ קשה דמה פריך המקשן בשלמא יי"נ כו' אלא טבל מ"ט כי' דמה פריך נימא משום דשיל"מ וכבר כתבתי לעיל בזה וכמה שכוונתי לדברי השער המלך אמנם עפ"י שני הקדמות הללו יש לתרץ קו' מהר"ם מלובלין הנ"ל ברווחא טובא כיון דלשיטת ר"י דאמר דמלקח מדם הפר וגו' ילפי רבנן דעולין אינן בטילי' ולא ס"ל כקושיית המקשן אימא דאיכא מב"מ ועולין א"כ לשיטתי' אזלי רבנן רק אחר דמיון ההיתר ולא אחר דמיון העצם דהוא מינו כלל א"כ אין חילוק לדר"י בדשיל"מ בין מב"מ ובין בשא"מ כיון דלא שייך לדידי' סברות הר"ן וכמ"ש לעיל לזה הוכיח המקשן דע"כ דס"ל לדר"י דע"כ טבל אינו בכלל דשיל"מ וכסברת הישי"ש לפי שאינו תלוי בזמן ודלא ס"ל לדחי' סברא זו שהמציא המנ"י והכר"ו דטבל דחובת גברא הוי כדבר התלוי בזמן דאל"כ איך קאמר ר' יוחנן דיש חילוק גבי טבל בין במינו לבין שאינו מינו כיון דלשיטת ר"י אין חילוק בדבר שיל"מ בין מב"מ לאינו מינו. אך אמנם לפי מה דמשני התרצן כהיתירו כך איסורו דטעם זה לא שייך רק במינו דוקא וכפירש"י שוב ניחא לומר דגם ר"י מודה דטבל הוי דשיל"מ וכסברת המנ"י והכו"פ הנ"ל דטבל דחובת גברא לאפרושי הוי כדבר התלוי בזמן כדי שלא נצטרך לומר דר"י פליג אדר"ש בנדרים דף נ"ח דקאמר מפורש דטבל הוי דשיל"מ ורק דר"י ור"ל איירי כשאין הבעלים כאן או כשאין לו טבל להפריש ובאמת כשהבעלי' כאן ויש להם טבל להפריש אין חילוק כלל לגבי טבל בין מב"מ לשאינו מינו כיון דהוא דשיל"מ אף בשאינו מינו לא בטיל ואדרבא מתורץ מה דר"ש בנדרים אינו מחלק בין מב"מ ובין בשא"מ וכקושי' התוס' בנדרים אמנם כ"ז נכון הכל לפמ"ש לעיל

לעשות פלוגתא בזה בהחילוק בדשיל"מ בין מינו לשאינו מינו בין שיטות ר' יוחנן בין סתם הש"ס ואולם כעת אני חוזר מגוף הדברים התם שכתבתי לעשות פלוגתא בין ר"י לסתם הש"ס ושוינא נפשי הדרנא שלא נכון לומר כן עפ"י הפשט שיחדש הר"ן דבר חדש מלבו מה שלא נמצא שורש לזה בש"ס ולזאת נראה לי עתה לתרץ הקו' שהקשיתי שם על הר"ן על החילוק שמחלק בדשיל"מ בין מב"מ לשא"מ דהוא מן הקושי כיון דרבנן אזלי רק אחר דמיון ההיתר מנלן לומר דבמין בשא"מ אותו חסרון של איסור כיון שהוא מיעוט ראוי הוא שישלימנו אותו חילוק שבין מינו לשאינו מינו כו' דהיינו מחמת שאינם בדמיון העצם כיון דרבנן לא אזלו כלל בתר דמיון העצם כיון דאפי' לקולא אזלי רבנן בתר דמיון ההיתר ולא בתר דמיון העצם ונשב עתה לומר בסגנון שכתבתי לעיל ורק בפנים אחרות שלא לומר דר' יוחנן וסתם הש"ס פליגי וגם שיהי' שורש ומקור בש"ס לזה הענין שאבאר דהנה מצאתי עתה בס' צאן קדשים בזבחי' דף פ"א ע"א בתוס' ד"ה תנאי היא דמתרץ קושי' התוס' דאליבא דר' יוחנן ס"ל לרבנן דפליגי אדר' יהודה אליבא דאמת כמה דאסיק בקשי' ודמילקח מדם הפר אליבא דאמת ליכא לדייק רק עד דאיכא מב"מ ועולין ודרשא דמקדש לא ס"ל לדרבנן ואליבא דר' יהודא אף דליכא לדייק מילקח מדם הפר מב"מ דלא בטיל וכמו דאסיק בקושי' דאימא עד דאיכא מב"מ ועולין מ"מ יליף מדרשא דקודש באא"ע דאפי' מב"מ לחוד לא בטיל וכ"ז אליבא דר' יוחנן יעו"ש בדברי הצאן קדשים א"כ לשיטתי' נשאר המסקנא אליבא דרבנן דדוקא במב"מ ועולין לא בטיל ע"ז יש ראי' גדולה מש"ס דמשני בזבחים דף פ"א הנ"ל תנאי היא אקושי' האי מולקח מדם הפר נפקא וקשה קושית התוס' ועיקר קושייתם שכתבו ועוד קשה דהכא אליבא דר' יוחנן קיימא כו' וצ"ל כתירוץ הצאן קדשים הנ"ל א"כ עפ"ז מבואר דברי הר"ן בנדרים על נכון דאליבא דמסקנא בעינן לדרבנן שניהם דהיינו דמיון ההיתר וגם דמיון העצם ולכך באינו מינו אף דשיל"מ בטיל וגם בנתערב היתר בהיתר יש חילוק בין כשנתערב שלא במינו כדוגמא המבואר בסי' צ"ט סעיף ו' בהגה כשנתערב חלב במים דאז בטל ובין כשנתערב היתר בהיתר מין במינו באופני המציאות שהמציא הפרי מגדים בשער התערובות חלק ב' פרק א' בד"ה ויש לחקור דאז באמת לא בטול לפי שיש דמיון ההיתר ודמיון העצם וע"פ הדברים הנ"ל מתורץ מה שנתקשיתי טובא בדברי הר"ן ועכשיו בינותי בספרים ומצאתי בפרי מגדים ד"ה יש לחקור הנ"ל בשער התערובות שג"כ העיר בזה קצת דמנ"ל להר"ן לפרש פירוש רחוק בדברי הגמ' דכוונת דבריהם דעולין אין מבטלין זה את זה היינו משום דשניהם כשרים לזריקה דהיינו דהם היתר בהיתר והלא בפשיטות לישנא דגמר' לא משמע כלל כפירוש הזה ורק משים חומרא דעולין אינם מבטלין זא"ז.

והנה הפרי מגדים לא כ' שום תירץ לזה ורק דכ' בד"ה ויש לחקור הנ"ל דמשמעות רש"י במנחות אינו כדברי הר"ן ורק דעולין לגבי מזבח אין מבטלין זא"ז אבל לא כ' שום הוכחה לדברי הר"ן לפרש פירושו דעולין לא מבטלין היינו משום דכשירי' לזריקה אמנם לפי מ"ש נראה לומר דיש הוכחה לדברי הר"ן מדמוכח דאליבא דמסקנא נשאר קושי' הגמ' דנימא עד דאיכא מב"מ ועולין והלכה כן וכדמוכח מהא דזבחים דף פ"א וכדברי צאן קדשים הנ"ל וצירוף ההוא דמב"מ ועולין ניחא רק לפי' הר"ן והיינו דאיכא דמיון ההיתר ודמיון העצם משא"כ לפי הפשוטו דהוא משים חומרא דעולין ע"ג המזבח מאי טעמא של צירוף הזה שיצטרפו חומר דעולין לגבי מזבח עם מב"מ דכ' הר"ן בנדרים שם בטעם מב"מ לא בטיל משום דכל דבר שהוא דומה לחבירו אינו מחלישו אלא מעמידו ומחזקו כו' ומוכח מזה כפי' הר"ן משום דשניהם כשירים לזריקה דאז מיושב צירוף ההוא של עולין עם מב"מ ועכ"פ אפי' אם נימא דגם הר"ן מודה דבתחילת הסוגי' כשמזכיר דעולין אין מבטלין זא"ז או בשאר מקומות בש"ס הוי הכוונה כפשוטו משום חומרא דעולין לגבי המזבח מ"מ קו' הגמרא אימא דער דאיכא מב"מ ועולין הוי הכוונה מחמת דשניהם כשירים לזריקה ויש דמיון ההיתר ודמיון העצם ומש"ה כיון דקושי' הגמ' הזאת נשאר במסקנא הנ"ל וכדברי הצאן קדשים הנ"ל כ' הר"ן זה לדבר פשוט בפירושא דעולין לא מבטלין זא"ז משום דשניהם כשרים לזריקה:

והנה עוד אחת אזכיר מה ששייך לדברים הכתובים מכבר מה שכתבתי בדף ע"ב הגמ' דף ב' ע"ב ד"ה ומ"ש ממקוה כו' ועוד בד"ה ומ"ש מחביות שהבאתי דברי הת"ח בעירובין דף ל"ה ע"ב דלא אמרינן העמד דבר על חזקתו רק כשהחזקה הוא בגוף הדבר שאני מסתפקין בו משא"כ כשהספק הוא בדבר אחד והחזקה הוא בדבר אחר ושע"י מציאות החזקה נבוא להקל בגוף הספק מחמת שהם דברים נמשכים זה מזה בכה"ג לא אמרינן דבר על החזקה הנה עתה מצאתי שגם בריטב"א עירובין שם מבואר כן בשם הרמב"ן שניאור יעו"ש וגם בשו"ת מים עמוקים שתמה שו"ת מן הרא"ם ומן מהראנ"ח שם בסי' ק"א שבשו"ת רא"ם ג"כ מבואר סברא זו ואח"כ בינותי עוד בספרים ומצאתי שכבר הובא סברא זאת בשם הגדולים ההם בס' סדרי טהרה סי' קצ"ט ס"ק מ' וגם ראיתי שם בדבריו שהא דכתבתי לעיל בד"ה ומ"ש מחביות כו' לתרץ עפ"י סברא הזאת קושי' המהרש"א שהקשה על מאי דפריך אדרבא העמד יין על חזקתו שכוונתי קרוב לדבריו ועכ"ז אינם עולין בסגנון אחד ושדבריו מקובלים אצלי כעת יותר מדברי וכפי שאבאר דהנה הגם שסברא הזאת נפתח ברבוותא וכאמור אעפ"כ א"א להתעלם ולומר דלפי דעתי הקלישה הוא מהלכות עמומות מחמת שקרוב הדבר שעפ"י הסברא הזאת יהי'

נולד הרבה מבוכות והסתבכות בש"ס ופוסקים אך יהי' איך שיהי' צריכנא למשכוני נפשין להבין דבריהם דלכאורה תיקשי מאין הרגלים להמציא סברא כזו והוא אפי' לר' אליעזר דס"ל בכתובות דף י"ג ע"ב דאפי' לדברי המכשיר בה פוסל בבתה הוא דוקא בחזקה של חזקת כשרות דו"ל כדקאמר רבא התם איה אית לה חזקת כשרות בתה כו' משא"כ בשאר מיני חזקות והלא ס"ל לכל האמוראים בסוגי' דהי' בה מומין דחזקת הגוף שלה מהני לגבי אביה ורק רב אשי דס"ל שם בדף ע"ו דמשני רישא מנה לאבא בידך כו' וכדפירש"י שם דחזקת הגוף שלה לא מהני לאב היינו משום דאיכא חזקה דממונא דסותר לחזקת הגוף יעו"ש וגם אפי' בחזקת האם אי מהני לבת פליגי הפוסקים וכמבואר בהגהת רמ"א בש"ע אה"ע סי' ב' סעיף ה' ואפי' למאן דס"ל התם דלא מהני חזקת האם לבת אין שו ראי' לדיני איסור והיתר וכמבואר שם בב"ש ס"ק י"ד דל"ד דינים הללו לדינא או"ה ייע"ש ומה גם דהלא הא מלתא דאמרי רבנן אוקא מלתא אחזקה מנגע ילפינן לה בפ"ק דחולין דף י' ע"ב והרי גם התם בחולין ד"ה ודלמא אדנפיק הקשו התוס' דהול"ל דשבקינן חזקת נגע ולמיזל בתר גברא דאוקמינן בחזקת טהרה א"כ הרי מועיל חזקת טהרה דגברא לספיקא דהוא אם נחסר הנגע והנה מ"ש לעיל בד"ה ומ"ש ממקוה כו' דבנגע שבבית לא דיינינן על האדם דהוא ודאי טמא משום גזירת הכתוב וכמש"כ התוס' בנדה ד"ה תרתי לריעותא שגיאה גדולה היתה אצלי שכתבתי דברים ההם דכוונת התוס' בנדה הוא רק על מה דמטמאין האדם הנכנס לשם וחייב קרבן אם נכנס בעזרה ולמה לא נחוש שמא קודם כניסת האדם לשם נחסר הנגע משיעורו וע"ז כתבו דוקא דהוא גז"ה דכשטימא הכהן את הבית אפי' כשנחסר הנגע אח"כ קודם שנכנס זה אעפ"כ הבית טמא עד שיראת הכהן בסיף שבוע ויטהרנו ואין בזה מקים לסתור קו' התוס' שהיתה דניזיל בתר חזקת טהרה של האיש הנכנס לשם ולומר דלא נטמא הבית כלל מחמת ספיקא דקאמר בגמ' דאדנפיג הכהן תיכף באותו הרגע קודם שטימא הכהן נחסר הנגע ושלא כדין טמאו הכהן ואם לומר דעפ"י סברת הרא"ם הנ"ל באמת מתורץ קושי' התוס' בחולין ובנדה דלכך לא שבקינן לחזקת הנגע ולמיזל בתר חזקת טהרה דגברא משום דחזקת טהרה דגברא אינו בעצם הספק של הבית אם טמא המה דברים דחוים דודאי יש להוכיח ממה שהניחו התוס' בחולין תמיהתם בקושי' ובנדה הוכרחו לדחוק עצמם דרגילות הנגע להתחסר בב"א פחות מכגריס וכאשר תמה על דבריהם בשו"ת ח"ץ סי' ג' ודחק עצמו מאד בדבריהם ומחדש תירוץ אחר כל עיקר על קושייתם לומר דכיון דשכיח טפי שיחסר הנגע בכל ז' ימי ההסגר ממה שחסר בפעם אחד אף זה בכלל חזקה דבשעה קטנה כולו לא החסיר ועכ"פ תירץ התוס' בנדה דרגילות הנגע להתחסר בב"א הוא דוחק

עצום וכמבואר שם בשו"ת ח"צ באריכות קצת וא"כ כיון שהתוס' בעצמם חידשו סברא זאת בעירובין דף ל"ה ע"ב ד"ה א"ר ירמי' שחזקת תחים ביתו וחזקה שלא עירב לא חשיב לי' הש"ס ורק שאח"כ חזרו מסברא זאת וכמבואר בס' סדרי טהרה ס' קצ"ט ס"ק מ' הנ"ל עכ"פ כיון דהתוס' בעצמם הזכירו סברא זו במס' עירובין ממילא אם לא הי' שום חילוק בין הנושאים וכנראה מדברי שו"ת הרא"ם הנ"ל לא היו התוס' בחולין מניחין קושייתם בקושי' ורק היו להם להעלות בדבריהם שבסברא זאת מתורץ קושייתם וגם במס' נדה לא היו להם להעלים מזה ולתרץ קושייתם בדוחק גדול גם דעוד יש להקשות על סברת הרא"ם הנ"ל ממ"ש התוס' בחולין דף י"א ד"ה מנא הא מלתא דאמרו רבנן זיל בתר רובא כו' דהא דרובא עדיף מחזקה ילפינן מפרה אדומה דאיכא חזקת טומאת גברא שמזין עליו נגד רובא להכשיר הפרה אדומה והרי גם שם אין הספק באדם רק בפרה ולכן בע"כ צריך לעשות ילוק בין הנושאים עפ"י מה שנדקדק תחילה על גוף סברת ריטב"א בשם הר"מ בן שניאור הנ"ל בחזקת תחים ביתו דאינו חזקה לספק עירוב דהוזכרה סברא זו גם בתוס' ד"ה א"ר ירמ' וכמבואר בס' ת"ח דתיקשי ע"ז מהא דקאמר ביבמות דף ל"א דאשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת הן לענין ספק דקרוב לו או קרוב לה או לענין הספק דנפל הבית עליו ועל בת אחיו מי מת תחלה והרי גם שם לא נולד באשה שמעמידין אותה על חזקתה שום ספק והספק הוא רק בצרתה שהיא הערוה ולא תיהני התרתי לריעותא למיחשב כוודאי טבל כיון דגוף החביות הו"ל דין דשיל"מ דממילא לא מהני לגבה תרתי לריעותא דלא עדיף משאר חזקה גמורה דלא מהני שום חזקה בדבר שיל"מ וממילא דגם לגוף הטבל לא מהני התרתי לריעותא להחזיק את הטבל עי"ז כדין טבל גמור וכמו שכתבתי בקושייתי שם כיון דהטבל הוא דבר התלוי בהחביות ומאחר שא"א להוציא את החביות לחולין מחמת דשיל"מ שוב גם הטבל אינו רק ספק טבל דא"א לומר כתרתי דסתרי להחזיק את הטבל בכלל טבל גמור ושלא להוציא את החביות לחולין ואין לסתור דברי דא"כ לפי מ"ש דלשיטות ר' יוחנן בעצמו אין לחביות הזאת דין דשיל"מ א"כ הדרה הקושי' לדוכתי' מה שכתבתי בכוונת התוס' ד"ה הי' בודק דלמה קתני בברייתא מכאן ואילך ספק דהו"ל דספיקא דרבנן לקולא לפי מה דקיי"ל תרומה בזה"ז דרבנן דעכשיו לא שייך תירוצי דשם דהו"ל דשיל"מ כיון דלר"י בעצמו אין לחביות דין דשיל"מ א"כ תיקשי מה דמשני ר' חנינא מסורא מאן תנא חביות ר"ש כו' די"ל דאין זה סתירה כלל דלפי מה שכתבתי דהסוגיא אזלא אליבא דר' יוחנן בלא"ה ל"ק דליהוי ספיקא דרבנן כיון דר' יוחנן בעצמו ס"ל דתרומה בזה"ז הוא דאורייתא וכדאמר ביבמות דף פ"ב ע"ב דאמר ר' יוחנן ואנא דאמרי כר' יוסי דתניא בסדר עולם כו' ואף דפירש"י שם דהא מתניתין ר' יוסי

קאמר לה אנדרוגניס כו' מ"מ י"ל דאף ר' יוחנן דידי' סבר דתרומה בזה"ז דאורייתא. עוד יש מקום בפלפלת כל שהוא לתרץ קו' הש"ך ולסתור הוכחתו שהוכיח כדברי רשב"א מסוגי' דמס' יו"ט הנ"ל מדלא משני הגמ' בביצה שנולרה מתרנגולת שהיא ספק טריפה עפ"י הקושי' שהקשה בס' גור ארי' יהודא הנ"ל על מציאות דינו של הרשב"א דלא שייך בזה עד שתאכלנה באיסור כו' כיון דגם כשתלד או תחי' יב"ח ג"כ יהי' ההיתר רובא דרוב טריפות אינן חיות ואינם יולדות ותירץ בס' הנ"ל עפ"י שיטות הר"ן דטעם דבר שיש לו מתירין הוא משום דהוי מין במינו מחמת דשניהם יש להם שם היתר אמנם על טעם הר"ן קשה כמו שהקשיתי בקונטרס השני הנ"ל ממה שכתבו התוי"ט ביבמות דף פ"א ע"ב ופ"ב ע"א לחלוק על רש"י דכ' טעמי' דר' יהודא דאמר לא תעלה הוא משום דמב"מ לא בטיל דע"כ דמודה ר"י דביבש ביבש בטיל אף מב"מ ושדוקא בדבר המתערב אית לי' לר"י דמב"מ לא בטיל דאל"כ תיקשי מהא דס"ל לר"י דמעלין את המדומע במאה ואחד אפי' מב"מ ועוד הוכיחו התי"ט בזבחים דף ע"ב ע"א ד"ה ר"י אומר כו' ובמנחות דף ק"ב ע"ב ד"ה ור"י סבר על שיטות רש"י הנ"ל מראיות אחרות עוד. והנה כעת מצאתי קו' זאת על דברי הר"ן מהא דמודה ר"י ביבש ביבש דבטל אפי' מב"מ ג"כ בספר הנ"ל ומה שכ' לדחות עפ"ז טעם הר"ן כל עיקר ושלכך לק"מ קו' הט"ז במה שהשמיט הרמ"א טעמו של הר"ן שהוא מחמת קו' הנ"ל שעל שיטות הר"ן המה דברים שאינם מהראוי להעלותם על הכתב לדחות טעמו של הר"ן מחמת איזה קושי' שעל דבריו. והנה עתה מצאתי שהערה זו שעל טעם הר"ן מחמת יבש ביבש מבואר ברמז גם בס' צל"ח בד"ה ספק טריפה אמנם לא כ' שים תירץ ע"ז ואמת מחמת שבעת שלמדתי מס' זו לא יצא ס' צל"ח לאור עולם כלל וגם הרבה דברי' נכתבו בקונטרס השני הנ"ל שמצאתי עתה בס' צל"ח הנ"ל ובשאר ספרים שנדפסו מחדש ומחמת שא"א לי לכתוב מחדש הנחתי הדברים ככתבם מכבר עכ"פ מחמת שהי' תמי' גדולה בעיני שלא מצאתי בשוב ס' הערה זו שעל טעם הר"ן מיבש ביבש דמודה ר"י דלא אמרינן בי' מב"מ אפי' באלף לא בטיל וכמ"ש התוס' דחקתי א"ע בקונטורס הנ"ל לתרץ קו' זו. ועתה לא נתקבל בעיני דברים האמורים שמה. ועוד שאני רואה עכשיו שאין מקום התחלה כלל לקושי' זו דהרי מבואר מפורש בדברי הר"ן דלרבנן בענין דשיל"מ לא דמי דבתר שמא אזלינן והגם דהש"ך כ' דיש שם ט"ס היינו משום דאזיל הש"ך בשיטתי' דבסי' צ"ח ס"ק ו' דלא אזלינן בתר שמא משא"כ לפי דעת הרמ"א שם בסעיף ו' דאזלינן בתר שמא ועכ"פ מוכח משיטות הפוסקי' ההם דחומרא זו שהחמירו ביבש באמ"מ דבעי ס' דהוא דבר מוסכם מכל הפוסקים בלי שום חולק והטעם היא משום דאם יבשלם יתן טעם וגם טעם זה שעל חומרא זאת היא טעם מוסכם מרוב

הפוסקים חוץ מן האו"ה שכ' הש"ך בסי' צ"ח ס"ק ו' הנ"ל דס"ל דהטעם הוא משום דהוא דבר שיש לו תקנה דיכול קצת להכיר האיסור ולהסירו משם אבל שיטות שאר הפוסקים שחישב הש"ך שם בס"ק ההוא הוא רק דהטעם משום שאם יבשלם יתן טעם א"כ ע"כ דלהפוסקים דס"ל דאזלינן בתר שמא דלית בי' נתינת טעם מוכרח לומר דעיקר החומרא משום שאם יבשלם יהי' בהם איסורא דאורייתא:

ולזאת מאחר שמוכח דע"כ החומרא דהחמירו חכמים ביבש ביבש מין בשא"מ דבעי ס' הוא משום שאם יבשלם יהי' בסם איסור דאורייתא עפ"ז מצאנו טעם נכון להעמיס בכוונת רש"י ביבמות דס"ל דאף דהא דס"ל לדר"י בדוקא לח בלח מב"מ לא בטיל ולא ביבש וכשיטות התוס' מ"מ באם יבשל היבש ביבש אח"כ יהי' בי' איסורא דאורייתא ואם שדבר זה פשוט מסברא עוד מפורש כן במפורש בדברי התוס' ביבמות דף פ"ב ע"א ד"ה ר"י לטעמי' כו' דכתבו שם בסה"ד שני תירוצם על מנחות שנתערבו ובתירץ השני משום דכשיאפה אותן יתנו טעם זה בזה יעו"ש הרי מפורש בדבריהם דיבש ביבש אף לאחר שנתבטל חד בתרי ונודע התערובות אעפ"כ כשבישלו אח"כ ונעשה לח בלח הוי דינו כשאר מב"מ דלח דלא בטיל באף לשיטת ר"י א"כ ממילא שייך חומרא מדרבנן ודיבש ביבש ג"כ לא בטיל אפי' באלף משום דאם יבשלם יהי' איסורא דאורייתא ודומה ממש למה שהחמרו לדרבנן דמדאורייתא בלח בס' וביבש חד בתרי בטיל והחמירו דה"מ מב"מ אבל במין בשא"מ צריך ס' משום דאם יבשלם יתן טעם כן כאן לדר"י דלח בלח לא בטיל שייך לאסור מדרבנן אף ביבש ביבש משום דאם יבשלם יהי' אסורא דאורייתא מחמת דיהי' לח ואינו בטיל במב"מ לשיטות ר"י ועפ"ז מתורץ קו' התוס' על רש"י דחומרא זו דבמדרבנן שייך רק בכל איסורין שבתורה ולא בתרומה וערלה וכלאי הכרם ולא מיבעי' בתרומה דיש בהרמתה גזל השבט ואסמוכוהו רבנן אקרא דאת מקדשו ממנו וכמבואר בהרע"ב פ"ד דתרומות משנה ז' דאף דכ' שם התי"ט דהוא אסמכתא בעלמא עכ"פ יש בי' מצות נתינה לכהן מדרבנן ואיך יחמירו לאסור הכל מחמת חומרא דאם יבשלם כו' ולבטל עי"ז מצות נתינה לכהן ומה גם דאפי' לדעת הרשב"א בסי' ק"ט ס"ב דיבש ביבש שנתבשל באסר אם אין שם ששים כו' יעו"ש מ"מ לא שייך זה בתרומה אליבא דר"י דס"ל דמב"מ אפי' באלף לא בטיל כיון דתרומה בעי הרמה דבודאי לאחר הרמתה אף אם יבשלם לא יהי' חוזר וניעור שיהי' נאסר אחר הבישול דהרי גם להרא"ש החולק על הרשב"א מ"מ מודה באם ניתוסף איסור שחוזר וניעור ויצטרף עם הראשון לאסור וכ' הרא"ש במס' חולין פ' גיד הנשה סי' ל"ז ומובא בב"י ס"ס ק"ט ללמוד דין זה ודגם במב"מ בדבר יבש שנתבטל ברוב היתר ואח"כ ניתוסף איסור דמצא מין את מינו

וניעור מהמשנה פ"ה דתרומות סאה של תרומה שנפלה למאה ולא הספיק להגביה עד שנפלה אחרת דפליגי בי' רבנן ור"ש ומבואר בלשון הרא"ש שם דליכא למימר דטעמא דרבנן גבי תרומה משום דבעי הרמה הלכך לא נתבטלה הראשונה אבל בשאר איסורין כו' הא ליתא דהרמה אינה אלא מפני גזל השבט אבל אינה אוסרת המדומע כו' יעו"ש הרי מוכח מלשונו דכ"ז שכ' דליכא למימר דטעמא דרבנן כו' היינו שקודם הרתמה אף שהי' נודע הדימוע יהי' נאסר מטעם דבעי הרמה אבל כשהורמה הסאה בודאי לא יעלה על הדעת לומר שאם יבשלם אח"כ יהי' חוזר וניעור לאחר הביטול והפרטה אחד ממאה ובכל סברות השיטות שבדין חוזר וניעור המבוארים בפר"ח סי' צ"ט ובפרי תואר שם שבאו בביאור גדול אא לבאר כל שיטה ושיטה בענין הזה לא נמצא שם שום סברא להיות איזה ה"א לומר חוזר וניעור אחר ההרמה אחד ממאה א"כ לא שיך בתרומה אם יתבשל אחר ההרמה אחד ממאה יהי' איסור דאורייתא כיון דשוב אינו חוזר וניעור וגם דגוף המציאות שאם יבשלם כו' לא שייך כלל בתרומה דבעי הרמה אחד ממאה וניתנה לכהן ואיך שייך בדבר של שני בעלים היינו הכהן והישראל שיהי' שייך בהם לומר שאם יבשלם ואם לומר שאם יבשלם קודם ההרמה ג"כ הוא ענין רחוק שיחמירו חכמים מהאי טעמא ומילתא דלא שכיחא כהאי שלא יקיים ישראל מצות הרמה המוטלת עליו ומש"ה ליכא למימר נמי שאם יבשלם קודם שנודע התערובות שג"כ היא מילתא דלא שכיחא ולא שייך לחדש חומרא משום זה שכל מב"מ אפי' ביבש ביבש לא יהי' לו ביטול אפי' באלף עכ"פ לא מבעיא בתרומה דבודאי יש מקום לומר דדוקא בשאר איסורים החמירו חומרא זו דגם ביבש במב"מ לא יתבטל באלף ולא בתרומה והנה גם עפ"ז יש מקום לתרץ קושי' התוס' על רש"י דלא קשה מהא דס"ל לר"י דמעלין את המדומע באחד ומאה והגם דעדיין אינו מתורץ הא דהקשו בזבחים דף ע"ג ד"ה ר"י אומר כו' מהא דנקיט ר"י דף ע"ד שם רמוני בדן דקשה אפי' כל מילי נמי וכן מהא דגיטין דף נ"ד דנפלו ונתפצעו דאיירי בערלה דלא שייך בי' הרמה כלל די"ל דהגם דכ' רש"י דף ע"ד ד"ה תנאי היא דתניא כו' דכ' שם רש"י הלכך אוסרים בכ"ש אם של ערלה או של תרומה כו' היינו לענין גוף הדין דרמוני בדין הם משששה דברים שאינם בטלים אבל מ"מ אין קושי' מזה על רש"י דמאי אריא רימוני בדן אפי' כל מילי נמי די"ל דרש"י יפרש הברייתא דר' יהודא אומר רמוני בדן כו' דאיירי רק לענין תרומה דצריך הרמה דלא אמרינן מב"מ לא בטיל וגם דאפשר דרש"י ס"ל דאיירי בשניהם בין בתרומה בין בערלה ושוב לא קשה קושי' התוס' דאפי' כל מילי נמי דעכ"פ יש נ"מ לענין תרומת וכמו כן בגיטין דף נ"ד דנפלו ונתפצעו ג"כ י"ל דאיירי לענין תרומה דהרי קתני במשנה ז' דפ"ג דערלה וחכ"א אינו

מקדש אלא ששה דברים בלבד דמסיים שם במשנה הראוי לערלה ערלה לכלאי הכרם כלאי הכרם וכ' שם התי"ט בשם הר"ש דדייק בירושלמי דלמה לא קאמר הראוי לתרומה תרומה כו' ומשני דכולם ראויים לתרומה אלא י"ל דתרץ להטעמים האי דשייכי' רק בתרומה בלבד י"ל טעם אחר דלא החמירו חומרא זו להחמיר ביבש ג"כ במב"מ אינו בטל אפי' גם בערלה וכלאי הכרם דלא שייך בהו הרמה כלל די"ל דלא שייך כלל בהו להחמיר משום דאם יבשלם כו' משום דאין להחמיר רק בדוגמא שהחמירו אליבא דרבנן דלדידהו בשלא במינו בס' בלח בלח וביבש ביבש חד בתרי בטל והחמירו ביבש שלא במינו משום דאם יבשלם כו' ובדוגמא זו דייקא יש מקום להחמיר לשיטת ר"י דוקא בשאר איסורי' דבשלא במינו בס' ובמינו במשהו בלח בלח יש מקום להחמיר עוד ביבש ג"כ במשהו משום הטעם דאם יבשלם כו' משא"כ בתרומה וערלה וכלאי הכרם דכבר הוסיפו להחמיר בין במינו ובין שלא במינו בין בלח ובין ביבש שיהי' במאה ואחד או במאתים ואחד ואין מקום לבוא לידי נתינת טעם בשום אופן אפי' שלא במינו בלח כיון דמתבטל במאה או במאתים והלא אפי' בששים נסתלק הנתינת טעם מכ"ש במאה או במאתים שוב אין מקום להוסיף עוד חומרא להחמיר במינו גם ביבש שיהי' במשהו מחמת דההחמירה התורה שיהי' בלח במשהו אליבא דר"י כדמוכח מדם הפר ושעיר א"כ י"ל דבתרומה וערלה וכלאי הכרם לא החמירו חומרא זו רק דוקא בשאר איסורין החמירו דגם ביבש במינו במשהו משום דא"א לומר בהו כדין תורה דחד בתרי בטל דאם יבשלם כו' יבוא שלא במינו לידי נ"ט ובמינו יהי' עוד במשהו כדין מב"מ במשהו בלח אליבא דר"י דמב"מ לא בטיל והנה לא נחשב זה לדוחק לומר שלא השוו חכמים מדותיהם בענין אחד ורק לעשות הפרש ולהחמיר בכל האיסורין שבתורה ושלא להחמיר בתרומה וערלה וכלאי הכרם דכיוצא בו מצינו בכו"פ סי' צ"ט ס"ק י"ב להשיב על מה שטען הפר"ח על הראב"ד דס"ל דאין אומרים בשאר איסורי' דחוזר וניעור רק בתרומה דצריך הרמה ולבך לרבנן אינו מועיל ג"כ הטעם הואיל דבעי הרמה שהקשה עליו הפר"ח דמ"ש רוב גבי יבש ומ"ש נ"ט גבי אינו מינו והשיב הכו"פ שם כיון דהוא רק מדרבנן י"ל דברוב גזרו והחמירו ובנ"ט לא גזרו יעו"ש וגם א"ל דכל יסוד דבר זה הוא יסוד רעוע כיון דגוף גזירות חכמים לדרבנן דפליגי אדר"י דגזרו להחמיר ביבש באינו מינו אינו מבואר במפורש בגמ' דז"א דע"ז כבר עמד הפרי תואר בסי' ק"ט ס"ק ד' דגוף חומרא זו של מין בשא"מ מוסכם מכל הפוסקים ואיך אפשר לגזור גזירות מדעתינו שלא הוזכרו בש"ס ומתרץ שם דיש הוכחה ע"ז בש"ס יעו"ש וא"כ מוכח דהי' בזה מפורש חומרת רז"ל ועכ"פ העולה מדברים הנ"ל דבמין במינו ביבש ביבש אליבא דר"י הוא רק חומרא

דרבנן א"כ ממילא גם הטעם של הר"ן גבי דשיל"מ אליבא דרבנן לא הוי גבי יבש ביבש רק חומרא מדרבנן ולא מצד דגוף החומרא של דשיל"מ הוא רק מדרבנן רק אפי' אם הי' חומרא של דשיל"מ מדאורייתא או היתר בהיתר גמור מב"מ ובאופן המציאות שהמציא הפרי מגדים בשער התערובות חלק ב' פרק א' שם בד"ה יש לחקור חקירה אחת יעו"ש שהמציא כמה אופני מציאות וגם מבואר שם בדבריו מדברי הר"ן דילפי חכמים בזה מדם הפר ודם השעיר שלא יהי' לו ביטול הוא מדאורייתא ושדוקא באינו מינו מבואר ביו"ד סי' צ"ט סעיף ו' בהגהה א"כ אף דהיתר בהיתר אינו בטל מדאורייתא אעפ"כ הוא דוקא רק בלח בלח אבל גבי יבש ביבש אינו רק מדרבנן א"כ א"א לאשכוחי מציאות דין הרשב"א דאין המתיר עתיד לבוא כגון ביצה שנולדה מתרנגולת ספק טריפה דהוא רק לטעם הר"ן וכנ"ל דלטעם רש"י דעד שתאכלנה באיסור כו' לא שייך גבי טריפה דגם ההיתר של טריפה אינה יולדת או טריפה אינה חי' הוא רק עפ"י דרובא דטריפות כן הוא א"כ מציאות דין זה אינו רק כדמסיק ר' אשי דאף בדרבנן מחמרינן בדשיל"מ והיינו אף בתרי דרבנן ג"כ מחמרו רבנן משא"כ לפי דעת המקשן שלא החמירו בדשיל"מ רק בדבר שהוא דאורייתא אבל בדרבנן לא מחמרינן והיינו משום דהוי תרי דרבנן א"כ לא הוי מצי לאוקמא הברייתא בביצה שנולדה מתרנגולת ספק טריפה אף אי אמרינן דלא כהרשב"א ושאף כשאין המתיר עתיד לבוא הו"ל דין דשיל"מ ומתורץ קושי' הש"ך:

והנה עוד זאת אביא לבאר בדברי הר"ן בנדרים דף נ"ב על החילוק שיש בין מב"מ למין בשא"מ בענין דשיל"מ שמה שכתבתי לעיל בקונטרס הלז בתוס' ד"ה ושניהם לא למדוהו שבד"ג לא עלה כהוגן לפני בעת העיון השנית של עתה דמה שכתבתי שם לעשות פלוגתא בין ר' יוחנן דקאמר ושניהם מקרא אחד דרשו ולקח מדם הפר וגו' ובין סתמא דהש"ס דמסיק בקושי' ואימא עד דאיכא מב"מ ועולין ושהר"ן פסק כסתם הש"ס נגד ר"י ולכך ס"ל להר"ן דלרבנן בעינן שניהם דמיון ההיתר וגם דמיון העצם ועכשיו ראיתי שהגם שעפ"י שיקול הדעת נכונים הדברים ומתקבלי' על הלב מ"מ ע"ד הפשט הם רחוקים וזרים לומר דהר"ן יחדש מלבו מחמת דדברי ר"י סלקים בקושי' לפסוק כקושיית הגמ' ההוא נגד ר"י מבלי שום סמך בשום מקום אחר בש"ס לזה וגם מה שכתבתי שם בראשית הדברים דשמה לתרץ קושי' הש"ך סי' ק"ב ס"ק ח' על הישש"ס דס"ל דכשההיתר אינו בא מכח זמן לא הוי דשיל"מ והקשה הש"ך מנדרים וכהנ"ל וכתבתי שמה דהישש"ס"ל דכן הוא שיטות ר' יוחנן ור"ל במס' ע"א דף ע"ג ע"ב דקאמרינן לדידהו טעם דטבל במינו במשהו משום דכהתירו כך איסורו מ"מ משום דשיל"מ מוכח מזה דס"ל לר"י ור"ל דטבל אין לו דין דשיל"מ גם דברים הללו אין בהם שום ממשות כלל דאיך יחדש

היש"ש ע"י קו' זו שעל ר' יוחנן ור"ל לעשות פלוגתא בזה ושאיך דר"י ור"ל פליגי על ר"ש דנדרים דף נ"ח כיון דיש תירוץ על קושי' זו כמו שתירצו התוס' דאיירי כשאין הבעלי' כאן או כמו שתירץ הר"ן דאיירי כשאין לו טבל להפרש ועכ"פ איך יוכיחו ר"י ור"ל מהברייתא למיפלג על ר"ש כיון דאפשר לאוקמי הברייתא כחד מהנך גוונא ולזאת כעת אני מדחה הדברים שכתבתי שמה מכל וכל ואדרבא נ"ל לומר דעפ"י דברי הר"ש וכתירץ של המנחת יעקב המובא בפרי מגדים ס"ק ח' וב"כ הכו"פ דנדרים דמצוה לאתשולי הוי כדבר התלוי בזמן, כיון דהיא חובת גברא לאתשולי ומכ"ש טבל דחייב להפריש וגם עפ"י שכתבתי לעיל בסיום הדברי' הנ"ל להשוות פלוגתא בין דברי ר"י דקאמר ושניהם מקרא אחד דרשו ולקח מדם הפר ומדם השעיר הדבר ידוע כו' ובין התם הגמ' דמקשה מאימא עד דאיכא מב"מ ועולין ושהר"ן בחילוקו בדין דשיל"מ בין מב"מ לבין משא"מ הוא רק לפי מה דס"ל להלכה כסתם הש"ס הנ"ל:

[כאן חסר בכת"י וחבל על דאבדין]: